

پژوهش های

ایران شناسی

پرسش و پاسخ

پیرامون پیشینه ی تاریخی فرهنگی تمدنی ایران

*****

مجموعه مقالات وبگاه ایران شناسی

www.iranologi.blogfa.com

IRANOLOGY11@GMAIL.COM

سال های

۱۳۸۶-۱۳۹۲

نوشته ی دکتر محمود رضا افتخارزاده

*****

شاملو در ترازو!

نگارش و نمایش نخست: دیماه ۱۳۸۹ خورشیدی

ویرایش و نمایش دوم: آبان ماه ۱۳۹۱ خورشیدی

پرسش:

با سلام! شما در هیچیک از نوشته هایتان درباره تاریخ، فرهنگ و ادبیات ایران اشاره ای از دور یا نزدیک به آقای احمد شاملو نداشته اید و این برای من به عنوان دانشجوی ادبیات که آثار ادبی و تاریخی شما را دیده ام جای شگفتی است!! شما که به تاریخ و فرهنگ ایران آشنا بوده و دستی در ادبیات کلاسیک ایران دارید و همچنین «شرح لغات و اصطلاحات دیوان حافظ» و «تدوین موضوعی شاهنامه» را در کارنامه خود دارید، درباره مقدمه آقای شاملو بر دیوان حافظ و سخنان او درباره فردوسی چه نظری دارید؟ آیا سخنان وی را قبول دارید و یا خیر؟ لطفا در مورد صحت و سقم مطالب ایشان، من و سایر دوستانم را راهنمایی فرمایید. با تشکر و سپاس!

پاسخ:

در دهه ی شصت خورشیدی که سخنی از نامبرده در باره ی «فردوسی و شاهنامه و تاریخ ایران باستان» (داستان بیوراسپ یا اژی دهاک) «دریکی از مجلات چاپ شده بود به فوریت پاسخی نوشتم که آن مجله از چاپ آن نوشته خوداری کرد. اما این که در نوشته هایم به فرد یادشده اشاره ای نشده، بدیهی است که نوشته های ادبی تاریخی من به تاریخ و ادبیات معاصر ایران نپرداخته تا به این مناسبت اشاره یا یادی از نامبرده و آثار او شده باشد! لیک همه ی آثار آن زنده یاد را خوانده ام به ویژه «مقدمه ی حافظ شیراز» و متن سخنرانی او را در «دانشگاه برکلی آمریکا» با دقت و حوصله خوانده ام! آن زنده یاد یکی از قربانیان طاعون طولانی هفتاد ساله ی «چپ» در ایران بود! سزد که بدانی اصولا خاستگاه روشنفکری ایران خاستگاهی چپ بوده و هست! طاعون مرگبار و ویرانگری که تنها به طعمه های خویش بسنده نکرد و به ساحت مغنویت ایرانی تاخت و همه ی کانون های معنوی و اخلاقی ایران را آلوده و تباه ساخت! آری آن زنده یاد دچار قانعاریای چپ زدگی شده بود و «جهان و تاریخ» را از روزنه ی تنگ و تاریک و قالبی ماتریالیسم فلسفی و تاریخی مارکسیسم می دید و مانند همه ی روشنفکران جهان سوم عموما و ایران خصوصا، آن را «جهان بینی علمی» می پنداشت و می نامید! از این رو مانند همه ی مارکسیست های درون و برون میهن و بنا به آموزه های مارکسیسم، تاریخ را بر اساس منطق دیالکتیک، تحلیلی ماتریالیستی طبقاتی می کرد! اگر به میراث هفتاد ساله ی چپ در ایران بنگری درخواهی یافت که همه ی چپ زدگان مارکسیست، هم صدا و هم جهت با یک رسالت، به تحریف و تخریب تاریخ و فرهنگ ملی ایران پرداخته اند! از فرآورده های حزب توده (از ارانی تا تبری) بگیر تا دستارودهای مارکسیست لنینیست ها و مائوئیست ها و.... در دهه های چهل و پنجاه خورشیدی در قالب فدائی و پیکاری و طوفانی و مجاهدی و فرقانی و آرمانی و.... بی گمان در این

ویرانگری و تباه سازی رهنمودهای حزب کمونیست شوروی و میراث فلسفی چپ غرب راهنمای چپ در ایران بوده است ! دهه ی پنجاه خورشیدی نقطه ی اوج **آشوب چپ در ایران** بود ! در این **آشوب خشن فرهنگی** تلاش برآن بود تا **فرهنگ ملی و تاریخ ایران** تحلیل و تفسیری ماتریالیستی شود و شد ! در این یورش همه سویه ، نه تنها تاریخ سیاسی اجتماعی ایران تحلیلی مارکسیستی می شد ، بلکه آیین و فرهنگ و عرفان ایران نیز تفسیری ماتریالیستی شد ! همه ی **معنویت ایرانی** به بازی دنیوی و مادی گرفته شد ! فرایند این **طاعون فرهنگی چپ** این بود که «علی میر فطرس» (یکی از قربانیان طاعون چپ) ، «**حلاج**» را یک ماتریالیست ملحد مبارز چریک معرفی کرد ! و آن یکی که نامش از یادم رفته «**طریقت عرفانی حروفیه**» سده ی نهم و دهم مهشیدی (= قمری) را «**نهضت چریکی حروفیه**» معرفی نمود ! بدیهی بود تا شاملو «**حافظ**» را یک ملحد ماتریالیست ضد معنویت معرفی کند و برای «**حافظ**» متأسف باشد که «**جهان بینی علمی**» نداشته اگر نه یک ماتریالیست مارکسیست دو آتشه می شد ! تمام سخن شاملو در مقدمه ی «**دیوان حافظ**» همین است و تمام کوشش او در دستکاری و تحریف «**دیوان حافظ**» با همه ی صحنه سازی های «**تحقیقی علمی**» و آن همه آه و آخ های دلسوزانه در هیئت و هیبت «**دانای زمانه**» و اشک تمساح ریزی برای همین است ! چرا مارکسیسم به سراغ عرفان ایرانی و شاهنامه رفت ؟ زیرا می دانست که دست پروردگار نش در قلمرو «**آیین**» کارشان را می کنند و تفسیر **ماتریالیستی دین (توسط روشنفکران چپ زده ی مذهبی)** به انجام رسیده بود ! «**دیوان حافظ**» تالی تلو «**قرآن**» بود که در خانه ی هر ایرانی و به تعبیر زنده یاد شاملو در تاق خانه ی **قشری ترین فرد ایرانی** در کنار **قرآن** قرار داشت و بی گمان بستر خوبی بود برای کشت و ورز بذر «**ماتریالیسم فلسفی**» تا حافظی که در ژرفای باور و ایمان ایرانی عارفی است مقدس و متعالی و الهام بخش «**معنویت ناب ایرانی**»، یک ماتریالیست ملحد بی بند و باری معرفی شود که از برکت «**جهان بینی علمی مارکسیسم**» و همت «**نابغه ای تاریخ شناس و همه چیز دانی!!**» چون شاملو شناخته شده و از لابلای تحریف تاریخ درآورده شده و بر تاق خانه ی هر ایرانی نهاده شده ! شاهنامه نیز که به دلیل نفرت از «**شاه**» از تاخت و تاز «**چپ**» نسبتاً مصون مانده بود باید تفسیر و تحلیلی ماتریالیستی تاریخی طبقاتی می شد ! چرا که **شاهنامه؛ شناسنامه و شناسه ی ملی ایرانی** است و هر ایرانی از شاهنامه هویت و اعتبار می گیرد که در آن **گذشته به حال و آینده ی ایرانی** پیوند می خورد و این یعنی «**هویت**» ! باید که در این «**سند هویت**» دستکاری و تحریف روا داشت تا ایرانی از ریشه اش بریده شود و معلق گردد تا شکارش آسان باشد ! بی گمان ورود به **مباحث اساطیری شاهنامه** زمینه ی مناسبی برای جولان «**منطق دیالکتیک**» بود و می شد بر اساس ابزار «**تز و آنتی تز و سنتز**» اسطوره ی «**اژی دهاک یا ضحاک**» را در **تخته نرد دیالکتیک** ریخت و بازی جالبی را ارایه کرد که برد با **ماتریالیسم تاریخی و مارکسیسم** باشد ! در این نمایش تبلیغاتی تحریفاتی باز شاملو در سیمای «**دانای زمانه**» ظاهر می شود و با هیئت و هیبتی مسلط ، شعبده بازی شگفتی را به نمایش می گذارد و آه حیرت و حسرت را از نهاد نسل بی هویت ، بی دانش و بیگانه با تاریخ و فرهنگ ایران در می آورد ! بی گمان پیش از شاملو نویسندگان کمونیست روس از «**مائی و مزدک**» چنین تحلیلی ماتریالیستی داشته اند ! که برخی از آن فرآورده ها به فارسی ترجمه شده است ! به هر روی این رسالت و مأموریت زنده یاد شاملو بود که اگر نه بنا به یک دستور حزبی و سازمانی لیک بی گمان بنا به **رسالت مارکسیسم** به انجام چنین مأموریتی پرداخته است ! البته ریشه و پیشینه ی عقده های مزمن **فعله زادگی و عملة زادگی** را در انتقام ناخودآگاه و خودآگاه از اشرافیت سیاسی تاریخی ایران نباید از یاد برد !

رناليسم ادبی در ادبیات کلاسیک پارسی!

نگارش و نمایش نخست : دی ماه ۱۳۸۶ خورشیدی

ویرایش و نمایش دوم : آبان ماه ۱۳۹۱ خورشیدی

پرسش :

رناليسم در ادبیات کلاسیک پارسی (نثر صنعتی سده ی هشتم هجری) چگونه بوده است ؟

پاسخ :

نثرپارسی این دوره را این ویژگی هاست: «تکلفات بدیعی، واژگان تازی و اصطلاحات علمی» که نثرپارسی را مشکل و فهم آن را دشوار می سازد. نمونه :

"به سبب تغییر روزگار، و تأثیر فلک دَوار ، و گردش گردون دُون ، و اختلاف عالم بوقلمون ، مدارس درس مُندرس ، و معالم علم مُنظمس ، و طبقات عاقل و عالم و طالب و فاضل لگد کوب حوادث ، و مغضوب و محسود اجامر و اوباش ، و پای مال زمانه ی غدار و روزگار مکار گشته به صنُوف فتن و صُروف محن گرفتار ، پراکنده و پریشان در آفاق عالم ، سر در گریبان ، گمنام و بی نشان و یا در حجاب و نقاب تراب پنهان ! بدین سان ساحت این ارض قدس که منبع علما و مجمع فضلا و مَرَبَع هنرمندان و مَرْتَع خردمندان و مَشرع کفاة و مَکرع دُهاة بود از عقل و علم و هنر خالی شد و جمعی که به حقیقت تام و تمام مصداق آیه ی شریفه ی: « وَ خَلَفَ مِنْ بَعْدِهِمْ خَلْفٌ أَضَاعُوا الصَّلَاةَ وَاتَّبَعُوا الشَّهَوَاتِ » دارند باقی ماندند تا آنجا که کذب و تزویر را وعظ و تذکیر دانند ، تحریر و نیمیت را صرامت و شهامت نام نهند و لودگی و ژولیدگی و پلیدی و لمشتی را فضل و هنر شناسند ، هریک از ابناء السوق در زی اهل فسوق امیری گشته و هر مزدوری دُستوری و هر مَزوری وزیری و هر مُدبری مُدیری و هر مُسرفی مُسرفی و هر شیطانی صاحب دیوانی و هر پاچالدار خدایند خُرم و جاهی و هر خُسی کسی و هر خُسیسی رئیس و هر غادری قادری و هر حَمّالی از مساعدت بخت و اقبال با فُسحت حالی و هر فرومایه ی بی ریشه ای در قالب گرانیمایه ی با پیشینه ای . در چنین زمانه ای که قحط سال مروت و فتوت باشد و روز بازار ضلالت و جهالت ، آخیار ممتحن و خوار، و آشرا متمکن و سر کار . کریم فاضل، تافته ی دام محنت است و لنیم جاهل، یافته ی کام نعمت ، هر گرانیمایه و عزیزی در دست فرومایه ای گرفتار . در این میان فرومایگان افسار پاره کرده گستاخی از حد گذرانده ، رُقی و کنیز و قلی و غلام ، شده اند : یلدا و ناهید و فریبرز و نیما ! در این غوغا و فوضی و اعوجاج جمعی بی اصل و نسب ، ناروازاده و ناروا لقمه و بس فرومایه ، فرار را بر قرار ترجیح ، شرق را از لوث وجود عاری ، به فرنگ تاخته در آن دیار پس از عمری تن بارگی و قوادی و قحبگی و مزدوری ، سپرچوبین و بوق سفالین به دست گرفته ، بر فراز امواج شیطانی رعایای بی نوای بی سر و پا را مخاطب ساخته ، از خود فروشی خسته و به میهن فروشی جسته ، غیرت دینی و ناموس ملی را به حراج گذاشته ، چون سگان یله ، پاره استخوان های باستان به دندان گرفته نیش می نمایند و بَرُوت تیز می کنند"

خُلق و خُوی ایرانی؛ فراخوانِ بیگانه!

پرسش:

با سلام و عرض ادب خدمت استاد عزیز؛ شعری از «اخوان» بضمون «کاوه‌ای پیدا نخواهد شد امید- کاشکی اسکندری پیدا شود» امروزه از سوی برخی در درون و برون مرز و کسانی که باصطلاح زیبای شما «مرتد ملی» نام گرفته و برای اینکه به آمال و آرزوهای خود - حق یا ناحق- برسند حقا گاه بیش از آن بیگانگان طرفدار گزینه ی آخر و سرداری «سکندر» شخصی میگردند . شما اوضاع و احوال امروز و رویه ی این جماعت و نیز «اخوان» و شعرش را) درهر برهه ای از زمان (و حتی شخصیتِ شاعر را چگونه تحلیل میکنید . شما درباره ی رویه این افراد که رسیدن به آرزوهای خود را از بدترین راهها دنبال میکنند چه رای و نظری دارید و به جوانان چه توصیه هایی در مقابل اینچنین کسانی یا آراییی دارید و نیز اینگونه رفتار چقدر در میان برخی ایرانیان و خوی و خصلت اینچنینی آنها ریشه ی تاریخی داشته است؟

پاسخ:

شعر «اخوان» بیانگر خُلق و خُوی تاریخی و نمایانگر روح جمعی توده ی ایرانی است که همواره در بزنگاه های تاریخی در انتظار ظهور چکمه پوشی قلدر در سیمای «**قهرمانی ملی**» و یا دُلُذل سواری فرامرزی است» **!فردوسی** «در» **شاهنامه** «پیشینه ی باستانی تاریخی این خلق و خوی ایرانی را به روشنی نشان داده در قالب» **منجی** «است که گاه رو به» **خاقان چین** «داشته و گاه به» **قیصر روم** «فراخوان داده است» **! تازش سکندر** «پیامد یک فراخوان است که از سوی سران قبیله ی» **ماد** «و اشرافیتِ منحط مادی و اپوزیسیون هخامنشی بسیار زیرکانه به ایران فراخوانده شد! اگر» **تاریخ** «در این باره سکوت کرده لیک آه و اشک و نفرین» **مغان** «و» **موبدان** «در میراث آیینی باستان گواه این حقیقت است» **!فردوسی** «نیز اشارتی به این گونه حقایق تاریخی روزگار باستان دارد آنجا که می فرماید «: **چو ایرانیان ایمنی یافتند — همه رُخ سوی رومیان تافتند**» **!آن سان که به پیامد این» بیگانه پذیری** «اشاره دارد «: **ببستند آذین بشهر اندرون — پر از خنده لب ها و دل پر ز خون** .» **!و آن گونه که» تازش تازیان** «پیامد بی درایتی، بی کفایتی ، بی تدبیری و نیز جنگ قدرت و تصفیه و تسویه حساب های فرماندهان ارشد ارتش و دربار ساسانی است **!و آن گونه که» تازش مغولان** «نیز پیامد یک فراخوان و بی خردی و حماقت خوارزمشاهیان است» **!اساطیر ایران** «نیز همین محتوا و مضمون را دارند» **! کاوه** «یک» **اسطوره** «است که ایرانی همواره در انتظار ظهور او در سیمای قهرمانی ملی بوده است **! تا آنجا که در روزگارتازش تازیان و ستم و بیداد امویان ، نخست» مختار ثقفی** «و سپس» **بومسلم خراسانی** «در چشم و دل و باور توده ها» **کاوه** «است **! دراین** «فراخوان» ها از آغاز تا کنون؛ «توده» ها که «تفاله» های جامعه اند تابع نادانی واحساس شکمی و انفعال روانی خویش بوده و» **لُمَین** «های جامعه» موسوم به» **نخبگان قدرت طلب** «، که شیفته و شیدا و حسرتمند» **قدرت** «اند ، همواره کارشان جاسوسی و مزدوری و خیانت به ایران بوده و هست **! در این میان آنچه قربانی این** «امیال توده ای» و قدرت پرستی لُمَین ها یا «نخبگان بیگانه پرست» شده ، **ایران** «و» **منافع و مصالح ملی ایران** «بوده است» **!اخوان** «برجسته ترین» **شاعر نُسْتاَلزِیک** «معاصر ایران است **! بی همتا و بی پیشینه و بی پسینه** **! او شاعری است که با** «سرشت آیینی» زاد و

نوجوانی کرد لیک در پگاه جوانی دچار» **طاعون چپ** «شد و در تب و طاعون سال ها سوخت و ساخت تا که در میان سالی از این بلیه رست و چون بی پشتوانه ی فلسفی بود از» **چاه چپ** «درآمد و به» **چاله ی باستانگرایی کور** «افتاد و در آن دست و پا زد ! بی گمان در چاله ماندن و مردانه مُردن بهتر از در چاه فتنادن و تباه شدن است !

۲

خُلق و خُوی ایرانی؛ فراموشی تاریخی!

پرسش:

در نوشتارهای ایران شناسی از» **عدم شعور و حافظه ی تاریخی** «یاد کرده اید و گویا مشکل دایمی را هم در همین می دانید . پرسش این است که: آیا این مشکل ، ذاتی این قوم نیست ؟ و آیا هر کوششی بی نتیجه نخواهد بود و تکرار مکرر تاریخی این خطا ، مصداق بارز» **سزیف** «قهرمان نمایشنامه» **کامو** « نیست ؟!

پاسخ:

واقعیت تاریخی همین است . حکمت آریایی همین را می گوید. ظهور سوشیانت در آیین آریایی یعنی همین. زیرا ناکامی ها ، آرمان ها ، آرزوهای نابراورده یا دست نیافتنی و مدینه ی فاضله، به پایان تاریخ و ظهور سوشیانت موکول شده است. خاطره ی قومی آریایی این آموزه را در گوش نجوا می کند . ولی کو گوش شنوا و حافظه و شعور ؟ آن آموزه این است که می گوید : تجربه تاریخی هزار و پانصد ساله ی باستان عموماً و تجربه ی چهارصد و بیست ساله ی ساسانی خصوصاً به آریایی آموخت که باید ساحت معنویت آریایی را از آلودگی های دنیوی مصون داشت . این آموزه در پی باستان توسط نخبگان شریف و گرانیامیه ی ایرانی به کار گرفته شد و شالوده معنویت ایرانی بر این پایه ریخته شد . بدین سان ، معنویت ناظر اجرای عدالت شد نه مجری عدالت.

خواننده بداند که "افسانه ی سزیف " Le Mythe de Sisyphe = نوشته ی فیلسوف فقید فرانسوی آلبر کامو (1913-1954) (ALBERT CAMUS) است. سزیف از سوی خدایان محکوم است تا تخته سنگ بزرگی را از دشت بر دوش گیرد و به نوک قله کوه رساند . سزیف وقتی به نوک قله می رسد تخته سنگ سقوط می کرد و به پایین می افتاد. و او باید دوباره و سه باره و ... این تخته سنگ سنگین را بر دوش گیرد و به نوک قله رساند. این سرنوشت نهضت های انسانی تاریخ است. کامو در اواخر عمر کتاب " انسان عاصی" (L'Homme Revolte, 1954) = ترجمه انگلیسی (The Rebel) را نوشت . زیرا به این نتیجه رسید که اگر عصیان نکند نیست و گفت : من هستم چون عصیان می کنم.

خُلق و خُوی ایرانی ؛ اِفراط و تفریط!

پرسش:

بادرود و تبریک عیدنوروز . استاد گرامی چرا ما ایرانیان اینقدر دچار افراط و تفریط هستیم ؟ گروهی برای تحویل سال به دشت مرغاب می روند و گروهی دیگر حتی از نواختن ساز و کرنای سنتی و دیرینه ایرانی هم دریغ می ورزند و ... چرا ما مردم اینگونه متضاد رفتار می کنیم ؟ نتیجه این افراط ها چه خواهد شد ؟

پاسخ:

این خوی بس دیرینه ی ماست که در گذر هزاره ها همواره دچار آن بوده ، هستیم و خواهیم بود ! بیماری بس کهنه ای که در خون ما روان است و ناخوشی بس دیرینه ای که در روح و روان ما ریشه دارد . آنچه ما را دچار فروماندگی تاریخی کرده همین درد بی درمان است . آنچه ما را همواره برباد داده و از چاله به چاه انداخته همین افراط و تفریط ماست . یعنی که از ماست که بر ماست ! برای دریافت این حقیقت تلخ کافی است به ادوار بلند تاریخ ایران از پگاه باستان تا کنون نگاهی بیندازیم . ما در بزم و رزم ، در سوگ و شیون ، در برخورداری و نداری ، در روشنائی و تاریکی ، در دوستی و دشمنی ، همواره دچار افراط می شویم و پیامد زیان بار و خانمان سوز آن را بارها تجربه کرده ایم ولی هرگز درس نگرفته ایم . راز خوشبختی ما در اعتدال و میانه روی است که آن را نمی شناسیم و با طبع سرکش ما سازگار نیست ! شگفتا که ما در تقویم زمانی " حال " ، حاضر نیستیم تا از " گذشته ی نزدیک " درس بگیریم !! ما در نظام پیشین دچار باستان گرایی افراطی ، خام ، نسنجیده و نیندیشیده ای شدیم که از سوی حاکمیت سیاسی تحمیل می شد و با هویت ملی فرهنگی ما بیگانه و ناآشنا بود . پیامد آن ، مظلومیت مذهب ، فرهنگ ملی و حسرت ملی مذهبی بود که آه از نهاد ما برآورد و همه ی ما را مفرطانه برآشفته ! در پی آن رویداد ، دچار افراطی دیگر شدیم و همچنان داریم به پیش می تازیم ! فرایند آن تاکنون باستان گرایی کورافراطی تر از پیش ، بیگانه با هویت ملی فرهنگی ما ، ناپخته ، نسنجیده و نیندیشیده ای شده است که دارد یک نسل چند ده میلیونی را با خود به ژرفا می برد ! بی آن که مفید به حال منافع و مصالح ملی ما باشد و یا بتواند کاری از پیش برد ! نسلی انبوه را بازیچه ی دست گروهی شیاد درون و برون مرز کرده ایم که فرایند آن پوچی و پریشانی و فرجام آن نومیدی فلسفی فرهنگی است!

خُلق و خُوی اِیـرانی :

۱- آسیب‌رسانی توده‌ها!

نگارش و نمایش نخست : ۲۹/۱۱/۱۳۸۶ . ویرایش دوم : ۱/۲/۱۳۹۱

پرسش :

با درود و ادای احترام ! در جایی نوشته اید : " تا پیش از غلبه ی تفکر غربی بر جوامع شرقی ، در شرق عموماً و در آسیا خصوصاً اصل اساسی پرهیز از همتراز سازی انسان از دیرباز زیربنای ساخت قدرت و جامعه را تشکیل می داد و بقا و استمرار همین اصل به قوام قدرت و استقرار جامعه می انجامید . در ایران باستان فرهنگ و آیین ، مبتنی بر خلق و خوی انسان آریایی بود و همین اصل ساختار طبقاتی قدرت و جامعه ، اقتدار و بقای شاهنشاهی را در پی داشت " مستدعی است این کلام سربسته را برای خواننده بگشایید.

پاسخ:

در آیین نوین نیز به گزند و آسیب‌رسانی توده های فرومایه توجه بسیار شده است . در آموزه های شیعی در اوصاف توده های فرومایه آمده است : " آنان کسانی هستند که هرگاه گردآیند چیره شوند و هرگاه پراکنده گردند شناخته نشوند! " ن.ک: نهج البلاغه . کلام قصار ۱۹۹ . در شرح این سخن آمده است : « غوغاییان ؛ توده های فرومایه و عوام الناس هر جامعه را گویند که هوچی گردند و هیاهوگر ، سیاهی لشکرند و آتش افروز معرکه ! در قالب دسته ها و گروه ها و احزاب سیاسی به جان جامعه و اجتماع می افتند! حسن بصری در توصیف توده های فرومایه گوید : « اینان سیاهی لشکر ارباب قدرت و ثروت و قاتلان پیامبران و آگاهان اند " . در وصف توده ها گفته اند : « توده های فرومایه مانند دریا اند که هرگاه توفانی شود سواره اش را غرق می سازد ! » برخی گفته اند : « توده ها را ناسزا نگویید که آنان آتش را خاموش سازند و غرق شده را نجات دهند و رخنه ها را می بندند . « جاحظ گوید : « توده ها ؛ هیاهوگران و نادانان اند ، همه شان سر و ته یک کرباس اند که در هر عصر و نسلی از هر جا باد وزد به همان سو روند و اگر باد در باد وزد و فتنه در فتنه خیزد از این سو به آن سو شوند . بامدادان مرگ باد گویند و شام گاهان درویدباد و زنده باد ! اینان افرادی پست ، بی اصل و نسب ، فرومایه ، بی نام و نشان ، بی هویت و نادان جوامع اند . « مأمون عباسی می گفت : « همه ی بدی ها و تیرگی ها و ستم ها در جهان از همین توده های فرومایه ی هیاهوگر بر می خیزد . اینان قاتلان پیامبران و اختلاف انگیزان میان دانشمندان و سخن چینان میان دوستان هستند . دزدان و راهزنان و شیادان و کلاه برداران و جاسوسان و مزدوران قدرت های سیاسی ، مذهبی حاکم بر روزگاران اینان می باشند. » ن.ک: ابن ابی الحدید/ شرح نهج البلاغه ۳/ شرح کلام ۱۹۹ . و نیز در آموزه ی دیگر شیعی آمده است : « ناخوش باد چهره هایی که دیده نشوند مگر به هنگام بدکاری » ! ن.ک: نهج البلاغه . کلام قصار ۲۰۰ . در شرح این سخن آمده است : « پیامبران و پیشوایان دین هرگز عوام پرور نبوده اند ، اما صاحبان قدرت و ثروت همیشه عوام پرور و فرومایه پرور بوده و هستند تا آنجا که در ستایش توده های فرومایه و

اراذل و اوباش که سیاهی لشکر قدرت طلبان هستند حدیث ساخته و در مدح شان گفته اند: « خداوند این دین را به وسیله ی مردمی یاری کرد که از خیر بهره ای نداشتند ». و دیگری گفته: « سفیهان و فرومایگان تان را گرامی دارید که آنان شما را در نار و عار یاورند! » ن.ک: ابن ابی الحدید/ شرح نهج البلاغه ۳/شرح کلام ۲۰۰.

فیلسوفان غربی نیز دهه هاست که در نقد از تفکر غربی مبنی بر همترازسازی انسان و پیامدهای آن به این نتیجه رسیده اند ! فیلسوف معاصر اسپانیایی خوزه اورتگا ای گاست (= Jose Ortega y Gasset) در کتاب « شورش توده ها » (La revolte des mass , Paris . 1956) «می گوید»: زوال تدریجی ارزشها و سلسله مراتب و اصول ، از بین رفتن اشرافیت فکری و سرآمدن الیت (متفکر موجب می شود که انسانهایی پدید آیند که نه تاریخی دارند و نه ریشه ای . این انسان ها به علت نداشتن هیچ پیوند با هیچ آرمان متعالی و تهی بودن ، می توانند به آسانی بازیچه ی هر تجربه ی نو و ، در نتیجه ، طعمه ی بت های بازاری گردند . اینان چون هویت ندارند ، مقهور هوی و هوسند ، مدعی اند بی آنکه وظیفه ای بشناسند ، طالب رفاه اند بی آنکه به هیچ ارزشی اعتقاد داشته باشند . این افراد فاقد هرگونه اشرافیت فطری اند ، به عبارت دیگر ، به معنی راستین کلمه « اسنوب » هستند . این پدیده ی نو ظهور شامل هیچ طبقه ی خاص و معینی نیست . مانند این افراد میان مایه - که افق دیدشان محدود به حصار دلگرم کننده ی یک شغل یا یک حرفه ی تخصصی است و از ندای بیکران هستی دلهره دارند - در هر جا و هر طبقه یافت می شوند. این سبکباران ساحل ها را می توان در میان طبقه کارگر جستجو کرد یا طبقه ی بورژوا یا میان دانشمندان یک بعدی که راز هستی را محدود به حوزه ی حرفه ای خود می دانند . اینان را می توان بالاخص میان عالمان علوم جدید که به نظر اورتگا " عالمان جاهل اند " به خوبی باز شناخت . زیرا این افراد در آنچه که مربوط به رشته ی تخصصی شان می شود ، عالم اند ولی در آنچه مربوط به فرهنگ و تفکر و آرمان های ممتاز بشریت می شود افرادی میان مایه یا به قول اورتگا " انسان های توده ای " هستند . این توده ها نه فقط متوسط اند و فرومایه بلکه گستاخ نیز هستند . چه این ها ذوق مبتذل ، ارزش های متوسط و خواسته های بی مایه ی خود را بر همگان تحمیل می کنند و همه ی اقلیت ها را زیر آوار خود می گیرند و با یورشی که بی شباهت به غریزه ی هندسی حشرات نیست ، همه چیز را یکسان و همتراز می کنند « . ن.ک

: L'ASIE FACE A L'OCCIDENT . pp. 78-79

هویت ملی، عناصر، عرفان، فرهنگ و موسیقی ایران

ویرایش و نمایش دوم: ۲۱/۹/۱۳۹۱ خورشیدی / نگارش و نمایش نخست: ۲۰/۱/۱۳۸۷ خورشیدی

پرسش:

۱- **عناصر هویت ملی و جهان بینی** برخاسته از آن چیست؟ آیا موسیقی و ادبیات و عرفان ایرانی را می توان در فضای برون از این ۱۴ قرن داشت یا اصلاً می توان تصور کرد؟؟؟-آیا نوا، نغمه، نوروز، گنبد آبی، حافظ، سعدی و گروه عارفان به نام و بی نام ایرانی را که در این ۱۴ قرن پدید آمده، می توان در برون از این ۱۴ قرن دید؟؟-آیا فضا و محتوای دستگاه های موسیقی ملی ایران را می شود شنید، لذت برد و در عین حال به میراث این ۱۴ قرن حمله کرد، دشنام داد، دروغ گفت؟! یعنی همین کاری را که **"قلی ننه جگرکی"** موسوم به **"حرامک مشیری"** می کند؟!!

پاسخ:

هویت ملی، **کلی** منحصر به فردی است که اجزای آن لازم و ملزوم یکدیگرند به گونه ای که اگر یک جزء آن را برداریم، آن **کلی**، از کلیت می افتد. اجزای این **کلی** را متعالی ترین عناصر هویتی، آیینی، فرهنگی تاریخی تشکیل می دهند. این عناصر مقدس و متعالی عبارتند از: **آیین ها**، **اسطوره ها**، **ودایع**، **سنن و خاطره ی قومی** که ساختار **هویت ملی** را می سازند. شناسه ی عمومی و نماد گویای این اجزاء **زبان فارسی** است که زبان شفاهی و کتبی عناصر **هویت ملی** و گزارنده ی ادبیات، فرهنگ و تاریخ آن است. اقوام در این **کلی منحصر بفرد**، هویت می یابند و سپس پسوند **ایرانی** می گیرند. درصد **هویت ملی هر قوم** به درصد جذب، انس و وفاداری آن قوم به این کلی منحصر به فرد بستگی دارد. بدیهی است اقوامی که حتی در چارچوب جغرافیای طبیعی ایران حضور دارند ولی از این کلی بریده اند یا در جغرافیای زبان فارسی قرار دارند ولی از این **کلی** که **تجلی روح جمعی ملی** است بریده اند، بی گمان دچار **بحران هویت** اند. در روزگار پایانی ساسانی یکی از اقوامی که در چارچوب جغرافیای طبیعی و زبانی ایران می زیست بنا به دلایلی از **هویت ملی** آن روزگار برید و تغییر هویت داد. از آن پس این قوم هرگز نتوانست در چارچوب **هویت ملیجای** گیرد و همواره یک قوم بیگانه تلقی شده و می شود. بنابراین جغرافیای طبیعی و زبان همواره **ظرفاست** و **هویت ملی** که آن کلی منحصر به فرد باشد **مظروف** است. آنچه ظرف جغرافیایی و زبانی را گرامی و مقدس و محترم می سازد **مظروف** است. در آیین آریایی، جغرافیا و زبان **ظرف** بود و آیین و فرهنگ **مظروف**. در **یسنا ها و یشت ها** می خوانیم: آن قلمروی گرامی و مقدس ستودنی است که اهورامزدا، امشاسپندان، ایزدان، فرشتگان و دیگر عناصر مقدس آیینی حضور دارند. توران، مازنی و ورن، قوم و قبیله و سرزمین آریایی اهریمن زده بود! چرا که در آنجا **فروغ اهورامزدا** نمی تافت و افراسیاب بدکار و نابکار مظهر این اهریمن بدخوی بود که در سراسر **اوستا** به ویژه **یسناها** و **یشت** ها نفرین شده است (نک: فهرست آثار: ایران، آیین و فرهنگ. مقاله ی ملیت ایرانی. (در گذر هزاره ها، **هویت ملی**، ساختار روح متعالی جمعی قوم آریایی شد و جان مایه ی این روح متعالی و **خاطره ی قومی** گردید، جان مایه ای که **گذشته** را به **حال** و حال را به **آینده** می پیوندد و بر این اساس ایجاد **هویت** می کند. در پی یورش تازیان به ایران، **هویت ملی** فعال شد و سرانجام ظرف مناسب مظروف خویش را یافت و آن را پرورد. و آنگونه که در کتاب «**اسلام و ایران؛ مذهب و ملیت ایرانی**» گفته ام، در این نقل و انتقال چیزی از قلم نیفتاد، همه ی **عناصر آیینی و اسطوره ای هویت ملی** جایگاه خویش را بازیافتند و با

گوهر و محتوایی ناب و نوین ، روح جمعی قومی را از نو ساختند و بدین سان «تشیع امامیه» جان مایه ی هویت ملی گردید (ن.ک: فهرست آثار : اسلام و ایران ؛ مذهب و ملیت ایرانی صص ۱۲۷ - ۱۳۰ . (جهان بینی برخاسته از این هویت ملی را در فرآورده های فرهنگی آن باید دید . این جهان بینی متعالی در پنج اقلیم حضور خلاصه می شود : فردوسی ؛ قلمرو حضور حماسه پهلوانی و غرور ملی . خیام ؛ قلمرو حضور زیبایی و زیبا نگری زندگی دنیوی و غنیمت لحظه های حال . سعدی ؛ قلمرو حضور انسان خردمند پندآموز و بهره مند از آزمون ها . حافظ ؛ قلمرو حضور انسان عارف و آگاه و رند . مولوی ؛ قلمرو حضور انسان اندیشمند و فرهنگد حاضر در همه حال . بدین سان فضای این جهان بینی را پنج اقلیم حضور می سازند و این پنج اقلیم در همه ی زوایای روح ، محتوا و شکل هنر ایرانی حضور دارند . این جهان بینی متعالی ایرانی که در پنج اقلیم حضور خلاصه می شود خویش را در شکوه عرفان و ادبیات و معماری ایرانی در کاشی و نقاشی و خطاطی آبی آسمانی گنبد ها ، گلدسته ها ، محراب ها، درشکوه گلستان قالی ایرانی و ... نشان می دهد . این جهان بینی متعالی با پنج اقلیم حضورش در « هفت دستگاه موسیقی ملی » و آوازه ها و گوشه هایش متجلی است : در « دستگاه شور » که در روح متعالی ایرانی شوری از حضور به پا می کند که گویی دستگاه رستاخیز روح و روان است . در دستگاه های گرانمایه و سر افراز « ماهور » و « راست پنج گاه » حضور دارد که تنها با سر پنجه و صدای مفاخر موسیقی ملی در روح و روان ایرانی ایجاد شور و حال می کند . در نوای « سه گاه » حضور دارد که رامش بخش است و راز و رمز خلوتگه عرفان ایرانی را در خود دارد و هم بزم آفرین لحظه های شور و شادی و طرب است . هم به خلسه ی خیال می برد و هم به رقص روح و روان و پیچ و تاب تن و آواز می دارد . در « چهار گاه » حضور دارد که توده ای ترین دستگاه موسیقی ملی است و همه ی ابعاد روح و روان اقوام ایرانی را در بر دارد ، هم آهنگ پیچ و تاب تن را دارد و در شادی ها حضور می یابد و هم موسیقی حماسی شاهنامه خوانی و تعزیه خوانی است . در صدای فاخر و متعالی « دستگاه نوا » حضور دارد که تعالی روح و گرانمایگی روان ایرانی را نمایندگی می کند و همواره در عرصه ی رزم و بزم و سوگ حضور دارد . در « دستگاه همایون » حضور دارد که آوای بزم اقوام ایرانی را در خود دارد . در آواز « بیات اصفهان » حضور دارد که جایگاه حماسه خوانی است . در آواز « ابوعطا » حضور دارد که با آن بزم عارفانه و عامیانه ی ایرانی را می توان شنید . در آواز « بیات ترک » حضور دارد که آوای ملکوتی اذان ایرانی را با صدای دل انگیز و جاودانه ی مرحوم «مؤذن زاده ی اردبیلی» می توان شنید . آن سان که آوای بزم عامیانه و اشرافی ایرانی را در این آواز می توان شنید . در « آواز افشاری » حضور دارد که نغمه های آسمانی و نیایش های باشکوه ایرانی را چون نیایش افطار ایرانی با صدای جاودانه ی «استاد شجریان» می توان شنید . در « آواز دشتی » حضور دارد که آوای روح سوگوار ایرانی و زبان حال ترانه های اقوام ایرانی را در بزم و رزم و حماسه و غم نمایندگی می کند بنابراین ، خواننده ی مخالف یا ایرانی افسرده از روزگار ، به خاطر زدگی از واقعیت تلخ ، از حقیقت شیرین نگریزد و بداند که این رو و آن روی سکه ناشی از طبیعت خام و سخت ایرانی است!

پیشینه ی ادبی، علمی فرهنگی ایران در عهد باستان

پرسش:

آیا در دوران باستان شاعر ، ادیب و دانشمند داشتیم و آیا پیشرفت علمی ناشی از قدرت

پاسخ:

آریایی ها ذاتاً شاعر پیشه بودند . از این رو سرزمین های آریایی همواره شعر خیز و شاعر پرور بوده است . زرتشت شاعر بود و آنچه گفت به شعر سرود ، اوستا نیز به شعر سروده شده است . در دوران باستان سواد و دانش آموزی ویژه نخبگان قوم بود و رعایا چنین حقی و یا چنین اندیشه ای در سر نداشتند . از این رو دانشمندان و ادیبان در طبقه روحانیان که دانش در انحصار آنان بود حضور داشتند . پیشرفت علمی و ادبی در ایران باستان علاوه بر استعداد های ذاتی داخلی، گسترش مرزها و حضور فرهنگ ها در تعالی فرهنگ و تمدن ایرانی نقش داشت . آریایی ها خط را از اقوام بیگانه آموختند . آنگونه که از فرهنگ و تمدن بومی فلات قاره که همین سرزمین باشد سود بردند . پناهنده شدن دانشمندان هندی ، چینی ، رومی و یونانی به ایران ، مغلوب شدن اقوام متمدن پیرامون و استخدام اسرای جنگی در عرصه های گوناگون ، در پیشرفت علمی ایران باستان نقش مهمی داشت اما **مشخصه اساسی فرهنگ و تمدن ایرانی ، کشاورزی و دامپروری** بود که به سراسر جهان باستان صادر می شد و در گذر هزاره ها و جنگ های چند صد ساله ، ایران هرگز گوشت و گندم وارد نکرد بلکه اسب و گندم و برنج به روم و چین و یونان صادر می کرد.

فروکاستی غنای فرهنگ، ادبیات و هنر!

پرسش:

چرا از غنای فرهنگ کاسته می شود؟ چرا شعر ، موسیقی، نقاشی و... رنگ باخته ؟ و...

پاسخ:

فرهنگ هر قوم مانند دیگر ثروت ها و ذخایر ملی آن قوم است که کشف و بهره وری از آنها مستلزم دانش ، درایت و مدیریت است. جایگاه فرهنگ عرصه ی روح متعالی و سرشت گرانمایه است. در همه ی موارد ملی اگر جز این باشد ، ثروت های مادی ملی به باد می رود، می سوزد ، تباه می شود و ثروت های معنوی ملی که در مجموعه ی فرهنگ جای دارند نیز سرنوشتی مشابه پیدا می کنند . توده ها به راهی می روند که برده می شوند . با همان معیار بالا باید دید جلو دار کیست ؛ گرانمایه است یا فرومایه .

بازیابی فرهنگ ایرانی!

پرسش: آیا احیای فرهنگ اصیل ایرانی ممکن است؟ آیا آب رفته رامی توان به جوی باز آورد؟

پاسخ: نخست باید دانست که فرهنگ پدیده ای ایستا نیست تا نقبی زد و تونل زمان و تاریخ را در نوردید، به عقب رفت و به سرچشمه رسید. اگر چنین کنیم به تاریکی محض خواهیم رسید، آب را بسیار گل آلود و غیر قابل مصرف خواهیم یافت. فرهنگ پیامد تعالی و تکامل جمعی یک قوم است. فرهنگ ایران یکی از دیرینه ترین فرهنگ های جهان است. این فرهنگ عناصر بنیادین خویش را در گذر زمان باز یافته و همواره در خود دارد: ۱- ودایع قومی. ۲- خاطره قومی. این دو عنصر سازنده فرهنگ ایرانی در روشن ترین و زلال ترین شکل ممکن، خویش را در عرصه روح و روان ایرانی نشان می دهند. بنابراین باید از یک سو به خاطره قومی وفادار بود و از دیگر سو ودایع قومی را شناخت و به کارایی و پویایی آن اندیشید بی آنکه از قافله تمدن عقب ماند و یا دچار خودباختگی و شیفتگی محض به فرهنگ بیگانه گردید. احیای فرهنگ اصیل ایرانی در همین است با توجه به این اصل مهم که فرهنگ بان باید دانا و گرانمایه باشد تا بتواند این دو عنصر بنیادین فرهنگ ایرانی را تفسیر و تحلیل و به روح و روان جامعه بدمد.

پرسش: خاطره ی قومی و ودایع قومی چیست؟

پاسخ: ۱- منظور از "خاطره ی قومی" همان «Archetype» یا "صورت آزلی" است که عبارت است از: صُورخیال، باورها و تصاویر موروثی روحی روانی ناشی از هزاران سال آزمون های پیاپی نیاکان یک قوم در گذر تاریخ و روند تکامل اندیشه و فرهنگ جمعی آن قوم! بنا براین: خاطره ی قومی؛ مجموعه ای است از یادها، آیین ها، آموزه ها و درس هایی که یک قوم در تاریخ تکامل خویش آموخته و باید به یاد داشته باشد تا احساس هویت کند. ودایع قومی؛ مجموعه ای است از میراث های فکری فرهنگی آیینی نیاکان یک قوم که پشتوانه ی خاطره ی قومی است و عناصر هویت ملی را می سازد! خاطره ی قومی همواره در نهاد ناخودآگاه افراد یک قوم نهفته است که در گذر تاریخ و در پی تازش بیگانه و اشغال سرزمین و تحقیر جمعی جامعه و هنگامه های رستاخیز تکوین هویت و فرهنگ ملی، به گونه ی غریزی در نهاد ناخودآگاه نخبگان آن قوم، فعال می شود!

پرسش: چرا ایرانیان اسلام را پذیرفتند و آیا به زور مسلمان شدند؟

پاسخ: پاسخ به این پرسش را سال ها پیش در دو جلد کتاب داده ام: ۱- ایران؛ آیین و فرهنگ. ۲- اسلام و ایران؛ مذهب و ملیت ایرانی. حقیقت این است که انسان ایرانی همواره از افراط گرایی آیینی

خسته و فرسوده می شود ، راه گریز می جوید و سرانجام علیه آیین می شورد . آنگونه که از ولنکاری و بی بند و باری نیز زود زده و خسته می شود و به معنویت گرایی روی می آورد . شاهنشاهی آیینی ساسانی که یاد و خاطره اش هماره در تاریخ گرامی باد ، در آیینی کردن کشور بسیار کوشید و در اجرای احکام آیین به مدت چهارصدوبیست سال سخت گیری بسیار کرد . این افراط به ناسپاسی و عصیان رعایا انجامید و شورش های محلی و منطقه ای بسیاری را در پی داشت تا که رعایا راه گریز یافتند و خواه ناخواه آنچه را که تازیان با خویش آوردند پذیرفتند . بدیهی است که این پذیرش عمومیت نداشت و فراگیر نبود اما آنچه چشم و دل رعیت را می ربود سادگی مطلق آیین نوین بود که همه قید و مرزهای آیین پیشین را برداشت و بدین سان رعایا احساس آسایش و آرامش کردند . شرح این داستان را در کتاب های بالا و نیز در این اثرم : **شعوبیه؛ ناسیونالیزم ایرانی** نگاه کنید.

کوروش پارسی در ادبیات سامی!

پرسش:

تازیان در باره ی کوروش هخامنشی چه می گویند ؟

پاسخ:

برخلاف پندار برخی بی مهران نادان داخلی ، تازیان ذو القرنین را که در قرآن آمده همان کوروش هخامنشی می دانند . در کتابی که به تازگی از یک نویسنده ی مسلمان مصری بسیار وفادار به فرهنگ تازی و سامی ترجمه کرده ام ، در دو جا از کوروش یاد کرده که برای من شگفت انگیز و غیر قابل انتظار بود ! این نویسنده آقای دکتر محمد حسنی مصطفی است که کتاب **قصص القرآن** ویژه نسل جوان را نوشته است . او در باره ی **کوروش** می نویسد : " تاریخ جهان باستان چهار امپراتور بزرگ را به خود دیده است : ذوالقرنین که همان کوروش بزرگ پادشاه پارس باشد و او مومن بود و نیکوکار و منجی بشریت ... کوروش پارسی ، بنیان گذار شاهنشاهی هخامنشی در کشور پارس بود . کوروش بر ساردیس و بابل دست یافت و امپراتوری سامی را در غرب آسیا برانداخت و وارث امپراتوری آشور شد و بر آسیای مرکزی چیره گشت ، تا آنجا که شاهنشاهی هخامنشی همه ی آسیا را شامل شد ! کوروش پارسی شاهنشاه پارس ، بزرگ مردی مهربان و دل سوز انسان بود . او بر هر جا چیره می شد با مردم آن سرزمین با مهربانی و احترام بسیار رفتار می کرد ، مردم مغلوب را در عقاید و آداب شان آزاد می گذاشت ، معابدشان را گرامی می داشت و به آنان آزادی عقیده و رفتار و کردار و پوشاک و خوراک می داد . کوروش پارسی شاهنشاه پارس بر این باور بود که دیانت فراتر و نیرومندتر از سیاست و حکومت است و نباید دیانت را به پلیدی سیاست آلود . کوروش پارسی ، شاهنشاه بزرگوار پارس ، به خداوند یکتا ایمان داشت . در تفسیرهای قرآن آمده که کوروش پارسی همان ذوالقرنین است که در سوره کهف از او به نیکی یاد شده است " : و از تو درباره ذوالقرنین می پرسند ، بگو : به زودی چیزی از او برای شما خواهم خواند . ما در زمین به او مکانتی دادیم و از هر چیزی وسیله ای به او بخشیدیم " ... "

هویت ملی و عناصر آن

هویت و عناصر آن؟ اسلام و هویت ملی؟ آیا اسلام را می توان نادیده گرفت؟

پرسش : ۱ - هویت و عناصر آن ؟ ۲ - اسلام و هویت ملی ؟ ۳ - آیا اسلام را می توان نادیده گرفت؟

۱ - **هویت ملی و عناصر بنیادین آن چیست ؟**

پاسخ: هویت ملی ، شناسه میهنی یک قوم است . هویت یا شناسه آمیزه ای است از عناصر سازنده روح جمعی یک قوم که در عرصه ی فرهنگ آن قوم آشکار می شود . عناصر سازنده هویت عبارتند از : ودایع و خاطره ی قومی . (ن. ک: پرسش : ودایع و خاطره قومی چیست ؟)

۲ - **آیا اسلام عنصر بنیادین هویت ملی است ؟**

پاسخ: اسلام عنصر پایه ای یا بنیادین هویت ملی است . بدیهی است که منظور ، اسلام ایرانی است که به مثابه ظرف و مظهر فرهنگ و هویت ملی است . (ن. ک: اسلام و ایران ؛ مذهب و ملیت ایرانی)

۳ - **آیا می توان این عنصر را از هویت ملی حذف کرد یا نادیده گرفت ؟**

پاسخ: اصلاً چنین امکانی وجود ندارد . حذف اسلام ایرانی از فرهنگ و هویت ملی مانند گرفتن آب از بوستان و نور از شبستان است . اگر اسلام ایرانی را از فرهنگ و هویت ملی برداریم باید از فردوسی تا حافظ را از تاریخ و فرهنگ ایران حذف کنیم . باید میراث باشکوه چهارده قرن ادبیات ، عرفان ، شعر و موسیقی و ... را از فرهنگ ایران حذف کنیم.

صداهای درون و برون مرز!

پرسش: پس صداهایی که از درون و برون مرز به گوش می رسد چه می گویند ؟

پاسخ: از یک نگاه ، اصولاً در دوره ی جراحی و عفونت ، آنچه پدیدار می شود و رشد می کند باکتری ها یا قارچ هاینده که درد را مضاعف و نعره ها را بلند می کنند . بنابراین این نعره ها تا پیدایش پزشکی درد شناس و آغاز دوره نقاهت ادامه خواهد داشت . از زاویه و نگاهی دیگر این هیاهو ها همه یک سمفونی را می نوازند و آن ، گفتار آن شیاد بی سوادى است که در جمع جاهلان بوق به دست گرفته و در آن می دمید که : آهای مردم ! می دانید که امامزاده یعقوب را در شهر مصر ، برفراز مناره ، شیر درید ؟! و جمع جاهل ، شیفته و شیدای افاضات این شیاد بی سواد ، کف می زدند و هورا می کشیدند ! تا که روزی فرد دانایی پیداشد و گفت : ای شیاد ، نخست این که امامزاده نبود و پیامبر زاده و خود نیز پیامبر بود ، دوم این که یعقوب نبود و یوسف بود ، سوم این که مصر نبود و کنعان بود ، چهارم این که برفراز مناره نبود و ته چاه بود ، پنجم این که شیر نبود و گرگ بود و ششم این که اصل داستان دروغ بود! امروز این صداها و بوق ها در درون و برون ، چنین وضعی دارند . گروهی فرومایه ی شیاد بی سواد در این آشفته بازار ، زمانه و زمینه را مساعد دیده ، از غیبت و سکوت دانایان بهره جسته و توده های بینوا را این چنین به بازی گرفته اند . به راستی شرم آور نیست که مثلاً **مصطفی لره = رضا فاضلی** نقش واقعی اش را کنار گذاشته و نقش **ایران شناس** و **اسلام شناس** را بازی می کند ؟! مردکی که متن فیلم نامه را به زور و زحمت یاد می گرفت و اینک از سر خشم و انتقام کور به هویت و فرهنگ ملی ایران می تازد ! عجب آشفته بازاری است این بازار!

حمله روشنفکران مذهبی به صفویه؟!

نگارش و نمایش : ۱۳۸۶/۸/۲۰ خورشیدی

۱- پرسش: آیا راهی برای این آشفتگی هست ؟

پاسخ: گفته شد که تا جراحی و عفونت باقی است ، این پریشانی و آشفتگی پایدار است . به ویژه که زخم کاری است و مرهم گذاران فرو مایه و بینوایند و توان تحلیل و ارایه ی طریق ندارند . در چنین فضای بازار شیدان داغ است و کسب و کار شعبده بازان پر رونق!

۲ - پرسش : خدمات متقابل ایران و اسلام چیست ؟

پاسخ: ایران بایشتوانه ی عظیم اسطوره ای ، کلامی ، آیینی هزاره ها ، بستری مناسب برای آیینی بس ساده ، بی پیرایه و جوان بود ، چون بذری در زمینی مستعد ، که آن را پرورد و به برگ و بار رساند ؛ نخستین محدثان ، فقیهان ، ادیبان ، مفسران ، مورخان ، متکلمان ، عارفان ، مترجمان ، نویسندگان ، منجمان ، موسیقی دانان ، نقاشان ، نوازندگان ، هنرمندان و ... ایرانی بودند . این زمین حاصل خیز از همان پگاه نخستین تا کنون همچنان محصول می دهد . از آن سو اسلام جوان ، جان مایه میراثی عظیم شد که به شدت فرسوده ، دچار کهولت ، آخرین نفس ها را کشیده و از کارایی باز ایستاده بود ! آن همه را در صافی توحید ریخت و سرانجام معنویت ناب ایرانی اسلام را در عرصه عرفان نمایان ساخت و **خاطره ی قومی** را رقم زد و به **ودایع ملی** جاودانگی بخشید و همه آنها را در معانی ژرف و الفاظ نوین به ارمغان آورد و **جهان بینی زیبای ایرانی** را در این پنج حلقه از **اقلیم حضور** ترسیم کرد : فردوسی ، خیام ، سعدی ، حافظ و مولانا ! اسلام قلمه ای بود در دل درخت فرهنگ کهن سال ایران که به برگ و بار نشست و شکوفه های معنویت ناب ایران پدیدار شد و میوه های آبدار تازه و شیرین برآورد!

۳- پرسش : صفویه و نجات ایران ؟

پاسخ: کافیسست بدانیم که ایران از پگاه اشغال تا آغاز سده دهم هجری در اختیار تسنن بود . تسنن به دلیل تعرب ، تصلب ، تعصب و تعلق خاطر به عربیت نمی توانست عامل ، حامی و حافظ تمام داشت که ایران و ایرانی چون دیگر سرزمین های اشغالی عرب شده ، از بیخ و بنیت ارضی ، استقلال ، فرهنگ

و ملیت ایرانی باشد . تسنن از همان آغاز همواره آرزو عرب شوند ، میراث ملی طرد و زبان پارسی زبان عربی گردد ! تسنن در راه تحقق این آرزو بسیار کوشید تا آنجا که در آستانه سده دهم داشت به این آرزو می رسید چراکه ایران از جنوب و شرق داشت به کام تازیان می رفت و از شمال و غرب عثمانی ها داشتند ایران را می بلعیدند و در میان ؛ ازبکان ، بقایای تیمور و ترکمانان به ترک تازی پرداخته و خاک ایران را با توپره می بردند . در چنین هنگامه ای از پریشانی و شوربختی ، **ظهور و نهضت صفویه** یک ضرورت سرنوشت ساز تاریخی بود که در **تقدیر تاریخ ایران** نهفته بود . **نهضت صفویه** به این شور بختی پایان داد و استقلال ، تمامیت ارضی ، هویت و فرهنگ ملی ایران را بیمه کرد . اگر **صفویه** نبود چیزی به نام استقلال ملی و ارضی ایران وجود نداشت و به فرموده ی محققانه ی استاد ادب پارسی مرحوم ملک الشعراء بهار : **هرگاه ایرانی سنی می بود اتحاد ملی و استقلال ایران باقی نمانده بود ، ایران میان ازبکان و عثمان لوها قسمت شده بود ...**

۴-پرسش : حمله روشنفکران مذهبی به صفویه ؟!

پاسخ : این حمله ها ناشی از تازی زدگی مفرط و جهل به تاریخ و فرهنگ ایران بود و هست . از آنجا که روشنفکری در ایران ، خاستگاه و خمیرمایه ای بیگانه و بینشی « **ایدئولوژیک** » و « **چپ** » دارد ، فرایند این بینش بیگانه « **آگاهی کاذب** » است . روشنفکران ایرانی عموماً و روشنفکران مذهبی خصوصاً دچار آگاهی کاذب و جهل به تاریخ و فرهنگ ملی ایران بوده و هستند . بدیهی است که دشنام ، ناسزا و حمله همواره ناشی از جهل است !

۵-پرسش : چرا رسانه های تازی به صفویه حمله می کنند ؟!

پاسخ : ۱ - نخست باید دانست : این بدیهی است که تازیان از آغاز اشغال ایران آرزو داشتند که ایران ، عربستان شده و بخشی از سرزمین های خلافت عربی گردد . آنان در پی اشغال تا آغاز سده دهم هجری برای تحقق این آرزو بسیار کوشیدند . این نهضت صفویه بود که این آرزو را برای همیشه بر باد داد . بنابراین حمله به صفویه ناشی از یک کینه ی دیرینه است .

۲ - متأسفانه دستاویز پان عربیست های افراطی تازی در حمله به «صفویه» و «تشیع» که «اسلام ایرانی» را نمایندگی می کند و ضامن استقلال ، تمامیت ارضی ، هویت ، زبان و فرهنگ ملی ایران است ، نوشته ها و شعارهای جاهلانه ی روشنفکران مذهبی دیروز و امروز ماست ! بنابراین از ماست که بر ماست!

۶-پرسش : منظور شما از اسلام ایرانی چیست ؟

پاسخ : وقتی می گویم اسلام ایرانی یعنی اسلامی که حافظ و ضامن استقلال ، تمامیت ارضی ، هویت و فرهنگ ملی ایران است . و این اسلام ، «تشیع امامیه» است که همه میراث ملی ، ودایع و خاطره قومی ایرانی را در خود دارد .

ویژگی های فرهنگ ملی ایران!

۱- پوشش ، ایرانی است یا اسلامی ؟

نخست باید دانست که آریایی سرشتی آیینی داشته و همواره در حریم و حیا زیسته است . این واقعیت را پیش و پس از نهضت حضرت زرتشت ، در سیره و سنت آریایی می توان یافت . بهترین سند ، «اوستا»ست که از آغاز تا انجام بر این واقعیت تاکید دارد . معنای پوشش در فرهنگ آریایی عبارتست از: **حریم و حیا** . شکل پوشش در فرهنگ آریایی نیز حفظ **حریم و حیا** است . از آنجا که جامعه آریایی از همان آغاز در همه معانی ، الفاظ و اشکال ، دارای ساخت طبقاتی بود ، پوشش نیز مراتب طبقاتی داشت . اما آنچه در همه طبقات ، اصلی مشترک بود همان حفظ حریم و حیا بود . چرا که آریاییان همواره نسبت به ناموس ، غیرت و تعصب ویژه ای داشتند . اشرافیت آریایی دارای پوشش ویژه ای بود . شاید بشود امروز در گوشه و کنار ایران نمود و نمایی از چگونگی پوشش رعایای آن روزگاران را دید ؛ در شالیزارهای شمال ، در کشتزارهای جنوب خراسان ، لرستان و کردستان که زنان و مردان دوشادوش هم به کار مشغولند . پوشش زنان اشراف آریایی نیز مراتبی داشت : جامه ی بزم ، جامه ی رزم ، جامه ی سوگ ، جامه ی تابستانی و جامه ی زمستانی . ولی اصل مشترک این جامه ها همان حفظ حریم و حیا بود . برای اشرافیت آریایی پوشش یک ارزش اشرافی بود و شکل و رنگ و وزن آن بستگی به مناسبت ها و موقعیت ها داشت . اما در همه این موارد چه رسمی و چه غیر رسمی ، اصل حریم و حیا رعایت می شد . برجسته ترین مقام رسمی را ملکه داشت . ملکه مظهر عفت و عصمت آریایی بود . مستند ترین شاهد تاریخی در این مورد داستان وشتی (=vashti) همسر خشایارشا و ملکه ی هخامنشی است (ن.ک : تورات . کتاب استر . باب ۱ ، ۲ ، ۳) (که ملکه دعوت شاهنشاه را برای حضور در بزم شاهانه نپذیرفت . زیرا شاه که از باده سرمست بود خواست تا ملکه با لباس رسمی و تاج بر جمع درآید و زیباییش را به حاضران نشان دهد . اما چون ملکه نیت مستانه ی شاه را دریافت نپذیرفت و پیامد این نافرمانی را به جان خرید .

استناد به قالیچه ی هخامنشی نیز مؤید همین حریم و حیا و عفت و عصمت زنان آریایی است . به تازگی شاید فرومایه ی مفلوکی از برون مرز دست به تحریف تاریخ ایران زده و با نشان دادن چند مجسمه ی زن یونانی منسوب به روزگار اشکانی ، خواسته بگوید که آریایی در برهنگی از غرب جلوتر بوده است ! شگفتا که این فرومایگان مفلوک دارند هویت ملی و خاطره ی قومی را تحریف می کنند . این فرومایگان گویا نمی دانند که دوره ی اشکانی ، دوره یونانی مآبی یا یونانی گرایی است که به تعبیر دقیق و جالب اردویرافنامه سرزمین آریایی دچار آفت اهریمنی شد و فرهنگ برهنگی یونانی تنها در قلمرو قدرت اشکانی جا یافت و تندیس الهه ها و اسطوره های برهنه ی مذکر و مونث یونانی بر سر هر کوی و برزن نهاده شد . این رویداد از نگاه آیین آریایی ، رویدادی اهریمنی بود که آفات برهنگی و هرزگی سرزمین مقدس آریایی را آلوده ساخت و سبب شد تا رستاخیز آیینی ساسانی از

پارس برخیزد و شاهنشاهی آیینی ساسانی را برقرار سازد و به همه مظاهر یونانی زدگی پایان دهد . این مظاهر یونانی مآب برای ساسانیان آن چنان ناگوار بود که همه ی آن میراث عظیم را نابود ساختند تا نشانی از آن ننگ برجای نماند.

۲- سلمان فارسی ؟

سلمان پل انتقال فرهنگ آریایی به فرهنگ سامی است . سلمان موبد زاده و خود موبدان موبدی بود دانای به آیین و بینای به حکمت آریایی که آیین های رایج روزگارش را نیز به درستی می شناخت . سلمان خسته از صلابت و سنگینی آیین نیاکان گریخت تا که تقدیر او را بر سر راه آیینی نوین قرار داد . آیینی بسیار ساده و بی پیرایه که داشت از راه می رسید . سلمان نقش مهمی در این انتقال داشت . چراکه بزرگ زاده ای علیم و حکیم بود . گنجینه ای آریایی ، سرشار از اسطوره و کلام و حکمت و شریعت و لبریز از معنا و محتوا و اندیشه . سلمان به تمامی معنای کلمه نماینده ی یک فرهنگ و تمدن بزرگ بود . عظمت سلمان را در کلامی از رسول^ص بشنویم که فرمود : «... سلمان دریایی است بی کران ، گنجینه ای است بی پایان ، سلمان از ما خاندان است ، سلمان چشمه ی جوشان و گوارای حکمت است و برهان) " .ن.ک: مفید / الاختصاص ۳۴۱ . (به همین دلیل هرگاه سلمان به مجلس رسول و اصحاب پای می نهاد ، همه به پاس احترام و عظمت او از جای برخاسته وی را در بالای مجلس کنار رسول می نشاندند) . ن.ک: همان ۳۴۱ (آنگونه که روزی در حضور حضرت صادق^ع سخن از سلمان و جعفر طیار) جعفر پسر ابوطالب ، برادر امام علی^ع (شد . برخی یاران ، جعفر را بر سلمان برتری دادند . حضرت صارق^ع) به خشم آمد و فرمود که : «... سلمان برترین است ، دروذهای خدا بر سلمان باد) » ن.ک: همان ۳۴۱ . (این ها همه حکایت از همان حقایقی دارد که گفته شد . درهمه ی منابع روایی تاریخی سلمان فارسی آمده است . تنها برخی شرح حال نویسان از زبان سلمان ، سلمان محمدی نوشته اند . بنا بر احادیث و روایات موجود ، سلمان پیش از مسلمانی ، بر آیین مزدیسنا بوده است.

۳- ریش ، ایرانی است ؟

ایرانی است . تازیان ریش نمی هشتند ، همواره می تراشیدند و اینک نیز می تراشند . در فرهنگ آریایی ریش یک ارزش و بخشی از اشرافیت و نشان مردانگی و زیبایی مرد بود . اسناد آیینی باستان نشان می دهد که تراشیدن ریش یکی از انواع کیفر ها بوده است!

جلوه های عرفان ایرانی!

پرسش ۱- جلوه های عرفان ایرانی چیست؟

همه ی جلوه های جغرافیای طبیعی ایران نمادهای عرفان ایرانی است . این نمادها وقتی معنا پیدا می کنند که در جهان بینی ایرانی جای گیرند و با معانی و مفاهیم اثیری اسطوره ای آیینی فرهنگ ایرانی به خاطر آیند . ادبیات و موسیقی ایرانی کانون این جهان بینی اند . گل ها ، رنگ ها ، معماری ، نقاشی ، کاشی ، گنبدآبی، مناره ، جویبار ، چشمه ، کاریز ، کویر ، درخت و سبزه، نقطه های احساس عرفانی اند . در ادبیات : از فردوسی تا مولوی . در هنر : از نقاشی های مانی تا آثار کمال الملک . در معماری : از ایوان مداین تا مسجد جامع اصفهان . در موسیقی : از الحان باربدی تا گل های رنگارنگ ... همه جلوه های عرفان ایرانی اند!

پرسش ۲- موسیقی و هنر همواره در اسارت بوده اند ؟

گاه آری . ولی بیشتر این خود توده ها بوده اند که چنین می خواسته و می کرده اند . بسیاری از مفاخر موسیقی ملی معاصر را همین توده ها فراری داده اند . به لحاظ تاریخی اجتماعی ، جامعه ایرانی هرگز تعادل و توازن نداشته و همواره دچار افراط و تفریط بوده است . این وضع ، همیشه فرهنگ و مظاهر آن را تحت تاثیر قرار داده است!

پرسش ۳- آیا مدرنیزه کردن آیین رواست ؟

سوگمندانه کار روشنفکران مذهبی در سده ی معاصر همین بوده است تا آیین را مدرنیزه کنند ! یعنی آیین و معانی و مفاهیم آن را با علم و عقل و تاریخ تحلیل نمایند یا که اقیانوسی از معانی را با فئان و لیوان پیمانه زنند !! مدرنیزه کردن آیین برابر است با مادی کردن معنویت و در نتیجه گرفتن ایمان و اخلاق جامعه یا بی دین کردن مردم!

پرسش ۴- آیا دموکراتیزه کردن آیین رواست ؟

این مقوله نیز از همان مغلطه های جاهلانه روشنفکری است که می پندارند دموکراسی صنعت مونتاژ است تا وارد کنند و سرهم نمایند !! دموکراتیزه کردن آیین به معنای دنیوی سازی و قداست زدایی از آیین و نفی اوامر و نواهی الهی و اصول اخلاقی و معانی معادی و اخروی آیین است . دموکراسی پدیده ای است عرفی و دنیوی ، و آیین فرایندی است الهی آسمانی ، فرا تاریخی و فرا زمانی!

پرسش ۵- آیا خاطره قومی آویزه ای است از درس ها و تجربه ها ؟

آری ! اما مشکل ، همواره حافظه ی تاریخی است که توده ها ندارند ، و شعور و شناخت تاریخی است که نخبگان از آن محرومند ! تاریخ این سرزمین ، سرچشمه تاریخ جهانی است . از این رو ، یکی از دیرینه ترین تاریخ های جهانی را دارد که سرشار از درس و لبریز از تجربه است . اما هرگز این درس ها و تجربه ها از خاطره ی هیچ نسلی در هیچ عصری نگذشته است . نتیجه آن بوده که این قوم همواره از چاه به چاله و از چاله به چاه افتاده است!

معانی بیکرانه ی آیین

در پیمانۀ های کرانمند علم و عقل و تاریخ!

پرسش: آیا نسزد که آیین را با علم و عقل و تاریخ سنجید ؟

پاسخ: این جمله فرآیند سال ها تجربه تلخ و مطالعه سخت و اندیشه ژرف است . در پی بیماری سالها ماجراجویی و منورالفکری و افول دوره حرافی و سرآمدن مستی گفتار و نوشتار و آغاز دوره نقاهت و سرانجام آمدن بصیرت و رفتن جهالت و رویش معرفت و پیدایش صمت و سکوت ، دریافتم که آیین را نباید و نمی توان با علم و عقل و تاریخ سنجید و اگر چنین شود که شد آیین را بر سر خویش آوار کرده ایم . از این رو هرگاه صمت و سکوت را می شکنم تنها به همین جمله بسنده می کنم . چرا که آن سه ، پیمانۀ ای دنیوی اند و آیین در تجربه چند هزار ساله ی آریایی ، فرا زمانی ، فرا تاریخی ، فرا عقلی و فرا علمی است یعنی فرا دنیوی است . در فرهنگ آریایی ، آیین بر اسطوره مبتنی است و باورهای آیینی خاطره ی قومی اند . سیاوش یک اسطوره آیینی است که همواره حضور نیرومند خویش را در عرصه ی باورها حفظ کرده و خاطره ی قومی شده است . سیاوش اسوه ی عصمت ناب است ، مظهر جوانمردی و منشاء ارزش های اخلاقی است . اگر سیاوش را از عرش اسطوره به فرش تاریخ و تحلیل دنیوی فرو آوریم از او قداست زدایی کرده ایم ، وی را ویران ساخته ایم ، زشت نموده ایم ، تباه ساخته ایم . چرا که باور های اسطوره ای همواره باید امید بخش باشند و پشتوانه ی نیرومند نسل ها در گذر عصرها گردند.

واژه ی «گبر» و آیینِ مزدیسنا!

پرسش : معنای واژه ی «~~گبر~~» در زبان و ادبیات پارسی چیست ؟ و آیا اهانتی به آیین زرتشت می باشد ؟

پاسخ : واژه ی گبر از واژه ی آرامی «گبره = gabra» گرفته شده که در واژگان پهلوی نیز فراوان دیده می شود و به معنای «مرد» آمده است و معادل واژه اوستایی «نر = nar» می باشد. در " فرهنگ واژگان پهلوی" (Concise Pahlavi Dic / By : D.N.Mackenzie/1971.p.34 A=) به معنای گودی و گودال نیز آمده است! واژه ی «مرت = mart» پهلوی به معنای «مرد» در برابر «زن» آمده است. معادل آرامی آن «گبره = gabra» به معنای مطلق «مرد» است در مقابل زن ، چنین پیداست که این واژه از همان آغاز پیدایش بر «زرتشتیان» اطلاق می شده است. در متون سغدی نیز واژه ی «گبر» به کار رفته است : «... گبریت و معاونانش به تضرع و نماز ایستادند... گبریت به حال عبادت در برابر یسوع ایستاد ...». واژه ی «گبر» در ادبیات و فرهنگ های فارسی بسیار آمده است. در شاهنامه این واژه بسیار به کار رفته و معانی گونا گونی از آن اراده شده است . مولف کتاب «دبستان المذاهب» که خود زرتشتی است می نویسد : «... اکنون مزدکیان در لباس گبری هستند ...» ن . ک : ص ۱۰۵ . استاد ارجمند و دانشمند ، شادروان ابراهیم پورداود اصرار دارد که «گبر» مشتق از «کافر» است !. چنین پیداست که استاد پورداود از فرهنگ های غربی متأثر شده چراکه فرهنگ نویسان فرنگی واژه ی «گبر» را مشتق از «کافر» دانسته و مترادف با آن می دانند . در فرهنگ های فرانسه و انگلیسی ، «گبر» به معنای «کافر» آمده است. فرهنگ «وبستر = webster» واژه ی «گبر» را این گونه ثبت کرده : «Ghebre, Gheber» و می نویسد : «فارسی آن Gabr و عربی آن Kafir است»، و معنا می کند : «نامی اسلامی برای فرد زرتشتی ! = for A moslem name Zoroastrian» فرهنگ معروف فرانسه «روبر = Robert» نیز «گبر = gueber» را به همین معنا گرفته است . اما خوشبختانه دانشنامه ی «لاروس» در معنای «گبر = Guebre» نوشته : «واژه ای پارسی است که بر فرد زرتشتی اطلاق شود = perse. (persan ghebr) : gueber: Nouveau petit de Zoroastre qui appartient a la religion». ن . ک : Larousse . paris. 1968 . p. 490 . باید یاد آور شوم که: واژه ی «گبر» چگونه می تواند مشتق یا معرب «کافر» باشد ؟ و طبق کدام قاعده و قانون تعریب ، چنین چیزی ممکن است؟! و از طرفی چه نا همگنی میان حروف گبر و کافر وجود داشته که چنین تعریب بی ربط و نا موزونی صورت گرفته باشد؟! و از دیگر طرف در کدام کتاب فقه و تاریخ تازی دیده شده که آنان برای زرتشتیان واژه ی کافر را به کار برند و یا کدام ایرانی مسلمان از ادای کلمه ی کافر ناتوان بوده که واژه ی گبر را به کار برده است؟! واژه ی گبر هیچ رابطه ای با کافر ندارد و مفید هیچ معنای زشت و توهین آمیزی نیست . واژه ی گبر واژه ای است پهلوی پارسی باستان و از همان آغاز برای زرتشتیان وضع شده است و مدلول خاص لفظ گبر ، زرتشتی است . شادروان استاد پورداود از «فرهنگ بارتمه» آلمانی نیز متأثر است که چون او در «فرهنگ لغات ایران باستان» = Christian Bartholomae/Altiranisches Worterbuch. strasbourg. 1994 واژه ی گبر را نیاورده استاد نتیجه گرفته که گبر اصالت آریایی ندارد!! آخرین ویرایش ۱۳۹۲/۱۱/۱۵

تشیع امامیه

پاسدار فرهنگ، هویت، استقلال و تمامیت ارضی ایران است !

این حقیقت و واقعیت خطاب به کسانی است که به راستی برای ایران و فرهنگ ایرانی دل می سوزانند و نگرانند !

یادآوری !

در دهه ی چهل و پنجاه خورشیدی و در حقیقت پس از نهضت مشروطیت ، بی آنکه صدر و ذیل تاریخ پیوسته ی خویش را به درستی بدانیم و مبانی فرهنگ ملی خویش را به روشنی بشناسیم آنچنان دچار چپ زدگی و آفات حاصل از آن شده بودیم که ناخود آگاه و ناخواسته با جهان بینی مبتنی بر ماتریالیسم تاریخی و آگاهی کاذب، به تاریخ و فرهنگ ملی ایران می نگریستیم . این بدیهی است که این جهان بینی بنا به ماهیت و خاصیت خود ، با ابزار شک و نقد و نفی ، همه ی میراث ملی را از بیخ و بن می زد و هیچ چیز را به رسمیت نمی شناخت و در اندیشه ی ساختن یک ایدئولوژی بود . نگاه این جهان بینی از آغاز تا انجام این بود که فرهنگ ملی را با همه ی معانی ، مفاهیم و جان مایه های اسطوره ای اش به ایدئولوژی دنیوی مادی سیاسی تبدیل کند و چنین کرد . این واقعیت با خلق و خوی قومی توده ای مساعد ما در آمیخت و ادبیاتی را پدید آورد که هنوز کم و بیش ورد زبان هاست . علوی صفوی کردن تشیع نیز از همین مقوله است . از دیگر سو افراط و تفریط ما ایرانیان همواره در تاریخ کار دست ما داده است . در این رویداد ، افراط پیشین به تفریط پسین انجامید و باستان گرایی افسار گسیخته و جاهلانه به مظلومیت مذهب گرایید و حسرت معنویت ، آه از نهاد توده ها بر آورد و چند نسل را شیفته و دلباخته ی جاذبه های حماسی سیاسی خویش کرد و این فرآیند آگاهی کاذب بود که روشنفکران ما دچار آن بودند بی آنکه با حقیقت تاریخ و فرهنگ ملی انسی داشته باشند !

طرح موضوع !

با حضور اسلام در ایران و غلبه ی پان عربیسم اموی عباسی که مبانی آن مبتنی بر قومیت عربی بود و به هر سرزمینی که پای می نهاد نخست می کوشید تا آن سرزمین را از بیخ و بن عرب کند و می کرد . شگفتا که گویا پیشینه ی بلند تاریخی تمدنی هم کارساز نبود زیرا مصر با وجود پیشینه ی فرهنگی تمدنی تاریخی چند هزار ساله مغلوب پان عربیسم شد و از بیخ و بن عرب گردید .

اما در ایران وضع به گونه ای دیگر رقم خورد ! نخبگان شریف، دانا و بس گرانمایه ی ایرانی از یک سو از همان آغاز با درایت هرچه تمام به تحلیل مقاومت ها پرداختند و از سرنوشت نهضت های مقاومت ملی ایران درس ها آموختند . از دیگر سو با ارادت و ایمانی که به حقانیت و مظلومیت اهل بیت پیامبر اسلام داشتند ، در تشیع خویشاوندی و همسویی بسیاری یافتند . چراکه علاوه بر گوهر دادخواهی و دادگری آن ، در تشیع زمینه های بسیار مساعدی برای پیوند ملیت و مذهب وجود داشت . زیرا امامان شیعه از همان آغاز، شعائر ملی ایران را به رسمیت شناختند ، مهرگان و نوروز و دیگر

آیین های ایرانی را گرامی داشتند ، هدایای نوروزی را می پذیرفتند ، زبان فارسی را ارج می نهادند و به آن زبان سخن می گفتند ، پشتیبان ایرانیان بودند ، در ماجرای کشتار ایرانیان مقیم مدینه پس از ترور خلیفه ی دوم ، امام علی و فرزندانش به دفاع مسلحانه از ایرانیان پرداختند ، در پی قتل هرمزان سردار ایرانی توسط هواداران خلیفه ، امام علی سوگند یاد کرد که قاتل هرمزان را (که پسر خلیفه بود) کیفر خواهد داد و قاتل در خلافت آن حضرت به شام نزد معاویه گریخت ! در ماجرای اشغال ایران توسط خلیفه ی دوم و اسارت بزرگ زادگان ایرانی ، امام علی از خرید و فروش اسیران جلوگیری کرد . در اینجا است که خاطره ی قومی که پاسدار ودایع است می گوید دختری از یزدگرد سوم ساسانی با امام حسین بن علی^(ع) ازدواج می کند ، پیوندی بس مقدس و گرامی و میمون که تاریخ نیز با وجود عنادی که دارد آن را تایید می کند .

با این همه بر ایران از آغاز اشغال تا آغاز سده ی دهم هجری (۹۰۶ ق) تسنن حاکم بود . در این نه قرن ، تشیع که تمامیت فرهنگ ، هویت و ملیت ایرانی را در بر داشت در اقلیت و مظلومیت محض بود .

تسنن در ایران به دلیل سرشت عربی و تعصب و تصلب قومیت عربی اش همواره به خلافت عربی وفادار بود و ایران را بخشی از قلمرو خلافت عربی می دانست و آرزو داشت که ایران و ایرانی روزی از بیخ و بن عرب شوند . تسنن از همان آغاز فرهنگ و میراث ملی ایران را میراث مجوس می دانست که اسلام آن را نسخ و محو کرده است . از این رو جشن ها و آیین های ملی ایران را به رسمیت نمی شناخت .

مشایخ ایرانی تسنن از بخاری تا غزالی به شدت عرب زده بودند و برای خویش هویتی عربی قائل بودند و پیشینه ی تاریخی خویش را نقد و نفی می کردند . فردوسی توسی را که شیعه بود و با سرایش شاهنامه ، شناسنامه ملی تاریخی فرهنگی و خاطره ی قومی ایرانی را زنده کرده بود ، مرتد ، زندیق و کافر خواندند و چون بمرد او را در گورستان مسلمانان راه ندادند و می خواستند به جنازه ی او بی احترامی کنند که شبانه توسط سه نفر از دوستان اش در گشتمان توس به خاک سپرده شد .

مولفان و مورخان سنی ایرانی همواره در فضائل تازیان و زبان تازی می نوشتند و به تحقیر میراث ملی و نفی آن می پرداختند . و از آنجا که می دانستند اهل بیت پیامبر^(ص) را در کار اشغال ایران دستی نبوده است و تشیع امامیه را پاسدار میراث ملی ایران می دانستند به ستیز با تشیع می پرداختند و آشکارا از اشغال ایران توسط خلفای عرب دفاع می کردند . نویسنده ی سنی ایرانی سده ی ششم هجری در کتاب **فضائح الروافض** (تالیف ۵۵۵ هجری) می نویسد :

" اکنون که روافض (=شیعیان) با مال و ملک اند و علویان با اموال و املاک ، از برکات فتوح عمری است و از آفتاب روشن تر است که هرگز هیچ ، نه در ابتداء اسلام تا با اکنون یک دیه نستند و یک غزاه نکردند ... جهان را ابوبکر و عمر و عثمان گشودند ... علویان را فتحی نبوده است از اول تا به آخر ... بنی امیه و مروانیان اولوالامر بودند ... همه ی شرق و غرب اصحاب سنت دارند ... آنچه عمر کرد ، ده یک آن علی کجا کرد ، آن همه زمین و بلاد گبرکان و ترسایان در دولت خلافت عمر به رای و تدبیر و سیاست او ستند نه در زمان خلافت علی ... فتح دیار گبرکان و دیار کافران در عهد عمر

خطاب بود ... فتح های اسلام در عهد بوبکر و عمر و عثمان و بنی امیه و مروانیان و عباسیان بوده است" ن.ک:قزوینی/النقض ۱۵۰، ۱۴۹، ۱۶۵، ۴۳۸، ۴۴۰، ۴۴۲، ۴۵۶.

و در دفاع از جفاکاری سرداران تازی به هنگام اشغال ایران از جمله در قتل عام مردم گرگان رجز می خواندند و می نوشتند :

"... در خراسان عبدالله بن حازم و قتیبه بن مسلم که سمرقند استند ... چه کردند ، تا مغرب صافی شد(= پاک شد) و کلمه ی اسلام عالی شد و کلمه ی کفر نگون شد ... در این فتوح امیر المومنین علی و فرزندان کجا بودند که یک ده نه در مشرق و نه در مغرب استند و خود حاضر نبودند و یک علوی در این غزاها اول و آخر نبوده است ... "ن.ک:همان ۱۵۳، ۱۵۲، ۱۴۸، ۱۴۷

و از آنجا که می دانستند پیوند تشیع و میراث ملی ایران ناگسستنی است می نوشتند :

"... و حد دوم این خانه (=تشیع) با گبری است (=زرتشتیان) زیرا هم چنان که گبران به یزدان و اهرمن گویند ... رافضی(=شیعه) همین گوید ... و چنان که گبرکان خود را مولای آل ساسان دانند رافضیان خود را مولای علویان دانند . هم چنان که گبرکان ملک به نسبت و به فر یزدان دانند ، رافضیان خلافت به نسبت و نص گویند به جای فر یزدانی . و هم چنان که گبرکان از همه صحابه ، عمر را دشمن تر دارند ، رافضی عمر را دشمن تر دارد به نسبت گبرکی و هم چنان که گبرکان گویند کی خسرو بنمرد و به آسمان شد و زنده است و به زیر آید و کیش گبرکی تازه کند ، رافضی گوید قائم زنده است بپاید و مذهب رفض را قوت دهد ... "ن.ک:همان ۴۰۷، ۴۰۶

و در تایید سرکوبی نهضت های مقاومت ملی شیعه می نوشتند :

"... و آن جماعت که مذهب رفض نهادند(=تشیع)چنان که گفتیم ملحدان بودند،سر به گریبان رفض بر آورده دعوت به رفض کردند ، آن گاه در الحاد کشیدندی و میل شان به کیش گبرکی بود ، کینه ی دین می خواستند از صحابه و تابعین و غازیان اسلام ، و در رسول ، طعن نمی یارستند زدن ، که کس قبول نمی کرد ، در یاران و زنان اش طعن زدند تا بدین ، غمران(=گول خوردگان و ابله هان) را به خود کنند ... و باز چون عهد کریم ملکشاهی (=ملک شاه سلجوقی) بود ، نظام الملک از سر عقیدت اینها آگه بود ، همه را خوار و مهین داشتی ... " ن.ک:همان ۱۴۲، ۱۴۱، ۳۴۷، ۳۴۶

و در ستیز با نفوذ اشرافیت ایرانی شیعه در دستگاه خلافت عربی عباسی در جهت دفاع از فرهنگ ملی ایران و به قدرت رساندن خاندان ایرانی آل بویه می نوشتند :

"... شرح استیلای روافض در عهد مقتدر خلیفه از سنه ی ۳۰۵ تا سنه ی ۳۲۳ که مقتدر را بکشتند چنان بود که وزیر مقتدر بوالحسن فرات بود و سلطان خلیفه بودی و مرجع همه ی جهان با درگاه خلافت بودی و این بوالحسن فرات به عوانی و شریری معروف بود و در مذهب رفض چنان بود که به الحاد منسوب اش کردند ... در این پنج سال که او وزیر بود پنهان رسولان به دیلمان می فرستاد و ایشان را(= آل بویه) بر ملک حث می کرد (= بر می انگیخت) ... " ن.ک:همان ۸۸، ۷۹

این نمونه ها نشان می دهد که تسنن در آن نه قرن در ایران ، دل به تازیان و خلافت آنان داشت و در این راه سخت می کوشید .

تا که در آستانه ی سده ی دهم هجری ، خلافت عثمانی که خود را جانشین عباسیان می دانست از یک سو برای بلعیدن ایران دهان گشوده بود و از دیگر سو اقوام بیابان گرد ترک و تاتار در ایران مرکزی و خراسان بزرگ و ازبکان از شمال خراسان داشتند خاک ایران را با توپره می بردند و این نقطه ی اوج فلاکت ایران و ایرانی بود و چیزی به نام استقلال و تمامیت ارضی ایران وجود نداشت .

در اینجا بود که خاطره ی قومی معجزه کرد و نهضت صفویه با تکیه بر فرهنگ ایرانی تشیع قد آراست و فضای تیره و تاریک ایران را روشن کرد و به حاکمیت ملی و تمامیت ارضی ایران پرداخت. به تعبیر دقیق مرحوم ملک الشعرای بهار : "هرگاه ایرانی سنی می بود اتحادملی و استقلال ایران باقی نمانده ایران میان ازبکان و عثمان لوها قسمت شده بود. "ن.ک:سبک شناسی ۳/۲۵۴ .

تا که در گذر پنج قرن، فضای ایران روشنی مطلوب خویش را بازیافت ، فرهنگ ایرانی به رو آمد، شعر و موسیقی و عرفان و ادب ایرانی جایش را باز کرد ، نوروز با حرمت هرچه تمام گرامی داشته شد و نغمه و ترانه های ایرانی در با شکوه ترین جلوه اش در گلهای رنگارنگ خود را نشان داد .

روشنفکران مذهبی ملی ما از **مشروطیت** به این سو به ویژه در دهه ی چهل و پنجاه خورشیدی به این حقایق بدیهی جاهل بودند و به دلیل آگاهی کاذب و دلخوری سیاسی تیشه به ریشه ی خویش می زدند . آن گونه که امروز در برون مرز فرو مایگانی به مراتب نادان تر از پیشینیان به **تشیع ستیزی** پرداخته اند . این بیچارگان فرومایه و آلت دست بیگانه نمی دانند که تشیع ستیزی یعنی **ایران سوزی** . امروز این فرومایگان بی ریشه هم صدا با رسانه های تازی وابسته به حزب بعث و پان عربیست های ناصری، به **ایران ستیزی** شگفتی دست یازیده اند !

هویت ملی، عناصر، عرفان، فرهنگ و موسیقی ایران

نگارش و نمایش: ۱۳۸۷/۱/۲۰ خورشیدی

پرسش:

۱- عناصر هویت ملی و جهان بینی برخاسته از آن؟ آیا موسیقی و ادبیات و عرفان ایرانی را می توان در فضای برون از این ۱۴ قرن داشت یا اصلا می توان تصور کرد؟؟

۲- آیا نوا، نغمه، نوروز، گنبد آبی، حافظ، سعدی و گروه عارفان به نام و بی نام ایرانی را که در این ۱۴ قرن پدید آمده، می توان در برون از این ۱۴ قرن دید؟؟

۳- آیا فضا و محتوای دستگاه های موسیقی ملی ایران را می شود شنید، لذت برد و در عین حال به میراث این ۱۴ قرن حمله کرد، دشنام داد، دروغ گفت؟! یعنی همین کاری را که قلی ننه جگرکی موسوم به حرامک مشیری می کند!!

*****

پاسخ:

هویت ملی، کلی منحصر به فردی است که اجزای آن لازم و ملزوم یکدیگرند به گونه ای که اگر یک جزء آن را برداریم، آن کلی، از کلیت می افتد. اجزای این کلی را متعالی ترین عناصر هویتی، آیینی، فرهنگی تاریخی تشکیل می دهند. این عناصر مقدس و متعالی عبارتند از: آیین ها، اسطوره ها، ودایع، سنن و خاطره ی قومی که ساختار هویت ملی را می سازند. شناسه ی عمومی و نماد گویای این اجزاء زبان فارسی است که زبان شفاهی و کتبی عناصر هویت ملی و گزارنده ی ادبیات، فرهنگ و تاریخ آن است. اقوام در این کلی منحصر بفرد، هویت می یابند و سپس پسوند ایرانی می گیرند. درصد هویت ملی هر قوم به درصد جذب، انس و وفاداری آن قوم به این کلی منحصر به فرد بستگی دارد. بدیهی است اقوامی که حتی در چارچوب جغرافیای طبیعی ایران حضور دارند ولی از این کلی بریده اند یا در جغرافیای زبان فارسی قرار دارند ولی از این کلی که تجلی روح جمعی ملی است بریده اند، بی گمان دچار بحران هویت اند. در روزگار پایانی ساسانی یکی از اقوامی که در چارچوب جغرافیای طبیعی و زبانی ایران می زیست بنا به دلایلی از هویت ملی آن روزگار برید و تغییر هویت داد. از آن پس این قوم هرگز نتوانست در چارچوب هویت ملی جای گیرد و همواره یک قوم بیگانه تلقی شده و می شود. بنابراین جغرافیای طبیعی و زبان همواره ظرف است و هویت ملی که آن کلی منحصر به فرد باشد مظلوف است. آنچه ظرف جغرافیایی و زبانی را گرامی و مقدس و محترم می سازد مظلوف است. در آیین آریایی، جغرافیا و زبان ظرف بود و آیین و فرهنگ مظلوف. در یسنا ها و یشت ها می خوانیم: آن قلمروی گرامی و مقدس ستودنی است که اهورامزدا، امشاسپندان، ایزدان، فرشتگان و دیگر عناصر مقدس آیینی حضور دارند. توران، مازنی و ورن، قوم و قبیله و سرزمین آریایی اهریمن زده بود! چرا که در

آنجا فروغ اهورامزدا نمی تافت و افراسیاب بدکار و نابکار مظهر این اهریمن بدخوی بود که در سراسر اوستا به ویژه یسناها و یشت ها نفرین شده است (ن.ک: فهرست آثار : ایران، آیین و فرهنگ. مقاله ی ملیت ایرانی)

در گذر هزاره ها ، هویت ملی ، ساختار روح متعالی جمعی قوم آریایی شد و جان مایه ی این روح متعالی ودایع و خاطره ی قومی گردید ، جان مایه ای که گذشته را به حال و حال را به آینده می پیوندد و بر این اساس ایجاد هویت می کند .

در پی یورش تازیان به ایران ، هویت ملی فعال شد و سرانجام ظرف مناسب مظلوف خویش را یافت و آن را پرورد . و آنگونه که در کتاب « اسلام و ایران؛ مذهب و ملیت ایرانی » گفته ام ، در این نقل و انتقال چیزی از قلم نیفتاد ، همه ی عناصر آیینی و اسطوره ای هویت ملی جایگاه خویش را بازیافتند و با گوهر و محتوایی ناب و نوین ، روح جمعی قومی را از نو ساختند و بدین سان «تشیع امامیه» جان مایه ی هویت ملی گردید (ن.ک: فهرست آثار : اسلام و ایران ؛ مذهب و ملیت ایرانی صص ۱۲۷ - ۱۳۰)

جهان بینی برخاسته از این هویت ملی را در فرآورده های فرهنگی آن باید دید . این جهان بینی متعالی در پنج اقلیم حضور خلاصه می شود : فردوسی ؛ قلمرو حضور حماسه پهلوانی و غرور ملی . خیام ؛ قلمرو حضور زیبایی و زیبا نگرانی زندگی دنیوی و غنیمت لحظه های حال . سعدی ؛ قلمرو حضور انسان خردمند پندآموز و بهره مند از آزمون ها . حافظ ؛ قلمرو حضور انسان عارف و آگاه و رند . مولوی ؛ قلمرو حضور انسان اندیشمند و فرهمند حاضر در همه حال .

بدین سان فضای این جهان بینی را پنج اقلیم حضور می سازند و این پنج اقلیم در همه ی زوایای روح ، محتوا و شکل هنر ایرانی حضور دارند . این جهان بینی متعالی ایرانی که در پنج اقلیم حضور خلاصه می شود خویش را در شکوه عرفان و ادبیات و معماری ایرانی در کاشی و نقاشی و خطاطی آبی آسمانی گنبد ها ، گلدسته ها ، محراب ها، درشکوه گلستان قالی ایرانی و ... نشان می دهد.

این جهان بینی متعالی با پنج اقلیم حضورش در « هفت دستگاه موسیقی ملی » و آواها و گوشه هایش متجلی است:

در « دستگاه شور » که در روح متعالی ایرانی شوری از حضور به پا می کند که گویی دستگاه رستاخیز روح و روان است . در دستگاه های گرانمایه و سر افراز « ماهور » و « راست پنج گاه » حضور دارد که تنها با سر پنجه و صدای مفاخر موسیقی ملی در روح و روان ایرانی ایجاد شور و حال می کند . در نوای « سه گاه » حضور دارد که رامش بخش است و راز و رمز خلوتگه عرفان ایرانی را در خود دارد و هم بزم آفرین لحظه های شور و شادی و طرب است . هم به خلسه ی خیال می برد و هم به رقص روح و روان و پیچ و تاب تن و ا می دارد . در « چهار گاه » حضور دارد که توده ای ترین دستگاه موسیقی ملی است و همه ی ابعاد روح و روان اقوام ایرانی را در بر دارد ، هم آهنگ پیچ و تاب تن را دارد و در شادی ها حضور می یابد و هم موسیقی حماسی شاهنامه خوانی و تعزیه خوانی است . در صدای فاخر و متعالی « دستگاه نوا » حضور دارد که تعالی روح و گرانمایگی روان ایرانی را نمایندگی می کند و همواره در عرصه ی رزم و بزم و سوگ حضور دارد . در « دستگاه همایون » حضور دارد که آوای بزم اقوام ایرانی را در خود دارد . در آواز « بیات اصفهان » حضور دارد که جایگاه حماسه خوانی است . در آواز « ابو عطا » حضور دارد که با آن بزم عارفانه و عامیانه ی ایرانی را می توان شنید . در آواز « بیات ترک » حضور دارد که آوای ملکوتی اذان ایرانی را با صدای دل

انگیز و جاودانه ی مرحوم «مؤذن زاده ی اردبیلی» می توان شنید . آن سان که آوای بزم عامیانه و اشرافی ایرانی را در این آواز می توان شنید . در آواز افشاری حضور دارد که نغمه های آسمانی و نیایش های باشکوه ایرانی را چون نیایش افطار ایرانی با صدای جاودانه ی «استاد شجریان» می توان شنید . در آواز دشتی حضور دارد که آوای روح سوگوار ایرانی و زبان حال ترانه های اقوام ایرانی را در بزم و رزم و حماسه و غم نمایندگی می کند .

بنابراین ، خواننده ی مخالف یا ایرانی افسرده از روزگار ، به خاطر زدگی از واقعیت تلخ ، از حقیقت شیرین نگریزد و بداند که این رو و آن روی سکه ناشی از طبیعت خام و سخت ایرانی است.

نمادها و معانی اسطوره ای آیین و فرهنگ ملی ایران

پرسش:

آیا پدیده ی چاه و سرداب ، ریشه و پیشینه ی آریایی دارد یا سامی ؟

پاسخ:

سرداب ، چشمه ، چاه ، کاریز ، غار ، رود ، دریا ، کوه ، سنگ و دیگر عناصر و اماکن طبیعت دارای معانی آیینی ، اسطوره ای آریایی هستند . حضرت زرتشت (که درود اهورامزدا براو باد) در پی آمیزش با همسر گرامی اش هوی به چشمه ای شد و نطفه های سوشیانت های موعود را در این چشمه هشت مادران سوشیانت های موعود در همین چشمه از نطفه ی زرتشت بارور شوند. مادر سوشیانت نهایی نیز در همین چشمه از نطفه ی زرتشت بارور شود. کی خسرو فرزند سیاوش شهید در گریز از قدرت ، به هنگام غیبت از جهان در چشمه ای ناپدید شد. در حکمت آریایی چاه، سرداب ، کاریز و غار، رمز نگاه ژرف آریایی است به جهان وهستی. ظهور و حضور سوشیانت ها بلوکه کردن آرمان های دست نیافتنی و آرزوهای نابآوردنی آریایی است در پایان جهان. این امید و خوش بینی آرام بخش و سرنوشت ساز است. (ن.ک: فهرست آثار : ایران آیین و فرهنگ / مقاله سوشیانس موعود نهایی در میراث دینی باستان صص+۳۱۵-۳۰۶ شاهنامه ۵/۴۱۲ : جنگ بزرگ کی خسرو با افراسیاب)

ایران؛ آیین و فرهنگ؛

زن در ایران باستان

پرسش:

در کتاب **زن ایرانی در گذر تاریخ** خوانده ام که زنان در ایران باستان نقشی بسیار ارجمند داشته اند ، زنانی را نام میبرد که فرمانده نظامی بوده اند برای مثال زنی بنام **ارتمیز** و یا به سلطنت میرسیدند . با توجه به چنین فرهنگی بعد از هجوم تازیان ، چگونه ایرانیان فرهنگ پرده نشینی تازیان و دیگر موارد را پذیرفتند ؟ آیا این فرهنگ بزور شمشیر تحمیل شده است؟ برآستی زن در ایران باستان چه جایگاهی داشته است؟ منتظر پاسخ روشنگرانه شما هستم .

پاسخ:

یادآوری!

منابع شناخت ایران باستان سه دسته اند: ۱- **میراث معنوی مکتوب**. ۲- **کتیبه ها و آثار باستانی**. ۳- **شاهنامه و روایات داستانی**. بدیهی است که شیوه ی برخورد با هریک از این سه ، باید فنی علمی و به دور از پیرایه های سیاسی تبلیغاتی باشد. یعنی مثلاً اگر قرار باشد برای اثبات اسطوره ی فرهاد و شیرین یا خسرو و شیرین آریایی ، به تخریب لیلی و مجنون سامی بپردازیم یا اثری دهاک آریایی را ببوشانیم و ضحاک تازی بسازیم که روزگار چنین می پسندد و مخالفت با واقعیت چنین اقتضا می کند ! به تحریف و تخریب تاریخ و اسطوره پرداخته و مخاطب را ترور فکری کرده ایم. این در صورتی است که عالم باشیم و حقایق را بدانیم . فاجعه آنجاست که رمال و شیاد و نادان باشیم و به زمانه ی مناسب وزمینه ی مساعد ، خود را مورخ و مولف و محقق و... جابزنیم و در این آب گل آلود ماهی بگیریم ! و این نسل ساده و صادق و ستم زده را مخاطب سازیم و مانند آن شیاد ، واعظ پندآموز گردیم و فاضل مآبانه جار زنیم که : «آهای ! خصن و خصین دختران معاویه هستند» ! یا که : «امام زاده یعقوب را شیر بر فراز مناره درید !» آیا برآستی جار و جنجال بوق های برون و درون مرز جز این است ؟

طرح موضوع!

با توجه به یادآوری بالا، باید بدانیم که در میراث آریایی ، زن را دو جایگاه است : ۱- جایگاه اساطیری . ۲- جایگاه تاریخی (= انسانی حقوقی اجتماعی) بی گمان صور خیال وقوه ی متخیله آریایی تصاویری باشکوه از زن ترسیم کرده است : از آنایتا گرفته تا رودابه و تهمنه و سودابه و گردآفرید و... که برآستی با شکوه و غرور آفرین است. پرسشی که شده پیرامون جایگاه انسانی حقوقی اجتماعی زن است . پاسخ به این پرسش را باید در میراث کلامی حقوقی مکتوب آریایی جست. من به این پرسش

، ده سال پیش در کتاب : ایران ،آیین و فرهنگ) ن.ک: فهرست آثار (پاسخ داده ام. در اینجا آن پاسخ را خلاصه می کنم" : در جامعه ی آریایی پیش از زرتشت ،زن یار و همکار مرد بود و مسئولیت نگهداری آتش خانه و پرورش فرزندان و رسیدگی به امور گله و رمه و پختن غذا با او بود ، در عین حال مورد ستم و تجاوز و تحقیر قرار داشت . بدیهی است که این وضعیت در سطوح مختلف جامعه ی طبقاتی آریایی قابل ملاحظه است . این ستم از سوی اشرافیت و روحانیت آریایی بر زنان روا می رفت : " آنان آشکارا زنان و دختران را از رعایا می ربودند یا به زور می گرفتند و به کامجویی و هرزگی می پرداختند " در نهضت زرتشت زن مورد حمایت قرار گرفت : مادینگی زن و زمین و چارپا ستوده شد و در جهت تشویق و تقدیس کشاورزی ، زمین دختر مزدا معرفی گردید و سپندارمذ صفت محبت و مهربانی مزدا ، استعاره ی زمین شد . زرتشت زنان و مردان را به طور یک سان مورد خطاب قرار داد ...جهان بینی روشنی که جهان گاتاه ها به روی آریایی گشود ، در پی نظام دینی دگرگون شد : در حکمت دینی آریایی که پدیده ی دوران دینی و تاریخی است ، تصاویر نوینی از سرشت حقیقی و سرنوشت حقوقی زن ارائه گردید که مبنای احکام دینی دوران بلند تاریخی شد و خلق و خو و نگرش آریایی و ایرانی را نسبت به زن ساخت . در حکمت دینی آریایی آمده است که : " اهورامزدا زنان را به نیکوکاران وا گذاشت ، اما زنان گریختند و به اهریمن روی آوردند . مزدا چاره ای اندیشید و نرسه خدای نر پانزده ساله را آفرید و او را برهنه در پی اهریمن آویخت تا زنان به او روی کنند و چنین شد و نخستین ختودت اهریمنی حاصل گشت . از این روی زنان زاده ی اهریمن و اهریمنی منش هستند "...همین تصاویر از زن در نظام دینی مبنای تلقی حقیقی و حقوقی از زن شد . در میراث دینی ، آشکارا اصالت از آن نرینگی است ؛ فرزندان نر ؛ اسبان نر ؛ شتران نر ؛ گاوان نر ؛ سگان نر .در نظام دینی زنان یا نانیریکا=نیک هستند و یا جهیکا =بدکار می باشند . زنان نیک آنانی هستند که نیک گفتار و نیک کردار باشند ، فرزندان نر بزیاند و فرمانبردار شوهر خویش باشند . در یسناها و یشتهای اوستا این کلیشه ها مکرر آمده است " : گروه زنان دارنده ی فرزندان نر ، زنان دارنده ی پسران ، پسران نامور ، را می ستاییم ، زنی که خوب گوید و خوب کند و فرمانبردار سرور ، فرمانبردار شوهر ، مطیع بزرگ خویش باشد " . زنان جهی اصولا حق حیات ندارند و باید برانداخته شوند . در میراث دینی ، این کلیشه تکرار شده است : " زن پست جادوگر جهی باید برانداخته شود ... " در دوران دینی ، زنان نوعی کالا بودند و بر آنان اصل مالکیت و انحصار مترتب بود . بر این اساس زنان احتکار می شدند ، مبادله می گردیدند ، به قرض داده می شدند ، فروخته می شدند ، به خارج از کشور صادر می گردیدند... در سراسر دوران بلند تاریخی ، تعدد زوجات و انواع صیغه های شرعی ، بخشی از سرنوشت حقوقی و قانونی زن بود . بدیهی است که این امکانات نیز در انحصار اشرافیت ایرانی و حاکمیت سیاسی-اقتصادی بود . احکام دینی موجود نشان می دهد که رعایای مرد و زن حتی از داشتن یک همسر محروم بوده اند... در منابع حقوقی دوران دینی و تاریخی سخن از استقراض ، اجاره و مبادله ی زنان است . در این منابع آمده است که یک مرد می توانست بر خلاف رضایت زن عقدی خود او را به افرادی که نیاز به زن داشتند ، برای مدت معینی واگذار کند . این واگذاری شرایط خاص خود را داشت و درخواست قرض یا اجاره یا مبادله باید قانونی ارائه می شد ... بدون شک میراث دینی دوران تاریخی محصول اندیشه ی روحانیت و اشرافیت ایرانی و میراث تکامل یافته جاهلیت آریایی است . اما این واقعیت محسوس و ملموس را نمی توان انکار کرد که آنچه فکر و فرهنگ و میراث ایرانی نامیده می شود همین میراث دوران تاریخی است . همین آیین و فرهنگ بود که خلق و خو و جهان بینی ایرانی را ساخت و پرداخت و هم اکنون ایرانی با همه ی استحاله ای که شده هنوز با این نگرش و بینش حیات و حضور دارد و می بیند و می نگرد . «ن.ک: ایران ؛ آیین و فرهنگ / مقاله ی زن در میراث دینی . صص ۳۵.

***

پرسش :

من از ان پیام خصوصی چیز زیادی متوجه نشدم ، اما با خواندن این پست دریافتم که شما میفرمایید ان کتاب بدون منابع تاریخی و مستند است و نویسنده ان انگیزه سیاسی و تبلیغاتی داشته و حقایق را پنهان کرده است ؛ شما برعکس تصور من پاسخ داده اید و ادعای بزرگی نموده اید مبنی براین که زنان در ایران باستان نوعی کالا بودند و فروخته میشدند .. و منبع را کتابتان معرفی کرده اید.

پاسخ:

گفته ام : " فاقد اعتبارتحقیقی تاریخی است " ذکر منبع و آوردن منابع کارساده ای است و اصولا از آنجا که ذهن جامعه ی ما در این سه دهه آماده شده تا هر یاوه و دروغی را با " منبع " (?) بشنود و به راحتی بپذیرد و به سختی وبا تعصب از آن دفاع کند ، ترفند دلیپذیری شده است . درست مانند قالب کردن کالاهای تقلبی با مارک های معتبر که از مشروطیت تا به امروز همچنان ما را دارد می فریبد !

پرسش:

شما در ان پیام خصوصیتان به مدرک و منابع قابل استناد تاکید میکنید و نوشته اید که ان کتاب فاقد چنین چیزی است ، حال من مطالبی چند از ان کتاب را میاورم تا ببینیم ایا بدون منبع تاریخ است !!؟ نقل قول : با اندوه بسیار که بزرگترین کتابخانه های ملی و تاریخی و علمی ایران) گندی شاپور – کسروی (توسط تازیان) اعراب (به آتش کشیده شد و هزاران کتاب ایرانی به گفته مورخ و جامع شناس بزرگ عرب) ابن خلدون(نابود شد و به دریا ریخته شدند و بسیاری از بزرگان این سرزمین گمنام ماندند اثری از آنان یافت نشد ولی با شادی تمام خداوند را سپاسگزاریم که با همه این فراز و نشیب های یورش اسکندر گجستک ، یورش تازیان، چنگیز مغول و تیمور لنگ و . . . دهها یورش وحشیانه دیگر به این سرزمین هنوز نام چنین زنان بزرگی از سرزمین مقدس ایران برای ما به جای مانده است .....ایا چنین نوشته ای دروغ است

پاسخ:

دروغ نیست ولی شعار است ! در حالی یک محقق باید بی طرف باشد و در تبیین حقیقت از شعار بپرهیزد .واقعیت تاریخی این است که تازیان مهاجم به ایران و سپس اسکندریه وقتی با انبوهی از کتب ناشناخته و نامانوس روبرو شدند در ماندند که چه کنند. از خلیفه ی دوم پرسیدند که چه کنیم؟ خلیفه نوشت که : اگر با قرآن موافق اند که قرآن مارابس است و اگر مخالف اند نیازی به آنها نیست. کارگزاران خلیفه کتاب سوزی راه انداختند که شش ماه ادامه داشت). ن.ک: فهرست آثار : شعوبیه ۲۹۷-۳۰۰)

پرسش:

در این کتاب گفته شده است ، نمونه زنان : یوتاب : سردار زن ایرانی خواهر اریو برزن سردار نامدار ارتش شاهنشاهی داریوش سوم بوده است وی در نبرد با اسکندر همراه اریوبرزن فرماندهی بخشی از ارتش را به عهده داشته است . از او به عنوان شاه اذربایجان در ۲۰ قبل از میلاد تا ۲۰ بعد از میلاد یاد شده است. ارتمیز : نخستین و تنها زن دریاسالار امروز جهان تا به امروز او به سال ۴۸۰ پیش از میلاد مقام دریاسالاری ارتش خشیارشا رسید و در نبرد ایران و یونان ارتش شاهنشاهی ایران را از مرزهای دریایی هدایت میکرد . "" تاریخ نویسان یونان "" از او در زیبایی برجستگی و متانت سرآمد همه زنان آن روزگار نامیدند. اتوسا : ملکه ۲۸ کشور آسیایی در زمان داریوش بزرگ . هردوت پدر تاریخ از وی به نام شهبانوی داریوش بزرگ یاد کرده است...چند نبرد و لشکر کشی مهم تاریخی ایران به فرمان ملکه اتوسا صورت گرفته است. ارتا دخت : وزیر خزانه داری و امور مالی دولت ایران در زمان شاهنشاهی اردوان چهارم اشکانی. به گفته کتاب اشکانیان اثر دیاکونوف روسی و خاور شناس بزرگ او مالیات ها را سامان بخشید و در اداره امور مالی خطایی مرتکب نشد و اقتصاد امپراتوری پارتیان را رونق بخشید. اناهید : ملکه ملکه های امپراتوری ایران در زمان شاهنشاهی شاهپور یکم بنیانگذار سلسله ساسانی . نام این ملکه بزرگ و اقدامات او در قلمرو ایران در کتیبه های کعبه زرتشت در استان فارس بارها آمده است و او را ستایش کرده است). ۲۵۲ ساسانیان (پرین : بانوی دانشمند ایرانی . او دختر کیقباد که در سال ۹۲۴ یزدگردی هزاران برگ از نسخه های اوستا را به زبان پهلوی برای آیندگان از گوشه و کنار ممالک اریایی گرد اوری نمود و یکبار کامل انرا نوشت و نامش در تاریخ ایران زمین برای همیشه ثبت گردیده است . از او چند کتاب دیگر نیز گزارش شده است که به احتمال زیاد در آتش سوزی های سپاه اسلام از میان رفته است) کتاب فرزندگان برگ ۱۱ (زربانو : سردار جنگجوی ایرانی . دختر رستم و خواهر بانوگسب . او سوراکاری زبده بوده است که در نبردها دلاوری ها بسیاری از خود نشان داده است. (زن ایرانی ۱۹۴) (آزرمی دخت : شاهنشاه زن ایرانی در سال ۶۳۱ میلادی . او دختر خسرو پرویز بود که پس از " گشتاسب بنده " چندین کشور آسیایی پادشاهی کرد . آذر میدخت سی و دومین پادشاه ساسانی بود. واژه این نام به چم) معنی (پیر نشدنی و همیشه جوان است. آذر آناهید : ملکه ملکه های امپراتوری ایران در زمان شاهنشاهی شاهپور یکم بنیانگذار سلسله ساسانی . نام این ملکه بزرگ و اقدامات دولتی او در قلمرو ایران در "" کتیبه های کعبه زرتشت "" در استان فارس بارها آمده است. و او را ستایش کرده است .) ۲۵۲ ساسانیان (فرخ رو : نام او به عنوان نخستین بانوی وزیر در تاریخ ایران ثبت شده است وی از طبقه عام کشوری به مقام وزیری امپراتوری ایران رسید. کاساندان : پس از شاهنشاه ایران او نخستین شخصیت قدرتمند کشور ایران بوده است. کاساندان تحت نام ملکه ۲۸ کشور آسیایی در کنار همسرش کورش بزرگ حکمرانی نمیکرده است . مورخین یونانی) گزنفون (از وی با نیکی و بزرگ منشی یاد کرده است. گردآفرید : یکی دیگر از پهلوانان سرزمین ایران . تاریخ از او به عنوان دختر گزدهم یاد میکند که بالباسی مردانه با سهراب زور آزمایی کرد. فردوسی بزرگ از او به نام زنی جنگجو و دلیر از سرزمین پاکان یاد میکند. آریاتس : یکی از سرداران مبارز هخامنشی ایران در سالهای پیش از میلاد . مورخین یونانی در چند جا نامی کوتاه از وی به میان آورده اند . گردیه : بانوی جنگجوی ایرانی . او خواهر بهرام چوبینه بود . فردوسی بزرگ از او به عنوان همسر خسرو پرویز یاد کرده که در چند نبردها در کنار شاهنشاه قرار داشته است و دلاوری بسیاری از خود نشان داده است). ساسانی ۳۴۸ + شاهنامه فردوسی (هلاله : پادشاه زن ایرانی که به گفته کتاب دینی و تاریخی بندهشن) یشتها ۱/۳۹۱ یشتها ۲/۲۷۴ (کیانیان بر اریکه شاهنشاهی ایران نشست . از او به عنوان هفتمین پادشاه کیانی یاد شده است که نامش را " همای چهار ازاد) " همای و همون (نیز گفته اند . او مادر داراب بود و پس از " و هومن سپنددتان" بر تخت شاهنشاهی نشست . وی با زیبایی تمام سی سال پادشاه ایران بود و هیچ گزارشی مبنی بر بدکردار بودن وی و ثبت قوانین اشتباه و ظالمانه از وی به ثبت نرسیده است. سات

اسپ ، یکی از خویشاوندان دربار شاهنشاهی هخامنشی بود که به دلیل تجاوز به دختر باکره ای در ایران محکوم به مرگ شد . سپس مادر وی نزد شاهنشاه رفت و شفاعت پسر را نمود . شاهنشاه ایران فرمان داد که اگر نمی خواهی او اعدام شود باید دور آفریقا را با کشتی بگردد و ماجرای آنجا را به رشته تحریر درآورد . ولی او از ترس بیابانهای آفریقا و سفرهای داراز دریایی از سفر پرهیز کرد و به دروغ پس از مدتی وانمود کرد که آفریقا را کامل دیده است . ولی داستانهای او با دید بزرگان ایران خیالی شناخته شد و در نهایت وی به جرم تجاوز به دوشیزه ای ایرانی به دار آویخته شد). آرمانه‌های شهریاران ایران باستان – دلفگانگ کنادت ۱۸۴ (پس از نشستن شاهنشاه پوران دخت بر اریکه پادشاهی امپراتوری ایران با مردمان تهی دست چنین سخن میگوید : اینک که من بر تخت شاهنشاهی نشستم سوگند یاد میکنم که انجمن ها و گروهها کشور را متلاشی نکنم و آنان را یاری دهم . مردمانی را که از گنج ها و ثروتهای ایران بهره ای نجستند را یاری دهم و سهم هر ایرانی را به مساوات تقسیم کنم . مبادا کسی در سرزمینهای ایران مستمند و تهی دست باشد که من از این کار اندوهناک میشوم). فردوسی بزرگ(نمونه ای دیگر در رابطه با برابری زنان و مردان میتوان به این گزارش سازمان میراث فرهنگی ایران اشاره نمود : این سازمان پس از کاوشهای طولانی خود در شهر سوخته در سیستان ایران به صورت رسمی اعلام نمود که چندین سال در این شهر بیش از پنج هزار سال پیش زنان پادشاه ایران بودند و بر کشور ایران حکمرانی میکرده اند . شاهنشاهان ایران باستان زنان خود را احترام بسیار می گذاشتند و در امور کشوری بسیاری آنان نقش داشتند . زن شاهنشاه بزرگ یا ملکه ایران همانند خود شاهنشاه تاج بر سر می گذاشته است رفتارشان باید گونه ای باشد که سرمشق همه زنان کشور باشد . ملکه باید در جشنهای نوروز – مهرگان و سده زنان مختلف کشور را دعوت کند و از آنان پذیرایی کند . کتیبه های بدست آمده از نقش رستم و کعبه زرتشت حاکی از آن است که ملکه اردشیر دارای ارزش بسیار بوده است و الگوی کشورهای منطقه نیز بوده است. قضاوت زنان : در کتاب دینی دینکرد آمده است زنانی را که تحصیلات و دوره های قضاوت دیده اند و در کار دادگستری مهارت دارند را بایستی به مردان ترجیح داد و آنان را بر مسند دادگستری نشاند . به روشنی از اجرای عدالت توسط آنان طرفداری می کرده اند(دینکرد – جلد ۱۵ - کتاب ۸ – قسمت ۲۱)

پاسخ:

در این تردیدی نیست که شاه دخت هایی به قدرت و سلطنت رسیده اند . اما این ها استثناست . این بدیهی است که زنان اشرافیت آریایی که طبقه ی ممتاز جامعه را تشکیل می دادند بنا به ضرورت و گاه ذکاوت به قدرت دست می یافته اند. اما این عرف عمومی و گردش آزاد قدرت نبوده است و رعایا هرگز چنین آرزو و اراده وحقی نداشته اند که شما طرفدار و مدافع آن هستید و من به شدت مخالف توده ای کردن قدرت و گستاخی رعایا و در نتیجه روی کارآمدن فرومایگان بی اصل و نسب فکری و فطری هستیم!

پرسش:

احترام به جایگاه زن در ایران باستان : در دوران شاهنشاهی هخامنشی زنانی بوده اند که در چندین مورد بالاتر از مردان قرار داشته اند . نمونه های بارز آن کتیبه های پرپولیس(تخت جمشید (یا دریا سالاری بانو ارتمیز است . طبق گفته پرفسور گیل استاین – دکتر دیوید استرباخ- پرفسور ریچارد فرای و پرفسور علیرضا شاپور شهبازی (موسسه شرق شناسی شیکاگو و موزه ایران باستان)

پاسخ:

در رابطه با ایران شناسان غربی عموماً و آلمانی خصوصاً باید دانست که جریان ایران شناسی دو گرایش دارد: گرایش آریایی گرا و گرایش سامی گرا. در میان این دو دسته افراد تقلبی نیز وجود دارند. از آنجا که ما را عادت داده اند تا همواره کالای تقلبی را با مارک معتبر مصرف کنیم، پسوندهای دهان پر کن می تواند ما را قانع سازد. بنابراین اگر اصلی را از تقلبی باز شناختیم تازه باید بدانیم که این ایران شناس آیا برای تخریب فرهنگ سامی به اثبات فرهنگ آریایی پرداخته یا به عکس.

پرسش:

داریوش بزرگ برای بنا نهادن کاخهای پارسه از زنان به عنوان یکی از مهمترین نیروهای کاری استفاده میکرد. به شکلی که در چندین مورد کتیبه بدست آمده نوشته شده است که زنی در اینجا مسئول بیش از ۱۰۰ نفر کارگر مرد بود و یا زنی دیگر به دلیل مهارت شغلی اش حقوقی معادل ۳ مرد دریافت میکرد. یا در کتیبه ای دیگر آمده زنان کارگر باردار در ساختن پارسه از حقوق شاهنشاهی برای استراحت و بارداری استفاده کردند. خب میبینیم که این کتاب با منابع بسیاری اینها را گفته است.

پاسخ:

این نیز بدیهی است که زنان دوشادوش مردان کار می کرده اند و حتی بیش از مردان. از دیدگاه زن معاصر ایرانی با گرایش های فمینیستی، سخن بر سر جایگاه حقوقی و اجتماعی اکثریت جامعه است نه نخبگان و اقلیت شریف یا طبقه ی ممتاز. نکته دیگر این که نباید ادوار تاریخی باستان را به صورت یکنواخت نگریست. دوره ۲۵۰ ساله هخامنشی ویژگی های خاص خود را دارد. دوره ۵۵۰ ساله ی سلوکی اشکانی دارای ویژگی های منحصر بفردی است. دوره ۴۲۰ ساله ساسانی با همه ی ادوار پیشین فرق اساسی داشت. مشترکات این سه دوره ی مهم تاریخی نیز با یکدیگر متفاوت اند. در "دوره انتقال" یک جامعه آنچه سرنوشت ساز است دوره آخر است. دوره ۴۲۰ ساله ساسانی مهم ترین دوره در ساختار سرشت و سرنوشت آریایی است.

پرسش:

حال سخنم با شماست عالی جناب: آیا شما در کتابتان از گزارش های فردوسی بزرگ یاد کرده اید یا به ان استناد جسته اید؟ یا شاید به زعم شما این ها جز منابع به حساب نمی آیند و جز اساطیر و صور خیالند.

پاسخ:

من هم از شما می پرسم سرکار خانم! آیا شما کتاب مرا که ۱۰ سال برای تالیف آن زحمت کشیده ام خوانده اید تا ببینید چه کرده ام؟ من در آن کتاب همه ی منابع معتبر غربی و شرقی را معرفی و نقد کرده ام و سرانجام آن کتاب را تنها براساس اوستا و کتب دینی باستان نوشته ام.

پرسش:

ایا کتیه های باستانی از منابع تاریخی نیستند ؟ ایا اوستا دینکرد و یشتها جز منابع تاریخی مورخین نیست ؟ ایا گزارش های مورخین یونان باستان جز منابع تاریخی نیست ؟ ایا گزارش میراث فرهنگی که از کارشناسان خبره استفاده میکند ارزش تاریخی ندارد و بی اعتبار است ؟ حالا من نمیدانم چگونه زنان کالا بوده اند و فروخته میشدند!!!!!! چگونه نام دهها زن را نادیده میگیرید و میفرمایید زنان نوعی کالا بودند و فروخته میشدند در حالی که می دانیم کوروش بزرگ بردگی را برانداخت.

پاسخ:

در پاسخ پیشین گفته ام که منابع ایران باستان سه دسته اند : ۱- میراث معنوی (مکتوب) اوستا و کتب دینی(۲) -الواح و کتیه های باستانی ، ۳- شاهنامه و روایات داستانی . اگر باز شما به همان کتاب بنگرید خواهید دید که چگونه منابع را طبقه بندی و معرفی کرده ام. وخواهید دانست که اوستا چیست و دینکرد و بن دهشن ایرانی و هندی کدام است و هرکدام چه در بر دارند و چه زمانی تالیف شده اند و درجه اعتبارهریک چقدر است . و برای این که بدانید زنان رعایا و توده های فرومایه چگونه مبادله می شدند و کالا بودند به همان کتاب و گرنه به برجسته ترین کتاب حقوقی دوران باستان نگاه کنید : ماتیکان هزار داتستان/Matikan.e.hazar Datastan=متن پهلوی و ترجمه ی انگلیسی توسط موبد بلسارا/S.J.Bulsara=چاپ بمبایی . هند.چاپ اول ۱۹۳۷. چاپ دوم ۱۹۷۶/

پرسش:

شگفتا که شما چه میگوئید میفرمایید "" مخاطبین ساده " شاید دیری نپاید که مارا همچون ان مرد تازی ناقص العقل بخوانید!!!!

پاسخ:

ساده از آن رو که بی پیرایه اند ، بی غل و غش اند ، تشنه ی حقیقت اند نه آگاهی کاذب ، در روزگاری می زیند که پریشانی ارمغان آن است . نسلی مخلص و صمیمی و مظلوم ، که همه ی باورهایش به بازی گرفته شده و او اینک در این برهوت زمانه ، تنها و یک تنه باید به ساحل نجات برسد.

هویت و وحدت ملی ، تمامیت ارضی ، فرقه گرایی و چندفرهنگی

پرسش:

در این هیاهوی سی ساله، هیاهوگران درون و برون مرز به دلیل فرومایگی ، نادانی ، مزدوری و سرسپردگی به بیگانگان ، از حقایق تاریخی و ویژگی های هویتی فرهنگی ایران که در واقع راز بقای ایران است بی خبرند و بی گمان هیچ یک از این فرومایگان ، الفبای فرهنگ ایران را نمی دانند. آیا سکتاریسم یا فرقه گرایی با هویت و وحدت ملی و تمامیت ارضی ایران در طول تاریخ بلند این سرزمین سازگار بوده است ؟

پاسخ:

بی گمان در آیین و فرهنگ ملی ایران ، فرقه گرایی یک بدعت است. آنچه بنیان وحدت ملی و تمامیت ارضی ایران را تهدید کند و اقتدار ملی را به خطر اندازد همواره غیر قابل گذشت بوده است. در آیین آریایی باستان یکی از گناهان کبیره که کیفر مرگ داشت فرقه گرایی بود . شاهنشاهی های ایران که ابر قدرت های روزگار خویش بودند هرگز فرقه گرایی را بر نمی تافتند و با قاطعیت بدعت گزاران را سرکوب می کردند. برای دریافت این حقایق ، کافی است شاهنامه را بخوانیم . در روزگار ساسانی ، اردشیر بابکان بنیانگذار شاهنشاهی ساسانیان همه ی اقوام ناسپاس و بدعت گرای آریایی را قلع و قمع کرد . انوشه روان ساسانی نیز اقوام سرکش و بدعت گرای آریایی را سرکوب نمود .(ن.ک :شاهنامه ۶/۱۳۸). برجسته ترین بدعت های آیینی روزگار ساسانی آیین مانی و آیین مزدک بودند . با وجودی که اولی اندیشه ی متعالی عرفان آریایی را نمایندگی می کرد و نوری بود در ظلمت شریعت ، ولی به دلیل تهدید هویت و تمامیت ارضی و اقتدار ملی ، باید سرکوب و برانداخته می شد و شد. نهضت یا آیین مزدک که از دل آیین زرتشت برخاسته بود و نوعی نهضت اصلاحی یا اعتراضی در دل آیین رسمی بود ، به دلیل تهدید هویت ملی و اقتدار زدایی ملی ، باید سرکوب می شد و شد. مشکل در فهم و درک پیشینه ی تاریخی ایران و راز بقای آن این است که اسناد میراث ملی رامرتدان ملی (مارکسیست ها و متاثران از این اندیشه ی سیاه) و بقایای پیدا و پنهان حزب منفور توده تفسیر و تحلیل کنند . به ویژه که بوی دموکراسی هم مانند پیاز داغ دماغ رعایای بی نوا را تشحیذ کرده باشد. این حرامیان نادان و پیروان و مخاطبان پفیوزشان که زباله های پیشین و تفاله های پسین اند و شعار ایران، ایران و... می دهند ، همه ی درد شان مزدوری برای بیگانگان است. این حرامیان ایران فروش دردشان جیره ی ماهانه شان است تا در تجزیه ایران بکوشند و با پوشش دفاع از اقوام ایرانی و اشک تمساح برای آزادی و دموکراسی قصد تفرقه و تجزیه دارند . وگرنه اقوام شریف ایرانی به درستی می دانند که راز بقای تاریخی شان در تمامیت ارضی و وحدت ملی ایران است . مزدوران برون مرز و ابلهان درون مرز نمی دانند که راز بقای ایران در طول تاریخ ، وحدت ملی و فرهنگی بوده است . فرقه گرایی آیینی و فرهنگی بلای جان ایران است. کافی است به سرنوشت دردناک کشور های منطقه بنگریم. کافی است تا اوضاع و احوال ایران پیش از صفویه را بدانیم . براین کشور پس از باستان نه قرن فرقه

گرایی مذهبی حاکم بوده است. آن وضعیت، ایران را به تباهی مطلق فرهنگی کشانده بود و داشت به نابودی مطلق ارضی می کشاند که آن معجزه روی داد یعنی ظهور نهضت ملی صفویه و نجات ایران از تجزیه و تباهی. (ن.ک: همین وبلاگ. مقاله: تشیع و هویت ملی). (به فرزندان ایران، به دل سوزان ایران می گویم. به آنان که به دستور دشمنان ایران نسخه نمی پیچند و تنها نپخته و خام و جاهلانه حرف می زنند. درگیری و دلخوری از واقعیت سیاسی اجتماعی فرهنگی، شما را برآن واندازد که تیشه به ریشه هویت ملی و تمامیت ارضی ایران بزنید. واقعیت ها همواره چون کف روی آب می روند. آنچه باید بماند ایران و فرهنگ ملی ایران است. به ایران سوگند! تشیع ستیزی یعنی ایران سوزی. تشیع یعنی هویت ملی. زبان پارسی یعنی زبان فرهنگ ملی که میراث تاریخی ایران را نمایندگی می کند. با احترام به همه ی اقوام ایرانی و زبان و فرهنگ قومی شان، حمله ی به این دو بنیان بقای ایران ناشی از نادانی و عقده حقارت است! عناصر بیمار و زبونی که دچار بحران هویت و احساس حقارت فرهنگی اند، آلت دست بیگانه شده و به ستیز احمقانه ای با این دو بنیان پرداخته اند. اما ایرانی اصیل و شریف به درستی می داند که راز بقای ایران در وحدت ملی و اسلام ایرانی یعنی تشیع است.

پرسش:

یکی از بزرگان اندیشه ی معاصر به "چند فرهنگی" یا به تعبیر خودشان "هویت چهل تکه" می اندیشند و در کتابی این موضوع را به بحث گذاشته اند و به گونه ای از آن دفاع کرده اند. آیا چند فرهنگی به بحران هویت نمی انجامد؟ و آیا این موضوع با هویت ملی و فرهنگ ایرانی سازگار است؟

پاسخ:

آن بزرگ که به حق یکی از بزرگان اندیشه ی جهانی معاصر است کاش همچنان در "آسیدربرابر غرب" می ماند و پارادکس نهفته در آن اثر گرانقدر را حل می فرمود. گویا که در این اثر اخیر کوشیده اند تا آن پارادکس را حل کنند و گویا به "چند فرهنگی و هویت چهل تکه" رسیده اند. "چند فرهنگی" به معنای مدرن معاصر، فرآیند تمدن و فلسفه ی انسانی غرب است. انسان غربی به دلیل ماهیت فلسفه ی غرب، انسانی است "بی تعلق"، همه زمانی و همه جایی و همه قومی، بی آن که هویت و فرهنگ ویژه ای داشته باشد یعنی بی ریشه است و در نتیجه تعلق خاطری به جایی پیدا نمی کند. هویتی چند گانه دارد. گویی حرامزاده ای است چند پدیده! بی آن که احساس **بحران هویت** کند. هر چند که با گذشت یکی دو نسل، احساسی ناسیونالیستی پیدا می کند و برایش نژاد و رنگ و قومیت، ارزشمند و اثر گذار است! واقعیتی که امروز غرب به آن گرفتار است. بی گمان برای انسان شرقی عموماً و ایرانی خصوصاً چند فرهنگی و هویت چند گانه مطلوب و مقبول نیست و نمی تواند باشد. در ایران، فرهنگ فرایند آیین است و مبتنی بر خاطره قومی که در آن، عنصر "زمان"، از پیوستگی گسست ناپذیری برخوردار می باشد. یعنی زمان "گذشته" در "حال" و "حال" در "گذشته" معنا و حضور پیدا می کند. تعالی روح و تجلی اندیشه و بروز جهان بینی ایرانی در چنین فضایی از زمان کرانمند شکل می گیرد. ادوار تاریخی ایران مبین این حقیقت است: روزگار اشکانیان (به مدت ۵۵۰ سال) یکی از برجسته ترین فصول عبرت انگیز تاریخ انسان ایرانی است. دوره ی بلندی که چند فرهنگی حضوری تحمیلی یافت و نظام ارزشی ساخت و چند نسل را پرداخت و همه ی ارزش های یونانی و رومی را پذیرفت و انسانی یونانی ماب پرورد. اما این دگر دیسی یا تحول، بی ریشه و پوشالی بود. زیرا انسان ایرانی یونانی ماب، آن فرایند را بر نتافت و در بازگشت به

هویت ملی خویش ، به نهضت آیینی ساسانی پیوست و حکومتی آیینی برقرار ساخت که ۴۲۰ سال دوام داشت . افراط اشکانی به تفریط ساسانی انجامید.

هویت ملی و «مسیحیت»!

نگارش و نمایش ۱۳۸۷/۴/۱۱ خورشیدی

پرسش:

با توجه به معنا و مفهوم «هویت ملی»، آیا مسیحیت و یهودیت می توانند «هویت ملی» را نمایندگی کنند؟ و اصولاً آیا آن گونه که یک ایرانی شیعه احساس هویت ایرانی می کند، آیا یک مسیحی ایرانی می تواند احساس هویت ایرانی کند؟ آیا مسیحیت وصله ی نا چسپ یا بیگانه ای در بستر هویت ملی ایرانی نیست؟ باسپاس.

پاسخ:

یهودیت اصولاً یک آیین منزوی قومی است و قصد تبلیغ و تکثیر نداشته و ندارد لیک ابعاد تخریبی نفوذ ناشناخته ای دارد که خطر آن از تهاجم آشکار ویرانگر تراست! در مقطعی از تاریخ ایران بویژه تاریخ پانصد ساله ی معاصر ایران، افرادی که از این قوم بنا به دلایلی، خواسته یا ناخواسته، حساب شده یا بی حساب مسلمان شده اند فرزندان یا نوه و نتیجه های این یهودیان نو مسلمان^(۱) توانسته اند در عرصه های اقتصادی، سیاسی، اجتماعی و فرهنگی ایران نفوذ کنند و خواسته یا ناخواسته، آگاهانه یا ناآگاهانه به «ویرانگری» بپردازند! در این نوشتار، تنها به یک مورد از ده ها مورد می توان اشاره کرد و شاهد آورد: زنده یاد «شجاع الدین شفا» کتابدار «کتابخانه ی پهلوی» و یکی از ارکان برجسته و مهم فرهنگی سیاسی رژیم پهلوی دوم «بود! وی ریشه و تباری یهودی داشت و نیاکان اش از یهودیان کاشان بوده اند که در اوایل رژیم «قاجاریه» به ناچار «مسلمان» شده اند! زنده یاد «شجاع الدین شفا» یکی از ویرانگر ترین عناصر نفوذی «یهودیان نو مسلمان» بود که مشاور فرهنگی «محمدرضا شاه پهلوی» شد! همو بود که به شاه آموخت تا به «اسلام ستیزی» بپردازد و «تقویم تاریخ اسلامی» ایران را «تقویم تاریخ باستانی» کند! همو بود که به شاه توصیه کرد تا «جشن های دوهزار و پانصد ساله ی شاهنشاهی» را در ستیز با «افتخارات اسلامی ایران» برگزار کند! و همو بود که سرانجام فاتحه «رژیم پهلوی» را خواند و خود متواری شد! آنگاه بنا به «خوی ستیزه جو» و «خلق ویرانگر نژادی» اش کمر به دشمنی با «فرهنگ و هویت ملی ایران» بست و تا آخرین روز زندگی اش از این «دشمنی شگفت» دست باز نداشت! سوگمندانه از این عوامل نفوذی ویرانگر در همه ی عرصه های سیاسی اقتصادی فرهنگی ایران حضور داشته و دارند!

اما وقتی می گوئیم «مسیحیت» باید بدانیم که از یک عنصر ذاتاً غربی سخن می گوئیم. مسیحیت که در آغاز پیدایش یک آیین سامی شرقی بود، در همان سده ی نخست پیدایش، استحاله گردید و غربی شد. و از آن پس، اندیشه و فرهنگ غربی را نمایندگی می کند. تا آنجا که یک غربی پیش از این که «نیهایلیست» باشد یا «مارکسیست» یا «اگزستانسیالیست» یا هر ایست و ایسم دیگری، یک «مسیحی» است! و این نکته ی قابل توجه و تاملی است. مسیحیت «بلحاظ مبانی کلامی نیز یک افسانه ی غربی» است. تثلیث «که ارکان مسیحیت را تشکیل می دهد، ریشه در «امانیسم افلاطونی» یونان دارد. چرا که مسیحیت شرقی در سال هفتاد میلادی وارد یونان شد. در آن مقطع تاریخی، یونان از عصر اساطیر و خدایان گذشته و وارد دوران فلسفی خویش شده بود. «امانیسم» نقطه ی اوج این تفکر فلسفی بود. مسیحیت در یونان دچار دگردیسی شد و مروج «انسان

خدایی «یا» تثلیث گردید . و با همین موجودیت دوباره در شرق گسترش یافت و مسیحیت شرقی را تشکیل داد . بنا بر این یک مسیحی شرقی ذایقه ی غربی دارد ، جهان بینی و فرهنگ غربی دارد و با میراث شرقی بیگانه است و نمی تواند رابطه برقرار کند ، تظاهر به شرقی بودن می کند . نمی تواند نوروز را مانند کریسمس مزه کند ، احساس کند بفهمد و با آن رابطه برقرار کند . در این واقعیت هیچ تردیدی نیست . مشکل دیگر این است که مسیحیت «مدعی» است و بنا به ماهیت غربی اش تمایل به «سلطه» دارد و سلطه در تبلیغ و تکثیر میسر است . بدیهی است یک پدیده ی ذاتا ناهمساز با هویت ملی نمی تواند نشو و نما کند . مسیحیت از دیر باز در ایران باستان حضور داشته اما همواره «بیگانه» تلقی شده است ! در اینجا سزد که به یک برش تاریخی توجه کنیم و آن مسیحی کردن «ارمن ها» ست ! به این صورت : در روزگار ساسانی که ایران ابر قدرت روزگارش بود و رقیبی غدار و ناسازگار چون امپراتوری مسیحی روم داشت ، رومیان برآن شدند تا به تجزیه و تفرقه ی ایران و ایرانی بپردازند ! از این رو دست بکار شدند تا «ارمن ها» را که از دولت مرکزی ناراضی بودند و در نوار مرزی ایران و روم شرقی قرار داشتند مسیحی کنند و کردند ! بدین سان ارمن ها که یکی از اقوام ایرانی بودند و آیین رسمی ایران (= آیین زرتشت (را داشتند ، مسیحی شدند و در خدمت منافع و مصالح روم شرقی قرار گرفتند!

۱- ..... یکی از مشخصه های یهودیان مخفی تظاهر شدید به اسلام حتی افراطی تر از مسلمانان دو آتشفشان است به طوری که برای پنهان کردن هویت خود نام خود را به اسلامی ترین نام ها تغییر می دهند ، شدیداً تظاهر به اسلام می کنند ، زندگی ظاهر ساده ای دارند ، بسیار به خدا و پیغمبر قسم می خورند ، بعضی از آنها خود را سید می نامند ، نماز می خوانند ، روزه می گیرند و به حج می روند ، مراسم مذهبی از قبیل دهه محرم و روضه خوانی برگزار می کنند ، به مراسم مذهبی کمک می کنند ، حتی در فراگیری قرآن و حدیث نیز از مسلمانان پیشی می گیرند ، شدیداً بر علیه اسرائیل و صهیونیسم صحبت می کنند و از همه مهم تر برای بدست گرفتن امور مسلمین و منحرف کردن اهداف اسلام و خواست مسلمین مدتها در حوزه های علمیه به تحصیل می پردازند و حتی تا سطح مرجع تقلید نیز کسب فیض می کنند . «تظاهر شدید و افراطی .... به دین اسلام مانند آنوسی ها (یهودیان پنهان) به حدی است که حتی ایشان ادعای حالات روحانی از قبیل هاله نور ، غذا خوردن با امام زمان ، منتسب کردن اعمال و سخنان خود به او ، اقتدا کردن فرضی نماز به او ، گذاشتن ظرف غذا بر سر میز هیأت دولت برای امام زمان ، ادعای مدیریت کشور توسط او ، دیدن خواب امام زمان و حتی ادعای ارتباط با امام زمان و گرفتن دستور از ایشان را نیز کرده که در روایات شیعه و سنی این امر کاملاً رد شده و شخص مدعی را دروغگو و دجال نامیده است . «دایرةالمعارف یهود «یهودیان مخفی» را چنین معرفی می کند : «یهودیانی که خود را پیرو دین دیگر معرفی می کنند ولی در خانه های خود در خفا مناسک یهودی را بجا می آورند . «سرشناس ترین فرقه یهودیان مخفی در جهان اسلام «دوئمه» نام دارد ، دوئمه به معنی برگشته و جدید الاسلام است که به گروهی از یهودیان ساکن عثمانی اطلاق می شود که در سده هفدهم میلادی به پیروی از شایعاتی زوی و ناتان غزه ای یهودی ، توده وار به اسلام گرویدند . اینان بیش از دو سده در نظام عثمانی فعالیت پنهان کرده و در مراکز مهم قدرت عثمانی نفوذ کرده و سرانجام آن را از درون منهدم نمودند . «عبدالله شهبازی می گوید : «برای شناخت این پدیده (یهودیان مخفی یا آنوسی ها) سال ها کوشیده ام ، دریافتم که یهودیان مخفی در بسیاری از نقاط ایران فعالیت داشته و ریشه دوانیده اند ولی در تنها مکانی که این پدیده با نام رسمی فرقه دوئمه شعبه یا شاخه پدید آورده دماوند است . در ایران پدیده «یهودیت مخفی» با پدیده ای با نام «بهائیت مخفی» پیوند خورده است ، این گروه ها در ایران نفوذ و فعالیت بسیاری در مراکز مهم قدرت داشته و بسیاری از این گروه ها وابسته به سرویس های اطلاعاتی از جمله موساد اسرائیل هستند . این نفوذ به ایران منحصر نیست و سازمان های مخالف با این نظام در خارج را نیز در بر می گیرد .....» (ن.ک : سایت حقایق پنهان)

فروپاشی معنویت در جوامع شرقی!

پرسش:

در جوامع شرقی هر روز بیش از پیش شاهد نابودی تدریجی ارزشهای معنوی و حتی فرهنگی هستیم، عده ای عقیده دارند که این پدیده پیامد آشنائی دست و پا شکسته ما با فرهنگ و یا احتمالا فلسفه ی غرب است. نظر شما درباره ی ریشه ی این نابودی فزاینده چیست؟

پاسخ:

این رویداد دردبار را چند عامل باعث است: ۱- نادانی و بیگانگی توده ها با فرهنگ و ارزش های فرهنگ ملی و به همان نسبت نادانی به فرهنگ غرب. ۲- نادانی و فرومایگی متولیان به فرهنگ ملی و ارزش های آن. ۳- خصومت جاهلانه با فرهنگ غرب از یک سو و شیفتگی محض به آن فرهنگ از دیگر سو. ۴- به بازی گرفته شدن ارزش های معنوی و پشتوانه های اخلاقی و مجاز جلوه دادن حقایق اخلاقی و اعتقادی. ۵- پیامد پنداری این چهار عامل این است که: فرهنگ ملی و ارزش های اخلاقی فاقد کارایی است پس باید از بیخ و بن غربی شد!

موسیقی ملی و ذائقه ی نسل معاصر!

پرسش:

نسلی که در این سه دهه شکل گرفته همه ذواقی ملی خویش را از دست داده و فاقد هرگونه احساسی است. از جمله نمی تواند با موسیقی ملی (منظورم دقیقا گلهای روزگار گذشته است که به حق موسیقی اصیل ملی ایران را نمایندگی میکند) ارتباط برقرار کند. در عوض به پدیده های نوظهوری که در این سه دهه پدید آمده دل داده است!! این فاجعه فرایند چیست؟

پاسخ:

نخست باید دانست که موسیقی ملی، تجلی متعالی ترین وجه عرفان ایرانی است. موسیقی ملی نماینده خاطره قومی و حافظ حریم و حیا و نظام اخلاقی است که عنصر اساسی آن "تفکر و تأمل" است و فرایند احساسی و عاطفی آن، عروج در صور خیال ایده آل می باشد. شرط شنود این موسیقی، گرانمایگی و فرهنگ است. برقراری ارتباط روحی و عاطفی با چنین جانمایه ای از حیات معنوی دقیقا مستلزم داشتن گوهر گرانمایگی و پیشیزی از فرهنگ عرفانی ایران است. نسلی که در بیغوله زاده و زیسته و جز فرومایگی ندیده و نخورده و ننوشیده و ونچشیده و در بستری از لمپنیسم هنری فرهنگی رشد کرده هرگز نمی تواند با موسیقی اصیل ملی آشنا باشد. مزید بر این مصیبت، توفان سهمگین جهانی شدن است که دیر زمانی است وزیدن آغازیده و همه ی بن، تنه، شاخ و برگ فرهنگ های

شرقی و بومی را ریشه کن کرده و می کند. فقر فرهنگی و بیگانگی با هویت ملی و قومی، در این ریشه کنی، یاور توفان است. پدیده های نوظهور، که نام موسیقی بر آن هشته اند فرایند این توفان است. فرایندی ذاتا بیگانه با فرهنگ و هویت ملی و ارزش های متعالی انسان ایرانی. در فرهنگ ملی و عرفان متعالی ایرانی، همه ی موضوع و عناصر موسیقی، نوعی نیایش و عروج است. در این پدیده های نوظهور که صرفا تقلیدی است از فرهنگی که مقلدان و پیروان آن با فلسفه و روح آن بیگانه اند، چیزی جز تنزل و سقوط انسان در مزبله بی هویتی بیش نیست. حرکات و کلمات این پدیده نوظهور، نماینده لمپنیسم منحط است. ردیف کردن واژگان شکسته و بیمارگونه ای که حکایت از پریشانی و بیچارگی و فرومایگی بافنده و خواننده ی آن دارد. بیچاره آن نسلی که در این تیمارستان، به نام هنرستان، فرومایگی تمرین می کند.

میراث باستانی و هویت ملی!

پرسش:

تکیه بر پیشینه ی تاریخی و میراث باستانی و مفاخر ملی به چه معناست؟ و کارایی آن در ساختار هویت ملی تا چه اندازه است؟ و چرا گذر روزگار و برخورد حکومت های بومی و بیگانه با این میراث متفاوت است؟

پاسخ:

پیشینه تاریخی، میراث باستانی و مفاخر ملی، سه عنصر یا عامل پایه ای در شناسه یا هویت ملی است. هر قوم و ملتی که از این سه محروم باشد، بی هویت یا بی شناسه است. نبود یا کمبود این سه، منجر به احساس حقارت ملی و موجب وابستگی و سرسپردگی فرهنگی سیاسی می شود. ترکیه مصداق بارز این فاجعه است. تلاش برای احراز هویت، این کشور را به جنون مطلق رسانده و می خواهد از رنج بی هویتی به هر قیمتی شده برهد. از دیگر طرف همین سه عامل اساسی است که ضامن استقلال و سرافرازی ملی است. موضوع و محتوای شاهنامه همین سه عامل است. راز استقلال تاریخی ایران و بقای آن همین سه عامل است. آنچه ایران را از اشغال تازیان رهاوند همین سه عامل بود. سپر تدافعی ایران در برابر توفان های سهمگین تاریخی، همین سه عامل است. برخورد با این سه از سوی حکومت ها و سپس توده ها بستگی به درک و دریافت موضوع هویت ملی دارد. به یک قطعه تاریخی توجه کنید که نشان از شعور و درک و دریافت متعالی ایرانی اصیل دارد. منصور عباسی به هنگام ساختن بغداد، هوس کرد تا از مسالِح ایوان کسری در تیسفون استفاده کند و بر آن شد تا به ویرانی ایوان پردازد. در اینجا بود که مشاور ایرانی او خالد پسر برمک با هوشیاری هرچه تمام کوشید تا نظر خلیفه را عوض کند و ایوان کسری را از ویرانی برهاند. این نمونه و ده ها نمونه تاریخی دیگر، حکایت از اصالت و درایت ایرانی دارد که به میراث ملی در سرشت و سرنوشت هویت ملی ایران کاملاً آگاه است.

نگاهی به مقاله ی هفته نامه آلمانی «اشپیگل»

در باره ی کورش هخامنشی

پرسش:

مقاله ی «اشپیگل» در باره ی «کورش» و نقد آن را چگونه دیدید ؟ آیا مقاله ای متین و مستند بود ؟ و آیا پاسخ به آن را شایسته دیدید؟

پاسخ:

هر دو را دیدم . مقاله محتوایی سفارشی تبلیغاتی داشت و فاقد هرگونه اعتبار علمی تحقیقی بود . پاسخ دهنده متوجه این واقعیت نگردیده بود و از این رو پاسخ ، آن کارایی لازم را نداشت . در این باره باید به دو نکته مهم توجه داشت : ۱-پیشینه این بینش یا کورش ستیزی در غرب. ۲-حوزه های تاریخ نگاری در غرب . پیشینه این بینش در تاریخ معاصر به روزگار «هگل» می رسد. باید بدانیم که «هگل» طراح و بنیانگذار «فلسفه ی تاریخ» و تاریخ فلسفی در غرب است . در همین جا سزد که بگویم «فیلم ۳۰۰» با الهام از آموزه های فلسفی تاریخی هگل نوشته شده که هیچ ناقدی به آن پی نبرده است . هگل در تحریر فلسفی تاریخ ایران باستان به ویژه هخامنشیان درس هایی دارد که خواندنی است . هگل یک مورخ به معنای آکادمیک آن نیست او فیلسوف تاریخ است . کسی که به تاریخ نگاه ، سمت ، سو ، روح ، عقل و سرشت فلسفی داده است . و این بزرگترین تحول و تکامل اندیشه در غرب است که هنوز کسی برتر و بهتر و نوتر از آن نگفته است و به گمانم نخواهد گفت . آنچه در کارگاه فلسفی هگل مهم است ، روح و عقل تاریخ است نه منابع و اخبار تاریخی . از این رو هگل به اعتبار اسناد توجهی ندارد . او براحتی هیزم کارگاه اش را از خاک اره های «هرودت» و گزارشگرانی چون او گرفته است . هگل در تحریر فلسفی تاریخ هخامنشیان ، بسیار فیلسوفانه به بی اعتباری مطلق هخامنشیان پرداخته و نبرد «ماراتن» و «سالامیس» را نقطه سرنوشت می داند که «نور بر ظلمت» پیروز شد و ۳۰۰ سوار ، دومیلیون تن را شکست دادند ! به این گفته ی فیلسوفانه هگل توجه کنید و فیلمنامه و تصاویر هالیوودی «فیلم ۳۰۰» را از نظر بگذرانید ... : هنگامی که همه ی جنگجویان گرد می آمدند ، لشکر کشی با آن حالت نا آرامی و خوی کوچ نشینی که ویژه پارسیان بود آغاز می شد . بدین سان بود که ایرانیان بر سرزمین سکاه و تراس ها و سرانجام یونان ، که مقدر آن بود که نیروی شگرف ایشان آنجا در هم شکسته شود ، تاخت بردند . این گونه لشکر کشی ها بیشتر به کوچی می مانست ،...هرودت از این چشم انداز رنگارنگ... پردهای استادانه کشیده است . گویا دو میلیون تن در این لشکرکشی همراه خشایارشا بوده اند. با این حال چون این اقوام از حیث نظم و نیز نیرو و دلاوری ، نابرابر بودند ، به آسانی می توان دریافت که چگونه سپاه اندک ولی آزموده ی یونانیان که از روحیه میهن پرستی الهام می گرفتند و رهبری بی مانند داشتند توانستند در برابر آن سپاه پرشماره ولی آشفته ایستادگی کنند . "هگل ، «شاهنشاهی هخامنشیان» را «حکومت مردان کوهستان» می شناسد که فاقد

هرگونه فرهنگ و تمدنی بودند ! بر اساس همین دریافت و تحریر، از قول هردوت می گوید که : «... چون کورش به جنگ بابل رفت و رود «گنید» یکی از اسب های گردونه ی خورشید را در کام خود فرو برد ، کورش یک سال به کیفر دادن آن رود سرگرم بود ، به این صورت برای آن که رود را از نیرویش محروم کند مسیرش را به آبراهه های کوچک کشانید . و نیز همین گونه وقتی دریا پل هایی را که خشاریاشا ساخته بود درهم شکست ، فرمان داد تا آن دریا را همچون جانوری پر آزار و زیانکار و اهریمنی به زنجیر کشند .» هگل در تحلیل فلسفی تاریخ ایران باستان ، نخست با مدحی سزاوار تحسین ، می گوید : «با امپراتوری ایران ، نخستین گام را به پهنه «تاریخ پیوسته» می گذاریم. ایرانیان نخستین قوم تاریخی هستند ، ایران نخستین امپراتوری از میان رفته ی تاریخ است ...تنها ایران میدان آن رویدادها و دگرگونیهایی بوده است که از وضع راستین تاریخی حکایت دارد... از ایران است که نخستین بار آن فروغی که از پیش خود می درخشد و پیرامونش را روشن می کند سر بر می زند ، زیرا «روشنایی زرتشت» به جهان آگاهی ، به روح ، به عنوان چیزی جدا از خود متعلق است ...اصل تکامل با «تاریخ ایران» آغاز می شود. پس آغاز «تاریخ جهانی» به معنای درست ، از اینجاست . زیرا صلاح اصلی «روح» در تاریخ آن است .»... هگل در ادامه ی این تحلیل فلسفی تاریخ ، به درخشان ترین فصل تاریخ باستان شاهنشاهی هخامنشیان اشاره ای تلویحی دارد و به آزادی عمل اقوام در قالب تحلیل اعتراف می کند هرچند که این اعتراف مقدمه ای است برای نقد فلسفی اندیشه ایرانی که خواهد آمد. هگل می گوید : «در جهان ایرانی یگانگی ناب و والایی را می یابیم که هستی های خاصی را که جزء ذات آنند به حال خود آزاد می گذارد ...این یگانگی تنها از آن رو بر افراد فرمان می راند که ایشان را برانگیزد تا خود نیرومند شوند و راه تکامل در پیش گیرند و فردیت خویش را استوار کنند.» منظور هگل شاهنشاهی هخامنشیان است که برپیش از پنجاه قوم حکم می راندند و به یازده زبان رسمیت داده بودند.

رسانه های تازی در ستیز با فرهنگ ملی و تمامیت ارضی ایران

پرسش:

رسانه های ماهواره ای تازی تمامیت ارضی ایران را دارند تهدید می کنند و از تجزیه مام میهن سخن می گویند. در این میان مرتدان ملی فراری برون مرز با حمله های جاهلانه به مبانی هویت ملی و پشتوانه های آن آب به آسیاب دشمن می ریزند. مایلم در اینجا از مزدوری خاین و جاهل به نام ..... یاد کنم که سخنان زهرآگینش گویی برگردان یاوه های تازیان است. می خواهم دقیقاً بدانم شبکه هایی مانند الجزیره، العربیه، المستقله و... در ستیز تبلیغاتی با ایران چه اهدافی را دنبال می کنند؟

پاسخ:

سوگمندانۀ چنین است که گفته ای. رسانه های تازی عموماً و شبکه های وابسته به حزب بعث صدام تکریتی و پان عربیست های افراطی خصوصاً، کارزار تبلیغاتی ضد ایرانی گسترده ای را دیر گاهی است که آغاز کرده اند و هر روز بر شدت آن می افزایند. این ستیز تبلیغاتی دو بعد دارد: از یک سو به مبانی فرهنگ و هویت ملی ایران حمله می کنند و دستاویز شان در این حمله تبلیغاتی سخنان پوشالی و یاوه های یکی از روشنفکران مذهبی گذشته ماست، و از دیگر سو چشم طمع به تمامیت ارضی ایران دارند و با حمایت همه جانبه از مرتدان ملی و حرامی تجزیه طلب، آشکارا نیت خصمانه خویش را ابراز می دارند. شبکه های یاد شده در سطح جهانی و منطقه ای به این رسالت پان عربیستی مشغول هستند. بدیهی است که هریک از این سه شبکه ی یادشده رسالت ویژه ای بر عهده دارد:

اولی در خدمت قومیت عربی و سخنگوی القاعده است و در راه اقتدار و غلبه ی قومیت و فرهنگ عربی می کوشد و عناصر وابسته به حزب بعث مانند فیصل قاسم و... در این شبکه ی شیطانی حضور دارند. این شبکه در همین راستا هراز چند گاهی که بهانه و سرنخی پیدا می کند به یاد عرب های محترم ایرانی می افتد و اشک تمساحی می ریزد و گاهی را کوهی می کند و دست به تحریکات قومی می زند تا آب را گل آلود کند شاید ماهی گرفته شود. همین شبکه ی شیطانی به جزیره های ایرانی خلیج فارس نظر دارد و تحریکات و تبلیغاتی می کند.

دومی وابسته به دار و دسته وهابی های حاکم بر حجاز است و با پول و مدیریت آنان از دویی به ستیز مستقیم با مصالح و منافع ایران پرداخته است و در راه تجزیه ایران می کوشد، تا آنجا که گویی رسالتی جز این ندارد. از این رو بیشترین تبلیغات را علیه مصالح ملی ایران دارد و رسالت اش تحریک اقوام محترم ایرانی است.

سومی نیز به همان جای دومی وابسته است و رسالت دو گانه ی ویژه ای را دارد. این شبکه ارگان رسمی افراطی "پان عربیسم و وهابیت" است و برای مبارزه ی مستقیم با فرهنگ ملی ایران تاسیس شده است. از این رو یکی از دشمن ترین دشمنان رسانه ای مصالح ملی ایران است. رسالت دوم این شبکه آشکارا تجزیه خوزستان عزیز از آغوش ایران است! آرزوی دیرینه ای که تازیان در طول تاریخ در دل داشتند و هرگز برآورده نشد، اینک می کوشند تا شاید کامیاب شوند!

دیگر رسانه های تازی رسالتی کم و بیش مشابه دارند و همگی در راستای قومیت عربی و دشمنی با ایران هم داستاند!

تقیّه و صفویّه!

نگارش و نمایش: ۱۳۸۱/۶/۲۵ خورشیدی

پرسش:

دیشب در یکی از رسانه های بیگانه .... جاسوس و مزدوری چند جانبه موسوم به «الی رزا ظلمت زاده» می گفت که : در اسلام تقیه وجود ندارد!! تقیه ساخته و پرداخته صفویه است !! مرا به جاسوسی و مزدوری این روسپی زاده و اهرمن زاده کاری نیست ، مشکل من با این «روسپی زاده» این است که به خاطر دانستن چند واژه شکسته بسته عامیانه ی تازی که در روسپی خانه های قاهره یاد گرفته ، خود را «اسلام شناس» هم می داند ! آیا این حرامی بالفطره را تو دهنی شایسته ای نمی سزد؟

پاسخ:

تقیّه در لغت : این واژه را در زبان عربی اشکالی گونه گون است : وقایه ، تقیه ، تقاء ، تقاة ، تقی ، تقوی ، تقی ، اتقیا . **تقیّه** اسم است برای فعل : **آتقی ، یتقی** . پیرامون این واژه در ادبیات عرب سخن بسیار است (نک : ابن منظور / لسان العرب ۱۵/۴۰۲ . + طریحی / مجمع البحرین ۹۱ . + طوسی / التبیان ۲/۴۳۵ و...) «...**تقیّه** در لغت عرب به معنای : «مداراة و کتمان» است . عرب گوید : **رجل تقی ! یعنی : مردی که با پرهیز از گناه و با کردار نیک جان اش را از کیفر می رها کند . در زبان پارسی «تقیّه» به معنای : سرزبانی ، پنهان کاری ، راز داری «است . در زبان انگلیسی و فرانسه به معنای **Dissimulation** : «کتمان و راز داری» است .) . نک Le . + Oxford Dic.vol.1.p.765 . (Robert.vol.2.p.259.+ Larousse.Enc.vol.4.p.129.)**

تقیّه در اصطلاح : تدبیر و تاکتیکی است برای «حفظ جان» در شرایط و مواقع ضروری وجدی که بیم تباهی رود . این تدبیر و تاکتیک اصلی است پذیرفته شده و بس دیرین نزد همه ی اقوام ، ملل و نحل ، که در مبارزه رهایی بخش و داد خواهانه ، برای «حفظ جان مبارز» ، به کار رفته و می رود . نک : المؤلفون / الموسوعة العربية المیسرة ۵۴۰)

تقیّه در قرآن : مبانی « **تقیّه** » در قرآن مبتنی بر سه آیه است : ۱- آیه ۲۸ آل عمران : «لا یتخذ المؤمنون الکافرین اولیاء من دون المؤمنین ... الّا ان تتقوا منهم تقاة...» ۲- آیه ۱۰۶ سوره نحل : «من کفر بالله من بعد ایمانه ، الّا من أکراه و قلبه مطمئن بالإیمان...» ۳- آیه ۲۸ سوره مومن : «و قال رجل مومن من آل فرعون یکتم ایمانه...»

شان نزول آیه ی اول در باره دو نفر از یاران رسول^ص است که به دست «**مُسَیْلَمَه کَذَّاب**» گرفتار شدند. یکی از آن دو برای «حفظ جان» **تَقِیَّه** کرد و جان بدر برد و دیگری «**تَقِیَّه**» نکرد و جان باخت. **شان نزول آیه ی دوم** درباره ی خانواده یاسر و گروهی از مسلمانان اولیه در مکه است. «عمار پسر یاسر» زیر شکنجه بود، مشرکان مکه از او می خواستند که «کفر» گوید و او که از شکنجه ها بی تاب شده بود، سر زبانی کفر گفت و جان بدر برد. **شان صدور آیه ی سوم** پیداست که به **روند تاریخی تقیه** در نظام فرعونى اشاره دارد و داستان نبرد موسى و یاران او با فراعنه است. پس تقیه یک اصل قرآنى است، نه ساخته و پرداخته ی شیعه و صفویه!

عظمت سلمان فارسی!

پرسش:

بادرودیسار . دریکی از رسانه های برون مرز ، فردی مفلوک به نام "علی اکبر جعفری" که پادویش "پارسا" نامی او را استاد و ... خطاب می کرد و پیدا بود که "استاد" (!؟) از دانش تهی و از گویش بس ناتوان است!! با زبانی نارسا می گفت که : " سلمان فرد گمنامی بوده و صفویان او را گنده کردند . اگر سلمان آدم مهمی بود باید نامش در قرآن می آمد و چون نامش در قرآن نیامده پس آدم مهمی نبوده است" و نیز پرت و پلا های ناهم ساز دیگری می بافت که نشان از پریشانی و بی دانشی این فرد داشت .چند و چون سخنان این فرد از چه قرار است ؟

پاسخ:

فرد یاد شده آدم عامی و شیاد بی سوادی است که در این آشفته بازار روزگار که هر خسی کسی شده و هر خاشاکی استادی ! او نیز از این زمانه و زمینه ی مساعد بهره جسته ، دامی گسترده به شکار نوباوه گان بی پر و بال پرداخته و گویا که این صیادی ناجوانمردانه حرفه ی دیرینه ی اوست ، در ایران که بوده به همین حرفه گرفتار و آدم ربایی می کرده است .در باب یاوه ها و پرت و پلا های او هر شنونده ای که پای سخن هر نقال قهوه خانه ای نشسته باشد می خندد ! در باره ی سلمان در همین وبلاگ نوشته ام و در شرح عظمت او "سند" ها نموده ام . عظمت سلمان چنان عظیم است که اعراب از همان آغاز او را به سوی خویش کشیدند تا کسب اعتبار کنند . شرح حال سلمان در منابع دست اول تاریخ اسلام آمده است . سلمان فارسی از مشهور ترین شخصیت های تاریخ اسلام و ایران است . جایگاه تاریخی سلمان را از "السیره النبویه" تالیف ابن هشام تا "الاستیعاب فی معرفه الاصحاب" تالیف ابن عبد البر و صدها کتاب تاریخ و رجال و حدیث ، می توان دید.اتفاقا در دوره صفویه یک سطر هم درباره ی سلمان نوشته نشده است . بر خلاف پندار این شیادان فرومایه ، در دوره صفویه چیزی خلق نشد بلکه میراث گرانقدری که در گذر نه قرن پیش از صفویه پراکنده و نا مدون به یادگار مانده بود ، گردآوری و تدوین شد.

طاعون چپ در ایران

نگارش این مقاله : آذر ۱۳۸۷ خورشیدی/ویرایش : دی ۱۳۹۰ خورشیدی

پرسش:

در سراسر این وبلاگ از «چپ زدگی» ، « بلای چپ زدگی » ، « طاعون چپ زدگی » و... یاد کرده اید . می شود معنای «چپ» و «چپ زدگی» و «تاریخچه چپ زدگی» را به اجمال بیان فرمایید ؟

پاسخ:

یادآوری! اصطلاح «چپ» در ادبیات سیاسی جهان دارای معانی تعریف شده ای است . اما منظور من از بیماری ، بلا یا طاعون چپ ، هرگونه پندار ، اندیشه و باوری است که با سنت های استوار و بنیان های متین فرهنگ ملی و هویت قومی ایرانی ناسازگار و در ستیز بوده و هست ! مقاله ی زیر ، گزیده ای است از یک پژوهش گسترده که در دهه ی شصت خورشیدی به انجام رسانده بودم.

پیشینه تاریخی طاعون چپ در ایران

(۱)

... "منابع مارکسیسم مدعی اند که پیش از نهضت مشروطیت (۱۹۱۱-۱۹۰۵)، آثار مارکسیستی از راه ایران) تبریز (وارد روسیه می شد و کتاب هایی از برلین به مقصد تبریز ارسال می شده است .ن.ک : غفرووف/لنین ۳۷-۳۳ . به گفته ی بازرگان" در آن زمان غیر از افکار ماتریالیسم ... خوراک دیگری به جوانان درس خوان مملکت عرضه نمی شد " .ن.ک : بازرگان/ مدافعات ۱۲۴ . بنا بر این ابتکار عمل در دست ایدیولوژی جوان و تازه نفس و بی رقیب یعنی مارکسیسم بود. این ایدیولوژی جدید آشکارا و کارا از سال ۱۳۱۲ خورشیدی عرصه فرهنگی جامعه را تسخیر نمود و نبرد تاریخی خویش را با فرهنگ ، هویت و نهاد های ملی و معنوی ایران آغاز کرد و بی هیچ مانعی بر سر راه پیش می تاخت . رهبران این ایدیولوژی در نخستین نشریه تبلیغاتی خویش اعلام کردند که آنان " در مسایل علمی ، صنعتی ، اجتماعی و هنری از نظر اصول مادی بحث " می کنند و قصد دارند " فکر خواننده خود را با درجه تمدن امروزی بشر آشنا" کنند و " مرتبا جریان تکامل این تمدن رانشان " دهند.ن.ک : دنیا/ ۱۳۱۲/ ۱/۱/۱۱/۱۱ ص ۲۱ و ۲ . آنان در نخستین شماره ی نشریه ی خود علاوه بر تحلیل تمدن و تحول بر اساس اصول ماتریالیسم تاریخی ، به نقد و نفی و نبرد با فرهنگ ملی ایران پرداختند و نامش را "نبرد با ایده آلیسم و عقاید پوسیده آن" گذاشتند. ن.ک : همان. این در حالی بود که چپی ها تا پست وزارت فرهنگ و صنایع و... راه یافته بودند. ن.ک : بازرگان/پیشین ۱۲۰ . منابع مارکسیسم خاطر نشان می سازند که " شالوده ی سازمان سوسیال دموکراسی در ایران) اجتماعیون عامیون (به دست " جمعیت همت" ریخته شد . این جمعیت در سال ۱۹۰۴) یک سال پیش از انقلاب مشروطیت

ایران (از طرف سوسیال دموکرات های باکو برای کار) فکری (در میان کارگران ایران تشکیل گردید و حلقه ی واسطه میان کارگران ایران و حزب سوسیال دموکرات کارگری بلشویک روس بود " ن.ک : کامبخش/تاریخ ۱۷. مورخان مارکسیست تاکید دارند که صدور اندیشه انقلابی از آن سوی مرزها به واسطه ی مهاجرت و معاودت کارگران ایرانی صورت گرفته است. ن.ک : کامبخش /همان+ ۱۴-۱۳ ابراهیموف/پیدایش حزب کمونیست ایران ۲۴۵-۲۴۰+ مقایسه کنید : بازرگان/پیشین ۳۲۴. این همکاری پرولتری به اندازه ای است که " عده ی قابل توجهی از سوسیال دموکرات های بلشویک قفقاز در بحبوحه ی انقلاب مشروطیت به ایران شتافتند " و بنا به گزارش ۳ فوریه ۱۹۰۷ سفیر روسیه در ایران "رابطه ی انقلابیون ایران به ویژه نواحی مرزی گیلان و آذربایجان با کمیته های قفقاز بدون شک برقرار" بوده و "شب نامه های فراوانی" که در ایران "با شعارهای عدالت، آزادی، مساوات منتشر" می شد در " چاپ خانه انقلابی شهر باطوم طبع" می گردید. ن.ک : کامبخش/پیشین ۱۶. مورخان مارکسیست مدعی اند که سوسیال دموکرات های روس به انقلاب مشروطیت ایران کمک ارزنده ای کرده اند و "عده ای از آنان بطور مستقیم در مبارزه شرکت کردند" ن.ک : کامبخش/ پیشین ۲۵ +غفوروف/پیشین ۴۱-۴۷. یک مورخ مارکسیست از فردی به نام "سر کی ارژنیکیده" نام می برد که در " راس عده ای قرار داشت و فعالیت دامنه دار سیاسی انجام می داد و به هنگام توقف در گیلان قسمتی از مانیفست مارکس و انگلس را به فارسی ترجمه کرد " ن.ک : کامبخش/ پیشین. +غفوروف/پیشین. از این رو انقلاب مشروطیت در ایران به باور مارکسیست ها " نخستین انعکاس انقلاب روسیه در خاور " می باشد. ن.ک : کامبخش/پیشین ۱۴. هرچند که مورخان غربی می نویسند : "احزاب سیاسی رسمی از قبیل دمکرات، اتحاد و ترقی، اعتدالیون و... فقط از دوره ی دوم مشروطیت پدیدار گشتند... در دوره اول مشروطیت، یگانه حزب متشکل، سوسیال دموکرات بوده و "مجاهد" ارگان مطبوعاتی آن در تبریز انتشار داشت. " ن.ک : براون/ تاریخ ادبیات ۲/۱۶۱+ کامبخش ۱۸-۱۷. رهبران اولیه چپ در ایران مدعی اند که " کوشش های رضا خان" در دوران پیش از سلطنت که "برای جلب افکار عمومی از طریق تظاهر به آزادی خواهی و دموکراسی" صورت می گرفت "تسهیلاتی برای کار حزب فراهم می آورد". و در سایه همین تسهیلات بود که " حزب کمونیست ایران در سال ۱۹۲۰ بر اساس حزب عدالت تشکیل شد " و در نخستین کنگره حزبی که از ۲۲ تا ۲۴ ژوئن ۱۹۲۰ در انزلی تشکیل گردید" نام حزب را به حزب کمونیست ایران تغییر دادند" ن.ک : کامبخش/ پیشین ۲۹. بدین سان نخستین نهاد تشکیلاتی چپ در ایران پدید آمد. فعالیت های فرهنگی تشکیلاتی چپ در ایران چشم گیر بود. چراکه نسل جوان جامعه را یکجا بلعید و زقوم خویش را در کام نسل نوخاسته ریخت : "مترقی ترین نیروها که جویای راه انقلابی تری بودند رفته رفته خود را به حزب کمونیست ایران نزدیک کردند" ن.ک : کامبخش/ پیشین ۲۹-۲۸. در سال های ۱۳۰۶-۱۲۹۹ خورشیدی روزنامه ی "حقیقت" با شعار " رنجبر روی زمین اتحاد" آغاز به کار کرد. در سال ۱۳۰۰ خورشیدی روزنامه ی "کار" و روز نامه ی "پیمان درآمدند و ارگان رسمی چپ گردیدند. هفته نامه "خلق" به چاپ الفبای کمونیسم اقدام کرد. مجله "جرقه" به تحلیل مارکسیستی مسایل سیاسی اقتصادی پرداخت. این روز نامه ها " در زمینه ی تبلیغات و تشکیلات حزب و بسط افکار و عقاید مارکسیستی و تربیت سیاسی عناصر پیشروی طبقه ی کارگر و جلب روشنفکران به سوی حزب و برقراری رابطه با توده ها نقش مهمی بازی کردند" ن.ک : کامبخش/پیشین ۲۹-۲۷. + کشاورز/من متهم می کنم ۳۵. +ایوانف/تاریخ نوین ۴۰-۴۲ و ۲۹-۳۰. +ابراهیموف/پیشین ۲۴۵-۲۴۰. مرحله ی نخست فعالیت فرهنگی چپ تا سال ۱۳۰۶ خورشیدی ادامه داشت. بدین سان بذرشوم چپ پاشیده شد و شجره خبیثه مارکسیسم روید و زقوم های تلخ خویش را به بار می آورد. مرحله ی دوم فعالیت چپ در ایران با انتشار نشریات برون مرزی حزب در میان دانشجویان اعزامی به اروپا آغاز شد. در سال ۱۳۰۶ خورشیدی روزنامه "پیکار" در برلن و مجله "ستاره سرخ" در وین انتشار یافت. در این مرحله از فعالیت فرهنگی سیاسی که تا

سال ۱۳۱۰ خورشیدی ادامه داشت چپ ایران در قالب حزب کمونیست موفق شد تا اعتصاب های کارگری را با خواسته های صنفی سیاسی در تهران و شهرستان ها ترتیب دهد. گویا همین اقدامات بود که مجلس شورای ملی در خرداد ماه ۱۳۱۰ خورشیدی قانون ضد کمونیستی را تصویب کرد: "رضاشاه حزب اجتماعیون و هرگونه حزب سیاسی را قدغن کرد." ن.ک : کامبخش/پیشین ۳۰-۳۵+ ایوانف/پیشین ۴۱-۴۲. و این پایان مرحله دوم فعالیت چپ در ایران بود.

طاعون چپ در ایران

(۲)

مرحله سوم فعالیت چپ در ایران با انتشار مجله "دنیا" به مدیریت "ارانی" آغاز شد. این مرحله مخرب ترین دوره فعالیت چپ در ایران است. در این دوره ی سیاه، یورش گسترده ی ویرانگر فرهنگی فلسفی ماتریالیستی چپ آغاز شد و نوباوگان بیشتری به سراب و چاه چپ درافتادند و پریز شدند. در همین دوره سیاه بود که حزب شیطانی و سرسپرده "توده" برآمد. در این دوره از یورش ماتریالیستی، نهادهای ملی و معنوی ایران هدف قرار گرفت. "ارانی" با نگارش زهرآگین ترین مباحث به اصطلاح فلسفی، اذهان نسل ساده و صادق این سرزمین را مسموم کرد و دامی بزرگ گسترد و ماهی بسیار صید کرد. در این دوره بود که نطفه های مرتدان ملی و شورشیان بعدی ریخته شد. در این دوره بود که طاعون چپ، نهادهای ملی و معنوی ایران را آلود و زمینه های دراز مدت چپ زدگی و چپ گرایی را فراهم ساخت. ارانی و همدستان اش چون شیدانی حرفه ای با بهره گیری از همه ی ترفند های مجرب مارکسیسم، به جان فرهنگ معنوی اخلاقی اسطوره ای ایران افتادند و شعار می دادند که: "قرن بیستم عصر فتح قطعی ماتریالیسم است" چرا که برگسون گفته: "مذهب، باوری استاتیک است و ماتریالیسم، واقعیتی دینامیک" و اشنپنگلر فرموده: "انحطاط اروپا در اعتقاد به قضا و قدر بوده است" و نتیجه می گرفتند که: "کهنه پرستانی که اشعار و احادیث و اخبار گذشته را محتوای جمیع پیشرفت ها و اکتشاف های جدید می دانند مجنون اند." ن.ک: دنیا ۱۱۰-۱۰۹/۴+ ارانی/پسیکولوژی ۲۸۰-۲۷۱+ دنیا ۱۰/۳۲۱. ارانی با طرح ماتریالیسم فلسفی و تشریح اصول دیالکتیک، همان کاری را کرد که آن شیدای بیسواد برای ساده دلان مار می کشید و می گفت: م ا ر است!! جاذبه های کاذب ماتریالیسم فلسفی و تاریخی که مبتنی بر آگاهی کاذب بود "روشن فکر" می ساخت و شیفتگی و شیدایی می آفرید!! تا آنجا که وسوسه در دل مذهبی ها افکند تا دست به کار شده از نهضت روشنفکری مارکسیسم عقب نمانند و کم نیاورند. بدین سان بود که روند دنیوی سازی دین آغاز شد. کتاب های "باد و باران در قرآن" و "راه طی شده" و... پیامد رقابت و انفعالی بود که مذهبی ها در برابر چپ داشتند. مذهبی های درس خوانده کوشیدند تا با ابزار تنگ و تاریک و علم و عقل و تاریخ و تحلیل و تاویل و تفسیر و توجیه به جان مقولات معادی اسطوره ای دین بیفتند. همین روند بود که سرانجام به ایدیولوژی سازی دین انجامید و از دل این آش شله قلمکار، دار و دسته های تبهکار مسلح برآمدند تا از چریک های چپ عقب نمانده باشند!

اقدامات و عقاید صفویان

(۱۱۴۸ - ۹۰۸ هجری قمری)

نگارش و نمایش نخست : شهریور ۱۳۸۷ خورشیدی / ویرایش و نمایش دوم : خرداد ۱۳۹۰ خورشیدی.

پرسش:

دروود بر شما استاد ارجمند و پرمایه . گرچه من با «دین» ، یکسره و سراسر، مشکل دارم ولی آن را برای - به گفته ی شما- توده ها یلیسته و لازم میدانم. و گرچه با اسلام هم ، چنین... ولی شیعه را دینی ساخته پرداخته ی ایرانی و فرهنگ ایرانی و باورهای چند هزارساله ی باستانی ایرانی - آریایی میدانم. گرچه صفویان با تعصب دینی، روی خلفای سنی و شاهان ترک نژاد وابسته به خلافت و ضد رافضیان و علویان، را اندکی سپید کردند. و گرچه ادبیات پارسی و دانش و فرهنگ ایرانی و فلسفه و عرفان ایرانی اسلامی و ... در این دوره به نابودی گرایید تا..... نیما و پیروان در شعر و صادق هدایت و جمالزاده در داستان و بزرگانی دیگر در ۱۵۰ سال گذشته تا کنون، به داد ایران و فرهنگ و هنر و دانش و ادب آن رسیدند. ولی به باور و نگر شما و هچنان که از استاد بهار بازآوده اید، اگر نبودند این شاه صوفیان شیعه) یا شیعه شده به مصلحت سیاسی،!!! که این نگر برخی تاریخنگاران است (ایرانی دیگر نبود در میان آسیا و بخشی می شد از سرزمین بزرگ عربستان که آرمان بنیانگذاران بعث) از سوری ها تا عراقی ها (بود) _ آنچنانکه در نقشه ی خیالی و خام پندارنه ی آنان از مصر تا آنسوی ایران را یک کشور یگانه ی عربی می خواستند. و اما پرسش من که در لابلای نوشتارم اشارتی بدان شد(گرچه پرسشها بسیارست و چیزهایی بسیار هست که نمیدانم و هنوز نوپایم و جوانی درجسنگوی حقیقت گرچه تلخ باشد به کام میهن دوستی و ایران گرایی من. پرسش هایم را سپس تر خواهم پرسید از شما . ولی یک گله دارم از شما که _ هرچند شاید تا اندازه درست گفته باشید _ ولی توهین و بدزبانی به دیگراندیشان (مانند آنچه درباره کسروی و دشتی و ... گفته اید(نازیبا میکند چهره خوب حقیقت جوی و راستی خواه شما را که در میهن دوستی تان بیگمان هستم و استوان. پرسش من این است که :برخی نوشته و گفته اند که صفویان درپایه و بتیاد خود نیز سنی آیین بودند و برای مصلحت سیاسی خود را شیعه خوانده و تبار خود را _ ساختگی - به پیشوایان شیعیان رساندند. آیا شما دراین باره چیزی شنیده یا خوانده اید و نگر و رای شما چیست. خواهشمندم با برهان و دستاویز معتبر پاسخ را بدهید) . البته باید بگویم که نمیدانم در آن جوّ ضد شیعه ی آن هنگامه ها چه مصلحتی بوده؟؟؟؟ و من نیز چنین نمی پندارم ولی درست هم نمی دانم و آنچنان دروغ و درنگی و دوگانگی و چندگانه گویی در سخنان و نوشتارهای پیشینیان و امروزیان دیده ام که پایه ی اندیشه ام را بر شک استوار کردم و : شک میکنم پس هستم (!!!)دروود باشید استاد گرامی و امیدوارم انتقاد مرا گستاخی ندانسته باشید و آن را از سر مهر یک شاگرد کوچک و هم میهن ایران دوست بدانید.

پاسخ:

نخست به همه ی فرزندان فرهیخته ی ایران سفارش می کنم که به انگیزه های جوانی و احساس مندی ، دچار آگاهی کاذب که پیامد طبیعی و منطقی آن ، سراب های روشنفکری است نشوند و کام اندیشه ی خویش را با زقوم های روشنفکری نگشایند و نیک بدانند که باید عارف شوند تا ژرف بین و باریک بین گردند و با پیچیدگی ها، ظرافت ها و ژرفای فرهنگ ملی خویش آشنا گردند. آنچه سرنوشت ساز

بود ، اقدام بجا ، به هنگام و بسیار بسیار ضروری صفویان بود که به نجات و بقای ایران انجامید . این دوره ی از تاریخ پانصد ساله معاصر ایران ، از پر تالیف ترین و پر منبع ترین دوره های تاریخی ایران است . هیچ دوره ای از ادوار سابق و لاحق تاریخ ایران به اندازه ی دوره صفویه ، اذهان و افکار پژوهندگان و نویسندگان داخلی و خارجی را به خود جلب نکرده است. در باب نژاد ، تبار و عقاید صفویان کتاب های بسیاری نوشته شده است . این اقدام از پگاه اقتدار صفویه آغاز شد. انگیزه تالیف این آثار ، شک و شبهه هایی بود که سنیان به ویژه ازبکان و ترکان سنی شکست خورده ایجاد کرده بودند . شیبیک خان ازبک نخستین کسی بود که رسماً این شبهات را ساز کرد و هیاهویی گسترده به پا کرد . منابع دست اول در این موضوع عبارتند از : ۱- کتاب صفوه الصفا /تالیف ابن بزاز/ نخستین تالیف در این موضوع . ۲- تذکره شاه تهماسب / تالیف شاه تهماسب / . ۳- عالم آرای صفوی / مولف ناشناخته است / . ۴- سلسله النسب صفویه / دو یا چند کتاب به همین نام وجود دارد / ۵- تاریخ گزیده / تالیف حمدالله مستوفی ۷۴۵ق / درباره شیخ صفی نیای صفویان . و کتاب های بسیار دیگر. لازم است بدانیم که از آغاز اشغال ایران توسط تازیان تا آغاز سده ی دهم قمری نود درصد توده های ایرانی سنی بودند و تشیع یک جرم و گناه نابخشودنی بود . از این رو صوفیان ، مذهب اهل سنت و جماعت داشتند و تقیه که تاکتیک راز بقا بود در میان صوفیان و شیعیان در آنجا که می سزد و ضروری می نمود رایج و شایع بود . به دلیل وجود صوفیان شیعی بسیاری در میان سنیان ، فقیه نامدار شیعه امامیه در سده هشتم قمری ، محمد بن مکی عاملی معروف به شهید اول (۷۸۶ق) در کتاب فقهی الدروس فتوا فرمود که : "... وقف بر صوفیان جایز است ... " ن . ک : الدروس . کتاب الوقف ۲۳۳ . شیخ صفی الدین اردبیلی (مرگ ۷۳۵ ق) (نیای صفویان ، ازمشایخ بزرگ تصوف ایران است . او ادامه ی طریقت تصوف سهروردیه است . صفوی ستیزان تلاش داشته و دارند تا او را سنی شافعی نشان دهند . می دانیم که در میان امامان مذاهب چهارگانه اهل سنت ، امام شافعی پیشوای مذهب شافعی ، مهر و محبت بیشتری به خاندان پیامبر و تشیع امامیه دارد . اگر شیخ صفی الدین ، مذهب شافعی داشته یا بنا به تقیه به آن مذهب تظاهر می کرده مشکل ساز نبوده و نیست . عقاید این خاندان از شیخ جنید و شیخ حیدر معاصر تیمورلنگ آشکار می شود که اعلام می داشتند آنان مذهب امامیه دارند و در اشاعه این مذهب می کوشند و بیمی ندارند . سیادت این خاندان نیز از همان آغاز ، دستخوش شایعه ، شبهه و هیاهوی تبلیغاتی ازبکان سنی قرار گرفت و پاسخ های شایسته ای داده می شد . می دانیم که سنیان بسیاری داعیه سیادت دارند و خود را از خاندان پیامبر اسلام می دانند . مثلاً ملک حسین پادشاه اردن هاشمی خود را از سادات اصیل می دانست و به آن مباهات می کرد . بسیاری از علما و فضلاء اهل سنت در گذشته و حال خویش را سید می دانند . امویان به ویژه عباسیان نیز خود را سید می دانستند . بنا براین سیادت در انحصار پیروان مذهبی خاص نبوده و نیست . اما از آنجا که در باور توده ها به ویژه ایرانیان از همان آغاز ، اهل بیت پیامبر اسلام^ص (مشخصاً امام علی)^ع و فرزندان آن حضرت ، سمبل دادخواهی و آزادگی و انسانیت بودند ، سیادت ویژه زادگان آنان و پیروان مذهب آن حضرات بود و هست. آن گونه که گفتیم آنچه کار صفویه را در تاریخ و سرنوشت تاریخی ایران ممتاز می کند ، تمامیت ارضی ، اقتدار ملی ، وحدت ملی ، حکومت مرکزی و سیادت زبان و فرهنگ پارسی است . اقدامی بسیار حیاتی و سرنوشت ساز که ایران بقای خویش را پس از اشغال تازیان ، مدیون و مرهون صفویه است. در میان شاهان صفوی باید از کفایت و درایت شاه اسماعیل اول ، تا حدودی شاه تهماسب و به ویژه درایت براستی تحسین انگیز شاه عباس بزرگ یاد کرد که سرنوشت تاریخی و نجات و بقای ایران را رقم زدند.

اقدامات ملی صفویه

هر ایرانی ایران شناسی که با تاریخ این سرزمین آشنا باشد اعتراف دارد که شاهکار صفویان که نجات و بقای ایران است ، آن چنان گرانقدر و بزرگ است که اگر صفویان آجری روی آجر و سنگی روی سنگ نمی گذاشتند از خدمت بزرگ آنان به ایران نمی کاست و نقش آنان در تاریخ ایران جاودانه و فراموش ناپذیر بود. خداوندگار تاریخ و ادب پارسی مرحوم **ملک الشعرای بهار** که بحق منصفانه و محققانه قضاوت فرموده و نوشته ، در باب خدمات ملی فرهنگی صفویه می فرماید " : شعر قدری نامرغوب شد ولی نه چنانست که شهرت دارد ، بلکه شعرایی مانند فغانی ، هلالی ، قاسمی ، امیدی ، رازی ، اهلی ، حیرتی ، محتشم ، حکیم ، رکنا ، وحشی بافقی ، عرفی ، زلالی خوانساری ، وحید قزوینی ... و غیرهم پیدا شدند که امروز ایران از داشتن نظیر هریک محروم است و نویسندگانی چون اسکندربیک ، وحید قزوینی ، ملامحمدباقر سبزواری ، شیخ بهایی و مجلسی داشت که کتب آنان مورد استفاده ی همه است و علمایی چون شیخ بهایی ، مجلسی دوم ، محقق ثانی ، شیخ حرعاملی ، میرداماد ، میر فندرسکی ، ملامحسن فیض ، عبدالرزاق لاهیجی... و بالاخره حکیمی چون ملا صدرا پیدا کرد که هریک افتخار ملت و نژادی توانند بود." ن.ک: بهار/ سبک شناسی ۲۵۵-۳/۲۵۴ به عنوان نمونه باید از آثار مرحوم علامه مجلسی یاد کرد که دانشنامه ی اندیشه ی ایرانی است . در این آثار، فضایل و محسنات و افتخارات ایران باستان آمده به گونه ای که امروز دستاویز پان عربیست های دشمن ایران گردیده تا به صفویه دشنام دهند و دق دل خالی کنند!! حال امروز بگذار تا جاهلانه و احمقانه ، درماندگانی مفلوک و ورشکسته به تقصیرجهل ، وکهرانی قبیح و مخبت و مخنت و فرومایه در ذات و تبار و قوم و قبیله و ایل ، چون **"قلی ننه جگرکی"** با نام مستعار «حرامک مشیری

"(!!) و جاهلانی شاید و بیسواد چون **"حاجی روغنی"** با نام مستعار «علی اکبر جعفری» و لمپن های عقده ای بیماری چون **"مصطفی لره"** با نام مستعار "رضا فاضلی" ^(۱) هم صدا با پان عربیست های دشمن ایران به بنیان های هویت ملی و خدمات ملی صفویه ناسزا گویند و دشنام دهند! اقدام ملی بس شگفت انگیز و براستی تحسین انگیز صفویه احیای چهار حرف پارسی : **ژ ، پ ، چ ، گ** بود. این چهار حرف در الفبای فارسی تازی زده ما تا روز گار صفویه وجود نداشت. مرحوم علامه ی بهار با شرح بسیار، می فرماید که اصلاح خط در دوره صفویه روی داد(ن.ک: سبک شناسی ۳۰۸-۳/۳۰۶)

فرزند فرهیخته ی ایران ، با گلایه از من ، فرموده اید: **"توهین و بدزبانی به دیگراندیشان (مانند آنچه درباره کسروی و دشتی و ... گفته اید) نازیبا میکند چهره خوب حقیقت جوی و راستی خواه شما را که در میهن دوستی تان بیگمان هستم و استوان"**.

فرزند گرامی ! یاد شدگان را تنها با سرشت و خلق و خوی شان یاد کرده ام! اما در این هیاهوی سی ساله و در این آشفته بازار شیر تو شیر ! که **صمد وعین الله و برجعلی و قوچعلی و کنیز رختشو و شعبون بی مخ و مصطفی لره و صادق خله و بهجت تیغی و قلی ننه جگرکی و ننه آغا و اقدس چهارچشم و احمد بی کله و حسن جفجغه و حسن کچل و ممل امریکایی و مش باقر و مش قاسم و قنبرک و قمرخانوم و قوزی خانوم و غلوم چهارشاخ و حاجی روغنی و حاجی لته ای و تقی بوقی و علی ذوقی و عزت دست پاچه و عباس سگ دست و این دار و دسته در درون و برون مرز، «ایران شناس» و «اسلام شناس» و همه چیز شناس شده اند آیا جایی برای مماشات هست ؟ ! آیا این اندوه جانکاه و این سکوت دردناک را «آفی» هم نه ؟ در اندرون من خسته دل ندانم کیست * که من خموشم و او در فغان و در غوغاست ! فرزند عزیز ایران ! کدام ایرانی فرهیخته را توان این هست که ببیند و بشنود که این تیره و طایفه ی فرومایه ی یاد شده بر کرسی وعظ نشسته و یاوه می گویند و این نسل چهل میلیونی پریشان و خسته جان را مخاطب ساخته ریشه های هویت ملی را به بازی گرفته اند !**

سراب روشنفکری!

پرسش:

قربان من سردر نیاوردم همه روشنفکر نمایی می کنند و شما از سراب روشنفکری سخن میگویید؟! می شود لطف کرده فرق عارف و روشنفکر را برای ما روشن فرمایید؟

پاسخ:

"عارف"، قله کوه است و دریایی ژرفا دارد و «روشنفکر» توده ی انباشته ی خاک است و ژرفایی میلیمتری دارد! «عارف» ژرف بین، باریک بین، عاقبت اندیش و بس شکیباست و روشنفکر کوتاه بین و سطحی نگر و بی ظرفیت و بی تاب است! عارف فرآیند آگاهی گوهری و ذاتی عرفان است و روشنفکر برآمده از آگاهی کاذب و احساس نفسانی و انفعال غریزی است! از این رو عارف همواره عارف است و جاودانه و جاوید، در حالی که دوام روشنفکری بس کوتاه و ناپایدار و تابع احساس و انفعال اوست.

پرسش:

اجازه می خواهم صریح بپرسم: پس چرا شریعتی با آن همه ادعا!! این حقایق را نفهمید یا از آن غافل بود؟ خواهشمندم بی پرده پاسخ دهید!

پاسخ:

به دلیل «آگاهی کاذب» و «بی دانشی مطلق» و «چپ زدگی محض» و «تازی گرایی مفرط»! بر این مصایب باید «عقده های اجتماعی سیاسی» و «پایگاه پایین طبقاتی» یا «فرومایگی اجتماعی» رانیز افزود! اما آنچه به این حماقت محض منجر شد بلای خاتمان سوز «چپ زدگی» بود که فضای آن روزگار، آن را تقویت و تشدید می نمود!

---

(۱) - به انفعال شگفت این فرد و غایت بی خردی و حماقت مطلق او و لمپنی محض وی بنگرید: «به گفته .... وی پس از ترور تنها پسرش در بمب گذاری بنابر اعتقادات خود اصرار داشت که مراسم یادبود وی در مسجد برگزار و سخنران نیز یک روحانی باشد. فاضلی پس از مرگ پسرش دارای یک دختر شد که این دختر اندکی پس از تعطیلی تلویزیون آزادی درحالی که تازه ازدواج کرده بود و انتظار می رفت به زودی فاضلی را صاحب نوه کند، بر اثر بیماری درگذشت. پس از این حادثه بود که فاضلی در برابر خداوند حالت انفعالی پیدا کرد و اعتقادات خود را از دست داد و چنین می اندیشید که مگر چه گناهی انجام داده است که مستوجب چنین مجازات سنگینی است و اگر خداوند عادل و مهربان است چرا با وی چنین چنین کرد. وی از آن پس خشم خود را متوجه خدا، ادیان و خرافات نمود» ان.ک: ویکی پدیا- رضا فاضلی.

علت ستیز بی امان تازیان با صفویه !

پرسش:

این فدوی از دور ارادت دیرین دارم و با آثار سابق و لاحق شما آشنا هستم. بسیار خرسندم بپرسم : چرا اعراب محترم به صفویان حمله می کنند ؟ آیا پای منافع و خرده حساب های قومی و نژادی در میان بوده است ؟ گویا منظور جناب عالی از "نوشته های روشنفکران مذهبی" نوشته های مرحوم شریعتی است؟ مستدعی است خاطر فدوی را روشن فرمایید.

پاسخ:

ایران از پگاه اشغال توسط تازیان تا پایان سده ی نهم قمری ، دارای استقلال، تمامیت ارضی و حکومت ملی مرکزی نبود. هرپاره ای در دست قوم و قبیله ای بود و در گذر سده ها دست به دست می شد. نود درصد توده های ایرانی سنی بودند و از آنجا که تسنن ذاتا دارای ماهیت، خاصیت و هویت پان عربیستی است، همواره و در هر حال به عربیت و حکومت های عربی تعلق خاطر داشته و دارد . از این رو تازیان امیدوار بودند که سرانجام ایران، مانند مصر و... از بیخ و بن عرب شود، زبان فارسی و فرهنگ ملی ایران از میان برود و همه چیز به کام تازیان گردد . در پایانه ی سده ی نهم قمری این آرزوی شوم داشت برآورده می شد.(ن.ک: همین وبلاگ : مقاله ی تشیع پاسدار هویت ملی (در چنین هنگامه ای بود که نهضت صفویه پدیدار شد و آرزوی تازیان را برباد داد و برای نخستین بار پس از ساسانیان ، وحدت ملی ، تمامیت ارضی و حکومت مرکزی به ایران عرضه شد و شاهان باکفایتی چون شاه اسماعیل اول و شاه عباس بزرگ ، عظمت باستانی ایران را پس از نهصد سال به آن برگرداندند . تازیان کینه ای سخت سیاه به دل گرفتند و کوشیدند تا آرزوی برباد رفته را برآورده سازند . از این رو گرازهای وحشی افغان را از بند رها کردند و به جان ایران انداختند و از دیگر سو فتنه سیاه وهابیت را ساز کردند تا با پشتوانه های آیینی ایران بستیزند که این ستیز هنوز ادامه دارد و فاجعه می آفریند . در این میان روشنفکران مذهبی چپ زده ی تازی گرای مادر دهه های ۲۰ تا ۵۰ خورشیدی با طرح بدعتی ناروا و نسنجیده و ناصواب به حال منافع و مصالح ملی ایران ، به صفویه تاختند و سخنانی گفتند که امروز دستاویز دشمنان دیرین ایران شده است.

راز بقای ایران در گذرتاریخ!

پرسش:

قربان شما گردهم ! یعنی حضرت عالی می فرمایید : «رعایا را باید خر نگه داشت ! » قربان شما گردهم مفهوم و محتوای مجموعه مطالب شما در این وبلاگ همین است ! حضرت عالی به «نخبگان و اشرافیت فطری و فکری» باور دارید و راز بقای ایران را در طول تاریخ ، همت و تدابیر فرهنگی سیاسی نخبگان ایرانی می دانید! شما یک شعوبی شیعی شده اید ! یعنی از روشنفکری و انترناسیونالیستی و اسلامیستی و علویستی و دیگر توابع آن خسته و رسته و از گذشته و نوشته ها تان سخت پشیمان و نالان و توبه کنان فریاد می زنید که : نه اسلام عربی و علوی ، بلکه اسلام ایرانی !! جل الخالق !! یکصد هشتاد درجه چرخش !! و می کوشید تا حقایق تاریخی را که خودتان در کتاب های تان (مجموعه ایران ها (برای نخستین بار افشا کرده اید اینک کتمان کنید و می فرمایید : " آنچه را که در دوره روشنفکری نوشته ام به صلاح ایران و مصالح ملی ایران نمی دانم " !! شما مدافع سرسخت صفویه شده اید !! در حالی که تا دیروز با " تشیع صفوی و اسلام ایرانی " در نبرد بودید!!

پاسخ:

آری ! درست می فرمایید ! من به "اسلام ایرانی" باور دارم و آن را ضامن بقا و تمامیت ارضی ایران می دانم ! من به نخبگان گرانمایه و اشرافیت فطری و فکری باور دارم و معتقدم که در طول تاریخ ، این نخبگان گرانمایه بوده اند که ایران را از «توفان حوادث» رها کرده اند نه رعایای بی سروپا و توده های فرومایه که همواره سیاهی لشکر تازی و ترک و تاتار و... بوده اند . من وحدت ملی ، تمامیت ارضی و احیای فرهنگ ملی ایران را مرهون نهضت صفویه می دانم . اگر صفویه نبود ایران نبود . من اینک از این که شبکه های ماهواره ای پان عربیستی در حمله به ایران و صفویه از نوشته های «روشنفکران جاهل مذهبی چون شریعتی» بهره می گیرند ، سخت متأسفم!

ویرانگران فرهنگ ملی ایران!

پرسش:

گفته اید : «هرگونه بازی روشنفکرانه با این میراث گرانقدر و... خیانت به ایران و فرهنگ ملی ایران است» بنا بر این ، کار و آثار افرادی چون «فتحعلی آخوند زاده» ، «حکیمی قمی» «در کتاب» اسرار هزار ساله ، «سید برقعی ، شریعت سنگلجی ، احمد کسروی ، علی دشتی ، علی شریعتی و بسیاری دیگر چگونه است که در این یکصد ساله اخیر آگاهانه و ناآگاهانه با بازی روشنفکرانه در تخریب آیین و دنیوی کردن دین و بی پشتوانه کردن توده ها سخت کوشیدند و پیامد های شومی داشتند که هنوز آثار این ویرانگری ادامه دارد و از میراث شوم همین ویرانگران است که حرامیان برون مرز تغذیه می شوند و در بوق های شیطانی می دمند و توده های بینوا و از رده را مسموم می سازند و از میان این نسل انبوه بی هویت سی ساله، ماهی می گیرند. بدیهی است که آلودن آیین به قدرت و سیاست ، در این ویرانگری نقش اول را دارد . آیا می شود نقش هریک از این ویرانگران را به اجمال بیان کنید ؟

پاسخ:

اینان که برشمرده و ردیف کرده ای هرکدام معرکه پرداز موضوع و مطلبی هستند : **اولی** فرد عامی فرومایه ای بود که سر در **آخور بلشویک ها** داشت و شیفته و شیدای **نیهایسم** به قدرت رسیده ی **روس** بود . مردکی یاوه گو که دچار عقده ی «**حقارت قومی**» بود و از نژاد و زبان اش رنج می کشید و برای اثبات خویش به تخریب یک میراث گرانقدر و ریشه دار پرداخت . اما **کمی** شود از **پوز سگ دریا نجس!**

دومی نیز پیامد آگاهی کاذبی بود که ریشه در دریافت های لیبرالیستی سوسیالیستی دهه های ۲۰ و ۳۰ داشت و با تاثیر از **ماتریالیسم تاریخی** به نقد **فرهنگ ملی ایران** پرداخته بود و ره به جایی نبرد . عرض خود برد و زحمت ما داشت!

سومی و چهارمی فریب خوردگان فریبکاری بودند که با الهام از آموزه های **وهابیت و اخوان المسلمین مصر** ، به تخریب **فرهنگ ملی ایران** روی آورده بودند، که سرانجام : سیه روی شد هرکه در او غش بود!

پنجمی فردی بود چون اولی که او نیز دچار عقده ی «**حقارت قومی و نژادی و زبانی**» بود و از درد بی درمان بی هویتی رنج می برد . او به دلیل داشتن مایه ای بس اندک ، دچار «**تورم حماقت**» شد تا آنجا که ترکید و خود و نژاد و تبارش را به نجاست کشید . او پای از گلیم اش برون نهاد و یاوه های بسیار گفت و کوشید تا آنها را مستند نشان دهد تا چلاق چپ چشمی چون او در شهر کوران ، بینا جلوه کند و کرد و کوری عصا کش کوران گردید!

ششمی دزدی بود که با چراغ آمده بود و گزیده می ربود ! شرح حال او نشان از **روان پریشی** او دارد . عقده های دیرینه در نهاد او عصیان کرد و تبر به دست اش داد تا ریشه های **فرهنگ ملی** را بزند و پوچستانی از بی هویتی بسازد و به **توفان الحاد** کمک رساند!

هفتمی از قماش آن شش تایی پیشین نبود . در «**آگاهی کاذب**» سرآمد بود . او مصداق بارز قربانی آگاهی کاذب بود که فضای اندیشه ی دهه های ۲۰ تا ۵۰ خورشیدی را پوشانده بود. فزون بر **چپ زدگی** دچار **تازی زدگی** نیز شده بود! بلای چپ زدگی که پیامد منطقی اش بیگانگی مطلق با فرهنگ ملی ایران بود و نتیجه نهایی اش **آناشیسیم** و **شورشگری** ! و پیدایش تاریکی از پی تاریکی!

شعوبیه ؛

پرسش:

در یکی از سامانه های فرقه گرایان مرتد ملی وابسته به حزب بعث منحل صدام تکریتی در مورد شعوبیه و داستان شهربانو از کتاب شما به نام « : شعوبیه نهضت مقاومت ملی ایران » چاپ ۱۳۷۲ خورشیدی (آمده است:

"المؤرخ الإيراني محمودرضا افتخارزاده يرى ان هذا الاختلاف في الروايات عمل متعمد من قبل الشعوبية وهويل على مهارة الكتاب الشعبويين وتخصصهم في صنع الروايات فهم أرادوا بهذا الاختلاف ان يؤكدوا الأسطورة لا نفيها . كما أنهم أرادوا من خلال خلق التناقض بين هذه الأسانيد والمتون والتلاعب بالزمان والمكان إعطاء صفة التواتر لهذه الأسطورة وإبعاد فكرة المؤامرة عن مخيلة الناس حتى يتحقق لهم الهدف السياسي منها . المصدر) :الشعوبية نهضة المقاومة الوطنية في إيران".

می خواستم نظر شما را در این باره بدانم که آیا در این کتاب هم تجدید نظر کرده اید و نظر نهایی شما چیست ؟

پاسخ:

سوگمندان نویسنده ی آن نوشتار، بخشی از کتاب مرار بوده و به تازی گردانده است .. مباحثی که در آن کتاب آمده است صرفاً یک پژوهش تاریخی است که در دوره ی روشنفکری و تازی زدگی من تحقیق و تالیف شده است . من پس از آگاهی به هویت ملی و فرهنگ و تاریخ ایران در یافتن که آنچه ضامن بقای ایران ، وحدت ملی و تمامیت ارضی ایران است ، همان است که نیاکان هوشمند و دانشمند ما صلاح دیده و همت کرده اند . از این رو هرگونه بازی روشنفکرانه با این میراث گرانقدر و سرشار از خاطره قومی و ملی ، خیانت به ایران و فرهنگ ملی ایران است . ن.ک : همین وبگاه مقاله : تشیع پاسدار هویت ملی.

پرسش:

از این شهامت شادمانم .چنین دریافتم که شما در یک چرخش یکصد و هشتاد درجه ای با گذشته ی فکری تان خداحافظی کرده اید و به نقد و نفی آن پرداخته اید و بر هویت ملی در قالب اسلام ایرانی سخت تاکید دارید . آیا درست دریافته ام ؟

پاسخ:

کاملاً ! من و ما اشتباه کردیم که پشتوانه های آیینی اسطوره ای هویت ملی و خاطره قومی را از عرش معنوی به فرش دنیوی آوردیم و با قالب های تنگ و تاریک علم و عقل و تاریخ ، تحقیق و تحلیل کردیم که فرجامی جز ویرانی و تباهی دنیوی و اخروی نداشت.

تاریخ و تحریف!

پاسخ به یاوه های پورپیرار!

پرسش:

بسیار مناسب و به موقع است که از شما درباره آقای ناصر پور پیرار بپرسم. آیا آثار جنجالی و دیدگاه های تاریخی شگفت ایشان را می دانید که به یقین می دانید. ایشان دیدگاه ویژه ای در باره تازیان دارند و اصولاً تاریخ ایران باستان را دروغ محض و ساخته و پرداخته ی یهود می دانند. ایشان می کوشند تا دست و دامن تازیان را از کشتار ملل مغلوب پاک کنند. می خواستم نظر شما را بدانم.

پاسخ:

در باره ی فرد یادشده سخن های بسیار گفته شده و می شود. روزگار ما در این سه دهه شاهد شگفتی های بسیاری بوده و فرد یاد شده نیز یکی از همین شگفت هاست! تا آنجا که به کردار تازیان مربوط است تاکنون هیچ پژوهنده ای تازی نتوانسته داستان اشغال و کشتار را تکذیب یا تضعیف یا تحریف کند. تنها اختلاف در ارقام است. برخی پژوهندگان تازی کوشیده اند ارقام را اندکی کاهش دهند اما هرگز در اندیشه ی تحریف یا تکذیب نبوده اند. البته گویا فرد یاد شده این گستاخی یا شهادت را به پان عربیست های معاصر داده تا انکار کنند. برخی رسانه ها و نشریه های پان عربیستی از فرد یاد شده تجلیل کرده اند و برخی نوشته های اورابه تاری گردانده اند. در باب تاریخ ایران باستان به اجمال بگویم: حقایق را که فرد یاد شده انکار کرده درست مانند انکار بلندی قله دماوند است! بنا براین ارزش نقد و نظر ندارد. موجی است کوتاه و زود گذر که محو خواهد شد و حتی میلیمتری از تاریخ اندیشه را هم اشغال نخواهد کرد!

دوقرن سکوت!

پرسش:

کتاب دو قرن سکوت را تا چه حد بر مبنای واقعیت میدانید آیا به واقع چنین بوده است؟ وضع رعایای ایرانی در ایران ساسانی چگونه بوده است؟ دامنه گستردگی علوم مختلف در این دوره تا به چه حد بوده است؟ آیا رعایا هم میتوانند سواد داشته باشند؟ دانشمندان ایرانی در این زمان وجود داشته اند که نامشان مانده باشد؟

پاسخ:

کتاب یاد شده کتابی تحقیقی است. خواننده ی مسلمان وقتی با این کتاب دچار مشکل می شود که یورش تازیان به ایرانرا حضور اسلام تلقی کند. در چنین صورتی دچار انفعال و جبهه گیری می شود. روشنفکرهای مذهبی در گذشته و حال، در برخورد با این کتاب، چنین وضعی داشته و دارند. آن کتاب گزارشی از چگونگی یورش تازیان به ایران و شیوه کشور گشایی آنان است.

در روزگار چهارصد و بیست ساله ساسانی، توده ها در یک نظام طبقاتی هوشمند می زیستند. نظامی که ریشه در ژرفای تاریخ آریایی داشت و برآمده از سرشت و آیین آریایی بود. در این نظام، جایگاه هر طبقه ای معلوم و معین بود و کسی پای از گلیم خویش بیرون نمی گذاشت. هر فردی پای بند سرنوشت و تقدیری بود که اهورامزدا برایش مقدر فرموده بود. از این رو برزیگر همواره برزیگر بود و آهنگر همواره آهنگر و... یعنی جایگاه و پایگاه طبقاتی پدر به پسر می رسید و در نسل او ادامه می یافت. سواد و دانش نیز طبقاتی بود. برزیگر زاده باید آداب و اصول برزیگری می آموخت زیرا او را با خواندن و نوشتن کاری نبود و اصولاً چنین آرزو و خواسته ای نداشت و هرگز حسرت آن راهم در دل نداشت. او باید برزیگری را خوب می آموخت زیرا اهورا مزدا برزیگران نکوکار را ستوده بود. دوام ملک و بقای دولت آریایی هم در همین بود زیرا بنا به فرموده ی متین موبد اردشیر بابکان بنیانگذار شاهنشاهی ساسانیان، گستاخی رعیت و بهم ریختگی طبقات برابر است با تباهی ایران! چراکه: وای به حال ملتی که فرومایه ای از پایین تنه ی اجتماع، به قدرت دست یابد! یعنی فرومایگان جای گرانمایگان را بگیرند و قدرت در دست نااهل بیفتد. فروپاشی شاهنشاهی ساسانی در نظام طبقاتی نبود، درسخت گیری ها و فشارهای توان فرسای مذهبی بود. آری! دانشمندانی بس گرانمایه و شریف بوده اند که نام شان جاودانه است: بزرگمهر حکیم و برزویه پزشک دو نمونه ی سرآمد و زبان زد آن روزگاران!

علت غایی سقوط ساسانیان!

پرسش:

۱- گفته اید: "نظام طبقاتی علت فروپاشی دولت ساسانی نبود" لطفا بیشتر توضیح دهید. ۲- گفته اید: "نظام طبقاتی آریایی برآمده از سرشت و آیین آریایی بود" لطفا به این موضوع مهم که برای نخستین بار دارم از شما می شنوم! توضیح لازم بدهید.

پاسخ:

۱ -درسلسله عللی که موجب سقوط ساسانیان شد ، نفس نظام طبقاتی علت غایی نبود . یعنی نظام طبقاتی به خودی خود ، علت فروپاشی نبود . سخت سری ،خشک مغزی و سخت گیری های توان فرسای آیینی موجب خستگی،فرسودگی و دل مردگی توده ها شده بود و سرانجام علت غایی فروپاشی گردید . دولت ساسانی نظامی سراسر آیینی بود و شاهان آن همه "موبدشاه" بودند و همه امور بر پایه ی آیین اداره می شد .

در حکمت آریایی ، جایگاه وپایگاه فرد را تقدیر رقم می زند . از این رو نظام طبقاتی زاده ی تقدیر است . بنا براین اعتراضی به مشیت و تقدیر نمی تواند وجود داشته باشد .آنچه این تقدیر را برآشفست فشاری بود که موبدان بر توده ها وارد می ساختند!

فرهنگ نام گذاری در ایران باستان!

پرسش:

با سلام . بنده محمدعلی موحد اصلِ تهرانی هستم که متأسفانه در شناسنامه «طهرانی» نوشته اند . خواستم بدانم «فرهنگ نام گذاری» در ایران باستان چگونه و بر چه اساس و معیاری بوده است ؟ آیا مانند امروز ذوقی و سلیقه ای بوده که مثلاً در همین تهران خودمون می بینیم اماکن کسب و کار را نام می گذارند : **پنچرگیری علامه حلی؟** یا : **مبلان ابونر** یا : «آپاراتی ....» و نامهایی از این دست که بسیار است . ویا اسامی معصومین و امامان را بر هر کوی و برزن نهادن آیا کار درستی است ؟ آیا در ایران باستان هم این آشفتگی و بد سلیقگی وجود داشته و نام ایزدان و فرشتگان و مقدسان را بر کوی و برزن می گذاشتند؟ آیا در پای تخت های هخامنشی، سلوکی ، اشکانی و ساسانی ، خیابانهایی به نام شاهنشاهان و بزرگان بوده است ؟

پاسخ:

این آشفتگی و بد ذوقی و بد سلیقگی از یک سو برخاسته از نادانی و بی فرهنگی نام گذاران و از دیگر سو برآمده از دوستی گزافانه و ابراز ارادت کورانه است ! «نام گذاری» خود یک «فرهنگ» است و فرایندی فرهنگی می باشد . در روزگار باستان ، نام گذاری ریشه در فرهنگ آریایی داشت و اصولاً نماد فرهنگی بود . نام ها جایگاه ویژه خویش را داشتند و اصول ادبی : «اسم» و «مسمی» و «وجه تسمیه» کاملاً رعایت می شد . نام گذاری سلسله مراتبی داشت و پایگاه طبقاتی و جایگاه اجتماعی فرد تعیین کننده بود . اوستای موجود سند و شاهد خوبی است بر این واقعیت که چگونه نام ها حساب شده و بسیار دقیق گذاشته می شده است . نام عناصر مقدس آیینی هرگز بر کوی و برزن نهاده نمی شد . زیرا نام امشاسپندان ، ایزدان ، فرشتگان و مقدسان و مقدسات آیینی بسیار گرامی و محترم بود و رعایت حرمت شان بر همه واجب بود. تا آنجا که اسناد مکتوب موجود نشان می دهند نام شاهان و بزرگان آریایی بر کوی و برزن نهاده نمی شده است. حتی نام گرامی و مقدس ایزدان بر اماکن مقدس مذهبی گذاشته نمی شده است . آنچه مایه شگفتی و بالیدن است این است که در فرهنگ آریایی وجه تسمیه اساس نام گذاری بود. سرشت نیک و گرانبایگی اهورایی ، نام نیک می طلبید و سرشت اهریمنی ، نامی مناسب خویش می گرفت ! مثلاً قاتل حضرت زرتشت که فردی از قبیله ی آریایی تور بوده ، برات روکرش = Barat Ravekaresh نام داشت . تاکید می کنم که اصولاً پیش و پس از نهضت حضرت زرتشت نام هر فرد از هر طبقه و هر جایگاه ، معرف همان طبقه و جایگاه و پیشه ی فرد بود . این واقعیت را «اوستا» به روشنی نشان می دهد!

ایران ؛ آیین و فرهنگ!

پرسش:

دروود بر استاد گرامی و سپاس از مهرورزیتان که من شایسته اش نیستم. در اینترنت نام شما را برای یافتن نوشتارهایی از شما جستجو می کردم به یکی از وبلاگهای پان ترکیستی راه یافتم که از نوشتارهای شما درباره جایگاه زن در ایران باستان و دین های باستانی ایران بد بهره برده و به سود خواستهای شوم خویش بهره برداری کرده (بخشی از همان نوشتارها را در وبلاگتان در پاسخ به پرسشی درباره زن در ایران باستان خوانده بودم.) درخواست دارم روشنتر در این باره سخن بگویید و این که زن در همه ی جامعه های باستانی دوران پدرسالاری جایگاهی همسان داشته و جنس دوم در شمار بوده است ولی ترکها که چنین به فرهنگ آریایی می تازند خود چه دارند از فرهنگ و شهرآیینی و دین؟ آیا ترکها تا پیش از پذیرش اسلام بیشترشان مردمانی بیانگرد و به دور از شهرگیری نبودند و آیا جایگاه زن د نزد ترکان کهن بهتر از ایرانیان بود ؟ آیا جایگاه زن در اسلام و عرب بهتر از جایگاه زن ایرانی باستان بود؟ تا آنجا که من میدانم و از اوستای کهن دریافتم زنان جایگاهی بهتر از اسلام داشتند البته در دوره موبدشاهی ساسانی و اسطوره های دینی همیشه زن را به سبب برخی ویژگیهای زنانه اش نکوهیده اند و این ویژگیها ی ایران باستان نیست. نشانی این وبلاگ با نام " ..... " را برایتان می نویسم که خود آن را ببینید: پیوند مستقیم به آن نوشته..... در پایان پرسشی دیگر هم درین زمینه و هم درباره شاهنامه :نگر شما درباره ی ریشه ی نژادی تورانی ها در شاهنامه چیست. ؟ پان ترکها برآنند که تورانی ها ترک بوده و تورج=تورگ=ترک=ترک. بی آنکه پاسخ دهند که چرا حتا یک نام از توران ریشه ترکی ندارد و همه از دید زیانشناسی تاریخی و ریشه شناسی نشانگر آریایی بودن و همتیار بودن آنان با ایرانی ها است و نیز میدانید که نامگذاری ها_بویژه در باستان_ریشه در باورهای بومی و دینی و آیینی و به فرهنگ هر گروه از مردمان داشته است برای نمونه به سبب ارزش "اسب" پسوند بسیاری از نامهای ایرانی کهن نام این جانور ارزشمند بوده و نیز "گاو" که خود بهتر میدانید که درباره تبار فریدون در نوشته های گوناگون کهن به دنبال نام نیاکانش واژه گاو افزوده شده(در بندهشن و نیز در کتابهای تاریخی پس از اسلام چنین نوشته شده است) و این که فریدون را _ برپایه گزارش شاهنامه، گاو پرمایه/برمایه/برمایون شیر داد و پروراند و در اسطوره-افسانه کورش بزرگ می بینیم که سگی در کودکی او را پرورش داده. و نام زرتشت نیز گویا در پیوند با شتر است. خواهشمندم درباره این نامگذاری ها و سبب آن هم توضیحی دهید.(زیرا همین نکته هم باعث توهین پانعربیستها و پانترکیستها شده و کورش بزرگ را به سبب همین افسانه_ که به گمانم نخستین بار از "کورشنامه ی گزنفون" ریشه گرفته _ به باد فسوس و ناسزا میگیرند.

پاسخ:

فرزند فرزانه ی ایران و دانشور عزیز خوزستان ! شگفتا که من هفته ای پیش به یکی از همین وبلاگ ها که از کتاب من و مقاله ی یاد شده سوء استفاده راکرده بود (و پیداست که ازیکدیگر کپی برداری می کنند!) رسماً نامه ای نوشتم و توضیح دادم که: دارید از این موضوع و مقاله ، سوءاستفاده می کنید و تاکید کردم که: خیال نکنید سرنوشت زن در تمدن های معاصر باستان بهتر بوده بلکه به مراتب بدتر بوده است . در اینجا سزد که بگویم سوگمندان از این کتاب بهره برداری های بسیار نادرست شده است و هرکسی بر پایه ی باورهای خویش بخشی از آن کتاب را نقل کرده است ! به برخی از بهره وران اعتراض کردم و به برخی که پروانه ی نقل خواسته اند نوشته ام که: پروانه نمی دهم چراکه آن کتاب بسیار پژوهشانه و بی طرفانه نوشته شده است و نباید دستخوش دیدگاه ها و باورهای سیاسی قرارگیرد! ولی نقل کرده اند !! و باز سوگمندان نه تنها از آن کتاب ، بلکه از دیگر آثارم نیز چنین سوء استفاده هایی شده و می شود.

در مورد رگ و ریشه و تخمه و تبار اقوام ایرانی ، سزد که از این موضوعات و مسایل بپرهیزیم چراکه در شرایط کنونی ، دشمنان ایران چشم براه جنگ زبانی و نژادی و قومی اند تا به آرزوی دیرینه شان که تجزیه ایران است برسند . سوگمندان می بینید که دشمن چقدر هم توفیق یافته و در میان اقوام ایرانی به ویژه آذری نفوذ کرده است ! من در همان نامه اعتراضی به آن وبلاگ یادشده ، که دیدم به فردوسی و شاهنامه اهانت شده ، نوشتم: فردوسی در شاهنامه به نژاد و تخمه و تباراتراک و اعراب کاری نداشته بلکه تنها به تازیان اشغالگر و غزنویان یغماگر تاخته است.

در مورد نام های آریایی ، بی گمان آریاییان نخستین قومی در تاریخ هستند که فرهنگ و تمدن را به بشریت تقدیم داشتند . نهضت زرتشت پیش از آن که رستاخیزی آیینی اخلاقی و یکتاپرستانه باشد نهضت کشاورزی و دامپروری بود و در حمایت از زمین و گیاه و چارپا یا حیوانات سودمند ، حرف اول و آخر را زده است و آنچه امروز غربیان به نام نهضت دفاع از طبیعت ، محیط زیست و حیوانات راه انداخته اند ، ایرانیان چند هزاره پیش از این راه انداخته بودند و بر پایه آن نهضت ، آبادانی و خرمی به جهان ارزانی داشتند . بدیهی است که گاو و اسب و قوچ و میش ، برجسته ترین چارپایانی بودند که مورد توجه آریاییان به ویژه حضرت زرتشت (که بر او درود باد) قرار داشت و در اوستا نام این چارپایان بیش از دیگر چارپایان آمده است . از این رو آریاییان با افتخار و بالندگی گاه نام یا پسوند این گرامی چارپایان را بر خویش می نهادند . آری آنگونه که فرموده اید یکی از معانی یا وجه تسمیه "زرتشت" دارنده شتران زرد است و این مایه افتخار و سربلندی ما ست که نخستین پیام آور تاریخ آریایی ، نوازنده و پرورنده ی انسان و گیاه و چارپا بوده است!

شاهنامه و ترکان غزنوی!

پرسش:

شما گفتی کی منظور فردوسی فقط عربهایی بوده که ایران را گرفتند و منظور نظر فردوسی از ترکها گزنویان بوده . چرا معلوم نکرده که منظورش اینا بوده است ؟ شما باید به من جواب بدی ! بعدهم به این فارسا بگو اینقدر ترکهارا مسخره نکنند ها ! معلومه شما آدم خوبی هستی اگه فارسا مثل شما بودند خوب بود.

پاسخ:

هم میهن گرامی ! چنان است که گفته ام . اگر شاهنامه را با دقت بخوانی و تحت تاثیر عوامل بیگانه قرار نگیری خواهی دید که همان است که گفته ام . یعنی به این واقعیت تصریح شده است . از دیگر طرف در ادبیات جهان عموماً در ادبیات فارسی خصوصاً قاعده ای است ادبی به نام " مجاز مرسل " که گاه " کل " را می گوئی و " جزء " را اراده می کنی . فردوسی که فردی ادیب نیز بوده از این قاعده بهره برده است . اقوام محترم ایرانی مانند حلقه های زنجیر به یکدیگر پیوسته اند و در شادی و اندوه با یکدیگر هم داستانند . اگر گاه با یکدیگر شوخی می کنند جای کدورت نیست .

شاهنامه؛ شناسه ی میهنی ایرانی!

پرسش:

درود بر شما استاد گرانمایه و سپاس از پاسختان . درباره آقای پورپیرار بسیار گفته اند و نوشته اند ، چه در ستایش و پذیرش انگاره های ایشان چه در رد و نقد آن . شما هم سخنانی دراینباره گفته اید و من هم خوانده ام شان . پرسش من (از آنجا که رشته ی ام ادب پارسی و تازه دانش آموخته ی کارشناسی ارشد این رشته هستم) و دوستار شاهنامه و فردوسی ، این است که به گفته ی ایشان «شاهنامه جعل شعوبیه!! و نگاشته شده در دوران "صفویه" است!» . دلیل این سخن ایشان را هم خودتان می توانید گمان ببرید) مانند این که خواستند فردوسی را شیعه و دشمن عرب بدانند (ولی آیا صفویان ترک‌نژاد نبودند و در شاهنامه هزاران بار بیش از تازیان ، ترکان را دشمن ایران نداسته و نکوینده است) البته خود بهتر از من میدانید که تورانی ها ترک ناب نبوده اند و از تبار «آریاییهای هنوز بیابانگرد مانده» بودند که شاید در زمانهای سپسین با ترکها یا زردپوستان آنسوی مرزهای

خاوري ايران و تركستان چين درآميختند. (اما آيا چگونه مي توان در بسياري از كتابهاي ديگر كه از شاهنامه و فردوسي سخن گفته اند دست برد و يا سراسر آن كتابها را جعل كرد) حتمن هم از نگر آقاي پورپيرار، شعوبيان شيعي شده جعل كردندشان (تا ديگران بپندارند كه شاهنامه را فردوسي مامي از تابران يا باژر توس در سده ي ۴ تا آغازينه ي سده ي پنجم نگاشته ؟؟؟ نه در زمانه صفويان!!!!) گرچه در نسخه هايي از شاهنامه بيتهايي هست كه بيشتر شاهنامه شناسان آنان برافزوده ي ديگران و الحاق ي سده هاي سپسين مي دانند و برخي بيتها چنان است كه من با اين دانش اندكم به آساني مي توانم دريابم كه ازديدگاه سبكشناسي و شناخت سبك دوره اي وي از آن فردوسي نيست و همچنين با شيوه ي سخنسرايي فردوسي و اندیشه ي وي ناساز است ۵ گرچه برخي از اين بيتها در شاهنامه نامور به چاپ مسكو آمده ولي _ نمونه را _ دكتور كزاري در " نامه ي باستان " بسياري از اين بيتها را در بخش برافزوده ها يا الحاقها آورده اند يا استاد فريدون جنيدی بسياری از بيتهايی را كه حتا استاد كزاري هم در شاهنامه ی ويراسته ی و گزارده ی خود آورده، برافزوده ميداند و نه از آنان (فردوسي) مانند ستايشسروده های سلطان محمود غزنوی را. (تا آنجا كه من ميدانم نامور ترين كتابي كه از فردوسي سخن گفته و شاهنامه را بسيار ستوده؛ «چهار مقاله» نظامي عروضي است كه البته از دیدگاه سبكشناسي شايد نگرش است چون وي نميخواسته تاريخ ادبيات يا تذكره نامه بنويسد كه بر آن بوده تا دربار چهار فن) كه يكي شان شاعري بوده (سخن بگويد و نيز ترجمه ي "البنداري اصفهاني" از شاهنامه به عربي كه به گمانم از همه نسخه هاي به دست آمده ي پارسي شاهنامه كهنتر و نزديكتر به زمانه ي فردوسي باشد... چگونه ميتوان همه ي اين كتابها را جعل كرد براي اثبات كهن بودن يك كتاب؟ خواهشمندم نگر خود را در اين باره بگويد و باتوجه به اينكه پيدايت شما در زمينه آثار نوشتاري پارسي و عربي كهن بسيار ژرفروي داريد بسيار پژوهيده ايد، فهرستي از آثاري كه پس از فردوسي و در سده هاي پيش از صفويان از شاهنامه و فردوسي سخن گفته اند به دست دهيد تا پاسخي باشد براي اين دشمنان ميهن) كه يا نژادپرست و قوم گرا هستند يا اندیشه هاي جهان ميهني و بي ميهني (انترناسيوليسم) دارند.

پاسخ:

فرزند گرانمايه ودانشورجوان ايران ! شماخودبه يايوه های فرد يادشده پاسخ داده ايد و يايوه های پوشالي و جاهلانه اورا آشكار ساخته ايد . شما خود به آنچه من می خواستم اشاره كنم پرداخته ايد و گستره پژوهش و دانش خويش را نشان داده ايد و حق مطلب و موضوع را ادا فرموده ايد . فرد ياد شده به انكار حقايقی پرداخته تا ركورد منكران حقايق تاريخی راشكسته باشد و براستی كه ركورد شكّن است و در نوآوری انكار حقايق بی مانند و بی رقيب است . آن گونه كه در همين دفتر گفته ام يايوه های فرد ياد شده ارزش نقد و نظر ندارد و پرداختن به يايوه های او، برايش كسب اعتبار می كند و از آنجا كه فرد ياد شده آموزش ديده حزب توده و برآمده از آموزه های چپ روسی است كاملا می داند چه كند تا مطرح باشد . بنا بر اين ما نبايد به ساز او برقصيم و اورا همواره مطرح سازيم و صفحه ها در نقد و نفی يايوه های او بنويسيم . به ترفند های تبليغاتی او خوب توجه كنيد ! دارد بديهيات را انكار می كند ! چرا ؟ براي جلب توجه اذهان ! براي مطرح بودن و عقده گشایی ! پيشينه او وی را دچار سرخوردگی بسيار كرده و در او احساس حقارت ايجاد نموده است ! او تحقير شده فلسفه ای پوشالي و حزبی شيطانی است كه اينك دارد كورانه انتقام می گيرد ! اصراری ندارم بگويم آلت دست يا دست آموز پان تركيسم و پان عربيسم است ! اما از هرسو به او توجه شود زخم های مزمن اورا اندکی رامش می بخشد . و او چون فاقد هويت و بی پشتوانه است به ناموس فروشی ملی روی آورده و ابایی ندارد تا اسناد هويت ملی ايران را انكاركند.

کوروش و تاریخ!

پرسش:

دروود بر شما استاد ارجمند و سپاس از برای پاسخ گسترده ای که به پرسش پیشینم (در وبلاگ ایرانشناسی دیگران (دادید.چند پرسش دارم که یکان یکان با شما درمیان می نهم . ۱- چرا در نوشته های باستانی ایران (نوشتارهای پارسیک و پهلویک (از کورش هخامنشی نامی نیست؟ و نیز در نوشتارهای ایرانی پس از اسلام(تاریخنامه ها و دیگر نوشتارهای پارسی و عربی در باره ایران کهن (جز در چند نوشتار و آن هم اندک و ناچیز و مبهم همچنین است) دست کم من اندک مایه ندیده ام اگر هست پهرستی به دست دهید از آن کتابها و یا اگر از کورش با نامی دیگر؟! سخن رفته بر من روشن کنید .(دیگر اینکه در شاهنامه هم من چیزی ندیدم ولی استاد گرانمایه دکتر رضا مرادی غیاث آبادی، بر آنند که " داراب در شاهنامه همان کورش است) در وبگاه "پژوهشهای ایرانی " ایشان هم نوشته شده .(نگر شما در این باره چیست؟ و در شاهنامه از هخامنشیان چگونه یاد کرده شده است) گرچه چیزهایی می دانم اما در پیشگاه شما گستاخی روا نیست. می خواهم نگر دانشورانه ی شما را بدانم به فراخی. پرسش دیگرم در پیام سپسین بازهم در باره شاهنامه . پیشاپیش سپاس می گزارم تان.

پاسخ:

نخست باید این واقعیت ناخوشایند را بدانیم که خوی سیاست در این مرز و بوم از آغاز بر کین ورزی استوار بوده و هست . چراکه در پی افول هرسلسله ای و ظهور دیگرسلسله ای ، میراث مکتوب سلسله ی مغلوب دستخوش خشم و کین سلسله غالب می شده و یک سر از میان می رفته است .درپی غلبه پارس ها بر ماد ها این سند سوزی روی داد تا آنجا که ما امروز از مادها جز چند پاره سفال زیرخاکی و یک بنچاق که دراین سده در اورامانات پیدا شده چیزی در دست نداریم . درمورد هخامنشیان علاوه براین سنت سیاست ایرانی، الکساندر و دار و دسته همراه و سوگمندان همدستان ایرانی اش به سند سوزی گسترده ای روی آوردند و گویا همه ی میراث مکتوب را از میان بردند .بدیهی است که از جانشینان الکساندر به ویژه اشکان ها که اصولا یونانی مآب و رومی گرا بودند انتظاری نبود که اگر چیزی به یادگار مانده نگهدارند . چراکه در فترت ۵۵۰ ساله ای که پدیدارشد تلاش بر این بود تا دگردیسی فرهنگی انسانی آریایی روی دهد و توده ها با گذشته ی تاریخ و فرهنگ آریایی بیگانه باشند .بنا براین پس از آتش سند سوز خشم ، این سیاست دراز مدت ، در محو اسناد مربوط به هخامنشی عموما و اسناد مربوط به شخص کورش بنیانگذار سلسله ی هخامنشی به شدت اعمال می شده است . با ظهور موبد اردشیر پاپکان بنیانگذار سلسله ی ساسانی ، آتش خشم و کین آنچنان شعله ور و سرکش بود که براستی در تاریخ کم سابقه است ! ساسان ها در محو میراث اشکان ها افراط بسیار کردند هر چه را یافتند محو کردند . هرچند که ساسان ها خویش را در نژاد و تبار به هخامنش ها و پارس ها وصل کردند و مدعی بودند که نسب از پارس ها می برند اما بنا به عرف

سیاست و خلق و خوی ایرانی از خویش بهتر را نمی توانستند تحمل کنند و هرگونه یادی را از خاطره ها می زدودند . توجه داشته باشید که تاریخ ایران همواره شفاهی بوده و نقالان ، مورخان بوده اند . بنا براین اسناد تاریخی نیز شفاهی بوده یعنی اخبار و روایاتی که سینه به سینه و نسل به نسل منتقل می شده است . در دوره ۴۲۰ ساله ساسانی ، که دوره ای سراسر آیینی بود ، موبدان دولتی یا روحانیت دولتی حکومتی نقش مهمی در بازسازی و دگرسازی اخبار و روایات شفاهی داشتند یعنی اساطیر ایرانی بازخوانی جدی شد و در نام و نقش قهرمانان تجدید نظر اساسی گردید . به جرئت می توان گفت توده های دوره ساسانی از گذشته تاریخی خویش بی خبر بودند و چیزی نمی دانستند . بدیهی است که این وضع تنها ویژه روزگار ساسانی نبود . ادوار پیش و پس نیز چنین بوده اند . در دوره پس از باستان ، این وضع ادامه داشت : نخست این که فاتحان هرچه را نمی فهمیدند یا به درد شان نمی خورد و یا با کتاب الله نمی خواند سوختند . این وضع حداقل دو قرن ادامه داشت . تا که دوره فلج اندیشه به تدریج پایان یافت و نهضت مقاومت ملی ایران (شعوبیه) دست بکار شد . در این رستاخیز ترجمه و تالیف ، آنچه پدید آمد میراث منسوب به دوره ساسانی بود زیرا ایرانی همه هویت خویش را در دوره ساسانی می دید و می دانست حتی نخبگان شعوبیه فراتر از دوره ساسانی نمی رفتند . تا که روزگار فردوسی رسید . اسناد فردوسی در سرایش شاهنامه همان روایات شفاهی ساخت دوره ساسانی بود که پس از باستان برخی مکتوب شده بود و نیز آنچه را که موبدان نسل به نسل از آن دوره در سینه داشتند . با این همه فردوسی ساختاری بسیار باشکوه از پیشینه تاریخی ایران ترسیم کرد که براستی غرورآفرین است . بنا براین اگر می بینیم در شاهنامه به ادوار تاریخی ماد ها ، هخامنش ها و اشکان ها آن سان که باید ، پرداخته نشده به دلیل نبودن اسناد و روایات بوده است . در منابع اسلامی اگر یادی و نامی از کورش شده باید مدیون شعوبیه بود . زیرا بیشتر مفسران قران و مورخان اسلامی ، ذوالقرنین را همان کورش هخامنشی می دانند . در نتیجه برای دریافت تاریخ هخامنشیان تنها باید به گزارش های یونانی پناه برد . اما در این که : داراب در شاهنامه همان کورش است ! موضوعی است اجتهادی و من به اجتهاد در تاریخ باور دارم و خود نیز اجتهاد می کنم .

کورش یا سیروس؟

پرسش :

چرا غربیان به « کورش » ، « سای رس » یا « سیروس » می گویند ؟ آیا تغریب « کورش » سای رس است ؟

پاسخ :

این نام در ادبیات ایلامی «ku-rash» و در ادبیات بابلی «kura-ash» و در ادبیات یونانی «kuros» آمده است . در ادبیات تاریخی غرب ، این نام را «Cyrus» نوشته اند به ویژه در ترجمه ی میراث یونانی از جمله آثار هرودت ، سیروس = Cyrus آمده است . شاید بتوان گفت این واژه تغریب یا غربی شده ی « کورش » است!

منشور کورش پارسی

پرسش:

با دیدگاه شما درباره ی افراد یادشده موافقم . اما می خواهم بدانم واقعیت منشور کورش چه بوده است و این همه هیاهو و سر و صدا از برای چیست ؟

پاسخ:

در روزگاری که تقریباً همه ی آسیا ، سرزمین پارس یا کشور پارس یا ایران آن روز بود ، در این سرزمین پهناور ، بیش از پنجاه قوم با بیش از پنجاه زبان ، می زیستند . بدین سان کشور به پنجاه ایالت یا استان تقسیم شده بود و هر ایالتی شاهی داشت و در راس شاهان ، شاهنشاه بود که دولت مرکزی را در دست داشت و فرمان می راند . فرامین شاهنشاه به زبان هر قومی نوشته می شد . گویا که یازده زبان رسمی وجود داشت . بنابراین فرامین شاهنشاه به یازده زبان صادر می شد . پذیرش این وضعیت اجتناب ناپذیر بود . درست مانند هند امروز که پذیرش زبان ها و مذاهب گونه گونه اجتناب ناپذیر است و وجود و حضور خویش را بر هند تحمیل کرده اند . در آن روزگار ایران نیز چنین وضعی داشت . در این نیز تردیدی نیست که شخص کورش فردی متدین و متعادل بود و از کاربرد زور اجتناب می کرد و به آزادی عقیده و تنوع فرهنگی که مبین واقعیت طبیعی و جغرافیای انسانی ایران بود احترام می گذاشت . آن گونه که کشور گشایی هایش به آزادی اقوام و ملل مغلوب و اسیر می انجامید . آنچه به نام منشور کورش خوانده می شود ، در واقع بخشنامه سراسری کورش است به اقوام قلمرو شاهنشاهی هخامنشی.

ایران باستان و سکولاریسم؟!

پرسش:

پس این افرادی که مدعی اند در روزگار باستان سکولاریسم و دموکراسی و خیلی چیزهای دیگر غربی بوده چه می گویند؟! فردی بنام «علی اکبر جعفری» می گوید ایران باستان از غرب امروز لاییک تر و سکولار تر بوده و منشور حقوق بشر را نوشته است و زن ایران باستان برهنه تر از زن غربی بوده است ؟

پاسخ:

فرد یاد شده را در همین دفتر گفته ام که شاید و بی دانش است . این افراد عموماً بی دانش ، عامی ، بی هویت ، خودباخته ، دچار عقده کهنتری و فاقد هرگونه صلاحیتی علمی هستند و بیشتر آلت دست بیگانه می باشند . نوباوگان بی پر و بالی که می خواهند با سرشت و خلق و خوی آیینی آریایی آشنا شوند ،

سزد که تنها آثار شادروان استاد پورداود را از آغاز تا انجام بخوانند و تنها به ترجمه و تفسیر آن استاد از اوستا و میراث آیینی باستان روی آورند. ترجمه و تفسیر وندیداد به کوشش استاد هاشم رضی نیز معتبر است. بنا بر این ادعاهای افراد یاد شده، هیچ اعتبار و ارزشی ندارد.

پرسش:

این "مش اسمال نوری علا و عورتینه نامحترمش" !! به نظر شما بیش از آنچه لازم است بی تابی نمی کنند؟! منظورم این است بیش از اندازه سنگ باستان را برسینه می زنند! بسیار بعید است که آلت دست جریان یا جناحی باشند! از طرفی پیداست که آگاهی و دانش کارشناسانه ندارند و بیشتر به اخبار عامیانه تاریخی چسبیده اند. می خواستم نظر شما را بدانم.

پاسخ:

دو فرد یاد شده، روزگار درازی چپ بوده اند و عمری در آگاهی کاذب زیسته اند. اینک نعل وارونه می زنند تا گذشته ی شان را بپوشانند. به ویژه خانم که با نظام باستانگرای پادشاهی، برای پیروزی اندیشه چپ، درگیر بوده و زندان رفته! اینک نعل وارونه می زند و کاسه ی داغ تر از آش گردیده است. تحول و دگرگونی اندیشه امری مبارک است ولی کاسه ی داغ تر از آش نکوهیده و گمان انگیز است! و فرو رفتن در گونه ای دیگر از آگاهی کاذب می باشد! این سرنوشت جریان روشنفکری برآمده از آگاهی کاذب است. یعنی روشنفکر، ناقص الخلقه است، نطفه آگاهی روشنفکر، توهم بوده است از این رو همواره دچار توهم است. فرایند توهم، هزیان است. زیرا همواره سراب پیش روی اوست. از چاله به چاه است و بالعکس. از شاخی به شاخه ای می پرد. اسیر غرایز نفسانی و انفعال روانی است. از آگاهی صادق و دانش پایه ای بی بهره است. به همین دلیل مغرور، خودشیفته و دچار "حرا فی" یا «مستی گفتار» است. عرفا و علما از دیرباز این جماعت را "جاهل" می نامیده اند.

درس های تاریخ ایران!

پرسش:

درسی که از تجربه ساسانی گرفته شد چه بود؟ آیا به تعبیر شما "نخبگان شریف ایرانی" از دوره باستان عموماً و از روزگار ساسانی بخصوص، درس لازم را گرفتند؟ و اگر گرفتند این درسها چه بود؟

پاسخ:

تجربه و تاریخ همواره درس هایی دارند که گر به کار آید، سرنوشت ساز است. آموزه های تاریخ، در همان روزگار باستان نیز آموخته و جدی گرفته شد. در همان روزگار ساسانی، در برابر **فقه متصلب وندیدادی** و روحانیان مقتدر **حوزه فقهی استخرپارس** که قدرت سیاسی را با اقتدار فوق مطلق در دست داشتند، **چاشته ها** (= حوزه ها)ی فقهی دیگری بودند که با توجه به تجربه های تاریخی و روزگار

معاصر شان دیدگاهی کاملاً مخالف مقتدران داشتند . من این مبانی و مکتب های فقهی و فکری را در کتاب «اسلام و ایران ، مذهب و ملیت ایرانی» آورده ام.

این آموزه ها که به گونه ی **خاطره قومی و روح جمعی جامعه** درآمده بود به پس از باستان منتقل شد و توسط نخبگان گرانمایه و شریف در ساختار اندیشه نوین گنجانده شد و به صورت یک اصل بنیادین درآمد. به این صورت: از آنجا که روح و روان آریایی هرگز جهان را وفق مراد خویش نمی یافت و در آرزوی تحقق آرمان ها و آرزوهای آیینی خویش بود ، **ایده سوشیانت** ظرف زمانی تحقق این آرزوها در **پایان تاریخ** بود . نخبگان شریف و فرهنگ ساز ایرانی ، براین ایده تاکید ورزیدند . به ویژه که آیین نوین نیز نوید چنین موعودی را می داد. بنابراین با توجه به آموزه های آیین نوین ، تحقق همه آرمان های متعالی به **ظهور موعود** در **پایان تاریخ** موکول شد تا بدین سان ساحت قدس آیین از آلودگی دنیوی مصون باشد و از تکرار روزگار **موبدشاهی** جلوگیری شود و بر این آموزه ها تاکید بسیارگردید.

آبادانی و خرمی ایران!

پرسش:

آیا در پرورش و مهار توده ها و در نتیجه ، آبادانی و خرمی ایران ، آیین دیرین موفق تر از آیین نوین نبوده است ؟ اگر به گفته شما آیین دیرین فرایند سرشت آریایی بوده آیا این قوم را همان آیین نمی سزد ؟ به عبارت دیگر : آیا آیین سهل انگار نوین ، مهار و تیمار از این قوم برنداشت و گستاخ و ولنگارش نکرد ؟

پاسخ:

بی گمان آیین دیرین مهار مطلق توده ها را در دست داشت و بر پندار و گفتار و کردارشان نظارت می کرد و گستاخی و آزادی عمل یا خودسری را از آنان گرفته بود و هرگونه پندار و گفتار و کردار نا صوابی را به سختی کیفر می داد . آموزش و پرورش توده ها از آغاز تا انجام آیینی بود و همه ی امور با هدایت و نظارت آیین انجام می شد . از این رو **دامداری و کشاورزی** که **مشخصه ی تاریخی تمدن آریایی** بود همواره رونق داشت و با وجود جنگ های چند صد ساله ، ایران هرگز گوشت و گندم وارد نکرد بلکه همواره غله و دام به روم و چین و یونان صادر می کرد . زیرا وظیفه دینی برزیگر، کاشتن زمین و باروری آن بود . وای به حال برزیگری که به عمد یا از روی تنبلی ، زمینی را ناکاشت می گذاشت . کیفرش مرگ بود . وای به حال دامداری که گوسفند و گاو را نمی پرورد و تکثیر نمی کرد یا آنها را می آزد. کیفرش مرگ بود . زمین و گیاه و آب و خاک ، بسیار گرامی و مقدس بود و آلودن آن کیفرهای سخت داشت . از این رو رودخانه ها ، دریا چه ها ، چشمه ها ، دشت و کشتزار و سبزه زار و مطلق طبیعت ، پاک و پاکیزه بود و هرگز چیزی به نام زباله وجود نداشت . این آموزش و پرورش چنان کارساز بود که دست زدن به آب ، مستلزم **پادایب** (=طهارت ، وضو) بود. هیچ فردی آلوده ، به خود اجازه نمی داد تا بر **زمین** که سمبل **دختر اهورامزدا** بود پای گذارد یا دست به مطلق آب زند . رعایا این گونه تربیت شده بودند و با هر خطایی در هر زمینه ای احساس گناه می کردند و خود خواهان کیفر می شدند ! بی گمان آیین نوین ساختارچند هزار ساله طبقاتی جامعه آریایی را ویران کرد و ساختاری نوین پی هشت . معیار را پرهیزکاری قرارداد و گفت که خون و نژاد و تبار، معیار شرافت

و بزرگواری نیست . توده ها همه با هم برابر و برادرند. کسی را بر کسی برتری نیست . بدین سان آیین نوین به توده ها گستاخی و آزادی عمل داد . نظارت اجرایی برپندار و کردار و گفتار را برداشت و امور را بسیار ساده و آسان گرفت . و گفت که هرکس در گرواخری کردار خویش است. در آیین نوین ، آب و گیاه و خاک و دیگر عناصر طبیعت ، آن حرمت و قداست را نداشت . توده ها آزادی آن را یافتند تا در رود خانه ... شنا کنند و آن را بیالایند و در زمین زباله ریزند بی آنکه کیفری دنیوی و اخروی داشته باشند . کشاورزی و دام پروری امری اختیاری شد . هرکه خواهد بکارد و بپرورد و هرکه نخواهد نکارد و نپرورد، او را گناه و کیفری نیست . دیگر ادامه ی شغل پدر بر پسر واجب نبود . از این روی **رویگرزاده** و **برزیگرزاده** و **چوپان زاده** راهی **دبستان** شدند و بیل و کلنگ و چوب چوپانی نیاکان شان را انداختند و جای **مهان** و بزرگان نشستند و دبیر و مدیر و رئیس و... گردیدند . توده ها چون لگام گسستند خودسر و گستاخ شدند و از تولید به مصرف روی آوردند و دامپروری و کشاورزی رو به تباهی گذاشت . دشت و دمن را زباله فرا گرفت و رودخانه ها و چشمه ها و... به عفونت گرایید و سرانجام خشکید.

و امروز را که می نگری : **کنیز** را می بینی که ناچار یا به دلخواه **روستا** را رها کرده و به **شهر** آمده تا خوش نشین و مصرفی باشد و در طول سال بارها و اینک مثلا در آستانه نوروز ، گلیم لته ای یا ماشینی اش را با هزاران لیتر آب تصفیه شده ی گران قیمت ، در این بی آبی می شوید ! و **قلی** را می بینی که با ایل و تبارش به **سیزده بدر** آمده و در **سرخه حصار** برای پختن آش ، در برابر آن همه چشم ، با گستاخی و بی پروایی هرچه تمام ، درخت سبز را از ریشه می کند تا آش بپزد ! به درکه و دربند و توجال و ... می روی زباله ها ، آموزش و پرورش و خلق و خوی این قوم را نشان می دهد.

پرسش:

پس سخت گیری ها و فشارها لازم بود و آن آبادانی و خرمی و پاکیزگی نتیجه آن سخت گیری ها بوده است . اشکال کار در کجا بود ؟

پاسخ:

بی گمان در نفس نظام آیین مند طبقاتی و نظارت آیینی اجتماعی اقتصادی ، اشکالی نبود . مشکلات دیگری گریبانگیر بود و اصولا از روزگار قباد به ویژه پس از انوشه روان ، فتوری آغاز شد که گونه ای ریزش بود و در روزگار خسرو پرویز به اوج رسید . فردوسی در شاهنامه از این مشکلات به روشنی یاد کرده است . واقعیت این است که علاوه بر فرسودگی آرتش و مالیات های سنگین و شورش های منطقه ای و بی درایتی شاهان پایانی ساسانی ، موبدان در سقوط ، نقش اول را داشتند . احکام فردی ، بسیار خسته کننده و فرساینده و افراطی شده بود . موبدان سرشته احکام فردی را در دست داشتند . مثلا هر زنی که حیض می شد از آغاز تا انجام زیر نظر موبد بود و باید توسط موبد تطهیر می شد . هر مردی خودش را نجس می کرد به ویژه اگر به مرده ای دست می زد باید مانند مجسمه ای برجای می ماند تا موبد برسد و با آداب و احکام بسیار پیچیده ای او را تطهیر کند و بسیاری احکام فرعی خسته کننده ی دیگر که در کتاب ونیداد آمده است

موسیقی ملی

پاسخ به قلی ننه جگرکی (=حرامکِ مشیری)

پرسش:

درو و انتقاد سخت از شما !! خیلی دست به عصا راه می روید !! خیلی مماشات می کنید !! خیلی می ترسید !! خیلی سربسته و در پرده می نویسید !! در آثار شما نیز این وضع نمودار است !! آقا اگر می ترسید جمع کنید !! اگر قرار بر روشننگری است با این شیوه آبی گرم نمی شود!! من بارها از شما پرسش های مهمی کرده ام و پاسخ نداده اید ! اکنون پای گعده «**قلی ننه جگرکی**» با نام مستعار «**حرامکِ مشیری**» نشسته ام این مردک بد ترکیب یا قبیح وقیح ! پس از کلی دشنام به «میراث ملی ایران» ، برای رفع خستگی به «موسیقی ملی» روی آورده و قطعه ای دلنواز با ساز «استاد جلیل شهناز» دارد گوش می دهد !! این کار همیشگی اوست . پرسش من این است که آیا این موسیقی جدای از این میراث مورد دشنام مردک است یا نه جدا نیست ؟ پرسش دوم این است که آیا ضحاک در شاهنامه تازی است ؟ و اگر نه داستان ضحاک چیست ؟

پاسخ:

کاملاً حق باشماست و کاملاً درست می فرمایید ! اما توجه داشته باشید که ! آیا کاجی به از هیچی نیست ؟! فرد یادشده آدم عامی ، بی سواد و بی دانشی است که از فرط عقده و احساس حقارت و از روی حب و بغض یاوه می بافت . رفتار و گفتار او درست مانند کسی است که میوه ی شیرین درختی را بخورد و به شاخ و خار و کودی که این میوه ی گوارا فرایند آنهاست ناسزا بگوید و به ریشه تیشه بزند ! من در همین دفتر به این موضوع پرداخته ام و به گمانم به پرسش شما یا یکی دیگر از خوانندگان پاسخ داده ام (ن.ک : آرشیو : مقاله هویت ملی ، عناصر ، عرفان، فرهنگ و موسیقی ایران/فروردین ۸۷) کسی نیست به این مردک بدترکیب عقده ای بگوید : مردک ! اگر راست می گویی چرا به زوزه ی مغان در بامدادان باستان و الحان باربدی(?) گوش نمی دهی که لذت ببری ؟

«ضحاک» تازی شده ی واژه ی «اژدی دهاک» است . این اسطوره ریشه ای دیرینه در فرهنگ آریایی دارد . از آنجا که اساطیر آریایی بارها به ویژه در روزگار ساسانی مورد بازسازی ساختار و بازخوانی قرار گرفته اند ، بدیهی خواهد بود که از ساختار نخستین این اسطوره چیزی ندانیم . علاوه بر این ها باید به چند نکته مهم توجه داشت : خوی آریایی بر این بوده که همواره دشمن را از خویش نداند و اصالت خون و نژاد را از او بگیرد . در اوستا همه ی دشمنان از جمله افراسیاب را که از قبیله ی آریایی تور بود " گرگ نژاد ، گرگ خون ، بیگانه و..." می یابیم . از طرفی تازیان از پگاه تازش و اشغال ایران تا روزگار فردوسی ، رفتاری بسیار بد و گفتاری بسیار زشت داشتند . فردوسی یک شاعر صرف نیست تا تنها شعری سروده باشد . او طراح و مدون هویت ملی ایران است . کسی است که باید «شناسنامه ی هویتی» بنویسد و «حماسه ی ملی» بسراید و «انسان ایرانی حماسی» خلق کند تا به احراز «هویت» پردازد . بنا براین باید در ساختار و سرایش روایات ، اسطوره ای منثور به معنای فنی و علمی آن بسراید یعنی روایتی «تک بُعدی» نباشد تا تنها «تاریخی» جلوه کند بلکه

باید «چند بُعدی» باشد تا «فرازمانی و فراتاریخی» یاهمه زمانی شود تا دشمنان ایران را هماره دربرگیرد . فردوسی چنین هنر بزرگی کرده است که هیچ یک از حماسه سرایان جهان چنین هنری ندانسته و نتوانسته اند بکنند . به گمان من به این دلیل فردوسی گفته:

درفشی بود بر سر بخردان

نگه کن که این نامه تا جاودان

که خوانند هرکس برو آفرین

بماند بسی روزگاران چنین

بنا براین فردوسی باید به این «اسطوره» سمت و سو دهد و آن را زمان شمول سازد و بسیار بجا و به موقع خواهد بود تا «ضحاک»، تازی باشد که چاشنی نهضت های مقاومت ملی گردد . بی گمان فردوسی در تقدیر تاریخ ایران بوده است . آیا تا کنون هیچ اندیشیده ایم که چرا به روزگار تازش الکساندر (=سکندر) از اسطوره ی «اژی دهاک» خبری نبود ؟

اسطوره ، افسانه ، خرافه ، خرد گرایی

پرسش:

دروود بر استاد گران ارج و سپاس از پاسخ تان و پوزش به سبب دیرکرد در نوشتن دنباله سخن (به دلیل پیشامد درگذشت یکی از نزدیکان ، درست در همان هنگام نوشتن و فرستادن پیام، که به ناچار ۱۰ روزی را بیرون از اهواز گذراندم و به رایانه ام دسترسی نبود) اکنون دنباله سخن و پرسش را برایتان می فرستم تا خواست مرا از این سخنان بهتر دریابید. چنانکه نوشته بودم: «در برخورد با استوره ها و افسانه ها و بدتر از آنها خرافه های مذهبی چه باید کرد زیرا»: من در این زمینه دچار سرگردانی و دوگانگی در اندیشه و کردار و گفتار شده ام!!! گاه مانند شما به صلاح نمیدانم که همگان مردم را از باورهای ارثی خرافی آگاه کنم که بددینی بهتر بی دینی است (و گاهی - نه همیشه- ای از بسیاری ناهنجاری ها و تباهی های اخلاقی و اجتماعی پیشگیری می کند و البته به سبب همین باورهای نادرست و پوچ بسیاری از رهبران سیاسی از همین توده های نادان سواری می گیرند و به بیگاری شان می کشند و فرماتروایی خود را بر اندیشه و همه ی سویه های زندگی این توده های ناآگاه- حتا خصوصی ترین بخشهای زندگی - گسترش می دهند و پایه های حکومت خود را استوار تر می کنند، که کرده اند می کنند و خواهند کرد) ولی گاهی در برخورد با چنین توده ی نادان و ساده دل هم خشماگین می شوم و هم اندوهگین و خویشکاری آگاهان را آگاهیدن اینان میدانم البته گام به گام و اندک اندک و خودم نیز گاه چنین کاری پیشه می کنم (دراندازه ی آگاهی و دانشم و بی هیچ خواست و آهنگ نژادگرایانه و تعصب میهنی یا دینی ؛که سراسر با هرگونه نژادگرایی و تعصب در اندیشه همیستار هستم و نادادگری و یکسونگری را در بازگفت و بازشناساندن هرچیزی روا نمیدارم و نامردمی میدانم) و گاه بهتر میدانم خموشی پیشه کنم و احترام به باورهای هرچند خردسوز و خرافه آلود اینان(که خانواده ی خودم هم هستند باورمندان به این خرافه ها و از همین توده ها، که مرا بی دین میخوانند و نا گروا به باور های دینی)سخن بسیار است در اینباره و چگونه می توان آزادانه باورهای خویش را (حتا اگر پرسش باشند و پندار ، برای رسیدن به باور خردمندانه) گفت، بی بیم از گرفتار شدن در بند خشک مغزان کوتاه دید، بی خوردن چوب زندیکی (زندقه و تکفیر) در این سرزمینی که "چه حلاجها رفته بردارها" (از مزدک و مانی تا عین القضات و سهروردی روشن بین و ...) و البته این را نیز باید افزودن که شما چندین کتاب دینی شیعه را نیز به پارسی برگردانده اید که در برخی آنها نیز از این دست خرافه ها یا استوره ها و افسانه ها _ که چنانکه گفتم برخی و شاید بیشینه ی آنها ریشه در باورهای استوره ای افسانه ی و خرافی باستان ایران دارد- دیده می شود و چندان هم کم نیست. البته تنها خواندن این نوشتارها زیانی ندارد و سودمند نیز می افتد از برای آگاهی درباره ی پیشینه اندیشگی مردمانی، ولی باید روشن کرد که: «ازو هرچه اندر خورد با خرد //دگر بر ره رمز معنی برد»» گرچه چنین کاری در جایی و گاهی که فرمانفرمایی دینسالارانه، همانند موبدشاهی ساسانی و آخوندشاهی صفوی، چنین چیرگی دارد، برابر است با گرفتار شدن به فرجام "مزدکها" " روزبه ها(=ابن مقفع) و "بابکها" و "عین القضاتها" و "حلاجها" و "سهروردیها" و .. و...دیگرانی دیگر از اینگونه. ولی در پرده سخن گفتن و به نماد و نمونش و زیرکانه (چونان که فردوسی بزرگ) راستیها را روشن نمودن - به گمانم اندکی از سختی و دشواری کار بکاهد و برآنم که خویشکاری پژوهنده ی راستین است این. همانگونه که شما در سخن از ایران باستان ، شیفته وار سخن نمیگویید و زشت و زیبایش را باهم می نمایانید (گرچه شاید در باره "زن" اندکی کمتر) از ویژگی های نیکو و

جایگاه والاتر و بهتر زنان در سنجش با هنگامه های سپسین تازش تازیان و همان هنگامه ی دیگر مردمان همسایه و دیگر شهریهایی همزمانه و نگرش دینهای سامی و دینهای دیگر به این هستیور شگرف و شگفت: زن خواست خود را از این سخنان ، سپستر و گسترده تر با شما خواهم گفتن و شاید در پیامیهایی تنها برای خود شما استاد گران ارج ، دانشی مرد. پدرود باشید.

پاسخ:

دانشور ارجمند ! نخست درود بر شما ، سپس دلداری می دهم شمارا در اندوه وابسته ی گرامی از دست رفته ، روانش شاد باد ، آنگاه برای شما و خانواده ی گرامی آرزوی تندرستی و درواخی و بهروزی دارم . پیداست که فره ایزدی یار و همواره همراه تان است چراکه فرهیختگی و بالندگی روزگارتان است و دارید یکی از فرزندان شایسته این مرز و بوم می شوید . من از این شکوفایی شادمانم و بی تاب دیدار این سرو بلند خوزستان و گل سرسبد اهواز دلنواز . امید که هرچه زودتر این آرزو برآورده شود و چشمم به شکوه این سرو بالنده روشن گردد.

آن گونه که در پاسخ پیشین گفتم ، و گویا که اندوه خویشاوند از دست رفته و گرفتاری و پیامد این رویداد اندوه خیز ، ژرف نگری در پاسخ پیشین را گرفته ، اینک نیز یادآور می شوم که : خوشبختانه شما دانشور زبان و فرهنگ پارسی هستید و باید نیک بدانید چه می گویم . اساطیر اصولا و عموما صور خیال اند که ریشه در حقایق ، آرمان ها و ایده آل های انسان دارند . از این رو اساطیر و افسانه ها ، غنا ، محتوا و بار فرهنگی هر قوم و ملتی را می سازند و سرانجام پشتوانه و پایه های هویت و فرهنگ ملی هر قوم می شوند . نداشتن این پشتوانه ها به معنای بی ریشگی و بی هویتی است . اقوامی که از داشتن اسطوره محروم اند دچار فقر فرهنگی شده و احساس بی هویتی می کنند و برای کسب هویت و داشتن شناسنامه ی هویتی فرهنگی به این سو و آن سو می پرند تا شاید بتوانند پیشینه ی تاریخی و غنای اساطیری بیابند . ترکیه ، پاکستان و... مصداق بارز این فلاکت و فقر فرهنگی اند.

مشکل در این است که این صورخیال و اساطیر ایده آل از جایگاه بایسته و شایسته شان به در آیند و ابزار قدرت و دستاویز سیاست قرار گیرند . در پاسخ پیشین ، این رویداد را به درآوردن دل و روده و دیگر اندام زندگی بخش آدمی مثال زدم . اینجاست که ناخوشایند ، مزاحم و نفرت انگیز جلوه می کنند و در تعبیری کاملا مجازی و بسیار توده ای به "خرافه" تعبیر می شوند . یعنی بی معنا ، ناکارآمد ، ناخوشایند ، پوچ ، پوشالی . پروانه دهید تا بی پروا بگویم : درست مانند آن که رستم دستان یا آرش کمانگیر را از بلندای عرش اسطوره برداریم و برای شان مصداق عینی خارجی معین کنیم . بدیهی است که با چنین حماقتی ، این اسطوره های فراتاریخی ملی را از الهام بخشی انداخته و از آنان قداست زدایی که لازمه ی الهام بخشی اسطوره است کرده ایم . پروانه دهید تا بی پروا بگویم : کورش بزرگ در فرهنگ ملی ایران یک اسوه تاریخی است که اسطوره شده است تا آنجا که در فرهنگ سامی ذوالقرنین گشته و تازیان از او با قداست هرچه تمام یاد می کنند . اگرهمین اسوه تاریخی و اسطوره الهام بخش ملی را از عرش اسطوره فرو آوریم و تاجی سازیم و بر سر یکی از شاهان بی کفایت و بی درایت تاریخی یا معاصر گذاریم چه خواهد شد؟! بدیهی است که به تخریب اسطوره کورش و قداست زدایی اسطوره پرداخته ایم . آنگاه اگر توده های ستم دیده و رنج کشیده و آشفته و پریشان از ویرانی و تباهی و تاریکی ، به کورش بزرگ دشنام دهند و ناسزا گویند چه باید کرد؟! به بزرگ مردی که مظهر آزادی و آبادی بود! آیا سزد که فرهیختگان با توده های فرومایه هم نوا شوند و بگویند : کورش یک خرافه است! آیین کورش آیین سیاهی و تباهی و بیچارگی است! بی گمان ستم بزرگی در

حق تاریخ ، فرهنگ و هویت ملی خویش کرده ایم اگر چنین داوری کنیم . یاد تان که نه چون بسیار جوان اید به یقین خوانده و شنیده اید که اعلی حضرت فقید می فرمودند : "کوروش ! آسوده بخواب که ما بیداریم !" آیا براستی کورش بزرگ ، پایه گذار درخشان ترین تمدن و فرهنگ تاریخ ، این گونه بیدار و شهريار و کشوردار بود ؟! آیا سزد که در پیامد این بیداری ، اینک کورش را به باد ناسزا بگیریم ؟!

پرسش:

۱- آیا در برخورد با باورهای مذهبی (چه مذهب حکومتی، چه مذهب مردمی؛ به ویژه گونه نخستین که دین و مذهب ابزار دست سیاستبازان شده)، نباید آنها را به نقد کشیده و مرز میان استوره و افسانه (که گاه به خرافه، دیگر میشود) را نمایاند؟ ساده تر بگویم آیا نباید استوره های دینی(گرچه از یک دیدگاه همه ی استوره های با دین و باورهای مذهبی در پیوندهستند) را رمزگشایی کرد تا باورهای دینی خردپذیر باشند؟

پاسخ:

بی گمان با توانایی لازم و صلاحیت بایسته و ابزار نقد ، باید نقاد بود چراکه نقادی خود دانشی است بس مهم . اما در این مورد به گواهی تاریخ و تجربه ، مشکل و نزاع در دستاویز شدن باورهای آیینی و اسطوره ای است . اسطوره اگر باز گشایی یا رمز گشایی شود دیگر اسطوره نیست . و این کار، همان تحلیل عقلی و علمی اسطوره یا بازی با آن است . "خرد" ظرفی است که گنجایش مظروفی چون "اسطوره" را ندارد . به همین دلیل ، به نفی و انکار اسطوره می پردازد و سرانجام آن را عامیانه "خرافه " می نامد!

۲- **پرسش** دوم این است که شما چندین بار گفته اید که : "... نیاکان نخبه و فرهیخته ما همه ی آرمان های متعالی و آیینی را به ظهور سوشیانت یا موعود منتظر در پایان تاریخ موکول کرده اند ." کاری به سودها یا زیانهای پیآیند چنین باوری ندارم؛ می خواهم فراختر و گسترده تر خواست تان را از این سخن بگوئید. (تا بدانم آیا برداشت و دریافتم از این سخن شما درست بوده یانه؛ چون اندکی فشرده و گنگ است . ...دیگر این که : همین سخن بالا و سخنانی دیگر از اینگونه از شما، "...همه ی میراث گرانبارکلامی اسطوره ای که دربردارنده یادمان های قوم آریایی و ایرانی است در تشیع امامیه جای گرفته است" آیا نشانه این نیست که همه ی دین ها و در پی آن "خدا" و "آفریدگار" ساخته و پرداخته اندیشه ی انسان است ؟.....

پاسخ:

یعنی برپایی آیین و تحقق آرمان ها و آرزوهای آیین مداران ، به ظهور " سوشیانت" موکول شده و تا آن زمان ، " عرف " حاکم است . آیین را دو بخش است : الهیات و فرهنگ . آن میراث گرانقدر در بخش فرهنگ جای گرفته است!

۳- **پرسش** : همه سخن من این است: دین و مذهب را کنار می گذارم و خرد و اندیشه را جایش می نشانم. چون برخی می گویند اگر دین را از مردم بگیرند اخلاق جامعه تباه می شود. ولی مگر بیشتر

کشتارها و جنگ های بزرگ ریشه و آرمانی دینی و باورداشتی نداشته اند. آیا اگر به جای مذهب و دین (با استوره و افسانه و خرفه هایش) خرد را جایگزین نمود و خرد ورزید، جای تهی دین و آیین پر نمی شود(دست کم برای ویژگانِ مردمان و اندیشمندان)؟

پاسخ:

ای کاش می شد! "خرد" ابزار است یعنی ظرف است و انسان را این ظرف خالی چه سود؟! غربیان در پی رنسانس به این امید بودند و آرزو داشتند که دانش و خرد جای خدا را بگیرد. "کانت" از "خرد ناب" سخن گفت و دیگر فیلسوفان نیز آوازه ها سردادند و چند صباحی دل خوش بودند که شاید "انسانی خردگرا" بدور از "ایده آلیسم" پدیدار شود و سرانجام نشد و "هایدگر" آمد و به میراث "سقراط" اندیشید و از "ایده الیسم و اکزیستانسیالیسم موحّد" سخن گفت. و اینک غرب سخت مذهبی و اخلاقی است!

پرسش :

فرموده اید: "" اسطوره اگر باز گشایی یا رمز گشایی شود دیگر اسطوره نیست. و این کار، همان تحلیل عقلی و علمی اسطوره یا بازی با آن است. "" در اینجا چند پرسش پیش می آید مرا :

۱ - شما که در شاهنامه پژوهیده اید و جسته اید و نوشته اید. فردوسی یزرگ چرا گفته : از او (= افسانه و استوره و گزافه های خرد ناپذیر) هرچه اندر خورد با «خرد»!!! دگر، بر ره «رمز» معنی برد؟؟؟؟؟ خواهشمندم در این باره روشنگری نمایید (نه چونان که برخی گزارندگان، تنها به معنای واژگانش می پردازند و از دستور زبان و سبک خراسانی سخن میگویند و واژگان را بر سامان جمله ی دستورمند!!! (فاعل... مفعول... فعل) می چینند ....!!!و پرسشی بزرگ: جایگاه خرد و خردورزی در اندیشه و فرهنگ ایرانیان کحاست ؟ چرا فردوسی به نام خداوند جان و خرد سخن می آغازد. و پسانگاه در ستایش خرد داد سخن داده؟ چرا نام خدای ایرانی (خدای اندیشه ی زرتشت) خردمند است. (هستی بخش بزرگ دانا= اهوره مزد). آیا "خداوند جان و خرد فردوسی" و " اهورامزدا"ی زرتشت (= بزرگ جان بخش دانا)یکی نیستند؟؟؟

پاسخ:

خرد در حکمت آریایی سه گونه است و سه قلمرو دارد : ۱- خرد آیینی(که قلمرو آن شامل معانی و مفاهیم آیینی یا شرعی می شود). ۲- خرد عرفانی (که قلمرو آن فراتر از دایره ی خرد آیینی است و شامل ادراک یا تحمل معانی گرانبار و پر راز و رمز عرفانی می شود). ۳- خرد علمی (که قلمرو آن محدود و معین است به قلمرو دریافت های مادی تجربی و علمی بشر). منظور فردوسی معانی و مفاهیمی است که در قلمرو این سه خرد باشد. و این همان است که در پاسخ پیشین گفته بودم : آن سان که هیچ پدیده ای در جهان مادی نیست که شکل هندسی نداشته باشد ، در جهان معنوی نیز هیچ پندار و باور و صوری از خیال نیست که در یکی از این سه قلمرو قرار نگیرد!

۲- روشنتر بفرمایید ما، انسان امروز، که خرد گروهی مان (شاید)گسترده تر از هزاره ها ی استوره یی است؛در برخورد با استوره چه واکنشی نشان بدهیم.

پاسخ:

به همان اندازه که خرد جمعی انسان متکامل و متعالی معاصر رشد کرده به همان اندازه راز و رمز و ژرفای اسطوره ها نیز بیشتر فهمیده شده و آشکار گشته که اسطوره ها توان درک و فهم ژرف تری را می طلبند . دقیقاً به همین دلیل دانش " میتولوژی " یا اسطوره شناسی گسترده ترین دانش در قلمرو علوم انسانی گردیده و بیشترین تحقیقات و تالیفات را به خود اختصاص داده است . واکنش انسان خردمند دانای معاصر در برابر راز و رمز و ژرفای اساطیر ، حیرت است و اندیشه و سرانجام ادای احترام و سکوت!

۳ - از همه اینها گذشته و برتر و مهمتر، خویشکاری استوره در روزگار ما چیست؟ آیا نمی توان گفت هنگامه استوره ها به سر رسیده است؟ یا چونان که برخی استوره شناسان بزرگ بر آنند " استوره ها در هر زمان متناسب با ویژگیها و نیازهای آن زمانه خویشکاری شان دیگر می شود و یا این که انسان، استوره های تازه و امروزی می سازد و می آفریند و این دگر دینی و زادمرد استوره ها همواره می باید ؟

پاسخ:

اسطوره ها همواره به ویژه در این روزگار ، نیرومند ترین پشتوانه ی معنوی اخلاقی فلسفی انسان بوده و هستند . در هیچ دوره ای از ادوار تاریخ زندگی بشر ، اسطوره ها این اندازه که امروز نقش دارند نقش نداشته اند . زیرا از یک سو هرچه گرفتاری های روحی روانی اخلاقی بشر بیشتر شود و انسان احساس یاس فلسفی عرفانی و در نتیجه احساس تنهایی و ناکامی کند ، حضور اسطوره ها در زندگی انسان بیشتر می شود . و از دیگر سو هرچه خرد و اندیشه آدمی کمال یابد و دانش آدمی فزون شود و سرچشمه های عرفان آدمی روان گردد به اساطیر بیشتر نزدیک می گردد و انس می گیرد!

نیز فرموده اید که " < خرد " ظرفی است که گنجایش مظلوفی چون " اسطوره " را ندارد . به همین دلیل ، به نفی و انکار اسطوره می پردازد و سرانجام آن را عامیانه " خرافه " می نامد! ولی نگرش من به استوره چنین نیست که سد در سد عامیانه باشد و خرافه . مگر نه این است که استوره ها در سدی و بخشی از راستاد و حقیقتی را در دل خویش دارند؟ (به سخن استاد دکتر کزازی) «مازهای راز» هستند . آیا گشودن رازها و پی بردن به حقیقتهایی کهن از اندیشه و نگاه مردمان پیشین، - به سخن شما - بازی با استوره است؟ باز هما پرسش نخست : پس کارکرد استوره برای انسان امروزی چیست؟..... نیز فرموده اید " خرد ابزار یا ظرف است " . می پرسم: این ابزار به چه کار باید آید و چه در این ظرف می گنجد .؟؟ اگر در آوند خرد نخستینگان مفاهیمی نمی گنجید و که به استوره دیگر گشته است و یا این که انسان چند هزاره پیش این ابزار را به اندازه ی بایسته آماده کار نکرده و از آن کار نکشیده، آیا امروز هم، چنین است و نمی تون خرد را ورز داد و خردورزی بایسته نمود؟؟؟

پاسخ:

منظور خرد خام یا نخستین است که کمال نیافته و هنوز بسیار ابتدایی است و توان و تحمل بار گران اسطوره را ندارد (بیشتر آدمیان چنین اند به ویژه روشنفکران که فرایند آگاهی کاذب اند) خردی که با بینش تنگ و تاریک و باریک مادی به قضایا می نگرد و به اصطلاح تا نوک بینی بیش نمی بیند . از

این رو بی تابی می کند ، نفی و انکار می کند ، بر نمی تابد ، هوار می کشد ، هیاهو می کند . بدیهی است با چنین خردی به سراغ اسطوره رفتن و تحلیل عقلی و علمی (!!!) کردن ، بازی با اسطوره است . و گر نه کدام خردمند فرهیخته است که نداند راز و رمز و ژرفای اسطوره بیش از توان عقل و دانش اوست!

آیا جایگاه خردورزی و عقل در نزد شیعه، میراث خرد ناب یا جاودان خرد آریایی/ ایرانی نیست؟؟؟ (و همچنین است جایگاه خردورزی در برخی از دبستانهای کلامی تسنن (مانند مکتب اعتزال یا معتزله) که به پیروانش ایرانی بودند.)

پاسخ :

بی گمان چنین است با این توضیح که در تشیع به معنای شریعت ، خرد آیینی غالب است و در طریقت ، خرد عرفانی . در قرآن بر خرد ورزی تاکید بسیار شده (تعقل ، تدبر ، تفکر ، تذکار ، تذکر ، تذکیر ، تامل و...) تا آنجا که به گونه ی پسوند آیه ها در آمده است(افلا تعقلون ، افلا تفکرون و...) و هر سه گونه ی " خرد " را شامل می شود. و این برترین امتیاز اسلام بر دیگر ادیان سامی است . در ادبیات شیعه امامیه ، بر " خرد" ورزی تاکید بسیار شده و در متدلوژی کلام و فقه شیعه امامیه ، " خرد" نقش اول را دارد . برترین امتیاز تشیع بر دیگر مذاهب اسلامی در " ملازمه ی عقلیه" است که می گفت : تنها هرچه را " خرد" بپذیرد آیین می پذیرد! همین ویژگی بود که مکتب کلامی معتزله از تشیع تاثیر پذیرفت و بر " خرد" تکیه کرد!

*****

پرسش :

با پوزش و درود ددوباره یادم رفت نگران را درباره رایها و اندیشه های استاد منوچهر جمالی ببرسم. من بسیاری از نوشت های ایشان را از اینترنت دریافت کردم گرچه همه را نخواندم و گرچه برخی از نگرشهایشان را در نمی توانم یافت. ولی به گمان درخور نگرش است و ارزش خواندن و نقد و بررسی دارد که البته از همچو منی بر نمی آید این گستاخی اکنون ، تا سپستر چه شود و چه شوم... امیدوارم در دریافت اندیشه های ایشان یاریگرم باشید.

پاسخ :

اصولا پالیدن و پژوهیدن در فراورده های اندیشه و فرهنگ انسانی ، کاری است شایسته و بایسته ، چراکه تکامل در گرو چنین کرداری است ! اما این پالیدن و پژوهیدن هنگامی کارساز است که هر اندیشه و فرهنگ را در ظرف زمان و مکان یا جغرافیا یا قلمرو خود آن بپالیم و بپژوهیم . این دانشور ارجمند که پیداست دارای ذوق و شوق سرشاری است باحال و هوای روشنفکری و متدلوژی فلسفه نوین غرب در میراث بس دیرین آیینی آریایی شرقی به این پژوهش و نقالی پرداخته است . این روش را سال ها پیش از او ایران شناسان غربی با گرایش های کاملاً ماتریالیستی -اومانیستی خالص آغاز کردند و راه به جایی نبردند و کارشان چون بی خاصیت و بیگانه با سرشت میراث آریایی بود نگرفت و

یخ زد ! من در تلاش این دانشور گرامی گونه ای تحمیل دیدگاه های اومانستی ماتریالیستی گزافه گویانه ی سفسطه آمیز و در نتیجه تحریف جهان بینی و فرهنگ آیینی آریایی می بینم!

پرسش:

دروود بر استاد گرامی. یکی از انگاره های بنیادین و شاید پایه ای ترین نگره ی شما در زمینه تاریخ و فرهنگ ایران _ چنان که خود بارها گفته اید _ دانستن " تشیع (= اسلام ایرانی) به عنوان پاسدار هویت ملی ایران " است و در پی ان پشیبانی و بزرگداشت صفویان. آنگونه که پیشتر هم - در نخستین پیام در وبلاگ شما - گفته بودم من هم در این باره با بنیان و پایه نگره ی شما همراهیم. و البته انتقادهای بسیار از اسلام و تشیع و فرمانروایی صفویه دارم. ولی پرسش من این است که خواست شما از این اسلام ایرانی را ، به یکبارگی با خرافات و استوره ها و افسانه هایش - سودمند به حال مردم می دانید ؟ (البته همه ی دین و مذهب ها سرشار از خرافه ها و افسانه ها و استوره ها است و در زمینه ی شیعه گری، ریشه ی بسیاری از این خرافه ها و افسانه و استوره ها در ایران پیش از اسلام - به ویژه در بهدینی ساخته موبدشاهی ساسانی است و البته برخی هم نه چنین است و ویژگی های همگانی دین است از کهن ترین دین ها تا نوین ترین آنها ...) و آیا صفویان در بسیاری زمینه ها چه نیک و مثبت ، چه بد و منفی، همانند ساسانیان نیستند؟ (به نگر من که چنین است). و آیا برای پاسداشت میهن و فرهنگ و کیستی و چیستی ملی- میهنی ایرانی، باید در برابر خرافه ها و هرچه خردناپذیر و یا خردستیز است خاموشی پیشه کرد و مصلحت اندیشی؟؟ آیا نباید - پرده از دروغها و خرافات برداشت و مرز میان استوره و تاریخ را نمایان کرد (گرچه بر توده ها بس گران است این پرده برداریها و بسیار زیانبخش . ولی مگر نه خویشکاری یک پژوهنده این است که بی دوستاری و کین ورزی، راستی را بشناسد و بشناساند؟ آیا پنهان نمودن راستیها خیانتی بزرگ نیست از سوی یک پژوهنده آگاه بدان حقیقتها؟) البته شاید بخش از پاسخ شما این باشد که " توده های مردم " توان درک و فهم و جنبه دانستن این چیزها را _ به دلیلهای بسیار ندارند _ و این سخن از سویی درست است _ ولی تا به کی باید این توده ی ناآگاه کم-دریافت را در ناآگاهی نگه داشت ؟(....دنباله در بخش سپسین)...

پاسخ:

دروود بر شما دانشور گرامی و ارجمند! موضوعات گرانباری رابه پرسش گرفته اید که پاسخ شایسته ی به آنها مستلزم ساعت ها گفتار و صفحه ها نوشتار است . اما سزد که در حد حوصله ی این دفتر به این پرسش های اساسی پاسخ دهم . امید که روزی از نزدیک شما را دیدار کنم و همه آنچه را که باید گفت ، بگویم.

فرموده اید: " یکی از انگاره های بنیادین و شاید پایه ای ترین نگره ی شما در زمینه تاریخ و فرهنگ ایران _ چنان که خود بارها گفته اید _ دانستن " تشیع (= اسلام ایرانی) به عنوان پاسدار هویت ملی ایران " است و در پی ان پشیبانی و بزرگداشت صفویان."

دانشور گرامی ! نخست باید بدانید که من خود به گواهی آثار چاپ شده ام ، در دوره روشنفکری ، یکی از ستیزنده ترین نویسندگان و سخنوران ضد صفوی بوده ام . و در ستیز با آنچه به نا صواب " تشیع صفوی " گفته می شد، پیشگام و پیشتاز بودم (ن.ک : شعوبیه نهضت مقاومت ملی ایران . چاپ اول. + شعوبیه ناسیونالیسم ایرانی. چاپ دوم) و در شرح مبانی و اندیشه های صاحب آن شعار ، بیش از سه هزار صفحه نوشتم که خوشبختانه توفیق چاپ آنها فراهم نشد ، تا امروز بیش از این ها که چاپ

شده شرمنده و افسرده و پشیمان باشم . و در راستای همان سیتیز نابخردانه ، از آغاز دهه شصت تا هم اکنون، ده ها برچسب خورده بایکوت، محاکمه و بازخواست شده ام و آثارم مورد موشکافی و نقد جدی قرار گرفته است (ن.ک : فهرست آثار: پیوند: اسلام ایرانی) بی آنکه آن رویداد ها مرا در صفوی ستیزی سست کند یا بترساند . من در اوج برچسب و تهدید و بایکوت و... بر باورهای خویش سخت پا بر جا بودم و به دلیل تسلط بر آن باورها ، دستاویزهای سفسطه آمیز کلامی روایی تاریخی بسیاری داشتم . (ن.ک : وبلاک اسلام ایرانی / نقد کتاب مباحله + کتاب شعوبیه نهضت مقاومت ملی ایران + ن.ک : مقدمه ی کتاب تاریخ سیاسی صدر اسلام و...) . من از اواسط دهه ی هفتاد خورشیدی از سراب روشنفکری رستم . بی گمان این تحول ، پیامد مطالعات ژرفی بود که من در تاریخ و فرهنگ ملی ایران داشتم و به درستی دریافتم که صاحب شعار تشیع صفوی و طراح و نظریه پرداز تشیع علوی ، به دلیل تآثر از اندیشه و فلسفه ی غربی به ویژه مارکسیسم با تاریخ و فرهنگ ملی ایران بیگانه بوده و این بیگانگی او را دچار تازی زدگی افراطی نیز کرده بوده است . بدین سان ستیز با فرهنگ و هویت ملی ایرانی در قالب شعار ستیز با تشیع صفوی و چپ زدگی و تازی گرایی افراطی در قالب تبلیغ و ترویج موضوعی موهوم به نام تشیع علوی رخ نموده بود و هیچ کس متوجه این فاجعه ملی نشده بود . مشکل در این بود که ما " فهم زمان " خویش را فراتر از فهم تاریخی و روح جمعی نیاکان فرهیخته خویش که نخبگان برآمده از تاریخ و تجربه قوم ایرانی بودند می دانستیم و می پنداشتیم که به کشف و کرامتی نوین دست یافته ایم که اگر آیین را ایدئولوژی و تتوری قدرت و ابزار سیاست سازیم ، به مدینه ی فاضله ای دست خواهیم یافت که تاریخ و بشریت از آن محروم بوده است ! غافل از آن که قوم ایرانی در گذر هزاره های باستان آیین سیاسی را تجربه کرده و درس های لازم را گرفته است و بر اساس آن تجربه تاریخی بوده که نیاکان نخبه و فرهیخته ما همه ی آرمان های متعالی و آیینی را به ظهور سوشیانت یا موعود منتظر در پایان تاریخ موکول کرده اند . از دیگر سوی همه ی میراث گرانبار کلامی اسطوره ای که دربردارنده یادمان های قوم آریایی و ایرانی است در تشیع امامیه جای گرفته است . بدیهی است که آنچه تشیع علوی با مشخصه های تازی خوانده می شد با فرهنگ ملی و میراث قومی ایرانی بیگانه و در ستیز بود . و این پنداربسیار کودکانه ، از نادانی یا آگاهی کاذب و بیگانگی با تاریخ و فرهنگ ملی ایران ناشی می شد .

فرموده اید : پرسش این است که خواست شما از این اسلام ایرانی را ، به یکبارگی با خرافات و استوره ها و افسانه هایش - سودمند به حال مردم می دانید ؟ "... "آیا برای پاسداشت میهن و فرهنگ و کیستی و چیستی ملی- میهنی ایرانی، باید در برابر خرافه ها و هرچه خردناپذیر و یا خردستیز است خاموشی پیشه کرد و مصلحت اندیشی؟..." "آیا نباید - پرده از دروغها و خرافات برداشت و مرز میان استوره و تاریخ را نمایان کرد (گرچه بر توده ها بس گران است این پرده برداریها و بسیار زیانبخش . ولی مگر نه خویشکاری یک پژوهنده این است که بی دوستاری و کین ورزی، راستی را بشناسد و بشناساند؟ آیا پنهان نمودن راستیها خیانتی بزرگ نیست از سوی یک پژوهنده آگاه بدان حقیقتها؟"

بنیان اخلاق ، آیین است و پایه های آیین بر اسطوره بنا شده است . آیین پشتوانه ملی و معنوی توده هاست . اگر باورهای اسطوره ای آیین را در ترازوی عقل و علم و تاریخ و تحلیل و تفسیر دنیوی گذاریم چیزی باقی نمی ماند . دیگر چیزی به نام فرهنگ ، اخلاق ، حریم و حیا ، عرفان ، ادبیات و دیگر جان مایه های معنوی که در مجموع ، هویت ملی نامیده می شود نداریم . توجه داشته باشید که : جان مایه روح و موضوع ذهن آریایی "اسطوره" است . روح متعالی آریایی هرگز به "وقایع" قانع

نیست ، "اسوه" را اسطوره می کند تا فرا تاریخی و فرا دنیوی شود. فرهنگ گرانبار چند هزاره ی آریایی سرشت و ساختاری اساطیری دارد. غنای هر فرهنگ به بار اساطیری آن بستگی دارد . فرهنگ سامی بی ژرفا و بس ساده و بی پیرایه است از این رو هرچه را در نمی یابد یا بر نمی تابد اسطوره یا خرافه می نامد . زیرا فرهنگ سامی اصولا رئال (در برابر ایده ال) است و در "وقایع" می ماند . ذهن ساده و بی مایه آدمی نیز هرچه را در نمی یابد خرافه یا افسانه می پندارد و یا هرچه را در قالب های تنگ و تاریک عقل و علم و تحلیل و تاریخ نیابد خرافه = پوچ می پندارد . این در حالی است که همین دانش که محک و معیار سنجش او شده امروز "میتولوژی یا اسطوره شناسی" را مادر همه ی علوم می شناسد!! توجه داشته باشید : آن سان که هیچ پدیده ای در جهان مادی نیست که شکل هندسی نداشته باشد ، دقیقا در جهان معنوی نیز هیچ موضوعی نیست که راز و رمزی از معنویت و فرهنگ را در خود نداشته باشد . پس بنا براین ما آنچه را نمی شناسیم یا نمی دانیم یا نمی فهمیم آن را خرافه یا اسطوره می نامیم بی آنکه بدانیم معنای خرافه یا اسطوره چیست ! مشکل در آنجاست که اساطیر و باورهای اسطوره ای از ژرفای ذهن و دل به عرصه قدرت و حکومت کشانده شوند . درست مانند آنکه دل و روده و دیگر اندام های زندگی بخش فردی را از جایگاهش کنده و بر سر کوی و برزن آویزیم! در منطق زبان ، هر حقیقتی می تواند واقعیت داشته باشد ولی هر واقعیتی حقیقت ندارد . اسطوره ها همواره بار یا رمزی از حقایق را در خود دارند. درست مانند سنگ ها که هر کدام می توانند گونه ای فلز را در خود داشته باشند . بنا براین اساطیر برتر از وقایع اند . وقایع می توانند منشاء آگاهی کاذب شوند . درست مانند آنکه مردم دژخیمی را که نقاب قدیس زده به جای قهرمان بگیرند . در حالی که اسطوره چند بعدی است و به همین دلیل فرا زمانی ، فراتاریخی ، الهام بخش و رمزی از حقیقت است . با نگاهی کوتاه به میراث علمی کلامی سیاسی گذشته ی معاصر از پگاه مشروطیت تا پایانه ی دهه ی پنجاه خورشیدی در خواهید یافت که تمام تلاش ها بر روندی به نام "خرافه ستیزی" و در حقیقت اسطوره شکنی و قداست زدایی از نوامیس ملی و معنوی ایرانی بوده تا ایدئولوژی قدرت دنیوی ساخته شود . و اصولا طرح شعار ستیز با تشیع صفوی یعنی ویرانی معنویت ایرانی و طرح شعار تشیع علوی یعنی دنیوی سازی معنویت ایرانی. توجه داشته باشید که : روح متعالی ایرانی اسوه های تاریخی تشیع به ویژه علی (ع) و حسین (ع) را اسطوره های ایمانی و اخلاقی خویش کرد تا همواره فرادنیوی و فراتاریخی و الهام بخش ارزش های والای انسانی باشند . در حالی که شعار تشیع علوی کوشید تا این اسطوره های فرادنیوی و فراتاریخی را دنیوی تاریخی سیاسی انقلابی حکومتی کند و کرد و آنان را در ردیف قهرمانان تاریخی قرار دهد و داد . به سخنان یکی از چریک های چپ در دادگاه شاه توجه کنید که می گوید : "سخنم را با درود برحسین نخستین شهید خلق های خاورمیانه آغاز می کنم" تلقی دنیوی را بنگرید ! و یا به کتاب : "راه حسین راه انسان ها" بنگرید که تحلیل و تفسیری است مارکسیستی ماتریالیستی تاریخی دنیوی سیاسی ، و امام حسین را هموزن چگوارا و فیدل کاسترو و... قرار می دهد . این بیماری چپ زدگی و دنیوی سازی آیین دامن روحانیت را هم گرفت و کتاب "شهید جاوید" را پدید آورد که فرایندی سیاه داشت!

فرموده اید " : آیا صفویان در بسیاری زمینه ها چه نیک و مثبت ، چه بد و منفی، همانند ساسانیان نیستند؟"

این روح و سرشت معنویت گرای فرهنگ آریایی و ایرانی است که چنین اقتضا می کند . ما چه بخواهیم و نخواهیم روح متعالی و سرشت فرهنگ آریایی معنویت گرا و آیینی است. مشکل اساسی در افراط و تفریط این قوم است. در تاریخ ایران مقاطعی بوده که افراط را بر می تافته و سزاوار بوده است . مثلا پس از سقوط اشکانی ، افراط ساسانی در ستیز با یونانی مآبی و رومی گرایی آریاییان و بازگشت به

هویت و فرهنگ ملی سزاوار بوده اما ادامه آن پس از اردشیر، نابجا و ناسزا بوده است. اقدام و افراط صفویان برای نجات ایران و احیای هویت ملی و فرهنگ ایران ضروری و بجا بوده است. چراکه تسنن بنا به سرشت تازی گرای خویش همواره با هویت ملی و فرهنگ ایران در ستیز بوده و همواره دل به زبان و فرهنگ تازی داشته و از هر فرصتی برای پیوستن به تازیان بهره جسته است. بنا براین به تصریح گرانبه‌های مرحوم ملک الشعرای بهار: "هرگاه ایرانی سنی می ماند استقلال و تمامیت ارضی ایران برجای نمانده بود!" و اگر امروز ایرانی از آیین ها و عناصر فرهنگ ملی خویش لذت می برد و به موسیقی فاخر ملی و ادبیات و زبان فاخر پارسی خویش می بالد از برکت اقدام صفویه است و اگر ایرانی سنی می ماند نه از نوروز چیزی می فهمید و نه چیزی به نام موسیقی ملی داشت و نه از ادبیات و عرفان بهره ای داشت و حداکثر چیزی مانند افغان های سنی بود که موسیقی شان بر فرض وجود، ملغمه ای است از هندی و چینی و نوروز را میراث مجوس می دانست که حرام است و از حجاز الهام می گرفت و گوش به فرمان آن سوی آب های خلیج فارس بود!

سنّیان و نـوروز!

پرسش:

بادرود بر شما . خواهشمندم برای آگاهی آن دسته از سنی گرایانی که به خاطر ستیز با .... که همان موبدان باستانی اند، با تشیع امامیه در ستیزند، عبارت زیر را ترجمه کنید و توضیح بفرمایید که چرا بر تشیع امامیه به عنوان **اسلام ایرانی** تکیه و اصرار دارید . نشانی سایت.....

"....ولا نعلم نحن المسلمين أن نيروزا هذا من أيام الله وأنه يغفر لنا خمسين سنة بسبب هذا اليوم فالعيد عندنا هو عيد الأضحى وعيد الفطر ولكنهم) الفرس (أعطوا عيد النيروز) عيد المجوس (هالة وتقديس أكبر من أعياد المسلمين فقط لأنه عيد فارسي!! كما لا ننسى عيد النيروز) عيد الفرس ... (ويتطرق السيد محمد حسين فضل الله الى أنه لا يقر بشرعية هذا العيد .الى أننا نختلف مع المرجع العربي) محمد حسين فضل الله (لنوضح أنه لا قيمة له أمام مراجع الفرس وأمام روايات الأئمة التي ألفها مراجع الدين الفارسيين....".

پاسخ:

آن گونه که بارها در این دفتر و دیگر جاها نوشته ام ، تسنن به دلیل سرشت و خاستگاه اش همواره تازی گراست و به سرشت خویش وفادار است و دقیقا به همین دلیل هرچه غیر عربی باشد و یا تازیان آنرا به رسمیت نشناخته باشند برای سنیان سراسر جهان مقبول و مطلوب نیست . تسنن بنا به همان سرشت و وابستگی ذاتی اش به عربیت و قومیت عربی ، هیچ زبان و فرهنگی راجز زبان و فرهنگ تازی به رسمیت نمی شناسد . در این باره در کتاب های «:اسلام و ایران ، مذهب و ملیت ایرانی» مقاله **نوروز»(، «فضایل نوروز در ادبیات شیعه» ، «نوروز باستانی» ، «شعوبیه؛ ناسیونالیسم ایرانی»** به گونه ی مشروح و مستند سخن گفته و نوشته ام . به ویژه در همین وبلاگ ، مقاله ی : **اسلام ایرانی : تشیع و هویت ملی** برگردان پارسی متن تازی بالا چنین است « : ما مسلمانان سنی باور نداریم که عید نوروز از ایام الله است و باور نداریم که به خاطر بزرگداشت عید نوروز خداوند گناهان پنجاه ساله (مارا) که شیعه امامیه می گوید (می آمرزد. عید نزد ما سنیان تنها عید قربان و عید فطر است ولی ایرانیان شیعه، عیدنوروز را که عید زرتشتیان است بیش از عید های مسلمانان قداست و حرمت داده اند و آن رابه عنوان بزرگترین عید ، جشن می گیرند زیرا نوروز عیدی پارسی است ، وما سنیان هرگز فراموش نمی کنیم که نوروز، عید پارسیان است. محمدحسین فضل الله که یک مرجع عرب شیعی است شرعی بودن نوروز را قبول ندارد ولی ما سنیان بر این سخن او ایراد و انتقاد داریم زیرا فتوای او در برابر فتوای مراجع ایرانی شیعه امامیه و احادیث و روایاتی که مراجع ایرانی شیعه مبنی بر قداست و حرمت نوروز از امامان نقل می کنند، بی اعتبار و بی ارزش است.».... آنچه ضروری بود ترجمه شد . در آثار یاد شده ی بالا ، منابع و مواضع روایی کلامی فقهی سنیان را در برابر زبان ، فرهنگ و آیین های ملی ایران شرح داده ام . تاکید می کنم که دقیقا به همین دلایل مذاهب تسنن ضد هویت ملی ، زبان و فرهنگ ایران هستند. فرومایگان بی دانش برون مرز و درون مرز که علاوه بر نادانی نوکر بیگانه نیز هستند بدانند که با تبلیغ سنیگری آب به آسیاب دشمنان ایران می ریزند!

اسطوره و خرافه

(۲)

پرسش:

دروود بر استاد گران ارج و سپاس از پاسخ تان و پوزش به سبب دیرکرد در نوشتن دنباله سخن (به دلیل پیشامد درگذشت یکی از نزدیکان ، درست در همان هنگام نوشتن و فرستادن پیام، که به ناچار ۱۰ روزی را بیرون از اهواز گذراندم و به رایانه ام دسترسی نبود) اکنون دنباله سخن و پرسش را برایتان می فرستم تا خواست مرا از این سخنان بهتر دریابید. چنانکه نوشته بودم: «در برخورد با استوره ها و افسانه ها و بدتر از آنها خرافه های مذهبی چه باید کرد زیرا»: من در این زمینه دچار سرگردانی و دوگانگی در اندیشه و کردار و گفتار شده ام!!! گاه مانند شما به صلاح میدانم که همگان مردم را از باورهای ارثی خرافی آگاه کنم که بددینی بهتر بی دینی است) و گاهی - نه همیشه- ای از بسیاری ناهنجاری ها و تباهی های اخلاقی و اجتماعی پیشگیری می کند و البته به سبب همین باورهای نادرست و پوچ بسیاری از رهبران سیاسی از همین توده های نادان سواری می گیرند و به بیگاری شان می کشند و فرمانروایی خود را بر اندیشه و همه ی سویه های زندگی این توده های ناآگاه- حتا خصوصی ترین بخشهای زندگی - گسترش می دهند و پایه های حکومت خود را استوار تر می کنند، که کرده اند می کنند و خواهند کرد (ولی گاهی در برخورد با چنین توده ی نادان و ساده دل هم خشماگین می شوم و هم اندوهگین و خویشکاری آگاهان را آگاهیدن اینان میدانم البته گام به گام و اندک اندک و خودم نیز گاه چنین کاری پیشه می کنم) دراندازه ی آگاهی و دانشم و بی هیچ خواست و آهنگ نژادگرایانه و تعصب میهنی یا دینی؛ که سراسر با هرگونه نژادگرایی و تعصب در اندیشه همیستار هستم و نادادگری و یکسونگری را در بازگفت و بازشناساندن هرچیزی روا نمیدارم و نامردمی میدانم (و گاه بهتر میدانم خموشی پیشه کنم و احترام به باورهای هرچند خردسوز و خرافه آلود اینان) که خانواده ی خودم هم هستند باورمندن به این خرافه ها و از همین توده ها، که مرا بی دین میخوانند و ناگروا به باور های دینی(سخن بسیار است در اینباره و چگونه می توان آزادانه باورهای خویش را) حتا اگر پرسش باشند و پندار ، برای رسیدن به باور خردمندانه (گفت، بی بیم از گرفتار شدن در بند خشک مغزان کوتاه دید، بی خوردن چوب زندگی) زندقه و تکفیر (در این سرزمینی که "چه حلاجها رفته بردارها) "از مزدک و مانی تا عین القضات و سهروردی روشن بین و ...) و البته این را نیز باید افزودن که شما چندین کتاب دینی شیعه را نیز به پارسی برگردانده اید که در برخی آنها نیز از این دست خرافه ها یا استوره ها و افسانه ها _ که چنانکه گفتم برخی و شاید بیشینه ی آنها ریشه در باورهای استوره ای افسانه ی و خرافی باستان ایران دارد- دیده می شود و چندان هم کم نیست. البته تنها خواندن این نوشتارها زیانی ندارد و سودمند نیز می افتد از برای آگاهی درباره ی پیشینه اندیشگی مردماتی، ولی باید روشن کرد که: «ازو هرچه اندر خورد با خرد //دگر بر ره رمز معنی برد» گرچه چنین کاری در جایی و گاهی که فرمانفرمایی دینسالارانه، همانند موبدشاهی ساسانی و آخوندشاهی صفوی، چونین چیرگی دارد، برابر است با گرفتار شدن به فرجام "مزدکها" "روزبه ها"(ابن مقفع) و "بابکها" و "عین القضاتها" و "حلاجها" و "سهروردیها" و .. و...دیگرانی دیگر از اینگونه. ولی در پرده سخن گفتن و به نماد و نمونش و زیرکانه) چونان که فردوسی بزرگ (راستیها را روشن نمودن - به گمانم اندکی از سختی و دشواری کار بکاهد و برآنم که

خویشکاری پژوهنده ی راستین است این. همانگونه که شما در سخن از ایران باستان ، شیفته وار سخن نمیگویید و زشت و زیبایش را باهم می نمایانید (گرچه شاید در باره "زن" اندکی کمتر (از ویژگی های نیکو و جایگاه والاتر و بهتر زنان در سنجش با هنگامه های سپسین تازش تازیان و همان هنگامه ی دیگر مردمان همسایه و دیگر شهریگریهای همزمانه و نگرش دینهای سامی و دینهای دیگر به این هستیور شگرف و شگفت: زن .خواست خود را از این سخنان ، سپستر و گسترده تر با شما خواهم گفتن و شاید در پیامیهایی تنها برای خود شما استاد گران ارج ، دانشی مرد. پدرود باشید.

پاسخ:

دانشور ارجمند ! نخست درود بر شما ، سپس دلداری می دهم شمارا در اندوه وابسته ی گرمی از دست رفته ، روانش شاد باد ، آنگاه برای شما و خانواده ی گرمی آرزوی تندرستی و درواخی و بهروزی دارم . پیداست که فره ایزدی یار و همواره همراه تان است چراکه فرهیختگی و بالندگی روزگارتان است و دارید یکی از فرزندان شایسته این مرز و بوم می شوید . من از این شکوفایی شادمانم و بی تاب دیدار این سرو بلند خوزستان و گل سرسبد اهواز دلنواز . امید که هرچه زودتر این آرزو برآورده شود و چشمم به شکوه این سرو بالنده روشن گردد.

آن گونه که در پاسخ پیشین گفتم ، و گویا که اندوه خویشاوند از دست رفته و گرفتاری و پیامد این رویداد اندوه خیز ، ژرف نگری در پاسخ پیشین را گرفته ،اینک نیز یادآور می شوم که : خوشبختانه شما دانشور زبان و فرهنگ پارسی هستید و باید نیک بدانید چه می گویم .اساطیر اصولا و عموما صور خیال اند که ریشه در حقایق ، آرمان ها و ایده آل های انسان دارند . از این رو اساطیر و افسانه ها ، غنا ، محتوا و بار فرهنگی هر قوم و ملتی را می سازند و سرانجام پشتهوانه و پایه های هویت و فرهنگ ملی هر قوم می شوند . نداشتن این پشتهوانه ها به معنای بی ریشگی و بی هویتی است .اقوامی که از داشتن اسطوره محروم اند دچار فقر فرهنگی شده و احساس بی هویتی می کنند و برای کسب هویت و داشتن شناسنامه ی هویتی فرهنگی به این سو و آن سو می پرند تا شاید بتوانند پیشینه ی تاریخی و غنای اساطیری بیابند .ترکیه ، پاکستان و... مصداق بارز این فلاکت و فقر فرهنگی اند.

مشکل در این است که این صورخیال و اساطیر ایده آل از جایگاه بایسته و شایسته شان به در آیند و ابزار قدرت و دستاویز سیاست قرار گیرند . در پاسخ پیشین ، این رویداد را به درآوردن دل و روده و دیگر اندام زندگی بخش آدمی مثال زدم . اینجاست که ناخوشایند ، مزاحم و نفرت انگیز جلوه می کنند و در تعبیری کاملا مجازی و بسیار توده ای به "خرافه" تعبیر می شوند . یعنی بی معنا ، ناکارآمد ، ناخوشایند ، پوچ ، پوشالی . پروانه دهید تا بی پروا بگویم : درست مانند آن که رستم دستان یا آرش کمانگیر را از بلندای عرش اسطوره برداریم و برای شان مصداق عینی خارجی معین کنیم . بدیهی است که با چنین حماقتی ، این اسطوره های فراتاریخی ملی را از الهام بخشی انداخته و از آنان قداست زدایی که لازمه ی الهام بخشی اسطوره است کرده ایم . پروانه دهید تا بی پروا بگویم : کورش بزرگ در فرهنگ ملی ایران یک اسوه تاریخی است که اسطوره شده است تا آنجا که در فرهنگ سامی ذوالقرنین گشته و تازیان از او با قداست هرچه تمام یاد می کنند . اگرهمین اسوه تاریخی و اسطوره الهام بخش ملی را از عرش اسطوره فرو آوریم و تاجی سازیم و بر سر یکی از شاهان بی کفایت و بی درایت تاریخی یا معاصر گذاریم چه خواهد شد؟! بدیهی است که به تخریب اسطوره کورش و قداست زدایی اسطوره پرداخته ایم . آنگاه اگر توده های ستم دیده و رنج کشیده و آشفته و پریشان از ویرانی و تباهی و تاریکی ، به کورش بزرگ دشنام دهند و ناسزا گویند چه باید کرد؟! به بزرگ مردی که

مظهر آزادی و آبادی بود ! آیا سزد که فرهیختگان با توده های فرومایه هم نوا شوند و بگویند :
کوروش یک خرافه است ! آیین کوروش آیین سیاهی و تباهی و بیچارگی است ! بی گمان ستم بزرگی در
حق تاریخ ، فرهنگ و هویت ملی خویش کرده ایم اگر چنین داوری کنیم . یاد تان که نه چون بسیار
جوان اید به یقین خوانده و شنیده اید که اعلی حضرت فقید می فرمودند : "کوروش ! آسوده بخواب که
ما بیداریم !" آیا براستی کوروش بزرگ ، پایه گذار درخشان ترین تمدن و فرهنگ تاریخ ، این گونه
بیدار و شهريار و کشوردار بود ؟! آیا سزد که در پیامد این بیداری ، اینک کوروش را به باد ناسزا
بگیریم ؟!

هویت ملی ایرانی!

پرسش:

درود . مسئله " هویت ملی " یکی از پر حرف ترین مباحث معاصر است . آیا تعریف جامع و مانعی از " هویت ایرانی " وجود دارد؟ آیا ادیان و مذاهب موجود در ایران هرکدام با توجه به پیروان شان می توانند بخشی از " هویت ملی فرد " باشند؟ آیا هویت ملی " اعتباری و قراردادی " است ؟ آیا هویت ملی یک " کلی چهل تکه " ای است ؟ اگر چنین است مسئله " وحدت ملی " چگونه فراهم می آید و اگر گفتیم " چهل تکه " است آیا تمامیت ارضی ایران را تهدید نکرده ایم؟ و بسیاری آیا ها و اگر های دیگر که در این موضوع مطرح است و خلاصه این که آیا : وحدت مذهب و زبان شرط اصلی وحدت ملی است یا نه ؟ مایلم تعریف شمارا از " هویت ملی " با توجه به این همه " اما " و " آیا " و " اگر " ها بدانم.

پاسخ:

در این متن چند پرسش مهم آمده که هرکدام را پاسخی ویژه می سزد:

۱- آیا تعریف جامع و مانعی از " هویت ایرانی " وجود دارد؟

پاسخ:

در تعریف هویت ملی هرکسی از ظن خود چیزی گفته و نوشته است . اما جدای از هرگونه گرایش سیاسی مذهبی ، هویت ملی در تعریفی منطقی عبارت است از یک " کلی منطقی " که دارای اجزایی است لازم و ملزوم ، که در مجموع معرف هویت است.

۲- آیا ادیان و مذاهب موجود در ایران هرکدام با توجه به پیروان شان می توانند بخشی از " هویت ملی فرد " باشند ؟

پاسخ:

هویت ملی را ودایع قومی ، سنن ملی ، یادمان ها ، گوهر و روح جمعی جامعه تشکیل می دهند . از این رو آن آیینی معرف هویت و فرهنگ ملی است که همه ی عناصریادشده را در بر داشته باشد. یعنی همان کلی متحد الاجزاء باشد.

۳- آیا هویت ملی " اعتباری و قراردادی " است ؟

پاسخ:

به هیچ روی . وقتی قراردادی و اعتباری می شود که براساس منافع حزبی و گروهی و مسلکی و انگیزه های سیاسی تعریف شود . و گر نه هویت یک کلی منطقی از پیش تعریف شده است که گوهر ذاتی و روح جمعی جامعه آن را ساخته است . هویت عبارت از شناسه یا مشخصه ی ملی است که سرشت و روح جمعی جامعه آن را می سازد.

۴- آیا هویت ملی یک " کلی چهل تکه " ای است ؟ اگر چنین است مسئله " وحدت ملی " چگونه فراهم می آید و اگر گفتیم " چهل تکه " است آیا تمامیت ارضی ایران را تهدید نکرده ایم؟

پاسخ:

به هیچ روی و به لحاظ منطقی نمی تواند چهل تکه باشد. هویت یک کلی منطقی است که اجزای آن دارای وحدت ذات یا سرشت اند . هرگز کریسمس و والانتاین نمی توانند سرشتی ملی بگیرند و با نوروز یکی شوند . بی گمان هرگونه تحریفی در تعریف منطقی هویت ملی به تفرقه و تجزیه ملی می انجامد .

۵- آیا وحدت مذهب و زبان شرط اصلی وحدت ملی است یا نه ؟

پاسخ:

بدون تردید شرط اصلی است. تلاش دشمنان دانا و دوستان نادان ایران همواره بر نابودی این اصل بوده و هست . دشمن در این سه دهه دارد از آب گل آلود ماهی می گیرد و با ترویج فرقه گرایی و تبلیغ مذاهب ضد هویت ملی ایران ، به تفرقه و تجزیه ملی می اندیشد.

اسطوره و خرافات!

نگارش و نمایش: ۲۳/۸/۱۳۸۷ خورشیدی

پرسش:

دروود بر استاد گرامی. یکی از انگاره های بنیادین و شاید پایه ای ترین نگره ی شما در زمینه تاریخ و فرهنگ ایران _ چنان که خود بارها گفته اید _ دانستن «تشیع (= اسلام ایرانی (به عنوان پاسدار هویت ملی ایران» است و در پی آن پشیبانی و بزرگداشت صفویان. آنگونه که پیشتر هم - در نخستین پیام در وبلاگ شما - گفته بودم من هم در این باره با بنیان و پایه نگره ی شما همراهیم. و البته انتقادهای بسیار از اسلام و تشیع و فرمانروایی صفویه دارم. ولی پرسش من این است که خواست شما از این اسلام ایرانی را، به یکبارگی با خرافات و استوره ها و افسانه هایش - سودمند به حال مردم می دانید؟ (البته همه ی دین و مذهب ها سرشار از خرافه ها و افسانه ها و استوره ها است و در زمینه ی شیعه گری، ریشه ی بسیاری از این خرافه ها و افسانه و استوره ها در ایران پیش از اسلام - به ویژه در بهدینی ساخته موبدشاهی ساسانی است و البته برخی هم نه چنین است و ویژگی های همگانی دین است از کهن ترین دین ها تا نوین ترین آنها ...) و آیا صفویان در بسیاری زمینه ها چه نیک و مثبت، چه بد و منفی، همانند ساسانیان نیستند؟ (به نگر من که چنین است). (و آیا برای پاسداشت میهن و فرهنگ و کیستی و چیستی ملی- میهنی ایرانی، باید در برابر خرافه ها و هرچه خردناپذیر و یا خردستیز است خاموشی پیشه کرد و مصلحت اندیشی؟؟ آیا نباید - پرده از دروغها و خرافات برداشت و مرز میان استوره و تاریخ را نمایان کرد) گرچه بر توده ها بس گران است این پرده برداریها و بسیار زیانبخش. ولی مگر نه خویشکاری یک پژوهنده این است که بی دوستاری و کین ورزی، راستی را بشناسد و بشناساند؟ آیا پنهان نمودن راستیها خیانتی بزرگ نیست از سوی یک پژوهنده آگاه بدان حقیقتها؟ (البته شاید بخش از پاسخ شما این باشد که "توده های مردم" توان درک و فهم و جنبه دانستن این چیزها را _ به دلیلهای بسبار ندارند _ و این سخن از سویی درست است _ ولی تا به کی باید این توده ی ناآگاه کم-دریافت را در ناآگاهی نگه داشت؟....) دنباله در بخش سپسین...

پاسخ:

دروود بر شما دانشور گرامی و ارجمند! موضوعات گرانباری رابه پرسش گرفته اید که پاسخ شایسته ی به آنها مستلزم ساعت ها گفتار و صفحه ها نوشتار است. اما سزد که در حد حوصله ی این دفتر به این پرسش های اساسی پاسخ دهم. امید که روزی از نزدیک شما را دیدار کنم و همه آنچه را که باید گفت، بگویم.

فرموده اید: «یکی از انگاره های بنیادین و شاید پایه ای ترین نگره ی شما در زمینه تاریخ و فرهنگ ایران _ چنان که خود بارها گفته اید _ دانستن "تشیع (= اسلام ایرانی (به عنوان پاسدار هویت ملی ایران" است و در پی آن پشیبانی و بزرگداشت صفویان.»

دانشور گرامی ! نخست باید بدانید که من خود به گواهی آثار چاپ شده ام ، در دوره روشنفکری و تازی زدگی ، یکی از ستیزنده ترین نویسندگان و سخنوران ضد صفوی بوده ام . و در ستیز با آنچه به نا صواب «**تشیع صفوی**» گفته می شد، پیشگام و پیشتاز بودم (ن.ک : **شعوبیه نهضت مقاومت ملی ایران . چاپ اول . + شعوبیه ناسیونالیسم ایرانی . چاپ دوم**) (و در شرح مبانی و اندیشه های صاحب آن شعار ، بیش از سه هزار صفحه نوشتم که خوشبختانه توفیق چاپ آنها فراهم نشد ، تا امروز بیش از این ها که چاپ شده شرمنده و افسرده و پشیمان باشم . و در راستای همان ستیز نابخردانه ، از آغاز دهه شصت تا هم اکنون، ده ها برچسب خورده بایکوت، محاکمه و بازخواست شده ام و آثارم مورد موشکافی و نقد جدی قرار گرفته است) (ن.ک : **نقد آقای جویا جهان بخش از مقدمه ی من در ترجمه ی کتاب مباحله در مدینه/همین وبگاه**) (بی آنکه آن رویداد ها مرا در صفوی ستیزی سست کند یا بترساند . من در اوج برچسب و تهدید و بایکوت و... بر باورهای خویش سخت پا بر جا بودم و به دلیل تسلط بر آن باورها ، دستاویزهای سفسطه آمیز کلامی روایی تاریخی بسیاری داشتم). (ن.ک : **نقد کتاب مباحله + کتاب شعوبیه نهضت مقاومت ملی ایران + ن.ک : مقدمه ی کتاب تاریخ سیاسی صدر اسلام و ...**) من از اواسط دهه ی هفتاد خورشیدی از سراب روشنفکری رستم . بی گمان این تحول ، پیامد مطالعات ژرفی بود که من در تاریخ و فرهنگ ملی ایران داشتم و به درستی دریافتم که صاحب شعار تشیع صفوی و طراح و نظریه پرداز تشیع علوی ، به دلیل تاثر از اندیشه و فلسفه ی غربی به ویژه مارکسیسم با تاریخ و فرهنگ ملی ایران بیگانه بوده و این بیگانگی او را دچار تازی زدگی افراطی نیز کرده بوده است . بدین سان ستیز با فرهنگ و هویت ملی ایرانی در قالب شعار ستیز با تشیع صفوی و چپ زدگی و تازی گرایی افراطی در قالب تبلیغ و ترویج موضوعی موهوم به نام تشیع علوی رخ نموده بود و هیچ کس متوجه این فاجعه ملی نشده بود . مشکل در این بود که ما «**فهم زمان**» خویش را فراتر از فهم تاریخی و روح جمعی نیاکان فرهیخته خویش که نخبگان برآمده از «**تاریخ و تجربه قوم ایرانی**» بودند می دانستیم و می پنداشتیم که به کشف و کرامتی نوین دست یافته ایم که اگر «**آیین**» را «**ایدئولوژی**» و «**تنوری قدرت**» و «**ابزار سیاست**» سازیم ، به مدینه ی فاضله ای دست خواهیم یافت که «**تاریخ و بشریت**» از آن محروم بوده است ! غافل از آن که قوم ایرانی در گذر هزاره های باستان «**آیین سیاسی**» را تجربه کرده و درس های لازم را گرفته است و بر اساس آن «**تجربه تاریخی روزگار بلند موبدشاهی**» بوده که نیاکان نخبه و فرهیخته ما همه ی آرمان های متعالی و آیینی را به ظهور «**سوشیانیت**» یا «**موعود منتظر**» در «**پایان تاریخ**» موعول کرده اند . از دیگر سوی همه ی میراث گرانبار کلامی اسطوره ای که دربردارنده یادمان های قوم آریایی و ایرانی است در «**تشیع امامیه**» جای گرفته است . بدیهی است که آنچه «**تشیع علوی**» با مشخصه های تازی خوانده می شد با فرهنگ ملی و میراث قومی ایرانی بیگانه و در ستیز بود . و این پندار بسیار کودکانه ، از نادانی یا آگاهی کاذب و بیگانگی با تاریخ و فرهنگ ملی ایران ناشی می شد .

فرموده اید « : پرسش من این است که خواست شما از این اسلام ایرانی را ، به یکبارگی با خرافات و استوره ها و افسانه هایش - سودمند به حال مردم می دانید ؟... "آیا برای پاسداشت میهن و فرهنگ و کیستی و چیستی ملی- میهنی ایرانی، باید در برابر خرافه ها و هرچه خردناپذیر و یا خردستیز است خاموشی پیشه کرد و مصلحت اندیشی؟... "آیا نباید - پرده از دروغها و خرافات برداشت و مرز میان استوره و تاریخ را نمایان کرد (گرچه بر توده ها بس گران است این پرده برداریها و بسیار زیانبخش . ولی مگر نه خویشکاری یک پژوهنده این است که بی دوستاری و کین ورزی، راستی را بشناسد و بشناساند. آیا پنهان نمودن راستیها خیانتی بزرگ نیست از سوی یک پژوهنده آگاه بدان حقیقتها؟ »

بنیان اخلاق ، آیین است و پایه های آیین بر اسطوره بنا شده است . آیین پشتوانه ملی و معنوی توده هاست . اگر باورهای اسطوره ای آیین را در ترازوی عقل و علم و تاریخ و تحلیل و تفسیر دنیوی گذاریم چیزی باقی نمی ماند . دیگر چیزی به نام فرهنگ ، اخلاق ، حریم و حیا ، عرفان ، ادبیات و دیگر جان مایه های معنوی که در مجموع ، هویت ملی نامیده می شود نداریم . توجه داشته باشید که :جان مایه روح و موضوع ذهن آریایی "اسطوره" است . روح متعالی آریایی هرگز به " وقایع " قانع نیست ، " اسوه " را اسطوره می کند تا فرا تاریخی و فرا دنیوی شود. فرهنگ گرانبار چند هزاره ی آریایی سرشت و ساختاری اساطیری دارد. غنای هر فرهنگ به بار اساطیری آن بستگی دارد . فرهنگ سامی بی ژرفا و بس ساده و بی پیرایه است از این رو هرچه را در نمی یابد یا بر نمی تابد اسطوره یا خرافه می نامد . زیرا فرهنگ سامی اصولا رئال) در برابر ایده ال(است و در " وقایع " می ماند . ذهن ساده و بی مایه آدمی نیز هرچه را در نمی یابد خرافه یا افسانه می پندارد و یا هرچه را در قالب های تنگ و تاریک عقل و علم و تحلیل و تاریخ نیابد خرافه = پوچ می پندارد . این در حالی است که همین دانش که محک و معیار سنجش او شده امروز " میتولوژی یا اسطوره شناسی " را مادر همه ی علوم می شناسد!! توجه داشته باشید : آن سان که هیچ پدیده ای در جهان مادی نیست که شکل هندسی نداشته باشد ، دقیقا در جهان معنوی نیز هیچ موضوعی نیست که راز و رمزی از معنویت و فرهنگ را در خود نداشته باشد . پس بنا براین ما آنچه را نمی شناسیم یا نمی دانیم یا نمی فهمیم آن را خرافه یا اسطوره می نامیم بی آنکه بدانیم معنای خرافه یا اسطوره چیست ! مشکل در آنجاست که اساطیر و باورهای اسطوره ای از ژرفای ذهن و دل به عرصه قدرت و حکومت کشانده شوند . درست مانند آنکه دل و روده و دیگر اندام های زندگی بخش فردی را از جایگاهش کنده و بر سر کوی و برزن آویزیم! در منطق زبان ، هر حقیقتی می تواند واقعیت داشته باشد ولی هر واقعیتی حقیقت ندارد . اسطوره ها همواره بار یا رمزی از حقایق را در خود دارند . درست مانند سنگ ها که هر کدام می توانند گونه ای فز را در خود داشته باشند . بنا براین اساطیر برتر از وقایع اند . وقایع می توانند منشاء آگاهی کاذب شوند . درست مانند آنکه مردم دژخیمی را که نقاب قدیس زده به جای قهرمان بگیرند . در حالی که اسطوره چند بعدی است و به همین دلیل فرا زمانی ، فراتاریخی ، الهام بخش و رمزی از حقیقت است . با نگاهی کوتاه به میراث علمی کلامی سیاسی گذشته ی معاصر از پگاه مشروطیت تا پایانه ی دهه ی پنجاه خورشیدی در خواهید یافت که تمام تلاش ها بر روندی به نام " خرافه ستیزی " و در حقیقت اسطوره شکنی و قداست زدایی از نوامیس ملی و معنوی ایرانی بوده تا ایدئولوژی قدرت دنیوی ساخته شود . و اصولا طرح شعار ستیز با تشیع صفوی یعنی ویرانی معنویت ایرانی و طرح شعار تشیع علوی یعنی دنیوی سازی معنویت ایرانی. توجه داشته باشید که : روح متعالی ایرانی اسوه های تاریخی تشیع به ویژه علی^ع (و حسین^ع) را اسطوره های ایمانی و اخلاقی خویش کرد تا همواره فرادنیوی و فراتاریخی و الهام بخش ارزش های والای انسانی باشند . در حالی که شعار تشیع علوی کوشید تا این اسطوره های فرادنیوی و فراتاریخی را دنیوی تاریخی سیاسی انقلابی حکومتی کند و کرد و آنان را در ردیف قهرمانان تاریخی قرار دهد و داد . به سخنان یکی از چریک های چپ در دادگاه شاه توجه کنید که می گوید : "سخنم را با درود برحسین نخستین شهید خلق های خاورمیانه آغاز می کنم" تلقی دنیوی را بنگرید ! و یا به کتاب : "راه حسین راه انسان ها" بنگرید که تحلیل و تفسیری است مارکسیستی ماتریالیستی تاریخی دنیوی سیاسی ، و امام حسین را هموزن چگوارا و فیدل کاسترو و... قرار می دهد . این بیماری چپ زدگی و دنیوی سازی آیین دامن روحانیت را هم گرفت و کتاب «شهید جاوید» را پدید آورد که فرایندی سیاه داشت!

فرموده اید : « آیا صفویان در بسیاری زمینه ها چه نیک و مثبت ، چه بد و منفی، همانند ساسانیان نیستند؟ »

این روح و سرشت معنویت گرای فرهنگ آریایی و ایرانی است که چنین اقتضا می کند . ما چه بخواهیم و نخواهیم روح متعالی و سرشت فرهنگ آریایی معنویت گرا و آیینی است. مشکل اساسی در افراط و تفریط این قوم است. در تاریخ ایران مقاطعی بوده که افراط را بر می تافته و سزاوار بوده است . مثلاً پس از سقوط اشکانی ، افراط ساسانی در ستیز با یونانی مآبی و رومی گرای آریاییان و بازگشت به هویت و فرهنگ ملی سزاوار بوده اما ادامه آن پس از اردشیر، نابجا و ناسزا بوده است . اقدام و افراط صفویان برای نجات ایران و احیای هویت ملی و فرهنگ ایران ضروری و بجا بوده است . چراکه تسنن بنا به سرشت تازی گرای خویش همواره با هویت ملی و فرهنگ ایران در ستیز بوده و همواره دل به زبان و فرهنگ تازی داشته و از هر فرصتی برای پیوستن به تازیان بهره جسته است . بنا براین به تصریح گرانبهای مرحوم ملک الشعرای بهار : "هرگاه ایرانی سنی می ماند استقلال و تمامیت ارضی ایران برجای نمانده بود !" و اگر امروز ایرانی از آیین ها و عناصر فرهنگ ملی خویش لذت می برد و به موسیقی فاخر ملی و ادبیات و زبان فاخر پارسی خویش می بالد از برکت اقدام صفویه است و اگر ایرانی سنی می ماند نه از نوروز چیزی می فهمید و نه چیزی به نام موسیقی ملی داشت و نه از ادبیات و عرفان بهره ای داشت و حداکثر چیزی مانند افغان های سنی بود که موسیقی شان بر فرض وجود، ملغمه ای است از هندی و چینی و نوروز را میراث مجوس می دانست که حرام است و از حجاز الهام می گرفت و گوش به فرمان آن سوی آب های خلیج فارس بود!

اسلام ایرانی!

پرسش:

با سلام . در وبلاگ شما مکرر تعبیر یا اصطلاح "اسلام ایرانی" بکار رفته و گویا که بر این تعبیر تاکید بسیار دارید . با وجودی که خوانندگان دیگری هم خواسته اند تا پیرامون این تعبیر توضیح دهید تاکنون طفره رفتید. شاید ملاحظاتی در کار هست که خواننده نمی داند ولی بهرحال با توجه به تکرار و تاکید که بر این اصطلاح دارید خوب است پاسخی مناسب و تا حدی ممکن بدهید.

پاسخ:

البته ملاحظاتی در کار هست ولی آنچه باعث نپرداختن به این پرسش شده پاسخ بسیار مفصل آن است که از حوصله ی این دفتر بیرون است و پاسخ مختصر و کوتاه هم حق مطلب را ادا نمی کند . اما اگر به آرشیو این دفتر بنگرید (به ویژه مقاله : تشیع امامیه پاسدار هویت ملی ایران) درخواست یافت که به این پرسش ، پاسخی مستقیم و غیر مستقیم داده ام . امید که در آینده ای نزدیک به گونه ی مسلسل و مفصل در چند شماره ی این دفتر به این موضوع بپردازم.

تاریخ و تحقیق!

پاسخ به عبدالله شهبازی

پرسش:

السلام علیکم و رحمه الله . بنده پژوهشگر تاریخ معاصر ایران (از مشروطیت به بعد) هستم . در سایت آقای شهبازی (مورخ معاصر) در مقاله : " برخی مقدمات نظری در مبحث مشروطیت " آمده است : "...سید جمال واعظ و ملک المتکلمین هر دو بابی ازلی بودند ولی در تحریف تاریخ مشروطه این ها را جایگزین واعظ متنفذی مانند شیخ مهدی سلطان المتکلمین و شیخ محمد سلطان المحققین کردند) ؟ (! نظر شما چیست و آیا آقای شهبازی مورخی بی طرف هستند ؟

پاسخ:

تاریخ معاصر ایران به ویژه مقطع مشروطیت از پر حرف ترین مقاطع تاریخ معاصر است ، آن گونه که از پر سند ترین دوره های تاریخی نیز هست . دوره ای که پیرامون آن حرافه بسیار شده و اسناد ضد و نقیض بسیار دارد. از این روقطعیت و قضاوت تاریخی پیرامون این دوره، رجال یا قهرمانان و ضدقهرمانان آن ، کاری است بسیار دشوار و پر مسوولیت . بدیهی است که مورخ این مقطع تاریخی با فرض وجود تخصص علمی ودانش لازم و ابزار تحقیق ، باید از هرگونه گرایش سیاسی، وابستگی حزبی و مذهبی به دور باشد . ادعای بابی بودن سید جمال واعظ می تواند یک شایعه

تاریخی باشد که مستند شده است . تاریخ معاصر ایران که بر اساس حب و بغض نوشته شده از این شایعات مستند آکنده است!

پرسش:

با سلام مجدد . مستدعی است در این باره نیز نظر دهید که آقای شهبازی در سایت خود در مقاله : "هخامنشیان و تسلسل تمدن ایرانی" آورده است: "...ولی جنجالی که به راه افتاده که گویا هخامنشیان قومی مهاجم بودند و از خارج به فلات ایران وارد شدند و اقوام بومی ایرانی را کشتند و تمدنی به نام «پارس» ایجاد کردند، و حتی بعضی تعابیر سخیف که نام «پارس» با واژه «پارس کردن سگ» هم‌ریشه است و از این قبیل، و متأسفانه هوادارانی پیدا کرده و زمینه‌هایی را فراهم کرده برای توهین به ملیت ایرانی و تحریک گرایش‌های تجزیه‌طلبانه و به خصوص پان‌ترکیستی در ایران؛ این بحث قطعاً بحث مخربی است. ما هیچ دلیل موجهی نداریم که میان ایران پیش از اسلام و ایران اسلامی تعارض کاذب ایجاد کنیم. این همان رویه‌ای است که در دوران پهلوی در پیش گرفته بودند و سعی می‌کردند تاریخ ایران اسلامی را در مقابل تاریخ ایران باستان قرار دهند و از این طریق شوونیسم باستان‌گرایانه ایرانی را، که خودشان ساخته بودند، گسترش بدهند و هویت ملی ما را در مقابل هویت دینی‌مان و در تعارض با هم قرار دهند. این تلاش مجدداً به شکل دیگر و این بار از منظر دفاع از ایران اسلامی شروع شده است..."

پاسخ:

سخن درست و نظر صائبی است . با این توضیح که تاریخ ایران از آغاز تا انجام به هیچ روی دچار گسست ماهوی نشده و صدر آن ریشه در ذیل آن دارد و در آن نقل و انتقال چیزی از قلم نیفتاده تنها قالب ها عوض شده ولی گوهره و خاطره قومی به قوت خود باقی است . از این روی اگر اندکی دقیق شویم در خواهیم یافت که هویت ملی و دینی ما یکی است و این دوگانگی تعبیری کاملاً مجازی است . تکیه بر اسلام ایرانی دقیقاً به همین معناست .

اسلام و ایران!

پرسش :

با سلام . دیشب در یکی از رسانه های تصویری خارج از کشور ، فردی به نام آقای .....به دفاع از تسنن پرداخت و از این که ایرانیان همگی سنی نیستند دلخور بود .اگر ممکن است مقاله ی **تشیع پاسدار هویت ملی ایران** را برای ما خوانندگان تکرار کنید و اجازه کپی آن را بدهید تا در چند وبلاگ دوستان منعکس نماییم .

پاسخ :

این مقاله که در بهمن ماه ۱۳۸۶ خورشیدی نوشته شده ، به تقاضای این خواننده و دیگرخوانندگانی که تقاضای شان در جریان نقل و انتقال وبلاگ(=تغییر نشانی و انتقال مطالب) ،متأسفانه پاک شده تکرار می گردد . به دلیل پرهیز از تحریف و هرگونه سرقت ، طبق اصول اخلاقی و موازین حقوقی هرگونه کپی، نقل و ترجمه (مستقیم و غیر مستقیم) باید به گونه **یلینک** مستند به این مصدر و منبع باشد .

تشیع امامیه پاسدارفرهنگ، هویت، استقلال و تمامیت ارضی ایران است !

این حقیقت و واقعیت خطاب به کسانی است که به راستی برای ایران و فرهنگ ایرانی دل می سوزانند و نگرانند !

یادآوری!

در دهه ی چهل و پنجاه خورشیدی و در حقیقت پس از نهضت مشروطیت ، بی آنکه صدر و ذیل تاریخ پیوسته ی خویش را به درستی بدانیم و مبانی فرهنگ ملی خویش را به روشنی بشناسیم آنچنان دچار چپ زدگی و آفات حاصل از آن شده بودیم که ناخود آگاه و ناخواسته با جهان بینی مبتنی بر ماتریالیسم تاریخی و آگاهی کاذب، به تاریخ و فرهنگ ملی ایران می نگریستیم . این بدیهی است که این جهان بینی بنا به ماهیت و خاصیت خود ، با ابزار شک و نقد و نفی ، همه ی میراث ملی را از بیخ و بن می زد و هیچ چیز را به رسمیت نمی شناخت و در اندیشه ی ساختن یک ایدئولوژی بود . نگاه این جهان بینی از آغاز تا انجام این بود که فرهنگ ملی را با همه ی معانی ، مفاهیم و جان مایه های اسطوره ای اش به ایدئولوژی دنیوی مادی سیاسی تبدیل کند و چنین کرد . این واقعیت با خلق و خوی قومی توده ای مساعد ما در آمیخت و ادبیاتی را پدید آورد که هنوز کم و بیش ورد زبان هاست . علوی صفوی کردن تشیع نیز از همین مقوله است . از دیگر سو افراط و تفریط ما ایرانیان همواره در تاریخ

کار دست ما داده است . در این رویداد ، افراط پیشین به تفریط پسین انجامید و باستان گرایی افسار گسیخته و جاهلانه به مظلومیت مذهب گرایید و حسرت معنویت ، آه از نهاد توده ها بر آورد و چند نسل را شیفته و دلباخته ی جاذبه های حماسی سیاسی خویش کرد و این فرآیند آگاهی کاذب بود که روشنفکران ما دچار آن بودند بی آنکه با حقیقت تاریخ و فرهنگ ملی انسی داشته باشند !

طرح موضوع !

با حضور اسلام در ایران و غلبه ی پان عربیسم اموی عباسی که مبانی آن مبتنی بر قومیت عربی بود و به هر سرزمینی که پای می نهاد نخست می کوشید تا آن سرزمین را از بیخ و بن عرب کند و می کرد . شگفتا که گویا پیشینه ی بلند تاریخی تمدنی هم کارساز نبود زیرا مصر با وجود پیشینه ی فرهنگی تمدنی تاریخی چند هزار ساله مغلوب پان عربیسم شد و از بیخ و بن عرب گردید . اما در ایران وضع به گونه ای دیگر رقم خورد ! نخبگان شریف، دانا و بس گرانبمایه ی ایرانی از یک سو از همان آغاز با درایت هرچه تمام به تحلیل مقاومت ها پرداختند و از سرنوشت نهضت های مقاومت ملی ایران درس ها آموختند . از دیگر سو با ارادت و ایمانی که به حقانیت و مظلومیت اهل بیت پیامبر اسلام داشتند ، در تشیع خویشاوندی و همسویی بسیاری یافتند . چراکه علاوه بر گوهر دادخواهی و دادگری آن ، در تشیع زمینه های بسیار مساعدی برای پیوند ملیت و مذهب وجود داشت . زیرا امامان شیعه از همان آغاز، شعائر ملی ایران را به رسمیت شناختند ، مهرگان و نوروز و دیگر آیین های ایرانی را گرامی داشتند ، هدایای نوروزی را می پذیرفتند ، زبان فارسی را ارج می نهادند و به آن زبان سخن می گفتند ، پشتیبان ایرانیان بودند ، در ماجرای کشتار ایرانیان مقیم مدینه پس از ترور خلیفه ی دوم ، امام علی و فرزندان او به دفاع مسلحانه از ایرانیان پرداختند ، در پی قتل هرمان سردار ایرانی توسط هواداران خلیفه ، امام علی سوگند یاد کرد که قاتل هرمان را (که پسر خلیفه بود) کیفر خواهد داد و قاتل در خلافت آن حضرت به شام نزد معاویه گریخت ! در ماجرای اشغال ایران توسط خلیفه ی دوم و اسارت بزرگ زادگان ایرانی ، امام علی از خرید و فروش اسیران جلوگیری کرد . در اینجا است که خاطره ی قومی که پاسدار ودایع است می گوید دختری از یزدگرد سوم ساسانی با امام حسین بن علی ^(ع) ازدواج می کند ، پیوندی بس مقدس و گرامی و میمون که تاریخ نیز با وجود عنادی که دارد آن را تایید می کند . با این همه بر ایران از آغاز اشغال تا آغاز سده ی دهم هجری (۹۰۶ ق) تسنن حاکم بود . در این نه قرن ، تشیع که تمامیت فرهنگ ، هویت و ملیت ایرانی را در بر داشت در اقلیت و مظلومیت محض بود .

تسنن در ایران به دلیل سرشت تازی و تعصب و تصلب عربی اش همواره به خلافت عربی وفادار بود و ایران را بخشی از قلمرو خلافت عربی می دانست و آرزو داشت که ایران و ایرانی روزی از بیخ و بن عرب شوند . تسنن از همان آغاز فرهنگ و میراث ملی ایران را میراث مجوس می دانست که اسلام آن را نسخ و محو کرده است . از این رو جشن ها و آیین های ملی ایران به ویژه نوروز را به رسمیت نمی شناخت .

مشایخ ایرانی تسنن از بخاری تا غزالی به شدت عرب زده بودند و برای خویش هویتی عربی قائل بودند و پیشینه ی تاریخی خویش را نقد و نفی می کردند . فردوسی توسی را که شیعه بود و با سرایش شاهنامه ، شناسنامه ملی تاریخی فرهنگی و خاطره ی قومی ایرانی را زنده کرده بود ، مرتد ، زندیق و کافر خواندند و چون بمرد او را در گورستان مسلمانان راه ندادند و می خواستند به جنازه ی او بی

احترامی کنند که شبانه توسط سه نفر از دوستان اش در کश्مان توس به خاک سپرده شد. ابوالقاسم گرگانی عالم سنی آن دیار بر فردوسی نماز نگذارد چراکه او مدح مجوس گفته است!

مولفان و مورخان سنی ایرانی همواره در فضائل تازیان و زبان تازی می نوشتند و به تحقیر میراث ملی و نفی آن می پرداختند. و از آنجا که می دانستند اهل بیت پیامبر^(ص) را در کار اشغال ایران دستی نبوده است و تشیع امامیه را پاسدار میراث ملی ایران می دانستند به ستیز با تشیع می پرداختند و آشکارا از اشغال ایران توسط خلفای عرب دفاع می کردند. نویسنده ی سنی ایرانی سده ی ششم هجری در کتاب **فضائح الروافض** (تالیف ۵۵۵ هجری) می نویسد:

" اکنون که روافض (= شیعیان) با مال و ملک اند و علویان با اموال و املاک، از برکات فتوح عمری است و از آفتاب روشن تر است که هرگز هیچ، نه در ابتداء اسلام تا با اکنون یک دیه نستند و یک غزاه نکردند... جهان را ابوبکر و عمر و عثمان گشودند... علویان را فتحی نبوده است از اول تا به آخر... بنی امیه و مروانیان اولوالامر بودند... همه ی شرق و غرب اصحاب سنت دارند... آنچه عمر کرد، ده یک آن علی کجا کرد، آن همه زمین و بلاد گبرکان و ترسایان در دولت خلافت عمر به رای و تدبیر و سیاست او ستند نه در زمان خلافت علی... فتح دیار گبرکان و دیار کافران در عهد عمر خطاب بود... فتح های اسلام در عهد ابوبکر و عمر و عثمان و بنی امیه و مروانیان و عباسیان بوده است" ن.ک: قزوینی/النقض ۱۵۰، ۱۴۹، ۱۶۵، ۴۳۸، ۴۴۰، ۴۴۲، ۴۵۶.

و در دفاع از جفاکاری سرداران تازی به هنگام اشغال ایران از جمله در قتل عام مردم گرگان رجز می خواندند و می نوشتند:

"... در خراسان عبدالله بن حازم و قتیبه بن مسلم که سمرقند استند... چه کردند، تا مغرب صافی شد (= پاک شد) و کلمه ی اسلام عالی شد و کلمه ی کفر نگون شد... در این فتوح امیر المومنین علی و فرزندان کجا بودند که یک ده نه در مشرق و نه در مغرب استند و خود حاضر نبودند و یک علوی در این غزاها اول و آخر نبوده است... " ن.ک: همان ۱۵۳، ۱۵۲، ۱۴۸، ۱۴۷.

و از آنجا که می دانستند پیوند تشیع و میراث ملی ایران ناگسستنی است می نوشتند:

"... و حد دوم این خانه (= تشیع) با گبری است (= زرتشتیان) زیرا هم چنان که گبران به یزدان و اهرمن گویند... رافضی (= شیعه) همین گوید... و چنان که گبرکان خود را مولای آل ساسان دانند رافضیان خود را مولای علویان دانند... هم چنان که گبرکان ملک به نسبت و به فر یزدان دانند، رافضیان خلافت به نسبت و نص گویند به جای فر یزدانی... و هم چنان که گبرکان از همه صحابه، عمر را دشمن تر دارند، رافضی عمر را دشمن تر دارد به نسبت گبرکی و هم چنان که گبرکان گویند کی خسرو بنمرد و به آسمان شد و زنده است و به زیر آید و کیش گبرکی تازه کند، رافضی گوید قائم زنده است بیاید و مذهب رافض را قوت دهد... " ن.ک: همان ۴۰۷، ۴۰۶.

و در تایید سرکوبی نهضت های مقاومت ملی شیعه می نوشتند:

"... و آن جماعت که مذهب رفض نهادند(=تشیع) چنان که گفتیم ملحدان بودند، سر به گریبان رفض بر آورده دعوت به رفض کردند ، آن گاه در الحاد کشیدندی و میل شان به کیش گبرکی بود ، کینه ی دین می خواستند از صحابه و تابعین و غازیان اسلام ، و در رسول ، طعن نمی یارستند زدن ، که کس قبول نمی کرد ، در یاران و زنان اش طعن زدند تا بدین ، غمران(=گول خوردگان و ابله هان) را به خود کنند ...و باز چون عهد کریم ملکشاهی (= ملک شاه سلجوقی) بود ، نظام الملک از سر عقیدت اینها آگه بود ، همه را خوار و مهین داشتی ... " ن.ک: همان ۱۴۲، ۱۴۱، ۳۴۷، ۳۴۶

و در ستیز با نفوذ اشرافیت ایرانی شیعه در دستگاه خلافت عربی عباسی در جهت دفاع از فرهنگ ملی ایران و به قدرت رساندن خاندان ایرانی آل بویه می نوشتند :

"... شرح استیلای روافض در عهد مقتدر خلیفه از سنه ی ۳۰۵ تا سنه ی ۳۲۳ که مقتدر را بکشتند چنان بود که وزیر مقتدر بوالحسن فرات بود و سلطان خلیفه بودی و مرجع همه ی جهان با درگاه خلافت بودی و این بوالحسن فرات به عوانی و شیریری معروف بود و در مذهب رفض چنان بود که به الحاد منسوب اش کردند ... در این پنج سال که او وزیر بود پنهان رسولان به دیلمان می فرستاد و ایشان را (= آل بویه) بر ملک حث می کرد (= بر می انگیخت) ... " ن.ک : همان ۸۸، ۷۹

این نمونه ها نشان می دهد که تسنن در آن نه قرن در ایران ، دل به تازیان و خلافت آنان داشت و در این راه سخت می کوشید .

تا که در آستانه ی سده ی دهم هجری ، خلافت عثمانی که خود را جانشین عباسیان می دانست از یک سو برای بلعیدن ایران دهان گشوده بود و از دیگر سو اقوام بیابان گرد ترک و تاتار در ایران مرکزی و خراسان بزرگ و ازبکان از شمال خراسان داشتند خاک ایران را با توبره می بردند و این نقطه ی اوج فلاکت ایران و ایرانی بود و چیزی به نام استقلال و تمامیت ارضی ایران وجود نداشت .

در اینجا بود که خاطره ی قومی معجزه کرد و نهضت صفویه با تکیه بر فرهنگ ایرانی تشیع قد آراست و فضای تیره و تار ایران را روشن کرد و به حاکمیت ملی و تمامیت ارضی ایران پرداخت. به تعبیر دقیق مرحوم ملک الشعراء بهار : **«هرگاه ایرانی سنی می بود اتحاد ملی و استقلال ایران باقی نمانده ایران میان ازبکان و عثمان لوها قسمت شده بود.»** (ن.ک : سبک شناسی ۳/۲۵۴)

تا که در گذر پنج قرن، فضای ایران روشنی مطلوب خویش را بازیافت ، فرهنگ ایرانی به رو آمد، شعر و موسیقی و عرفان و ادب ایرانی جایش را باز کرد ، نوروز با حرمت هرچه تمام گرامی داشته شد و نغمه و ترانه های ایرانی در با شکوه ترین جلوه اش در گلهای رنگارنگ خود را نشان داد .

روشنفکران مذهبی ملی ما از مشروطیت به این سو به ویژه در دهه ی چهل و پنجاه خورشیدی به این حقایق بدیهی جاهل بودند و به دلیل آگاهی کاذب و دلخوری سیاسی تیشه به ریشه ی خویش می زدند . آن گونه که امروز در برون مرز فرو مایگانی به مراتب نادان تر از پیشینیان به تشیع ستیزی پرداخته اند . این بیچارگان فرومایه و آلت دست بیگانه نمی دانند که تشیع ستیزی یعنی ایران سوزی . امروز این فرومایگان بی ریشه هم صدا با رسانه های تازی وابسته به حزب بعث و پان عربیست های ناصری، به ایران ستیزی شگفتی دست یازیده اند !

شک و یقین ؛ سنت و تجدّد!

پرسش:

۱_ فرموده اید اصالت یقین و وجود که پیابند شک و تعقل و تدبیر و... است. آیا این ویژگی از یک سو با فلسفه "شک" و کنجکاوی برای یافتن حقیقت در اندیشه ی "غربی" همسان است!!! البته فرموده اید که تفاوت در دادن اصالت به یقین و وجود در نزد شرقیان و اصالت شک و ماهیت به نزدیک غربیان. خواهشمندم این معنی را بیشتر بشکافید.

پاسخ:

در اندیشه ی فلسفی یا عرفانی شرقی ، "شک" گام آغازین است که با گام های پیاپی بعدی به "یقین" یا "قرب" و "وصال" و "خلود" می انجامد که این مراحل را سیر و سلوک یا طی طریق گویند. و این همه ، بر "وجود" مترتب است. یعنی "باید باشد"ی هست که این همه تلاش برای وصال به "او" ست. در فلسفه ی غربی ، "شک" یک اصل ایستاست که آغاز و انجامش شک است. یک دور فلسفی است ، یک تسلسل نفی است که به *نیپیلیسم* = هیچ انگاری می انجامد و پیامدش "یاس" فلسفی "است. یعنی "باید باشد"ی وجود ندارد! در اندیشه شرقی "اصالت وجود" یعنی آفریدگار ، خداوند ، سرچشمه ی هستی ، که فرایندش : اخلاق و معنویت است و فلسفه ی ماتریالیستی غرب ، این را "ایده الیسم" می نامد! منظور من از اصالت "ماهیت" در فلسفه ی غربی همان "ماتریالیسم" فلسفی "است که فرایند "شک" است! یعنی غربی تا آنجا باور دارد که "ماده" باشد و به "تجربه و علم و عقل مادی علمی" ثابت شود!

۱ -نقد تجدّد پیش از نقد سنت) در ایران (و دوم : گسست یا پیوست تاریخی فرهنگی در ایران در برخی زمانه ی دگرگونی دینی فرهنگی سیاسی در ایران)

پاسخ:

بی گمان چنین باید باشد. مشکل روشنفکری در ایران همواره همین بوده و هست! خاستگاه روشنفکری در ایران ، آگاهی کاذب می باشد. آگاهی کاذب همین بینش و نگرش ماتریالیستی است به انسان و مسایل انسانی و تاریخ انسانی و جهانی و ایرانی! روشنفکری در ایران آبشخورش "چپ" بوده و هست و هنوز "چپ" می بیند و می نگرد و در برابر غرب و جاذبه های غربی زانو می زند! روشنفکران ایرانی به دلایل احساس و عقده ی کهنتری و داشتن پایگاه طبقاتی که عموماً ریشه در فرومایگی طبقاتی دارند یعنی "فعله زاده" یا "عمله زاده" بوده اند ناخودآگاه به انتقام جویی از "سنن" ، فرهنگ و تاریخ ملی ایران" پرداخته اند! برای دریافت این حقیقت کافی است به فرآورده های روشنفکری چند دهه ی اخیر از مشروطیت به این سوی بنگرید! این در حالی است که تجدّد یا

نوینگری در زادگاهش که غرب باشد دهه هاست که به نقد و نفی کشیده شده و هزاران کتاب و مقاله در نقد و نفی مدرنیته = نوینگری نوشته شده است . به گفته ی ژاک برک : غرب از مدرنیته به ستوه آمده است ! هنوز روشنفکران ایرانی در آگاهی کاذب خرامیده و خرناس می کشند ! این جهل مطلق است.

آن گونه که زین پیش در این جای و دیگر جای ها گفته ام : هویت و فرهنگ ملی ایران دچار گسست فلسفی کلامی نشده است و در هر نقل و انتقالی تنها قالب ها عوض شده است . سوگمندانۀ کهترزادگان فرومایه بی دانش این حقیقت را در نمی یابند و بر نمی تابند و یاوه می بافند ! به عنوان نمونه ی زنده : دوش در آن بوق برون مرز وابسته به بیگانه ، سه کهترزاده ی " پا به پای تاریخ " فرومایه ! شاهنامه و فردوسی را دست مایه شیادی و رمالی خویش کرده به چشم بندی توده های نادان و نالان از روزگار پرداخته بودند و یاوه های شگفت می بافتند ! آیا این نسل پریشان آواره و بیچاره نباید همواره دچار بحران هویت گردد ؟!

میراث معنوی آریایی!

پرسش:

۱- پرسش دارم درباره ی اوستا، بخش وندیداد (که گویند فراگفت درست آن «وی دیوداد» است به معنی قانون=) داد (ضد دیو[ها]: نست این که خوانش یا فراگفت=) تلفظ (درست آن چرا "ویدیو داد" است؟ آیا به سبب همسانی نگارش برخی واجها د بره ی پهلوی است؟ تا آنجا که من با ایندبیره (هام دبیره (آشنایی دارم همسانی میان N و E یا I نیست. نویسه ی N همسان با O-U-V میباشد. و E یا I مانند G , D, نگاشته می شود. (البته نمیدانم که شما تا چه اندازه در زبانشناسی و زبان های باستانی ویژه دان هستید.)

پاسخ:

شادمانه شما از من به زبان دین دبیره آشنا تر و داناترید و من از این زبان بس اندک می دانم که هیچ است. من در ترجمه و تفسیر اوستا به گزارش شادروان استاد پورداود اعتماد و استناد می کنم چراکه او را برآستی به این میراث گرانقدر سخت باورمند و توانمند و چیره یافتم. در باره ی واژه وندیداد، همانچه را در کتاب *ایران، آیین و فرهنگ* نوشته ام می گویم که: وندیداد، تلفظ ساده و رایج کلمه ی اوستایی: *وی دیو داته* = *vi.daeva.data* است که معنای آن: *قانون ضد دیو* یا کسی که *قانونش جدایی و دوری از دیو* است.

۲- از این پرسش گذشته و مهمتر این که: گفته میشود ویدیوداد از دیدگاه درونمایه ای کهتر از برخی بخشهای دیگر اوستا است و در پیوند است با آیین های ایرانی. پیش از زرتشت و حتا آیین و کیش و دین و باورهای آریایی (هندیرانی). (پس چگونه است که در باره ی دادها و دستوهای دینی). احکام شرعی (هنگامه ساسانیان و بهدینی ساخته و پرداخته ی موبدان آن زمانه است

پاسخ:

دانشور گرامی! من آنچه را به پرسش گرفته اید به گونه ی مشروح و مفصل در کتاب یاد شده آورده ام و به میراث آریایی پیش و پس از حضرت زرتشت پرداخته ام. توجه داشته باشید که میان یشتها و وندیداد مشترکاتی وجود دارد که من در آن نامه از آن ها یاد کرده و نشان داده ام.

۳- آیا (گمان و نگر من برپایه برخی خوانده ها و دانسته هایم) درست است که موبدان ساسانی از تبار همان مغ های کهن، از خاندانهای ماد، هستند که پدر اندر پدر و پسر پس پدر، سرپرست و مسئول گزاردن و به جای آوردن آیین ها و آداب و رسوم دینی کهن _ پیش از زرتشت- بودند و گفته می شود که در آغاز رستاخیز دینی و پاکسازی و پیرایش اجتماعی و باورداشتی و آیینی زرتشت، با

وی از در ناسازگاری و ستیزه در آمدند و پس از زرتشت، دوباره آیینهای کهن را با دادن رنگ و بوی زرتشتیگرانه و گذراندن از پالوانه ی (=صافی) (دین راستین زرتشت، زنده کرده و آنچه را که زرتشت مردمان را از آن بازداشته بود، به وی باز بسته، دوباره به دین وی اندر کردند؟.

پاسخ:

به این وقایع که به پرسش گرفته اید در آن جای ، مستند پرداخته ام . در بخش دوم آن نامه(صص ۱۵۹-۱۲۴) : (نهضت زرتشت) طلوع اندیشه ی آریایی (، شامل : ۱ - غراز های اندیشه ! ۲ - مبانی نهضت ! ۳ - استقبال رعایا ! ۴ - پیروزی نهضت ! ۵ - پیروان و یاران ! ۶ - مخالفان و دشمنان ! ۷ - میراث زرتشت ! (در بخش سوم) صص ۲۹۸-۱۶۲ : (پس از زرتشت ، شامل : ۱ - ادغام میراث آریایی در آیین جدید ! - و ...

۴- و در یک سخن، آیا بسیاری دستورهای آمده در وندیداد) و نیز دیگر بخشهای اوستا)، با آموزه های زرتشت ناسازگار و همستار نیست؟ یا این که نه چنین است). مانند ازدواج با خویشان = خوویدودک(؟؟؟. و دیگر آن که آیا همگان مردم ، سر به سر، گردن می نهادند به برخی آیینهای نامردمانه ی مغان) به پندار خویش(بهدین؟! چون از برخی نوشتارهای پهلوی بر میآید که ای موبدان ، کافر و پادفراه برخی گناهان را - برای نمونه - زناشویی با خویشان و به همسر گزیدن خواهر و و دیگر نزدیکان همخون(محرم)، بر نهاده و دستو داده بودند؟. آیا چنین دستوری از سوی موبدان نیرومند و درباری ، نشان این نیست که همگان یا توده ی مردمان از بسیاری از این دادهای بیدادانه، سرپیچی می کردند و بر آنها کار نمی کردند مگر اینکه به زور به انجام آن واداشته میشدند؟ و آیا یکی از دلیلهای دلزدگی مردم از آیین نیاکان و درپی آن شکستن ساسانیان از تازیان تازان به ایران، همین نیست و نشانه ی این نه که توده مردم ، بر آیین موبدان و دین ساخته ی موبدان موبد "کرتیر" نبودند، مگر به زور چوب سیاست و ترس از پرچسب بددینی و زندیکی خوردن و ... مرگ؟

پاسخ:

به این موضوعات نیز در همان نامه در مقاله ی : موبدشاهان) صص ۲۲۳-۲۰۵ (و مقاله ی : ختودت) صص ۲۳۷-۲۳۰ (مفصل پرداخته ام . سزد که برای دریافت دیدگاهم آن نامه را از نظر بگذرانید . در آن دو نوشتار ، به چند و چون این موضوعات و احکام پرداخته و تدابیر موبد کرتیر را با ترجمه ی کتیبه او آورده ام و پس از طرح و تحلیل پیشینه این سنت ریشه دار آریایی ، خاطر نشان ساخته ام که رعایای آریایی زیر بار این حکم نمی رفته اند . هرچند که براین باورم دین باوران آریایی به این سنت مقدس روی می آورده و آن را بسیار گرامی می داشته اند . بدیهی است که منظور اشرفیت دین باور آریایی است که در قدرت و ثروت شریک بود یا در آن دستی داشت که حفظ و حراست از خون ، قدرت ، ثروت ، چنین سنتی را ایجاب می کرد ! و در پایان سزد که بدانیم سنت ختودت به هیچ روی از سر هرزگی و هیزی نبوده بلکه برپایه ی داده های آیینی و عرف دیرین آریایی بوده است!

خاطره ی قومی ایرانی!

پرسش:

۱ - شما روضه الشهداء ی واعظ کاشفی را ویراسته و چاپ نمودید. در باره کیش وی از همان زمان زندگانی اش دوگانه گویی بود برخی وی را شیعه و برخی سنی می دانستند....نوشته اند که وی سنی حنفی بوده است. می خواستم نگر شما را هم بدانم.

پاسخ:

نخست آن که انگیزه ی تصحیح و تحقیق کتاب یادشده ، بوی خوش آشنایی بود که از این کتاب به مشام رسید و آن تبلور خاطره ی قومی ایرانی است که در این میراث گرانقدر متجلی است. خاطره ای که در هیچ یک از میراث پیشین و پسین نیامده است. سپس آن که در پیش گفتار کتاب یاد شده شرح حال مولف را آورده ام و به آن شایعه پاسخ داده ام و گفته ام که علت آن شایعه ، ازدواج مولف با خواهر عبدالرحمان جامی عارف بزرگ ایرانی بوده است.

پرسش:

۲ - نگر شما در باره تصوف و اسلام ترکی و ریشه های تصوف) بویژه آنچه ... از تاثیر کیش و آیین تاتاران و مغولان - چنانکه بالاتر نوشته ام (- چیست؟ و درباره دین و آیین سنتی مغولان و تاتاران و ترکان اندکی سخن بگویید.

پاسخ:

در پیش گفتار کتاب تاریخ تصوف اسلامی به ریشه ها و پیشینه تصوف عموماً و تصوف ایرانی خصوصاً پرداخته ام. سزد که بدانیم روح لطیف و متعالی آریایی عرفان خواه و عرفان خیز است و می توانم گفت که این تعالی روح و روان و هنر اندیشه تنها نزد ایرانی است. پیشینه این روح را باید از مانی پی گرفت و به سروده ها و نگاره های او اندیشید. توجه داشته باشید که: تسنن در هر شکل و اسم و رسم ، و نزد هر قوم و قبیله ، و در هر قلمروی که باشد ، به سرشت تازی خویش وفادار است و به گونه ای است که انعطاف ناپذیر می باشد و با هیچ فرهنگی نمی سازد و همواره درگیر است و خون ریز ! ترکان به دلیل بحران هویت تاریخی ، همواره از شاخی به شاخه ای پریده اند تا کسب هویت کنند. تسنن یکی از پناهگاه هایی است که ترکان به آن پناه آوردند اما به دلیل سرشت تازی تسنن و از دیگر سو به خاطر فقدان هویت و فرهنگ ترکان ، تاثیر یک سویه بوده است. از این رو چیزی به نام اسلام ترکی ، گزافه گویی است. این تعبیر نابجا را شرق شناسان غربی بکار برده اند و برخی از ما به تقلید از آنان بر زبان می رانیم ! مغولان نیز که با ترکان هم خوی و هم جوی هستند ، فاقد فرهنگ متعالی بودند و تاثیر پذیرفتند. تاثیر آنان تنها آسیب های روانی و زبانی بود که زبان

پارسی را آلودند . در رابطه با تاثیر و تاثر تصوف ، سزد که کتاب تاریخ تصوف را که در واقع تاریخ خاستگاه تصوف است از نظر مبارک بگذرانید.

پرسش:

۳ - شما درباره بابک خرم دین چه نگری دارید). و خواهشمندم درباره "خزر" ها و دین و کیش ایشان هم روشنگری بفرمایید و اگر می شود کتابی معتبر درباره تاریخ و آیین و دین و فرهنگ و زبان مردمان نژاد زرد(ترک و تتر و مغول (به من معرفی نمایید.

پاسخ:

تاکنون در باره ی بابک ، پژوهشی مستقل و بی طرفانه صورت نگرفته است . در گذشته ، مارکسیست ها در این باره تحریفات و دروغ هایی می ساختند تا بابک را فاسد و ملحد و بی آیین و سرانجام یک مارکسیست لنینیست دواشته معرفی کنند ! آن گونه که حلاج و حافظ را و یا نهضت شیعی سربداران(دوره مغولان(و نهضت عرفانی حروفیه(دوره صفویه (را ملحد و مارکسیست معرفی کردند ! چسباندن بابک به ترکان نیز یکی از شوخی ها یا تحریفات تاریخی است ! آن گونه که چسباندن حضرت زرتشت و بوعلی سینا و مولوی و ... به ترکان شوخی و ناچسبیدنی است ! من درجایی درباره بابک جمله ای نوشته ام و آن هنگامی بود که سرنوشت او را از آغاز تا انجام در منابع تازی دیده بودم و دریافته بودم که : نهضت بابک تنها نهضت مستقل و ملی ایران بود(... ن.ک : شعوبیه / پیش گفتار . (بابک مانند هر قهرمان ملی تاریخی دیگری در دریای تحریف و دروغ و تهمت و برچسب گم شده است . این گمنامی و بدننامی از همان روزگار خود او توسط کارگزاران خلیفه و هواداران بابک آغاز شد . خواجه نظام الملک سنی در سیاست نامه همین شایعات و تحریفات دشمن و دوست را به عنوان سند خدشه ناپذیر گرفته و علیه بابک هرچه خواسته نوشته آن سان که تهمت هایی از خود به مزدک نیز زده است و سرانجام همه قهرمانان ملی ایران را مهدور الدم دانسته است(ن.ک : اسلام و ایران ، مذهب و ملیت ایرانی . و نیز : مقاله ی : تشیع / امامیه پاسدار هویت ملی / همین وبلاگ / آرشیو . بهمن ۸۶ . (در باره مغولان ، غربیان بسیار نوشته اند که برخی به پارسی گزاری شده است . اما تاریخ مغولان نوشته مرحوم اقبال هنوز بی مانند است . درباره خزری ها نیز می توان به منابع معاصر حیات و حضور این قوم رجوع کرد از جمله به کتاب مروج الذهب مسعودی(۳۳۶ قمری) و نیز به این منبع مهم The Standard Jewish Encyclopedia: D.N.Dunlop: بخش The History of Jewish khazars

جنگ زرگری!

پاسخ به قلی ننه جگرکی موسوم به "حرامک مشیری"

پرسش:

پای منبر **قلی ننه جگرکی** (موسوم به **حرامک مشیری**) نشستہ ام و به مغلطہ های این مردک مخبث مخبث گوش می دهم . مستدعی است درباب "**جمله خبری و استفهامی**" شرحی بدهید و معلوم دارید که این خوش ترکیب خوش نقش خوش مزه !! این معارف مشعشع را از کدام قوطی عطاری برداشته و آیا درست برداشته یا که جنگ زرگری راه انداخته است.

پاسخ:

آن گونه که زین پیش گفته ام به تاکید می گویم که فرد یاد شده آدم عامی بی اطلاعی است که از زمانه و زمینه ی مساعد بهره جسته در این آب گل آلود به شکار توده های نادان و نسل ساده دل بحران زده پرداخته است . این فرد ، مصداق بارز آن فرد شیادی است که در برهوت نادانی ، به کرسی شده ، جماعت نادان و نالان را مخاطب ساخته ، فریاد می زند : اهای ! دانید که امامزاده یعقوب را شیر بر فراز مناره در مصر دید ؟! تا که ناگه دانایی این شیاد را بشناخت و بر سر آن جماعت نادان و نالان ، دردمندانه از جهل این شیاد بنالید که : ۱- یعقوب نبود و یوسف بود ! ۲- امامزاده نبود و پیامبر زاده و خود نیز پیامبر بود ! ۳- بر فراز مناره نبود و ته چاه بود ! ۴- مصر نبود و کنعان بود ! ۵- شیر نبود و گرگ بود ! ۶- و تازه اصل داستان از بیخ و بن دروغ بود!

این فرد ، اطلاعاتی روزنامه ای دارد واز دانستن علمی زبان و فرهنگ غرب محروم است و زبان آن مرز و بوم را بسیار عامیانه می داند ! اطلاعات این فرد ، شنیداری است و به هیچ روی دانش لازم را ندارد . این فرد چیزی شنیده بی آن که بداند اصل و فرع موضوع چیست و تحریر محل نزاع چگونه است!

خوب اکنون : موضوع چیست ؟ و محل نزاع کجاست ؟

موضوع این است که : فلسفه غرب بر **هیچ انگاری و شک و اصالت ماهیت** مبتنی است و فلسفه ی شرق بر **اصالت وجود و یقین** استوار است . انسان غربی باید **هیچ انگار**، **نیست انگار**، **کنجکاو و شکاک** باشد تا پویا گردد . انسان نیست انگار و هیچ انگار ، انسانی بی ریشه ، بی هویت و معلق است چراکه در این بینش فلسفی : همه **حقایق**، **مجاز**ند . و چون حقیقتی وجود ندارد ، بنابراین چیزی به نام اخلاق و معنویت که پشتوانه ی فلسفی انسان باشد وجود ندارد . به گفته ی پرفسور ژاک برک : "**باید باشد**"ی وجود ندارد تا بر پایه آن ، چیزی به نام **اخلاق و معنویت** شکل بگیرد) ! **ن.ک/ 1993 .Paris . Jacques Berque/ Relire Le Coran** : این کتاب توسط من به پارسی ترجمه شده و به چاپ رسیده است . **ن.ک** : فهرست آثار

در حالی که فلسفه شرق بر **اصالت وجود و یقین** مبتنی است. یقینی که فرایند شک، تعقل، تفکر، تأمل، تدبر و تذکر است! فرایند این بینش: انسانی است باریشه و هویت، با پشتوانه‌ی نیرومند فلسفی عرفانی اخلاقی، دارای هویت تاریخی فرهنگی، پایدار و استوار در برابر توفان الحاد!

محل نزاع این جاست که: نخست دعوا بر سر منابع و مصادر آگاهی و محتوای آنهاست! سپس در تلقی غربیان از اخبار و اطلاعات است که آنان می‌پندارند **جمله‌ی خبری** مفهوم یقینی دارد و **جمله پرسشی** یا استفهامی مفید شک است! غربیان را در این زمینه تالیفات بسیار است که دیرینه‌ترین و مهم‌ترین آنها که هنوز بی‌مانند است کتاب مشهور و معروف *The Meaning of Meaning (A Study of the Influence of Language Upon Thought and of the Science of Symbolism* تألیف *Charles Kay Ogden, Ivor Armstrong Richards, Bronislaw Malinowski, Francis Graham Crookshank* می‌باشد.

کتاب بالا در واقع برگرفته است از **زبان شناسی شرقی** و در مجموع گونه‌ای کتاب **معانی بیان و بدیع** است. با این تفاوت که مولفان مواد خام را گرفته‌اند و پالایش و پیرایش کرده و بر پایه روش شناسی نوین غرب، شاهکاری در ادبیات آفریده‌اند. در حالی که در منطق زبان شرقی، **جمله خبری** ذاتاً مفید یقین نیست بلکه می‌تواند کاذب باشد. آن گونه که **جمله‌ی استفهامی** نیز گاه مجازی است گاه انکاری و گاه حقیقی! منطق زبان شرقی از نیرومندترین منطق‌های ادبی است تا آنجا که غربیان از این منطق، الهام گرفته‌اند. به یاد دارم که در دهه شصت خورشیدی، یکی از استادان گرانقدر زبان پارسی که کتاب بالا را خوانده بود و به شدت از آن کتاب متأثر شده بود و آن را بسیار می‌ستود، به ایشان گفتم که فهرست موضوعات و محتوای این کتاب برگرفته است از منطق زبان و معانی بیان خود ما! و ایشان ناگه به خود آمد و دریافت که از ما گرفته و به خود ما می‌دهند! سزد که خواننده کنجکاو برای دریافت معانی جمله در زبان شناسی شرقی به کتاب‌های زبان و ادبیات (منطق، معانی بیان، بدیع) بنگرد تا دریابد که توانمندی زبان و منطق شرقی تا به کجاست و آنگاه اگر به زبان شناسی غربی بنگرد خود دآوری خواهد کرد!

هند آریایی!

پرسش:

چرا پاکستان و بنگلادش از هند جدا شدند؟ وجوه ناسازگاری مردم شبه قاره هند که منظور مسلمانان و هندیان هستند چیست؟

پاسخ:

آنچه به هند رفت و تبلیغ شد، تسنن بود که سرشتی تازی داشت و انعطاف ناپذیر می نمود و نمی توانست فرهنگ هند را برتابد و با آن در آمیزد. هندیانی که سنی شدند در گذر عصرها و نسل ها سرشت هندی شان را از دست دادند و هویتی سنی تازی یافتند تا آنجا که هیچ گونه احساس و وابستگی به سرشت نخستین خویش نداشتند. این استحاله هویتی با تعصب و تصلب تسنن درآمیخته و هندوها را در چشم و دل سنیان، کافر، نجس، بت پرست و مهدورالدم ساخته است. نتیجه این برداشت پس از استقلال هند (۱۹۴۷ میلادی) از سلطه ی بریتانیای کبیر، به تجزیه هند انجامید و سنیان هند قلمرو ویژه خویش را پدید آوردند. بدین سان قلمروی به نام پاکستان غربی و شرقی پدید آمد و در سال ۱۹۷۱ میلادی پاکستان شرقی به جدایی و استقلال اندیشید و نام بنگلادش بر خود نهاد!

هند آریایی!

پرسش:

چرا آریاییان هند بیشتر به فرهنگ و سنت های آریایی وفادار مانده اند تا ایرانیانی که خود را آریایی می دانند؟ هند بیش از ایران در معرض یورش بیگانگان بوده است چرا به اندازه ایران آسیب ندیده است؟ چرا تازیان نتوانستند بر فرهنگ هند چیره شوند؟

پاسخ:

در پی کوچ آریاییان به فلات قاره ، قبایلی که نتوانستند زورگویی رقیبان را بر سر چراگاه و شکارگاه تحمل کنند و یا در نبرد و تنازع بقاء ، باختند به آن سوی سند تاختند ! و این کوچ و گریز پیش از پیدایش حضرت زرتشت بود ! هزاره های پیش از میلاد ! آنچه اینک هست ، اینان آریاییان هندی اند که هنوز حضور دارند . با وجود فرهنگ و میراث مشترک نخستین ، آریاییان هند پاسداران فرهنگ آریایی به ویژه حکمت آریایی پیش از زرتشت هستند . خدایانی را که زرتشت ، دیو نامید و از ساحت باور آریایی راند ، در هند گرامی داشته شد و هزاران سال است که چنین است و خواهد بود. از دیگر سوی هیچ فرهنگی نتوانست در دل فرهنگ دیرین و ریشه دار آریایی هند نفوذ کند و هیچ متنی فلسفی کلامی عرفانی نتوانست جای *اپانیشاده* و *ریگ وداها* را بگیرد و یا در *ایجاد خلسه* و *خلود* ، از آنها نیرومندتر باشد . بدین سان میراث آریایی هند همچنان دست نخورده ، نفوذ ناپذیر ، استوار ، پایدار ماند . برخلاف *زبان اوستایی* ، *زبان سانسکریت* زنده و جاوید ماند و میراث سترگ آریایی هند را ازگزند فرهنگ های بیگانه مصون داشت . بدیهی است که باید هم سنت ها و آیین های آریایی در این سرزمین دست نخورده باشد . تازیان در هند کاری از پیش نبردند هر چند که شکل و شیوه حضور فرهنگ سامی در هند با اشغال و کشورگشایی همراه نبود بلکه از طریق فراخوان صوفیان مسلمانی بود که به هند راه یافته بودند .

ایران تاریخی و اقتدار ملی!

پرسش:

بادرود . ایا گستردگی قلمرو شرط اقتدار ملی است؟ و ایا این گستردگی مایه دردرس نیست؟ و ایا دلیل پایدار نماندن ایران تاریخی که به تعبیر جناب عالی : " آسیا ، ایران بود" ناشی از ناتوانی دولت مرکزی بود یا جبر تاریخ و زمان چنین اقتضا کرد که ایران کوچک شود ؟ زیرا برخی هم میهنان به ایران تاریخی می اندیشند و برای از دست رفتن بخش های تاریخی ایران افسوس می خورند . در پایان اقتدار ملی را تعریف کنید چون این اصطلاح را شما بسیار بکار می برید.

چند پرسش:

۱ - ایا گستردگی قلمرو شرط اقتدار ملی است؟

پاسخ:

گستردگی قلمرو شرط اقتدار ملی نیست.

۲ - ایا این گستردگی مایه دردرس نیست؟

پاسخ:

گاه این گونه است . به ویژه هنگامی که فتور وحدت ملی پیش آید و جغرافیای انسانی و فرهنگی یک دست و هماهنگ نباشد.

۳ - ایا دلیل پایدار نماندن ایران تاریخی که به تعبیر جناب عالی : " آسیا ، ایران بود" ناشی از ناتوانی دولت مرکزی بود یا جبر تاریخ و زمان چنین اقتضا کرد که ایران کوچک شود ؟ زیرا برخی هم میهنان به ایران تاریخی می اندیشند و برای از دست رفتن بخش های تاریخی ایران افسوس می خورند!

پاسخ:

همه ی آن عوامل نقش داشته اند . سوگمندها به دلیل ناتوانی ، بی درایتی و بی کفایتی دولت های مرکزپس از صفویه ، ایران بخش های اصلی و تاریخی خویش را از دست داد.

۴ - اقتدار ملی را تعریف کنید!

پاسخ:

اقتدار ملی دارای تعریف کلیشه ای قالبی تاریخی ثابتی نیست. این تعریف با حفظ اصول، تابع "زمان حال" است. اقتدار ملی در: وحدت ملی است، سپس در رفاه نسبی توده ها، در برخورداری توده ها از حقوق تکوینی و تشریعی، در آبادانی کشور، در تولید ملی، در استقلال مطلق اقتصادی، در شکوفایی فرهنگ ملی، در آموزش و پرورش ملی توده ها بدور از هرگونه افراط و تفریط. در حفظ حریم و حیا، در جدایی، استواری و استقلال نهاد های ملی و نیروهای سه گانه ی: قانون گذاری، کارگزاری، داوری. در حفظ حرمت و حریم پشتیبانان ی نیرومند ملی که آیین و اخلاق باشد. در گرانمایی کارگزاران که برآمده و پروریده فرهنگ ملی و ازبینش تاریخی ملی و دانش و کارایی لازم برخوردار باشند.

ایران و مسایل ایران!

پرسش :

پرسش ۱ ..... - برپایه سخن شما درباره ی " خرد " (و سه گونه ی " آیینی، عرفانی، دانشی " آن) من می اندیشیدم که " <خرد" ایرانی/آریایی با "عقل" عربی/سامی دوتا ست و یکی نیستند. البته بکار بردن این بجای آن در زبان همگانی چندان فرقی ندارد. خواست من از این سخن دوگانگی خرد و عقل از دیدگاه اندیشه شناسی و فرهنگشناسی است > آیا اندیشه من درست است؟

پاسخ:

خرد و عقل دو نام اند برای یک " ابزار " ، آنچه سرنوشت ساز است محتوا یا فرهنگ است که این ابزار را می آموزد و می پرود و رشد می دهد و شکوفا می سازد . و گر نه خود ابزار به تنهایی خام است . بدیهی است که خرد آریایی از پشتوانه ی اساطیری بسیار دیرین و نیرومندی برخوردار است تا آنجا که خاستگاه و پرورشگاه خرد آریایی ، حکمت آریایی شده است.

۲ - از شما اندکی رنجیدم. درپاسخ به کسی که از آقای مشیری انتقاد می کرد و از شما نیز (آن گونه که وی گفته) "به سبب "دست به عصا رفتن و مماشات". فرموده اید: " زوزه ی مغان در بامدادن" و "الحان باربدی".!!! مگر موسیقی ایرانی را اسلام پدید آورد و ما پیش از تازش تازیان خنیاگری نداشتیم؟؟.....

پاسخ:

آنچه گفتم به هیچ روی به معنای ناروایی نیست . مغان را در روزگار باستان آوایی نیایشی ستایشی بوده که بامدادان پس از خروس خوانی ، بر بلندای بام یاکه تپه یا که کوهی آوایی بسیار گنگ و رمزآلود از ژرفای دل و ته گلو برمی آوردند که کس نمی دانسته چه می گویند . چراکه سرودهای نیایشی به زبانی بس دیرین بوده که آریاییان را با آن زبان آشنایی نبوده است و گویا که خود مغان نیز معنای آن ها را در نمی یافتند (درست مانند اورادی که امروز توده ها بر زبان می رانند و معنای آن را نمی دانند . که من این را تایید و تاکید می کنم زیرا تاثیر روانی و اعتقادی آن سرنوشت ساز است و اصولاً متون مقدس و اسطوره ای را نباید ترجمه کرد و فهمید و اگر ترجمه و عوام فهم شدند خاصیت یا تاثیر اثری جادویی خویش را از دست می دهند .) (به الحان باربدی اشاره کردم از این رو که از آن ها چیزی نمی دانیم و به ما نرسیده و از دیگر سوی آن موسیقی سلطنتی طبقاتی ، لالایی بوده برای شخص شاهنشاه و هرگاه می خواسته اند خبری ناگوار به شاهنشاه دهند و می ترسیدند که آتش خشم شاهانه دامن دبیران و موبدان را بگیرد ، از باربد می خواستند که در قالب سرودی خبر را به عرض

شاهنشاه رساند . بنا براین آنچه بوده موسیقی ملی نبوده تا رعایا را خوش آید ! البته رعایای آریایی ساز و آواز ویژه خویش را داشتند و هر قوم و قبیله ای به ساز و آواز و ترانه های خویش دل شاد بود!

بدیهی است که تازیان از آن سوی مرزها با خود چیزی به نام موسیقی نیاوردند. تازیان مردمی بس ساده و بی آرایش و بدون پشتوانه و پیشینه ی فرهنگی نیرومند و ژرفی بودند که با دست خالی آمدند . اما (خواسته یا ناخواسته) آنچه روی داد، بسیارمهم و سرنوشت ساز بود ، و آن دگرذیسی بس ژرف انسان آریایی یا ایرانی بود که در برش یا مقطعی کاملاً منفصل (گسست انسانی فرهنگی تاریخی) پدید آمد. انسانی نوین برآمده از جهان بینی و بینش و نگرش نوین که در روند تکامل ، خلق و خوی و آبخورنوینی یافت و ذوق و ذایقه بسیار متفاوتی با گذشته ی باستان پیدا کرد. موسیقی ملی ایران نیز فرایند این تغییر و تحول روح جمعی جامعه آریایی و برخاسته از این بینش ، نگرش ، فرهنگ و جهان بینی نوین است. تکرار و تاکید می کنم که موسیقی ملی ، ادبیات ، عرفان ، هنرملی ، فردوسی ، خیام ، سعدی ، حافظ ، مولوی و دیگر نخبگان و مشاهیر علم و ادب و فرهنگ ایران ، میوه های همین خاک و کود و خس و خاشاک و شاخ و برگ چهارده سده اند ! و این به معنای کندن ریشه از گذشته ی باستان نیست ، ریشه و بذر باستان بود که در زمینه و زمانه ی نوین شکوفا شد ! تنها توده های فرومایه و نادان می توانند این حقیقت و واقعیت را از سر جهل یا که از روی عقده از روزگارشان انکار کنند !

۳- ولی گذشته از اینها یک پرسش داشتم در باره شاهنامه :
.....در بسیاری جایها، همواره فرزند کوچکتر یا به سخن فردوسی "کهنتر به سال " (اگر سه تن باشند سومی و اگر دو تن باشند دومین) بر بزرگتران و مهتران برتری داده می شوند. نمونه اش "ایرج" که سومین فرزند فریدون بود و بهترین بخش جهان بدو داده شد و برادران بر وی رشک بردند. (نمی دانم معنای نام "فریدون" که "سومین" است، تنیز پیوندی با این دارد یا نه)

پاسخ:

در حکمت آریایی از دیر باز گفته اند : بزرگی به عقل است نه به سال ! فردوسی در سراسر شاهنامه این آموزه ی بسیار سرنوشت ساز را آموزش می دهد زیرا سرشت کهن پذیر آریایی گاه در غفلتی نمادین پیره خرفت کهن سال کردن را بر جوان خردمند هوشیار دانا ترجیح می دهد . این آموزه در اسطوره های آریایی فراوان است.

۴- پیشتر از شما پرسیدم که :
" آیا صفویان در بسیاری زمینه ها چه نیک و مثبت ، چه بد و منفی، همانند ساسانیان نیستند؟ "
و شما پاسخ دادید که :
این روح و سرشت معنویت گرای فرهنگ آریایی و ایرانی است که چنین اقتضا می کند . ما چه خواهیم و نخواهیم روح متعالی و سرشت فرهنگ آریایی معنویت گرا و آیینی است. مشکل اساسی در افراط و تفریط این قوم است <<< در تاریخ ایران مقاطعی بوده که افراط را بر می تافته و سزاوار بوده است . مثلاً پس از سقوط اشکانی ، افراط ساسانی در ستیز با یونانی مآبی و رومی گرایی آریاییان و بازگشت به هویت و فرهنگ ملی سزاوار بوده اما ادامه آن پس از اردشیر، نابجا و ناسزا بوده است . اقدام و افراط صفویان برای نجات ایران و احیای هویت ملی و فرهنگ ایران ضروری و بجا بوده است . >>>
چراکه تسنن بنا به سرشت تازی گرای خویش همواره با هویت ملی و فرهنگ ایران در ستیز بوده و

همواره دل به زبان و فرهنگ تازی داشته و از هر فرصتی برای پیوستن به تازیان بهره جسته است. پرسشم این است که آیا - چنانکه فرمودید <<:پس از سقوط اشکانی ، افراط ساسانی در ستیز با یونانی مآبی و رومی گرایی آریاییان و بازگشت به هویت و فرهنگ ملی سزاوار بوده اما ادامه آن پس از اردشیر، نابجا و ناسزا بوده است >>. ولی درباره صفویه چنین فرمودید<>:اقدام و افراط صفویان برای نجات ایران و احیای هویت ملی و فرهنگ ایران ضروری و بجا بوده است .>>ولی نگفته اید پس از آن و از چه هنگامی این تندرویها و افراطها تابسزا و نابجا و زیانبخش بوده؟ و آیا بوده یا نه می بایست در سراسر دوره صفویه به همین روال کارکرده می شد؟؟

پاسخ:

اقدام صفویان که لازمه ی بقای ایران بود ظرف زمانی خویش را می طلبید . زیرا روند احیای ایران و حفظ تمامیت ارضی و ایجاد وحدت ملی زمانی دراز می خواست . چراکه تازیان آن سوی آب های خلیج فارس تا روزگار شاه عباس بزرگ دست بردار نبودند و غایله مشعشعیان را راه انداخته بودند که به تجزیه خوزستان می کوشید و خون ها ریختند تا خوزستان را از ایران جدا کنند و شاه عباس این فتنه سیاه را برانداخت . سنیان در گوشه و کنار ایران نیز در افروختن آتش فتنه فعال بودند و دل به تجزیه ایران داشتند. این وضع کم و بیش و با شدت و ضعف تا پایان روزگار صفویه ادامه داشت.

۵ - و دیگر اینکه با رویکرد به این نگر شما < " آیا دردوره ی پس از قاجارهای گجسته ی میهن فروش افراط های رضاشاه پهلوی در برخی جایها، بسزا و بایسته نبوده؟؟ گرچه من با هر گونه واداشتن و زور و خودکامگی مخالفم و با نظام پادشاهی به هرگونه آن حتا تشریفاتی ترین گونه اش سراسر مخالفم و خواهان حکومتی بر پایه رای مردم (جمهوری) هستم که برترین شخص کشور ، هر نامی که داشته باشد، هرچندسال یکبار با رای مردم یا نخبگان برگزیده مردم، دیگر شود و دیگری بر جایش بنشیند.

پاسخ:

بی گمان اقدامات اولیه رضاشاه بسیار سرنوشت ساز و ضروری بود. اصولا رضاشاه پهلوی با حمایت جدی علما و مراجع بزرگ شیعه امامیه روی کار آمد تا آنجا که حمایت از حکومت او " واجب شرعی" قلمداد شد. توجه داشته باشید که شهریار آیینی یکی از نهاد های ملی آریایی است و در سراسر اوستا و میراث آیینی باستان از شهریار آیینی یاد شده است و سوشیانت نهایی یک شهریار آیینی است.

۶ - پرسش پایانی: دلیل شما برای ترجمه کردن قرآن چه بوده و در این ترجمه چه کرده اید؟ و اگر می شود به کوتاهی درباره شیوه کارتان توضیحی بدهید ؟ (چون من آن را نخواندم و نیافتم و آیا این ترجمه شما در بازار پیدا می شود؟)

پاسخ:

آن گونه که در پس گفتار ترجمه گفته ام اصولا من با ترجمه ی متون مقدس مخالفم . این واقعیت را در هنگامه ترجمه بیش از پیش دریافتم . اقدام ترجمه به روزگار روشنفکری من بر می گردد . این ترجمه

سال ها ی سال به درازا کشید چراکه در میانه راه به این نتیجه رسیدم که قرآن ترجمه ناپذیر است و این تردید ، درنگ به همراه داشت . اما کاری بود که بیش آن انجام یافته بود و باید به پایان می رسید . نخست بر آن بودم تا برگردانی به پارسی سره کنم که بی مانند باشد . بخش بزرگی از این خدای نامه این سان گزارده شد . سپس دریافتم که این پارسی سرایی هرچند براستی زیباست و خواستنی ، لیک توده هارا بس دشخوار و توان خواندن نیست چراکه واژگانی پارسی کنار هم چیده بودم که بی مانند و بی پیشینه بود . به ویژه که واژگان دری خراسانی و پارتی پهلوانی درهم آمیخته چیدمانی از زیباترین واژگان ناب پارسی کهن که گویی گلستانی است رنگارنگ ، پدید آورده بودم که براستی شگفت انگیز و دلربا می نمود . تا که بیم نادانی توده ها و هوار گزیده ها مرا باز داشت و از راهی که رفته بودم باز آمدم ! در این گزارش بس شگفت هنر خویش نمایاندم و چیرگی خویش نشان دادم تا رشک ورزان و آزمندان نتوانند که ربودن توانند و نام ننگین خویش برآن نهند . سوگمندان کارگزار چاپ که خود دل بسته و شیفته ی این گزارش بود به سرمایه و سود خویش اندیشید و سرانجام از انجام چاپ پشیمان شدو من به ناچار باید شیوه ای پسند توده ها پیش می گرفتم و می گزاردم تا توده ها را خوش آید . این بود که کار گزاردن به درازا کشید و من دل تنگ از این رنجی که برده بودم و کس این گوهر پارسی را ارج نهشت . می بینی که در این نگاره های ناب پارسی نشانی از واژگان تازی نیست . و این همه را هم اکنون از روان خویش می نویسم بی آن که درنگی کنم یا دنبال واژه ای بگردم . چنان در خویش توان پارسی سرایی و آفریدن واژگان ناب از نهاد و گزاره گرفته تا بن و آوش و آوند دارم که هرآنچه را زبان زیبای مادری ام نیاز دارد بی درنگ پدید آورم بی آن که باکی از یاوه های نافرهیختگان داشته باشم . اما چه سود که توده های فرومایه از دانستن این گوهر های پارسی ناتوانند !! من زین پیش " سخن نامه ی علی پسر بو طالب " را به همین شیوایی به پارسی گزارده بودم که با دگر گونی اندکی در برخی واژگان چاپ شده است ! چنان که شگفتی همگان را در آوردم و رشک ورزان را به هیاهو واداشتم و گزارش هزار ساله سخن نامه را به چالش کشیدم و نادرستی های گزاردن آن نامه از تازی به پارسی را نمایاندم و کس نتوانست که دم بر آورد ! و خدای را براین گزاردن سپاس باد !

آری ! سرانجام ترجمه را از سر گرفتم و به زبان توده ای فهم ترجمه کردم . در این ترجمه برای نخستین بار موضوع و مخاطب آیه هارا مشخص کرده ام و در رسایی هرچه بیشتر ترجمه کوشیدم به ویژه در آیات الاحکام که ترجمه آن بس دشوار است . در این ترجمه نقد دیگر ترجمه ها نیز نمودار است . این ترجمه در دست چاپ است !

اسطوره و خرد!

پرسش :

فرموده اید: "" اسطوره اگر باز گشایی یا رمز گشایی شود دیگر اسطوره نیست. و این کار، همان تحلیل عقلی و علمی اسطوره یا بازی با آن است. "" در اینجا چند پرسش پیش می آید مرا:

۱ - شما که در شاهنامه پژوهیده اید و جسته اید و نوشته اید. فردوسی بزرگ چرا گفته : از او (= افسانه و استوره و گزافه های خرد ناپذیر) هرچه اندر خورد با «خرد»!!! دگر، بر ره «رمز» معنی برد ؟؟؟؟؟؟ خواهشمندم در این باره روشنگری نمایید (نه چنان که برخی گزارندگان، تنها به معنای واژگانش می پردازند و از دستور زبان و سبک خراسانی سخن میگویند و واژگان را بر سامان جمله ی دستورمند) !!!فاعل... مفعول... فعل (می چینند!!!!.... و پرسشی بزرگ: جایگاه خرد و خردورزی در اندیشه و فرهنگ ایرانیان کجاست ؟ چرا فردوسی به نام خداوند جان و خرد سخن می آغازد. و پسانگاه در ستایش خرد داد سخن داده؟ چرا نام خدای ایرانی (خدای اندیشه ی زرتشت (خردمند است). (هستی بخش بزرگ دانا= اهوره مزد). آیا "خداوند جان و خرد فردوسی" و " اهورامزدا"ی زرتشت (=) بزرگ جان بخش دانا یکی نیستند.؟؟؟

پاسخ: خرد در حکمت آریایی سه گونه است و سه قلمرو دارد : ۱- خرد آیینی(که قلمرو آن شامل معانی و مفاهیم آیینی یا شرعی می شود. (۲- خرد عرفانی) که قلمرو آن فراتر از دایره ی خرد آیینی است و شامل ادراک یا تحمل معانی گرانبار و پر راز و رمز عرفانی می شود. (۳- خرد علمی) که قلمرو آن محدود و معین است به قلمرو دریافت های مادی تجربی و علمی بشر. (منظور فردوسی معانی و مفاهیمی است که در قلمرو این سه خرد باشد. و این همان است که در پاسخ پیشین گفته بودم : آن سان که هیچ پدیده ای در جهان مادی نیست که شکل هندسی نداشته باشد ، در جهان معنوی نیز هیچ پندار و باور و صوری از خیال نیست که در یکی از این سه قلمرو قرار نگیرد!

۲ -روشنتر بفرمایید ما، انسان امروز، که خرد گروهی مان (شاید)گسترده تر از هزاره ها ی استوره یی است؛در برخورد با استوره چه واکنشی نشان بدهیم.

پاسخ:

به همان اندازه که خرد جمعی انسان متکامل و متعالی معاصر رشد کرده به همان اندازه راز و رمز و ژرفای اسطوره ها نیز بیشتر فهمیده شده و آشکار گشته که اسطوره ها توان درک و فهم ژرف تری را می طلبند . دقیقاً به همین دلیل دانش " میتولوژی" یا اسطوره شناسی گسترده ترین دانش در قلمرو علوم انسانی گردیده و بیشترین تحقیقات و تالیفات را به خود اختصاص داده است . واکنش انسان

خردمند دانای معاصر در برابر راز و رمز و ژرفای اساطیر ، حیرت است و اندیشه و سرانجام ادای احترام و سکوت!

۳ - از همه اینها گذشته و برتر و مهمتر، خویشکاری استوره در روزگار ما چیست؟ آیا نمی توان گفت هنگامه استوره ها به سر رسیده است؟ یا چنان که برخی استوره شناسان بزرگ بر آنند " استوره ها در هر زمان متناسب با ویژگیها و نیازهای آن زمانه خویشکاری شان دیگر می شود و یا این که انسان، استوره های تازه و امروزی می سازد و می آفریند و این دگرذیسی و زادمرد استوره ها همواره می باید ؟

پاسخ:

اسطوره ها همواره به ویژه در این روزگار ، نیرومند ترین پشتوانه ی معنوی اخلاقی فلسفی انسان بوده و هستند .در هیچ دوره ای از ادوار تاریخ زندگی بشر ، اسطوره ها این اندازه که امروز نقش دارند نقش نداشته اند . زیرا از یک سو هرچه رفتاری های روحی روانی اخلاقی بشر بیشتر شود و انسان احساس یاس فلسفی عرفانی و در نتیجه احساس تنهایی و ناکامی کند ، حضور اسطوره ها در زندگی انسان بیشتر می شود . و از دیگر سو هرچه خرد و اندیشه آدمی کمال یابد و دانش آدمی فزون شود و سرچشمه های عرفان آدمی روان گردد به اساطیر بیشتر نزدیک می گردد و انس می گیرد!

نیز فرموده اید که " < خرد " ظرفی است که گنجایش مظروفی چون " اسطوره " را ندارد . به همین دلیل ، به نفی و انکار اسطوره می پردازد و سرانجام آن را عامیانه " خرافه " می نامد!> ولی نگرش من به استوره چنین نیست که سد در سد عامیانه باشد و خرافه. مگر نه این است که استوره ها در سدی و بخشی از راستاد و حقیقتی را در دل خویش دارند؟ (به سخن استاد دکتر کزازی) «مازهای راز» هستند. آیا گشودن رازها و پی بردن به حقیقتهایی کهن از اندیشه و نگاه مردمان پیشین،- به سخن شما - بازی با استوره است؟ باز هما پرسش نخست : پس کارکرد استوره برای انسان امروزی چیست؟....نیز فرموده اید " خرد ابزار یا ظرف است " . می پرسم: این ابزار به چه کار باید آید و چه در این ظرف می گنجد. ??? اگر در آوند خرد نخستینگان مفاهیمی نمی گنجید و که به استوره دیگر گشته است و یا این که انسان چند هزاره پیش این ابزار را به اندازه ی بایسته آماده کار نکرده و از آن کار نکشیده، آیا امروز هم، چنین است و نمی تون خرد را ورز داد و خردورزی بایسته نمود؟؟؟

پاسخ:

منظور خرد خام یا نخستین است که کمال نیافته و هنوز بسیار ابتدایی است و توان و تحمل بار گران اسطوره را ندارد (بیشتر آدمیان چنین اند به ویژه روشنفکران که فرایند آگاهی کاذب اند) خردی که با بینش تنگ و تاریک و باریک مادی به قضایا می نگرد و به اصطلاح تا نوک بینی بیش نمی بیند. از این رو بی تاب می کند ، نفی و انکار می کند ، بر نمی تابد ، هوار می کشد ، هیاهو می کند . بدیهی است با چنین خردی به سراغ اسطوره رفتن و تحلیل عقلی و علمی (!!!) کردن ، بازی با اسطوره است . و گر نه کدام خردمند فرهیخته است که نداند راز و رمز و ژرفای اسطوره بیش از توان عقل و دانش اوست!

آیا جایگاه خردورزی و عقل در نزد شیعه، میراث خرد ناب یا جاودان خرد آریایی/ ایرانی نیست؟؟؟ (و همچنین است جایگاه خردورزی در برخی از دبستانهای کلامی تسنن (مانند مکتب اعتزال یا معتزله) که به پیروانش ایرانی بودند).

پاسخ:

بی گمان چنین است با این توضیح که در تشیع به معنای شریعت، خرد آیینی غالب است و در طریقت، خرد عرفانی. در قرآن بر خرد ورزی تاکید بسیار شده (تعقل، تدبر، تفکر، تذکار، تذکر، تذکیر، تامل و...) تا آنجا که به گونه ی پسوند آیه ها در آمده است (افلا تعقلون، افلا تفكرون و...) و هر سه گونه ی "خرد" را شامل می شود. و این برترین امتیاز اسلام بر دیگر ادیان سامی است. در ادبیات شیعه امامیه، "بر" خرد" ورزی تاکید بسیار شده و در متدلوژی کلام و فقه شیعه امامیه، "خرد" نقش اول را دارد. برترین امتیاز تشیع بر دیگر مذاهب اسلامی در "ملازمه ی عقلیه" است که می گفت: تنها هرچه را "خرد" بپذیرد آیین می پذیرد! همین ویژگی بود که مکتب کلامی معتزله از تشیع تاثیر پذیرفت و "بر" خرد" تکیه کرد!

*****

پرسش:

با پوزش و درود ددوباره یادم رفت نگرتان را درباره رایها و اندیشه های استاد منوچهر جمالی ببرسم. من بسیاری از نوشت های ایشان را از اینترنت دریافت کردم گرچه همه را نخواندم و گرچه برخی از نگرشهایشان را در نمی توانم یافت. ولی به گمان درخور نگرش است و ارزش خواندن و نقد و بررسی دارد که البته از همچو منی بر نمی آید این گستاخی اکنون، تا سپستر چه شود و چه شوم... امیدوارم در دریافت اندیشه های ایشان یاریگرم باشید.

پاسخ:

اصولا پالیدن و پژوهیدن در فراورده های اندیشه و فرهنگ انسانی، کاری است شایسته و بایسته، چراکه تکامل در گرو چنین کرداری است! اما این پالیدن و پژوهیدن هنگامی کارساز است که هر اندیشه و فرهنگ را در ظرف زمان و مکان یا جغرافیا یا قلمرو خود آن بپالیم و بپژوهیم. این دانشور ارجمند که پیداست دارای ذوق و شوق سرشاری است باحال و هوای روشنفکری و متدلوژی فلسفه نوین غرب در میراث بس دیرین آیینی آریایی شرقی به این پژوهش و نقالی پرداخته است. این روش را سال ها پیش از او ایران شناسان غربی با گرایش های کاملاً ماتریالیستی-اومانیستی خالص آغاز کردند و راه به جایی نبردند و کارشان چون بی خاصیت و بیگانه با سرشت میراث آریایی بود نگرفت و یخ زد! من در تلاش این دانشور گرامی گونه ای تحمیل دیدگاه های اومانیستی ماتریالیستی گرافه گویانه ی سفسطه آمیز و در نتیجه تحریف جهان بینی و فرهنگ آیینی آریایی می بینم!

نیایش و زبان!

پرسش:

..... «چرا باید به زبان تازی» **خدا** «را یاد کنیم حال آنکه او به هیچ قوم و زبانی تعلق ندارد؟»

پاسخ:

نخست باید بدانیم که زبان عقیدتی را نباید با زبان قومی یکی بدانیم! زبان آیینی تنها شامل قلمرو متون مقدس عقایدی می شود. آن سان که «زبان سانسکریت» زبان ملی هند نبوده و نیست و تنها متون مقدس آیین های دیرین هند به آن زبان است. آن گونه که «زبان اوستایی» هرگز زبان ملی ایران نبوده ولی هزاره هاست که زبان متون مقدس آیینی است. یعنی در روزگار باستان در کنار زبان ملی (= پارسی باستان ، پهلوی اشکانی ، پهلوی ساسانی ، پارسی درباری = دری (زبان آیینی با «الفبای دین دبیره» ویژه متون مقدس دینی بوده و تنها موبدان به آن زبان آشنا بوده اند و رعایا در نیایش های گروهی آن اوراد را با خلوص نیت ، در پی موبد تکرار می کرده اند بی آن که بدانند چه می گویند و اکنون هنوز نیز چنین است . سپس باید بدانیم : آیینی که زبان اصلی خویش را از دست دهد و از قالب اصلی بدرآید کارایی اش را از دست می دهد و قابل تحریف است . زیرا «مظروف» که محتوا باشد از «ظرف» که زبان باشد درآمده و در ظرفی دیگر که زبان ترجمه باشد ریخته شده است . در اینجا است که مشکل پدیدار می گردد زیرا زبان دوم توانایی و گنجایش آن معانی و مفاهیم را ندارد و این ناتوانی و نداشتن گنجایش ، چند مشکل را به وجود می آورد : ۱- تحریف محتوا ، معانی و مفاهیم . ۲- قداست زدایی از متون عقیدتی که لازمه روانی و کارایی جاودانی قداست آیین ، زبان ویژه آیینی است . ۳- عوام زدگی متون مقدس آیینی که از بار قداست آن می کاهد و حالت اثیری و خاصیت اسطوره ای معنوی عرفانی روحانی آن را می گیرد. آیین های آریایی همواره به این اصول توجه داشته اند که آیین باید زبان ویژه خویش را داشته باشد و رعایا را حق دانستن آن زبان نبوده است . زیرا کارایی و تاثیر اخلاقی ، روحانی و معنوی آیین ، در زبان ویژه آن است . ترجمه متون مقدس ، فاقد همه ی آن آثار روحی روانی اخلاقی و معنوی است ! در پایان ، برای نمونه سزد که ببیندیشیم: نیایش یا اوراد افطاری (= ربنا ، با آوای باشکوه استاد شجریان (و سحرگاهی ، اگر با زبان ملی خوانده شود ، آیا آثار روانی و روحانی خاص خویش را از دست نمی دهد ؟ این است راز و رمز زبان آیینی ! آن سان که اگر سرود ملی ایران با ترجمه ی انگلیسی یا تازی خوانده شود بی روح و بی تاثیر است!

پارسی ستیزی تازیان!

پرسش:

درود دارم خدمت شما . رسانه های تازی یورش گسترده ای را در ستیز با ایران و زبان پارسی آغاز کرده اند . تلوزیون ماهواره ای ام. بی. سی وابسته به عربستان سعودی یا امارات ، چند ماهی شده که شبکه ای به نام : ام . بی . سی فارسی راه انداخته و با پخش فیلم های سینمایی هالیودی، اقدام به زیر نویس پارسی نموده است . این پارسی نویسی بسیار نادرست و غیر ادبی است . آیا این کار عمدی نیست تا به **زبان پارسی** ضربه بزنند؟

پاسخ:

سوگمندانۀ چنین است که گفته ای . تازیان در این سه دهه پای از گلیم برون هشته و گستاخانه تازشی همه سویانه آغازیده اند . زیر نویس پارسی شبکه یاد شده بخشی از این یورش است . زیرا **ترجمه** بسیار نادرست و **انشا و املا**ی بسیار نادرستی دارد . و این چیزی جز آسیب رساندن به **زبان پارسی** نیست . کسانی که مدعی پاسداری از **زبان و فرهنگ کشور**ند باید با این تازی بازی تازیان برخورد کنند ! بی گمان پوسیدگی و گندیدگی **توده ها** و ولنگاری و بی تفاوتی **نخبه ها** به این تازی بازی کمک کرده است و گر نه با واکنش گروهی می شد به این پارسی ستیزی تازیان پایان داد!

اسلام ایرانی!

پرسش:

بادرود . نظر شما درباره کتاب **En Islam iranien** تالیف **Henr y Corbin** چیست ؟ آیا شما نیز همین را می گوئید ؟ لطف فرموده منظورتان را روشن فرمایید.

پاسخ:

کتاب یاد شده در چهارجلد است که یک جلد آن به موضوع مورد بحث ما ارتباط مستقیم دارد . من نیز همان را می گویم ولی با دقت و تاکید بسیار بر اصل هویتی تشیع امامیه که با توجه به واقعیت و حقیقت تاریخی ، معرف فرهنگ ، هویت ملی ، وحدت ملی و تمامیت ارضی ایران است . تا آنجا که تشیع امامیه را شناسنامه ملی ایرانی می دانم . آن گونه که مسیحیت، شناسه ی سرشت انسان غربی شده و انسان غربی پیش از هرچیز مسیحی است، تشیع امامیه نیز چنین نقشی در سرشت ایرانی دارد. من این را بر پایه ی تعصب یا هواداری یا دلباختگی یا شیعیگری یا هر انگیزه شخصی دیگر نمی گویم بلکه این حقیقت را را براساس واقعیت و حقیقت فرهنگی تاریخی می گویم . من این حقایق را در کتاب : اسلام و ایران : مذهب و ملیت ایرانی ، بسیار مستند و بی طرفانه نشان داده ام). ن.ک : فهرست آثار.(مرحوم ملک الشعرای بهار در روزگار باستان گرایی محمد رضاشاه فرمود:" هرگاه ایرانی سنی می بود اتحادملی و استقلال ایران باقی نمانده ایران میان ازبکان و عثمان لوها قسمت شده بود." ن.ک:سبک شناسی ۳/۲۵۴ .

تاریخ و تحقیق؛

ارزیابی "تاریخ العرب قبل الاسلام"

تالیف مرحوم دکتر جواد علی

پرسش:

باسلام. می خواهم نظر شما را درباره نوشته های «جواد علی» در کتاب «تاریخ العرب قبل الاسلام» جلد سوم صفحه ۱۲۸ تا ۱۳۱ درباره کلمه "مجوس" و تعاریف و تعبیر ایشان بدانم. مستدعی است با توجه به رشته تحصیلی و پایان نامه ام به من پاسخ دهید. ممنون می شوم.

پاسخ:

کتاب یاد شده دوبار تالیف شده: بار نخست در «ده جلد» که جلد دهم آن فهرست اعلام است، و بار دوم در «چهار جلد». «بنا به تصریح مولف، تالیف چهارجلدی کتاب از امتیاز بیشتری در دقت و کثرت منابع برخوردار است. این کتاب یکی از بهترین و جالب ترین کتاب هایی است که تا کنون در باره آن موضوع نوشته شده و برآستی بی مانند است. مولف بزرگوار و دانشمند آن کتاب که خدایش بیامرزد مردی بی همتا در نگارش «تاریخ» بود. او «علم تاریخ» را به درستی می دانست و به شیوه های «تاریخ نگاری معاصر» نیک آگاه بود. درباره ی واژه ی یاد شده، او نقل قول کرده و خود وی هرگز چنین دریافتی نداشته است. سوگمندانه همه راویان، محدثان، فقیهان، مفسران، متکلمان، مورخان و نویسندگان تازی در فهم آن واژه دچار اشتباه بوده و هستند و خواهند بود! زیرا هرگز به خود زحمت تحقیق از منابع اصلی و مستقیم را نداده اند! بیشتر به تحریفات و شایعات تاریخی تکیه می کنند که «شایعه ی مستند» شده است! و این ستمی است علمی و تاریخی در حق آیین و قومی یکتاپرست که هرگز بت نپرستیده و یکتاپرستی را به جهان عرضه داشته است.

جنگ زرگری؛

پاسخ به قلی ننه جگرکی (=حرامک مشیری)

درخواست!

باعرض ادب و سلام . با شرمندگی هرچه تمام از ساحت مقدس ایران و اهل علم و ادب این سرزمین . شوربختانه فردی .....به نام «**قلی ننه جگرکی**» با نام مستعار «**حرامک مشیری**» منسوب به خطه لرستان ایران مایه ننگ قوم لر و بختیاری های شریف گردیده . استدعا دارم همان مطلب **جنگ زرگری** را که چند روز قبل در این وبلاگ بود تکرار کنید تا همولایتی های لر این.....را بشناسند.

پرسش:

پای منبر **قلی ننه جگرکی** با نام مستعار **حرامک مشیری** نشسته ام و به مغلطه های ایشان گوش می دهم . مستدعی است درباب «**جمله خبری و اسفهامی**» شرحی بدهید و معلوم دارید که این خوش ترکیب خوش نقش خوش مزه !! این معارف مشعشع را از کدام قوطی عطاری برداشته و آیا درست برداشته یا که جنگ زرگری راه انداخته است.

پاسخ:

آن گونه که زین پیش گفته ام به تاکید می گویم که فرد یاد شده آدم بسیار عامی ، شاید وبی اطلاعی است که از زمانه و زمینه ی مساعد بهره جسته در این آب گل آلود به شکار توده های نادان و نسل ساده دل بحران زده پرداخته است . این فرد ، مصداق بارز آن فردی است که در برهوت نادانی ، به کرسی شده ، جماعت نادان و نالان را مخاطب ساخته ، فریاد می زند : اهای ! دانید که امامزاده یعقوب را شیر بر فراز مناره در مصر دیدید ؟! تا که ناگه دانایی این فرد را بشناخت و بر سر آن جماعت نادان و نالان ، دردمندانه از جهل این فرد بنالید که : ۱- یعقوب نبود و یوسف بود ! ۲- امامزاده نبود و پیامبر زاده و خود نیز پیامبر بود ! ۳- بر فراز مناره نبود و ته چاه بود ! ۴- مصر نبود و کنعان بود ! ۵- شیر نبود و گرگ بود ! ۶- و تازه اصل داستان از بیخ و بن دروغ بود!

این فرد ، اطلاعاتی روزنامه ای دارد و شگفتا که با وجود بودن سال ها در فرنگ ، از دانستن علمی آن زبان و فرهنگ محروم است و زبان آن مرز و بوم را عامیانه می داند ! اطلاعات این فرد ، شنیداری است و به هیچ روی دانش لازم را ندارد . این فرد چیزی شنیده بی آن که بداند اصل و فرع موضوع چیست و تحریر محل نزاع چگونه است!

خوب اکنون : موضوع چیست ؟ و محل نزاع کجاست ؟

موضوع این است که : فلسفه غرب بر هیچ انگاری و شک و اصالت ماهیت مبتنی است و فلسفه ی شرق بر اصالت وجود و یقین استوار است . انسان غربی باید هیچ انگار، نیست انگار، کنجکاو و شکاک باشد تا پویا گردد . انسان نیست انگار و هیچ انگار ، انسانی بی ریشه ، بی هویت و معلق است چراکه در این بینش فلسفی : همه حقایق ، مجاز ند . و چون حقیقتی وجود ندارد ، بنابراین

چیزی به نام اخلاق و معنویت که پشتوانه ی فلسفی انسان باشد وجود ندارد. به گفته ی پرفسور ژاک برک : "باید باشد"ی وجود ندارد تا بر پایه آن ، چیزی به نام اخلاق و معنویت شکل بگیرد! (ن.ک Jacques Berque/ Relire Le Coran .Paris .1993/ این کتاب توسط من به پارسی ترجمه شده و به چاپ رسیده است . ن.ک : فهرست آثار)

در حالی که فلسفه شرق بر اصالت وجود و یقین مبتنی است . یقینی که فرایند شک ، تعقل ، تفکر ، تامل، تدبر و تذکر است !فرایند این بینش : انسانی است باریشه و هویت ، با پشتوانه ی نیرومند فلسفی عرفانی اخلاقی، دارای هویت تاریخی فرهنگی ، پایدار و استوار در برابر توفان الحاد !

محل نزاع این جاست که : نخست دعوا برسر منابع و مصادر آگاهی و محتوای آنهاست ! سپس در تلقی غربیان از اخبار و اطلاعات است که آنان می پندارند جمله ی خبری مفهوم یقینی دارد و جمله پرسشی یا استفهامی مفید شک است ! غربیان را در این زمینه تالیفات بسیار است که دیرینه ترین و مهم ترین آنها که هنوز بی مانند است کتاب مشهور و معروف *The Meaning of Meaning* : تألیف *Charles Kay Ogden, Ivor Armstrong Richards, Bronislaw Malinowski, Francis Graham Crookshank* می باشد.

کتاب بالا در واقع برگرفته است از زبان شناسی شرقی و در مجموع گونه ای کتاب معانی بیان و بدیع است. با این تفاوت که مولفان مواد خام را گرفته اند و پالایش و پیرایش کرده و بر پایه روش شناسی نوین غرب ، شاهکاری در ادبیات آفریده اند . در حالی که در منطق زبان شرقی ، جمله خبری ذاتا مفید یقین نیست بلکه می تواند کاذب باشد . آن گونه که جمله ی استفهامی نیز گاه مجازی است گاه انکاری و گاه حقیقی ! منطق زبان شرقی از نیرومند ترین منطق های ادبی است تا آنجا که غربیان از این منطق ، الهام گرفته اند . به یاد دارم که در دهه شصت خورشیدی ، یکی از استادان گرانقدر زبان پارسی که کتاب بالا را خوانده بود و به شدت از آن کتاب متأثر شده بود و آن را بسیار می ستود ، به ایشان گفتم که فهرست موضوعات و محتوای این کتاب برگرفته است از منطق زبان و معانی بیان خود ما ! و ایشان ناگه به خود آمد و دریافت که از ما گرفته و به خود ما می دهند !سزد که خواننده کنجکاو برای دریافت معانی جمله در زبان شناسی شرقی به کتاب های زبان و ادبیات (منطق ، معانی بیان، بدیع) بنگرد تا دریابد که توانمندی زبان و منطق شرقی تا به کجاست و آنگاه اگر به زبان شناسی غربی بنگرد خود دآوری خواهد کرد!

ایران ستیزی تازیان و تازی زندگی ایرانیان!

پرسش:

قربان وجود وجود مبارک کردم . فدوی را ارادتی حاصل آمد و دلباخته این ژرف بینی تاریخی و فصاحت و بلاغت کلام و قلم گردیدم . چنین به خاطر آمد که گویا می فرمایید علمای شیعه را چنین تازی گرایی یا تازی زندگی نبوده و آنان بر هویت ایرانی شان تاکید داشته اند ! آیا در میان جماعت شیعه امامی چنین کسانی نبوده اند ؟

پاسخ:

نخست باید بدانید که «تسنن» در ذات یا سرشت خود ، فکر و فرهنگ «عربیت» را نمایندگی می کند و هرکس که مذهبی از مذاهب چهارگانه سنت و جماعت را داشته باشد، خواه ناخواه به فکر و فرهنگ تازی، تعلق خاطر دارد و با فرهنگ و هویت ملی و قومی خویش بیگانه است «! تسنن» تجلی گونه ای از «تازیسم» یا «پان عربیسم» است که در ذات خود «قومیت عربی» را می پرورد و پیروان را استحاله فطری و ملی می کند ! در حالی که «تشیع امامیه» (این ویژگی را ندارد) . ن.ک : فهرست آثار: اسلام و ایران . (با این وجود ، در برخی مشایخ «تشیع امامیه» نیز گاه «تازی زندگی» مفرط مشاهده شده و می شود که دست کمی از تسنن ندارد ! در اینجا سزد که به خاطره ای از مرحوم علامه ی روزگار و خداوندگار ادب پارسی حضرت ملک الشعراء بهار (که بر او درودباد (به قلم خود آن بزرگوار توجه کنیم که نشان از ستیز دیرین تازیان با ایران و فرهنگ ایرانی و تازی زندگی ایرانیان دارد... " پدرم مرا در کربلا به مکتب گذاشت . آخوند ما یک سید عرب بود . یک روز من یک قلم ایرانی که خیلی رنگین و محکم و مستقیم بود و پدرم به من داده بود ، دست گرفته ، افتخار می کردم که چنین قلمی در عربستان نیست و مختص عجم است ! آخوند ما با آن هیکل و وقار ، خجالت نکشیده فقط محض تعصب عربی و عجمی ، قلم عزیز مرا از دست من گرفت و به طور وحشیانه گفت : قلم ایرانی را باید شکست ! بلی ! قلم را شکسته میان صحن حسینی پرت کرد ! این عرب خوب بود که فقط قلم مرا شکست و خود مرا نظر به تعصب عربی نکشت!! ولی سایر عربان وحشی ، اگر دست شان برسد پوست عجم را می خواهند بکنند! چنان که در راه حجاز معمول است و همه شنیده اند که این عرب های ... و... برهنه با عجم ها چه می کنند! و این حالت و رای ، حالت شیعه و سنی نیست^۱ که از مستحذات قرون اخیر باشد بلکه از همان صدر اسلام این تعصب را طبیعت غالبیت برای عربان تهیه کرد و عجم ها مغلوب عرب ها بوده اند ! و از زمان تجدید سلطنت ایرانی و آمدن دیالمه در دیار عربان و تسلط های فوق العاده ای که عضدالدوله و غیره که بر عربان و بزرگ آنان که خلفای عباسی بوده اند داشته اند مزید و شدید شده است و رفته رفته در زمان سلطنت هلاکو خان و کشته شدن مسعود^۲ و آمدن امیر تیمور و خرابی شام و آمدن صفویه و قبضه کردن بر عراق عرب و آمدن نادر شاه و غیره این تعصب شدیدتر شده! عجیب اینجاست که اهل عراق عرب غالباً بلکه می توان گفت کلیه ، عجم اند و معرب شده اند و باز به خوبی عربان تربیت شده با هم وطنان خودشان ضدیت می ورزند! " (ن. ک : زندگی نامه ی بهار به قلم خودش در <http://www.bahar-site.fr/index.htm> : و برای دریافت شرح اشارات تاریخی مرحوم علامه ی بهار به کتاب من : "شعوبیه ؛ نهضت مقاومت ملی ایران" (چاپ ۱۳۷۱ تهران) و نوشتارهای زیر در همین وبگاه بنگرید !

خواجه نظام ، غزالی ، راوندی و...

پرسش:

درود . نکته بدیعی در مورد «بیرونی» فرمودید ! نظر مبارک در باره خواجه نظام الملک ، محمد غزالی ، راوندی ، بخاری ، طبری و... دیگر دانشمندان ایرانی سنی مذهب چیست ؟

پاسخ:

ان گونه که در پاسخ پیشین گفتم آنان که مذهب سنت و جماعت داشتند ، تازی گرا بودند و به عربیت تعلق خاطر داشتند و در فضیلت زبان و فرهنگ تازی سخت می کوشیدند و در سرسپردگی به خلافت و سلطنت عربی ، اخلاص داشتند . **خواجه نظام** «چیزی شبیه» **ملاعمر افغانی** «بود که در وفاداری به فرهنگ تازی و در سرسپردگی به سلطنت سنی بی مانند بود و هرچه توانست در تحریف میراث و مفاخر ملی ایران کوشید و از هیچ تهمت و دشنامی در حق ایران باستان کوتاهی نکرد . کتاب «**سیاست نامه**» او در واقع «**دروغ نامه**» و «**دشنام نامه**» ای است علیه مواریث و مفاخر ملی ایران . خواجه نظام در قتل عام نهضت های مقاومت ملی ایران علیه خلافت تازی و سلطنت سلجوقی سخت کوشا بود و در این راه جان باخت «**غزالی**» نیز که مذهب سنت و جماعت داشت در سرسپردگی به تازیان و فرهنگ تازی سر از پا نمی شناخت و تا آنجا پیش رفت که «یزید پسر معاویه» را از قتل امام حسین^ع تبرئه کرد و فتوی فرمود که لعن بر یزید جایز نیست (! ن. ک : فهرست آثار / مباحله در مدینه . (**راوندی** » نیز در تازی گرایی و سلجوقی پرستی بی مانند بود . کتاب «**راحة الصدور**» او دشنام نامه ای است علیه نهضت های مقاومت ملی ایران و تایید قتل عام رجال مقاومت ملی ایران است «**بخاری**» موبد زاده ای بود که دچار دگردیسی شگفتی شد و از بیخ و بن استحاله و تازی ماب گردید و بکلی با فرهنگ و هویت ملی خویش بیگانه شد . **طبری** «نیز چنین وضعی داشت هرچند که او «مورخ» است ولی «مفسر» نیز هست و گرایش های تازی مابانه ی او در تاریخ و تفسیر مشهود است!

ابوریحان بیرونی!

پرسش:

سلام . نظر شما درباره ی ابوریحان بیرونی چیست ؟ آیا بیرونی از ایران هویت گرفته یا از اسلام ؟
اثار او به کدام یک از این دو هویت گرایش دارد ؟

پاسخ:

ابوریحان بیرونی دانشمند نامی ایرانی را گرامی می داریم و آثار گرانقدر او را ارج می نهیم . بیرونی مانند بسیاری از دانشمندان ایرانی که مذهب سنت و جماعت داشته اند ، تازی گرا بود و از اسلام عربی کسب هویت کرده و در آثارش بر هویت اسلام عربی تاکید ورزیده و با « **نهضت مقاومت ملی ایران** » (= «شعوبیه) سخت ستیزیده و نسبت به « **میراث ملی ایران** » کم لطفی کرده است . این حقایق را در **آثار الباقیه** می توان دید به ویژه آنجا که می گوید ... : « **ونیزمانند مجوس که گفته اند از نجاست مشتق است و مثل این است که کلمه "نجوس" بوده، «نون چنان که درغیم و غین و ایم و این به میم تبدیل می شود در اینجا نیز تبدیل شده»** ... ن.ک : آثار الباقیه ۵۵۰ . یا آنجا که رجال نهضت مقاومت ملی ایران (=شعوبیه) رابه نقد و نفی می کشد می گوید : « **جمعی از دشمنان اسلام چون نتوانستند صریحا و آشکارا به مخالفت با این دین برخیزند ، پیامبران را در ظاهر تصدیق کرده ولی در باطن منکر شدند و زمانی که به اصلاح دین می کوشیدند در حقیقت در پی افساد و تخریب آن بوده اند...** **آنان که امید داشتند دولت و حکومت از عرب برگردد** » ... ن.ک : آثار الباقیه ۵۴۵ ، ۵۴۷ .

میراث ایرانی!

پرسش:

باسلام و احترام . نظر مبارک در مورد مطلب زیر که از «استادمطهری» است چیست ؟ : « ... خواندن کتاب روضه الشهداء، خواندن همان کتاب پر از دروغ. از وقتی که این کتاب به دست مردم افتاد، کسی تاریخ واقعی امام حسین را مطالعه نکرد»....

پاسخ:

نخست این که به گواهی تاریخ و آثار موجود ، مولف کتاب یادشده ، از گوینده این سخنان باسوادتر و داناتر به تاریخ و حدیث بوده است . سپس آن که این سخنان روشنفکرانه ، میراث آغاز دهه ی پنجاه خورشیدی است که رقابتی بس شگفت و شور انگیز مبتنی بر آگاهی کاذب در ارایه ی تصاویر ایدئولوژیک روشنفکرانه ی چپ گرایانه از دین و مذهب درمیان بود . روشنفکران مذهبی مکلا(به تعبیر خود گوینده سخنان بالا) ، " روضه مارکسیستی" می خواندند و روشنفکران شدگان مذهبی معمم ، برای این که کم نیورند می کوشیدند تا در مذهب نوآوری کنند و این فرمایش ها از نوآوری های آن روزگار است! کتاب یادشده دارای دو بعد روایی است : اسطوره و تاریخ ! بعد تاریخی آن نه تنها دروغی ندارد بلکه از راست هم راست تر است ! زیرا مولف کتاب ، فقیهی بسیار نکته دان و مجتهد و مرجعی آگاه به حرمت ها بوده و همه ی وقایع را از منابع موجود روزگارش نقل کرده و به جرح و تعدیل اسناد و رجال هم دانا بوده است. ویژگی بی مانند مولف کتاب یادشده که باعث این سوء تفاهات گردیده ، در آگاهی های ایرانی اوست ! کاشفی مردی به غایت ایرانی و ملی بود و با یادمان قومی ایرانی و ودایع فرهنگی اسطوره ای نهفته در آن ، می زیست و آشنایی تام و تمام داشت که پیش و پس از او هیچ یک از مدعیان آیین دانی را چنین آگاهی هایی نبوده و نیست! آن گونه که در " مقدمه مصحح " گفته ام ، بعد اسطوره ای کتاب ، روایت ایرانی از یادمان قومی خویش است یعنی گرانیگاه پیوند مذهب امامیه و ملیت ایرانی که در آستانه نهضت صفویه ظهور یافت ، به ثمر نشست و به وحدت ملی ، تمامیت ارضی ، احیای فرهنگ ملی واستقلال ایران انجامید .حقیقتی که گوینده سخنان روشنفکرانه فوق و اسلاف و اخلاف او از آن بی خبرند ! بدیهی است که اسطوره ، وقایع نیست تا تاریخ شود ، روح و روان متعالی آریایی همواره به "وقایع" قانع نبوده است زیرا تقدیس آیین و مقدسات آن باید مبتنی بر اسطوره و خرق عادات باشد ، اسوه های تاریخی باید اسطوره شوند تا قداستی مضاعف و جاودانه بیابند ، آریایی به حکمت و کلام و تجربه ، درگذر هزاره ها دریافت که قهرمانان آیینی باید فراتاریخی یا فرازمانی باشند تا ساحت مقدس شان را تاریخ نیالاید! کاشفی مولف کتاب یاد شده این حکمت آریایی را به درستی می دانست از این رو روایتی ملودرام با ویژگی های آریایی آن خلق کرد که جاودانه است ! بدیهی است که این روایت با بینش ایدئولوژیک و تاریخی نگر نمی سازد و دروغ و خرافه جلوه می کند !بینش ایدئولوژیک و تاریخی نگر ، نیاز به قهرمان تاریخی دنیوی دارد از این رو مقدسات اسطوره ای الهام بخش را از عرش به فرش می آورد تا پشتوانه و ابزار قدرت شوند! برای آگاهی بیشتر به مقدمه من بر آن کتاب نگاه کنید!

عُقدِ یِ حِقارت و دردِ بی هویتی!

پرسش:

باسلام . در این وبلاگ ..... همه ی شخصیت های ادبی فرهنگی سیاسی تاریخی و... ایرانی را ترک و از قوم ترک معرفی کرده اند !! آیا این گونه تلاش ها ناشی از احساس حقارت تاریخی و درد بی هویتی نیست ؟!

پاسخ:

سوگمندانۀ چنین است که گفته ای و این تلاشی بس دیرینه است ! در این تردیدی نیست که بسیاری از نخبگان یادشده از اقوام ایرانی و از قوم یادشده یا از آن سرزمین هستند اما آنچه آنان را نخبه و نابغه کرده ، ترکاندن و درآمدن از پوسته ی قومیت خام و پیوستن به فرهنگ پخته ، ناب و متعالی ایرانی بوده و هست که در زبان، ادبیات و فرهنگ فاخر پارسی متجلی است . تا آنجا که بسیاری از این نخبگان ، پیوستگی قومی قبیلۀ ای و تعلق نژادی خام خویش را انکار کرده و می کنند! این حقیقتی است که سوگمندانۀ هم میهنان ما به آن توجه ندارند و از درک آن عاجز یا غافل اند ! بنا براین نخبگان علمی ادبی و... ایرانی تعلق قومی قبیلۀ ای ندارند بلکه فرایند فرهنگ ناب ایرانی اند!

اسلام ایرانی

(۵)

پرسش:

السلام علیکم و رحمه الله . غرض از مزاحمت عرض تسلیت بمناسبت ایام سوگواری آخر ماه صفر و سپس طرح موضوعی و سوالی که جواب مرقوم فرمایید . امشب که شب شهادت امام رضا^ع است چند دقیقه پیش به شبکه سلام که از ایالات متحده پخش می شود نگاه می کردم که حجه الاسلام و المسلمین آقاسید محمد باقر فالی سخنرانی داشتند و نکاتی مطرح فرمودند که به یاد تعبیر " اسلام ایرانی " شما در این وبلاگ افتادم . ۱- ایشان به خواب کورش کبیر اشاره کردند که آن شاهنشاه در خواب دید که در خراسان خورشیدی نهان خواهد شد و منظور حضرت رضا بوده که در خراسان دفن شدند . ۲- ایشان به ایرانی بودن امام سجاد و دیگر امامان از نسل آن حضرت اشاره کردند که از طرف مادر ایرانی بودند و بی بی شهربانو دختر شاهنشاه ایران یزدگرد سوم همسر امام حسین^ع (و مادر امام سجاد)^ع بوده است . این سخنرانی برای بنده بسیار جالب بود بطوری که تاکنون چنین سخنانی از یک واعظ و روحانی نشنیده بودم . آیا آنچه یادآوری کردم مصداق بارز " اسلام ایرانی " شما نیست ؟

پاسخ:

آن بزرگوار به معنای درست کلمه ، روحانی و واعظ ایرانی است و آنچه فرموده ترجمان اسلام ایرانی است . روایتی دل چسب ، شورانگیز و غرورآفرین ، وفادار به خاطره قومی و فرهنگ ملی ایران که ضامن بقای ایران و ایرانی است!

پرسش:

با سلام و ارادت . شما در کتاب «شعوبیه؛ نهضت مقاومت ملی ایران» چاپ اول و دوم . داستان «شهربانو» را بررسی تاریخی یا بهتر است بگویم موشکافی تاریخی کرده اید و به نقد و نفی علمی تاریخی آن پرداخته آن داستان را از ساخته های «شعوبیه شیعه» دانسته اید ! تا آنجا که از یک سو تازیگرایان و از دیگر سو باستان گرایان افراطی در نقد و نفی این موضوع به کتاب «شعوبیه» شما استناد می کنند و حتی آن را به زبان تازی ترجمه کرده اند ! آیا این چرخش شگفت شما از چه روست ؟

پاسخ:

من کاری نادرست کرده بودم . آنچه روی داد پیامد سراب روشنفکری یا آگاهی کاذب بود که مرا برآن داشت تا باورهای اسطوره ای یا خاطره قومی را در ژرفای تاریخ بجویم و بدیهی است که نجستم . از این روی کوشیدم تا اعتراف کنم که باورهای اسطوره ای آیین را در قالب های تنگ و تاریک علم و عقل و تاریخ نباید جست و یا سنجید و محک زد ! حماقتی که روشنفکران ما گرفتار آن بوده، هستند و خواهند بود ! ن.ک : همین وبلاک . مقاله ی شهربانو ؛ خاطره ی قومی اسطوره و تاریخ ! امردادماه ۱۳۹۰ خورشیدی.

زبان فارسی و ناتوانی های نسل کنونی!

پرسش:

با سلام و ارادت . کمتر وبلاگ فارسی هست که اغلاط املائی و انشایی نداشته باشد و می توانم گفت نسلی که در این سی سال شکل گرفته در گویش و نگارش یا گفتار و نوشتار زبان فارسی مشکل دارد . در عوض گرایش بسیار سطحی و عامیانه به زبان های بیگانه بویژه انگلیسی گسترده است یعنی در همین زبان هم بی سوادى وجود دارد . ضایعه فرهنگی در این جاست که این نسل سی ساله برای پوشاندن ضعف نوشتاری یا املائی اش با الفبای انگلیسی ، فارسی می نویسد!! و این بیماری رایجی است که نسل را فرا گرفته و وقتی می پرسى چرا با الفبای فارسی نمی نویسى ؟ می شنوی که : نرم افزار فارسی ندارم ! یا : این جوری راحت ترم ! یا : این جوری عادت کردم ! آیا این یک فاجعه ملی فرهنگی نیست ؟

پاسخ:

بی گمان چنین است که گفته ای و بسا بدتر از این ! برای دریافت این رویداد اندوه بار سزد که به سرنوشت دردناک چاپ وپخش کتاب و شمارگان آن و درصد خوانندگان کتاب بنگری تا به ژرفای بی مایگی نسل کنونی پی بری ! بدیهی است که بی مایگان بی دانش بیگانه با زبان و فرهنگ پارسی ، برای پوشاندن و پنهان ساختن بی مایگی شان ، چنان گویند و کنند که گفته ای ! این ناتوانی و نارسایی در همه ی لایه ها نمودار ، پیدا و هویداست ! که دردی است بی درمان ! چراکه سقف از پای بست ویران است!

آفات توده گرایی!

پرسش:

بادرود و گرامی داشت نوروز . نوشتارهای این سامانه را خواندم . چنین دریافتم که بر این باورید : توده ها همواره "کود" اند ! و خوب شان ، علف های هرز . باید در پی گل ها یا نخبه ها بود که همواره کم اند یا اندک . نخبه گرایی اندیشه ای دیرین است که پایه پای اندیشه سیاسی از ارسطو به این سو به ویژه در ایران باستان حضور و کارایی داشته است . ایا دموکراسی غربی که پیامد اندیشه برابر سازی و به تعبیر شما " یکسان سازی توده ها " در فلسفه ی غربی است " آریستوکراسی سیاسی " را ناکار ساخت ؟ در حالی که خود غرب از آفات این یکسان سازی زیان دیده است !؟

پاسخ:

درست دریافته اید . پیشینه ی تاریخی ملل و واقعیت های اجتماعی جهان معاصر، موید این حقیقت است . توده گرایی آفت دیرینه ای است که در شرق و غرب جهان، ریشه ی تاریخی ایدئولوژیک دارد. آیین های سامی عموماً و فلسفه های نیهلیستی توده گرای غربی خصوصاً چنین سرشتی دارند در حالی که در عمل ، به نوعی نخبه گرایی می اندیشند .

هویت ملی!

پرسش:

۱-خاطره ی قومی و ودایع قومی چیست ؟۲- چرا ایرانیان اسلام را پذیرفتند و آیا به زور مسلمان شدند ؟۳- هویت و عناصر آن چیست ؟۴- آیا اسلام عنصر بنیادین هویت ملی است؟۵- آیا اسلام را می توان از هویت ملی نادیده گرفت؟۶- درباب هویت ملی برخی از سه هویت یا سه عنصر هویتی نام می برند: هویت ملی ، هویت دینی و هویت مدرن . «حاج فرج دباغ» با نام مستعار «عبدلک سروش» و «استاد داریوش شایگان» به این مقوله پرداخته اند. «پرفسوردکتر شایگان» به این نتیجه رسیده که هویت امروزی ما «**هویتی چهل تکه**» است و در توجیه این «**چند پارگی هویت**»، کتابی نیز نوشته و به همین نام چاپ کرده است . آیا می شود به «**اعتباری بودن یا قراردادی بودن هویت**» باور داشت ؟۷- آیا سکتاریسم یا فرقه گرایی با هویت و وحدت ملی و تمامیت ارضی ایران در طول تاریخ بلند این سرزمین سازگار بوده است ؟

پرسش : ۱

-خاطره ی قومی و ودایع قومی چیست ؟

پاسخ : ۱-خاطره ی قومی : مجموعه ای است از یادها ، آیین ها ، آموزه ها و درس هایی که یک قوم در تاریخ تکامل خویش آموخته و باید به یاد داشته باشد تا احساس هویت کند . ودایع قومی: مجموعه ای است از میراث های فکری فرهنگی آیینی نیاکان یک قوم که پشتوانه ی خاطره ی قومی است و عناصر هویت ملی را می سازد.

پرسش : ۲- چرا ایرانیان اسلام را پذیرفتند و آیا به زور مسلمان شدند ؟

پاسخ : ۲- حقیقت این است که انسان ایرانی همواره از افراط گرایی آیینی خسته و فرسوده می شود ، راه گریز می جوید و سرانجام علیه آیین می شورد . آنگونه که از ولنگاری و بی بند و باری نیز زود زده و خسته می شود و به معنویت گرایی روی می آورد . شاهنشاهی آیینی ساسانی که یاد و خاطره اش همواره در تاریخ گرامی باد ، در آیینی کردن کشور بسیار کوشید و در اجرای احکام آیین به مدت چهارصدوبیست سال سخت گیری بسیار کرد . این افراط به ناسپاسی و عصیان رعایا انجامید و شورش های محلی و منطقه ای بسیاری را در پی داشت تا که رعایا راه گریز یافتند و خواه ناخواه آنچه را که تازیان با خویش آوردند پذیرفتند . بدیهی است که این پذیرش عمومیت نداشت و فراگیر نبود اما آنچه چشم و دل رعیت را می ربود سادگی مطلق آیین نوین بود که همه قید و مرزهای آیین پیشین را برداشت و بدین سان رعایا احساس آسایش و آرامش کردند.

پرسش : ۳- هویت و عناصر آن چیست ؟

پاسخ : ۳

- هویت ملی ، شناسه میهنی یک قوم است . هویت یا شناسه آمیزه ای است از عناصر سازنده روح جمعی یک قوم که در عرصه ی فرهنگ آن قوم آشکار می شود . عناصر سازنده هویت عبارتند از : ودایع و خاطره ی قومی.

پرسش : ۴ - آیا اسلام عنصر بنیادین هویت ملی است؟ ۵- آیا اسلام را می توان از هویت ملی نادیده گرفت؟

پاسخ : ۴

-اسلام عنصر پایه ای یا بنیادین هویت ملی است . بدیهی است که منظور ، اسلام ایرانی است که به مثابه ظرف و مظهر فرهنگ و هویت ملی است .

۵ - آیا اسلام را می توان از هویت ملی نادیده گرفت؟

پاسخ :

۵ - اصلاً چنین امکانی وجود ندارد . حذف اسلام ایرانی از فرهنگ و هویت ملی مانند گرفتن آب از بوستان و نور از شبستان است . اگر اسلام ایرانی را از فرهنگ و هویت ملی برداریم باید از فردوسی تا حافظ را از تاریخ و فرهنگ ایران حذف کنیم . باید میراث باشکوه چهارده قرن ادبیات ، عرفان ، شعر و موسیقی و ... را از فرهنگ ایران محو کنیم . فرومایگان بی دانشی که به حذف اسلام از هویت و فرهنگ ملی ایران می اندیشند گویی نمی دانند که الفبای زبان پارسی الفبای تازی است ! مادر زبان پارسی زبان تازی است ! پشتوانه ی لغوی ادبی زبان پارسی زبان تازی است ! دستور زبان پارسی قواعد و دستور زبان تازی است ! این فرومایگان نادان نخست بروند «زبان و الفبای میخی پهلوی ساسانی» یا «زبان و الفبای ۶۳ حرفی دین دبیره روزگارساسانی» را بیاموزند و یک بند شعر شاهنامه را با این الفبا بنویسند! اگر توانستند چنین کنند ، وانگه شعار دهند و یاهو گویند!

پرسش : ۶ - درباب هویت ملی برخی از سه هویت یا سه عنصر هویتی نام می برند: هویت ملی ، هویت دینی و هویت مدرن . «حاج فرج دباغ» با نام مستعار «عبدلک سروش» و «استاد داریوش شایگان» به این مقوله پرداخته اند. «دکترشایگان» به این نتیجه رسیده که هویت امروزی ما « هویتی چهل تکه » است و در توجیه این « چند پارگی هویت » ، کتابی نیز نوشته و به همین نام چاپ کرده است . آیا می شود به «اعتباری بودن «یا» قراردادی بودن هویت» باور داشت ؟

پاسخ : ۶

-این تقسیم ها قراردادی و اعتباری است و اصلتی ندارد. سخنانی روشنفکرانه ، بی پایه و مایه و پوشالی است و کاربردی کوتاه مدت دارد . به عبارت دیگر هر سه ، یکی است . حد اکثر چنان است که بر پیکری یگانه چند رنگ پاشند لیک آنچه پایدار است رنگ ذاتی و اصلی است که می ماند و سرانجام «بازگشت به هویت فطری و ملی » است که آرمان و آرزوی انسان ایرانی می گردد» ! چند فرهنگی یا چند هویتی «به معنای مدرن معاصر ، فرآیند تمدن و فلسفه ی انسانی غرب است . انسان غربی به دلیل

ماهیت فلسفه ی غرب ، انسانی است "بی تعلق" ، همه زمانی و همه جایی و همه قومی ، بی آن که هویت و فرهنگ ویژه ای داشته باشد یعنی بی ریشه است و در نتیجه تعلق خاطری به جایی پیدا نمی کند . هویتی چند گانه دارد . گویی فرزندی است چند پدیده ! بی آن که احساس بحران هویت کند . هر چند که با گذشت یکی دو نسل ، احساسی ناسیونالیستی پیدا می کند و برایش نژاد و رنگ و قومیت ، ارزشمند و اثر گذار است ! واقعیتی که امروز غرب به آن گرفتار است . بی گمان برای انسان شرقی عموماً و ایرانی خصوصاً چند فرهنگی و هویت چند گانه مطلوب و مقبول نیست و نمی تواند باشد. در ایران ، فرهنگ فرایند آیین است و مبتنی بر خاطره قومی که در آن ، عنصر "زمان" ، از پیوستگی گسست ناپذیری بر خوردار می باشد . یعنی زمان "گذشته" در "حال" و "حال" در "گذشته" معنا و حضور پیدا می کند. تعالی روح و تجلی اندیشه و بروز جهان بینی ایرانی در چنین فضایی از زمان کرانمند شکل می گیرد . ادوار تاریخی ایران مبین این حقیقت است : روزگار اشکانیان (به مدت ۵۵۰ سال) یکی از برجسته ترین فصول عبرت انگیز تاریخ انسان ایرانی است . دوره ی بلندی که چند فرهنگی حضوری تحمیلی یافت و نظام ارزشی ساخت و چند نسل را پرداخت و همه ی ارزش های یونانی و رومی را پذیرفت و انسانی یونانی ماب پرورد. اما این دگر دیسی یا تحول، بی ریشه و پوشالی بود . زیرا انسان ایرانی یونانی ماب ، آن فرایند را بر نتافت و در بازگشت به هویت ملی خویش ، به نهضت آیینی ساسانی پیوست و حکومتی آیینی برقرار ساخت که ۴۲۰ سال دوام داشت . افراط اشکانی به تفریط ساسانی انجامید.

پرسش ۷: - آیا سکتاریسم یا فرقه گرایی با هویت و وحدت ملی و تمامیت ارضی ایران در طول تاریخ بلند این سرزمین سازگار بوده است ؟

پاسخ ۷: - بی گمان در آیین و فرهنگ ملی باستان ایران ، فرقه گرایی یک بدعت بود. آنچه بنیان وحدت ملی و تمامیت ارضی ایران را تهدید می کرد و اقتدار ملی را به خطر می انداخت همواره غیر قابل گذشت بود . در آیین آریایی باستان یکی از گناهان کبیره که کیفر مرگ داشت فرقه گرایی بود . شاهنشاهی های ایران که ابر قدرت های روزگار خویش بودند هرگز فرقه گرایی را بر نمی تافتند و با قاطعیت بدعت گزاران را سرکوب می کردند. برای دریافت این حقایق ، کافی است شاهنامه را بخوانیم . در روزگار ساسانی ، اردشیر بابکان بنیانگذار شاهنشاهی ساسانیان همه ی اقوام ناسپاس و بدعت گرای آریایی را قلع و قمع کرد . انوشه روان ساسانی نیز اقوام سرکش و بدعت گرای آریایی را سرکوب نمود). ن.ک : شاهنامه ۶/۱۳۸. (برجسته ترین بدعت های آیینی روزگار ساسانی آیین مانی و آیین مزدک بودند . با وجودی که اولی پرتوی از اندیشه ی متعالی عرفان آریایی را نمایندگی می کرد و نوری بود در ظلمت شریعت ، ولی به دلیل خامی ، بی بنیانی ، بیگانگی با سرشت آیینی ملی و تهدید هویت و تمامیت ارضی و اقتدار ملی ، باید سرکوب و برانداخته می شد و شد. نهضت یا آیین مزدک که از دل آیین زرتشت برخاسته بود و نوعی نهضت اصلاحی یا اعتراضی در دل آیین رسمی بود ، به دلیل تهدید هویت ملی و اقتدار زدایی ملی ، باید سرکوب می شد و شد. مشکل درک هویت ملی در فهم پیشینه ی تاریخی ایران و راز بقای آن است.

رسانه های تازی در ستیز با منافع ملی ایران

الجزیره ، العربیه ، المستقله

پرسش:

رسانه های ماهواره ای تازی تمامیت ارضی ایران را دارند تهدید می کنند و از تجزیه مام میهن سخن می گویند. در این میان مرتدان ملی فراری برون مرز با حمله های جاهلانه به مبانی هویت ملی و پشتوانه های آن آب به آسیاب دشمن می ریزند. مایلم در اینجا از مزدوری خاین و جاهل به نام ..... یاد کنم که سخنان زهرآگینش گویی برگردان پلوه های تازیان است. می خواهم دقیقاً بدانم شبکه هایی مانند الجزیره ، العربیه ، المستقله و... در ستیز تبلیغاتی با ایران چه اهدافی را دنبال می کنند؟

پاسخ:

سوگمندان چنين است که گفته ای. رسانه های تازی عموماً و شبکه های وابسته به حزب بعث خصوصاً، کارزار تبلیغاتی ضد ایرانی گسترده ای را دیرگاهی است که آغاز کرده اند و هر روز بر شدت آن می افزایند. این ستیز تبلیغاتی دو بعد دارد: از یک سو به مبانی فرهنگ و هویت ملی ایران حمله می کنند و دستاویز شان در این حمله تبلیغاتی سخنان ناپخته و نسنجیده یکی از روشنفکران شیدازده ی مذهبی گذشته ماست، و از دیگر سو چشم طمع به تمامیت ارضی ایران دارند و با حمایت همه جانبه از مرتدان ملی تجزیه طلب، آشکارا نیات خصمانه خویش را ابراز می دارند. شبکه های یاد شده در سطح جهانی و منطقه ای به این رسالت پان عربیستی مشغول هستند. بدیهی است که هریک از این شبکه های یادشده رسالت ویژه ای بر عهده دارد:

الجزیره که مظهر نفاق و مصداق بارز آیه ی «: الْأَعْرَابُ أَشَدَّ كُفْرًا وَ نِفَاقًا » می باشد در خدمت قومیت عربی است و در راه اقتدار و غلبه ی فرهنگ تازی و پان عربیسم می کوشد. از این رو درسوگواری برای صدام و حمایت از بقایای حزب شیطان بعث عراق و تروریست های قاعده و رساندن پیام های وهابیان اربابی و پاپتی های وحشی طالبان افغانی کوتاهی نمی کند. زیرا غلبه ی وهابیان اربابی، پیروزی پان تازیسم است و چیرگی طالبان افغانی، غلبه فرهنگ تازی! در همین راستا هر از چند گاهی که بهانه و سرخی پیدا می کند به یاد عرب های ایرانی می افتد و اشک تمساحی می ریزد و گاهی را کوهی می کند و دست به تحریکات قومی می زند تا آب را گل آلود کند شاید ماهی گرفته شود. همین **شبکه ی شیطان و سخنگوی تروریسم تازیسم** به جزیره های ایرانی خلیج فارس نظر دارد و تحریکات و تبلیغاتی می کند. آن گونه که مذبحخانه می کوشد تا نام **خلیج فارس** را تغییر دهد! این شبکه چون سگ هاری در دست «**ابوالهول قطر**» ست تا با رقبای تازی خویش تسویه حساب کند و این سگ هار را هرگاه مناسب بداند به جان آنها بیندازد!

العربیه وابسته به دار و دسته وهابی های ملحد و منافق حاکم بر حجاز است و با پول و مدیریت آنان از دویی به ستیز مستقیم با **مصلح و منافع ملی ایران** پرداخته است و در راه تجزیه ایران می کوشد، تا آنجا که گویی رسالتی جز این ندارد. از این رو بیشترین تبلیغات را علیه **مصلح ملی ایران** دارد و

رسالت اش تحریک اقوام ایرانی است . این شبکه در جعل خبر و تحلیل و تفسیر های مغرضانه بی مانند است!

المستقله نیز به همان جای « العربیه » وابسته است و رسالت دو گانه ی ویژه ای را دارد . این شبکه ارگان رسمی افراطی «پان عربیسم و وهابیت ملحد و منافق» است و برای مبارزه ی مستقیم با فرهنگ ملی ایران تاسیس شده است . از این رو یکی از دشمن ترین دشمنان رسانه ای مصالح و منافع ملی ایران است . رسالت دوم این شبکه آشکارا تجزیه «خوزستان» از آغوش ایران و تلاش مذبوحانه برای تغییر نام « خلیج فارس » است ! آرزوی دیرینه ای که تازیان در طول تاریخ در دل داشتند و هرگز برآورده نشد ، اینک می کوشند تا شاید کامیاب شوند!

دیگر رسانه های تازی رسالتی کم و بیش مشابه دارند و همگی در راستای قومیت عربی و دشمنی با ایران هم داستاند!

نماد های آیینی آریایی

پرسش:

با توجه به هیاهوی برخی افراد از جمله فردی به نام ... که سروده های عوام پسندی دارد و قصیده ای بلند به نام ... دارد ، آیا اصولاً پدیده ی چاه و سرداب ، ریشه و پیشینه ی آریایی دارد یا سامی ؟

پاسخ:

سرداب ، چشمه ، چاه ، کاریز ، غار ، رود ، دریا ، کوه ، سنگ و دیگر عناصر و اماکن طبیعت دارای معانی آیینی ، اسطوره ای آریایی هستند . حضرت «زرتشت» (که درود اهورامزدا براو باد (در پی آمیزش با همسر گرامی اش « هوی » به « چشمه » ای شد و نطفه های «سوشیانت» های موعود را در این چشمه هشت. مادران سوشیانت های موعود در همین چشمه از نطفه ی زرتشت بارور شوند. مادر سوشیانت نهایی نیز در همین چشمه از نطفه ی زرتشت بارور شود. «کی خسرو» «فرزند «سیاوش» شهید در گریز از «قدرت» ، به هنگام غیبت از جهان در چشمه ای ناپدید شد. به این نمونه ی باستانی تاریخی بنگرید: « چاه آب : در فاصله ۵۰ متری کعبه زرتشت به سمت غرب ، چاه آب ویا مخزنی به منظور ذخیره آب به شکل یک پنج ضلعی نامنظم در پای کوه کنده شده است که بلندترین ضلعش ۲۰/۷ مترو بقیه اضلاعش ۵/۵ متر طول دارند. شاید به علت اهمیت منطقه بخصوص در دوران ساسانی ، برای بازدید کنندگانی که به دیدار آثار اینجا می آمده اند و یا برای اسبان آنها مخزن آبی لازم می بوده است و شاید هم این را برای مراسم مذهبی از کوه در آورده اند» (ن. ک : آثار باستانی مرودشت و کازرون). (در حکمت آریایی چاه، سرداب ، کاریز و غار، رمز نگاه ژرف آریایی است به جهان وهستی. ظهور و حضور سوشیانت ها بلوکه کردن آرمان های دست نیافتنی و آرزوهای نابآوردنی آریایی است در پایان جهان . این امید و خوش بینی آرام بخش و سرنوشت ساز است). ن.ک: فهرست آثار : ایران آیین و فرهنگ / مقاله سوشیانس موعود نهایی در میراث دینی باستان صص+۳۱۵-۳۰۶ شاهنامه ۵/۴۱۲ : جنگ بزرگ کی خسرو با افراسیاب)

آیین باستان و دآوری های روشنفکرانه!

نگارش و نمایش: ۱۳۸۸/۵/۲۱ خورشیدی

پرسش:

نظر مبارک پیرامون مطالب زیر چیست؟ آیا این گونه روشنفکر بازی، شیوه ای یا کاسه ای داغ تر از آش نیست؟ رضا مرادی غیاث آبادی: «در نخستین سال‌های آغاز پادشاهی ساسانیان و با پشتیبانی اردشیر بابکان، دین تازه‌ای به نام «به‌دینی» یا «مزدیسنا» «مزدپرستی» (بدست موبد کرتیر به وجود آمد که پس از حدود ۱۷۰۰ سال و در قرن اخیر به «دین زرتشتی» تغییر نام داده و ارتباطی با شخص زرتشت ندارد». «نفوذ و دخالت موبدان زرتشتی عصر ساسانی در هنجارهای دینی مردمان، تحریف و تباهی فرهنگ و تاریخ ایران زمین، کشتار و نابودی پیروان ادیان دیگر و نیایشگاه‌های آنان» که کرتیر در کتیبه معروف خود در نقش رستم به صراحت به آن اشاره کرده است، موجب تضعیف هویت ملی، پیشینه تاریخی و همبستگی ایرانیان می‌شود و آنچنان بنیادهای فرهنگی و اجتماعی ایرانیان را تباه می‌کند که راه را برای غلبه مهاجمان آزمند به ایران هموار می‌سازد». «در تمام مدت سلطه‌گری دینی عصر ساسانی، جنبش‌های گوناگونی برای رهایی جامعه ایرانی از چنگال انحصارطلبان دینی و سرکوبگران آزادی‌های اجتماعی و فردی روی داد که تمامی آنها با دو ابزار پر توان و نیرومندی که همواره در ایران و جهان روایی داشته، سرکوب و نابود شدند: نخست، بهره‌گیری از قدرت نظامی و زور سرنیزه؛ دوم، بهره‌گیری از قدرت دینی و اتهام ارتداد و بی‌دینی و کفر.»

پاسخ:

سخنی است کلی و تا اندازه ای درست اما بسیار شعار گونه! که از پژوهنده ای چون آن استاد ارجمند نسزد. بی گمان حضرت زرتشت (که او را درود باد) نوری بود که در تاریکی جاهلیت آریایی جهید و درخشید! نهضتی بود با پیامی کوتاه که به ایزد یکتا فراخواند و به کشاورزی و دامپروری رهنمون شد. اما این پیام کوتاه نتوانست میراث عظیم کلامی آریایی را جایگزین شود و آن میراث گران وزن را از ساحت اندیشه و باور آن قوم بزداید. آنچه تاریخ و فرهنگ و تمدن آریایی را ساخت آمیزه ای بود از میراث پیشین و آموزه های زرتشت که در روند تکامل اندیشه آریایی پیراسته شد و در مجموع آیین حضرت زرتشت را پدید آورد. ساسانیان همین آیین را احیاء و اجراء کردند نه این که اختراع کردند!

تسنن یا اسلام عربی با فرهنگ، زبان پارسی، هویت ملی،

تمامیت ارضی و استقلال ایران در تضاد مطلق است

پرسش :

ناسازگاری ذاتی و تاریخی "تسنن" یا "اسلام عربی" با : هویت ، فرهنگ ملی ، استقلال و تمامیت ارضی ایران ، از چه رو و چگونه است ؟

پاسخ :

از این روست که تسنن در ذات یا سرشت خود ، خلق و خو و قومیت عربی را نمایندگی می کند و هیچ فرهنگ و قومیت دیگری را به رسمیت نمی شناسد و با آن در ستیز است و همواره کوشیده و می کوشد تا بر همه ی فرهنگ ها و قومیت ها غلبه کند و آنها را از بیخ و بن بر اندازد و همه کس و همه چیز را از ریشه " عربی " کند ! آن گونه که با مصر و سوریه و لبنان و سودان و لیبی و مراکش و تونس و دیگر جاهای آفریقا کرد ! این سرزمین ها هرگز "عربی" نبودند و پس از " اشغال" توسط تازیان ، زبان ، فرهنگ و هویت ملی خویش را از دست دادند و " عرب " شدند ! تسنن چیزی جز فلسفه ی سیاسی قومیت عربی (یا پان عربیسم یا پان تازیسم) نیست . تسنن به هر جا پا گذاشته کوشیده تا دگرذیسی انسانی فرهنگی ایجاد کند . افراد و اقوامی که به دام تسنن افتاده اند ، بشدت استحاله شده با فرهنگ و هویت ملی خویش بیگانه گردیده و با آن جنگیده اند ، پیشینه ی قومی فرهنگی تاریخی خویش را نکوهیده و نفی کرده اند ، در ستایش پان عربیسم ، بزرگترین تحریف ها و نارواها و دروغ ها را در حق فرهنگ ، هویت ملی و زبان مادری خویش روا داشته اند . ایران تنها سرزمینی بود که باوجود اشغال ، مقاومت کرد و "عرب" نشد . اما تسنن نهصد سال بر ایران غلبه داشت و نود درصد ایرانیان سنی بودند . برای درک سنی ایرانی ، باید سنی افغانی را در نظر آورد ! یعنی ایران پیش از نهضت ملی صفویه ، دقیقاً همانند افغانستان امروز بود !

مشایخ و نخبگان سنی ایرانی ، "عربی" می اندیشیدند و "عربی" می زیستند و در گسترش و غلبه زبان و فرهنگ تازی می کوشیدند و سرسپرده ی خلافت عربی و نوکر حکومت های سنی ترک و تاتارتازی زده بودند و در نقد و نفی پیشینه فرهنگی تمدنی تاریخی ایران ، شگفت انگیزترین دروغ ها را می گفتند و می نوشتند . زبان و فرهنگ ملی ایران را برسمیت نمی شناختند و در تحریف آن می کوشیدند . برای دریافت این حقایق تنها کافی است به میراث تسنن در ایران بنگریم :

این خواجه نظام الملک سنی ایرانی است که در «[سیاست نامه](#)» ، همه ی مظاهر و معانی فرهنگ ملی و مفاخر تاریخی ایران را تحریف می کند و هرچه می تواند دروغ می نویسد و در نابودی نهضت های مقاومت ملی ایران تردیدی بخود راه نمی دهد و به شمشیر تازی و ترک مفتخر است که به قلع و قمع رجال مقاومت ملی ایران می پردازند : « ... بنده خواست که فصلی چند در معنی خروج خارجیان(= رجال مقاومت ملی ایران) یاد کند تا جهانیان بدانند که بنده را در این دولت چه شفقت بوده است و بر مملکت سلجوق چه هوا و همت دارد خاصه بر خداوند عالم (خداالله ملکه) و بر فرزندان و خاندان او که چشم بد از روزگار او دور باد....اگر نعوذ بالله هیچ این دولت قاهره (ثبته الله تعالی) را آفتی حدیثه رسد یا آسیبی (العیاذ بالله) پیدا شود ، این سگها از نهضت ها بیرون آیند و برین دولت خروج کنند و

دعوي شيعت و قوت ايشان بيشتتر از رافضيان و خرمدينان باشد ... و كساني كه امروز در اين دولت قوتي ندارند و دعوي شيعت مي كنند از اين قوم اند " ن. ك : (سياست نامه ۲۱۱-۲۱۰)

روي آوردن به آموختن زبان تازي در سده هاي سوم و چهارم و پنجم قمري آغاز شد ولي به دليل فعاليت جبهه ي ادبي فرهنگي نهضت مقاومت ملي ايران و گسترش زبان پارسي در عرصه هاي علمي ، زبان تازي در سده ي ششم قمري رو به ضعف نهاد تا آنجا كه سنين تازي زده ي ايراني كه به تازي مي نوشتند (مانند خواجه نظام و راوندي و...) ناچار به پارسي نويسي شدند . پس از خواجه نظام الملك ، يكي از برجسته ترين سنين تازي زده ي ايراني ضد فكر و فرهنگ و زبان ايراني ، محمد پسر علي پسر سليمان راوندي (راوند كاشان) مورخ دربار ترکان سلجوقي است كه به ناچار كتاب تاريخ آل سلجوق موسوم به "راحة الصدور و آية السرور في تاريخ آل سلجوق" (تأليف ۵۹۹ قمری) را به پارسي نوشته است . هموست كه اعتراف مي كند : "در شهر سنه ۵۹۸ در جمله عراق كتب علمي و اخبار و قران را به ترازو مي كشيدند و يك من به نيم دانگ مي فروختند .." (ن. ك : راوندي راحة الصدور ۳۲-۳۳) . و اين نشان مي دهد كه زبان تازي از رونق علمي افتاده بود و زبان پارسي كه زبان ملي ايران بود زنده و پويا شده بود و زبان علمي ايران گرديده بود . اما خواجه نظام الملك سني تازي زده ، كوشيد تا زبان پارسي را در عرصه هاي علمي بميراند و زبان تازي را بگستراند . همو بود كه با ايجاد مدارس بسيار در سراسر ايران به تدريس زبان تازي فرمان داد و بدین سان بود كه زبان تازي در ايران زبان علمي شد . (ن. ك : بهار / سبك شناسي ۲۳۲-۱/۲۳۱)

يكي ديگر از تازي زدگان سني افراطي ايراني ، جاراالله زمخشري مؤلف كتاب معروف "الكشاف في تفسير القرآن" است كه در مقدمه يكي از كتاب هاي ادبي اش مي نويسد : "من بر خلاف ميل شعوبيه (= نهضت مقاومت ملي ايران) كه مايل به ترويج زبان تازي نيستند ، اين كتاب را به تازي مي نويسم تا خدا را خوش آيد و بني دشمنان زبان تازي به خاك مالیده شود " ن. ك : بهار / سبك شناسي ۶۴-۶۵ + زمخشري / مقدمه نحو / خطي / برگ يك / كتابخانه مجلس)

اين راوندي سني تازي زده ي ايراني است كه در «راحة الصدور و آية السرور» در نكوهش اقدامات فرهنگي نهضت مقاومت ملي ايران مي نويسد : «... رافضيان (= شيعيان اماميه) كاشان عليهم اللعنه ..... و هفتاد و دو فرقه طوايف اسلام ، هيچ را ملحد نشايد خواند و لعنت نشايد كرد الا رافضي (= شيعه اماميه) را كه ايشان اهل قبله ما نيستند و اجتهاد مجتهدان باطل دانند و نماز پنجگانه را با سه آورده اند و زكات برداشته اند يعني كه ابوبكر صديق در آن غلو كرد و از اهل رده بستد ، و به حج طوس روند (= به مشهد) ، هزار مرد كاشي را حاجي خوانند كه نه كعبه ديد و نه به بغداد رسيد ، به طوس رفته باشد ، و خبري از عايشه روايت كنند تا كس نگويد كه دروغ است كه : هرچه به زيارت طوس رسد به هفتاد حج مقبول باشد ....» (ن. ك : راحة الصدور ۳۹۳) . و اين اشاره به تدبيري از مبارزه ملي فرهنگي اقتصادي سياسي ايرانيان با تازيان بود كه به جاي رفتن به حجاز و ريختن ثروت ملي به جيب تازيان ، به مشهد مي رفتند ! اقدام بسيار پسندیده اي كه شاه عباس بزرگ نيز در ستيز با تازي گرايي ، ايرانيان را از رفتن به حجاز باز داشت و همه را براي زيارت ، روانه ي مشهد مي كرد و براي تشويق ايرانيان خود نيز به مشهد مي رفت . و اين تدبيري ايراني براي ستيز با تازي گرايي و تازي زدگي بود .

رواندي سپس كانون هاي مقاومت ملي شيعه را به سلطان سلجوقي معرفي مي كند و از او مي خواهد كه اين كانون ها را به آتش كشد :

قم و کاشان و آبه و طبرش^(۱)

خسرو هست جاي باطنیان

و اندر این چار جاي زن آتش

آب روی چهار یار بدار

تا چهارت ثواب گردد شش

پس فراهان بسوز و مصلحگاه^(۲)

(ن.ك : راوندي / پیشین ۳۹۵)

قرآن ، آیین آریایی **زرتشت** را در کنار ادیان بزرگ سامی (یهودیت و مسیحیت) به رسمیت شناخته و آن آیین یکتاپرستانه ی بس دیرین را به عنوان دیرینه ترین آیین توحیدی جهان پذیرفته است (ن.ك : قرآن / سوره ی حج/ آیه ۱۹) چرا که اگر قایل به نظم در قرآن باشیم یعنی قبول کنیم که هر واژه ای در قرآن بسیار حساب شده و از روی حکمت و نظم کنار هم چیده شده در آیه ۱۹ سوره حج ، در ترتیب ادیان مورد خطاب ، آیین آریایی **زرتشت** در آخر قرار گرفته که این تاخر بر « دیرینه ترین بودن» آیین یکتاپرستانه ی زرتشت دلالت دارد . اما سنیان تازی زده ایرانی در تفسیر آیه ی یاد شده می نویسند : ... و « **المجوس** » .... و هم عبده النار و ليسوا من اهل الكتاب و لذا لا تنكح نسا ءوهم و لا توکل ذبائحهم و انما اخذت الجزیه منهم لانهم من العجم لا لانهم من اهل الكتاب " یعنی : " مجوسیان آتش پرستان هستند و از اهل کتاب نمی باشند . از این رو ازدواج با زنان شان و خوردن گوشت حیوانی که به دست آنان کشته شده باشد روا نیست . بلکه از ایشان جزیه = باج باید گرفت زیرا ایشان عجم هستند و اهل کتاب نمی باشند " (ن.ك : شیخ اسماعیل حقی برسوی / تفسیر روح البیان ۶/۱۵). مبانی روایی این طرز تفکر را می توان در معتبرترین مجموعه روایی سنیان موسوم به صحاح سته یا کتاب های ششگانه ی صحیح دید : بخاری / صحیح / کتاب الطلاق / باب ۲۰ . + ابوداود / السنن / کتاب الخراج / باب ۲۱ : فی اخذ الجزیه من المجوس . + الترمذی / الجامع / کتاب الاطعمه / حدیث ۱۷۹۶ . + ابن ماجه / السنن / ابواب الصيد / حدیث ۳۲۰۹ .

این نشان می دهد که ما ایرانیان اگر استحاله شویم و با فرهنگ و هویت ملی خویش بیگانه گردیم چه موجودات افراطی بیگانه پرست خطرناک ضد فرهنگ ملی و چه کاسه های داغتر از آشی می شویم !!

لازم است بدانیم که اصولا اسلام در تمامیت روایی فقهی کلامی تفسیری عرفانی و تاریخی مذاهب خویش ، فرایندی ایرانی است ! یعنی همه ی راویان و مشایخ حدیث ، همه ی متکلمان صاحب مکتب ، همه ی مفسران و محدثان و مورخان نسل اول و دوم و سوم اسلام از « موالی» یعنی «ایرانی» بوده اند ! مثلا جالب است بدانیم که **بخاری** مولف کتاب «**الصحيح**» معتبرترین مجموعه ی روایی تسنن از **بخارا** و يك موبد زاده ی ایرانی است !! همین بخاری موبد زاده ی ایرانی اصیل که نیاکانش به زور شمشیر امویان تسلیم شده اند، سنی شده ی استحاله گردیده ی تازی زده ای می شود و در کتاب روایی خود «**الصحيح**» که نزد سنیان پس از قرآن مقدس ترین و معتبر ترین است ، احادیث و روایات ضد ایرانی بسیاری دارد ! و شگفتا که این روایات و احادیث ضد فکر و فرهنگ و آیین ایرانی ساخته و پرداخته ی راویان و محدثان ایرانی است ! که بخاری آنها را با «**سند صحيح**» !! گردآورده است !

آنچه در منابع روایی تفسیری کلامی تاریخی تسنن گرد آمده چیزی جز مبانی قدرت و فلسفه ی سیاسی پان تازیسم نیست . درد آنجاست که سازندگان ، بافندگان ، راویان و نویسندگان این مبانی ، ایرانی بوده اند !

خروج مختار به روایت ایرانی!

پرسش :

با سلام و صلوات . حال که از عاشورا و شهادت مظلومانه امام حسین^ع و فرزندان و یاران آن حضرت گفتید خوب است که از خروج مختار به روایت ایرانی هم بگویید که این خروج در خاطره قومی ایرانی چگونه است ؟

پاسخ:

تابلوی بالا، روایت ایرانی از «خروج و خروج مختار» است که در هنر والای ایرانی پدیدار گشته است ! خاطره ی قومی مظلومیت ایرانی ریشه در هزاره ها دارد ریشه در **سوغک سیاوش** :

فرو ریخت خون سر پر بها	به شخی که هرگز نروید گیا
بساعت گیاهی برآمد ز خون	بدانجا که آن تشیت کردش نگون
گیا را دهم من کنونت نشان	که خوانسی همی فر سیاوشان
بسی فایده خلق را هست ازوی	که هست اصلش از خون آن ماه روی

فتح بن علی بنداری(سده هفتم مهشیدی) در ترجمه ی تازی « شاهنامه» می نویسد : «آنک که افراسیابیان خون سیاوش بریختند ، از آن خون گیاهی برآمد که ایرانیان آن را "خون سیاوشان گویند" و تازیان آن را " خون برادران " خوانند . این گیاه راهم اکنون از ایران به سرزمین های تازی برند ...» (ن. ک : الشاهنامه / متن تازی / ۳۵۴)

در جنوب خراسان به این گیاه «**پرسیاوشان**» می گویند که در فصل بهار می روید و برای شفای بیمار مفید است ، در زکام و سرماخوردگی و سینه تنگی ، آن را چون چای دم کنند و نوشند که شفا بخش است . من خود این گیاه شفا بخش را در دشت های پرخاطره جنوب خراسان دیده ام و ساعت ها بر آن خیره نگریسته ام !

آری ! افراسیاب ، سیاوش را بکشت و جسد سیاوش را در حصارک «**ارگ بخارا**» دفن کردند . «**مغان بخارا** بدین سبب آن جای را عزیز دارند و هر سالی هر مردی آنجا یکی خروس برد و بکشد پیش از برآمدن آفتاب روز نوروز . و مردمان بخارا را در کشتن سیاوش نوحه هاست ، چنان که در همه ی ولایت ها معروف است و مطربان آن را سرود ساخته اند و می گویند ، و قوالان آن را گریستن مغان خوانند . و این سخن زیادت از سه هزار سال است ...» (ن.ک : تاریخ بخارا/چاپ مدرس رضوی / ۳۳-۳۲)

کین سیاوش !

فرامرز رستم که بـدپیش رو	نگهبان هرمرز و سالار نو
بگردان چنین گفت رستم که من	برین کینه دارم دل و جان و تن
که اندر جهان چون سیاوش سوار	نبندد کمر نیز یک نامدار
چنین کار یکسر مدارید خـرد	چنین کینه را خرد نتوان شمرد
ز دلها همه ترس بیرون کنـید	زمین را زخون رود جیحون کنید
بیزدان که تا در جهان زنده ام	بکین سیاوش دل آکنده ام
بکین سیاوش کمر بر میـان	ببست و بیامد چو شیر ژیان

*****

روایت ایرانی خروج مختار ، روایت تاریخی «واقعۀ» نیست و نمی تواند باشد چراکه ژرفای زخم و خشم فروخته ی ایرانی بسی فراتر از موضوع واقعۀ است ! در روایت ایرانی خروج مختار ، خاطره ی مظلومیت تاریخی هزاره های این قوم نهفته است ؛ پیشینه ای از : زخم از پی زخم ورنج از پی رنج ! فریادی فروخته در حلقومی همارۀ بریده ! دردی فروگرفته در سینه های همارۀ درهم شکسته ! داد خواهی از بیدادی مستمر و بی رحم ! انتقامی برآمده از ستمی مضاعف ! روایت تاریخی خروج مختار را بیست و شش سال پیش (۱۳۶۳ خورشیدی) در کتاب «بررسی انتقادی نهضت های تاریخی شیعه؛ نهضت مختار ثقفی؛ پژوهشی انتقادی» (چاپ ۱۳۷۵ خورشیدی) تحقیق و تالیف کرده ام (ن.ک: فهرست آثار) که بی گمان مورد چپاول دزدان ادبی و فیلمنامه نویسان بی سواد قرار گرفته و هرگونه خواسته اند چاپیده اند و ر بوده اند و تحریف کرده اند !

در روایت ایرانی خروج مختار ، «اشقیاء» ، دشمنان تاریخی این قوم هستند و کیفری که می بینند نشان از ژرفای خشم و کین ایرانی دارد ! خشمی نهفته در صبوری و بردباری و نجابت دیرپای ایرانی ، آتشی نهفته در زیر خاکستری سرد از درد ورنج که اگر نادیده گرفته شود آنگه که شعله ور گردد ، دشمنانش را این گونه کیفرمی دهد ! در کین خواهی ایرانی «ابومسلم و مختار» دو روی یک سکه اند ! «ابومسلم» به نمایندگی از ملیت و «مختار» به نمایندگی از مذهب از دشمنان ایران انتقام می گیرند !

اسلام ایرانی!

نگارش و نمایش نخست: آذر ۱۳۸۸ خورشیدی

پرسش :

درخواستی دارم از شما . درباره ی نمود و نماد فرهنگ و آیینهای آریایی / ایرانی باستان (مانند سوگ سیاوش!) در تشیع و نمادهای آن و در آیین های درپیوند با سوگ امام حسین و ماه محرم سخنان بسیاری گفته اند و ما نیز خوانده و شنیده ایم اگر می توانید و زمان بسنده دارید در این روزهای محرم و برگزاری آیینهای سوگ امام حسین، نوشتاری گسترده ، به ویژه در همین زمینه بنگارید و در وبگاه خود بگذارید . بی گمان این کار سبب خواهد شد تا بسیاری از ایرانیان ایراندوست که به سبب دوستاری ایران ناآگاهانه به این کیش اسلام ایرانی (تشیع) می تازند (چه شیعه ه و چه هم میهنان میهن دوست سنی و دیگران) و ناخواسته آب به آسیاب دشمنان تاریخی ایران می ریزند به نادرستی داوری و کار و اندیشه و روش خویش آگاه شوند (خود من نیز پیش از آشنایی با شما با اینکه می دانستم تشیع ، اسلامی ایرانی شده است البته بسیار سطحی بود و چندان به ژرفای ایرانی بودن آن آگاه نبودم ناآگاهانه از سر مهر مام میهن به بیراهه می رفتم) . البته پیش از این نوشتاری ارزشمند با نام "تشیع پاسدار هویت ملی" نگاشته اید..."

پاسخ :

در کتاب « اسلام و ایران ؛ مذهب و ملیت ایرانی » (چاپ ۱۳۷۷ تهران) که جلد دوم از مجموعه ی «ایران شناسی» است ، در بخش «اسلام در ایران» نوشته ام :

« بی گمان آنچه به چهار سوی جهان راه گشود ، طلوعه ی اسلام تاریخی بود که از سقیفه آغاز شد . گویی جهان گشایی در سرشت سیاسی سقیفه نهفته بود ! دستاویز این جهان گشایی بخشی از روایاتی بود که مبانی اسلام تاریخی را می ساخت ... اسلامی که به ایران آمد و ماندگار شد دارای سرگذشت و سرنوشت شگفتی است ! شگفت تر از هر رویدادی دیگر که در تاریخ دیرپای ایران روی داده است . چرا که هیچ پدیده ای معنوی فرهنگی راه یافته از آن سوی مرزها به جز اسلام در این سرزمین این چنین ماندگار و سرنوشت ساز نشده است . رویدادی که فکر و فرهنگ و هویت و تاریخ ایران را دگرگون کرد و نسل نوینی را ساخت و سرانجام موضوع و محتوای روح ایرانی شد ! حضور اسلام در ایران را باید درسه مرحله ی اساسی دید : ۱- اسلامی که ایرانی در دوره حیات رسول با آن آشنا شد ! ۲- اسلامی که با اعراب به ایران آمد ! ۳- و سرانجام اسلامی که پس از اعراب در ایران ماندگار شد ! » (ص ۱۰۸)

آنگاه در فصل « اسلامی که در ایران ماندگار شد » نوشته ام :

« اسلامی که در ایران ماند ، در گذر قرون و اعصار به تدریج ، روایت ساده ی سامی و ویژگی های عربی خود را از دست داد و سرانجام با خلق و خوی ایرانی سازگار شد و سرشت و سرنوشت ایرانی را رقم زد و تا آنجا دگرگون شد که در پی هزاره ی نخست ، به تعبیر رندانه ی سازنده ی " دساتیر " :

" چون هزار سال تازی ، آیین را گذرد ، چنان شود از جدایی ها که اگر به آیین گر نمایند ندانش ! ". اسلامی که در ایران ماندگار شد هر دو روایت خود را داشت ؛ روایتی که با فاتحان به ایران آمد و اسلام برخاسته از سقیفه را تبلیغ می کرد و حداقل ده قرن بر ایران غلبه داشت . و روایتی که ریشه در نهضت اسلام داشت و راهبر و سخنگوی آن را علی و آل می دانست و ده قرن در اقلیت و محکومیت و ممنوعیت بود و سرانجام بر رقیب خویش غلبه کرد و سراسر ایران را فرا گرفت و رسمیت و حاکمیت یافت ! » (ص ۱۲۰)

و در ادامه ی این فصل نوشته ام :

«... روایت تسنن ، ظرفیت رویش و رشد همه ی تجلیات روح و صور خیال ایرانی را نداشت و نیافت و پاسخگوی نیازهای ذاتی جهان بینی ایرانی نبود ... و مشخصه های ملی فرهنگی ایرانی را نمی توانست بپذیرد . تحریم و تکفیر فلسفه و عرفان و موسیقی و شعر و درگیری خونبار تاریخی مشایخ ایرانی شریعت با مشایخ ایرانی طریقت ، مبین این واقعیت است . منع و تحریم نوروز و مهرگان و ... و صدور احکام جزیه و خراج و گرفتن باج از برگزاری این جشن ها در طول حاکمیت سیاسی تسنن بر ایران ، کار مشایخ ایرانی تسنن بود ... بر خلاف روایت تسنن ، روایت ایرانی تشیع از اسلام گستره ای گسترده و فضایی باز داشت و پذیرای همه ی ابعاد و جلوه های متعالی و عادی روح و نیازهای ذاتی جهان بینی ایرانی بود ... تشیع به دلیل گوهر انسانی و عقلانی خود ، مشخصه های اصیل ایرانی را به رسمیت شناخت و محترم شمرد و به آنها محتوا و جهت داد . در چنین ترکیب و تالیف و پیوندی از خویشاوندی بود که انسان نوین ایرانی هویت یافت و فرهنگ و تاریخ ایران پس از باستان را ساخت تا آنجا که اسلام بخشی از هویت ملی او شد ... » (ص ۱۲۸)

و در ادامه ی پیوند و خویشاوندی **تشیع امامیه و فرهنگ ملی ایران** نوشته ام :

«در گستره ی کلامی عرفانی تاریخی تشیع ، روح ایرانی همه ی نمونه های ازلی خویش را باز یافت و آرمان های اسطوره ای خود را در عینیت عقیدتی تاریخی تشیع جست : به جای اسطوره ی سوگ سیاوش ، واقعیت تاریخی عاشورا را سوگوار شد و محتوای آن را موضوع روح سوگوار خویش نمود و از آن درس گرفت ... » (ص ۱۲۸)

آنگاه در بخش: **«نگاهی به برخی عناصر هویت ملی و فرهنگ ایرانی»** در فصل " عاشورا " نوشته ام :

«... در روایت ایرانی ، "عاشورا" رویدادی ازلی ، تراژدی غمبار انسانی ، حماسه ای قهرمانی و صورت ازلی روح سوگوار ایرانی است که عناصر آن ، قلمروی بیکران روح و گستره ی احساس و آرمان و ایده آل ایرانی را سرشار و لبریز می کند . و این همه ، فرایند روح آریایی است که وقایع تاریخی ، دنیوی و زمینی و انسانی را فراخور قلمرو خویش نمی بیند ؛ از "رنال" ، "ایده آل" می سازد و "اسوه" در "اسطوره" می جوید و این باز تاب "ضمیر ناخودآگاه قومی" اوست . این روح شگفت همواره وقایع قومی و تاریخی خویش را فرا تاریخی و فرا دنیوی کرده است و خاطره ی قومی خود را ساخته است .... حماسه ی سیاوش از آغاز تا انجام "تراژدی" است ؛ سیاوش خوب روی نیکو سیرت جهان ایرانی است که مردانگی و جوانمردی را در دامن رستم ؛ پهلوان جهان ، آموخته و مظهر فضیلت و اخلاق شده که می باید شهریار ایده آل ایران شود ، اما قربانی توطئه ی هوس و هرزگی دربار کاوس شاه گردیده ، از دریای آتش گذشته و عصمت ناب خویش بر جهان نمایانده و در

فرار از رنج و شکنج و توطئه و تهدید دربار ، به نبردی ناخواسته شتافته .... نقطه ی اوج این حماسه ی با شکوه و غمبار ، شهادت مظلومانه ی قهرمان است و جلوه های قساوت ضد قهرمان . در روایت این حماسه ، تجلیات روح سوگوار ایرانی و صور ایده ال خیال نهفته است . مرثیه ای جانسوز در رثای عزیزی غریب و تنها و شهیدی مظلوم که آه و اشک و سوز از نهاد آدمی بر می آورد ...» شگفتا ! بنگرید که چگونه برای نخستین بار در تاریخ ، «**اسطوره**» و «**واقع**» چون روان و تن باهم راست آمده اند !

عناصر و فرازهای اصلی این حماسه ی غمبار به روایت حکیم ابوالقاسم فردوسی در «شاهنامه»
چاپ مسکو ۱۷۱-۳/۱۴۱) چنین است :

۱- وصیت سیاوش : سیاوش شهادتش را خواب می بیند و به همسرش فرنگیس وصیت می کند :

ببرند بر بی گنه بر سرم   زخون جگر بر نهند افسرم
نه تابوت یابم نه گور و کفن   نه بر من بگرید کسی ز انجمن

امام حسین (ع) نیز شهادتش را خواب می بیند و جبریل همزمان با ولادت آن حضرت خبر از شهادت آن سرور می دهد! و آن حضرت در آستانه حرکت از مدینه به سوی کوفه، به برادرش محمد حنفیه نامه ای می نوسد که: " من عازم و هرکه به من پیوندد به شهادت رسد " و در کنار قبر جدش رسول الله (ص) خواب می بیند که: " در دشت کربلا درندگانی ، آن حضرت را می درند "

۲- کین سیاوش : صورت ازلی روح سوگوار آریایی ، سیاوش به خون خواهی خویش اشاره می کند که سیاوشیان تا پگاه رستاخیز از افراسیابیان انتقام خواهند گرفت . حکایت بلند خواستن ها و نتوانستن های ایرانی :

به کین من امروز تا رستاخیز   نبینی جز از گرز و شمشیر تیز

در زیارت عاشورا و دیگر متون عقیدتی و ادبیات تاریخی شیعه ی امامیه به خون خواهی امام حسین (ع) تصریح و تاکید شده است و اصطلاح " ثارالله " = " آن که خون خواهش خداست " زبان زد شیعه است .

۳- وداع : و سرانجام روز موعود فرا می رسد ، وداع سوزناک سیاوش با همسرش :

سیاوش چو با جفت حرفها بگفت   خروشان بدو اندر آویخت جفت

امام حسین (ع) باهمسر گرامی اش بی بی شهربانو دخت ارجمند شاهنشاه ایران یزدگرد سوم ساسانی وداع می کند :

عزم میدان می کنم سینه بریان می کنم   ای شهربانو الوداع ، ای شهربانو الوداع

چکامه ای بلند و نوحه ای جانسوز و برآمده از ژرفای جان توده های ایرانی در گذر تاریخ است که پیشینه سرایش آن به روزگار آل بویه می رسد !

۴- اسب سیاه سیاوش : سیاوش با " شبرنگ" اسب سیاه خود گفتگو می کند :

بیاورد شبرنگ بهزاد را   که دریافتی روز کین یاد را

خروشان سرش را ببر در گرفت   لگام و فسارش زسر بر گرفت

بگوش اندرش گفت رازی دراز   که بیدار دل باش و با کس مساز

امام حسین (ع) با اسب اش " ذوالجناح " گفتگو و خدا حافظی می کند و آن را روانه ی خیمگاه می سازد و ذوالجناح یال به خون مقدس حضرت می آلود و با یال خونین به حرم می آید و خبر شهادت امام حسین (ع) را به اهل حرم می رساند !

۵- رویارویی قهرمان و ضدقهرمان : سیاوش ، افراسیاب نابکار را مخاطب ساخته مظلومانه و درد ناک می گوید :

چرا جنگ جوی آمدی با سپاه   چرا کشت خواهی مرا بی گناه

سپاه دو کشور پراز کین کنی   زمان و زمین پر ز نفرین کنی

امام حسین (ع) عمر بن سعد فرمانده سپاه یزید و کوفیان بی وفا و اشقیا را مورد خطاب قرار می دهد و حقانیت خویش و خطای آنان را مکرر بیان می فرماید و سرانجام پیشنهاد بازگشت به مدینه یا هجرت از حجاز را می دهد !

۶- سپاه اندک سیاوش : در برابر سپاه بی شمار اشقیا :

از ایران سپه بود مردی هزار   همه نامدار از در کارزار

رده برکشیدند ایرانیان   ببستن خون ریختن را میان

سپاه امام حسین (ع) که تنها باوفاترین یاران ، بستگان ، برادران و فرزندان آن حضرت بودند که به کمتر از یکصد تن می رسیدند در برابر سپاه بی شمار اشقیا که شمار شان به ده ها هزار نفر می رسید قرار گرفتند و جانانه به نبرد پرداختند !

۷- تقدیر : سیاوش یاران اندک خویش را مخاطب قرار داده خبر از کشته شدن همه می دهد که اهورا مزدا خواسته تا مرا کشته ببیند :

سیاوش چنین گفت کین رای نیست   همان جنگ را مایه و پای نیست

مرا چرخ گردان اگر بی گناه   بدست بدان کرد خواهد تباه

بمردی کنون زور و آهنگ نیست   که با کردگار جهان جنگ نیست

امام حسین (ع) از آغاز تا انجام بارها خبر از شهادت خویش می داد و بارها یاران را گرد آورد و خبر از شهادت خویش داد و از آنان می خواست تا برگردند که بسیاری برگشتند و تنها یاران مخلص آن حضرت ماندند ! این جمله معروف که : **«ان الله شاء ان يراک قتیلا» = «خدای خواسته تا تورا کشته ببیند»** حکایت از تقدیر شهادت دارد !

۸- نقطه ی اوج تراژدی ؛ غریب تنها : سیاوش بی کس و یار ، تنها مانده است . همه ی یاران او کشته شده اند :

سر آمد بر یشان بر آن روزگار   همه کشته گشتند و برگشته کار

در نیمروز عاشورا همه ی یاران و فرزندان و برادران **امام حسین** (ع) شهید شده بودند و آن حضرت تنها مانده بود !

۹- تیرباران و جراحات بسیار سیاوش و فرو افتادن از اسب : افراسیابیان سیاوش را تیرباران کردند و بر او زخم های بسیار زدند ، آن چنان که سیاوش از اسب به زیر افتاد :

ز تیر و ز زوبین ببد خسته شاه   نگون اندر آمد ز پشت سیاه

کوفیان به دستور عمر سعد ، **امام حسین** (ع) را تیر باران کردند و ده ها تیر بر پیکر مقدس آن حضرت نواختند تا آنجا که حضرت از اسب به زیر آمد !

۱۰- برخاک افتادن سیاوش : سیاوش از اسب به زیر افتاد ، افراسیابیان دستان او را بستند و وی را به سوی قتلگاه بردند :

همی گشت بر خاک و نیزه به دست   گروی زره دست او را ببست

نهادند بر گردنش پالهنک   دو دست از پس پشت بسته چو سنگ

دوان خون بر آن چهره ی ارغوان   چنان روز نادیده چشم جوان

در پی تیرباران بی امان اشقیا ، **امام حسین** (ع) از اسب به زیر آمد و دیر زمانی پیاده رزمید لیک اشقیا از هر سو بر حضرت همی تاختند و سر انجام حضرت دشمن را راند و از فزونی زخم های تیر و نیزه و شمشیر بر خاک افتاد !

۱۱- فرمان افراسیاب : مبنی بر چگونه کشتن سیاوش :

کنیدش به خنجر سر از تن جدا   بخشی که هرگز نروید گیاه

بریزید خونس بر آن خاک گرم   ممانید دیر   مدارید پاک

عمر سعد به اشقیا دستور داد تا کار **امام حسین** (ع) را بسازند . هریک از حرامیان که به حضرت نزدیک می شد زخمی می نواخت و می گریخت . هیچ یک از اشقیا را تاب نگاه نبود ! هرکه پای پیش می نهاد می هراسید و می گریخت !

۱۲- آخرین وداع سیاوش با همسرش فرنگیس :

بگفت این و روی سیاوش بدید   دورخ را بکند و فغان بر کشید

امام حسین (ع) در آخرین لحظات حیات دنیوی ، خود را به خیام حرم رسانید و با همسر و اهل بیت وداع فرمود و چون اهل حرم آن حضرت را در آن وضع و حال دیدند ، ناله و شیون کردند . حضرت آنان را دعوت به صبر فرمود و به میدان باز گشت !

۱۳- دستور بریدن سر سیاوش : سرانجام افراسیاب دستور بریدن سر سیاوش را می دهد :

بفرمود پس   تا سیاوش را   مر آن شاه بی کین و خاموش را

که این را بجایی بریدش که کس   نباشد ورا   یار و فریاد رس

سرش را ببرید یک سر زتن   تنش کرکسان را   بپوشد کفن

بباید که خون سیاوش زمین   نبوید نروید   گیا روز کین

عمر سعد دستور می دهد تا سر مقدس **امام حسین** (ع) را از تن جدا کنند و جایزه بگیرند . یکی دونفر به شوق جایزه پای پیش می نهند لیک از ترس پس می روند . هنوز هیچ کس چنین جرئتی ندارد . زمان از حرکت ایستاده است !

۱۴- سیاوش در قتلگاه و راز و نیاز با پروردگار :

همی تاختندش پیاده کشان   چنان روز بانان مردم کشان

سیاوش بنالید با کردگار   که ای برتر از گردش روزگار

یکی شاخ پیدا کن از تخم من   چو خورشید تابنده بر انجمن

که خواهد ازین دشمنان کین من   کند تازه در کشور آیین من

امام حسین (ع) در گودال قتلگاه به نیایش با ذات احدیت پرداخت که در متون عقیدتی و ادبیات تاریخی شیعه آمده است . از جمله این که آن حضرت در آن لحظات اخلاص ، برای گمراهان طلب هدایت کرد و اشقیا را نفرین فرمود !

۱۵- تنهایی و غربت لحظه ها: سیاوش در لحظه ی آخر عمر با خویش زمزمه می کرد :

نبینم همی یار با خود کسی   که بخروشدی زار بر من کسی

امام حسین (ع) در لحظات آخر که کوفیان پیرامون حضرت تاخت و تاز داشتند و گاه از شرم سر فرو می انداختند تا چشم در چشم حضرت نیندازند ، می فرمود : آیا کسی هست که مرا یاری کند ؟ آیا کسی هست که از حریم جدم رسول الله (ص) دفاع کند ؟

۱۶- بریدن سر سیاوش :

چو از شهر روز لشکر اندر گذشت	کشاکش ببرند بر سوی دشت
ز گرسیوز آن خنجر آبگون	گروی زره بسته از بهر خون
بیفکند پیل زیان را به خاک	نه شرم آمدش زان سپهد نه باک
یکی تشنه بنهاد زرین برش	جدا کرد زان سرو سیمین تنش
بجایی که فرموده بد تشنه خون	گروی زره برد و کردش نگون

در عصر عاشورا ، حرامیان را هراس و ترس و لرز فرا گرفته بود . هیچ کس را جرئت اقدامی نبود . عمر سعد بیمناک می چرخید و نعره می زد که : "کیست که تواند کار حسین را بسازد و سرازتنش جدا کند و از عبیدالله زیاد جایزه ستاند ؟ " سرانجام یکی از حرامیان پای پیش هشت و چشم نیمه باز گذاشت و با دستانی لرزان و روانی پریشان تظاهر به خونسردی نمود و سر از تن حضرت جدا کرد !

۱۷- برخاستن توفان سهمگین و تیره و تار شدن خورشید و ماه : در پی بریدن سر سیاوش جهان تیره و تار شد :

یکی باد با تیره گردی سیاه   برآمد بپوشید خورشید و ماه
همی یکدگر را ندیدند روی   گرفتند نفرین همه بر گروی

یکی از اشقیا گوید : « در پی بریدن سر **امام حسین (ع)** ، از آسمان برما خون بارید». و در غرایب روز عاشورا آمده است : « در آن دم غبار سخت سیاه و تاریک بلند شد ، پس ساعتی صبر کردند تا انجلا یافت». « زمین لرزید و آسمانها تاریک شد و هفت قطره خون از آسمان بارید ... آفتاب منکسف و ماه منخسف و آسمان تا چهل روز چون پاره ای از خون بسته بود ... از آسمان خاکستر بارید ... آسمان سه روز خون گریه کرد و...و...».

۱۸- مرثیه ی سیاوش :

چو از سر و بن دور گشت آفتاب   سر شهریار اندر آمد به خواب

چه خوابی که چندین زمان بر گذشت   نجنبید و بیدار هرگز نگشت
چو از شاه شد گاه و میدان تهی   مه خورشید بادا مه سرو سهی
چپ و راست هر سو بتابم همی   سرو پای گیتی نیابم همی

در پی شهادت **امام حسین** (ع) انس و جن نوحه سرایی کردند، از پرنده و چرنده تا ماهیان دریا در این سوگ گریستند و نالیدند و به زبان خویش نوحه سرودند که این همه در کتب «**مقاتل**» از آغاز تا کنون آمده است. و از همان آغاز ایرانیان به زبان فاخرپارسی مرثیه ها و نوحه ها سرودند که تا امروز ادامه دارد و صدها کتاب «**مراثی**» پدید آمده است که نمونه های فاخرمراثی فارسی از آغاز تا سده دهم مهشیدی (= قمری) در کتاب «**روضه الشهداء**» تالیف عارف خالص ایرانی مولانا کمال الدین حسین بن علی **کاشفی** سبزواری (م ۹۱۰ مهشیدی) آمده است. و زان پس برترین و شورانگیزترین مرثیه ی جاودانه را مرحوم «**محتشم کاشانی**» سروده و آن «**دوازده بند محتشم**» است که با این فراز آغاز می شود:

باز این چه شورش است که در خلق عالم است   باز این چه نوحه و چه عزا و چه ماتم است!

۱۹- عزاداری در توران برای سیاوش ؛ رخ خراشیدن ، مویه و شیون ، موی کندن و...

ز خان سیاوش بر آمد خروش	جهانی ز گرسیوز آمد بجوش
ز سر ماه رویان گسسته کمند	خراشیده روی و بمانده نژند
همه بندگان موی کردند باز	فرنگیس مشکین کمند دراز
برید و میان را بگیسو ببست	بفندق گل ارغوان را ببست
به آواز بر جان افراسیاب	همی کرد نفرین و می ریخت آب

۲۰- عزاداری در ایران برای سیاوش ؛ گریه و شیون ، جامه دریدن ، خاک بر سر ریختن ، جامه ی سیاه پوشیدن و رخ خراشیدن :

چو آگاهی آمد به کاوس شاه	که شد روزگار سیاوش تباه
گرفتند شیون بهر کوهسار	نه فریاد رس بود و نه خواستار
چو این گفته بشنید کاوس شاه	سرنامدارش نگون شد زگاه
بر و جامه بدرید و رخ را بکند	بخاک اندر آمد ز تخت بلند
برفتند با مویه ایرانیان	بدان سوگ بسته بزاری میان

همه دیده پر خون و رخسار زرد   زبان از سیاوش پر از یاد کرد

همه جامه کرده کبود و سیاه   همه خاک بر سر بجای کلاه

تهمتن چو بشنید زو رفت هوش   ز زابل بزاری بر آمد خروش

بچنگال رخساره بشخود زال   همی ریخت خاک از برشاخ و بال

۲۱- سوگ سیاوش : در **تاریخ بخارا** « در ذکر بنای ارگ بخارا » آمده است که : « ... افراسیاب سیاوش را بکشت و هم در این حصار... او را آنجا دفن کردند و مغان بخارا بدین سبب آن جای را عزیز دارند و هر سالی هر مردی آنجا یکی خروس برد و بکشد پیش از برآمدن آفتاب روزنوروز . و مردملن بخارا را در کشتن سیاوش نوحه هاست ، چنان که در همه ی ولایت ها معروف است . و مطربان آن را سرود ساخته اند و می گویند و قوالان آن را گریستن مغان خوانند . و این سخن زیادت از **سه هزار سال** است ... » . ن. ک : تاریخ بخارا ۳۳-۳۲ .

و این **پیشینه ی باستانی تاریخی سنن سوگوارى ایرانی** را نشان می دهد ! پس آنچه در دیروز و امروز تاریخ ایران روی داده و می دهد ، **سنن خالص ایرانی سوگوارى** است ! و فرایندی بیگانه با ذات ، سرشت ، فرهنگ ملی و تاریخ ایران نمی باشد ! یاره گویان فرومایه و پاپتی ی برون و درون مرز که از بام تا شام یاره می بافند و دم از شاهنامه می زنند ، دروغ می گویند و شاهنامه را ندیده و نخوانده اند چراکه خواندن و فهمیدن شاهنامه دانشی بسیار می خواهد و اصولا این بی مایگان بی دانش با فرهنگ و تاریخ ایران بیگانه اند !

****

دیدگاه خوانندگان

درود و دست مریزاد استاد ارجمند ! و سپاسگزارم از نوشتن این یادداشت زیبا و نغز و پرمغز. اکنون که دارم این نوشتار را می خوانم شب سوم (روز دوم) محرم است. و آوا ی سنج و دَمَم را از که از کوچه به پنجره ی اتاقم می ترواد می شنوم با خواندن این نوشتار از سویی موی بر اندامم نیز شد و و از دیگر سو شادی یی شگرف و شگفت از درونم بالید و از سوی دگر هم گلویم گرفت و اشک ... همیشه با خواندن داستان سیاوش و نیز رستم و سهراب بغضی شگفت گلویم را می فشارد و اشکم روان می شود. گویی در ژرفنای ناخودآگاه تباری ام ای درد و اندوه سر بر میکند. توگویی سیاوش منم و سهراب منم . منم که سرم بریده شد و پهلویم شکافت. این خردادیه منم که دو دستم را بریدند و سوزاندند. بابک و مازیار منم . ابو مسلم منم. حلاج و عین القضات منم سهروردی منم ولی با این همه همسان پنداری که نه هم ذات انگاری ، احساس دوری می کنم احساس می کنم دور افتادم از خودم از خویشتن خویش از ... از سرشت و ذات بنیانی و باستانی تاریخی خود. شاید همان که شما فرموده اید : «اندوه فراق فرهنگی میهنی» = (نوستالژی) است. همچنان که می نویسم از پنجره ی اتاقم سوک سرایی سوزناکی به گوشم میرسد همآواز با آواز کوس سنج و دمام به شیوه جنوبی که گویی از درون روانم است این آوا ها و آوازا و تیش تیل تپیدن دلم... و احساس دورافتادن پرت افتادن از ریشه ها. حسی دوگانه. بگذرم و بگذارم تا زمانی دگر. با آن که سالهاست دیگر مذهبی به معنی رایج نیستم ولی اخلاق انسانی را جدا از هر مذهب و کیش میدانم از این رو به آن سه نیک اورمزدایی (به گفته ی م. امید) همراه پایبندم و بنیان زندگانی ام را بر آن سه ستون استوار نهاده ام و بر آن روش هستم. باز هم سپاسگزارم و برایتان آرزوی دیرزیوی دارم/نویسنده : سوشیانس ایرانی/۱۳۸۸/۲۳/۹

منافع و مصالح ملی ایران

در ادبیات تاریخی شیعه ی امامیه!

پرسش:

با تحییّت . سنی ها به کتاب سلیم ، زیاد می تازند . از جمله سایت «اسلام تکس» به ترجمه شما از کتاب سلیم تاخته است . لطفا پاسخ دهید. ممنون هستم.

"آیا کتاب سلیم بن قیس (اسرار آل محمد) معتبر است؟؟ ..... تعجب من از مردم عامی نیست که در اکثر مساجد این کتاب موهوم را مطالعه می کنند تعجب من از... آقای دکتر محمود رضا افتخارزاده است که با چه شور و حرارتی این کتاب را چاپ و منتشر کرده اند برآستی که تعصب ، دکتر و بیسواد نمی شناسد."

پاسخ:

کتاب یادشده ، تالیف پایانه ی سده ی نخست هجری و یکی از میراث های گرانقدر نهضت مقاومت ملی ایران در برابر تازیان است . در این کتاب گزارشی مستند و موافق با دیگر منابع دست اول تاریخی از رویداد سقیفه و پیامدهای پس از آن آمده است . در این کتاب ، مبانی پان عربیسم به روشنی بیان شده و متن بخشنامه های ضد ایرانی عمر پسر خطاب و معاویه پسر بوسفیان مبنی بر تحقیر ، تبعیض ، قلع و قمع ایرانیان و برانداختن نژاد و تبار ایرانی آمده است . این کتاب از جنایات و تیّه کاری های تازیان عمری و اموی در حق ایرانیان پرده برداشته و دژخیمان تازی را به تاریخ ایران معرفی کرده است . این کتاب از همان آغاز تالیف ، همواره مایه ی آزار و ناخشنودی بسیار جدی تازیان بوده است و رژیم های خلافت اموی و عباسی در نابود کردن این اسناد بسیار می کوشیدند . تسنن که در سرشت ، اندیشه و فرهنگ ، چیزی جز قومیت تازی و فلسفه ی سیاسی پان عربیسم نیست همواره کوشیده و می کوشد تا اعتبار این اسناد را در اذهان ، زیر سوال ببرد . من در مقدمه ی مفصلی که بر ترجمه ی پارسی این کتاب نوشته ام روند تاریخی ستیز سنیان با این کتاب را نشان داده ام . این طبیعی است که سنیان ایرانی که همواره به فکر ، فرهنگ ، زبان و قومیت عربی تعلق خاطر ذاتی دارند ، این کتاب را برنتابند و از ترجمه و چاپ آن ناخشنود باشند زیرا این کتاب ماهیت ضد ایرانی تسنن را افشا می کند و از چگونگی اشغال ایران توسط تازیان و رفتار دژخیمانه اشغالگران با ایرانیان پرده بر می دارد . بنابراین برخلاف پندار ناقد سنی ، کتاب سلیم کتابی موهوم نیست و کسی هم آن را در مسجد نمی خواند! بلکه همه ی مطالب آن در دیگر منابع دست اول تاریخی تسنن نیز آمده است! ن.ک: مقدمه مترجم (ترجمه ی این کتاب از روی تعصب مذهبی نبوده و نیست بلکه از روی ایران دوستی و عرق ملی است . افتخار تشیع امامیه در خدمت به تاریخ ایران این است که همواره این اسناد تاریخی را پاس داشته و در نگهداری و رساندن آنها به تاریخ ، قربانی بسیار داده است!) ن.ک: فهرست آثار)

عقاید فردوسی!

پرسش :

با سلام و احوال پرسى . با توجه به اشارتى كه درباب مرحوم فردوسى و شاهنامه فرموديد بويژه كه بدخواهان ايران با تحريكات اجانب بذر نفاق مى پاشند و از نادانى عوام الناس كه سواد اعظم مملكت عزيز ايران هستند و شباب ايران كه بمقتضاي سن شباب از حقايق تاريخى بى اطلاع هستند از جنابعالى كه بحمدالله و المنه.... درباب عقايد مرحوم فردوسى طوسى افاضه فرماييد...

پاسخ :

آيين وعقايد فردوسى از بديهيات و واضحات تاريخى است كه : اونخست ميهن دوست و سپس مسلمانى شيعه بوده است:

منم بنده ي اهل بيست نبى	سراينده ي خاک پاى وصى
برين زادم و هم برين بگذرم	چنان دان كه خاک پى حيدرم
گرت زين بدآيد ، گناه من است	چنين است و اين دين و راه منست

و هيچ خردمند دانايى به انكار يا تشكيك اين بديهيات نمى پردازد ! اين تنها بى خردان نادان هستند كه يا از روى نادانى و يا به دستور دشمنان داناي ايران به انكار حقايق مى پردازند . فردوسى در سراسر شاهنامه گاه به گاه، آيين و عقايد خويش را ابراز داشته و به مباني روايي تشيع اماميه استناد جسته است :

۱- حديث «**مدينه العلم**» : پيامبر فرمود : « من شهر دانشم و على دروازه ي آن شهر است »

چه گفت آن خداوند تنزيل و وحى	خداوند امر و خداوند نهى
كه من شهر علمم على يم درست	در ست اين سخن ، قول پيغمبرست

۲- حديث «**فرقه ي ناجيه**» : پيامبر فرمود : " اتمم پس از من ، هفتاد و سه فرقه شوند كه تنها يكي رستگار است ، بقيه باطلند " (نقل به معنا)

چو خواهى كه يابى ز هر بد روا	سر اندر نيارى به دام بلا
بدى در دو گيتى ز بد رستگار	نكوكار گردى بر كردگار
به گفتار پيغمبرت راه جوى	دل از تيرگى ها بدین آب شوى
تو را دانش و دين رهاند درست	ره رستگارى ببايد جست

۳- حدیث سفینه: پیامبر فرمود: « دوستی علی چون کشتی ماند که هرکه بر آن سوار شود برهد »

حکیم این جهان را چو دریا نهاد	برانگیخته موج ازو تندباد
چو هفتاد کشتی برو ساخته	همه بادبانها بر افراخته
یکی پهن کشتی بسان عروس	بیاراسته همچو چشم خروس
محمد بدو اندرون با علی	همه اهل بیت نبی و وصی
خرمند کز دور دریا بدید	کرانه نه پیدا و بن ناپدید
بدانست کو موج خواهد زد	کس از غرق بیرون نخواهد شدن
بدل گفت اگر با نبی و وصی	شوم غرقه ، دارم دو یار وفی
اگرچشم داری به دیگر سرای	به نزد نبی و وصی گیر جای

۴ - حدیث غدیر: پیامبر در غدیر خم فرمود: " هرکه را مولای اویم این علی مولای است "

منم بنده ی اهل بیست نبی	سراینده ی خاک پای وصی
برین زادم و هم برین بگذرم	چنان دان که خاک پی حیدرم
دلت گر به راه خطا مایلست	تورا دشمن اندر جهان خود دلست
نباشد جز از بی پدر، دشمنش	که یزدان به آتش بسوزد تنش
هرآن کس که در جانش بغض علیست	ازو زار تر در جهان زار کیست

هرکس که با شرایط تاریخی روزگار فردوسی آشنا باشد می داند که ابراز عقیدتی این چنین ممنوع و محکوم ، تا چه اندازه خطیر بوده است . چنین اقدامی بی گمان از روی ایمان ، اخلاص و ارادت به آن آیین و عقیده بوده که فردوسی خود به این حقیقت تصریح فرموده است :

ا با دیگران مر ، مرا کار نیست بدین اندرون هیچ گفتار نیست

آیین و عقاید فردوسی چنان آشکار و پراوازه بوده که آن حکیم فرزانه و عارف گرانمایه در تنهایی و بی مهری مردم روزگار خویش می زیسته تا آنجا که در پی مرگ او ، سنیان از خاک سپاری او در گورستان توس جلوگیری کردند و ابوالقاسم گرگانی عالم سنی توس بر فردوسی نماز نگذارد چراکه: " فردوسی شیعه بود و مدح مجوس کرده است! ". بدیهی است که ستیز سنیان تازی سرشت و تازی گرا با فردوسی از دو جهت بوده : ۱- ایران دوستی و احیای هویت ، فرهنگ و پیشینه بلند تاریخی

تمدنی ایران و شناسنامه دار کردن ایرانی . ۲- **شیعه بودن فردوسی** ، چراکه تشیع امامیه عقیدت نهضت مقاومت ملی ایران علیه تازیان بود. در شرح حال فردوسی آمده است که سنیان نزد سلطان محمود غزنوی از فردوسی بدگویی کرده و با نشان دادن گزیده هایی از سروده های او در شاهنامه ، به شاه غزنوی ثابت کردند که فردوسی شیعه امامی است و شاه پذیرفت که فردوسی شیعه ی مخلصی است و او را از دربارش راند و رنجاند! (ن.ک : شعوبیه ، نهضت مقاومت ملی ایران + تدوین موضوعی شاهنامه: عقاید فردوسی/ فهرست آثا) سنیان از همان آغاز بویژه در پی مرگ فردوسی کوشیدند تا عقاید فردوسی را تحریف کنند و او را سنی و اگر نشد ملحد و بیدین معرفی کنند . این تلاش مذبوحانه (که تا سده ی نهم مهشیدی (= قمری) ادامه داشت و ره به جایی نبرد) را در نسخه بدل های شاهنامه می توان دید (ن. ک : ایران آیین و فرهنگ / مقاله ی : منابع ایرانی / شاهنامه) . در چند دهه ی اخیر نیز بنا به خلق و خوی منفی و زشت ایرانی ، برخی کسانی که کاسه ی داغ تر از آش شده اند و افراطی و نادان هستند به بهانه ی پژوهش و نسخه یابی و نسخه خوانی و مقابله نسخ و سبک شناسی و دیگر اداهای فاضل مآبانه ! می کوشند تا در اصالت سرودهای عقیدتی فردوسی شک و تردید ایجاد کنند و اورانامسلمان یا بی دین جابزنند . این افراطی های نادان و بی دانش ، با چاپ نسخه های تحریف شده شاهنامه ، کوشیده اند تا به مقصود اهریمنی خویش برسند و گروهی نادان و خام ، این نیرنگ را پذیرفته اند . دشمنان دانا و دوستان نادان ایران بدانند که با این نیرنگ ها و ترفند ها ی اهریمنی راه به جایی نخواهند برد و فردوسی شیعی و شاهنامه همچنان شناسه ی میهنی ایرانی ، استوار و پایدار خواهد ماند !

فردوسی و شاهنامه!

پرسش:

با درود . در این سایت .....آمده است :«محمودرضا افتخارزاده» می‌نویسد: «فردوسی آگاهانه و زیرکانه تا سقوط ساسانیان و قتل یزدگرد سوم بسنده می‌کند و دیگر حاضر نیست ادامه دهد زیرا: اولاً هدف اصلی، ترسیم حماسی ایران باستان از آغاز تا انجام است. ثانیاً پس از آن، دیگر حرفی برای گفتن ندارد. عصر و نسل او چنین تقاضایی نداشته و از طرفی، طرح آنچه بر ایران گذشته، دردناک بوده و قابل ذکر نبوده است. سکوت فردوسی در این مقطع از تاریخ ایران، برای اعراب بیشتر تحقیرآمیز بوده است تا نقل آن. فردوسی مرثیه‌ای بلند) در شست‌هزار بیت در مدت سی سال (در رثای گذشته‌ای که خود ترسیم کرده، سروده است. او عجم را زنده و جاودانه کرده است؛ و چه کاری برتر و بزرگتر از این). «شعوبیه: نهضت مقاومت ملی ایران، ص ۳۲۸. (متأسفانه مطلب را ناقص نقل کرده . پیداست که از وسط گرفته و صدر و ذیل مطلب را نیاورده است!! نظرتان چیست ؟

پاسخ:

استناد به این قطعه از کتاب من صرفاً برای ارایه ی «شاهد» و «سند» است بر مقصود نویسنده . بنا براین از این جهت جای ایراد و اشکال نیست زیرا آنچه را که نقل کرده بی کم و کاست است . اما از این روی که خواننده به مقصود من پی نمی برد و احتمالاً مرا هم سوی با نویسنده می پندارد جای تاسف است . من در آن کتاب گفته ام که فردوسی در روایت خویش از تاریخ ایران از آغاز تا پایان ساسانیان سروده و این به معنای آن نیست که فردوسی مسلمان نبوده تا ادامه دهد که منظور نویسنده است.

تاریخ و تحقیق!

پرسش:

بادرود و عرض تسلیت ایام سوگواری محرم. در سایت vikipidiya مطالب زیر را نوشته اند خواهش دارم صحت و سقم آن را بیان کرده و جواب لازم را بدهید.

نبرد گرگان توسط سپاه حسن و حسین
(طبری) از مورخین مسلمان (می نویسد: «سعید ابن عاص» لشگری راهی گرگان نمود. مردم آنجا از راه صلح آمدند. سپس ۱۰۰ هزار درهم خراج و گاه ۲۰۰ هزار درهم خراج به اعراب می دادند. لیکن قرارداد از طرف ایرانیان برهم خورد و آنان از دادن خراج به مدینه سرباز زدند و کافر شدند. یکی از شهرهای کرانه جنوب شرقی دریای خزر شهر «تمیشه» بود که به سختی با لشگر اعراب نبرد کرد. «سعید عاص» شهر را محاصره کرد و آنگاه که آذوقه شهر به اتمام رسید مردم از گرسنگی (زنده) امان (خواستند. به آن شرط که سپاه «سعید ابن عاص» مردمان شهر را نکشد. لیکن بعد از عقد قرار داد سعید تمام مردمان شهر را به جز یک نفر را در دره ای گرد آورد و تمام افراد شهر را از لب تیغ گذراند. در این کشتار عبدالله پسر عمر - عبدالله پسر عباس - عبدالله پسر زبیر - حسن ابن علی (امام حسن) - حسین ابن علی (امام حسین) در راس لشگر اعراب قرار داشتند) تاریخ طبری) ... در سال ۳۷ هجری «سهل ابن حنیف» که کارگزار علی بود با شورش ایرانیان از آن شهر بیرون رانده شد. سپس در کرمان و خوزستان شورشهای مشابهی صورت گرفت. به گفته طبری: ایرانیان با خوارج همکاری نمودند و بر ضد لشگریان امام علی کوشیدند. در سال ۳۶ نیز کارگزاران علی به کلی از خراسان بیرون رانده شده بودند. زیرا خراسان در کنترل ایرانیان باج گذار قرار داشت. به گفته طبری «ماهویه سوری» که شاهنشاه یزدگرد را کشته بود برای بستن قراردادی به کوفه به نزد علی رفت. امام علی به جهت خشنودیش از کارش وی را به ریاست شهر مرو گماشت و در نامه ای به ساکنان مرو خواست تا همگان از وی اطاعت کنند. ولی بعدها ماهویه سوری از بیم کشته شدنش توسط مردم به نیشابور گریخت و در همانجا درگذشت.... منبع: ایلیا پتروشفسکی: اسلام در ایران- ترجمه کریم کشاورز. تهران. ۱۳۵۳.

پاسخ:

۱- نخست این که خواننده بداند همه ی مطالب این صفحه از «دانشنامه ی ویکیپدیا» سیاسی و شعاری تبلیغاتی است (چرا که افراد داوطلب و عموماً بی دانش و مغرض و عقده ای به نگارش موضوعات آن می پردازند!) بنا براین فاقد هرگونه اعتبار تاریخی تحقیقی است و از روی انفعال و انتقام و نفرت از «واقعیت» نوشته شده که با توجه به جهل متراکم و مضاعف حاکم بر عصر و نسل، همواره حقیقت قربانی واقعیت می گردد! از این رو کسان بسیاری هستند که از سرخشم و نفرت، به خود اجازه و جرئت می دهند تا مانند آن "شیاد" به کرسی نشینند و هوار کشند که: «آهای آهای مردم! بدانید و آگاه شوید که امامزاده یعقوب را شیر بر فراز مناره در شهر مصر درید! که البته مخاطبان که انبوه

نادان و بی گناه و قربانیان واقعیت زمانه بودند هورا می کشیدند و دست می زدند ! تا آن که کسی پیدا شد و برخاست و گفت : "امامزاده نبود و پیامبر زاده بود و خود پیامبر بود ، یعقوب نبود و یوسف بود ، شیر نبود و گرگ بود ، بر فراز مناره نبود و ته چاه بود ، مصر نبود و کنعان بود تازه اصل داستان دروغ بود !».

۲- استناد به «پتروشفسکی» یادآور ضرب المثل فارسی «روباه و دُمش» است! تا آنجا که به یاد دارم در منبع مورد استناد ، چنین مطالبی نیامده است . و به فرض محال هم که آمده باشد، نویسنده روسی یادشده یکی از رسواترین نویسندگان حزب کمونیست شوروی سابق بود که بر پایه روش های «تاریخ نگاری مارکسیسم» روسی چیز می نوشت ! و طبق بخشنامه های حزبی می کوشید تا «تاریخ شرق» را تحریف و تخریب و نظریه های «ماتریالیسم تاریخی» را اثبات کند ! نوشته های او که سوگمندانه در دهه های چهل و پنجاه خورشیدی در فضای چپ زده و آلوده به طاعون مرگبار چپ در ایران ترجمه شد ، خوراک تاریخی تحلیلی چپ را می ساخت و «چپ زدگان» که «مرتدان ملی» بودند برای شکار نسل جوان ساده و بی خبر از تاریخ و فرهنگ ملی خویش ، از طعمه های این نویسنده روسی در دام می نهادند و به تخریب بنیان های تاریخ ، فرهنگ و هویت ملی ایران می پرداختند ! منبع یادشده ، مورد نقد و نظر بسیاری قرار گرفته است .

۳- بیجاره تبری (= طبری) ! که جفاکش اغراض این و آن شده است و هرکس می خواهد با کسی تسویه حساب کند یا دق دلی دارد ، هرچه می خواهد می بافت و می سازد و می گوید و در آخر به " تبری " نسبت می دهد ! این در حالی است که " تبری " را نمی شناسد و اصولاً نمی داند تبری چیست و کیست ! و چه بسا که در طول عمرش هم نداند ! برای نمونه : یادم هست که احسان تبری (نظریه پرداز پرآوازه ی حزب توده) در کتاب "جهان بینی های ایرانی" / چاپ حزب توده ۱۳۵۸ / مثلاً دارد درباره «علم اصول» که متدلوژی فقه و حقوق اسلامی است سخن می گوید و خیلی هم فاضل مآبانه و عالم نمایانه حرف می زند و سپس به معرفی کتب اصول فقه شیعه امامیه می پردازد و ناگهان می بینی که " اصول کافی " را که یک کتاب روایی حدیثی است و ربطی به «اصول فقه» ندارد ، به خواننده معرفی می کند ! خوب این نشان می دهد که آقای تبری با آن همه ادعا و سر و صدا اولاً واژه و اصطلاح «اصول» را در عرصه «کلام» و «حدیث» نمی دانسته و ثانیاً توفیق پیدا نکرده که این کتاب را یک بار هم که شده ببیند ! و در نتیجه چنین افتضاحی به بار می آورد ! ملاحظه می شود کسی که کمر به نقد و نفی اسلام بسته تا چه اندازه بی دانش و نادان است !! من یقین دارم که بسیاری از نوشته های روزگار ما چنین ماهیت تحقیقی تاریخی ای دارند !

۴- خواننده بداند که «تاریخ الامم و الملوک» تالیف «ابوجعفر محمدبن جریر تبری» (۳۱۰-۲۲۶ هجری قمری) معروف به «تاریخ طبری»، دریایی است آزاد و باز به اقیانوس اخبار و اقوال راست و دروغ و جعل و تحریف ! در این کتاب «تاریخ»، راویان بسیاری پیرامون یک موضوع گزارش داده اند و طبری بدون هرگونه " نقد سند و متن خبر " به نقل آن پرداخته است . یعنی فاقد "متدلوژی تاریخ نگاری اسلامی" است . از این رو روایات متعارض و متناقض و متضاد را کنار هم چیده است . علاوه بر این ، تاریخ طبری یک " تاریخ دولتی " نیز هست چرا که در نقطه اوج اقتدار "خلافت عباسی" نوشته شده و رعایت حال آنان را نیز کرده است زیرا میان " بنی العباس " و " علویان " از دیرباز تضاد عقیدتی و سپس درگیری سیاسی نظامی وجود داشت و کوشش های تاریخی روایی بسیاری در جهت تحریف و تخریب علویان صورت می گرفت به ویژه " منصور عباسی " و اخلاف او می کوشیدند تا اعتبار و محبوبیت علویان را نزد ایرانیان خدشه دار کنند . این تلاش پس از

ترور ناجوانمردانه" ابومسلم خراسانی" به دست شخص "منصور عباسی"، شدت بسیار یافت. عباسیان از پیوند عقیدتی ایرانیان با علویان بسیار ناخرسند بودند. از این رو می کوشیدند تا با جعل اخباری این اعتبار را سست کنند! با این همه، تا آنجا که به یاد دارم در این "تاریخ" خبری از حضور امام حسن (ع) و امام حسین (ع) در ماجرای اشغال ایران نیست! و به فرض اگر هم باشد دقیقاً یک خبر جعلی سیاسی است برای خدشه دار کردن اعتبار علویان! و تا آنجا که من به یاد دارم چنین خبری تنها در یک منبع فرعی متاخرآمده است و در هیچ منبع معتبر و دست اول تاریخی وجود ندارد! این خبر اگر میراث تبلیغاتی عباسیان نباشد که هست، ساخت ابلهان بی فضیلتی است که در برابر طعنه های تسنن، پنداشته اند که اشغال ایران فضیلتی بوده که باید علویان نیز در این فضیلت سهیم و شریک باشند!

۵- خواننده بداند که سده های پنجم، ششم و هفتم مهشیدی (= قمری) که دوره ی اوج تسلط، تصلب و تعصب تسنن در ایران است و سخت سرانی فقیه و متکلم و محدث و مورخ و مولف چون خواجه نظام سنی و سپس محمدبن سلیمان راوندی سنی، زمام امور "دین و دولت و تاریخ" را در دست دارند و علویان و شیعیان را از هرسو محاصره دارند و چیزی به نام "ملیت ایرانی" معنا و مفهوم ندارد و هر گونه گرایش و حرکتی که اندکی با تسنن حاکم که فلسفه ی سیاسی و فرهنگ تازیسم است مخالف باشد به همت ایرانیان سنی سرکوب و نابود می شود! در چنین هنگامه ای از "تازی زدگی مطلق"، تشیع امامیه عقیدت نهضت های مقاومت ملی ایران است! به همین دلیل توسط یکی از مشایخ سنی ایرانی کتاب معروف "فضائح الروافض" (تالیف ۵۵۵ مهشیدی) به زبان فارسی نوشته می شود و در میان توده های ایرانی پخش می گردد. در این کتاب، نویسنده سنی متعصب ایرانی به اصطلاح مو را از ماست کشیده و ذره بین تاریخی گذاشته تا عیوب تشیع و نامسلمانی شیعیان ایرانی را به همگان نشان دهد. نویسنده سنی ایرانی به اشغال ایران مباحات می کند و اشغالگران ایران را می ستاید و دست خلیفگان تازی را می بوسد و آنچه فرهنگ، هویت و پیشینه ی تاریخی تمدنی فرهنگی ایران نامیده می شود، کفر و زندقه و گبری و مجوسی و آتش پرستی و... خوانده می شود و نفی می گردد و آنگاه از یکایک اشغالگران یاد می کند و مباحات می کند که ایران به دست خلیفه اول و دوم و سوم تازی (= ابوبکر و عمر و عثمان) اشغال شد و سپس به شمشیر بنی امیه ادامه یافت و علویان و شیعیان را می نکوهد که هیچ علوی و شیعی ای در اشغال ایران دست نداشتند و نام می برد که علی و حسن و حسین و... در این اشغال کجا بوده اند که یک ده را هم نستانند و تصریح می کند که در زمان خلافت علی کشور گشایی وجود نداشته و همه ی فتوح در دوره ی سه خلیفه ی راشدی و بنی امیه و بنی مروان بوده است! متن:

"اکنون که روافض (= شیعیان) با مال و ملک اند و علویان با اموال و املاک، از برکات فتوح عمری است و از آفتاب روشن تر است که هرگز هیچ، نه در ابتداء اسلام تا با اکنون یک دیه نستانند و یک غزاه نکرند... جهان را ابوبکر و عمر و عثمان گشودند... علویان را فتحی نبوده است از اول تا به آخر... بنی امیه و مروانیان اولوالامر بودند... همه ی شرق و غرب اصحاب سنت دارند... آنچه عمر کرد، ده یک آن علی کجا کرد، آن همه زمین و بلاد گبرکان و ترسایان در دولت خلافت عمر به رای و تدبیر و سیاست او ستندند نه در زمان خلافت علی... فتح دیار گبرکان و دیار کافران در عهد عمر خطاب بود... فتح های اسلام در عهد ابوبکر و عمر و عثمان و بنی امیه و مروانیان و عباسیان بوده است" ن.ک: قزوینی/النقض ۱۵۰، ۱۴۹، ۱۶۵، ۴۳۸، ۴۴۰، ۴۴۲، ۴۵۶.

"... در خراسان عبدالله بن حازم و قتیبه بن مسلم که سمرقند استند ... چه کردند ، تا مغرب صافی شد (= پاک شد) و کلمه ی اسلام عالی شد و کلمه ی کفر نگون شد ... در این فتوح امیر المومنین علی و فرزندان کجا بودند که یک ده نه در مشرق و نه در مغرب استند و خود حاضر نبودند و یک علوی در این غزاها اول و آخر نبوده است ... "ن.ک: همان ۱۵۳، ۱۵۲، ۱۴۸، ۱۴۷

"... و حد دوم این خانه (=تشیع) با گبری است (=زرتشتیان) زیرا هم چنان که گبران به یزدان و اهرمن گویند ... رافضی (=شیعه) همین گوید ... و چنان که گبرکان خود را مولای آل ساسان دانند رافضیان خود را مولای علویان دانند . هم چنان که گبرکان ملک به نسبت و به فر یزدان دانند ، رافضیان خلافت به نسبت و نص گویند به جای فر یزدانی . و هم چنان که گبرکان از همه صحابه ، عمر را دشمن تر دارند ، رافضی عمر را دشمن تر دارد به نسبت گبرکی و هم چنان که گبرکان گویند کی خسرو بنمرد و به آسمان شد و زنده است و به زیر آید و کیش گبرکی تازه کند ، رافضی گوید قائم زنده است بیاید و مذهب رفض را قوت دهد ... "ن.ک: همان ۴۰۷، ۴۰۶."

تاریخ و تحقیق

(۵)

پاسخ به دانشنامه ی ویکی پیدیا!

پرسش:

بادرود. در «دانشنامه ویکی پیدیا» «مقاله علی شریعتی» مطالبی به «وبلاگ ایران شناسی» نسبت داده شده است. جهت اطلاع و پاسخ، کپی مطالب منسوب به شما ارایه می شود:

«... این کتاب مورد نقد وطن پرستان و ناسیونالیست های ایرانی معاصر نیز قرار گرفت. چنانکه پژوهش گر ایران باستان دکتر افتخار زاده در سال ۶۲ کتابی در نقد افکار شریعتی می نویسد اما این کتاب اجازه نشر در ایران را پیدا نمی کند» [۹] دکتر افتخار زاده معتقد است شریعتی در زمانیکه در فرانسه بوده تحت افکار عرب های سنی مذهب قرار می گیرد و عرب های سنی صفویه را مانع عرب شدن ایران می دانند آنها قصد داشتند ایران را مانند مصر یک کشور عربی کنند اما پادشاهان صفوی با زنده کردن ایران مانع این عمل شدند» [۱۰]...]

پاسخ:

از این نوشته در شگفت شدم! گویا که نویسنده، از پاسخ من به پرسش یکی از فرزندان فرهیخته و دانشور ایران (در آبان ۱۳۸۷) (پیرامون " صفویه"، چنین برداشتی کرده است. آنچه در پاسخ آن دانشورگرامی نوشته بودم این است:

"دانشور گرامی! نخست باید بدانید که من خود به گواهی آثار چاپ شده ام، در دوره روشنفکری، یکی از ستیزنده ترین نویسندگان و سخنوران ضد صفوی بوده ام. و در ستیز با آنچه به نا صواب " تشیع صفوی " گفته می شد، پیشگام و پیشتاز بودم) ن.ک: شعوبیه نهضت مقاومت ملی ایران. چاپ اول. + شعوبیه ناسیونالیسم ایرانی. چاپ دوم (و در شرح مبانی و اندیشه های صاحب آن شعار، بیش از سه هزار صفحه نوشتم که خوشبختانه توفیق چاپ آنها فراهم نشد، تا امروز بیش از این ها که چاپ شده شرمنده و افسرده و پشیمان باشم. و در راستای همان سیتیز نابخردانه، از آغاز دهه شصت تا هم اکنون، ده ها برچسب خورده بایکوت، محاکمه و بازخواست شده ام و آثارم مورد موشکافی و نقد جدی قرار گرفته است) ن.ک: همین وبلاگ / نقد کتاب مباحله (بی آنکه آن رویداد ها مرا در صفوی ستیزی سست کند یا بترساند. من در اوج برچسب و تهدید و بایکوت و... بر باورهای خویش سخت پا بر جا بودم و به دلیل تسلط بر آن باورها، دستاویزهای سفسطه آمیز کلامی روایی تاریخی بسیاری داشتم). ن.ک: همین وبلاگ/ نقد کتاب مباحله + کتاب شعوبیه نهضت مقاومت ملی ایران + ن.ک: مقدمه ی کتاب تاریخ سیاسی صدر اسلام و...). من از اواسط دهه ی هفتاد خورشیدی از سراب

روشنفکری رستم . بی گمان این تحول ، پیامد مطالعات ژرفی بود که من در تاریخ و فرهنگ ملی ایران داشتم و به درستی دریافتم که صاحب شعار تشیع صفوی و طراح و نظریه پرداز تشیع علوی ، به دلیل تاثر از اندیشه و فلسفه ی غربی به ویژه مارکسیسم با تاریخ و فرهنگ ملی ایران بیگانه بوده و این بیگانگی او را دچار تازی زدگی افراطی نیز کرده بوده است . بدین سان ستیز با فرهنگ و هویت ملی ایرانی در قالب شعار ستیز با تشیع صفوی و چپ زدگی و تازی گرایی افراطی در قالب تبلیغ و ترویج موضوعی موهوم به نام تشیع علوی رخ نموده بود و هیچ کس متوجه این فاجعه ملی نشده بود . مشکل در این بود که ما " فهم زمان " خویش را فراتر از فهم تاریخی و روح جمعی نیاکان فرهیخته خویش که نخبگان برآمده از تاریخ و تجربه قوم ایرانی بودند می دانستیم و می پنداشتیم که به کشف و کرامتی نوین دست یافته ایم که اگر آیین را ایدئولوژی و تئوری قدرت و ابزار سیاست سازیم ، به مدینه ی فاضله ای دست خواهیم یافت که تاریخ و بشریت از آن محروم بوده است ! غافل از آن که قوم ایرانی در گذر هزاره های باستان آیین سیاسی را تجربه کرده و درس های لازم را گرفته است و بر اساس آن تجربه تاریخی بوده که نیاکان نخبه و فرهیخته ما همه ی آرمان های متعالی و آیینی را به ظهور سوشیانت یا موعود منتظر در پایان تاریخ موکول کرده اند . از دیگر سوی همه ی میراث گرانبار کلامی اسطوره ای که دربردارنده یادمان های قوم آریایی و ایرانی است در تشیع امامیه جای گرفته است . بدیهی است که آنچه تشیع علوی با مشخصه های تازی خوانده می شد با فرهنگ ملی و میراث قومی ایرانی بیگانه و در ستیز بود . و این پنداربسیار کودکانه ، از نادانی یا آگاهی کاذب و بیگانگی با تاریخ و فرهنگ ملی ایران ناشی می شد ."

پیشینه و بنیادهای تشیع در معرض قضاوت‌های جدید

جویا جهانبخش

(قسمت دوم)

مباهله در مدینه: اسلام و مسیحیت

پرفسور لویی ماسینیون

ترجمه و مقدمه محمودرضا افتخارزاده

تهران، چاپ اول، ۱۳۷۸ خورشیدی

(منبع نقد: کتاب ماه/دین.دی ماه ۱۳۷۸ خورشیدی)

گمان می‌کنم برای درک روشن مرادات ماسینیون در رساله مباهله در مدینه، باید اندکی با خود او آشنا شد. لویی ماسینیون (Louis Massignon) (م. ۱۹۶۲-۱۸۸۳) مستشرق مشهور فرانسوی است که علی‌الخصوص بخاطر پژوهشهایش درباره حسین بن منصور حلاج شهرت بسیار یافته. کارهای ماسینیون را در شاخه‌های مختلفی می‌توان دسته بندی کرد؛ غیر از «حلاج‌شناسی» و تصوف، احتمالاً شناخته شده‌ترین زمینه کاری وی، پژوهش در باب فرق - خاصه فرق شیعه - است. ماسینیون در زمستان ۱۹۰۷ برای مأموریتی باستانشناسانه راهی بغداد شد. مدتی در عراق برای انجام این مأموریت ماند و - به قول عبدالرحمن بدوی - در این مدت، از تمامی مشاهد شیعه در جنوب بغداد، کربلا، نجف، کوفه و... دیدن کرد. همچنین، به دیدار از قریه سلمان پاک [در ۲۰ کیلومتری جنوب بغداد]، رفت که مدفن دو صحابی بزرگوار، سلمان فارسی و حذیفه، و محل بقایای ایوان معروف کسری است. مشاهده قبر سلمان فارسی، صحابی جلیل‌القدری که از پیامبر اکرم (ص) درباره او نقل شده که: سلمان منا اهل البیت، انگیزه‌ای برای نگارش یکی از آثار بعدی ماسینیون در این باره شد. (۵۰) ظاهراً همین رخدادهای و مشابیه‌هایی که میان تلقی معنوی از برخی شخصیتها در بعضی فرق بود با پاره‌ای تلقی‌های صوفیانه، او را به ادامه بررسی‌هایی در این زمینه و بویژه در باب فرقه‌های غالی برانگیخت. مطالعاتی که درباره «نصیریّه» و «قرامطه» و «حلول» انجام داد (۵۱) در پیوند با همین علانق بود؛ و به زعم نگارنده، رساله مباهله در مدینه‌ای او هم که با رویکردی به منابع غالی و پدیده غلو - و نه با صبغه تشیع ناب - به قلم آمده، متأثر از تعلق خاطر اوست به غالیان. دانستنی است حلاج - که شخصیت محبوب ماسینیون و محور عمده پژوهشها و نگارشهای اوست - (۵۲) خود از جهات مختلف با اهل غلو (/غالیان، غلات) مشترکاتی دارد و ضمناً سخت مطرود شیعه است حسین بن منصور حلاج کسی است که ادعا کرده وکیل حضرت صاحب الامر، امام دوازدهم - علیه السلام و عجل الله تعالی فی ظهوره - است. از او سخنانی مبتنی بر ادعای حلول و اعجاز و رسالت و ربوبیت بهم رسیده. ابوسهل اسماعیل بن علی نوبختی، یکی از شیعیانی بود که در برابر او ایستادگی کرد و دو حکایت از رسوا شدنهای حلاج توسط او در منابع کهن مسطور است. پدر و نیای شیخ صدوق هم در قم او را خوار ساختند و برانندند. درباره حسین بن روح که یکی از نواب حضرت صاحب الامر - صلوات الله و سلامه علیه - بوده، نقل کرده‌اند که فتوا به اباحه قتل حلاج داد. و این فتوا به امر آن حضرت دانسته شده عالمان شیعه در کتبتشان او را ساحر و دروغزن خوانده‌اند و از توقیع وارد شده از ناحیه امام زمان - علیه السلام - در لعن حلاج یاد

کرده‌اند. شیخ مفید کتابی در رد اصحاب حلاج (/ پیروان او) نوشته و حلاج را کذاب و وضاع و بدعتگذار خوانده و از کفر و زندقه حلاجیه سخن رانده است. شیخ صدوق نیز از انحراف و کفر و ضلالت پیروان حلاج یاد نموده است. (۵۳) نخستین کس از شخصیت‌های طراز اول شیعه که - دست کم در حیطه اطلاع بنده - با مدارای نسبی از حلاج یاد کرده است، خواجه نصیرالدین طوسی است، آنهم البته با توجیهی که خود از گفتار حلاج می‌نماید و - به قول یکی از صوفی پژوهان معاصر - «آن... را به مدد ضمیر دریاوش خود تأویل و تفسیر می‌کند». (۵۴) خواجه در اوصاف الاشراف، در فصل مربوط به «اتحاد»، می‌گوید: «اتحاد نه آنست که جماعتی قاصر نظران توهم کنند که مراد از اتحاد یکی شدن بنده با خدای تعالی باشد. تعالی الله عن ذلك علوا کبیرا. بل آنست که همه او را ببینند بی‌تکلف (نه) آنکه گوید هر چه جز اوست. از اوست، پس همه یکی است، بل چنانکه به نور تجلی او - تعالی شأنه - بینا شود، غیر او را نبیند، ببینده و دیده و بینش نباشد، و همه یکی شود. (همچنانکه) دعای منصور حسین حلاج که گفته است:

بینی و بینک انی نیاز عنی

فارفع بفضلک انی من البین

مستجاب شد و انیت او از میان برخاست، تا توانست گفت: «انا من اهوی و من اهوی انا»؛ و در این مقام معلوم شود که آن کس که گفت: «انا الحق» و آن کس که گفت: «سبحانی ما اعظم شأنی»، نه دعوی الهیت کردند، بل دعوی نفی انیت خود و اثبات انیت غیر خود کرده‌اند؛ و هوالمطلوب». (۵۵) عقیده به «حلول» و «اتحاد» - به معنای و قرائت صوفیانه این دو مطلب، یکی از محل‌های اصلی افتراق دو طائفه متشرعه و متصوفه بوده است (۵۶)؛ و حلاج در منابع مختلف به اعتقاد به حلول و اتحاد - به همان معنای ملحدانه و کافرانه‌اش - نامبردار است، و همین تصویر شخصیت او را به «غالیان» (۵۷) که آنها هم سخت مورد توجه ماسینیون هستند - پیوند می‌دهد. ناگفته نماند توجه ماسینیون به «سلمان» نیز از این شائبه خالی نیست. نباید پنداشت نگرش ماسینیون به سلمان - رضی الله عنه - و معنویت او موافق با آن حقیقت تاریخی و نگرش اصیلی است که نزد بزرگان امامیه چون شیخ مفید و امثال او یافت می‌شود. غلوگرایان، تصویر درخشان‌ترین چهره‌های معنوی اسلام را تحریف می‌کردند، و همانگونه که بسیاری به تحریف غالیانه سیمای امیرمؤمنان امام علی - صلوات الله و سلامه علیه - دست یازیدند، عده‌ای هم سیمای سلمان فارسی - رضی الله عنه - را مخدوش ساختند، و گروهی - العیاذ بالله - به پیامبری و حتی خدایی سلمان قائل شدند! (۵۸) اکنون شاید بهتر بتوان علت توجه فراوان ماسینیون را به شخصیت سلمان دانست! بی‌آنکه اصل را بر مستشرق نکوهی بنهم، قول یکی از معاصران را - از مقدمه‌اش بر کتابی که از مستشرق بنام و خوشنام ترجمه کرده است - باز می‌نویسم: «اگر مستشرقی گفت: «ماست، سفید است»، همیشه جای این احتمال را در ذهن خود نگاه دارید که یا ماست اصلاً سفید نیست، یا اثبات سفیدی ماست مقدمه‌ای است برای نفی سیاهی از زغال». (۵۹) شخصیت و گرایش‌های ماسینیون مرا به یاد شاگردش، پُل نویا (P.N Wyia) (م. ۱۹۸۰-۱۹۲۵)، و همچنین تا اندازه‌ای هانری کربن می‌اندازد - که از قضا پُل‌نویا شاگرد این فرد

پسین گفته نیز بوده است. ماسینیون بی‌تردید نسبت به عناصری در سپهر تمدن اسلامی و بلاد مسلمانان شیفتگی داشت، و در جستجوی جلوه‌هایی از معنویت بود، ولی این معنویت را به سبک و پسند و دلخواه خویش می‌جست. رمز تلازم همدلی و ناهمدلی ماسینیون با مسلمانان، در همین نکته نهفته است. همین است که نامطبوعی شخصیت ماسینیون را باعث آمده. دکتر محمد دسوقی، در کتابی که در باب استشراق نوشته - و از قضا به قلم آقای افتخارزاده به فارسی گردانیده شده است -، می‌گوید: «ماسینیون از خطرناکترین شرق شناسان فرانسوی شمرده می‌شود که به اسلام و مسلمانان در این روزگار اسانه ادب کرده‌اند.» (۶۰) ماسینیون در زندگی خود به عنوان یک مسیحی به دغدغه دینی خاصی دچار بود که جنبه‌ای از آنها، تحت عنوان گرایش‌های پنهان ماسینیون به کاتولیسم» (۶۱) یاد شده است. به دیگر سخن، ماسینیون در دل زندگی عیسویانه خویش دغدغه‌ای فرقه‌ای داشت؛ و شاید عقده دینی آن ساحت را به نحوی - صادق یا کاذب - در دل تمدن مسلمانان می‌خواست بگشاید؛ و باز شاید - و تنها: شاید - گرایش او به اقوال حلاج یا غلات به سبب آن همانندی باشد که در گرایش‌های ایشان و نگرش مسیحیت کلیسایی و الهیات وجود داشته و دارد؛ مگر نه آنکه برخی از مسیحیان - العیاذبالله - از اتحاد حضرت باری با مسیح - علیه السلام - سخن گفته بودند، و از حلول خداوند در محل، و از قدم آفتاب (۶۲) گمان من آن است که ریشه «همدلی - ناهمدلی» ناتمام و نیم بند ماسینیون را باید در همین فضای اندیشگی و نگرشی او جستجو کرد. او تحت تأثیر کشش خاصی به تصوف و صوفیان جامعه مسلمانان می‌پرداخت و درباره آنها قلم می‌زد؛ در زمانی که به عنوان عضو (/ دانشجوی) انستیتوی فرانسوی آثار شرقی در قاهره تعیین شد (= ۱۹۰۶ م.) و به قاهره رفت، «غالباً لباس ملی مردم مصر را به تن می‌کرد»؛ و در سفر دیگرش پس از ۱۹۰۹ هم، زمانی که در کلاسهای الازهر شرکت می‌نمود، «لباس مخصوص طلاب الازهر» را می‌پوشید. (۶۳) پل‌نویا، شاگرد ماسینیون و کُربن، بخاطر تحقیقاتش در تصوف اسلامی - بویژه «زبان صوفیانه» (۶۴) و آثار ابو عبد الرحمن سُلَی - در جهان اسلام و از جمله ایران، ناشناخته نیست. وی از اقلیتی مسیحی و آسوری زبان از شمال عراق بود؛ بعدها در موصل نزد دومینیکیان رفته و سپس در لبنان یسوعی شده و پس از آن به فرانسه مهاجرت کرده و در آنجا زیسته است. (۶۵) دانیل ژیماره «علاقه دائم و تقریباً انحصاری» پل‌نویا را به تصوف اسلامی / مسلمین، تلاشی برای پاسخگویی به «مسئله‌ای شخصی» می‌داند. وی در آغاز با یادآوری هجرت‌ها و کوچهای مذهبی - مکانی نو یا از «زخمی نهان و عمیق» در وجود او سخن می‌گوید و عرفان و تصوف را تسلی بخش «درد درونی گسیختگی» می‌داند که در نو یا بوده است. سپس ژیماره، «جسورانه» از طرح و نظر دیگری صحبت می‌کند: عربی عمدتاً زبان اسلام است و نامداران بزرگ تفکر عربی در طی تاریخ تقریباً همه مسلمان‌اند و باز برای نویای مسیحی عرب / عربی زبان نوعی مشکل وجود داشت. نو یا می‌کوشید از طریق تصوف بر آن فائق آید و از منظری به دیدار جامعه اسلامی برود که بیرون از اختلافات اعتقادی، از راه مشترک وصول به خداوند، سخن می‌رود. در این مرتبه از خداجویی، او نیز می‌توانست... اسلام را از خود بداند و یکپارچگی از دست داده خود را از نو بسازد. (۶۶) می‌بینیم تلقی ژیماره از نو یا با تلقی ما از ماسینیون، خالی از همانندی نیست. البته نو یا یک عرب یا کُرد عراقی‌الاصل بود. و ماسینیون یک فرانسوی، ولی باز خلاها و عقده‌هایی بود که مجال گشودنشان در آغوش متصوفان / صوفیانی چون حلاج دست می‌داد،

بی‌آنکه الزامی را برای گروش به «عقیده اسلامی» (/ به منزله یک نظام کلامی) با خود داشته باشد. چون از کُربن سخن رفت، بد نیست اشاره کنیم کُربن تفاوتی جوهرین با امثال ماسینیون و نو یا داشت و در عین حال شباهتهایی. هانری کُربن (م. ۱۹۷۸-۱۹۰۳) یک فیلسوف و فلسفه‌ورز اروپایی بود که به دلایل فلسفی - کلامی، به پژوهش خاورشناسانه در باب اندیشه شیعی روی آورده بود. کُربن هم در کنار نگرش فلسفی خود، در حوزه الهیات مسیحی دغدغه‌هایی داشت که بخشی از آن را می‌توان

ذیل عنوان «کربن و پروتستانیسم» مجال طرح داد. (۶۷) به هر روی، وی با دغدغه‌ها و خلأهای خاصی که با ساحت فلسفه‌ورزی آلمانی هم در پیوند بود، کار مستشرقانه می‌کرد. شاید مهمترین وجه شباهت کُرن، ماسینیون و نویا، مَزَجی بودن شخصیت فرهنگی آنها - از نهادهای باختری و گرایشهای خاوری - بود؛ برغم کیفیت متفاوتی که نزد هر یک از ایشان مشاهده می‌شود. کسی در يك مجلس سخنرانی از کُرن پرسیده بود که چه مذهبی دارد و او در پاسخ - شاید با کمی مزاح - گفته بود: «پروتستان، دوازده امامی» (۶۸). همین پاسخ کُرن شاید بهترین گواه و اعتراف بر «امتزاج فکری - عقیدتی» ای است که در وجود او رخ داده است؛ و خالی از صدق و خلوص و صفا (۶۹) هم نیست. بازگردیم به ماسینیون، ماسینیونی که شخصیت او را از جهت همین امتزاج (البته با کیفیتی دیگر) و... در خور سنجش با برخی مستشرقان تقریباً معاصرش یافتیم. به نظر می‌رسد در باب دانش ماسینیون و ژرفای نگاه او هم مبالغه شده باشد. احتمالاً گویاترین سند درباره او بخشهایی است از نامه‌های علامه محمد قزوینی به تقی‌زاده. وی در نامه‌ای می‌نویسد: «دو کتاب ماسین یون، در خصوص منصور حلاج؛ من هر دو را دیده‌ام و یکی از آن دو را هم دارم. هیچکدام از دو کتاب چیز چنگ به دل زنی نیستند. و مملو از اغلاط فاحشه تاریخی و لغوی و غیره است... دو کتابی که اخیراً بعد از جنگ چاپ کرده است و سرکار آنها را خواسته بودید. بخريد، بکلي از نقطه نظر يك مرد عالمي مثل سرکار بی‌فایده است... صاحب این کتاب را من شخصا می‌شناسم جوانی است بسیار بسیار طالب شهرت و نام می‌خواهد که کاری کرده باشد که عالم را مبهور نماید و...» (۷۰) در نامه دیگری که تعدادی از مستشرقان کم دانش و نامتعمق را نام برده، باز اسم «ماسین یون منصور حلاجی» به چشم می‌خورد. (۷۱) قابل توجه است که آقای افتخارزاده در هاشم یکی از آثارشان به همین نامه‌های قزوینی به تقی‌زاده در باب ماسینیون ارجاع داده و گفته‌اند که قزوینی «بسیاری از شرق‌شناسان مشهور غرب را از نزدیک می‌شناخت و از کمیت و کیفیت معلومات آنان به خوبی اطلاع داشته» است. (۷۲) خود آقای افتخارزاده می‌گویند: «ماسینیون... با نگاه تسنن به تشیع نگریده و... تشیع را... نوعی تصوف یافته [/ تلقی کرده] است»، و در ادامه می‌افزایند: «دو کتاب او: سلمان پاک و مباحله در مدینه، نشان می‌دهد با اسلام و تشیع عنادی نداشته است. بینش سنی او از اسلام باعث شده تا نسبت به آثار شیعی بدبین باشد.» (۷۳) حال جای این پرسش هست که اعتنا به رساله يك چنین شخص «نامتعمق» و «بدبین» نسبت به آثار شیعی، او از دیگر سوگرایند به اقاول صوفیان تندرو و غلات که «تشیع» را هم نوعی «تصوف» می‌شمارد، درباره مباحله چگونه که از آقای افتخارزاده دیده‌ایم، سزاوار است؟ دکتر دسوقي آنجا که ماسینیون را از «خطرناکترین شرق‌شناسان فرانسوی» (۷۴) خوانده، به بیراهه نرفته است؛ و بطبع ترجمه غیر ناقلا نه رساله مباحله ماسینیون هم کاری خطرناک است، و اجازه بدهید بگوییم: تا حدی نسجیده. از آقای افتخارزاده، مجموعه‌ای آثار تألیفی، تصحیحی (۷۵) و ترجمه‌ای، می‌شناسیم در باب ایران، اسلام، تشیع - که معمولاً هم از برخی اشارات ویژه و مطالب خاص، و گاه شاذ، تهی نیستند. اختصاصات و شدو پاره‌ای از آراء و اقوال آقای افتخارزاده حتی بر زبان و مصطلحات ویژه نوشته‌های ایشان نیز سایه افکن است. آقای افتخارزاده تعبیر ویژه‌ای در یاد کرد گروه‌ها و اندیشه‌ها و ارباب يك روش یا منش به کار می‌گیرند که بازتابنده تلقی ایشان از تاریخ اسلام و در خور درنگ و عیار سنجی است. آنگونه که من دریافته‌ام ایشان از دو گونه رویاروی خلافت سخن می‌گویند: «خلافت عربی» و «خلافت اسلامی»؛ و بر همین بنیاد عثمان «خلیفه سوم عرب» گفته شده است (نگر: ص ۶ و ۷). بطبع واژه‌های «عرب» و «عربی» در این کاربردها معنایی فراتر از يك مدلول نژادی عادی، افاده می‌کنند و وانمایند فکری هستند که آقای افتخارزاده از تفسیر و جمع‌بندی برخی متون و اسناد بدان رسیده‌اند، و بر همین بنیاد، تحلیل ایشان از رخداد سقیفه چنین بر قلمشان جاری شده: «نخبگان عرب بر نهضت انسانی اسلام غالب آمدند» (ص ۶). جای دیگر (ص ۳۲) تعبیر «خلافت غصب» خودنمایی می‌کند که با لحاظ کردن مدعای اجماعی کتب کلامی شیعه در باب استحقاق

خلافت، معنای روشن و بی‌ابهامی دارد. دو تعبیر «اسلام امامت» (ص ۷ و ۱۰ و ۲۰ و ۲۱ و ۵۶) و «اسلام محمد (صلی‌الله علیه و آله)» (ص ۱۴)، در مقابل اسلام دستگاه خلافت، هم نمایشگر صبغه‌هایی است که ایشان در روایتهای موجود در آن روزگاران از اسلام می‌بینند. نوعی ملموس سازی و امروزینه‌گری هم در نوشته‌های ایشان هست؛ به طوری که التزامی برای به کار نبردن واژگان و تعبیر امروزینه در گزارش تاریخ، در آنها دیده نمی‌شود. تعبیر و جمله‌هایی مانند «کادر منصوص امامت»، «کودتا»، «باند»، «تحت پیگرد شدید»، «روشنفکران بریده و خود فروخته»، «خانه‌های تیمی شیعیان»، «بایکوت مطلق اقتصادی - فرهنگی»، «فشار پلیسی بر سرتاسر دوران امامت»، «به مراکز پلیس مدینه معرفی کنند»، «کادرهای شیعه امامیه»، «جو غلیظ پلیسی و خفقان»، «تیپ‌شناسی اصحاب و پیروان امامان»، «اصول... رادیکال شیعه امامیه»، «پلیس امنیتی» و... در نوشته آقای افتخارزاده (ص ۸ و ۹ و ۱۱ و ۱۶-۱۸ و ۲۲ و ۲۵ و ۳۰ و ۳۱ و ۳۳ و ۵۰ و ۵۶)، یادآور زبان خبری - سیاسی «مدرن» جهان ماست. بی‌آنکه فرصتی برای ارزشدآوری درباره این زبان روایتگری داشته باشم، یادآور می‌گردم که منطق زبانی آقای افتخارزاده تا اندازه‌ای - از حیث ملموس سازی و امروزینه‌گری - یادآور منطق زبانی آقای محمد باقر بهبودی در گزیده کافی و معانی القرآن است.

*****

بی‌گمان، بازنگری و بازنگاری تاریخ تشیع بر پایه نظریات - بلکه بگذارید بگویم: مفروضات - آقای افتخارزاده، تاریخ تازه‌ای به دست خواهد داد ولی این تاریخ و تصویر نه تنها پشتوانه استدلالی کافی برای بقاء در ذهن و زبان محققان ندارد و نه تنها بخشهائی از این چیدمان (Puzzle) تاریخی در درج درج هیچ عطاری دستیاب نخواهد شد!، حتی دلالتی وجود دارد که آن را بر هم می‌زند و مخدوش می‌سازد و مخالف واقع می‌شوند، نشان می‌دهد. به هر روی، نمی‌توان نسبت به سبک خاصی که ایشان در ترسیم تاریخ اسلام و مسلمانان پی‌گرفته‌اند، بی‌اعتنا بود. عیار سنجی اقوال و مطروحات آقای افتخارزاده از آنجا ضروری است که رد یا قبول آنها، صرفاً در داوریهائی ما حول رخدادهای سیاسی تاریخ اسلام و مسلمانان تأثیر ندارد، بلکه حتی تا دل عقاید شخصی ما نیز دامن می‌گسترند. نمونه را، همان نظریه «خط اعتزال» که ایشان طرح می‌کنند، در صورت پذیرفته شدن پوششی از تردید حول معارف مکتوب و منقول شیعی در هزار سال اخیر می‌کشد و ما را در تفسیر و حدیث و کلام و رجال و فقه، و خلاصه: همه چیز، به تردید می‌افکند: از کجا نه معلوم که سند فلان حدیث را خط اعتزال انداخته و به عنوان حدیث مرسل عرضه کرده باشد؟ از کجا نه معلوم فلان فتوا در اثر گرایشهای خط اعتزال چنین بیان شده باشد؟ از کجا نه معلوم فلان راوی را خط اعتزال عمداً تضعیف نکرده باشد؟ و هزاران هزار پرسش تردید افکن دیگر.

***

آقای افتخارزاده در نگاهشان به تشیع - به پندار من - سخت متأثرند از دیدگاههای مرحوم دکتر علی شریعتی بویژه در تشیع علوی و تشیع صفوی او. نه تنها رد افکار، حتی رد اصطلاحات شریعتی در نوشتار آقای افتخارزاده هویداست. در پی آن نیستم که آقای افتخارزاده را از منظر آراء با مرحوم دکتر علی شریعتی مقایسه کنم و پیرو او بشمارم؛ ولی انگشت نهادن بر يك نقطه را ضروری می‌بینم: شباهت دیدگاه این دو تن در اعتقاد به هویت سرخ و انقلابی و انقلابگر تشیع، و روند تاریخی

مفروضي که آن شور و هیجان و جهش را از تشیع ستانده است. همانگونه که شریعتی از تشیع سرخ و سیاه سخن می‌گفت و - به ترتیب - آنها را علوی و صفوی قلمداد می‌کرد، آقای افتخارزاده هم از «دو جبهه / جناح / گرایش در تشیع» سخن می‌گوید که یکی انقلابی و پرشور و هیجان است، و دیگری با مداراگر با بسیاری از نظامهای حاکم؛ اولی را اصیل و مذهب اهل بیت - علیهم‌السلام -، و دومی را دستکاری شده، قلم می‌دهد. شریعتی کتاب سلمان پاک ماسینیون را به فارسی ترجمه کرد. ماسینیون استاد او بود و شریعتی طی سالهای ۱۳۳۹ - ۱۳۴۱ ش. با او همکاری علمی داشت. (۷۶) وی از ماسینیون تمجید کرده و همین تمجید و تأثر او از ماسینیون، یکی از مواردی است که منتقدان شریعتی بارها بر آن انگشت نهاده و آن را یادآور گردیده‌اند. (۷۷)

شاید از اتفاق باشد که آقای افتخارزاده مترجم کتاب دیگری از ماسینیون، به نام مباحثه در مدینه، واقع شده‌اند. تفاوت بارز آقای افتخارزاده و دکتر شریعتی در نگرش و پژوهش در حوزه اسلام‌شناسی و شیعه‌شناسی، به گمان من در این است که اولاً آقای افتخارزاده کلاً به تتبع در مآخذ و منابع تاریخی و اسناد فرهنگی مقیدترند و ثانیاً در منابع اصیل شیعی بیش از مرحوم شریعتی توغل کرده‌اند. (۷۸) همینها سبب شده که آن درجه از احساسات افراطی که مرحوم شریعتی به جای استدلال و تحقیق به کار برده است، در نوشته‌های آقای افتخارزاده ملاحظه نشود؛ ولی متأسفانه فرضیه‌گرانی بیش از حد آقای افتخارزاده و ترسیم احتمالاً پیشاپیشی که از تشیع انقلابی امامی نزد خود داشته‌اند، سبب شده آثار ایشان هم از آن داوریهایی تند شریعتی‌وار بی‌نصیب نماند و صبغهای بپذیرد. مشکل اساسی در این نگرش - و همچنین در نگرش دکتر شریعتی - به زعم راقم، در دو ساحت تاریخ پژوهی و کلام پژوهی است و از نقصان توشه محقق در هر یک از این دو شاخه ناشی می‌شود. اگر کسی چون استاد محمدرضا حکیمی، با همه اعتقادی که به تشیع سرخ و اصلاح و بیدارگری دارد، در عرصه چنین داوریهایی و گزارش‌هایی کمتر بدان «افراط و تفریط»ها دچار می‌شود، و فرو نمی‌لغزد، به سبب تصور صحیح‌تر کلامی‌اش از تشیع است و پایبندی بیشترش به مشاهده سیمای تاریخی شیعه در چارچوب گزارشها و تحقیقات تاریخی، نه پندارها؛ و به سبب درک روشنی است که از جهت‌گیریهای اهل بیت - علیهم‌السلام - و اقتضانات زمانه فراچنگ آورده، درک «امام در عینیت جامعه». (۷۹) به همین اعتبار، دکتر شریعتی که خود می‌داند بسیاری از آثارش، «نه... کارهای علمی - تحقیقی، که فریادهایی از سر درد، نشانه‌هایی از یک راه، تکانهایی برای بیداری» (۸۰) بوده است، در یک «وصیت شرعی» (۸۱)، تهذیب صورت و سیرت این آثار را از استاد محمدرضا حکیمی در می‌خواهد. امید می‌بریم خداوند، همه حقیقت جویان را در وصول به مقصود، دستگیری نماید؛ فمالتوفیق الابالله و ما الاعتماد الاعلیه و هوحسبناو نعم الوکیل.

پاورقیها: صححه و علّق علیه: علی‌اکبر الغفاری، ج ۱، صص ۷ - ۲۱ - ۲۰. همچنین درباره تأثرات غزالی از تصوف، نگر: تصوف و تشیع، هاشم معروف الحسینی، صص ۵۲۵ - ۵۳۱. ۲۱- از آقای افتخارزاده این کتابها را، در باب شعوبیه یا در ارتباط با پاره‌ای گرایشهای ایشان، می‌شناسم: الف) شعوبیه، ناسیونالیسم ایرانی (تألیف)، دفتر نشر معارف اسلامی، قم، چ ۱، ۱۳۷۶ ش. ب) اسلام در ایران، شعوبیه، نهضت مقاومت ملی ایران علیه امویان و عباسیان، تألیف در. ناث (و) گل‌زیهر، ترجمه و تحقیق و تألیف (با همکاری محمدحسین عضدانلو)، چ ۱، ۱۳۷۱ ش. ج) اسلام و ایران، مذهب و ملیت ایرانی (تألیف)، انتشارات رسالت قلم، چ ۱، ۱۳۷۷. ۲۲- گفتنی است که این تعبیر را پیشتر مرحوم دکتر شریعتی در تشیع علوی و تشیع صفویاش به کار برده است. ۲۳- نگر: المحجة البیضاء، ج ۱، ص ۱. ۲۴- نگر: معجم المطبوعات العربیة و المعربیة، منشورات مکتبة

-وصایا الرسول (ص) و الائمة (ع)، سید هاشم رسولی محلاتی، چ ۲، ص ۴۱۴ - ۲. سنج: هزاره شیخ طوسی، به کوشش علی دوانی، چ ۲، مؤسسه انتشارات امیرکبیر، ص ۴۴ و پنج، متن و حاشیه ۳- یک لت (مصراع) است از یک چارانه (رباعی) که هم به ظهیر فاریابی و هم کمال‌الدین اسماعیل اصفهانی نسبت داده شده. سنج: امثال و حکم، دهخدا، ج ۴، ص ۱۷۷۸ و ۱۷۷۹. ۴- کار ما شاید این است ۵- نهج البلاغه، ترجمه دکتر سید جعفر شهیدی، چ ۸، ص ۴۴۴. ۶- ۷- نگر: همان، ص ۱۵۱، پینوشت ۸- ۹- سنج: تاریخ سیاسی صدر اسلام، انتشارات رسالت قلم، چ ۱، ۱۳۷۷ ش. ص ۴۳. که میان گل نیلوفر و قرن ۱۰- نگر: کتاب سلیمین قیس الهلالی، تحقیق: الانصاری، ج ۱، صص ۱۶۵ - ۱۶۸؛ و: تاریخ سیاسی صدر اسلام، همان ص، پینوشت ۱۱- چیزی که پژوهندگان را به بازخوانی تاریخ زیدیان و اسماعیلیان فرا می‌خواند ۱۲- بیانات آقای

افتخارزاده گاه از منظر قیود و نعوت و صفات و شدت و ضعف لحن، صبغه افراط و تفریط به خود پذیرفته است؛ چنان که فی‌المثل می‌گویند: «اکثر قریب به اتفاق روایات منسوب به امامان... نقل به معنی و دریافت و استنباط خود اصحاب است» (ص ۳۴- 13). (برخی، از سفارشهای معاویه به یزید - که در تاریخنامه‌ها نقل شده -، چنین برداشت کرده‌اند که معاویه یزید را از جنگ با امام حسین - علیه‌السلام - نهی کرده، در حالی که بالعکس، از منش و رفتار کلی معاویه، و علی‌الخصوص از همان سفارشها در می‌یابیم که این گجسته، نه تنها یزید را باز نداشته، بلکه تحریض هم کرده است. سنح: وقعة‌الطف، ابومحنف لوطین یحیی‌الازدی الغامدی الکوفی، تحقیق: الشیخ محمد هادی الیوسفی الغروی، مؤسسة النشر الاسلامی، ص ۷۰، حاشیه ۱- 14. ابن تیمیة، حیاتہ... عقائدہ، صائب عبدالحمید، ط ۲، ص ۲۸۱ به بعد - 15. الرد المتعصب العنید، ابوالفرج ابن جوزی، تحقیق: محمدکاظم المحمودی، ۱۴۰۳ هـ. ق. 16- سنح: غزالی نامه، جلال‌الدین همائی، چ ۳، ۱۳۶۸ هـ. ش. ص ۳۹۹ و ۴۰۰- 17. همان، ص ۴۰۱- 18. سخن از ابن جوزی است در المنتظم. (نگر: الغدیر، الشیخ الامینی، ج ۱۱، ص ۱۶۳- 19. (نگر: الغدیر، الشیخ الامینی، ج ۱۱، صص ۱۶۱- ۱۶۷ و: المحجة‌البیضاء، آية الله العظمی المرعشی النجفی(ره)، ج ۲، ص ۱۴۱۲.

25- غزالی نامه، چ ۳، ص ۲۷۲- 26. همان، ص ۲۷۳- 27. همان، همان، ص ۲۷۴- 28. همان، ص ۲۷۴- 30. همان، ص ۲۷۴- 31. نگر: راحة الصدور و آية السرور. در تاریخ آل سلجوق، محمدبن علی بن سلیمان الزاوندی، به سعی و تصحیح محمد اقبال، ص ۳۹۴ و ۳۹۵- 32. نگر: مقالات تاریخی، رسول جعفریان، دفتر دوم، صص ۳۸۳- ۳۸۹- 33. نگارنده این سطور، ان شاء الرحمن، هم در نوشتاری جداگانه و هم در حواشی و مقدمه متن مصحح و محقق مناقب - که دست در کار انتشار آن دارد - بدین مقوله خواهد پرداخت - 34. سنح: المناقب، انتشارات علامه، قم، ج ۱، ص ۶- 35. نگر: مناقب آل ابی طالب - علیهم‌السلام-، تحقیق: جویا جهانبخش، ج ۱، مقدمه محقق (قریب به چاپ - 36. (روشن‌تر بگویم: ایشان در مواضع متعددی، گامهایی از طریق را با استناد به گزارش مورخان و اسناد می‌پیمایند و ناگهان يك دو گام جهشی بی‌مدرک و دلیل برمی‌دارند که از یکسو برخی «تقیید»ها و «قضایات»های ویژه ایشان را دامن می‌زند، و از سوی دیگر پژوهش ایشان را از وثاقت در خور، بی‌پهره می‌کند - 37. دانسته نیست چرا دوبار در عنوان این مقاله لفظ مباحله را به صورت «مباحله» به کسر هاء و فتح لام- نوشته‌اند (در: ص ۵۷ و ۶۳) که آمیزه‌ای است ناموزون از دو تلفظ تازی و فارسی شده آن - که به ترتیب به فتح هاء و لام و کسر هاء و لام - هستند - 38. سنح: اقبال الاعمال، قدم له و علق علیه: الشیخ حسین الاعلمی، دار الحجة، قم، ص ۸۱۳- 39. نگر: کتابخانه ابن طاووس، اتان کلبرگ، ترجمه رسول جعفریان و سید علی قرانی، ص ۱۷۷ و ۴۳۳- 40. در صفحه ۱۰۳ از مباحله در مدینه، بنادرست، «عزافیه» چاپ شده است - 41. سنح: غالیان، نعمت الله صفری فروشانی، ص ۱۳۶ و ۱۳۷؛ و: فرهنگ فرق اسلامی، دکتر محمد جواد مشکور، صص ۲۵۷- ۲۶۳- 42. غالیان، ص ۳۴۲ و ۴۴۳- 43. کتابخانه ابن طاووس، ص ۱۷۷- 44. نگر: مجله علوم حدیث، س ۴، ص ۲- 45. نگر: کتابخانه ابن طاووس، ص ۴۳۳- 46. اقبال الاعمال، همان ص - 47. نگر: یادداشت‌های قزوینی، ج ۳، ص ۸- 48. نگر: چهل مقاله، رضا استادی، صص ۴۸۱- ۴۹۴- 49. نهضت مختار تقی، دکتر محمودرضا افتخارزاده، دفتر نشر معارف اسلامی، چ ۱، ۱۳۷۵ هـ. ش؛ ص ۶ و ۷- 50. دایرة‌المعارف مستشرقان، عبدالرحمن 51- نگر: همان، ص ۶۰۷ و ۶۰۳- 52. نگر: همان، صص ۶۰۲ و ۶۰۷- 53. نگر: تصوف و تشیع، هاشم معروف الحسینی، ترجمه سید محمد صادق عارف، صص ۵۱۵ و ۵۲۱؛ و: خیراتیة، آقا محمدعلی بن وحید بهیبهانی، تحقیق: مؤسسه علامه مجید وحید بهیبهانی، ج ۱، ص ۱۹ و ۲۰ و ۳۶ و ۳۷ و ۱۸۳- ۱۸۵ و...؛ و: فضائح الصوفیة، آقا محمدجعفر بن آقا محمد علی، تحقیق: مؤسسه علامه مجید وحید بهیبهانی، صص ۱۷۵- ۱۷۸؛ و: عرفان و تصوف (عرفان اسلامی و عرفان التقاطی)، داود الهامی، انتشارات مکتب اسلام، صص ۳۹۶- ۴۲۵- 54. اوصاف الاشراف، به تصحیح و توضیح نجیب مایل هروی، چ ۱، ص ۳۳- 55. همان، ص ۱۵۵ و ۱۵۶؛ و نیز: به اهتمام سید مهدی شمس‌الدین، ص ۹۵ و ۹۶- 56. نمونه را، نگر: نهج‌الحق و کشف الصدق، العلامة الحلی، علق علیه: حسینی‌الارموی، ص ۵۷ و ۵۸- 57. درباره تکیه غالیان بر مفاهیمی چون «حلول»، نگر: غالیان، نعمت الله صفری فروشانی، چ ۱، فصل سوم: غلات در آینه عقیده و عمل - 58. درباره عقائد غالیانه ابراز شده حول شخصیت سلمان، نگر: فرهنگ فرق اسلامی دکتر محمد جواد مشکور، صص ۲۲۹- ۲۳۴؛ و: غالیان، ص ۱۴۷ و ۱۵۰ و ۱۸۷ و ۱۸۹ و ۲۲۸- 59. تصوف اسلامی و رابطه انسان و خدا، رینولد. ا. نیکلسون، ترجمه دکتر محمدرضا شفیعی کدکنی، چ ۲، ۱۳۷۴ هـ. ش. ص ۱۹- 60. سیر تاریخی و ارزیابی اندیشه شرق‌شناسی، دکتر محمد دسوقی، ترجمه دکتر محمدرضا افتخارزاده، ص ۱۰۹- 61. دایرة‌المعارف مستشرقان، ص ۶۰۳- 62. نگر: الباب الحادی عشر مع شرحیه، حقه و قدم علیه: الذکثور مهدی محقق، ص ۲۱ و ۱۹ و ۱۷- ۲۸۶- 63. سنح: دایرة‌المعارف مستشرقان، ص ۶۰۱ و ۶۰۳- 64. نگر: دانشنامه قرآن و قرآن پژوهی، ج ۱، ص ۷۳۸ (مقاله «تفسیر قرآنی و زبان عرفانی»، به قلم جویا جهانبخش).

65- سنح: معارف، پیشگفته، ص ۷۴ و ۷۵- 67. سنح: هائری کرین، داریوش شایگان، ترجمه باقر پرهام، صص ۵۷- ۷۵- 68. متأسفانه به یاد ندارم این مطلب را کجا خوانده‌ام یا از که شنیده‌ام. همینقدر یادم هست که نقلی گر: همان، ج ۲، ص ۲۲۸۴ (مقاله «نویا، پل»، به قلم جویا جهانبخش)؛ و: معارف، دوره دهم، ش ۳ و ۲، صص ۷۳- ۷۹ (مقاله «پل نویا»، به قلم دانیل ژیماره، ترجمه اسماعیل سعادت - 66. (بی‌اعتبار نبود - 69. سنح: مجموعه مقالات انجمن واره بررسی مسائل ایران‌شناسی، به کوشش: علی موسوی گرمادوی، ص ۳۰ (مقاله استاد سید جلال‌الدین آشتیانی، با عنوان «نگاهی به شیعه‌شناسی و ایران‌شناسی هائری کرین - 70. (سایه‌های کنگره، باستانی پاریزی، چ ۱، ص ۲۰۲- 71. سنح: همان، ص ۲۰۶- 72. نگر: سیر تاریخی و ارزیابی اندیشه شرق‌شناسی، دکتر محمد دسوقی، ترجمه دکتر محمدرضا افتخارزاده، ص ۱۰۹- 73. همان، همان، ص 74. همان، همان، ص 75. تصحیح»هایی که از آقای افتخارزاده می‌شناسم، عبارتند از: الباب الحادی عشر مع شرحه النافع یوم الحشر (قم، بی‌تا، بی‌نا)؛ همین متن با افزایش الجامع فی ترجمه النافع شهرستانی (چ ۳: قم، ۱۳۷۶، دفتر نشر معارف اسلامی)؛ اکلیل المصائب تنکابنی. (دو مورد پیشین که مورد بررسی اینجانب قرار گرفته نماینده يك «تصحیح انتقادی فنی» نیستند - 76. (نگر: کتابشناسی توصیفی دکتر علی شریعتی، محمد اسفندیاری، نشر خرم، چ ۱، ص ۳۶۷ و ۳۶۶- 77. سنح: همان، ص ۸۷ و ۸۸ و ۳۵۳- 78. نظریه تشیع علوی - تشیع صفوی شریعتی که رگه‌ای از آن در نگاه آقای افتخارزاده هم هست، به وسیله ایشان، تا حد زیادی، خصوصاً از حیث تاریخی، اصلاح و تهذیب شده است - 79. نام کتابی است از استاد حکیمی (چ اول: ۱۳۵۹- چ هشتم: ۱۳۷۰، دفتر نشر فرهنگ اسلامی - 80. (کتابشناسی توصیفی دکتر علی شریعتی، ص ۱۱- 81. همان، صص 1۹-

پیشینه و بنیادهای تشیع در معرض قضاوت‌های جدید / ۱ / نقداندیشه!

پرسش:

در یکی از سامانه‌ها.... در مقاله ای باعنوان : "پیشینه و بنیادهای تشیع در معرض قضاوت‌های جدید(قسمت اول و دوم)" به قلم آقای جويا جهانبخش ، به بررسی و ارزیابی و نقد اندیشه‌های شما پرداخته و سرانجام به مقایسه انتقادی شما و مرحوم شریعتی پرداخته است. تمام این مقاله در نقد شخص شماست . قسمت اول در نقد مقدمه شما بر کتاب "مباهله در مدینه" است. در این قسمت دیدگاه‌های کلامی تاریخی شما بررسی و نقد شده است .خواهشمندم با ارایه ی اصل مقاله که از هرگونه تحریف بدور باشد، به آن جواب دهید ! بی صبرانه منتظر نظر شما بر این نقادی‌های بسیار موثکافانه هستم!

پاسخ:

خواننده با شعور بداند که ترجمه ی کتاب و مقدمه ی مورد نقد در سال ۱۳۶۹ خورشیدی انجام یافته است . ومن دارای اندیشه ای ایستا نبوده ام تا در همان حال و هوا بمانم. واقعیت این است که آن مقدمه در دوره ای نوشته شده که من اینک در آن دوره نیستم . اصل مقاله انتقادی به شرح زیر است:

پیشینه و بنیادهای تشیع در معرض قضاوت‌های جدید

جويا جهانبخش

(قسمت اول)

مباهله در مدینه: اسلام و مسیحیت

پرفسور لویی ماسینی

ترجمه و مقدمه محمودرضا افتخارزاده

تهران، چاپ اول، ۱۳۷۸

(منبع نقد: کتاب ماه/دین.دی ماه ۱۳۷۸ خورشیدی)

بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله حمداً شاکرین والصلاة والسلام علی سیدالانبیاء والمرسلین، محمد المصطفی، و آله الطیبین
الطاهرین
«فإن الرجل منكم إذا ورع في دينه و صدق في حديثه و أدی الأمانة و حسن خلقه مع الناس، قيل: هذا
شیعی فیسرني ذلك»
الرحیم
المعصومین.
(۱)

(هرگاه مردی از شما در دین خود پارسا باشد، و در گفتارش راستگو، و امانت را ادا کند و خویش را با مردم نیکو گرداند، گویند: این مرد شیعی است؛ و این مرا شادمان می‌کند) امام حسن عسکری (علیه السلام) تشیع، برخلاف آنکه گروهی کوشیدند و انمود کنند، تشکلی فرقه‌ای نبود که با اجتماع مصالح زمان پدید آید، یا حتی در برابر اصحاب سقیفه بنی‌ساعده شکل پذیرد؛ بلکه چشمه‌ای بود که از دل بعثت جوشید؛ و نه در سایه وحی، که در دل و جان وحی جاری شد؛ و در حقیقت، حقیقت وحی ربانی بود. این که «شیعه» در واقع اهل سنت اند (۲) و تشیع همانا طریقه مصطفوی و مرتضوی است، جائنمایه پانزده سده نگارشهای کلامی شیعی در باب «امامت» است، مدعایی که در جای خویش - یعنی آوردگاه اندیشه‌های کلامی - به تأسی پیشینگانی چون شیخ مفید و علامه حلی «می‌گویم و می‌آیمش از عهده برون» (۳) آنچه در اینجا مورد نظر ماست، گوشه‌ای از پیشینه تشیع و حقائق قوام‌دهنده اندیشه شیعی است که همواره دستانی، در نهان و آشکار، به دگرگونسازی آنها کوشیده‌اند.

*****

کتاب مباحثه در مدینه مقدمه‌ای هَمَچُنْدِ متن، از مترجم، دارد، درباره «سرنوشت سیاسی تشیع در تاریخ - از آغاز تا پایان سده هفتم هجری»، و متنی که گردانیده مقاله (ارساله) ای است از لویی ماسینیون درباره رخداد مباحثه و مطالبی پیرامون آن. این کتاب با حجم اندک و پیکر خردش مباحثی فراوان و کلان را، در هر یک از دو بخش، مورد اشارت و گاه قضاوت قرار داده که داورِ تفصیلی در باب جمیع آنها از حوصله چندین جلد کتاب هم بیرون است، و آنچه اینجا رقم زده می‌شود، چه گزارشگرانه و چه ناقدانه، تنها بهانه‌ای است برای آنکه «پی آواز حقیقت بدویم» (۴) آقای محمودرضا افتخارزاده مترجم مقاله (ارساله) ی ماسینیون و نویسنده مقدمه کتاب، در این مقدمه کوشیده‌اند خطوط برجسته رخدادهای سیاسی و اجتماعی و فرهنگی اثرگذار در سرنوشت سیاسی هفتصد ساله تشیع (از آغاز تا پایان سده هفتم هجری) را بررسند. آقای افتخارزاده، پیدا و پنهان، اعتقاد خویش را به پیوند درونی سه دوره پیاپی تاریخ اسلام، فراموده‌اند: ۱- روزگار رخداد سقیفه و حکومت برخاسته از آن (فارغ از روزگاران کوتاه حکومت امام علی و امام حسن - علیهما السلام -) ۲- عصر امویان ۳- عهد عباسیان؛ و با ارائه شواهدی می‌توان گفت در تبیین و اثبات کلیت این باور خویش کامیاب شده‌اند (صص ۵-۲۶). فرایند غلو، فرایند شگفتی است که بررسی آن خصوصاً در مورد دوران پس از سقیفه تا غیبت و بلکه جلوتر، تا روزگار شیخ مفید و شیخ طوسی، بایستگی راستین دارد و متأسفانه کمتر کار جدی و جاندارِ پیرامون آن صورت گرفته. نکته‌ای شاخص در نگرش آقای افتخارزاده به پدیده غلو آن است که ایشان تنها غلو را ناشی از محبت افراطی ندیده، جنبه دشمنانه و حربه‌وار آن را نیز در نظر گرفته‌اند (نگر: صص ۲۶ و ۲۷)؛ و این دیدگاه درستی است. امیرالمؤمنین علی - علیه السلام - فرموده است: «هَلْكَ فِي رَجُلَانِ: مُحِبٌّ غَالٍ، وَ مُبْغِضٌ قَالٍ» (دو تن درباره من هلاک شدند: دوستی که از حد گذراند و دشمنی که بیهوده سخن راند). (۵) برخی تحلیلگران تفتن نورزیده‌اند که بعضی که در باب ائمه اطهار - علیهم السلام - «مبغض قال» بودند، خود را «محب» جلوه دادند و از راه «غلو» در این نمایش و ادعاها و جعلهای غالیانه به ستیز با مذهب اهل بیت - علیهم السلام - پرداختند. آقای افتخارزاده بر همین نکته انگشت نهاده و از «عناصر نفوذی در فرقه‌های غالی» و همچنین واکنش پس از «تکفیر و طرد و نفی» سخن رانده‌اند (ص ۲۷)؛ سپس منشأ پاره‌ای دیدگاههای مخالفت‌آمیز رهبران زیدیان و مانند ایشان را با ائمه اهل بیت - علیهم السلام - در تصاویر مخدوشی جسته‌اند که غالیان به نام سیمای امامان - صلوات الله علیهم - برمی‌ساختند و اخبار نادرستی که این اهل غلو می‌ساختند و می‌پراکندند. (صص ۲۷ و ۲۸). ایشان به نقد اتهامات مطرح شده از سوی بعضی زیدیان در طول تاریخ نزدیک شده‌اند و نمونه‌وار نشان داده‌اند یحیی بن الحسین (۲۴۵-۲۹۸ ق)، از پیشوایان انقلابی زیدیه، خود تصریح کرده که «تمام اطلاعات و اتهامات وی ناشی از اقوال و آراء فرقه‌های منشعب غالی و منحرف شیعی است» (ص

۲۸). توجه به این نکات نه تنها از جهت تحری حقائق تاریخی، که از حیث تفاهم امروزی زیدیه و امامیه و نقد میراث فکری کنونی زیدیان مهم است. آقای افتخارزاده، ناهمسازیها و دوگانگیهای موجود در گزارشهای برخی متون قدیم و جدید شیعی را مورد بررسی قرار داده‌اند و به عنوان مثال، تصویری را که در آن نگین انگشتی حضرت علی - علیه السلام - برابر خراج شام و عراق و آفریقا دانسته شده، با تصویری که الغارات ابراهیم ثقفی و منابع متعدد دیگر از زهد امام ارانه کرده‌اند، سنجیده‌اند و ریشه ناهمسازیها را «تبلیغات خلافت و تحریفات فرقه‌ها» یافته‌اند که داستان بهای انگشتی را برای مخدوش کردن سیمای زهد علوی برمی‌سازد. این مبانی، تمهیدات داور و نظریه سپسین ایشان است مبني بر این که با آغاز عصر غیبت تلاشی درگرفت برای تبدیل سیمای پرجنب و جوش تشیع به چهره‌ای آرام و سازگارتر با دستگاه خلافت آن زمان. لااقل می‌توانم بگویم: من نظر آقای افتخارزاده را از خلال تعبیر «دوران تعدیل تشیع امامیه» (ص ۳۱) و دیگر توضیحات ایشان، اینگونه دریافته‌ام. ایشان معتقدند در این دوره «بسیاری از میراث‌های روانی اصحاب صالح امامان، اخبار و آثار ارجاف نام گرفت و اعتبار آن رد شد. اصطلاح «ارجاف» به معنای انتشار اخبار محرک و انقلابی عدالتخواهانه است... در همین دوران... بود که اسناد دست اول و مجموعه‌های روانی و اصیل امامان و مؤلفان آنها، بایکوت، جعلی و بی‌اعتبار اعلام می‌گردید» (ص ۳۱) و نمونه این «اسناد دست اول» و مهم را کتاب سلیم بن قیس دانسته‌اند (ص ۳۲).

کتاب سلیم بن قیس، متنی است که میزان اعتبار آن، از دیرباز، محل گفتگوی عالمان شیعه بوده است و هست. آقای افتخارزاده از «احمد بن حسین بن عبیدالله غضائری (متوفای بین ۴۳۰ یا ۴۵۰ ق. هـ)» به عنوان «افراطی‌ترین عالم خط اعتزال [در تشیع]» نام برده‌اند که کتاب سلیم را بی‌اعتبار اعلام کرده و این خط اعتزال را مبتنی بر «اعتزال سیاسی - کلامی شیعه امامیه و روی آوردن به نرمش و مماشات با مذاهب رسمی» دانسته‌اند (نگر: ص ۳۲). ایشان در کتابی دیگر، پیش از این، «اعتدالیون» را در برابر «جناح رادیکال شیعه علویه» تلقی کرده و گفته‌اند: «به نظر می‌رسد این چشم‌پوشی [از «آثار و موارد جناح رادیکال» توسط «اعتدالیون»] لازمه حیات و بقاء شیعه امامیه در تنازع بقاء با مذاهب رسمی تسنن و بخشی از تلاش‌های مجدانه‌ای بود که علماء امامیه در برسمیت شناخته شدن تشیع در کنار مذاهب رسمی تسنن از سوی خلافت بعمل می‌آوردند». (۶) آقای افتخارزاده در همین محل پسین گفته، شیخ مفید را «بنیانگذار خط اعتدال» و احمد بن حسین بن عبیدالله غضائری را «افراطی‌ترین عالم خط اعتدال» که گویا جانش را در راه نقد و نفی جناح رادیکال شیعه علویه از دست داد» و همچنین «از چهره‌های مجهول و مبهم خط اعتدال» معرفی کرده‌اند. (۷) از این غضائری، متأسفانه، آگاهی‌های زیادی در دست نداریم (۸) و از همین رو اشارت پسین گفته آقای افتخارزاده مبني بر جهل و ابهامی که ما در باب وی داریم، از برخی داوریهایی تند ایشان در باب منش غضائری استوارترست!

آقای افتخارزاده در پیشگفتار ترجمه و تدوین تازه‌ای که از کتاب سلیم بن قیس - با عنوان اصلی «تاریخ سیاسی صدر اسلام» و عنوان فرعی «اسناد سری و ممنوعه نهضت اسلام» - انتشار داده‌اند، بحث از غضائری و آنچه را «خط اعتدال» و «پیکار با رادیکالیزم دوره حضور» نامیده‌اند، پیش کشیده و به کتاب الضعفاء منسوب به او، استناد کرده‌اند (۹)، بدون آنکه رد استواری بر رأی گروهی چون آیه الله العظمی خوئی - قدس سره - که نسبت کتاب الضعفاء موجود را به غضائری مشکوک دانسته‌اند و بعضاً به جعلی بودن و بر ساختگی آن جزم کرده‌اند (۱۰)، عرضه نمایند. گذشته از آنکه تحلیل‌های آقای افتخارزاده را مبني بر وجود دو خط «رادیکال» و «اعتدال» و کیستی مصادیقشان بپذیریم یا نپذیریم، تمهید این بحث ایشان در باب نفس وجود تحریفات و دگرگونی‌های پدیدآورده «دوگانگی‌ها» پذیرفتنی و درخور تأمل است و همچنین بحث سپسین ایشان (ص ۳۲) از اینکه تضاد گزارش‌های موجود حول سیرت برخی پیشوایان زیدیان و اسماعیلیان، با «تبلیغات» سوء دستگاه «خلافت» و تصاویر دروغین و جعلی که درباره ایشان پراکنده بی‌پیوند نیست. (۱۱) آقای افتخارزاده در ادامه می‌گویند: «بدون شك

زندگی پیشوایان امروز زیدیه و اسماعیلیه توجیه تاریخی و موجود خود را در میان همان تصاویر دروغین و جعلی می‌یابد که دستگاه‌های تبلیغاتی خلافت غصب و فقهاء دولتی وابسته، علیه آن بزرگواران [= «انمه زیدیه و اسماعیلیه»] بخشیده‌اند» (ص ۳۲). تا اینجا سخن ایشان با شناختی که از امثال اسماعیلیگری آقاخانی داریم، درنگ و تأمل می‌طلبد ولی آنجا که می‌افزایند: «توجیه زندگی و مواضع رهبران امامیه پس از غیبت، نیز مستلزم چنان تصاویری بود» (همان ص)، آنگونه که من می‌فهمم و «رهبران امامیه پس از غیبت» را امثال شیخ مفید و طوسی و سید مرتضی می‌یابم، سخن ایشان را پیکاری پیدا یا پنهان با این رهبران طائفه می‌بینم، پیکاری که شاید در طائفه امامیه بی‌سابقه باشد!

*****

آقای افتخارزاده در باب فهم و دریافت سیره امامان - علیهم السلام - به چند نکته توجه داده‌اند (صص ۳۳-۳۵)؛ از جمله این که «امامان در دوره حضور [پیش از غیبت] در فضا و شرایطی نبوده‌اند تا [همواره] با پیروانشان دیدار عمومی و روابط عادی و طبیعی داشته [باشند] و عقاید خویش را [آزادانه] ابراز دارند»؛ «پیروان و اصحاب امامان [نیز] افراد یک دست و دارای ظرفیتهای همسان نبوده‌اند»، «هرکدام دارای معرفت و ظرفیت خاصی بوده و به همین نسبت به امامان نزدیک [یا از ایشان دور] بوده‌اند»؛ «تقیه» در آن دوران «یک ضرورت عقیدتی - سیاسی» بوده؛ «نقل به معنی و دریافت و استنباط خود اصحاب» در گزارشها دخالت دارد؛ و «تصاویری که از امامان در اذهان پیروان دور و نزدیک آن حضرات ترسیم می‌شده و به عصرها و نسلهای بعد منتقل می‌گردیده با چنین مبادی و کیفیتی همراه بوده است.» بی‌گمان، بدون عنایت بدین پرسشها دریافت به حقیقت سیره نظری و عملی امامان - علیهم السلام - شدنی نیست و از همین روست که عالمان دین، بویژه فقیهان و محدثان، یکایک این نکات را مورد ژرفکاو قرار داده‌اند و کوشیده‌اند تا معین دارند کدامین روایات در پرده تقیه پوشیده شده‌اند، و کدامین، صریح و بی‌پرده‌اند؛ و هر یک از راویان چه پایگاهی نسبت به انمه اطهار - علیهم السلام - داشته و میزان رازدانی و وفاداریشان چقدر بوده است. اینها همه دغدغه شب و روز رجالیان و فقیهان و حدیث‌پژوهان ماست و هم امروز نیز در درسهای «خارج فقه» و نیز درس رجال، اهتمامی پیگیر در آن می‌رود؛ و در نفس آن - و نه لزوماً بیان آقای افتخارزاده (۱۲) - منازعتی نیست. جایگاه اصلی مناقشت و منازعت آنجاست که ایشان می‌گویند: «همین تصورات، پشتوانه تصویرپردازی از امامان شد و در جalandازی آن تلاش گردید و تصاویر عقیدتی اکثریت شیعه امامیه را ساخت و در اعصار بعد یک حقیقت تلقی گردید» (ص ۳۵). لحن ویژه این عبارت بر هیچ خواننده تیزبینی پوشیده نیست. علی‌الخصوص وقتی اظهارنظر دیگر ایشان درباره تصاویر عرضه شده از سوی «خط اعتزال» و حامیان «نرمش و مماشات» - البته بنا بر قول ایشان - (نگر: صص ۳۰-۳۳)، در کنار سخن مذکور در فوق قرار گیرد، معنای تازه‌ای پدیدار می‌شود. آن معنا - به استنباط بنده - این است که بر اساس گزارشهای اصحاب که برداشتی (یا: روایتی) ناخالص از حقیقت سیره بود، تصویری غیرحقیقی از سیره در اذهان نقش بست. اگرچه، اولاً، سیر پیشنهادی ترویج این تصویر و ماجرای خط «اعتزال» و... که ایشان بدان معتقدند، به نظر ما سخت قابل انتقاد است - و بدان اشارتی رفت -؛ ثانیاً در دست نبودن جمیع ابعاد سیره راستین همه سویه انمه اطهار - علیهم السلام - «قولی است که جملگی برآند»، سخنی دیگر باقی است؛ و آن این که: آقای افتخارزاده از روی کدامین اسناد و گزارشها دریافت‌اند که حقیقت سیره چیز دیگری بوده است؟ به عبارت دیگر، درجائی که «اکثر قریب به اتفاق روایات» را آلوده به ناخالصی می‌دانند (ص ۳۴) و معتقدند بر اساس همین گزارشها تصویری غیرحقیقی (صص ۳۰-۳۵) ارائه شده و می‌شود، با کدامین اسناد به سیره و تصویر حقیقی راه برده و در مقایسه با آن به عیناکی بنیادین تصویر موجود، پی برده‌اند؟ ایشان معتقدند تصویر «آرام» و «بدور از درگیری امامان»، تصویری محرف است که بر اساس انظار آن اصحاب و تبلیغ آن «خط اعتزال» کذائی ساخته

و ترویج گردیده (سنج: صص ۳۰-۳۵)؛ و علی‌القاعده اعتقاد دارند که سیره حقیقی امامان - علیهم‌السلام - آمیخته به مبارزه‌طلبی و هیجان سیاسی بیشتری است. بر همین اساس ایشان می‌گویند: «با آغاز دوران استتار بلندمدت تاریخی [= «غیبت کبری»]... تلاش برای تعدیل مواضع دوره حضور با نرمش آغاز گردید و بدین سان بود که عقاید و مواضع دوره حضور شکل کلامی - تاریخی بخود گرفت و بایگانی شد» (ص ۳۶) و دیگر تشیع، مثل سابق «یک عقیده و ایمان معترض ضد سلطه و اقلیت خطرناک» به‌شمار نمی‌رفت (همان ص). به استنباط راقم، آقای افتخارزاده، با این تفاسیل صریحاً به استحاله تشیع در دوره غیبت کبری قائل‌اند.

ایشان در تحلیلی چنین بیان می‌دارند که: «... تفاهم خلافت عربی و سلطنت (ایرانی، ترک و تاتار و...) از همان آغاز بر این بود که تشیع را پس از تعدیل و گرفتن تنش‌های تند و سازش‌ناپذیر آن، به عنوان یک مذهب رسمی در کنار مذاهب دولتی تسنن بپذیرند و جهت‌گیری دوره حضور (مبنی بر ستیز با جوهره خلافت غصب و رژیم‌های ستمگر در تاریخ تحت هر اسم و رسم و عنوان) را در جهت جنگ‌های فرقه‌ای کلامی - لفظی بین عوام شیعه و سنی بکار گیرند، تا هم خلافت آسوده غنوده باشد و هم سلطنت. آتش جنگ‌های فرقه‌ای قرون چهارم و پنجم و ششم و... محصول چنین تدبیری است.» (ص ۳۷). آقای افتخارزاده اوضاع جامعه شیعه را «پس از آل‌بویه و غلبه غزنویان و سلجوقیان»، «بسیار بحرانی» و «جبهه‌های ضد شیعی قرون پنجم و ششم» را گسترده یاد می‌کنند (ص ۳۸) و برای نشان دادن اوج این بحران، گستاخی «خلافت عباسی و سلطنت سلجوقی» را بر تبرئه یزید مثال می‌زنند (ص ۳۸ و ۳۹). در این دوره غزالی طوسی، بنابر منقول، درباره یزیدبن معاویه، حکمران گجسته و ملعون اموی، اظهارنظری کرد که بارها مورد اعتراض و نقد عالمان دینی سنی و شیعی قرار گرفت؛ و آقای افتخارزاده، اظهارنظر غزالی را، ایفای نقش وی در راستای توطئه پیشگفته و مسؤولیتی می‌دانند که از جانب دربار سلجوقی و خلافت عباسی برعهده او نهاده شده بود. (نگر: ص ۳۸ و ۳۹).

ایشان اظهارنظر غزالی را در قالب یک استفتاء - که به قول ایشان «دولتی» است - نقل کرده‌اند. غزالی در این اظهارنظر می‌گوید که مسلمان بودن یزید ثابت شده ولی ثابت نشده که مسؤول کشته شدن امام حسین - علیهم‌السلام - باشد. او در این باره می‌گوید: «[یزید] نه به آن [= قتل] فرمان داده و نه به آن راضی بوده... تازه بر فرض ثبوت قتل حسین به فرمان و رضایت یزید، در مذهب اهل حق، مسلمانی که مسلمان دیگر را بکشد کافر نیست و قتل... فقط یک معصیت است، و اگر قاتل بمیرد چه بسا توبه کرده باشد... چگونه و به چه طریق می‌توان دریافت که قاتل حسین قبل از توبه مرده است؟» وی همچنین می‌گوید که حتی اگر لعن کسی جایز باشد ولی مسلمانی این شخص جائز‌اللعن را لعن نکند، از او بازخواست نخواهند کرد. سپس در باب رحمت فرستادن می‌گوید: «اما رحمت بر یزید، جایز است بلکه مستحب است. زیرا مگر نه این است که... می‌خوانیم: پروردگارا! همه مؤمنین و مؤمنات را بیامرزد... و یزید هم فرد مؤمنی بوده است» (سنج: ص ۳۹ و ۴۰)!

راستی چه می‌شود که فردی چون غزالی چنین اظهارنظر سست و بی‌پایه‌ای می‌کند و خود را مضحکه دیده‌وران می‌سازد؟! اولاً گزارش‌های خود اهل سنت و تاریخ‌نامه‌های ایشان، آشکارا بر این دلالت می‌کنند که شهادت سرور همه مسلمانان، امام حسین - علیه‌السلام -، با رضایت و دخالت و دستور یزیدبن معاویه - و حتی خود معاویه (۱۳) - انجام شده است؛ ثانیاً حتی اگر کسی دیدگاه شیعیان را هم در مورد امامت حضرت سیدالشهداء - علیه‌السلام - نداشته باشد، بنا بر گزارش‌های خود سنیان و باورهای بزرگان ایشان، قتل امام حسین - علیه‌السلام - یک معصیت ساده نیست و گناهی بزرگ است. ثالثاً حتی اگر از تأکید موجود در مآثورات شیعی بر لعن یزید چشم‌پوشیم، چگونه از آنچه از مآثورات و اقوال خود اهل سنت و رفتار بزرگان‌شان مبنی بر لعن یزید چشم‌پوشیم، چگونه از آنچه از مآثورات و اقوال خود اهل سنت و چنین گجسته بی‌دینی!! ابوالفرج ابن جوزی فقیه مشهور حنبلی، با آن که با شیعیان مودتی نداشت، بر بنیاد خود معتقدات اهل سنت کتابی نوشته است به نام الرد علی المتعصب العنید و در آن نظر کسی را

که لعن یزید را جائز نمی‌داند، رد کرده است (۱۴) این کتاب - که چاپ هم شده - (۱۵) نمونه‌ای است برای تفتن یافتن به بی‌پایگی نظر غزالی حتی با استناد به مبانی خود اهل سنت پس چرا غزالی دچار چنین عمل رسوا و فضیحت بارزی شده است؟ آقای دکتر افتخارزاده، آن را در راستای همکاری غزالی با توطئه بر ضد فرهنگ آل البيت - علیهم‌السلام - و شیعه، دانسته‌اند و نگرشهایی از دست سخن مؤلف روح‌البیان را که می‌گوید: «شاید این حرفها از روی خطا در اجتهاد غزالی بوده و نه از روی دنیاطلبي و ریاست‌خواهي او» (ص ۴۴)، نمی‌پذیرند. من بنده، بی آنکه قصد تنزیه یا تبرئه غزالی را داشته باشم - و اصلاً او را با چنین لغزش بزرگی قابل تنزیه یا تبرئه بدانم! -، چنین می‌پندارم که این اظهارنظر هم یکی از سینات تصوف در حق غزالی است. این نخستین بار نیست که تصوف با توجیه‌های بی‌اساس و بارد و خرد ناپسند امری از امور متعین در دیانت مصطفوی را سهل و می‌نمایند، و فروگذاری آن یا حتی مخالفت با آن را موجه می‌شمارد!، و غزالی هم‌چنان که می‌دانیم - پرورده و دل‌بسته تصوف است و جای پای منش صوفیانه، در آثار او، بویژه در احیاء علوم‌الدین - که موسوعه دینی و فکری اوست - هویداست. برخی پنداشته‌اند که مرحوم فیض کاشانی، از آن رو جامه تهذیب بر تن احیاء پوشانید که می‌خواست از جهت سنیانه بودن آن را نقد و تکمیل و تهذیب کند، ولی با مراجعه به متن تهذیب احیاء، یعنی المحجة البيضاء، معلوم می‌شود که همه تهذیب و نقد و اصلاح فیض متوجه سنیانگی احیاء‌العلوم نیست، بلکه به جنبه صوفیانه آن هم پرداخته است - و این با آن‌همه است که فیض خود به مشرب صوفیان گاه گرایشی داشت و البته اباطیل صوفیه را بر نمی‌تافت. تصوف غزالی از آنجا سرچشمه گرفت که پدرش و همچنین مربی نخستین وی، احمد رادکانی، صوفی بودند. برادرش احمد از آغاز جوانی کار را یکسره کرده رسماً داخل رشته تصوف شد؛ ولی او (/ ابو‌حامد محمد) پس از دگرگونی اندیشگی‌اش در حدود چهل سالگی و آوارگی‌هایی که کشید به تصوف گرائید و بر خوان معارف و منقولات و مآثورات صوفیان نشست. (۱۶) غزالی اگرچه به زبان قلم چنین می‌گفت که: «أصول التصوف أكل الحلال والافتداء برسول الله صلى الله عليه وآله وسلم في أخلاقه وأفعاله وأوامره وسُننه» (۱۷)، در عمل چنان به تصوف عرفی زمانش پیوست که احیاء علوم‌الدیناش آکنده شد از تعالیم و افکار صوفیان متعارف!

يك تورق و تصفح احیاء علوم‌الدین نشان می‌دهد که غزالی تا چه پایه آشکارا زیر نفوذ قصص و آموزشهای صوفیانه است و سخن آنان که نوشتند: «انه وضعه [= الكتاب] علي مذهب الصوفيه وترك فيه قانون الفقه» (۱۸) بی‌پایه و مایه نیست. قسمت معتاب‌هایی از خرده‌هایی که مرحوم علامه امینی (ره) و دیگران، از نظر شرعی، بر احیاء گرفته‌اند (۱۹)، بازگشت به همین صوفیانه‌های غزالی دارد. (۲۰) آقای دکتر افتخارزاده درباره شخصیت تاریخی و فرهنگی غزالی چنین قلم زده‌اند: «... غزالی وابسته به جناح شعوبیه سنی ایرانی است و جناح شعوبیه شیعه ایرانی بعدها کوشیده تا غزالی را شیعه شعوبی نشان دهد و توهماتی در تألیفات منسوب به او ایجاد کرده است.» (ص ۴۱). ایشان سپس با یادکرد برخی مؤلفات منسوب به غزالی (در حاشیه همان ص)، از «دست‌کاریهای شیعه شعوبیه» در متن نوشتار غزالی به این هدف که او را «شیعه امامی جا بزنند» سخن به میان آورده و در ادامه نوشته‌اند: «از ترفندهای دیگر شعوبیان شیعی نگارش کتاب «سر‌العالمین و کشف ما فی‌الدارین» و انتساب آن به غزالی است. در این کتاب که از شاهکارهای شعوبیان شیعی بشمار می‌رود، سعی شده تا از سبک غزالی تقلید شود.» (همان ص، حاشیه). چنان که پیداست، آقای افتخارزاده در این مقام، معنای خاصی را از «شعوبیه شیعه» و «شعوبیه سنی» اراده می‌کنند که بطبع، باید آن را در آثار ایشان در باب شعوبیه (۲۱) بازجست، و مجالی فراخ‌تر از این مقال طلب می‌کند. (۲۲) لیک درباره سر‌العالمین که ایشان آن‌گونه درباره‌اش سخن گفته‌اند، باختصار می‌گویم: از بن، رویکرد آقای افتخارزاده به کتاب رمزناک و رازآلود سر‌العالمین که نقطه تأملی در حوزه نگارشهای قدیم شیعی و سنی به حساب می‌آید، سزاوار تحسین است، اما گمان نمی‌رود داور صحیح

درباره سَرالعالمین آن اندازه که در عملکرد ایشان مشاهده می‌شود، آسان و زودیاب باشد، چه، این کتاب هنوز در پوششی از تردیدها قرار دارد. امروز ما - چون مرحوم ملاحسن فیض کاشانی (رض) (۲۳) و گروهی دیگر از پیشینیان - سَرالعالمین را ریخته خامه ابوحامد غزالی نمی‌دانیم؛ ولی تعیین ترتیب‌دهنده صورت کنونی هم آسان نیست، و گمانهای مختلفی در این زمینه طرح‌یافتنی است. یوسف‌الیان سرکیس این کتاب را نوشته یکی از باطنیان می‌شمرد. (۲۴) مرحوم همایی جعل و شهرت دادن آن را به نام غزالی «به مقاصد از قبیل اینکه وی را طرفدار باطنیه و شیعه قلمداد کنند یا نوشته‌های او را به جعل خرافات و اعتقاد داشتن به موهومات بی‌اعتبار سازند» (۲۵) می‌داند؛ و ظاهراً این فقره اخیر نظر همایی (ره) ناظر به آن است که «این کتاب مطالبی راجع به جن‌گیری و تعویذات و عزایم و کیمیا و سیمیا و طلسمات و خواص اشجار و نباتات دارد که هرگز از نویسندگان احیاءالعلوم و المنقذ من الضلال و تهافت الفلاسفه نتواند بود» (۲۶) و «راجع به طب و معاجین و ادویه و اغذیه و اشربه چیزها دارد که از فصل جن‌گیری و سیمیا و لیمیا کمتر نیست». در عین حال، «تناقض‌ها» ی موجود در کتاب «از قبیل اینکه نویسنده اش یکجا خود را شیعی؟ خالص و جای دیگر سنی مذهب نشان می‌دهد». و این که «نام از بعض کتب اهل سنت می‌برد و بخواندن آنها توصیه می‌کند» و «از ابوحنیفان توحیدی سخنی نقل می‌کند و طایف؟ الهیه و صوفی؟ صافی و علمای آخرت را می‌شمارد از قبیل: حسن بصری، سفیان بن غیینه، طائبی ظاهری، ابوحنیفه، مالک بن انس، احمد بن حنبل و امثال آنها»، درباره؟ انگیز؟ جاعل مبني بر شیعه نمایی غزالی، تردید اساسی پدید می‌آورد. اگر به راستی شخص جاعل یا جاعلان می‌خواسته اند- به قول آقای افتخارزاده- «غزالی را شیعه امامی جا بزنند» (ص ۴۱، حاشیه)، چرا نویسنده «اینگونه اشخاص را از علمای آخرت می‌شمارد و... به خواندن کتب اهل سنت سفارش می‌کند»؟! باید گفت انگیزه حقیقی جعل «سَرالعالمین» هنوز در پرده اسرار مخفی [مخفی] است. آقای افتخارزاده، از دو گروه (به تعبیر راقم این سطور) «متخالف و در عین حال سازگار/ مداراگر با دولت سلجوقی»، یاد کرده اند: یکی سنیانی چون راوندی، صاحب راحة الصدور، که با شیعیان دشمن و ستایشگر سلجوقیان است، دیگر شیعیانی چون، عبدالجلیل قزوینی رازی، صاحب نقض، که در کتاب خود سلجوقیان را دعا می‌کند. (سنج: ص ۴۵ و ۴۶، متن و حاشیه). آقای افتخارزاده، در عمل، دو قشر جامعه شیعه را در این دوره یاد می‌کنند و در برابر هم قرار می‌دهند: یکی «قشر مرفه شهر نشین شیعه امامیه» (ص ۴۶) و دیگر «شیعیان امامی روستائین» (ص ۴۵). ایشان یکجا می‌گویند: «گویا در همین مقطع (سال ۵۹۴) است که بین شیعیان امامی روستائین و اسماعیلیان علیه جور خلافت و زور سلطنت نوعی همکاری وجود داشته است» (ص ۴۵)؛ و جای دیگر: «از متن [کتاب نقض] قزوینی پیداست که قشر مرفه شهر نشین شیعه امامیه که علیه اسماعیلیان با سلجوقیان و خلافت عباسی همدست بوده، مورد احترام بوده اند.» (ص ۴۶، حاشیه). ایشان خود عبدالجلیل قزوینی را در زمره همین قشر مرفه پیشگفته یاد می‌کنند و از سازگاری‌های او با سلجوقیان و غزنویان در عجب شده و «مطالعه دقیق و هوشیارانه کتاب النقض» را «توصیه» نموده اند. (نگر: همانجا). برای آن همکاری محتمل روستائینان امامی و انقلابیان اسماعیلی، سندی ذکر نکرده‌اند. این را هم که «قشر مرفه شهر نشین» و متمایز از روستاییان حامی آل سلجوق بوده، صاحب این قلم، از نقض نمی‌تواند استنباط کرد، و آقای افتخارزاده هم مُسْتَنَدِ قول خویش را و انموده اند. از این همه می‌گذریم و به این هم نمی‌پردازیم که ایشان مخالفت صاحب نقض و هم اندیشگان او را با اسماعیلیان، حمل بر همدستی با سلجوقیان و عباسیان می‌کنند (مدّعی که نیاز به اقامه دلیل محکم دارد). اساساً آقای افتخارزاده نظر مساعدی نسبت به اسماعیلیان دارند (سنج: ص ۳۲) در حالی که ما معمولاً چنین نظر مساعدی در متون امای مَدْرَسِي (Classic) مشاهده نمی‌کنیم؛ البته احتمالاً آقای افتخارزاده این پُرسَمان را با همان فرضیه «خطّ اعتزال» و مانند آن و «استحاله» ی پیشگفته توجیه خواهند کرد، ولی مفروضات ایشان تا زمانی که با نظام مستدلّ تاریخ پژوهانه همراه نشود، پذیرفتنی نخواهد بود و این خط کشی‌های موهوم در

باب ارتباط خوب یا بد امامیان روستایی یا شهری با اسماعیلیه هم به جایی نخواهد رسید. تحلیل اسنادی مانند ابیات شمس الدین لاغری که راوندی در راحة الصدور آورده، یعنی: خسروا! هست جایی باطنیان/ قم و کاشان و آبه و طبرش / آب روی چهار یار بدار / و اندرین چارچای زن آتش/ پس فراهان بسوز و مصلحگاه/ تا چهارت ثواب گردد شش، / نیازمند تأمل و فحص و غوررسی فراوان است. مکان‌هایی نامبرده-چنان که از گزارش‌های نقض هم پیداست. از مکان‌های رست و حضور فعالیت امامیان بوده است، ولی: اولاً، در بسیاری از متون اهل سنت و اقوال ایشان امامی و اسماعیلی و زیدی خلط شده و همه محکوم به یک حکم آمده اند؛ ثانیاً، حضور اسماعیلیان نیز در این جایها نه تنها مستبعد نیست مستندات تاریخی دارد؛ چنان که ابوحاتم رازی و دار و دست؟ او که به دعوت اسماعیلی نامبردارند، از همین ناحیه ری برخاسته اند. بنابراین، همواره نباید «امامیان» و «اسماعیلیان» را آماج حمله مشترک و دارای موضع مشترک دانست. افزون بر این همگان نیز چون راوندی نیستند که هم «باطنیان» را دشنام گوید و هم «رافضیان» (که مراد وی از ایشان طائفه اثنا عشری است) بدزبانی کند؛ بلکه فی المثل خود آل سلجوق که دمار از روزگار اسماعیلیان بر می‌آوردند با امامیان معمولاً برخوردی مسالمت آمیز و بسیار نرم تر داشتند. این از آن روست که از همان آغاز منش سیاسی و اجتماعی امامیان با اسماعیلیان و زیدیان متفاوت بود؛ و این همان چیزی است که آقای افتخارزاده نمی‌پذیرند و این منش را به «خط اعتزال» نسبت می‌دهند؛ و الباقی...! دقیقاً نمی‌دانم نظر آقای افتخارزاده در باب نهضت متشیعانه سرمداران چیست ولی شاید افزاین توجیه همراه نشدن فقهی چون شهیداول با این خیزش؛ نزد آقای افتخارزاده، همان فرضیه خط اعتزال و مانند آن باشد. البته قابل ذکر است که آقای افتخارزاده معمولاً این مطالب را، نه زیر عنوان فرضیه، بلکه چونان مسلمات تاریخی یاد می‌کنند. آقای افتخارزاده، هشیارانه، با بهره‌گیری از دیباجه مناقب آل ابی طالب- علیهم السلام- نوشته محمد بن علی بن شهر آشوب سروي مازندرانی (درگذشته به ۵۸۸ هـ. ق.)، و مطالب منظم دسته‌بندی شده آن، کوشیده اند «جریان‌ها و جبهه‌های دولتی ضد شیعی قرون چهارم تا هفتم هجری و محتوی و مواضع آنها» (ص ۴۶) را گزارش کنند.

دیباجه مناقب اگر چه یک گزارشنامه رسمی تاریخی نیست، آگاهی‌های تاریخی سودمندی در بردارد که مع الأسف تاکنون کمتر مورد عنایت و کاوش و تحلیل شیعه پژوهان قرار گرفته است. این شهر آشوب در این دیباجه، انگیزه اش را برای نگارش و تدوین مناقب باز می‌گوید و شرح می‌دهد که چگونه در زمان وی، برخی، نسبت به مقام و منزلت امیرمؤمنان، علی-علیه السلام-، کم توجهی می‌کردند و گروهی با حضرتش دشمنی می‌ورزیدند و دست‌هایی به تحریف صوری و معنوی منابع روایی اسلامی و مناقب اهل بیت -علیهم السلام- و جعل و تزویر و دیگر دسائس و پلیدکاری‌ها در عرصه فکر و فرهنگ اشتغال داشتند و می‌کوشیدند تا یاد اهل بیت-علیهم السلام- و حقانیت امیر مؤمنان -صلوات الله و سلامه علیه- از صفحه اذهان محو شود. وی خود می‌گوید که بدین سبب، انصاف پیشه نمودم و تصب را به کنار گذاشتم «و بر خود لازم گرفتم که شبهه را از حجت، و بدعت را از سنت تمیز دهم، و میان صحیح و سقیم، و میان حدیث و قدیم، فرق نهم، و حق را از باطل، و مفضول را از فاضل، بشناسم، و حق را یاری و پیروی کنم و...» و فی الجمله می‌گوید که چگونه با بهره‌وری از عیون کتب عامه و خاصه و متفقات آنها به جمع و تدوین مناقب کامیاب گردیده است. این شهر آشوب در گزارش‌هایی که از روزگار خویش و افعال و اقوال «هاربین» و «طاعنین» و «کارهین» و «غالفین» و «غداة» و «شراة» و ... به دست داده از اقسام اغفال‌ها و حيله ورزی‌ها و رفتارهایی که با احادیث و اخبار شده با عباراتی استوار و کوبنده یاد کرده و نام سرشناسان برخی از جماعت‌ها و طوائف و افراد مورد اشاره اش در این جریان‌ها هم در همان نسخه‌های خطی- به صورت حاشیه بین السطور- آمده. وضع دوستداران خاندان وحی-علیهم السلام- و عالمان شیعی روزگار خویش را نیز وصف کرده و از ستمی که بر محبان

آل رسول- صلي الله عليه و آله وسلم- مي‌رفته، به شرح سخن گفته است. اين همه دستمايه تاريخي خوبي است که براي رقم زدن تاريخ فرهنگي آن روزگاران به کار مي‌آيد. خوشبختانه آقاي افتخار زاده به اهميت اين ديباچه توجه نموده و -هرچند به ايجاز- از آن بهره ور شده اند. البته اين که ايشان اين «جريان ها و جبهه ها» ي «ضدشيعي» و ضد اهل بيت- عليهم السلام- را به صفت «دولتي» مقيّد مي‌سازند، باز ناشي از روش و منش ويژه تاريخ نگري و تاريخ نگاري ايشان نشأت گرفته که مورد مناقشت کلي ماست. باري ايشان اين «جريان ها و جبهه ها» ي ستيهنده را در دو شاخه «تحريف و تخریب مباني امامت در اسلام» و «تحريف تاريخ صدر اسلام و جنگ زرگري و سفسطه و جنگ رواني» بر شمرده‌اند (نگر: صص ۴۶-۴۸). آقاي افتخارزاده، همچنين، اشاره اين شهر آشوب به عزلت علماي اماميه را با گلایه طبرسي از بعضي همروزگاران در آغاز الإحتجاج سنجيده‌اند (نگر: صص ۴۸ و ۴۹). ايشان در حاشيه اين بحث ها و سنجش ها چنين رقم زده اند: «...مقايسه حال و هوا و دغدغه هاي اين شهر آشوب (م ۵۸۸ ق) و طبرسي (م ۵۸۵ يا ۶۲۰ ق) و قزويني (م ۵۶۶ ق) نشان مي‌دهد که سياست ضد شيعي خلافت و سلطنت تا حدودي منطقه اي بوده و در نهايت بستگي به مواضع عقيدتي، کلامي، فقهی، روايي، وسياسي علماء اماميه داشته است» (ص ۴۹، حاشيه). سخن ايشان به پندار بنده، ابهام آمیز است. گمان مي‌کنم منظورشان آن باشد که دو دستگاه خلافت و سلطنت در حوزه فعاليت هر یک از عالمان شيعه مثل طبرسي و ابن شهر آشوب و قزويني، به اقتضاي ميزان خطر و ناسازگاري که احساس مي‌کرده‌اند، به برخوردهاي شيعه ستيزانه دست مي‌يازیده اند. اين نکته، فارغ از چند و چون داوري هاي ريزتر آقاي افتخارزاده- في المثل درباب قزويني-، صحيح و خردپسند و ضمناً صدرصد طبيعي است. همه نظامات سياسي- اجتماعي جهان، به تناسب نوع و كيفيت مخالفانشان به برخورد شديد يا ضعيف با آنها مي‌پردازند. آقاي افتخارزاده در ادامه به انگيزه مناقب نويسي و كيفيت مناقب نامه ها در آن روزگاران پرداخته و نوشته‌اند: «... درچنين دوره اي از شانناژ تبليغاتي تحقير و تحريف و تخریب حقايق و مباني آنها بود که بخشي از علماء شيعه اماميه دست بکار شدند و به تأليف کتب فضائل و مناقب روي آوردند. در اين حرکت جديد، بار ديگر روايات غلو، محصولات فرقه ها، احزاب سياسي، شعوبي و پان عربیستي گذشته و در اين آثار مدون راه يافت و همچنان باقي ماند» (ص ۴۹)، آشکارا، مدعای اخير ايشان نيازمندي ارزشي و نقد و داوري موي بينانه است. من حيث المجموع، آقاي افتخارزاده در اين مقدمه کتاب گونه، در موارد متعددي، خاصه در بعضي از توصيفات آن روزگاران (في المثل در: صص ۴۹-۵۶)، توفیقاتي به دست آورده، و بويژه از برخي تکرارهاي ناسودمند که در شماری از نوشتارهاي معاصر در اين ابواب فراوان است، برکناراند. نیز در دست ياب کردن تعدادي نمونه هاي روشن و روشنگر تاريخي و طرائف استشهادي کامياب اند و الحق متحمل زحمت شده‌اند. از جمله ی آنها نمونه هايي است که اتفاقاً هر سه به نقل از مروج الذهب مسعودي آمده اند و برآستي خواندني اند: * «يكي از...مزدوران غير رسمي، همسايه اش را به پليس [=دستگاه امنيتي وقت] معرفي کرد که وي زنديق است. مقام امنيتي از مذهب و عقايد همسايه اش پرسيد. مزدور گفت: انه مرجيء، قدری، ناصبي، رافضي! مقام امنيتي پرسيد: خوب چه مي‌گويد؟ مزدور گفت: انه يبيغض معاوية بن الخطاب الذي قاتل علي بن العاص! مقام امنيتي دستي به سر وریش مزدور کشيد و با خنده گفت: نمي‌دانم به چه چيزت حسودي کنم! به دانش و آگاهيت نسبت به عقايد و آراء مخالفان يا به آن همه اطلاعات تو در حسب و نسب علي و معاويه!» (ص ۵۶). * «...در جمعي که آگاهان عصر و صاحبان ريش و عقل حضور داشتند سخن از علي و کودتاچيان بود، يكي که از همه آتشي تر بود در مورد علي به ديگران گفت: مگر علي همان ابو فاطمه نيست؟ وقتي پرسيدند: کدام فاطمه؟ گفت: خوب معلوم است، همان امرأة النبي بنت عايشه اخت معاويه! پرسيدند: جريان علي چيست؟ گفت: عرض کنم که: قتل في غزاة حنين مع النبي! اين گونه بود که شيوخ شام سوگند ياد کردند که خويشاوند و خانداني براي پيامبر اسلام که از او ارث برده باشد بجز بني اميه نمي‌شناسند!» (ص ۵۵). * «معاويه

بنیانگذار رژیم اموی در پیامی به امام علی بن ابی طالب [علیهما السلام] گفت: من در جنگ با تو مردمی را بکار گرفته‌ام که در میان صدهزار نفرشان که زیر فرمان من هستند، یک نفر نیست که شتر ماده را از شتر نر بازشناسد! [ابلق علیا انی اقاتله بمائة الف، ما فیه من یفرق بین الناقة و الجمل!]» (ص ۵۴). سودمندی این نمونه‌ها، در ترسیم سیمای جاهلیتی است که بنای مبارزه با فرهنگ و منش اهل بیت-علیهم السلام- بر آن، بنیان نهاده شد. بخش دوم کتاب مباهله در مدینه و فی الواقع «متن» آن، پارسی گردانیده مقاله (ارساله) ای است از پروفیسور لویی ماسینیون (Louis Massignon)، مستشرق مشهور فرانسوی. ماسینیون در مقاله (ارساله) ی «مباهله در مدینه»، به معنای مباهله و اعتقاد فرق مختلف اسلامی به مباهله پرداخته است. وی می‌گوید: «سنیان عموماً... مباهله را قبول دارند، اما به آن روی نمی‌آورند. فقط حبلی‌ها هستند که مباهله می‌کنند. ابن تیمیّه در سال ۷۰۵ هـ... در دمشق علیه رفاعیه مباهله کرد.» (ص ۶۸) و سپس ضمن اشاره به «مشروعیت و اصالت مباهله نزد شیعیان»، آن را برای شیعه «تنها وسیله؟ ممکن در مبارزه و احتجاج با سنّیان در امر امامت و خلافت» شمرده (نگر: همان ص) که مدّعیان خنده آور و در عین حال مفسدّت خیز است! وی در توضیح تاریخ مباهله مشهور صدر اسلام با مسیحیان نجران، می‌گوید:

«این واقعیت بدیهی است که محمد - صلی الله علیه و آله و سلم- در سال دهم هجری با هینتی از مسیحیان نجران یک پیمان سیاسی (=صلح نامه) [صلح] امضاء کرد و مصالحه نمود.» و آنگاه یادآور می‌شود: «چنین پیداست که نویسندگان مسیحی کوشیده اند تا متن اصلی این قرارداد تاریخی را که در کتب فتوح اسلامی نقل شده، دستکاری کنند و خواسته‌های خود را بر آن بیفزایند.» (ص ۷۲). ماسینیون می‌پرسد: «آیا می‌توان بر این نکته تأکید کرد که مصالحه میان پیامبر اسلام و مسیحیان نجران پیش از ماجرای دعوت به مباهله بوده است؟ همه کتب تاریخی مربوط به وفود (هینت‌های سیاسی- مذهبی) بر این مسئله تأکید دارند. در حالی که برخی کتب مغازی و فتوح (از جمله: ابویوسف و بلاذری) از این مسئله غفلت کرده اند.» وی سپس در سه بهره آنچه را «دلائل مؤکّد» خود «بر این مسئله» می‌شمارد، یاد می‌کند (نگر: صص ۷۳ و ۷۴). این دلائل به اصطلاح «مؤکّد»، گذشته از درنگ گاههایی که در تنظیم و تقریر آنها هست، دست کم ربط روشن و چشمگیری به پرسش ماسینیون ندارد (و یا مترجم در وانمایاندن ربط مطالب کامیاب نشده است). اساساً، اصلی پرسش و پاسخ مستشرق بدان هم، قدری، در تعبیر، دچار ابهام است؛ ولی آنگونه که من بنده از عبارت ابهامناک منعکس در ترجمه در می‌یابم؛ مراد ماسینیون آنست که قرار داد مصالحه، پیش از ماجرای دعوت به مباهله بر قرار شده است. ماسینیون، بخشی از بررسی خود را در باب کتاب مباهله شلمغانی- که البته در دست نداشته!- قرار داده و به خیال خویش خواسته از راه گزارش‌های ابن طاووس، به شلمغانی و کتاب او برسد. ماجرا از چه قرار است؟ سید حبیب نسیب بزرگوار، رضی الدین ابوالقاسم علی بن موسی بن جعفر بن محمد بن طاووس، در کتاب معروف و معتبر إقبال الأعمال، ماجرای مباهله را نقل می‌کند و می‌گوید که در آن روایت با اعتماد بر «أسانید صحیحه و روایات صریحه»، از کتاب المباهله ی ابوالفضل محمد بن عبدالمطلب الشیبانی و اصل کتاب حسن بن اسماعیل بن شناس بهره برد. کتاب المباهله ی شیبانی و کتاب ابن شناس- که کتاب عمل ذی الحجة نام داشته است- تا آنجا که ما می‌دانیم هر دو مفقوداند؛ و از این حیث گزارش ابن طاووس حائز اهمیت کتابشناختی فوق العاده ای است. ماسینیون ذکر می‌کند که شیبانی بین سال‌های ۳۱۲ و ۳۱۸ در روستایی در شمال موصل از شلمغانی که یکی از رهبران غلات است، اجازه نامه‌روایی گرفته، و سپس می‌گوید: «از آنجا که ما می‌دانیم و در باره مباهله کتابی تألیف کرده، مؤکداً این کتاب از آن شلمغانی است» (نگر: صص ۱۰۲ و ۱۰۳). ماسینیون آشکارا هیچ دلیلی برای این اصرار بی وجه ارائه نمی‌دهد که به فرض بهره‌مندی شیبانی از اجاز؟ روایت شلمغانی، چرا باید لزوماً این روایت شیبانی را از آن شلمغانی بدانیم؟! ابوجعفر محمد بن

علي شلمغاني، معروف به ابن ابي العزاقر (يا: ابن العزاقر)، در آغاز از اصحاب امام حسن عسکري- عليه السلام- بود و انحرافي نداشت، و بعدها در اثر حسادت به حسين بن روح و مقام نيابتش، مرتد شد. فرقه اي از غلات را موسوم به «شلمغانيه» يا «عزاقريه» به او منسوب داشته اند و پاره اي از عقايد انحرافي منسوب به او در کتب مضبوط است. ماسينيون، خواسته چنين جلوه دهد که ابن طاووس از اعلام رسيدن سلسله خبر به شلمغاني (تازه آنگونه ماسينيون ادعا مي کند!)، پرهيز داشته و لذا هم؟ روايت را ياد نکرده است. وي مي گويد: «از اينجا فهميده مي شود که چرا... نخواستند نام مؤلف رساله را ذکر کنند.» (ص ۱۰۳). باز اينجا پُرسشاني رجالي مطرح است و آن «نيکو بودن حالت (راوي) قبل از غلو» است. چه، «در باره؟ بعضي از غلات مانند ابوالخطاب، طاهرين حاتم، علي بن احمد ابوالقاسم کوفي، محمد بن علي بن بلال، محمد بن علي شلمغاني و فارس ابن حاتم، گفته شده است: آنها قبل از آن که غالي شوند، از شيعيان پاک و راستگو بوده اند که در علم رجال از اين حالت «الاستقامة قبل الغلو» (يعني قبل از غلو در راه مستقيم بودن) تعبير مي شود» و تفصيل رجالي خاص خويش را طلب مي کند. شگفت آن که اِتان کلبرگ مي نويسد: «محملاً ماسينيون در اين استدلال [!] که تاليف شيباني غير از کتاب المباهله محمد بن علي شلمغاني نبوده و نيز اين که شيباني اين حقيقت را مخفي کرده و دليل آن نيز شهرت شلمغاني به عنوان يک شيعه غالي بوده است، بر صواب است» و باز جاي «استدلال» متين و يقين آور خالي است!؛ و تازه بنا بر کدام سند گفته مي شود که شيباني اسم شخص مورد استناد خود را مخفي کرده است؟ مگر ماسينيون و کلبرگ کتاب او را در دست دارند؟! از بَن، با توجه به شيوه درايي مقبول محدثان امامي، و کيفيت حال شيباني، نقل ابن طاووس نشان مي دهد که اين روايت از روايت هاي مورد اعتماد از شيباني بوده است. ماسينيون در نوشته خويش وانمود کرده است که ابن آشناس خبر خود را از شيباني نقل کرده (نگر: ص ۱۰۲ و ۱۰۳). کلبرگ اين را به عنوان يک احتمال طرح کرده است. ولي چنين برداشتي از اصل نوشت؟ ابن طاووس، متعذر است: «روينا ذلك بالأسانيد الصحيحة و الروايات الصريحة إلي أبي المفضل محمد بن عبدالمطلب الشيباني- رحمة الله- من كتاب المباهلة و من أصل كتاب الحسن بن إسماعيل بن آشناس من كتاب عمل ذي الحجة فيما رويناه بالطرق الواضحة عن ذوي الهمم الصالحة». بنا بر اين احتمال کلبرگ و ادعاي ماسينيون محلي ندارد. دانستي است که بر وفق يکي از يادداشت هاي انتشار يافته علامه قزويني، ماسينيون از او در باب همين خبر مذکور در اقبال سؤال کرده؛ و قزويني هم خيال کرده اسم و وجود حسن بن اسماعيل بن آشناس «ساختگي» و «موهوم» است و آن حديث هم «مصنوعي» است؛ و آن حديث را - با جسارت- ساخت؟ ابن طاووس- طاب ثراه- قلمداد مي کند! استاد شيخ رضا استادي، در مقاله اي به طور مفصل و مستدل بر خيال خام قزويني و جسارت او رقم بطلان کشيده و شرح زندگي و ياد و سخنان ابن آشناس را در متون مختلفي چون تاريخ بغداد خطيب و امالي شيخ طوسي و مزار ابن مشهدي و بشارة المصطفي- صلي الله عليه و آله - لشيعه المرتضي- عليه السلام- نوشته ابوجعفر طبري، و سرائر ابن اديس و اجازه نامه علامه حلي به بني زهره، و ميزان الاعتدال ذهبي، و لسان الميزان ابن حجر، و سند صحيفه سجادية و... نشان داده اند. از نکات قابل ملاحظه در ترجمه رساله ماسينيون- از جمله در همين بخش مورد بحث- آن است که چند بار نام ابن طاووس به شکل «رَضِي طوسي/الرضي الطوسي» درج شده (نگر: صص ۱۰۳ و ۱۱۲) که احتمالاً تحريف شده «رضي (الدين) طاووسي (= ابن طاووس)» يا چيزي نظير آن است. يک سؤال (نکته ديگر) هم هست: آيا ارجاعات پاي صفحه ها به راستي از ماسينيون است؟ (مثل ارجاع به «چاپ جديد» بحار (ص ۱۰۲ و...) (!) و مامقاني). آقاي افتخار زاده، خود يادداشتي پيش از ترجمه متن نوشته ماسينيون گذاشته و در آن- که «يادداشت مترجم» نام دارد- نوشته اند: «پرفسور لويي ماسينيون فرانسوي که پرتوي کم رنگ از آفتاب مباحله را دريافته، با نگاهی آکادميک آن را به تصوير کشيده است.» (ص ۶۱) اما آيا به حقيقت، نگاه ماسينيون، «آکادميک» است؟ و اصلاً کدامين نگاه و پژوهش، «آکادميک» بشمار مي رود؟ آقاي

افتخارزاده، خود-در مقدمه کتاب نهضت مختار ثقفی- نوشته‌اند: «شرق شناسان غربی، در برخورد با تاریخ اسلام شیعه [=اسلام شیعی]، منابع تاریخی شیعیان را مخدوش، آلوده به غلو و احساس مند می-یابند [=تلقی می‌کنند] و فاقد ارزش و اعتبار استناد می‌دانند و برای شناخت تاریخ سیاسی شیعه به منابع سنیان روی می‌آورند. این پندار به پژوهشگران شرقی عموماً و محققان مسلمان خصوصاً نیز راه یافته و آنان نیز... پا جای پای آنان [=غریبان] می‌نهند و به گونه‌ای می‌پژوهند و می‌نگارند که غربیان را خوش آید... و نام این بیماری را پژوهش آکادمیک نهاده‌اند که مبتنی بر اصول تحقیق و عدم تعهد و بی‌طرفی است!» می‌نویسم: پژوهش ماسینیون، حتی به این معنا هم «آکادمیک» نیست؛ زیرا علاوه بر «عدم تعهد»، به عدم رعایت بی‌طرفی آلوده است، و أغراض و أهواء ماسینیون در آن دخیل است! در مقاله (ارساله) ی ماسینیون درنگ گاه‌های متعددی هست که ما- از بیم اطلاله- به بررسی تفصیلیشان نمی‌پردازیم. نمونه را، تنها در بخشی که از «اسناد روایی-تاریخی مباحله» سخن گفته (صص ۷۵-۷۹) و، با جمال و معمولاً بی‌توضیح کافی، درباره‌ی اهمیت گزارش‌ها و تأثیر نگرش‌های مختلف- مثل نگرش «جناح غالی» (ص ۷۷)- اظهار نظر کرده است. برخلاف آقای افتخارزاده که ظاهراً نگرش ماسینیون را، فی الجمله، پسندیده‌اند، نگارنده این سطور معتقدست ماسینیون در گزارش خویش- بعمد یا بغیر عمد- به قدسی زدایی رخداد مباحله گرایش دارد و این همان نگاه مستشرقانه‌ای است که «پیمان سال دهم هجری» را پیمانی «میان دو قطب اقتصادی- نظامی» -به ترتیب: نجران و مدینه- تلقی می‌نماید (سنج: ص ۹۰). ماسینیون در گزارش خویش توجه عمیقی به نجران و وضع مسیحیان دارد (از جمله نگر: ص ۸۷ به بعد) که البته از مستشرقی چون او دور نیست؛ ولی به هر روی، شاید بتوان گفت دلبستگی ماسینیون به عزت جهان مسیحیت در برابر اسلام مجال داوری منصفانه را بر او تنگ کرده است. / پایان بخش اول/

آموزه های ملی و آموزش توده ها!

پرسش:

با درود و پوزش از پرچانگی ! این آموزه های ملی چیست و آموزش توده ها در چیست و چگونه است ؟ " شیدان " چه کسانی هستند و چه مگویند ؟

پاسخ:

این آموزه ها در آموزه ی اصلی و محوری «پندار و گفتار و کردار نیک» نهفته اند و عبارتند از : ۱ - در زمینه ی انسانی : راستی و درستی انسانی ، پرهیز از دروغ ، دوری از کژی و کاستی ، پرهیز از پلیدی و ناپاکی ، باور به ایزدیکتا و پای بندی به آموزه های ایزدی . ۲ - در زمینه ی ایرانی و جهانی : فراخوان به کشاورزی و دامپروری و آبادانی و خرمی زمین و پرورش گیاه و چارپا . باید به توده ها این آموزه ها را آموخت و آنان را بر پایه ی این آموزه ها پرورش داد ! باید به توده ها آموخت که حرمت طبیعت را بدارند و آب و زمین را نیالایند و در مصرف آب زیاده روی نکنند ، باید به توده ها آموخت که حرمت رود خانه ها ، دریاها و آب خیز ها را بدارند ! حرمت گیاه و چارپای سودمند را بدارند و در پرورش آنها بکوشند ! باید به توده ها آموخت که برای شستن گلیمی ، فرشی ، ماشینی یا ظرفی هزاران لیتر آب را هدر ندهند . باید به توده ها آموخت که ایران یک کشور کشاورزی و پرورش دام است و مشخصه ی تمدنی تاریخی آن نیز کشاورزی و دامپروری است ، باید کوشید تا ایران بزرگترین صادر کننده ی فرآورده های کشاورزی و دامی باشد و از این راه به اقتدار ملی خویش برسد ! نفرین اهورا مزدا بر آن اهریمن سرشتی که به صنعتی کردن ایران اندیشید تا بنیان کشاورزی و دامپروری دیرینه ی ایران را تباہ سازد ! انبوهی آهن پاره با نیرنگ صنعت مونتاژ بر این سرزمین تحمیل شد ! تا آنجا که اینک ایران از دود و دم و زباله دارد خفه می شود و از بی آبی و بدهوایی و خشک سالی دارد جان می کند ! توده ها گستاخ و دریده شده کاسه گلی و مسی موروئی را انداخته ظروف یک بار مصرف شناخته اند و دارند در زیر زباله تولیدی خویش دفن می شوند ! کوی و برزن ، دشت و دمن ، رودخانه و دریا را زباله فراگرفته است ! باید به توده ها آموخت که ایران کشور «زباله» نبوده است هر وجب از خاک این سرزمین ، مقدس و محترم بوده و کسی را توان آلودن آب و زمین و آزردن چارپا و گیاه نبوده است و هر آلودن و آزدنی کیفر بسیار سنگینی داشته است ! باید به توده ها آموخت که این آموزه ها در روزگار باستان تکلیف شرعی بوده و اجرای اجباری داشته است و به همین دلیل ایران هرگز دچار قحطی و واردات غلات و دام از دیگر امپراتوری های باستان نگردید بلکه همواره صادر کننده ی غلات و دام به روم و یونان و چین و هند و... بود ! و به همین دلیل در سراسر کشور پهناور آن روزگار ذره ای زباله وجود نداشت و همه ی اجزاء و عناصر طبیعت ، پاک و پاکیزه و مقدس بود ! باید به توده ها آموخت که «آتش» مقدس و محترم است ، آن را به بازی های مرگبار نگیرند ! شیدان؛ فعله زادگانی فرومایه و بی اصل و نسب اند که در گذشته : پاجال دار ، پادوی دکه و دکان و اداره ، رمال ، گماشته ی آبریزگاه ، چایچی ، کفشبان ، کارمند ساده ، ورشکسته ی سیاسی ، ورشکسته ی به تقصیر ، سیاهی لشکر فیلم فارسی ، آبدارچی ، روزنامه چی ، مدل تبلیغات کالا، روسپیگری ، قوادی ، و... کارهایی از این دست و در این سطح داشته و اینک «ایران شناس» و «اسلام شناس» شده ، زمانه و زمینه را برای شیادی مناسب دیده اند ! این شیدان فرومایه از ایران

باستان تنها چند «ستون و سفال» را شنیده اند و دیگر هیچ ! چرا که با چنان پیشینه ای ، نه سواد شایسته ای دارند و نه دانش بایسته ای ! برخی شان از خواندن یک متن ساده و نوشتن نامه ای ساده ناتوان اند ! شگفتا که این جماعت لمپن ، «ایران شناس» شده و گاه درس «اسلام شناسی» هم می دهند و توده ها را به «ستون پرستی» فرامی خوانند ! که این شد ایران دوستی و آریایی منشی و باستان گرایی !! بیچاره آن نسلی که گرفتار این «گروه تبه‌کار» است!

اساطیر آریایی!

پرسش :

ساختار اساطیر آریایی و تاثیر متقابل اسطوره های ایرانی و یونانی چگونه است ؟

پاسخ:

من چنین دریافته ام که خاستگاه و ساختار اساطیر آریایی چند گونه است : برخی « وقایع » پیش از تاریخ و برخی « وقایع » پس از تاریخ آریایی اند . برخی تجلی آرزوها و آرمان های نابآورده اند . از آنجاکه روح بلند و روان لطیف آریایی هرگز به « وقایع » قانع نیست ، وقایع دنیوی-تاریخی را همواره فرادنیوی- فراتاریخی می سازد و قوه ی نیرومند متخیله او ، « صورآیده آل خیال » می کشد . و این نقطه ی تحول « وقایع » به « اساطیر » است . از طرفی انسان آریایی هرگز احساس کامیابی نکرده است و جهان را بر وفق مراد خویش نیافته است . از این رو همواره در حسرت است . این حسرت ، زمینه ساز آفرینش اسطوره است . براین اساس : قهرمانان رزم های دوران پیش از تاریخ آریایی ، در دوران تاریخی اسطوره شده اند . یعنی تقدیس و خارق العاده گشته اند . ن.ک : فهرست آثار : ایران ، آیین و فرهنگ / مقاله ی جهان بینی ایرانی (رزاس و مهرآوه دو اسطوره ی پارتی =) قوم پارت (اند که ساختاری متفاوت دارند . این دو ، الهه ی زیبایی و عشق لطیف انسانی اند که با پرومته ی یونانی برابری می کنند . شاید بپنداریم که این « لطافت انسانی » مرهون « اومانیسیم یونانی » است که در دوره ی یونانی مآبی اشکانیان به فرهنگ آریایی راه یافت . تاثیر متقابل فرهنگ ها اجتناب ناپذیر است . بی گمان شباهت هایی میان اساطیر ایرانی و یونانی وجود دارد !

میراث باستانی و هویت ملی!

پرسش:

تکیه بر پیشینه ی تاریخی و میراث باستانی و مفاخر ملی به چه معناست ؟ و کارایی آن در ساختار هویت ملی تا چه اندازه است ؟ و چرا گذر روزگار و برخورد حکومت های بومی و بیگانه با این میراث متفاوت است ؟

پاسخ:

پیشینه فرهنگی تاریخی ، میراث باستانی و مفاخر ملی ، سه عنصر یا عامل پایه ای در شناسه یا هویت ملی است . هر قوم و ملتی که از این سه اصل محروم باشد ، بی هویت یا بی شناسه است . نبود یا کمبود این سه اصل ، منجر به احساس حقارت ملی و موجب وابستگی و سرسپردگی فرهنگی سیاسی می شود . ترکیه معاصر ، مصداق بارز این فاجعه است . تلاش برای احراز هویت ، این کشور را به جنون مطلق رسانده و می خواهد به هر قیمتی شده از رنج بی هویتی برهد . پاکستان نمونه ی بی مانند بی هویتی مطلق ملی است . بحران های پیاپی در این کشور ، ناشی از بی هویتی مطلق آن است . چرا که جدایی از آغوش مادر (هند (و استحاله فرهنگ ملی و تعلق خاطر به فرهنگ تازیسم ، روزگاران کشور را سیاه کرده است ! از دیگر طرف همین سه عامل اساسی است که ضامن استقلال و سرافرازی ملی است . موضوع و محتوای شاهنامه همین سه عامل است . راز استقلال تاریخی ایران و بقای آن همین سه عامل است . آنچه ایران را از اشغال تازیان رهاوند همین سه عامل بود . سپر تدافعی ایران در برابر توفان های سهمگین تاریخی ، همین سه عامل است . برخورد با این سه از سوی حکومت ها و سپس توده ها بستگی به درک و دریافت موضوع هویت ملی دارد . به یک قطعه تاریخی توجه کنید که نشان از شعور و درک و دریافت متعالی ایرانی اصیل دارد . منصور عباسی به هنگام ساختن بغداد ، هوس کرد تا از مسالاح ایوان کسری در تیسفون استفاده کند و بر آن شد تا به ویرانی ایوان پردازد . در اینجا بود که مشاور ایرانی او خالد پسر برمک با هوشیاری هرچه تمام کوشید تا نظر خلیفه را عوض کند و ایوان کسری را از ویرانی برهاند . این نمونه و ده ها نمونه تاریخی دیگر ، حکایت از اصالت و درایت ایرانی دارد که به میراث ملی در سرشت و سرنوشت هویت ملی ایران کاملاً آگاه است . تاریخ از این رویداد ، چنین یاد کرده است : سال ۱۴۶ قمری است ! منصور عباسی هوس کرده تا بغداد را شهر بسازد . با رایزنان رازی می کند . خالد پسر برمک از رایزنان اوست . منصور می خواهد ابزار ساخت و ساز ایوان کسری را بر بایند و در بنای بغداد بکار برد ! خالد پسر برمک مخالفت کرده می گوید : جناب خلیفه ! این کار درست نیست زیرا این یک اثر تاریخی است و مربوط به فتوحات اسلامی است و مایه عبرت جهانی است و از دیگر سوی علی پسر بو طالب در این ایوان نماز گزارده است ! منصور می گوید : خالد ! این مخالفت تو بخاطر گرایش های ایران دوستی توست ! منصور بر آشفت و بفرمود تا بخشی از ایوان را ویران کنند و ابزار آن را به بغداد آورند . آنک که ابزار ایوان به بغداد آورده شد ، منصور خالد را فرا خواند و نظرش را خواست ! خالد که روان شناسی منصور را به درستی می دانست گفت : قربان ! عرض نکردم نکنید ؟! حال که کردید پس همه اش را ویران کنید تا نگویند که امیرالمومنین از ویران کردن کاخ ناتوان بوده است ! منصور چون این سخن بشنید از ویرانی ایوان کسری خوداری کرد!

گنبدیگی جهان در حکمت آریایی!

پرسش:

در اوستا از تیرگی و تاریکی جهان در پیش از ظهور سوشیانس نهایی یاد شده است و آمده است که همه چیز جهان می‌گردد. این بچه معناست؟ خواهش دارم روشن فرمایید!

پاسخ:

آیا تیرگی و تاریکی حاکم بر جهان را نمی‌بینی؟ آیا فرومایگی حاکم بر جهان را نمی‌بینی؟ مگر نمی‌بینی که هوای جهان آلوده، آب‌های جهان آلوده، گیاهان جهان بیمار، جانوران جهان بی‌جان، زمین را زباله فرا گرفته؟ مگر نمی‌بینی که قحطی، خشک‌سالی، بیماری، فقر، فلاکت، جنگ، ناامنی و درد‌های بی‌درمان، جهان را دربر گرفته؟ مگر نمی‌بینی که عمر این سیاره‌ی بیمار و آلوده به پایان رسیده و نه تنها هزاره سوم میلاد به انجام نمی‌رسد بلکه سده‌ی نخست این هزاره نیز به پایان نخواهد رسید؟ مگر نمی‌بینی که فرومایگان بر جهان چیره شده‌اند؟ مگر نمی‌بینی که جهان از حکمت و اخلاق تهی گشته؟ مگر نمی‌بینی که مغنویت و داد از جهان رخت بر بسته و بیداد دارد بیداد می‌کند؟ مگر نمی‌بینی که همه‌ی ارزش‌ها و باورها گنبدیده؟ بوی گنبدیگی فرش به عرش رسیده و عرشیان را به ستوه آورده! مگر نمی‌دانستی که: هرچه بگنبد نمکش می‌زنند، وای به روزی که بگنبد نمک؟ و اینک "نمک" گنبدیده! آری آنچه در حکمت آریایی آمده راست و درست است و تحقق یافته و می‌یابد!

ادبیات نستالژیک ایران!

پرسش:

در یکی از مقالات از "ادبیات نستالژیک" یاد کردید. ادبیات نستالژیک یعنی چه؟ و آیا این نوع ادبیات در تاریخ ادبیات ایران سابقه دارد؟ مقاطع تاریخی آن را بیان کنید و اگر ممکن است نمونه بدهید.

پاسخ:

واژه "نستالژی"، "نستالژیک"، "نستالژیا" (=Nostalgie/Nostalgique/Nostalgic/Nostalgia) را در پارسی سزد که اندوه فراق فرهنگی میهنی ترجمه کنیم. که اندوهی است بس جانکاه و برآمده از "فسوس و پشیمانی" در فقدان فرهنگ، یادگاریها، میراث ملی و خاطره ی قومی. این اندوه هنگامی به سراغ فرد یا افراد یک جامعه می آید که "زمان حال قوم"، "زمان گذشته ی قوم" را درخود نداشته باشد و در نتیجه احساس نوعی "غربت و دل‌تنگی" پدید آید. این "اندوه جمعی" پیامد "غفلت، جهالت و حماقت جمعی جامعه" است که در گذر روزگاران، گاه گریبان افراد را می گیرد و در دراز مدت، "ادبیات فراق" یا "نستالژیک" را پدید می آورد. در چنین حالتی فرد با خاطره و یادها و یادگاریها و یادمان های گذشته، زندگی می کند و در خلوت خویش و گاه آشکارا بر گذشته ی از دست رفته اشک حسرت می ریزد و اگر اهل ذوق و ادب و فرهنگ باشد "فراقی" می سراید و "ملودرام" یا "غمنامه" می نویسد. و بدین سان ادبیات نوستالژیک پدید می آید. تاریخ ادبیات ایران سرشار است از ادبیات نستالژیک! در پی هر فتوری تاریخی، نسلی در اندوه گذشته ی دور و نزدیک خویش گریسته، به بیابان ها، خرابه ها، خیابان ها و هر جا که نشانی از هویت گذشته ی او دارد رفته و به نثر و نظم، احساس، اندوه، تاسف و پشیمانی خویش را به یادگار گذاشته است. شاهنامه سرشار از ادبیات نستالژیک است! جالب است بدانیم که اصولاً شاهنامه فرایند چنین حالتی است! یعنی که زمان "حال"، "گذشته" را درخود نداشت. زیرا در سرشت و حکمت آریایی "زمان" کرانمند است و "حال" به "گذشته" و گذشته در حال باید متجلی باشد و "خاطره قومی" در چنین حالتی زنده و پالنده است! حافظ نیز که سرآمد عالی و متعالی روح لطیف ایرانی است، سرشار از ادبیات نستالژیک است: یوسف گم گشته باز آید به کنعان غم مخور! کلبه ی احزان شود روزی گلستان غم مخور! این حالت را باید نخست در تاریخ سیاسی ایران و سپس در ادبیات منثور و منظوم ایران پی گرفت.

اساطیر آریایی!

پرسش:

گیلگامش اسطوره ای آریایی است یا سامی؟

پاسخ:

گیلگامش (= GIL-GA-MESH) اسطوره ای است از اساطیر بین النهرین با بیش از چهار هزار سال پیشینه. نخستین اسطوره ی مکتوب و مدونی است که در تاریخ فرهنگ و تمدن بشری شناخته شده است. اسطوره شناسان سامی گرا، می کوشند تا این اسطوره را در صورت و سیرت، سامی نشان دهند و آن را نشان برتری اندیشه و فرهنگ سامی بر دیگر فرهنگ ها بدانند. از این رو آن را در قدمت و محتوا، بر حماسه ی ایلید و اودیسه، برتری می دهند و پیرامون اسطوره ی گیلگامش صدها مقاله و کتاب مستقل نوشته اند و دارند می نویسند. اسطوره شناسان آریایی گرا نیز بر آنند تا این اسطوره را آریایی خالص بدانند و اصالت اندیشه و فرهنگ بشری را به اقوام آریایی دهند. اسطوره یا حماسه ی گیلگامش خاستگاهی بابلی (= Babel) دارد. اسناد این اسطوره در کتابخانه ی آشور بانی پال به دست آمده است. من چنین دریافته ام که: گیلگامش در صورت و سیرت، آمیزه ای است از اندیشه ی سامی- آریایی. نمودار معنوی این اسطوره چنین است که: دو سوم آن خدا و یک سوم آن انسان است. و نمودار مادی آن چنین که: مردی با قامتی بس بلند، با سیمایی مهربان، لبخندی حکمت آمیز بر لب، چشمانی نافذ و باز، ریشی مرتب و مرصع و بلند (ویژگی اشرافیت آریایی)، هیکلی تنومند، عضلاتی پیچیده، زیبایی خیره کننده ی مردانه. در این ویژگی ها عناصر آریایی و سامی را به روشنی می توان دریافت. برخی اسطوره شناسان متمایل به پرومته یونانی، گیلگامش را رمز فلسفه یا حماقت متهورانه می دانند که در جستجوی حقیقت، اصرار می ورزد: " بگذار ترس مرا از پای درآورد و بی هوش شوم، هرچه هست مرا از آن آگاه کن ". بدیهی است که این کنجکاو و آزاد اندیشی، ویژگی سامی است. تازیان به تازگی در جهت تقویت پان عربیسم، با استفاده از آثار اسطوره شناسان سامی گرا، تلاش دارند تا حماسه ی گیلگامش را سامی=عربی خالص نشان دهند و تا آنجا پیش رفته اند که مدعی اند: نام این اسطوره، غیلغامج بوده و عجم ها آن را گیلگامش خوانده اند! در صورتی که با این استدلال، عکس آن درست است! یعنی در اصل گیلگامش بوده تازیان آن را تعریب (= تازی سازی واژگان) کرده اند.

فردوسی و شاهنامه!

پرسش:

شاهنامه (تدوین موضوعی شما) را خواندم. در «مقدمه» از گشت و گذار تاریخی و اساطیری یاد کرده گفته اید: «...درپی گشت و گذار اوستایی، شاهنامه پژوهی را آغاز کردم و...» ص ۱۶. چاپ اول ۱۳۸۱. چه خوب بود «سفرنامه ی شاهنامه» را که یادداشت های پراکنده ی شماسـت برای دوستداران شاهنامه بی دریغ ارایه می کردید که: فردوسی و شاهنامه را چگونه یافتید؟ بی صبرانه منتظرم. مرا بی جواب نگذارید.

پاسخ:

در جهان ایرانی، فردوسی یک اسطوره است و آفریدگار حماسه های اساطیری. فردوسی در روح و روان متعالی ایرانی اصیل همواره حضوری حماسی دارد. شاهنامه پژوهی رابا چنین نگاهی آغاز کردم. در این گشت و گذار دریافتم که:

فردوسی به اساطیر آیینی در اوستا، روایت تاریخی حماسی داده تا پشتوانه ی تاریخی نیرومندی را در تدوین هویت ملی داشته باشد. و نیز در یافتن که روایت شاهنامه از آیین حضرت زرتشت، روایت تاریخی نهضت زرتشت نیست. آنچه در شاهنامه آمده گزارش "دقیقی شاعر" و اسنادی است که در اختیار فردوسی بوده است.

آنچه عبرت آموز است «عفت قلم و ادب فردوسی» است. در سراسر شاهنامه که از «بزم و رزم و می و شاهد» سخن رفته بسیار سربسته و ظریف با حفظ «حریم و حیا» که ویژه ی ایرانی اصیل است آمده است. از جمله «عشق بازی زال و رودابه» و موارد دیگر بسیار با «دقت اخلاقی» بیان شده است. در همین جا مناسب است بگویم که:

تعبیر فردوسی از «اعراب و اتراک» به هیچ وجه اهانتی به «قوم ترک و عرب» نیست. فردوسی به مهاجمان و اشغال گران ایران تاخته است نه به قومیت و فرهنگ قومی. آن دسته از تازیانی که ایران را اشغال کردند و به نژاد پرستی و تحقیر ایرانی روی آوردند مورد خطاب فردوسی اند و نیز منظور فردوسی از ترک ها، «ترکان غزنوی» اند که به ایران تاختند و بر ایرانیان ستم روا داشتند.

نکته جالب دیگر که در واقع از کشفیات من در شاهنامه است عناصری است که مبانی پیوند «ملیت ایرانی و مذهب شیعه امامیه» را تشکیل می دهد:

در هفت خوان اسفندیار، دو دختر گشتاسپ شاه، خواهران اسفندیار اند، به نام های: «همای» و «به آفرید»، که به دست قبیله ی آریایی «تور» توسط ارجاسپ، اسیر یا ربوده می شوند و اسارتی تراژیک یا غمبار دارند. همین تراژدی در «ادبیات تعزیه» حضور یافته و میراث گرانقدر «اسلام ایرانی» شده و در اشکال و عناوین گوناگون مطرح گردیده است.

نکته ی دیگر، پندآموزی فردوسی است. شاهنامه از آغاز تا انجام، پند و اندرز است. این پندها را به گونه ی موضوعی به چاپ رسانده ام که براستی آموزنده و سرنوشت ساز است.

تاریخ و تحقیق!

تخت جمشید در آتش سکندر!

پرسش:

چندی است که شخصی ..... با دلایل باستانشناسی (!) منکر آتش سوزی پارسه توسط سکندر شده و پان ترکان و عربان براین باور شده اند و برآن مانور بسیار می دهند . آیا شخص مذکور در ادعای خود صادق است و آیا دراین باره پژوهشی باستان شناسی از شرق شناسان صورت گرفته است و آیا چنین نظراتی در شرقشناسان ریشه ی تاریخی دارد؟

پاسخ:

در آتش سوختن **تخت جمشید** به فرمان **سکندر مقدونی** جای هیچ گمانی نیست . این رویداد ناگوار از بدیهیات تاریخی است که برجسته ترین مورخان یونان باستان و نیز مورخان غربی به آن اعتراف کرده اند. **دیودوروس سیسیلی** (سده ی نخست قبل از میلاد) *Diodore de sicile* = نویسنده " **کتابخانه ی تاریخی** " (*Bibliothèque Historique*) = تاریخ نگار معتبر روابط ایران و یونان است . او دیرینه ترین گزارشگر یورش سکندر به ایران است که مورخانی چون "پلوتارک" و "آریانوس" گزارش های او را تایید کرده اند. هموست که از پیشینه ی کین توزی یونانیان نسبت به ایرانیان گزارش کرده است . او از آتش زدن **تخت جمشید** به فرمان سکندر خبر داده است ! مورخان و نویسندگان تاریخی معاصر غرب نیز به این حقیقت اعتراف کرده اند از جمله نویسندگان برجسته ی دانشنامه ی معتبر *Mercer* : *Dictionary of Bible . P.669* که به در آتش سوختن تخت جمشید توسط سکندر در سال ۳۳۰ پیش از میلاد تصریح کرده اند.^۲ بنا براین نفی این حقیقت از ساحت تاریخ ، تلاشی مذبوحانه و احمقانه است!

1-Bibliothèque Historique de Diodore de Sicile . Traduction par : M . Ferd . Hoefer /Tome Premier . Paris .1846 . 2 vol.+Bibliothèque historique, tr. par A.F. Miot .2 vol.

2-Mercer Dictionary Of the Bible . by : E.Mills.Watson & Others .U.S.A. 1990 . p.669 : "...persepolis which was destroyed by fire in 330 B.C...."

میراث ملی!

پرسش:

با سلام . وقتی می گوئید : " میراث ملی " به چه معانی و مصادیق " فرهنگ ملی " اشاره می کنید ؟ وقتی می گوئید : " باستان گرایی کور " وجه مثبت یا وجوه مثبت آن چیست ؟

پاسخ:

به معانی و مصادیق زنده و پویای میراث ملی که عناصر سازنده ی فرهنگ ملی است اشاره می کنم :
به پندارنیک ، گفتار نیک و کردارنیک که سازنده فرهنگ و تمدن ایرانی است ! به پاکی ، قداست و حرمت آب ، هوا ، زمین ، گیاه ، چارپا ، محیط زیست ، به کشاورزی ، دامپروری ، آبادانی و خرمی زمین اشاره می کنم که مشخصه تمدن ایرانی است ! به آموزه هایی اشاره می کنم که اگر به جای باستان گرایی کور و جاهلانه به آن ها فراخوانده می شد ، رامش و آسایش قرین زندگی بود و هراس از خشک سالی ، بیماری ، پلیدی ، آلودگی ، بی آبی و... نبود ! منظور از باستان گرایی کور، شعارها و فراخوان های جاهلانه و احمقانه ای است که از سوی شیادان برون و درون مرز با انگیزه های سیاسی و به سفارش بیگانه سر داده می شود و توده های ساده و سرگردان و آزرده از روزگار را به بیراهه می کشاند ! برآستی کدام یک از این شیادان با الفبای میراث ملی و فرهنگ ایرانی آشنایی دارند ؟ این شیادان که از دانستن الفبای پارسی ناتوان اند ، آب را گل آلود دیده ناجوانمردانه و یا به سفارش بیگانه به شکار ماهی پرداخته اند!

کتاب دساتیر؛ میراث سیاسی شعوبیه!

پرسش:

بادرود درباره کتاب "دساتیر" زیاد خوانده و شنیده ام که این کتاب "جعلی" است ولی در کتاب "شعوبیه"؛ ناسیونالیسم ایرانی" تالیف شما به نظریه تازه ای برخوردیم که بسیار سربسته گفته اید. لطفاً مرا بیشتر در این باره روشن کنید.

پاسخ:

و همچنان باید سربسته بگویم که کتاب یاد شده "میراث سیاسی شعوبیه" است! در نامه ی شانزدهم که نامه ی حضرت «ساسان پنجم» است، «اهورا مزدا» به پیامبرش حضرت «ساسان» می فرماید: «دیدنی بدکاری ایرانیان را که پرویز را کشتند؛ آن کس را که من برکشیدم اینها برانداختند! اینک از تازیان پادشایان را بردارند از سبز پوشان و سیه پوشان کشته ی خود را! چون هزار سال تازی آیین را گذرد چنان شود آن آیین از جداییها که اگر به آیین گر نمایند نداشت» بسیار روشن است که در این فراز بسیار رسا و روان در حسرت و اندوهی همواره، از سقوط ساسانیان و کشته شدن خسرو پرویز یزدگرد سوم آخرین شاهنشاه جوان ساسانی به دست یکی از رعایای ناسپاس ایرانی می نالد و بسیار ظریف و لطیف و سربسته از پیامد ناگوار آن رویداد دردناک یاد می کند و خطاب به رعایای ایرانی می گوید اینک هرچه کشته اید درو کنید و مزد خویش را از تازیان سیاه پوش و سبز پوش که سادات اموی، هاشمی، عباسی باشند دریافت کنید! و در فراز پایانی به اقدامات عمیق فرهنگی هزار ساله ی «نهضت شعوبیه» مبنی بر دگرگونی اساسی در ساختار کلامی روایی اسلام اشاره می کند که این دگرگونی در شکل و محتوا چنان ژرف است که اگر پیامبر اسلام سر از خاک بردارد و بنگرد اسلام را نشناسد! این کتاب در میانه ی روزگار صفویان یعنی در سده ی یازدهم هجری تالیف شده است مولف این کتاب خویش را «ملا فیروز بن کاووس» نامیده که بی گمان نامی مستعار است و این ترفند دیرینه و تاریخی «شعوبیه» است که همواره آثار خویش را با نام های «مستعار» معرفی کرده و می کنند! واز شگفتی های روزگار و بخت خوب شعوبیه، این میراث گرانقدر سیاسی زان پیش که در ایران شناخته شود در غرب در سال ۱۸۸۸ میلادی به انگلیسی ترجمه و چاپ شده است^۱ (چاپ جدید kessinger publishing/ ۱۹۹۸ در ۲۱۲ صفحه) و شادروان استاد «پورداد» در غرب با این کتاب آشنا شد و نخست دلباخته ی آن گردید و سپس علیه آن شورید لیک در نیافت که این کتاب از آغاز تا انجام یک «کتاب سیاسی» است! درد دل تاریخی است نه یک کتاب ادبی پارسی! آن گونه که هنوز ناقدان این کتاب به این حقیقت پی نبرده و در نقد ادبی این کتاب می کوشند!!

۱- عنوان ترجمه ی انگلیسی کتاب دساتیر:

ملت و قوم!

پرسش:

می دانید که گروهک های جدایی خواه چه آشکارا و چه زیر پوششها و شعارهای فریبنده ی هویت خواهی و آزادی های دیگر و بهانه هایی از این دست (البته به جز دسته ای که به راستی، در پی حق طبیعی خود هستند (به جای «قوم»، سخن از «ملت» می گویند) "ملت ترک" و ملت کرد و ملت بلوچ و ملت عرب و ...) با احترام به همه ی ایرانیان میهن دوست از آذری و کرد و لر و بلوچ و ترکمن و قشقایی و عرب تا بختیاری و تهرانی و شیرازی و شمالی و اصفهانی و یزدی و ..... و شما خراسانی های بزرگوار و ارجمند، درخواست دارم که بفرمایید: ۱- تعریف دقیق «ملت و ملیت» و «قوم و قومیت» چیست؟ ۲- تفاوت آنها چیست و چه رابطه ای میان شان است و آیا در ایران یک ملت و چند قوم داریم یا چند ملت؟ ۳- سازمانها و یک ملت و بُن-پاره های سازنده ی یک قوم چیست؟) با نگاهی به پیشینه تاریخی و یاستانی ملت و قوم) (خواهش می کنم پاسخی خرسندکننده و در اندازه اندریافت برخی دوستان و هم میهنان ساده دل و فریب خورده که در دام گروه های «پان ناچیزسم» و «پان هرچیزسم» های افتاده اند و نا آگاهانه بر طبل جداسری می کوبند و با خیال خام پاره پاره کردن میهن، شب را روز می کنند گرچه جز در همان رویاهای شبانه هم نخواهندش دید و گرنه سردمدارانیشان خوب می دانند دروغ می گویند و و حتا رویایش را هم نمی بینند و تنها در پی سود سیاسی و نان، چُرَبک می فروشند و گروهی در پی نام، ننگ می خرن!

پاسخ:

یادآوری! در ایران باستان ، "ملیت" معنا و مفهومی آیینی داشت . اسناد اوستایی این معنا و مفهوم را در مقاله ی " **ملیت ایرانی** " آورده ام (ن.ک : ایران؛ آیین و فرهنگ ۳۵۸-۳۵۲) به این معنا : «هر مکانی که در آن فکر و فرهنگ و آیین آریایی حضور داشت مقدس و محترم بود و هر کانونی که مقدسات آیینی را در خود داشت ستوده می شد . این به معنای آمیختگی ذاتی فرهنگ و ملیت آریایی است ! در روزگار پیش و پس از حضرت زرتشت و در سراسر دوران بلند تاریخی ، قومیت بر ملیت غلبه داشته است ! یعنی آنچه از همان آغاز برای آریایی سرنوشت ساز بوده ، اصالت و طهارت خون و نژاد و بقای خاندان و قبیله بوده است ! فره ایزدی و آریایی و ایرانی در خون پاک و شریف اهورایی آریایی استقرار می یافته است ! در چنین نگاهی "ملیت" مفهومی ثانوی داشت! یعنی ظرفی بود که قداست آن به مظلوف آیینی و آرمانی آن بستگی داشت ! این واقعیت را در سراسر میراث موجود آیینی می توان مشاهده کرد . در مهر یشت ، زامیاد یشت ، آبان یشت و فروردین یشت قلمرو جغرافیایی آیینی ستوده شده و هر چه و هر جا که یاد و خاطره و نشانی از آیین آریایی داشته تقدیس گردیده است! چراکه نام و نشان های جغرافیایی بخشی از هویت قومی و آیینی گذشته ی آریایی بود. تقدیس آیینی چراگاه ها ، آبخورگاه ها ، گیاهان ، آب ها ، زیستگاه ها یا میهن ها ، رودها ، دریاها ، چشمه ها ، کوه ها ، روستاها ، دیه ها ، شهرها ، ناحیه ها ، کشورها (= هفت کشور آریایی) و... مفهوم آیینی ملیت آریایی را می رساند! در دوران پس از ظهور حضرت زرتشت نیز جغرافیای آیینی ، جغرافیای میهنی را ترسیم می کرده است ! در عهد نخست دوران تاریخی به دلیل وجود اقوام ، زبان ها و فرهنگ های گونه گون غیر آریایی در ایران بزرگ ، ملیت به معنای وحدت فرهنگی آیینی نژادی و قومی وجود نداشت !

از همین رو در میراث دینی این دوره از دوران تاریخی می بینیم که سرزمین های آریایی و اقوام آریایی ستوده شده اند ! این واقعیت علاوه بر اوستا در کتیبه های سیاسی دوران تاریخی مشهود است ! (ن.ک:پیشین / مقاله ی ملیت ایرانی)

ملت و قوم "ملت" یک "کلی معنوی" متکثر است و "اقوام" واحدهای سازنده یا مصادیق عینی و خارجی معنا و مفهوم کلی و عام "ملت" اند ! در فرهنگ والای ایرانی واژه ی "ملت" در لفظ و معنا و در تلقی نوین کلامی آن با مفهوم و معنای تاریخی باستانی اوستایی ملت ، مترادف است و معنایی صد در صد آیینی میهنی دارد و به همین دلیل ذاتا با واژه و اصطلاح بیگانه ی ماتریالیستی سیاسی "ناسیونالیسم" ناسازگارست! از این رو "ملت" یک "کلی معنوی" عام متشکل از "اجزاء" و "جزئیات" است که همه ی اقوام ایرانی را در بر می گیرد! "ملت" معنا و مفهومی کاملا روحانی و معنوی دارد! "ملت" روح جمعی و کلی و عام اقوام ایرانی است ! جان مایه ی این روح جمعی کلی ، فرهنگ ملی است با عناصر مشترک و کم و بیش مقبول همه ی اقوام ایرانی ! بنا براین وقتی می گوییم : "ملت ایران" یعنی همه ی "اقوام ایرانی" ! و هنگامی که از "فرهنگ ملی ایران" یاد می کنیم یعنی همه ی "عناصر سازنده ی این روح جمعی کلی" که "ملت ایران" باشد ! عناصر سازنده ی این روح جمعی کلی یا ملت و فرهنگ ملی عبارتند از "خاطره ی کلی قومی و ودایع کلی قومی" یعنی یادمان هایی که معرف وجوه متعالی انسانی فرهنگی تمدنی ایرانی است ! میراثی معنوی که ریشه و پیشینه در هزاره ها دارد و با پشتوانه ی نیرومند اساطیری، خلق و خوی شریف انسان و جهان ایرانی را می سازد ! بی گمان هر قومی که به این میراث بیشتر نزدیک ، آشنا ، خویشاوند ، مانوس و وفادار باشد از بار هویتی بیشتری برخوردار است! یکی از مواضع مورد تاخت و تاز طاعون چپ در ایران ، ملت و ملیت ایرانی بود ! چپ زدگان و قربانیان این طاعون ویرانگر ، در بدنه ی اقوام شریف ایرانی رخنه کردند و با انگیزه های سیاسی و به سفارش بیگانگان به تحریف و تخریب و تحریک تجزیه پرداختند ! بی آنکه چیزی از حقیقت قومیت و ملیت ایرانی بدانند !

تاریخ و تحریف!

پاسخ به قُلی ننه جگرکی (=حرامکِ مُشیری)

پرسش:

نوشته ی زیر با «ایمیل» دست به دست و زبان به زبان می گردد ! گویا که شیادی شعبده باز و مشنگی بس ناقشنگ و دبنگی نادان ونیرنگ باز و آلت دست ، "قُلی ننه جگرکی" با نام مستعار "حرامکِ مُشیری" نام در بوقی وابسته به استعمار و استکبار نیز این یاوه ها را برزبان رانده و دخترکان و پسرکان نادان و نا آگاه درون مرز را سرمست از حماقت نموده تا تیشه به ریشه خویش زنند و پشتوانه های هویت خود را به دست و دهان خویش بدرند! چه خوبست گویی که حق چیست ؟: «.....محمّدبن جعفر طیار پسر جعفر طیار همان برادر علی پسر ابی طالب .او در حمله به شهر شوشتر توسط یک سرباز ایرانی زخمی و به هلاکت می رسد .عربها در جنگ شوشتر ۴۰ هزار تن را می کشند و جوی خون راه می اندازند و زنها و دختران را به کنیزی و برای فروش به مدینه می برند .او در این جنگ توسط یک دلاور ایرانی کشته می شود اما اثری از آن دلاور وجود ندارد .اما قبر باشکوهی برای این عرب در نزدیکی دزفول وجود دارد».....

پاسخ:

این یاوه ها نیز مانند همان یاوه ای است که آن شیاد در شهر کوران و کران بی دانش جار می زد : آهای ! هوار ! هوار ! هوار ! آهای اهالی شهر ! بدانید که امام زاده یعقوب را شیر بر فراز مناره در شهر مصر درید !! و اهالی کر و کور و نادان و بی دانش و سرشار از درد و رنج و عقده های روزگار ! دل خالی می کردند و به در و دیوار و تر و خشک شهر ناسزا می گفتند ! تا که دانایی بیامد و گفت : ای بیچاره ها ! یعقوب نبود و یوسف بود ! امام زاده نبود و پیامبر زاده و خود پیامبر بود ! مصر نبود و کنعان بود ! فراز مناره نبود و ته چاه بود ! شیر نبود و گرگ بود ! و تازه اصل داستان هم دروغ بود ! پس بدان که : پای هیچ یک از بچه های جعفر طیار به ایران نرسیده و هیچ یک از علویان در اشغال ایران دست نداشتند ! چرا که سنیان در روزگار غلبه بر ایران که به اشغال ایران می بالیدند و آن را به رخ شیعیان می کشیدند ، داستان اشغال ایران را زیر ذره بین گذاشته بودند تا در یابند که آیا می توانند رد پای یک علوی را در روند اشغال بیابند؟ و هرچه کوشیدند نیافتند و آشکارا فریاد زدند که : هیچ یک از علویان را در اشغال ایران دستی نبوده است !بویسنده ی سنی ایرانی سده ی ششم هجری در کتاب فضائح الروافض (تالیف ۵۵۵ هجری) می نویسد :

" اکنون که روافض (= شیعیان) با مال و ملک اند و علویان با اموال و املاک ، از برکات فتوح عمری است و از آفتاب روشن تر است که هرگز هیچ ،نه در ابتداء اسلام تا با اکنون یک دیه نستند و یک غزاه نکردند ... جهان را ابوبکر و عمر و عثمان گشودند ... علویان را فتحی نبوده است از اول تا به آخر ... بنی امیه و مروانیان اولوالامر بودند ... همه ی شرق و غرب اصحاب سنت دارند ... آنچه

عمر کرد ، ده یک آن علی کجا کرد ، آن همه زمین و بلاد گیرکان و ترسایان در دولت خلافت عمر به رای و تدبیر و سیاست او ستندند نه در زمان خلافت علی ... فتح دیار گیرکان و دیار کافران در عهد عمر خطاب بود ... فتح های اسلام در عهد بوبکر و عمر و عثمان و بنی امیه و مروانیان و عباسیان بوده است" ن.ک : قزوینی/النقض ۱۵۰ ، ۱۴۹ ، ۱۴۵ ، ۴۳۸ ، ۴۴۰ ، ۴۴۲ ، ۴۵۶ .

و در دفاع از جفاکاری سرداران تازی به هنگام اشغال ایران از جمله در قتل عام مردم گرگان رجز می خواندند و می نوشتند :

" ... در خراسان عبدالله بن حازم و قتیبه بن مسلم که سمرقند استند ... چه کردند ، تا مغرب صافی شد (= پاک شد) و کلمه ی اسلام عالی شد و کلمه ی کفر نگون شد ... در این فتوح امیر المومنین علی و فرزندان کجا بودند که یک ده نه در مشرق و نه در مغرب استند و خود حاضر نبودند و یک علوی در این غزاها اول و آخر نبوده است ... " ن.ک : همان ۱۵۳ ، ۱۵۲ ، ۱۴۸ ، ۱۴۷

تاریخ و تحریف؛

پاسخ به یاوه های هومرآبرامیان!

پرسش:

دلچکی به نام «فروزنده» و شیدای "هومرآبرامیان" نام ، در بوقی برون مرز می دمیدند و در گزارش از پیکر «کوروش شاه» چیزهای خنده دار می گفتند که : آن بال نیست و رمز جان و روان و بو و آینه است و آن شاخ گاوست و گاو نماد جان و روان آریایی است و آن مارست و مار نگاه ژرف بین آریایی !! خواستم بدانم این شیداد خوش خرام چه می گوید ؟ سپاس دارم گر مرا آگاه کنید !

پاسخ :

فرد یادشده شیدازده ای است بی آیین و فرهنگ و دانش و عوام فریب که پردازده های روان پریشان اش را به نام پژوهش و تاریخ بخورد نسل نادان و آشفته و پریشان و بی خبر از فرهنگ و آیین و تاریخ ایران می دهد و گفته های ناراست و نادرست او سراسر دروغ و ناروا و پندارست! گویی به تحریف و تخریب تاریخ و فرهنگ ایران کمر بسته و ماموریت دارد تا یاوه سرایی کند و معانی معنوی و معادی را تحلیلی ماتریالیستی نماید و سخن های دروغ بر زبان راند ! در شرح پیکرنگاره ی منسوب به کوروش که در بالا آمده : آنچه نمای "بال" دارد "نماد فره ایزدی و کیانی و آریایی و ایرانی" است ! و بر بلندای سر کورش "دوشاخ قوچ" است نه گاو ! که گر "شاخ گاو" هم باشد نماد دو بازوی تمدن ایرانی :- "کشاورزی و دامپروری" است ! ماری در کار نیست این سیرت دیوگونه فرد یادشده است که شاخ گاو و قوچ را مار می بیند ! «مار» در فرهنگ آریایی پیش از ظهور حضرت زرتشت (که او را درود باد (نماد) «اهریمن» بوده و در «وندیداد» و «یشت» های کهن «اوستا» همواره به عنوان «نماد اهریمن» یاد شده و کفاره ی بسیاری از گناهان ، کشتن هزاران مار بوده است ! فرد یادشده می کوشد تا جاهلانه و مغرضانه فرهنگ و تاریخ و آیین باستان را تفسیری ماتریالیستی اهریمنی کند

تعریف هویت ملی!

پرسش:

با درود و شادباش های نوروزی ! در سه دهه گذشته ، موضوع "هویت ملی" دغدغه یا دل مشغولی بسیاری از روشنفکران و نخبگان ایرانی گشته و جای گسترده ای را در عرصه اندیشه و فرهنگ گرفته و هرکسی از بهر و گمان خویش در معنا و مفهوم و جغرافیای هویت ملی سخنانی گفته و می گوید . در این نوشتارها و گفتارها غرض و مرض های روشنفکری- ماتریالیستی - ناسیونالیستی و دیدگاه های باستانگرایانه افراطی و کور نیز به چشم می خورد ! صاحبان این دیدگاه ها می کوشند تا از آب گل آلود موجود ماهی بگیرند و نسل جوان ناآگاه را در دام اندازند ! چه خوب است که در وبلاگ "ایران شناسی" به بحران هویت ملی پرداخته شود که مثلاً : ۱- آیا برای " ایرانی بودن "، زادن در جغرافیای طبیعی ایران کافی است ؟ ۲- معنا و مفهوم و مصداق هویت ملی چیست ؟ آیا " هویت ملی " ریشه و سرچشمه در " فرهنگ " دارد ؟ یعنی آیا در فرهنگ ملی ، هویت ملی شکل میگیرد؟ یا که در جغرافیای طبیعی ایران ؟ عناصر سازنده هویت ملی چیست ؟

۱- آیا برای " ایرانی بودن "، زادن در جغرافیای طبیعی ایران کافی است ؟

پاسخ : شرط لازم هست ولی شرط کافی یا جامع و مانع نیست ! درست مانند زادن نوزادی که از مادر بزاید لیک در آغوش مهر و محبت مادرپرورد و شیریه ی جان مادر را نمکد و زبان و فرهنگ مادری را نداند و با آن احساس خویشاوندی روحی روانی عاطفی نکند! بیگانه پسند و بیگانه پذیر باشد ! پستان هر بیگانه ای را بگیرد و بجوشد و در دامن هر بیگانه ای رشد کند ، در فرهنگ هر بیگانه ای پرورده شود و سرانجام خادم بیگانه و خائن مام میهن گردد ! برای دریافت این حقیقت تنها کافی است شرح حال انتقادی رجال علمی فرهنگی سیاسی خائن به ایران را از آغاز تا کنون بکاوی و بپژوهید! سوگمندان در خواهید یافت که اینان چنین سرنوشتی داشته اند ! خواهید دید که اینان شناسنامه ی ایرانی داشته و دارند اما با اندیشه ، فرهنگ ، جهان بینی ، گوهرشریف و روح لطیف ایرانی بیگانه بوده ! پرورده ، دست آموز ، دل بسته ، دلباخته ، سرسپرده ی فکر و فرهنگ و سیاست بیگانه بوده و هستند !

۲- معنا و مفهوم و مصداق هویت ملی چیست ؟

پاسخ : همان خلق و خو ، مهر و محبت ، زبان و فرهنگ و حرمت مادری ! همان گوهر، روح ، اندیشه ، خاطره ی قومی هزاره ها و جهان بینی ایرانی ! همان ریشه های ژرف اساطیری و پیشینه ی بلند تاریخی! همان سرشت آیینی و روح عرفانی! همان حضور همواره در اقلیم پنجگانه ی هویت است ؛ در اقلیم فردوسی که اقلیم هویت ملی ایرانی است، در اقلیم خیام که اقلیم فروفکنی پرده های تیره و تار از تارک زیبای زندگی است، در اقلیم مولوی که اقلیم انسان فرهمند اندیشمند عارف است ، در اقلیم سعدی که اقلیم انسان خردمند پندآموز اجتماعی است و در اقلیم حافظ که اقلیم انسان عارف رند است و در مجموع ، قلمرو هویت ملی فرهنگی ایرانی را تشکیل می دهند ! جغرافیای ایران «ظرف» است و فرهنگ ایران «مظروف» و ارزش هر ظرفی به مظروف آن است

! ارزش های فرهنگ ملی مظلوف و محتوای این ظرف است ، هرچه «محتوا و مظلوف» گرانمایه تر و پربارتر باشد ، هویت ملی بیشتر وزن ، سنگین ، شکوفا و رخشان است! هویت ملی در چنین نگاهی «وزن مخصوص» یا «گرانگاه» ایرانیت است ! با توجه به جغرافیای رنگارنگ انسانی ایران ، بی گمان «وزن مخصوص» هر فرد یا هر قوم و قبیله ای که به این قلمرو مرزمند نزدیک تر یا در آن حضوری پررنگ تر داشته باشد رقم می خورد و شکل می گیرد ! و هر فرد یا قوم و قبیله ای که با فرهنگ ملی نا آشنا و بیگانه یا از آن بدور باشد ، بی هویت، فرومایه و انیرانی است هرچند که شناسنامه ی ایرانی داشته باشد!

۳- آیا " هویت ملی " ریشه و سرچشمه در " فرهنگ " دارد؟

پاسخ : بی گمان چنین است ! هویت ملی ریشه در خاک دارد و فرهنگ ملی ، خاک و بذر و آب و کود هویت ملی است !

۴- آیا در فرهنگ ملی ، هویت ملی شکل می گیرد؟ یا که در جغرافیای طبیعی ایران ؟

پاسخ : جغرافیای طبیعی ، ظرف یا حصار باغ است و فرهنگ ملی ، مظلوف یا خاک و آب و بذر و کود !

۵- عناصر کلّی سازنده هویت ملی چیست ؟

پاسخ : ۱- ابزار و محتوای زبان فارسی ، ۲- ودایع واجد تفکراساطیری آیینی تاریخی ، ۳- آیین ها و آداب و سننی که خاطره قومی هزاره ها را در خود دارند !

(۲)

هویت ملی و عناصر آن

پرسش و پاسخ زیر : نگارش و نمایش : ۲ اردی بهشت ۱۳۸۹ خورشیدی / ویرایش : ۲۱ فروردین ۱۳۹۱ خورشیدی

پرسش:

۱- خاطره ی قومی و ودایع قومی چیست ؟ ۲- چرا ایرانیان اسلام را پذیرفتند و آیا به زور مسلمان شدند ؟ ۳- هویت و عناصر آن چیست ؟ ۴- آیا اسلام عنصر بنیادین هویت ملی است ؟ ۵- آیا اسلام را می توان از هویت ملی نادیده گرفت ؟ ۶- درباب هویت ملی برخی از سه هویت یا سه عنصر هویتی نام می برند: هویت ملی ، هویت دینی و هویت مدرن . حاج فرج دباغ با نام مستعار سروش و داریوش شایگان به این مقوله پرداخته اند. شایگان به این نتیجه رسیده که هویت امروزی ما هویتی چهل تکه است و در توجیه این چند پارگی هویت ، کتابی نیز نوشته و به همین نام چاپ کرده است . آیا می شود

به "اعتباری بودن یا قراردادی بودن هویت" باور داشت ؟ ۷ - آیا سکتاریسم یا فرقه گرایی با هویت و وحدت ملی و تمامیت ارضی ایران در طول تاریخ بلند این سرزمین سازگار بوده است ؟

پرسش : ۱

-خاطره ی قومی و ودایع قومی چیست ؟

پاسخ : ۱ -خاطره = یادمان، خاطره ی قومی : مجموعه ای است از یادها ، یادمان ها، آیین ها ، آموزه ها و درس هایی که یک قوم در تاریخ تکامل خویش آموخته و باید به یاد داشته باشد تا احساس هویت کند. **ودایع قومی :** مجموعه ای است از میراث های فکری فرهنگی آیینی نیاکان یک قوم که پشتوانه ی خاطره ی قومی است و عناصر هویت ملی را می سازد.

پرسش : ۲ -چرا ایرانیان اسلام را پذیرفتند و آیا به زور مسلمان شدند ؟

پاسخ : ۲ -حقیقت این است که انسان ایرانی همواره از افراط گرایی آیینی خسته و فرسوده می شود ، راه گریز می جوید و سرانجام علیه آیین می شورد . آن گونه که از ولنگاری و بی بند و باری نیز زود زده و خسته می شود و به معنویت گرایی روی می آورد . شاهنشاهی آیینی ساسانی که یاد و خاطره اش همواره در تاریخ گرامی باد ، در آیینی کردن کشور بسیار کوشید و در اجرای احکام آیین به مدت **چهارصدوبیست سال سخت گیری بسیار کرد ! تا آنجا که از هر سه ایرانی یک نفر "**مغچه**" یا "**آخوندچه**" بود تا احکام و آیین را اجرا کند چراکه **رعایای شاهنشاهی را حق و اجازه ی اجرای احکام تطهیر و کفن و دفن مردگان نبود و این مهم باید توسط روحانیان انجام می شد .** این افراط آیینی به ناسپاسی و عصیان رعایا انجامید و شورش های محلی و منطقه ای بسیاری را در پی داشت تا که رعایا راه گریز یافتند و خواه ناخواه آنچه را که تازیان با خویش آوردند پذیرفتند . بدیهی است که این پذیرش عمومیت نداشت و فراگیر نبود اما آنچه چشم و دل رعیت را می ربود **سادگی مطلق آیین نوین** بود که همه قید و مرزهای آیین پیشین را برداشت و بدین سان رعایا احساس آسایش و آرامش کردند.**

پرسش: ۳-هویت و عناصر آن چیست ؟

پاسخ : ۳

-هویت ملی ، شناسه میهنی یک قوم است . هویت یا شناسه آمیزه ای است از عناصر سازنده روح جمعی یک قوم که درعرصه ی فرهنگ آن قوم آشکار می شود . عناصر سازنده هویت عبارتند از :**ودایع فرهنگی و خاطره ی قومی.**

پرسش : ۴ -آیا اسلام عنصر بنیادین هویت ملی است؟

پاسخ : ۴ -اسلام عنصر پایه ای یا بنیادین هویت ملی است . بدیهی است که منظور ، اسلام ایرانی است که به مثابه ظرف و مظروف فرهنگ و هویت ملی است .

۵ -آیا اسلام را می توان از هویت ملی نادیده گرفت؟

پاسخ :

۵- اصلاً چنین امکانی وجود ندارد . حذف اسلام ایرانی از فرهنگ و هویت ملی مانند گرفتن آب از بوستان و نور از شبستان است . اگر اسلام ایرانی را از فرهنگ و هویت ملی برداریم باید از فردوسی تا حافظ را از تاریخ و فرهنگ ایران حذف کنیم . باید میراث باشکوه چهارده قرن ادبیات ، عرفان ، شعر و موسیقی و ... را از فرهنگ ایران محو نماییم.

پرسش : ۶- در باب هویت ملی برخی از سه هویت یا سه عنصر هویتی نام می برند: هویت ملی ، هویت دینی و هویت مدرن . «حاج فرج دباغ» با نام مستعار «عبدلک سروش» و استاد داریوش شایگان به این مقوله پرداخته اند. استاد شایگان به این نتیجه رسیده که هویت امروزی ما هویتی «چهل تکه» است و در توجیه این چند پارگی هویت ، کتابی نیز نوشته و به همین نام چاپ کرده است . آیا می شود به "اعتباری بودن یا قراردادی بودن هویت" باور داشت ؟

پاسخ : ۶

-این تقسیم ها قراردادی و اعتباری است و اصلتی ندارد. سخنانی روشنفکرانه ، بی پایه و مایه و پوشالی است و کاربردی کوتاه مدت دارد . به عبارت دیگر هر سه ، یکی است» . **چند فرهنگی** «به معنای مدرن معاصر ، فرآیند تمدن و فلسفه ی انسانی غرب است . انسان غربی به دلیل ماهیت فلسفه ی غرب ، انسانی است» **بی تعلق** « ، همه زمانی و همه جایی و همه قومی ، بی آن که هویت و فرهنگ ویژه ای داشته باشد یعنی بی ریشه است و در نتیجه تعلق خاطری به جایی پیدا نمی کند . هویتی چند گانه دارد . گویی **فرزندی است چند پدره** ! بی آن که احساس **بحران هویت** کند . هر چند که با گذشت یکی دو نسل ، احساسی ناسیونالیستی پیدا می کند و برایش نژاد و رنگ و قومیت ، ارزشمند و اثر گذار است ! واقعیتی که امروز غرب به آن گرفتار است) **نمونه ی برجسته ی آن ، قاتل نروژی است که ۷۷ جوان و نوجوان را کشت و در دادگاه سخت متاسف بود که توفیق نیافته تا بیشتر بکشد ! او از چند هویتی غرب رنج می برده و دست به این کشتار بزرگ زده است ! درد بی درمان او حضور گسترده و تولید مثل روز افزون آسیاییان و آفریقاییان در اروپا و آلودگی فرهنگی و نژادی بوده است ! نفرت او از مسلمانان مهاجر عرب و افغان و... وی را به چنان کشتاری واداشته است ! او عقاید فلسفی خویش را در ۱۵۰۰ صفحه نوشته است . (! بی گمان برای انسان شرقی عموماً و ایرانی خصوصاً چند فرهنگی و هویت چند گانه مطلوب و مقبول نیست و نمی تواند باشد. در ایران ، فرهنگ فرایند آیین است و مبتنی بر **خاطره قومی** که در آن ، عنصر " **زمان** " ، از پیوستگی گسست ناپذیری بر خوردار می باشد . یعنی زمان «گذشته» در «حال» و «و» حال» در «گذشته» معنا و حضور پیدا می کند. تعالی روح و تجلی اندیشه و بروز **جهان بینی ایرانی** در چنین فضایی از « **زمان کرانمند** » شکل می گیرد . ادوار تاریخی ایران مبین این حقیقت است : روزگار اشکانیان (به مدت ۵۵۰ سال (یکی از برجسته ترین فصول عبرت انگیز تاریخ **انسان ایرانی** است . دوره ی بلندی که چند فرهنگی حضوری تحمیلی یافت و نظام ارزشی ساخت و چند نسل را پرداخت و همه ی ارزش های یونانی و رومی را پذیرفت و **انسان یونانی ماب** پرورد. اما این دگردیسی یا تحول، بی ریشه و پوشالی بود . زیرا **انسان ایرانی یونانی ماب** ، آن فرایند را بر نتافت و در بازگشت به **هویت ملی** خویش ، به **نهضت آیینی ساسانی** پیوست و حکومتی آیینی برقرار ساخت که ۴۲۰ سال دوام داشت . افراط اشکانی به تفریط ساسانی انجامید.**

پرسش : ۷ - آیا سکتاریسم یا فرقه گرایی با هویت و وحدت ملی و تمامیت ارضی ایران در طول تاریخ بلند این سرزمین سازگار بوده است ؟

پاسخ : ۷ - بی گمان در آیین و فرهنگ ملی باستان ایران ، فرقه گرایی یک بدعت بود. آنچه بنیان وحدت ملی و تمامیت ارضی ایران را تهدید می کرد و اقتدار ملی را به خطر می انداخت همواره غیر قابل گذشت بود . در آیین آریایی باستان یکی از گناهان کبیره که کیفر مرگ داشت فرقه گرایی بود . شاهنشاهی های ایران که ابر قدرت های روزگار خویش بودند هرگز فرقه گرایی را بر نمی تافتند و با قاطعیت بدعت گزاران را سرکوب می کردند. برای دریافت این حقایق ، کافی است شاهنامه را بخوانیم . در روزگار ساسانی ، اردشیر بابکان بنیانگذار شاهنشاهی ساسانیان همه ی اقوام ناسپاس و بدعت گرای آریایی را قلع و قمع کرد . انوشه روان ساسانی نیز اقوام سرکش و بدعت گرای آریایی را سرکوب نمود). ن.ک : شاهنامه ۶/۱۳۸ . (برجسته ترین بدعت های آیینی روزگار ساسانی آیین مانی و آیین مزدک بودند . با وجودی که اولی پرتوی از اندیشه ی متعالی عرفان آریایی را نمایندگی می کرد و نوری بود در ظلمت شریعت ، ولی به دلیل خامی ، بی بنیانی ، بیگانگی با سرشت آیینی ملی و تهدید هویت و تمامیت ارضی و اقتدار ملی ، باید سرکوب و برانداخته می شد و شد. نهضت یا آیین مزدک که از دل آیین زرتشت برخاسته بود و نوعی نهضت اصلاحی یا اعتراضی در دل آیین رسمی بود ، به دلیل تهدید هویت ملی و اقتدار زدایی ملی ، باید سرکوب می شد و شد. مشکل درک هویت ملی در فهم پیشینه ی تاریخی ایران و راز بقای آن است.

*****

(۳)

زبان فارسی و ناتوانی های نسل پوشالی و پوچ کنونی!

نسل بی هویت ، فرومایه و خودباخته!

پرسش:

با سلام و ارادت!

۱ - نخست اجازه می خواهم تا دردمندانه بگویم : شما برای نسلی می نویسید که آموزگاران در تاریخ ایران و اسلام و دیگر مقوله های فکر و فرهنگ ملی کسانی چون «قلی ننه جگرکی» موسوم به «مشیری» و «شری ننه فروش» موسوم به «همایون» و «قلی تارزن» موسوم به «هومرابریان» و «مصطفی لره» موسوم به «مقبورفاضلی» و دیگر تفاله های فرتوت و زباله های متعفن رژیم پیشین هستند ! هزارهزار حیف از شما و حیف از نوشتارهای دانشمندان، دردمندانه و هوشمندانه شما برای این نسل پوچ و بی هویت و خودباخته!

۲ - کمتر وبلاگ فارسی هست که اغلاط املایی و انشایی نداشته باشد و می توانم گفت نسلی که در این سی و سه سال شکل گرفته در گویش و نگارش یا گفتار و نوشتار زبان فارسی مشکل دارد . در عوض گرایش بسیار سطحی و عامیانه به زبان های بیگانه بویژه انگلیسی گسترده است یعنی در همین زبان هم بی سواد بسیار وجود دارد . ضایعه فرهنگی در این جاست که این نسل سی ساله برای پوشاندن ضعف نوشتاری یا املایی اش با الفبای انگلیسی ، فارسی می نویسد!! و این بیماری رایجی است که نسل را فرا گرفته و وقتی می پرسیم چرا با الفبای فارسی نمی نویسی ؟ می شنوی که : نرم افزار فارسی ندارم ! یا : این جوری راحت ترم ! یا : این جوری عادت کردم ! آیا این یک فاجعه ملی فرهنگی نیست ؟

۳ - به تازگی یکی از بوق های تصویری تجاری برون مرز برنامه ای پخش می کند که "مسابقه رقص" نام دارد و به سرپرستی و داوری فردی لمپن و معلوم الحال به نام "مَمَل خَرَدادیان" در "دبی" برگزار می شود و جوانک هایی فرومایه و خودباخته از چهارسوی ایران در این مسابقه شرکت می کنند ! آنچه برای من بسیار آزار دهنده و ناگوار بود برنامه امروز) ۱۸/۲/۹۱ (بود که جوانکی به غایت فرومایه و پوک و پوشالی به نام "سعید" از "اصفهان" با شکل و شمایل که نه پسر بود و نه دختر ! با سروصدای ناهنجار و گوش خراشی که خود ساخته بود ، با حرکاتی به غایت آزاردهنده و بیمارگونه که تقلیدی احمقانه از غرب وحشی مدرن بود ، چند دقیقه ای خود را جنباند که نه رقص بود و نه پانتومیم ! صداهایی که به گوش می رسید آژیر خفه و جیغ گونه ای همراه با صدای روح خراش ترمزهای پیاپی تند ماشین های ۲۴ چرخ جاده اصفهان - کاشان !! اما آنچه بسیار دردآور و تحقیر کننده بود این بود که این جوانک فرومایه و خودباخته و بی هویت اصفهانی در هنگام معرفی خود گفت که : آهنگی ایرانی ساخته و با این آهنگ ایرانی می خواهد "ایرانی" برقصد !! و در پایان گفت که : امیدوارم دل مردم ایران را شاد کرده باشم !!! جالب این که "مَمَل خَرَدادیان" گفت که : این سر و صدا ها ایرانی نبود و خواستی آن را به ایران بچسبانی ! استاد گرامی ! با این تسل حرامزاده چه باید کرد ؟

آیا این نسل بی هویت و خودباخته قابل ترحم است ؟ آیا حاکمیت نباید ریشه این حرامیان را بسوزاند ؟
آیا این زنازاده ها ارزش زنده ماندن دارند ؟

پاسخ ۲ و ۳:

۲ - بی گمان چنین است که گفته ای و بسا بدتر از این ! برای دریافت این رویداد اندوه بار سزد که به سرنوشت دردناک چاپ و پخش کتاب و شمارگان آن و درصد خوانندگان کتاب بنگری تا به ژرفای بی مایگی نسل کنونی پیبری ! بدیهی است که بی مایگان بی دانش بیگانه با زبان و فرهنگ پارسی ، برای پوشاندن و پنهان ساختن بی مایگی شان ، چنان گویند و کنند که گفته ای ! این ناتوانی و نارسایی در همه ی لایه ها از بالا تا پایین نمودار ، پیدا و هویداست ! که دردی است بی درمان ! چراکه سقف از پای بست ویران است!

۳ - هم میهن گرامی ! در این اندوه و درد با توشریکم ! آنچه تعریف و توصیف کردی پیامد "بحران هویت" و در نتیجه فرومایگی فطری و فرهنگی است ! بی گمان وضع این نسل از آنچه گفتی بدتر و دردناک تر است ! فاجعه آنجاست که مردان و زنان یا پدران و مادران آینده ایران این فرومایگان بی هویت تبهکار باشند ! بی گمان در آن صورت دیگر ایرانی برجای نخواهد ماند!

*****

(۴)

هویت ملی ایرانی!

پرسش:

دروود . مسئله «هویت ملی» یکی از پر حرف ترین مباحث معاصر است . آیا تعریف جامع و مانعی از «هویت ایرانی» وجود دارد؟ آیا ادیان و مذاهب موجود در ایران هرکدام با توجه به پیروان شان می توانند بخشی از «هویت ملی فرد» باشند؟ آیا هویت ملی «اعتباری و قراردادی» است ؟ آیا هویت ملی یک «کلی چهل تکه» ای است ؟ اگر چنین است مسئله «وحدت ملی» چگونه فراهم می آید و اگر گفتیم «چهل تکه» است آیا تمامیت ارضی ایران را تهدید نکرده ایم؟ و بسیاری آیا ها و اگر های دیگر که در این موضوع مطرح است و خلاصه این که آیا : وحدت مذهب و زبان شرط اصلی وحدت ملی است یا نه ؟ مایلم تعریف شمارا از «هویت ملی» با توجه به این همه «اما» و «آیا» و «اگر» ها بدانم.

پاسخ:

در این متن چند پرسش مهم آمده که هرکدام را پاسخی ویژه می سزد:

۱ - آیا تعریف جامع و مانعی از «هویت ایرانی» وجود دارد؟

پاسخ:

در تعریف هویت ملی هرکسی از ظن خود چیزی گفته و نوشته است . اما جدای از هرگونه گرایش سیاسی مذهبی ، هویت ملی در تعریفی منطقی عبارت است از یک " کلی منطقی " که دارای اجزایی است لازم و ملزوم ، که در مجموع معرف هویت است.

۲- آیا ادیان و مذاهب موجود در ایران هرکدام با توجه به پیروان شان می توانند بخشی از « هویت ملی فرد » باشند ؟

پاسخ:

هویت ملی را ودایع قومی ، سنن ملی ، یادمان ها ، گوهر و روح جمعی جامعه تشکیل می دهند . از این رو آن آیینی معرف هویت و فرهنگ ملی است که همه ی عناصریادشده را در بر داشته باشد. یعنی همان کلی متحد الاجزاء باشد.

۳- آیا هویت ملی «اعتباری و قراردادی» است ؟

پاسخ:

به هیچ روی . وقتی قراردادی و اعتباری می شود که براساس منافع حزبی و گروهی و مسلکی و انگیزه های سیاسی تعریف شود . و گر نه هویت یک کلی منطقی از پیش تعریف شده است که گوهر ذاتی و روح جمعی جامعه آن را ساخته است . هویت عبارت از شناسه یا مشخصه ی ملی است که سرشت و روح جمعی جامعه آن را می سازد.

۴- آیا هویت ملی یک «کلی چهل تکه» ای است ؟ اگر چنین است مسئله «وحدت ملی» چگونه فراهم می آید و اگر گفتیم «چهل تکه» است آیا تمامیت ارضی ایران را تهدید نکرده ایم؟

پاسخ:

به هیچ روی و به لحاظ منطقی نمی تواند چهل تکه باشد. هویت یک کلی منطقی است که اجزای آن دارای وحدت ذات یا سرشت اند . هرگز «کریسمس» و «والانتاین» نمی توانند سرشتی ملی بگیرند و با «نوروز» یکی شوند . بی گمان هرگونه تحریفی در تعریف منطقی هویت ملی به تفرقه و تجزیه ملی می انجامد .

۵- آیا «وحدت مذهب و زبان» شرط اصلی «وحدت ملی» است یا نه ؟

پاسخ:

بدون تردید شرط اصلی است. تلاش دشمنان دانا و دوستان نادان ایران همواره بر نابودی این دواصل بوده و هست . دشمن در این سه دهه دارد از آب گل آلود ماهی می گیرد و با ترویج فرقه گرایی و تبلیغ مذاهب ضد هویت ملی ایران ، به تفرقه و تجزیه ملی می اندیشد.

*****

زبان پارسی ؛ زبان هویت و فرهنگ ملی ایران!

پرسش:

مستدعی است به سخن زیر جواب دهید:

«دکتربراهنی می گوید: فرض کنید فارسها را مجبور می کردند که به یکی از زبانهای دیگر ملیتها در ایران تحصیل کنند. ببینید آن وقت چه نفرتی در میان فارسها از آن حکومت ایجاد می شد. مثلا فرض کنید قاجارها زبان ترکی را رسمی اعلام می کردند و زبان های دیگر از جمله فارسی ممنوع می شد. آیا واقعا امروز فارسها می پذیرفتند به خاطر حفظ تمامیت ارضی کشور، از زبان مادری شان فارسی چشم پبوشند و به ترکی تحصیل کنند.»

پاسخ:

سوگمندانه این سخن از یک سو برخاسته از **جهل مطلق** به هویت، فرهنگ و تاریخ ایران است و از دیگر سو پیامد **قانعرایای چپ زدگی** است که گوینده ی نادان و چپ زده ی آن سخنان دچار آن است ! طاعونی که همچنان برآذهان و اندیشه ها چیره و چنبره زده است ! باید دانست که زبان پارسی زبان قومی و قبیله ای نیست بلکه زبان هویت ، فرهنگ و تاریخ ملی ایران است که ریشه در ژرفای هویت ملی ایران دارد و هیچ ربطی به قوم پارس ندارد. بسیاری از اقوام بیگانه ای که پس از فروپاشی شاهنشاهی ساسانیان بر ایران چنگ انداختند بسیار کوشیدند تا زبان خویش را بر ایران تحمیل کنند لیک توفیق نیافتند. بیش از همه تازیان در پی اشغال ایران این آرزو را داشتند تا زبان تازی جای پارسی را بگیرد و دراین راه سده ها کوشیدند لیک ناکام ماندند! زان پس ترکان تاختند: از غزنویان و سلجوقیان تا مغولان و تیموریان و... براین سرزمین سده ها کامروایی کردند و خود فارسی نمی دانستند اما زبان ملی ایران فارسی بود ! این حقایق نشان می دهد که زبان پارسی زبان هویت ملی ایران است نه زبان قوم پارس! ژرفای این حقیقت تا آنجاست که همه ی اقوام ایرانی در جغرافیای زبان ملی ایران هویت می گیرند و نخبگان علمی ادبی این اقوام در جغرافیای زبان ملی ایران شناخته و جاودانه می گردند ! از «**اوحدی مراغه ای**» تا «**شهریار تبریزی**» اگر به پارسی نمی سرودند ، شاعرملی ایران نمی شدند ! شاعران پارسی سرای تُرک و تُرکمن و کُرد و لُر و بلوچ و گیلک و مازنی و..... به خاطر پارسی گویی، سروده شان به **ساحت تاریخ و ادبیات ایران** راه یافته و می یابند ! بدیهی است زبان مادری، قومی اقوام ایرانی در قلمرو قوم و قبیله شان محترم و گرامی است

تاریخ و تحقیق!

پرسش:

باسلام و عرض ادب خدمت استاد عزیز! این مساله یعنی مجسمه منسوب به کوروش از مدتها پیش سوالاتی برای حقیر بوجود آورده بود مثلا : ۱- دربرخی کتب تاریخی این مجسمه را مجسمه ی یک فرشته بالدار دانسته اند؟ مثلا در کتاب تاریخ و تمدن ایران باستان جلد ۱ + ایران باستان پیرنیا که در یکجا گفته شده احنمال فرشته بالدار بودن ان بیشتر است و در ص ۲۲۵۸ ذیل همین عکس اینبار نوشته خدای فینقی را بربنای دروازه قصر کوروش بعنوان روح حفاظت کننده نشان میدهد. برآستی این مجسمه تمثالی از کوروش است یا یک روح و یا فرشته ای بالدار و یا خدای یکی از اقوام ؟ ایا در کاوش های باستانی و نقش و نگارهای بدست آمده تصویر و تمثالی از کوروش بدست نیامده است که بتواند در این زمینه کارساز باشد؟! ۲- برخی نیز گفته اند قدمت این مجسمه به دوره های بعداز کوروش برمیگردد. ۳- برخی نیز پیشنهاد تصاویری آن را عاریت گرفته شده از نقش و نگار خدایگان مصری و بابلی دانسته اند خواهشمندم دراینباره راهنمایی نمایید!

پاسخ:

آن گونه که اشاره کرده اید در باره ی این تصویراسطوره ای، دیدگاه های گونه گونی وجود دارد که برخی از این دیدگاه ها بسیار ناشیانه و ناآگاهانه است به ویژه دیدگاهی که می گوید این تصویر ، اقتباسی از خدایان مصری و بابلی و... است! لیک وجه منطقی این تصویر آن است که بگوییم این تصویر خیالی ، "منسوب به کوروش" است! و نیز سزد که بدانیم این تصویر خیالی ساخته و پرداخته ی صُورخیال آریایی است چراکه این قوم همواره " وقایع و تصاویر تاریخی " را " اسطوره " کرده زیرا گستره ی گسترده ی ذهن آریایی به " وقایع " قانع نبوده و نیست! و اصولا آریایی به "تاریخ " قانع و خرسند نیست همواره به "اسطوره " می اندیشد و هویت خویش را در "اساطیر" می جوید ! همه ی قهرمانان تاریخی آریایی پیش از ظهور حضرت زرتشت ، اسطوره شده اند و یشت های اوستا شرح حال این اساطیر است ! کورش نیز اسطوره شد و تصویر او تصویری اسطوره ای یا فرا تاریخی گردید تا آنجا که به فرهنگ سامی راه یافت و " ذوالقرنین" شد ! بنا براین ، در خلق صُورخیال ، آریایی بی همتا ست و هیچ قومی در " تاریخ اندیشه" به این قوم نمی رسد! در این صور خیال ، همه ی "جهان بینی آریایی" ترسیم شده و ارکان آیین و فرهنگ و تمدن آریایی به روشنی به نمایش درآمده است ! و این نشان می دهد که آریایی همواره دارای "رسالت اندیشه" بوده است!

دین هخامنشیان

(۱)

پرسش:

با سلام و عرض ادب خدمت استاد گرانقدر! راجع به دین هخامنشیان از شما سوالاتی داشتم. در کتاب «آیین مغان» هاشم رضی مفصل در این باره و آراء پژوهشگران را به بحث گذاشته شده است. اما پس از مطرح کردن مباحث بسیار و آراء گوناگون خود ایشان نیز رای و رویکرد سومی را می پذیرد می نویسند "ورنه بعید بنظر میرسد که شاهان هخامنشی رسماً دین زرتشتی را پذیرفته باشند" "دین هخامنشیان تازمان کمبوجیه دینی ویژه خودشان بود و مربوط میشد به اقوام ایرانی آریایی" "گویا دین زرتشت در آن سامان که هخامنشیان حکومت تشکیل داده بودند هنوز شناخته نشده بود و هیچ اثر و اشاره و مدرکی که کوچکترین روزنه ای بر تاثیر معتقدات زرتشتی - و نه مغانه - در آنان نشان دهد وجود ندارد" ص ۱۵۴. آیا در این زمینه آگاهی های بیشتر و یا جدیدتری وجود دارد که به یک نتیجه کلی مورد پذیرش معطوف شده باشد؟ خواهشمندم با توضیحات کاملتری حقیر را راهنمایی کنید. اگر ممکن است منابعی را در این زمینه معرفی بفرمایید!

پاسخ:

بی گمان آیین هخامنشیان آیین مزدیسنا بوده است. به ویژه که برخی از شاهان برجسته و بزرگ هخامنشی (چون خشایارشا) (= خشایارشا)، موبد بوده اند. علت اختلاف پژوهندگان در باره ی آیین هخامنشیان، گونه ی ویژه ای از آیین زرتشت است که با گونه ی ادوار اشکانی و ساسانی فرق بسیار اساسی و کلی دارد. همین اختلاف کیفی و کمی باعث این سردرگمی گردیده و هرکسی از ظن خویش سخنی گفته و زمینه ی سوء استفاده ی ادیان بیگانه و ضدایرانی را هم فراهم ساخته است. نشانه های آیین مزدیسنی هخامنشی را در میراث موجود دوره ی هخامنشی می توان دید و شناخت. در این زمینه به دانشنامه ی بسیار محققانه و آکادمیک مرحوم استاد امیرمهدی بدیع در شش جلد می توان مراجعه کرد. لیک این اثر بی مانند و بسیار باشکوه به زبان فرانسه است (Les Grecs et les barbares) (= barbares) و تنها جلد اول آن را مرحوم استاد احمدآرام با نام «یونانیان در برابر بربرها» به فارسی ترجمه کرده اند) چاپ ۱۳۶۲ خورشیدی. (مراجعه به همین جلد اول حقایق بسیاری از عقاید و آیین هخامنشیان را نشان می دهد. این دانشنامه گرانقدر به همه ی تاخت و تازها و تحریفات مورخان یونان و غرب درباره هخامنشیان پاسخ می دهد و پرده از حقایق تحریف شده ی بسیاری برمی دارد! سه جلد از این دانشنامه تاریخی به همین موضوع اختصاص یافته: Les Grecs et les barbares) (= autre face de l'histoire'ایونانیان و بربرها: آن روی دیگر تاریخ. (یاد و نام مرحوم استاد امیر مهدی بدیع همراه گرامی باد!

دین هخامنشیان

(۲)

پرسش:

با سلامی دوباره و ضمن تشکر و قدردانی از راهنمایی های ارزنده ی شما! سوالی که میتوان در ادامه این موضوع مطرح کرد - باتوجه به ارا گفته شده در کتاب ایین مغان اینست که:

۱ -نوعی ایین مزدپرستی ایا ریشه در ایینهای ایرانی پیش از زرتشت داشته است؟ (میتوان معتقد بود که اهورامزدا از خدایان ایرانی پیش از زرتشت بوده است -دو نوع رویکرد وجود دارد کدامیک رای صائبتری دارند؟)؛

پاسخ:

بهترین و برترین و معتبر ترین سند در این زمینه ، گاتاهای زرتشت و یسناها و یشت هاست که نشان می دهند دئوها =Deo=یا دیوها خدایان بی شمار آریایی پیش از ظهور زرتشت بوده اند ! مانند کریشنا و آگنی و ... خدایان آریایی هند که هنوز حضور دارند ! اهورا مزدا فرایند آموزه های زرتشت است ! او بنیانگذار یکتا پرستی بوده است ! اهورامزدا پیشینه اسطوره ای کلامی نداشته و باوری نوین بوده است!

۲-همانگونه که از آثار هخامنشی برمی آید اهورامزدا بزرگترین خدایان معرفی شده است و این با خدای یگانه زرتشت در گاتها فرق بنیادین دارد.

پاسخ:

ویژگی آیین مزدیسنی هخامنشی در همین باور بی پیرایه به اهورا مزداست یعنی از پانتئون امشاسپندان و ایزدان و فرشتگان خبری نبوده و آیین زرتشت در ساده ترین و سبک ترین شکل ممکن رواج داشته است . موبدان و روحانیان حضور سرنوشت ساز یا سرنوشت سوزی نداشته اند ! از این رو دوره آیینی هخامنشی نزدیک ترین دوره به باورهای نخستین آیین زرتشت است!

۳ -آثار هخامنشی همچنین با ایین مغان در دوران ساسانی و آنچه در اوستا مسطور است نیز فرق های اساسی دارد. با توجه به این سه گزاره -اگر صحیح است؟! - ایا منظور از نوعی ایین زرتشتی اینست که هخامنشیان تاثیراتی از این ایین داشته اند و همچنین اعتقادات خویش و دیگر ادیان واقع در فلات ایران را هم بگونه ای پذیرفته و حفظ کرده اند ؟!خوشبختانه به کتاب یونانیان و بربرها دسترسی دارم گویا ترجمه دوره ی ۱۳جلدی آن توسط انتشارات .... بچاپ رسیده است از شما بابت معرفی این اثر سپاسگزارم.

پاسخ:

آن گونه که گفتم دوره آیینی هخامنشی فرق اساسی و کلی کمی و کیفی با ادوار پس از خود دارد! لیک باید دانست و توجه داشت که اصولاً پس از زرتشت ، آیین او که بسیار ساده و بی پیرایه بود به شدت دچار تحول کیفی و کمی شد و میراث جاهلیت آریایی ، پالایش گردید و در آیین نوین ادغام شد. از این رو دوره هخامنشی که دوره آزاداندیشی و پاکدینی است ، ساده ترین وجه آیین زرتشت که تکیه عقیدتی بر اهورامزدا بود بیشتر جلوه داشت و در اسناد آن دوره ثبت شد و به تاریخ نیز راه یافت و مورد توجه مورخان یونان و روم قرار گرفت ! با این همه ، باورها و آیین های موجود در ایران آن روزگار تاثیری در باورهای زرتشتی هخامنشی نداشت و شاهان هخامنشی به ویژه کورش و خشایارشا بر آیین یکتا پرستی زرتشت سخت باور داشتند !

۴-سوالی دیگر: از برخی سایتهای اینترنتی دریافتم که «استاد احمد ارام» کتابی پیرامون اسکندر و دروغ بودن حمله او به ایران نوشته اند " شما این کتاب را چگونه ارزیابی میکنید" ایا گزاره های ارائه شده از جانب ایشان بنیان قابل اتکای تاریخی و علمی دارند؟ . همچنین ایشان منکر هرنوع آتش سوزی در تخت جمشید هستند ! خواهشمندم در اینباره حقیر را راهنمایی فرمایید. نظرات ایشان در این کتاب در اینترنت کم و بیش منشر شده و بسیار مورد تاکید پیروان پورپیرار واقع شده است!

پاسخ:

سوگمندانۀ مرحوم استاد ، که مترجمی زبردست و تنها زبان دان بودند ، از آثار بسیار و بی شمار غربیان به ویژه مورخان و محققان فرانسوی که مترجم میراث یونان باستان به زبان لاتین و فرانسه بودند، بهره ی بسیار گرفتند و پیداست که سخت متأثر شده بودند و بر اساس نظریه سیاسی تاریخ که می کوشد پیشینه تاریخی ، فرهنگی ، تمدنی ایران را مخدوش کند و آن را "حکومت مردان کوهستان" قلمداد نماید و توحش در این قوم را ذاتی جلوه دهد و سکندر را "سرباز تمدن" و روشنایی بخش تاریخ خانه ی شرق معرفی کند که او برای نور افشانی آمد نه برای ویرانی و کشتار ! مرحوم استاد سخت تحت تاثیر این ترفند سیاسی تبلیغاتی غرب قرار گرفت و آن کتاب نامیمون را نگاشت ! بدیهی که استاد متخصص در تاریخ نبودند و شَمّ سیاسی تاریخ را هم نداشتند تا در دام نیفتند!

دین هخامنشیان

(۳)

پرسش:

با سلامی دوباره و تشکر بابت وقتی که اختصاص می‌دهید، یک سوال " شما فرمودید که از ایزدان و فرشتگان درایین هخامنشیان خبری نیست". این سوال باقی میماند که عبارت درایوش بزرگ در بکار بردن نام اهورا به همراه "بغان دیگر". و نیز شاهانی چون خشایارشا و اردشیر دوم که در کتیبه های خود از ایزد؟ خدا؟ فرشه؟ امشاسپند؟ به نام های مثر (= مهر) (ناهیدو عناصری چون برزمن =) بر رسم (نام) برده اند چگونه تفسیر میشود؟ در این راستا " گفته های هرودوت که آداب پارسها را وصف میکند علاوه بر معرفی بزرگترین خدا، خدایان دیگر نیز برای پارسیان قائل است که پارسیان برای انها قربانی بسیار میکنند" معتبرند و قابل اتکا هستند؟ بخصوص که مورخین پس از او نیز چنین اوصافی را داشته اند؟

پاسخ:

به گفته ی اهل منطق، « اثبات شیئی، نفی ماعدا نمی کند! ». منظور این است که امشاسپندان و ایزدان، نقش «اهورامزدا» را مانند دوره ی ساسانی کم رنگ نکرده بودند لیک شعائر و مراسم آیینی برقرار بود! در همه ی کتیبه های سیاسی روزگار هخامنشی به این حقایق اشاره شده است! بی گمان «مهر» که یکی از بزرگ ترین و نیرومندترین ایزدان آریایی است و «ده هزار چشم و ده هزار گوش» دارد و اصولاً فلسفه ی سیاسی دینی آریانیان و مبانی شریعت مداری و ولایت مداری موبد شاهان در «مهریشت» نهفته است نمی توانسته مورد توجه شاهان هخامنشی نباشد چراکه «مهر» مظهر قدرت و اقتدار مطلق آریایی بوده است! گزارش های مورخان یونان را باید با احتیاط بسیار تلقی کرد. من در مقدمه ی کتاب «ایران؛ آیین و فرهنگ» به معرفی آثار مورخان کلاسیک یونان و ارزیابی گزارش های شان پرداخته ام. گزارش های هرودت از هخامنشیان بسیار سیاسی و یونانی گرایانه است و به همین دلیل مورخان سیاسی غرب در تحریر تاریخ ایران باستان به گزارش های هرودت تکیه می کنند! لیک بخش هایی از گزارش های هرودت به واقعیت نزدیک است و گزارش های دیگر مورخان تاحدودی بی طرف یونان آن ها را تایید می کنند به ویژه آنجا که به خلق و خوی آریاییان پرداخته و از آداب و سنن و شعائر توده ها یا طبقات یا رعایای آریایی یاد می کند. و این بخش راست ترین فصل گزارش هرودت از روزگار هخامنشیان است!

گائنه ها ميراث زرتشت!

پرسش:

با سلام و عرض ادب ؛ استاد سئوالی از محضرتان داشتم :چرا گاهها بين ترجمه استاد پورداود از گاتها و اوستا با مترجمان ديگر تفاوت بسيار وجود دارد تا انجاکه گاهها هيچ شباهت معنایی نزديکی بايکديگر ندارند؟ايا استاد پورداود درکارخود که تحت نظر زرتشتيان هند صورت ميگرفت اشتباهاتی -بزرگ ياکوچک- داشته است؟ايا ميتوان اين سوال را در حيطه ترجمه پيش و پس از انقلاب ۵۷ مطرح کرد؟

پاسخ:

زنده ياداستاد پورداود " گائنه ها " را دوبار ترجمه کرده اند ؛ ترجمه ي نخست در جوانی و آغاز راه با نام "گات ها " و ترجمه دوم در اوج پختگی استاد صورت گرفته و با نام " گائنه ها " به چاپ رسیده است . فرق ترجمه استاد پورداود با ديگران در اين است که ايشان دچار بيماری روشنفکری نشده بودند تا به نرخ روز ترجمه کنند ! در حالی که ديگران (به استثنای استاد هاشم رضی) دچار اين بيماری و بی مایگی شده و به ترجمه و تحريف "گائنه ها " دست يازيده اند ! سوگمندانه ويروس اين بيماری را خانم مری بویس(Mary Boyce /1920-2006 =)منتقل کردند چراکه اين بانوی گرامی سهم و نقش بزرگی در تحريف ميراث باستان ايران دارند ! از اين رو تنها گزارش استاد پورداود از اوستا قابل اعتماد است!

زبان پارسی؛ زبان هویت و فرهنگ ملی ایران!

پرسش:

مستدعی است به سخن زیر جواب دهید: « دکتر پراهنی می گوید فرض کنید فارسها را مجبور می کردند که به یکی از زبانهای دیگر ملیتها در ایران تحصیل کنند. ببینید آن وقت چه نفرتی در میان فارسها از آن حکومت ایجاد می شد. مثلاً فرض کنید قاجارها زبان ترکی را رسمی اعلام می کردند و زبان های دیگر از جمله فارسی ممنوع می شد. آیا واقعا امروز فارسها می پذیرفتند به خاطر حفظ تمامیت ارضی کشور، از زبان مادری شان فارسی چشم پوشند و به ترکی تحصیل کنند. »

پاسخ:

سوگمندان این سخن از یک سو برخاسته از جهل مطلق به هویت، فرهنگ و تاریخ ایران است و از دیگر سو پیامد قانقرایای چپ زدگی است! طاعونی که همچنان برآذهان و اندیشه ها چیره و چنبره زده است! باید دانست که زبان پارسی زبان قومی و قبیله ای نیست بلکه زبان هویت، فرهنگ و تاریخ ملی ایران است که ریشه در ژرفای هویت ملی ایران دارد و هیچ ربطی به قوم پارس ندارد. بسیاری از اقوام بیگانه ای که پس از فروپاشی شاهنشاهی ساسانیان بر ایران چنگ انداختند بسیار کوشیدند تا زبان خویش را بر ایران تحمیل کنند لیک توفیق نیافتند. بیش از همه تازیان در پی اشغال ایران این آرزو را داشتند تا زبان تازی جای پارسی را بگیرد و در این راه سده ها کوشیدند لیک ناکام ماندند! زان پس ترکان تاختند: از غزنویان و سلجوقیان تا مغولان و تیموریان و... بر این سرزمین سده ها کامروایی کردند و خود فارسی نمی دانستند اما زبان ملی ایران فارسی بود! این حقایق نشان می دهد که زبان پارسی زبان هویت ملی ایران است نه زبان قوم پارس! ژرفای این حقیقت تا آنجاست که همه ی اقوام ایرانی در جغرافیای زبان ملی ایران هویت می گیرند و نخبگان علمی ادبی این اقوام در جغرافیای زبان ملی ایران شناخته و جاودانه می گردند! از **اوحدی مراغه ای** تا **شهریار تبریزی** اگر به پارسی نمی سرودند، شاعر ملی ایران نمی شدند! شاعران پارسی سرای ترک و کرد و لر و بلوچ و گیلک و... به خاطر پارسی گویی، سروده شان به ساحت تاریخ و ادبیات ایران راه یافته و می یابند! بدیهی است زبان مادری، قومی اقوام ایرانی در قلمرو قوم و قبیله شان محترم و گرامی است!

شهربانو؛ خاطره ی قومی، اسطوره و تاریخ!

هویت ملی یا شناسه ی میهنی و پیشینه ی فرهنگی یا خاطره ی قومی بر دو پایه استوار است : **اسطوره و تاریخ** ! **اسطوره** جان مایه و گوهر **هویت** است و **تاریخ** گاه ظرف آن ! چراکه **اسطوره** فراتر از **تاریخ** است و همواره در قلمرو روح و روان «قوم» متمرکز است ! پس **اسطوره** فرا زمانی و فرا تاریخی است ! **اسطوره** حقایقی را در خود دارد که **تاریخ** از داشتن و دانستن آن عاری و محروم است ! **اسطوره** راز و رمز فاخر و متعالی **روح قومی** است و خاستگاه فلسفه و عرفان اقوام و ملل ریشه دار ! و **تاریخ** نقل محض است و نقالی و قوالی عادی و عامیانه، بی روح و خشک و خشن! از این رو معانی و مفاهیم **اسطوره** ؛ بی کران ، فرا مادی ، فراعلمی ، فراعقلی و فرا تاریخی است ! گاه **تاریخ** در **اسطوره** می گنجد لیک **اسطوره** هرگز در **تاریخ** نگنجد و همین امر به انکار علمی عقلی و تاریخی **اسطوره** انجامد ! قومی که **اسطوره** ندارد هویت و فرهنگ و تاریخ فلسفی و فلسفه ی **تاریخ** ندارد ! چراکه **اسطوره** اندام و ابعاد و ابزار **روح قومی** و هویت و فرهنگ آن **قوم** را می سازد ! **اسطوره** هیئت آگاهی **روح جمعی قوم** و گرانیگاه **خاطره ی جمعی قومی** است ! در جغرافیای قومی ، **اسطوره** راز و رمز پیوند به سرچشمه ی **قوم** است ! یعنی راز **خودآگاهی قومی** و نافراموشی قومی و نابیگانگی از **خویشتن قومی** ! آن سان که رشته ی سیم ، ناقل جریان الکتریسیته است و یا مویرگ ناقل جریان خون در سراسر بدن ! **اسطوره** در پیکره ی روح و روان و فرهنگ قومی این گونه عمل می کند! این ویژگی **روح قوم ایرانی** است که در گذر هزاره ها همواره به سرچشمه و ریزشگاه پیوسته است ! و دقیقاً به همین دلیل ، **تاریخی پیوسته** و ناگسسته دارد! و بر همین پایه زیر بار فرهنگ بیگانه نرفته و آن را نپذیرفته بلکه آن را به ظاهر گرفته و از درون استحاله کرده و به گوهر و صورت **روح قومی** خویش درآورده است ! این حقیقت را مهاجمان و اشغال گران این سرزمین هرگز دریافته اند!

پاسخ به این پرسش که «چرا در دهه ی چهل و پنجاه خورشیدی حرامیان روشنفکر چپ زده و تازی گرا ، **خاطره ی قومی** و مشخصه های اساطیری فرهنگ و هویت ملی ایران را به بازی گرفتند؟» ریشه در سرشت قومی و خلق و خوی متلون ما دارد ! اصولاً ما قومی معتدل نیستیم چراکه روح بسیط عادی و عامی ما موج و متلاطم است ! از چاه به چاله و از چاله به چاهیم ! از راست به چپ و از چپ به راستیم ! در ابراز نفرت و محبت افراطی و تفریطی هستیم ! خودکامه پرور و خودکامه پذیریم ! و این هنگامی بحران ساز و سرنوشت سوز می شود که دچار **چهل مضاعف و برخوردار از «آگاهی کاذب»** «باشیم ! از مشروطیت به این سو نخبگان فکری فرهنگی سیاسی ما دچار «**آگاهی کاذب**» شدند و به «**طاعون چپ**» مبتلا گشتند ! و زمینه ی بروز «**عقده های کهن کهتری**» در آنان پدیدار شد ! این نخبگان کهتر زاده ی مبتلا به طاعون چپ و سرشار از «**آگاهی کاذب**» ، به گرده افشانی مرگباری دست یازیدند و گفتار ها و نوشتارها ی زهراگینی پراکندند و عرصه ی فرهنگ را سراسر آلودند و یاوه های بسیار گفتند و تیشه ی چهل به ریشه های فرهنگ ملی و فطری زدند و نسل هایی را پروردند که بی ریشه و بی شناسه بودند ! اینان و دست پروردگان شان همه حقایق اساطیری و معانی و مفاهیم بی

کران هویتی فرهنگی فرا علمی، فرا عقلی و فراتاریخی را در سه قالب کرانمند و ناتوان علم تجربی و تحقیقی و عقل علمی و استدلالی و تاریخ اکادمیک قالبی می جستند و آن را «جهان بینی علمی» نامیدند ! که نام مستعار «ماتریالیسم فلسفی و تاریخی مارکسیسم» بود ! این طاعون فراگیرمبنتی بر مایه و پایه ی «مارکسیسم و آگاهی کاذب» همه را فراگرفت ! زنده یاد شریعتی یکی از این طاعون زدگان بود که نسل های بسیاری را به این طاعون مبتلا کرد و هلاک ساخت ! آن زنده یاد در سرشت و بینش و نگرش چپ زده بود و سرشار و لبریز از آگاهی کاذب و بکلی بیگانه با فرهنگ و هویت ملی و تاریخ ایران ، و از آنجا که در گستره ی مذهب با آگاهی کاذب نقش بازی می کرد و «ایدئولوژی» می ساخت نخست کوشید تا محمد (ص) (و علی) (ع) (و حسین) (ع) را به جای مارکس و لنین و انگلسو چگوارا و.... بنشانند بی آن که در این جایگزین سازی اخلاص نداشته باشد ! نه او در این جایگزین سازی اخلاص کامل داشت چراکه تظاهر به چپ زدگی نمی کرد و مامور نبود بلکه در سرشت و بینش چپ زده و شیفته و شیدای ی چپ بود بی آن که به این بیماری آگاه باشد و می کوشید تا اذهان مریدان و شاگردان و مخاطباتش را به این جایگزینان جلب کند و کرد ! آن زنده یاد در ساحت دین و مذهب به عبادت زدایی و قداست زدایی از معانی و مفاهیم و مصادیق مذهب پرداخت و تفسیر ماتریالیستی فلسفی تاریخی از دین ارایه کرد و اسطوره ستیزی بی امانی را آغاز نمود؛ مقدسات و مقدسان اسطوره ای دینی را از عرش اسطوره به فرش دنیویت و تاریخ کشاند ، و در پایان ترسیم و تفسیر دنیوی کاملی از دین به ارمغان آورد ! آنگاه بی آن که خود دریابد در این بیراهه ، تازی زده نیز شد و کوشید تا با تیشه ی آگاهی کاذب ریشه های اساطیری و تاریخی هویت ملی ایران و پیوندهای مذهب و ملیت ایرانی را بزند و زد ! تملق و مماشات او با تسنن و تیرنه ی «سران سقیفه» از اشغال ایران و در افتادن با «نهضت ملی صفویه» و ناخرسندی از استقلال ملی ایران و ابراز تاسف از فرو پاشی خلافت خونخوار سنی عثمانی و نفی «بوعلی» (و اثبات) «ابوذر» (فرایند این چپ زدگی و تازی زدگی بود ! آن زنده یاد نمی دانست که بنا به تجربه ی چند هزار ساله ی قوم ایرانی در عهد باستان ، نوابغ و نخبگان پخته و خردمند ایرانی در پی حضور آیین نوین بر آن شدند تا آیین دیگر نه دستاویز بند و بست دنیوی بلکه پشتوانه ی نیرومند معنوی ملی باشد چراکه تجربه چند هزار ساله ی موبدشاهی باستان درس لازم را به نخبگان این قوم داده بود تا دیگر دچار اشتباه نشوند و آن سان که در عهد باستان تحقق همه ی آمال و آرمان «به دینان» موکول به ظهور «سوشیانت نهایی» بود ، در آیین نوین نیز تحقق جامعه آرمانی موکول به ظهور «مهدی موعود» گردید ! و در جهان بینی نوین ایرانی همه «وقایع آیینی» و «تصاویر تاریخی آیین»، اسطوره ، فراتاریخی و فرازمانی شد و ساحت قدس آیین از پلیدی های دنیوی مصون ماند ! آن زنده یاد این حقیقت را برناتافت و رشته ی هزار و چند صد ساله ی «مشایخ ایرانی تشیع امامیه» را پنبه کرد و درید ! بنابراین آنچه رامن می کوشم اثبات کنم و یا سرجایش بگذارم ترمیم ویرانگری های گذشته است ! آن زنده یاد می خواست همه ی «حقایق اساطیری» را در ظرف «تاریخ» ببیند چراکه این نگاه و نگرش لازمه ی بینش ماتریالیستی است به ویژه وقتی قرار است «معنا»، «ماده» شود و «دین»، «دنیا»، «دیگر» اسطوره «دست و پا گیرست و بی معنا

!

از دواج شهربانو دخترگرامی یزدگرد سوم ساسانی با امام حسین (ع) (راز و رمز) پیوند مذهب و ملیت ایرانی «است که بر پایه ی اسطوره و تاریخ استوار است ! بی گمان آنچه در این بنیان استوار، سرنوشت ساز است بُعد اسطوره ای آن است که سرشار از خاطره ی قومی است! خاطره ای بس خطیر و گرامی که در بزنگاهی از تاریخ این سرزمین با ظهور نهضت ملی صفویه معجزه کرد و ایران را از تجزیه و تلاشی حتمی نجات داد و از اسارت و ذلت تسنن رهانید و از حلقوم خلافت خونخوار سنی عثمانی بیرون کشید و به استقلال ملی و تمامیت ارضی ایران رسانید! و ایران ۹ سده پس از ساسانیان مجد

و عظمت دیرین خویش را بازیافت ! در پاسخ به پرسش نخست گفته شد که اساطیر به مثابه اندام روح قومی اند که هویت و فرهنگ ملی قوم را می سازند ! و تاریخ به مثابه ظرف این مظلوف گاه حاوی همه یا بخشی از حقیقت و گاه بی خبر از محتوای روح قومی و دیگرگاه منکر آن است ! این ازدواج فرخنده اسناد تاریخی بسیاری دارد که در منابع معتبر و دست اول آمده است ! خدشه دار کردن متن و اسناد فراوان این رویداد بخشی از همان آگاهی کاذب و ایران ستیزی نادانسته و تازی زدگی ناخواسته است ! واقعیت این است که در وقوع این رویداد تردیدی نیست اختلاف بر سر اسامی و زمان و مکان رویداد است ! و نیز تردید در بازگشت آن بانو از کربلا به ری و درگذشت و مزار او در کوه بی بی شهربانو است !

اسناد تاریخی این رویداد عبارتند از : الکاتب البغدادی (۳۲۵-۲۳۷هـ = مهشیدی) / تاریخ الاثمه (ع) : در این منبع آمده است : «امّ علی بن الحسین (ع) : **خلوه بنت یزدجرد** . ماتت امّ علی بن الحسین (ع) بنفاسها به . و قال ابن ابی الثلج : احسب ان اسمها **شاه زنان** فی قول الفریانی . و احسبها **خلوه** . و کان یقال له ابن الخیرتین . و یقال ابنه النوشجان . و یقال **شهربانویه بنت یزدجرد** » = «مادر علی پسر حسین (ع) **خلوه دختر یزدگرد** است . **خلوه** پس از ولادت فرزند در گذشت . پسر ابو ثلج گوید : بنا به گفته ی فریانی من نام مادر آن حضرت را **شاه زنان** می دانم . لیک پندارم که نامش **خلوه** بوده است . و امام سجاد (ع) را زاده ی دو نیکو گهر می گفتندی . و گفته اند که او **دختر نوشجان** بوده است . و گفته اند که او **شهربانو دختر یزدگرد بوده است** .» + المحدثون / تاریخ اهل البيت (ع) (تالیف سده ی دوم تا سوم هجری) ۱۲۰-۱۱۹ : ام علی بن الحسین (ع) **خلوه بنت یزدجرد** (الهدایه : **خلوه** . **حلولا بنت سیدالناس یزدجرد ملک فارس** و سماه امیر المومنین (ع) ب" **شاه زنان** " بالفارسیه و معناه **سیده النساء** + ابن خشاب / تاریخ ۱۸۰-۱۷۹ : و امه **خوله بنت یزدجرد ملک فارس** و هی التی سماها امیر المومنین " **شاه زنان** " ماتت ام علی بن الحسین بنفاسها به ....» + محمد بن حسن صفار (م ۲۹۰هـ) / بصائر الدرجات ۳۵۵ . + الخصبی (م ۳۳۴هـ) / الهدایه الکبری ۲۱۳-۲۱۴ : ".... واسم امه **خلوه** و روی **حلولا بنت سیدالناس یزدجرد ملک فارس** و سماها امیر المومنین شازان (= شاه زنان) معناه بالفارسیه { **سیده** } النساء.... و یقال : **شهرحاجون** (= **شهربانو**) بنت یزدجرد . و هو **الصحیح** ! + محمد بن یزید المبرّد (م ۲۱۰هـ) / الکامل فی اللغه + ۲/۹۳ ابن قتیبه (م ۲۷۶-۲۱۳هـ) / المعارف ۲۱۵-۲۱۴ . + حسن بن موسی النوبختی (م ۳۱۰هـ) / فرق الشیعه ۵۳ . + محمد بن یعقوب کلینی (م ۲۹۸هـ) / الاصول من الکافی ۴۶۸-۴۶۶ / ۱ . + ابو جعفر صدوق (م ۳۸۱هـ) / عیون اخبار الرضا ۱/۲۸۸ . + صدوق / کمال الدین ۱/۳۰۷ . + شیخ مفید (م ۴۲۰هـ) / المقنعه ۷۷ . + مفید / الارشاد ۱۶۰ . + ابو جعفر توسی (م ۴۶۰هـ) / تهذیب الاحکام ۶/۷۷ . + محمد بن جریر رستم تبری (م ۳۸۵هـ) / الدلائل الامامه ۸۲-۸۱ . + تبرسی / اعلام الوری + ۲۵۶ تبرسی / احتجاج ۲/۳۷۳ . + تبری / العدد القویه ۵۸-۵۶ . + ابن داود / رجال ۳۷۲ . + محمد بن شهر آشوب (م ۴۸۹-۵۸۸هـ) / مناقب ۴۸، ۱۱۲-۱۰۹ / ۴ . + قطب الدین راوندی / الخرائج و الجرائح + ۲/۷۵۰ ابن مهنا ی حسنی (مرگ ۸۲۸هـ) / عمده الطالب فی انساب آل ابی طالب (خطی) . افسست . چاپ هند ۱۷۹-۱۸۲ «قد اختلف فی امه . فالمشهور انها «**شاه زنان**» بنت کسری یزدجرد بن شهریار بن برویز . و قيل : ان اسمها «**شهربانو**» ...» = «در باره ی مادر آن حضرت (ع) اختلاف نظر است . لیک قول مشهور آن است که مادر امام سجاد (ع) دختر کسرا یزدگرد پسر شهریار پسر پرویز است . و گفته اند که نام او **شهربانو** ست و ..» . ابن مهنا همه ی اقوال مورخان را نقل می کند ولی از آنجا که «**زیدی مذهب**» و دارای گرایش پان عربیستی است و به «**برتری عرب بر عجم**» باور دارد می کوشد تا با استدلال های پان عربیستی مادر امام سجاد را «**عرب**» نشان دهد !! + افضل الدین بدیل بن علی خاقانی / دیوان ۶۴-۶۵ . + قابوس بن وشمگیر / قابوسنامه ۶۵-۶۶ . + مکی خوارزمی (م ۵۶۸هـ) / مقتل الحسین ۱/۱۲۱ . + شهید اول (م ۷۸۶هـ) / الدروس الشرعیه فی الفقه

الامامیه ۳۳. + روضه الواعظین ۱/۲۰۱. + ریاحین الشریعه ۱۳-۱۱/۳. + نوری / مستدرک الوسائل ۱۱/۴۶/۷-۱۵. بحار الانوار ۱۴/۳۱۷/۱۶۸۱۱، ۱۳/۲۰۹/۱۶۵۱۸. + علامه مجلسی / بحار الانوار ۱۱/۴۶/۷-۱۵. شرح کامل و جالب و منحصر بفرد این رویداد با شکوه و دل انگیز که همه خاطره ی قومی ایرانی را در خود دارد و درآستانه ی نهضت ملی صفویه نوشته شده را نگاه کنید در : کمال الدین حسین بن علی کاشفی (م ۹۱۰هـ) / **روضه الشهداء** / تالیف (۹۰۸هـ) صفحات ۵۵۶، ۵۷۹، ۷۳۵، ۷۳۹، ۷۴۲، ۷۴۴، ۷۹۷، ۷۹۸، ۷۹۹، ۸۰۰، ۸۰۱، ۸۸۱. بر روایت کاشفی بیشتر «**اسطوره**» غالب است تا «**تاریخ**». بنا به این روایت، «**شهربانو**» از مدینه تا مکه و از مکه تا کربلا همراه امام حسین (ع) است و پس از شهادت امام همراه کاروان اسیران در راه شام است و او را کنیزی به نام «**شیرین**» همراهی می کند! در روایت کاشفی شکوه «**فره کیانی**» و اشرافیت ساسانی برجسته است؛ وقتی «**شهربانو**» وارد مدینه می شود یکصد ندیمه یا کنیز او را همراهی می کنند که به پاس جشن باشکوه ازدواج با امام حسین (ع) در شب زفاف همه ی کنیزان را آزاد می کند و شیرین که بسیار زیبا و زیباترین است دلخواهانه در خدمت «**شهربانو**» می ماند! «**شهربانو**» با هیئت و هیبت شاهانه در مدینه حضور می یابد و «**شیرین**» نیز در این روایت اسطوره ای نقش مهمی دارد که خواندنی و اندیشیدنی است! در روایت کاشفی آمده است که هنگام عزیمت امام حسین (ع) به میدان «**شهربانو**» از سرنوشت خویش نگران است که پس از امام براوچه خواهد گذشت و امام او را دلداری می دهد که کسی بر او دست نخواهد یافت. نکته جالب این اسطوره این است: «امام حسین (ع) فرمود که: در آن ساعت که مرا از پشت مرکب در اندازند مرکب بی من نزد شما خواهد آمد تو بر نشین و عنان بدو سپار که او تو را از میان قوم بیرون برده به جایی که خداوند خواهد برساند». این بخش از اسطوره ی کاشفی می تواند با دیگر روایاتی که می گویند شهربانو پس از شهادت امام حسین (ع) راهی ایران شد سازگار باشد! ولی کاشفی بلافاصله می افزاید که: «اصح آن است که «**شهربانو**» همراه اهل بیت به شام رفته بود». این تاکید کاشفی کاملاً قابل درک است زیرا غیرت و همت و وفاداری ایرانی روا نمی دارد که «**شهربانو**» از مهلکه برود و اهل بیت رسول را تنها بگذارد و این کاملاً ستودنی است و بُعد متعالی اسطوره می باشد! آمدن «**شهربانو**» به «**ری**» می تواند پس از بازگشت از «**شام**» باشد و این با روند حوادث سازگار است و تعارضی ندارد.

تعزیه ی شهربانو هماننگ است با فراز نخست روایت کاشفی: «تعزیه ی گریز شهربانو سوار بر ذوالجناح به **شهر ری**؛ برادر شهربانو فرماندهی لشکری را دارد که می کوشد تا از اسارت خواهرش به دست سپاه اموی جلوگیری کند. برادر شهربانو با شمر و ابن سعد روبرو می شود و از آن دو می خواهد تا زنان اسیر حرم حسینی را به وی بازگردانند. ابن سعد نمی پذیرد و تنها دختر شهربانو را که بیوه ی قاسم شهید است به وی برمی گرداند!». بدین سان ساحت قدس **فره کیانی** شاهنشاهی ساسانی از آلودگی به دست سپاه اشقیاء مصون می ماند و دست گریز خونان اهریمن تبار، ساحت اهورایی پاک خونان ایزدی نژاد را نمی آلود! اینجاست که **اسطوره**، **حریم** است! **حریم** و **حرمت قوم شریف ایرانی**! لیک رعیت نمی فهمد! رعایا در این روزگار اهریمنی افسار پاره کرده روشنفکر و ... شده تیشه به ریشه های **هویت** می زنند! و این است راز و رمز متعالی **اسطوره** که خاطره قومی ایرانی را در خود دارد! لیک رعایای پابستی ایرانی و انیرانی از فهم و درک آن ناتوانند و یاوه های روشنفکرانه می بافند و غده های دیرینه ی فعله زادگی و کهنتری تاریخی را می گشایند! تا آنجا که برای نمونه؛ **قلی ننه جگرکی** با نام مستعار «**حرامک مشیری**»؛ این مجسمه ی جهالت و حماقت!! شده است: «ایران شناس و اسلام شناس»!! در گفتار این فرد ناکام و مفلوک مغفول معیوب، فزون بر حماقت و جهالت مطلق، غده های کهن حقارت و فرومایگی تاریخی خانواده و قوم و قبیله و ایل مشهود است!

نوحه ی شهربانو پیشینه ی آن به روزگار «آل بویه» می رسد که هنوز تنها در روستای زادگاهم در جنوب خراسان خوانده می شود! این گونه که در ظهر عاشورا روستاییان، نوحه خوان و سینه زنان بنا به یک سنت بسیار بسیار دیرینه راهی «گورستان گبرها» (=زرتشتیان) می شوند که در بلندای روستا در دشتی در سمت شرق روستا قرار دارد! زیرا معتقدند مالکان و ساکنان اولیه ی این روستا همین زرتشتیان بوده اند! و براین باورند که اگر به «گورستان گبرها» نروند و فاتحه نخوانند، سیلاب کاریز روستا را ویران می سازد! و این را یک بار تجربه کرده بودند! من که در سال های کودکی و نوجوانی بارها در این مراسم عاشورایی حضور داشته ام، به یاد دارم که روستاییان با چه شور و سوزی با علم ها، نوحه خوان و سینه زنان به «گورستان گبرها» می رفتند، فاتحه می خواندند و در هنگامه ی بازگشت، «نوحه ی شهربانو» را می خواندند! این نوحه زبان حال امام حسین (ع) است در خداحافظی با شهربانو به هنگام رفتن به میدان و نبرد با اشقیا:

عزم میدان می کنم، سینه بریان می کنم   ای شهربانو الوداع، ای شهربانو الوداع

می سپارم طفلگان را با توومن می روم   یا بیایم یا نیایم، ای شهربانو الوداع

من این نوحه ی نسبتا بلند و سوزناک را در کتاب «شعوبیه؛ نهضت مقاومت ملی ایران» (چاپ اول و دوم) آورده ام! نوحه ی دیگری نیز هست که پیشینه ی آن به روزگار قاجاریه می رسد و مرحوم **عبدالجواد جودی خراسانی** (مرگ: ۱۳۱۰ هجری قمری) آن را سروده است! این نوحه شرح حال مقایسه ای اسارت شهربانو از **مداین تا مدینه** و اسارت حضرت زینب (ع) از دشت **کربلا تا شام** است! مرحوم جودی چنین سروده:

شهربانو، بانوی بانو خدم   دید اگرچه محنت و رنج و الم

بود اسیر اما که روزش شب نبود   روزگارش تیره چون زینب نبود

ادامه ی این نوحه ی سوزناک و در ضمن سرشار از «**خاطره ی قومی**» را در «**کلیات دیوان جودی**» بنگرید!

منابع متأخر و معاصر: دهخدا / لغت نامه ۱۰ / حرف شین ۱۴۶۰۵ + مصطفوی / بنای بقعه بی بی شهربانو در ری ۳۰۵-۲۵۷ + مصطفوی / آثار تاریخی تهران ۱۳۵-۱۳۱ / کریمان / ری باستان ۴۱۷-۴۰۳ / کریمان / تهران در گذشته و حال ۴۵-۲۷ + کریمان / برخی آثار بجامانده از ری قدیم ۱۸۴-۱۷۸ + محمد معین / مزدیسنا و ادب پارسی ۴۷۶-۴۷۵ + محمد قزوینی / یادداشت های قزوینی ۸۵ + عمادالدین اصفهانی / زندگانی امام سجاد زین العابدین ۳۳-۲۴ + گزارش های باستان شناسی ۱۷۵-۱۷۱ / ۳ = عبدالعزیز صاحب جواهر / دایره المعارف اسلامی ایران ۲۹۶ / ۴ + دانشنامه ی جهان اسلام / حرف باء ۷۱ / دایره المعارف تشیع / حرف باء ۱۲۲ / ۱۲۰ + دایره المعارف زن ایرانی ۲ / حرف شین ۶۵۹-۶۵۸ + دانشنامه اسلام خاورشناسان / متن انگلیسی ص ۱۱۹۷ / حرف B واژه ی BIBI + مجالس تعزیه / تعزیه شهربانو ۵۱-۳۷.

بقعه ی شهربانو از سده ی دوم و سوم هجری مهشیدی شناخته شده بوده و آثار معماری تاریخی موجود آن به سده ی چهارم مهشیدی می رسد. صندوق چوبی و کنده کاری شده مرقد در سال ۸۸۸ مهشیدی ساخته شده و رونق آن در روزگار شاه تهماسب صفوی بوده است. نشان های موجود

تاریخی بقعه چنین است : متن عربی کتیبه صندوق مرقد : «بسم الله الرحمن الرحيم + آیه الكرسي تا : «وهو العلي العظيم» به خط ثلث برجسته نوشته و کنده کاری شده . کتیبه های دیگر صندوق نیز به خط ثلث و کنده کاری شده : « قال النبي عليه السلام ان كنت صانعا لكنت نجارا . في سنيه ثمان و ثمانين و ثمان مائه » = سال ۸۸۸ هجری . « هذه المقبره المتبركه استاد محمد بن صفير شاه حداد قمی » ملاحظه می شود که چند کلمه خوانده نمی شود و تنها کلمه قابل خواندن ، چیزی شبیه «العام» است که باید «العامر» باشد . بنابراین چند کلمه ناخواه نا چنین است : « العامر هذه المقبره » در سوی چپ صندوق نوشته شده « عمل حسين و اخوه محمد ، اباهما استاد المرحوم حسن نجار الواساني » که احتمالا باید « لواساني » باشد . منبت کاری های بقعه یادگار روزگار شاه تهماسب صفوی است . بر روی لوحه بالای لنگه ی راست در به خط ثلث نوشته و کنده کاری شده : « في عصر سلطان الاعظم خاقان المعظم ابوالمظفر شاه طهماسب » و بر روی لوحه ی لنگه چپ در : « بهادر خان صفوی خلد الله تعالى ملكه و سلطانه » . بر روی لوحه پایین لنگه ی راست در : « قد وقف هذه الباب محمد بن المرحوم احمد ارغ بيكا » . و بر روی لوحه ی پایین لنگه ی چپ در : « في تاريخ سنه اثني و ستين و تسمائه . عمل هدايت الله بن فضل نجار » = سال ۹۶۲ هجری . ن. ک : مصطفوی / بنای تاریخی بقعه بی بی شهربانو در ری - ۲۵۷ . ۳۰۵

ارزیابی منابع و اسناد روایات : از میان انبوه منابع ، دو منبع معتبر از کتب چهارگانه ی شیعه ی امامیه است یعنی " الاصول من الکافی " تألیف ثقه الاسلام ابو جعفر کلینی رازی^(۱) و " تهذیب الاحکام " تألیف شیخ الطایفه ابو جعفر توسی^(۲) است که مرحوم کلینی خلاصه رویداد را از آغاز تا انجام نقل کرده و سند نقل او به سند صفار قمی می رسد که در زیر خواهد آمد . سپس کتاب " المقتعه فی الفقه " و " الارشاد " تألیف شیخ مفید^(۳) که به لحاظ اعتبار اگر برتر از کتب اربعه شیعه نباشند بی گمان کمتر نیستند و من اعتبار آثار مرحوم شیخ مفید را برتر یا برابر با کتب اربعه می دانم ! سپس کتاب " بصائر الدرجات فی فضائل آل محمد " ص^(۴) تألیف محمد بن فروخ صفار قمی (م ۲۹۰ هجری) است که رویداد را از آغاز تا انجام در خود دارد و دیگر منابع از او گرفته اند ! در سند این رویداد چند راوی حضور دارند که معتبر ترین شان نصر بن مزاحم راوی و مورخ و مولف کتاب صفین است . او کسی است که در سلسله سند بسیاری از احادیث و اخبار کلامی تاریخی آمده و مورد تایید شیعه و سنی است . ابن ابی الحدید معتزلی بیشتر روایات شرح نهج البلاغه را از همین نصر بن مزاحم گرفته است . راوی معتبر دیگر جابر بن عبدالله انصاری از اصحاب رسول^(۵) و امامان شیعه^(۶) است که در اعتبار او تردیدی نیست . عمرو بن شمر یکی از راویان این رویداد است که در کتب رجال شیعه متهم به غلو است ! غلو و نقد آن را نزد مشایخ حدیث و رجال شیعه مراتب گونه گونی است ؛ برخی روایت یا سخنی را که دیگری غلو نمی داند غلو می دانند و بالعکس . اگر کلینی یک محدث محض است لیک توسی یک متکلم برجسته و فقیه اصولی و متخصص علم حدیث و علم رجال و دارای کتب رجالی است و بی گمان به سلسله سند روایات در تهذیب که شرح روایی کتاب مقتعه استادش مرحوم شیخ مفید است توجه داشته است . چسبیدن به عمرو بن شمر از سوی ما جماعت جاهل و چپ زده و تازی زده روشنفکر گذشته که در ستیز با هویت و فرهنگ ملی ایران کاه را کوه می کردیم و دنبال بهانه می گشتیم نابخردانه بود ! و به همین دلیل پان عربیسم با ترجمه بخش هایی از کتاب شعوبیه ی (من) بخش نقد و بررسی ازدواج شهربانو با امام حسین (و نقل آن در ده ها سایت و وبلاگ کوشیده تا ستیز خویش را با فرهنگ ملی ایران از زبان من نشان دهد ! آن گونه که سه جریان تازی گرا ، باستان گرا و پان ترکسیم در درون و برون مرز به کتاب شعوبیه ی من استناد می کنند و هریک به اثبات دیدگاه خویش می پردازد^(۷) ! در آن کتاب که تألیف دوره ی روشنفکری و تازی زدگی من بوده به

همین راوی (=عمر بن شمر) چسبیده و گاهی را کوه کرده بودم! بی گمان در آن کتاب نکات تحقیقی تحلیلی بسیار جالبی است که اعتبار آن به قوت خود باقی است به ویژه که تفسیر و تحریری نوین از **شعوبیه ؛ نهضت مقاومت ملی ایران علیه امویان و عباسیان** (عنوان چاپ اول ۱۳۷۱ خورشیدی) ارائه کرده ام که هنوز بی مانند است و همه پژوهندگان از آن می گیرند هرچند که دزدان ادبی هم از آن می دزدند و تازی گرایان بی آن که موضوع و محتوای کتاب را بفهمند در تحریف آن سخت می کوشند^(۲)! آن کتاب از آغاز تا کنون مورد نقد و ناخرسندی بسیاری واقع شده و چاپ دوم آن (با عنوان **شعوبیه ؛ ناسیونالیسم ایرانی** ۱۳۷۶ خورشیدی) در دولت رفسنجانی مورد سانسور قرار گرفت و سه صفحه ی آن حذف شد! بی گمان تجدید نظر و چاپ آن کتاب در حال حاضر نیز نا ممکن است! به تازگی این کتاب مورد نقد جدی یکی از کارگزاران حکومت با عنوان **"لگد کوب خیال"**^(۳) قرار گرفته و ضمن نقد دیدگاه من مبنی بر **"اسلام ایرانی"**^(۴) و نقل پاره هایی از کتاب شعوبیه ، مرا **"نوشعوبیه"** معرفی کرده است!! منبع دیگری که این رویداد را مفصل نقل کرده کتاب **"دلائل الامامه"** تالیف ابوجعفر محمد بن جریر بن رستم تبری شیعی (درگذشته ۳۸۵ مهشیدی) است که به سندی غیر از سند صفارقمی این رویداد را نقل کرده است. در سلسله سند تبری شیعی چند راوی معتبر قرار دارند از جمله: **"سلمه بن کهیل"** و **"مسیب بن نجبه"** که هر دو توثیق شده اند و خدشه ناپذیرند. منبع دیگری که این رویداد را نقل کرده کتاب **"عیون اخبار الرضا"**^(۵) تالیف ابوجعفر صدوق (درگذشته ۳۸۱ مهشیدی) که او نیز به سندی دیگر این رویداد را نقل کرده و در سلسله سند آن راویان ثقه ای قرار دارند مانند ابوعلی بیهقی و محمد بن یحیای صولی و سهل بن قاسم. لازم است بدانیم که مرحوم صدوق نیز مانند مرحوم کلینی «محدث» است و در نقل احادیث و اخبار و روایات برای خویش معیار خاصی داشت و روایاتی را نقل می کرد که به سند و متن آن یقین داشت و برایش «حجت» بود! متن این رویداد در منابع یادشده این گونه است که تاریخ و اسطوره درهم آمیخته به ویژه در روایت صفار و تبری و راوندی لیک اسخوان بندی رویداد، تاریخی است و همه ی راویان با اختلاف در ساختار و الفاظ و اسامی به وقوع این رویداد تصریح و تاکید کرده اند! جالب که افرادی چون محمد بن یزید المبرد (۲۱۰ مهشیدی) و ابو محمد عبدالله بن مسلم معرف به ابن قتیبه (۲۱۳-۲۷۶ مهشیدی) که پان عربیست و بشدت ضد شعوبیه و ضد ایرانی و عجم بودند استخوان بندی این رویداد را نقل کرده اند و این نشان از حقیقت این رویداد دارد!

نشانی از میراث معنوی آریایی! در «صحیفه ی سجادیه» (که نیایش های عارفانه امام سجاد^(ع) را) دربر دارد، نشانی بسیار برجسته از میراث معنوی آریایی دیده می شود! و آن نیایش سوم است در **«درو در فرشتگان»**! در این نیایش با شکوه، حضرت سجاد^(ع) به فرشتگان بسیاری درود می فرستد که برخی از آنان در فرهنگ آیینی سامی پیشینه ندارند و ویژه فرهنگ آیینی آریایی است! و نیز تعبیری وجود دارد که پیشینه ی آن در فرهنگ آیینی آریایی است! به فراز هایی از این نیایش گوش جان سپاریم....: **خدایا درود فرست بر قبیله های فرشتگان ؛ ...بر گنجوران باران و پس و پیش برندگان ابرها، و بر فرشته ی رعد و برق، و فرشتگان برف و تگرگ، و بر فرشتگان باران که قطره ها را فرو می آورند، و بر فرشتگان باده ها، و بر فرشتگان کوه ها که نگهدار کوه هایند تا فرو نریزند، و بر فرشتگان آب ها و پیمایش ریزش باران ها، و بر فرشتگان نعمت و نعمت، و بر فرشتگان گمارده بر آدمیان، و بر فرشته ی مرگ و یارانش و «...این فرشتگان و تعبیر در فرهنگ سامی بی پیشینه و نا شناخته اند! از همین رو مرحوم استاد محمد جواد مغنیه دانشمند شیعی لبنانی که عرب خالصی است در «شرح صحیفه ی سجادیه» می فرماید که: «من در آغاز در شرح این نیایش دچار تردید شدم زیرا موضوع آن بس دشوار و پیچیده است و اصولا موضوعی است که نه نظری است که مبتنی بر فکر و تامل باشد و نه عملی است که ربطی به زندگی ما انسان ها داشته باشد.... لیک**

ایمان و اعتقاد و ارادت قلبی من به پیامبر و اهل بیت اش بر من چیره شد و ترسیدم که اگر این نیایش را شرح نکنم در ارادتم فتوری پدیدار شود... (ن.ک: فهرست آثار :/در سایه سار صحیفه ی سجادیه). و این نشان می دهد که موضوع و محتوای این نیایش در فرهنگ آیینی سامی بی پیشینه و ناشناخته است و به همین دلیل مرحوم استاد از درک و هضم و تحلیل آن ناتوان بوده اند! ریشه و پیشینه ی این فرشتگان را در میراث آیینی آریایی ببینید! (ن.ک: فهرست آثار /ایران ؛ آیین و فرهنگ)

(۱) به نظر می رسد نویسنده ی این مطالب از پان ترکیست ها باشد که کوشیده با نقل مطالبی از کتاب شعوبیه ، دیدگاه ضدایرانی خویش را مستند سازد: «درفش کاویانی»: «نشان مقاومت ملی ایرانیان» یا «جهل و خرافات بربرها»؟ دکتر افتخارزاده در نسک «شعوبیه ، ناسیونالیسم ایرانی» (که یکی از بی نظیرترین تحلیل های تاریخی اسلام است) می نویسد: «در این تردیدی نیست که اساطیر ایرانی از آغاز دوران تاریخی ایران در پی ظهور و سقوط هر سلسله ای دستخوش تغییر شده و آخرین دگرگونی اساطیر در دوره ساسانی روایات جدیدی صورت گرفته است. این نیز بدیهی است که اسطوره ضحاک در دوره ساسانی روایات جدیدی یافت ، از جمله داستان کاوه در اسطوره ضحاک ساخت دوره ساسانی است چرا که برای این داستان در اوستا و متون دینی باستان ، پیشینه و اثر و حتی یادی و نامی نمی توان یافت.....» و بعد حرف خودش را می زند و زهرش را می ریزد: «درفش کاویانی» نه تنها مظهر آزادی ایرانی نیست بلکه مظهر اسارت توده مظلوم و در بند ملتی است که بالجبار می بایست با تعالیم جادوگران زردشتی خو می گرفتند ، درفش کاویان نماد خرافات و جهل محض پارسیان بوده و دامان وزین خردگرایی از این ترهات بدور است!!

(۲) شاهد از غیب رسید! ببینید چگونه این جماعت در تحریف کتاب می کوشند: کتاب شناسی «تاریخ اسلام» شعوبیه ناسیونالیسم ایرانی. دکتر محمودرضا افتخارزاده. کتاب حاضر تحلیلی است تاریخی از عوامل و انگیزه های پیدایش ناسیونالیسم ایرانی یا نهضت شعوبیه به عقیده مولف اصلی ترین عامل پیدایش شعوبیه پان عربیسم عربی بود که آغاز آن به کودتای سقیفه بر میگردد و پس از آن با بخشنامه های سری خلیفه دوم به والی بصره در مورد برخورد تحقیر آمیز و کینه توزانه با موالی عجم و اسرای ایرانی و ... خشم عجم را برانگیخت تا اینکه خلیفه دوم قربانی این تفکر ناسیونالیستی خویش گردید. مولف معتقد است امویها با شعار افسارگسیخته پان عربیسم ، در خیانت به اسلام و آرمانهای انسانی آن از هیچ کوششی دریغ نکردند. قتل عام و تحقیر ایرانیان توسط خلفای اموی نتیجه واکنش طبیعی ایرانیان تحت عنوان مقاومت ملی و یا نهضت شعوبیه دانسته شده است. طرفداران پان عربیسم معتقد بودند ، زبان عربی اصل است ، اسلام دین عربی است ، قرآن به زبان عربی است ، پیامبر اسلام عرب است و هر کس دینی غیر از اسلام را بپذیرد از او پذیرفته نیست. گروهی از فقها و متکلمان در صدد اصلاح و پایان دادن به شعارهای قومی و ملی بر آن شدند تا بر اصل مساوات اسلامی و تساوی حقوق اجتماعی افراد اعم از عرب ، عجم ، سیاه و سفید تاکید و اعلام نمایند که ادای شهادتین ، اجرای عقود و قرائت و .. الزام ندارد که حتما به زبان عربی باشد بلکه هر کس (در صورتی که قادر به فهمیدن زبان عربی نیست) با زبان و فرهنگ خود تواند این اعمال را انجام دهد. مولف معتقد است این اقدام اصلاحی فقها که می خواست زبان عجمی را در کنار زبان عربی قرار دهد، موجب سوء استفاده ناسیونالیستهای ایرانی قرار گرفت تا جایی که نهضت شعوبیه با تحقیر و طعن به عربیت و فرهنگ اسلامی قصد داشت زبان عربی را از عرصه فرهنگی ایرانیها برچیده اصالت رابه زبان عجمی یا فارسی دادند. در این میان شعرا و ادبای فارسی به سرعت زبان عربی را فرا گرفته و نهضت بزرگ ترجمه را پدید آوردند. در دوره عباسی و تا قرن ششم شعرای ایرانی در هجو عربیت ، هجو خلفای عرب ، خلق داستانهای موهوم در مورد شاهان ساسانی و ... زیاده رویهایی کرده اند که امروزه دست آویز دشمنان شیعه امامیه گردیده است. نکته های قابل تامل: ص ۸۸، ص ۹۵، ص ۱۱۲، ص ۱۱۳ صرف نظر از برخی نکات قابل تامل کتاب بیشتر به والیان و خلفای اسلامی آن زمان متعرض است نه به اصل اسلام ، کتاب تحقیقی تاریخی و در خور توجه است. /کتابخانه اهل بیت/ <http://lib.ahlolbait.ir/parvan>

(۳) **نوشعوبیه**: آورده شد که جنبش باستان ستایی و غرب گرایی توامان، که گاه به اسلام ستیزی نیز فرو می غلظد، و از نیمه عصر قاجار آغاز و با فراز و نشیب هایی تا امروز نیز تداوم دارد، بیشتر از شعوبیه تاریخی، برخوردار از خصیصه ها و تاثیر گذاری هایی است که برای شعوبیه ی عصر عباسی ارانه می گردد. به دیگر تعبیر، این جنبش بیشتر شعوبی است تا شعوبیه ی تاریخی. جنبشی که می توان آن را شعوبیه جدید یا نو شعوبیه نامید. در پاره ای از آثار معاصر که می توان آن را در شمار آثار "شعوبیه ی جدید" یا "نو شعوبیه" خواند، در راستای برجسته نمایی آنچه مقاومت ملی ایرانیان در برابر تازیان خوانده می شود، گاه کارنامه ای از اعمال برخی شعوبیان، یا قهرمانان نهضت شعوبی ارانه می گردد، که سخت اسف انگیز و شعور ستیز و بالخصوص برای ایران و ایرانی وهن آور است. نمونه هایی از این دست نوشتارها، در ذیل آورده می شود- قسمت هایی به اندازه ای موهون است که فرو گذارده می گردد - « موالی با صدا و صورت دل ربای خود بسیاری را به پای خویش افکندند. ضربه های شهبانی غنا کمتر از لرزه های هجا نبود. و این ها همه واکنش غیظ و کینه ای بود که موالی و اعاجم از اعراب در دل داشتند. تنها آن بخش از موالی که

به اسلام و قرآن پناه بردند توانستند خشم و کینه خویش را از اعراب از دل بشویند و یا تسکین دهند. اما اکثریت موالی برای گرفتن انتقام از هر زمینه و فرصتی بهره گرفتند» [محمود رضا / اقتخارزاده، شعوبیه؛ ناسیونالیسم ایرانی تهران: معارف، ۱۳۷۶، چ، ۲، ص ۲۷۵]. « غنا در خدمت جبهه سیاسی بود: بسیاری از اشراف متعصب و متکبر عرب، مغلوب صورت و صدا و ۰۰۰ موالی امرد شدند حنین حبری از موالی امردی بود... او لباس اشراف ایرانی عهد ساسانی را می پوشید و می خواند و می نواخت و ... . همو بود که مردم مدینه در استقبال از او فرسنگ ها راه آمدند و در کنسرت او سقف خانه ها از کثرت ازدحام آدمیان برسر حاضران خراب شد» [همان جا /]. « این عایشه مولای امرد دیگری بود که صدایش شورشیهوت را در بلاد عرب برانگیخت و مرزهای شریعت را شکست و به کانون زندگی زاهدانه متشرعان عرب راه یافت و آن چنان ... که هشام بن عبدالملك را سخت نگران ابهت عربی ساخت. گویند او بسیاری از مدعیان تقوی و تقدس را پریشان ساخت و ... » [همان جا /]. ن.ک. taye1.blogfa.com/post-112.asp: بدیهی است که «کارگزار» زبان و ادبیات روایی انتقادی مرا درنیافته و به چنین گردابی از نادانی مطلق افتاده است! یعنی «کارگزار» زبان نقد و "نَم" یا "نَم شیه مدح" مرا زبان "مدح" پنداشته است!! اشتباهی که همه ناقدان کتاب شعوبیه دچار آن شده اند!!

(۴) «کارگزار» دیدگاه مرا در تعریف اسلام ایرانی از وبلاگ ایران شناسی نقل و نقد کرده است: «اسلام عنصر پایه ای یا بنیادین هویت ملی است. بدیهی است که منظور، اسلام ایرانی است که به مثابه ظرف و مظهر فرهنگ و هویت ملی است. " / "وقتی می گویم اسلام ایرانی یعنی اسلامی که حافظ و ضامن استقلال، تمامیت ارضی، هویت و فرهنگ ملی ایران است. و این اسلام، تشیع امامیه است که همه میراث ملی، ودایع و خاطره قومی ایرانی را در خود دارد» [محمود رضا / اقتخارزاده، وبلاگ پرسش و پاسخ پیرامون ایران شناسی. برای آگاهی بیشتر رجوع شود به دیگرآثار مشار الیه] برای دریافت نقد **کارگزار** بن.ک. <http://taye1.blogfa.com/post-110.aspx>:

تسنن در سرشت و ساختار،

ناسازگار با هویت ایرانی و فرهنگ ملی ایران!

پرسش:

با سلام و احترام . جناب عالی در برخی آثارتان و نیز در برخی مقالات این وبلاگ مکرر گفته اید : **" تسنن ضد فرهنگ ، هویت ، حاکمیت ، استقلال و تمامیت ارضی ایران است "** . هرچند که در کتاب نایاب **" اسلام و ایران ؛ مذهب و ملیت ایرانی "** به درستی علمی و مستند تاریخی این حقیقت را نشان داده و اثبات کرده اید و در مقالات این وبلاگ صریحا بر این حقیقت تاکید و تصریح نموده اید . به عنوان یک دانشجوی تاریخ از شما تقاضا دارم که اگر ممکن است و وقت دارید این حقیقت را به تفصیل بیان کنید زیرا **" سنیان مقیم ایران "** (و نمی گویم **" سنیان ایرانی "** زیرا ایرانی اصیل سنی نمی شود) بر آن شده اند تا از آب گل آلود موجود ماهی بگیرند و در این راه حمایت همه جانبه مالی و فنی وهابیان حاکم بر حجاز و شیوخ پفیوز کرانه خلیج فارس را دارند و علاوه بر زاد و ولد دوچندان و افزودن بر شمار سنیان (وهابیان حاکم بر حجاز به سنیان مقیم ایران در برابر هر بچه ای که پس اندازند صدها و یا هزارها دلار جایزه می دهند . گویند امام جمعه سنی یکی از شهرهای جنوب شرق ایران در گذر این سی سال هفتاد یا نود بچه تولید کرده است!!) ، استفاده از استخوان های پوسیده و یاوه های مرتدان جاهل و مزدوری چون شریعت سنگلجی تهرانی ، برقی شیطانی ، قلمداران قمی ، شریعتی مزینانی و دیگر حرامیان خائن به ایران در شبکه های ماهواره ای ، و استخدام افراد بیمار روانی و خل و چلی مانند **« قلی ننه جگرکی »** با نام مستعار **« حرامک مشیری »** نا نجیب و... می کوشند تا توده های ساده دل و نسل نورسته نادان و ناگاه و پریشان را بفریبند ! با توجه به این حقایق و غفلت حاکمیت از این وقایع ، خواهش دارم که در صورت امکان از نوشتن مقاله ای مفصل دریغ ندارید .

پاسخ:

سرشت و ساختار تسنن!

یادآوری !

حقیقت و واقعیت این بود که نهضت اسلام در گذر بیست و سه سال رسالت ، نظام قبایلی ، مناسبات اجتماعی، پایگاه طبقاتی و نظام ارزشی جزیره العرب را یهم ریخته بود؛ بردگان را ارج نهاده گستاخی بخشیده بود ، به برابری و برادری انسانی فرا می خواند و معیار ارزشی را پرهیزکاری اعلام کرده بود و بدین سان منافع اشرافیت قبایلی عرب را به خطر انداخته بود ! این وضع برای اشراف و سران قبایل قابل تحمل نبود . کوشش های جبهه ی مقاومت مکه علیه نهضت ره به جایی نبرد و قرار بر این شد که از درون به کار نهضت پایان داده شود ! بدین سان بود که سران بانفوذ و نخبگان برجسته ی قبایل در سال های پایانی دوره ی مکه به نهضت پیوستند و در سال های دوره ی مدینه زمینه سازی کردند تا

آب رفته را به جوی بازورند ! این خواسته و آرزو در پی مرگ رسول (ص) در سقیفه بنی ساعده (= سایبان میدان مرکزی مدینه) برآورده شد !

رویداد سقیفه پیروزی نامشروع سیاسی نظام قبایلی عرب بود که برای نخستین بار توفیق یافت تا برجزیره حکومت سراسری تشکیل دهد و سیادت از دست رفته را برتر و بهتراز پیش باز یابد ! مانند هر نهضتی دیگر در تاریخ ، سران سقیفه که نخبگان قبایل بودند به طمع قدرت به نهضت اسلام پیوستند و آن هنگامی بود که به یقین دریافتند این نهضت پیروز می شود ! عمری سرخطاب خلیفه ی دوم عرب (رضی الله عنه)، در یک تنگنای سیاسی (هنگامی که به وجود کودتای همدستان رقیب اش علیه خویش پی برد) به ناچار اعتراف کرد که "رویداد سقیفه " یا " کانت بیعه ابی بکر فلتته کفلتات الجاهلیه " (یعقوبی/تاریخ ۲/۱۵۸) یا "انها کانت فلتته کفلتات الجاهلیه" (الغدیر ۵/۳۷۰+۷/۷۹ به نقل از منابع سنیان) فلتهدر لغت عرب به معنای یک حرکت سیاسی سریع نامشروع است (= یقع الامر من غیر احکام .ن.ک: لسان العرب + المنجد) دقیقاً معادل اصطلاح "کودتا = Coup d' tat" در ادبیات سیاسی حقوقی معاصر جهان که نظام های برآمده از کودتا را به رسمیت نمی شناسد و همه پیامدها و دستاوردها ی آن را نامشروع و غیرقانونی می داند ! اگر نهضت اسلام در گذر بیست و سه سال به احیای ارزش های انسانی پرداخته بود : " یا ایها الناس ! انا خلقناکم من ذکر و انثی م جعلناکم شعوبا و قبائل ... ان اکرمکم عندالله اتقیکم ... " = ای مردم ! ما شما را از نر و ماده ای آفریدیم و شما را قبیله و ملت قرار دادیم ... هان که گرامی ترین شما نزد خداوند ، پرهیزکارترین شماست ... (قرآن /حجرات ۱۳) . یا : "...ان الله اذهب بالاسلام نحوه الجاهلیه ... الا ان الناس من ادم و ادم من تراب ... الا لا فضل لعربی علی عجمی و لا لعجمی علی عربی و... الا بالتقوی ...ان العربیه لیست باب و والد و لكنها لسان ناطق ... " هان که خداوند به وسیله ی اسلام نخوت جاهلیت را زدود ... هان که مردم همه از ادم اند و ادم از خاک... عرب را بر عجم و عجم را بر عرب برتری نیست ... مگر به پرهیزکاری ... هان که عربیت به پدر و مادر نیست ، عربیت تنها زبانی رساست ! (ن.ک : الغدیر ۱۸۹، ۱۸۸، ۱۸۶/۶) ، کودتای سقیفه به احیای عروبت و نظام قبایلی و تجدید مناسبات جاهلیت روی آورد : « قال النبی : احبوا العرب لآئی عربی و القرآن عربی و لسان اهل الجنه عربی » (ن.ک :ابن قتیبه / رسائل ۲۹۳) و چنان در این راه کوشید که پس از بیست و پنج سال حکومت و حاکمیت ، به تعبیر مولا علی (ع) : «لبس الاسلام لبس الفرو مقلوبا » اسلام چون پوستینی وارونه ترسناک و هولناک می نمود که هم چنان در تاریخ ماند و مبانی نظام های خلافت عربی را ساخت !

تسنن با چنین سرشتی از عروبت مطلق و ساختاری از سنن نظام قبایلی عرب از «سقیفه» برخاست و در پی اشغال سرزمین ها خویش را بر اقوام و ملل مغلوب تحمیل نمود ! سرشت و ساختاری که مبانی آن سیادت عروبت و قومیت عربی است :

"جنس العرب افضل من سائر الاجناس . قال رسول الله (ص) : «حب العرب ایمان و بغضهم نفاق !» ان جنس العرب افضل من جنس العجم ؛ عبرانیهم و سریانیهم ، رومیهم و فرسیهم و غیرهم ... ولیس فضل العرب بمجرد کون النبی منهم و ان کان هذا من الفضل ، بل هم فی انفسهم افضل ...» = «جنس عرب برتر از دیگر جنس هاست . رسول فرمود : «عرب دوستی ایمان است و عرب نادوستی نفاق است !» «هان که جنس عرب برتراز جنس عجم است ؛ برتر از جنس عبرانی و سریانی و رومی و ایرانی و دیگران ... برتری عرب تنها در این نیست که رسول از ایشان است هرچند که این خود یک فضیلت است لیک عرب ها ذاتا از دیگران برترند ...» قال رسول الله (ص) : « من سب العرب فاولئک هم المشرکون » = رسول فرمود : «کسانی که به اعراب ناسزا می گویند هم ایشان مشرک اند !» ابن

حجر در کتاب «مبلغ الارب فی فخرالعرب» گوید : حاکم نشابوری و بیهقی از عبدالله پسر عمر خطاب (رض) نقل کرده اند که گفت : رسول (ص) فرمود : «لما خلق الله الخلق اختار العرب ...» = خداوند چون آفریدگان را بیافرید عرب را برگزید ...» حاکم نشابوری در «المستدرک» و طبرانی در «المعجم الکبیر» و در «المعجم الاوسط» از عبدالله پسر عمر خطاب (رض) نقل کرده اند که رسول (ص) فرمود : «فمن احب العرب فبحبی احبهم و من ابغض العرب فببغضی ابغضهم» = «هرکه عرب را دوست بدارد مرا دوسته داشته دوستش همی دارم و هرکه با عرب نادوستی کند مرا دشمنی کرده دشمنش همی دارم» ! طبرانی در «المعجم الاوسط» آورده که : ابوهریره از رسول (ص) نقل کرده که فرمود : «ان الله حين خلق الخلق بعث جبريل فقسم الناس قسمين ، فقسم العرب قسما و قسم العجم قسما و كانت خيره الله في العرب ...» = «خداوند انک که آفریدگان را افرید ، جبریل را فرستاد تا مردم را دو بخش کرد؛ عرب را بخشی و عجم را بخشی نمود و گزیده خداوند در عرب بود ...» ترمذی و حاکم و دیگران از سلمان فارسی روایت کرده اند که رسول فرمود : «يا سلمان ! لا تبغضني فتفارق دينك ! قلت : كيف ؟ ... قال : تبغض العرب فتبغضني» = «ای سلمان ! با من دشمنی نوزی که دینت را از دست بدهی ! سلمان گوید عرض کردم : چگونه چنین چیزی ممکن است ؟ ! ... فرمود : که با عرب دشمنی ورزی با من دشمنی ورزیده ای !» ابن تیمیه گوید : «رسول از این روی سلمان را مورد خطاب قرار داده که او نسبت به ایرانیان در اسلام پیشی دارد و دارای فضایی است که در احادیث آمده است تا هشداری باشد به دیگر ایرانیان ... و این دلیلی است بر این که بغض با جنس عرب و دشمنی با اعراب کفر یا سبب کفر است و معنای ان این است که اعراب از دیگران برترند و محبت شان سبب قوت ایمان می گردد و هرکه حب اش موجب ثواب گردد ، بغض اش موجب عقاب گردد و این دلیل بر فضل عرب است از همین رو سلمان فارسی گفته است : «نفضلکم یا معاشر العرب لتفضیل رسول الله ایاکم ؛ لا ننکح نساء کم و لا نوع مکم فی الصلاه» = «ای اعراب ! ما شما را برتر می دانیم چراکه رسول الله (ص) شما را برتری داده ، از این رو ما عجم ها لایق نیستیم که با زنان شما ازدواج کنیم و پیش نمازتان باشیم» و نیز سلمان فارسی گفته : «فضلتمونا یا معاشر العرب باتنتین ؛ لا نوع مکم فی الصلاه و لا ننکح نساء کم» = «شما عرب ها در دو چیز بر ما برتری دارید که پیش نمازتان نباشیم و با زنان تان ازدواج نکنیم» . حاکم و طبرانی از انس روایت کرده اند که رسول فرمود : «حب العرب ایمان و بغضهم کفر فمن احب العرب فقد احبني و من ابغض العرب فقد ابغضني» = «عرب دوستی ایمان بود و عرب نادوستی کفر ، هرکه عرب را دوست بدارد مرا دوست داشته و هرکه عرب را دشمنی ورزد مرا دشمنی ورزیده !» عبدالله پسر احمد حنبل در «مسند» پدرش روایت کرده که : رسول فرمود : «لا يبغض العرب الا منافق» = «تنها منافق بود که با عرب دشمنی ورزد !» و نیز از ابن عباس روایت است که گفت : رسول فرمود : «احبوا العرب لثلاث ؛ لانه عربی و القران عربی و لسان اهل الجنة عربی !» = «عرب ها را به این سه دلیل دوست بدارید ؛ چون رسول عرب است ، قران به زبان عربی است و زبان بهشتیان عربی است !» ترمذی از عثمان پسر عفان (رض) روایت کرده که : رسول فرمود : «من غش العرب لم يدخل فی شفاعتی و لم تنله مؤدتی» = «هرکه به عرب خیانت کند به شفاعتم درناید و مؤدتم او را نرسد !» (تا اینجا ن.ک : ابن تیمیه / اقتضاء الصراط المستقیم ۱۴۸ به نقل از کتاب السنه تالیف ابو محمد حرب بن اسماعیل کرمانی متوفای ۲۴۸ قمری + ذهبی / سیر اعلام النبلاء ۱۳/۲۴۴ ش + ۱۲۷ حاکم / المستدرک و...) . رسول فرمود : «من ابغض العرب ابغضه الله» = «هرکه با عرب دشمنی ورزد خدای با وی دشمنی کند !» رسول فرمود : «اذا سالتهم الحونج فاسالوا العرب ...» = «هرگاه خواسته خواهید از عرب خواهید ...» (ن.ک : ابن عبدربه اندلسی / العقد الفريد ۲۷۹-۲۷۸/۳) . جابر پسر عبدالله انصاری روایت کرده که رسول فرمود : «حبّ ابی بکر و عمر من الايمان و بغضهما من الکفر و حبّ العرب من الايمان و بغضهم من الکفر» = «دوستی ابوبکر و عمر از ایمان است و دشمنی با این دو از کفر، و دوستی عرب از ایمان است و دشمنی با اعراب کفر باشد» .

نتیجه :

« و علی المسلم غیرالعربی ان یدرک العلقه الاصلیه بین العربیه و الاسلام... » = « بر مسلمان عجم واجب است که رابطه ی ریشه دار میان عربیت و اسلام را دریابد ... ». « فان الذی علیه اهل السنه والجماعه ، اعتقاد ان جنس العرب افضل من جنس العجم ؛ عبرانیهم و سریانیهم و رومیهم و فرسیهم ... هذا مذهب ائمه العلم و اصحاب الاثر و اهل السنه المعروفین بها ، المقتدی بهم فیها ... فمن خالف شینا من هذه المذاهب او طعن فیها او عاب قائلها فهو مبتدع خارج عن الجماعه ، زائل عن منهج السنه و سبیل الحق... » = « آنچه اهل سنت و جماعت برآند ، باور به این که جنس عرب برتر از جنس عجم است ؛ برتر از جنس عبرانی و سریانی و رومی و ایرانی و... این باور و راه و رسم پیشوایان دین و راویان احادیث و اخبار و اهل سنت است که به این عقیده شناخته شده اند و از ایشان در این عقیده پیروی کنند ... هرکه پیشیزی با این عقیده مخالفت کند یا از این عقیده نقد و انتقادی نماید یا معتقد به این عقیده را نکوهد ، آن کس بدعت گزار و از اهل سنت نیست ، از رسم و روش سنت و راه حق برون است ... ».

همه ی مشایخ سنی ایرانی از آغاز تا انجام برای خویش هویت عربی قائل بودند و برای خود شجرنامه ی عربی می ساختند و هویت ایرانی خویش را انکار می کردند و اگر خود توفیق انجام این مهم را نمی یافتند مریدان و مقلدان و پیروان و مدافعان عربیت و قومیت عربی به این مهم اقدام می کردند و تبار و ریشه ایرانی آنان را محو و به ایشان ریشه و تبار عربی می دادند !

مشایخ سنی ایرانی :

« نعرف للعرب حقها و فضلها و سابقتها و نحبهم لان حب العرب ايمان و بغضهم نفاق و لا نقول بقول الشعوبیه و اراذل الموالی الذین لا یحبون العرب و لا یقرون بفضلهم فان قولهم بدعه و خلاف » = « ما به حقانیت و برتری و پیشینه ی ایمان و اسلام عرب ها معترفیم و دوست شان داریم زیرا عرب دوستی ایمان است و بغض شان نفاق ، و آنچه را شعوبیه و فرومایگان ایرانی بر زبان می رانند که عرب دوست نیستند و به برتری اعراب اقرار نمی کنند ، بر زبان نمی رانیم چراکه سخن شان بدعت و نادرست است » ! (ن.ک : منابع پیشین).

ساختار روایی فقهی کلامی تاریخی تسنن!

در پی اشغال ایران و گرفتن اسیران ، عمرپسر خطاب خلیفه ی عرب (رض (به فرماندهان لشکر نوشت : « لا تجلبوا علینا من العلوج احدا » = « هیچ یک از علوج (= اسیران ایرانی) را به مدینه نفرستید » ! (ن.ک : عمر بن شیبہ / تاریخ المدینه + ۱/۸۹۲ ابن ابی الحدید / شرح + ۳/۱۴۵ طبری / تاریخ + ۱/۲/۲۷۵۲ ابن سعد / طبقات ۳/۳۴۹). نامه ی عمرپسر خطاب (رض (به ابوموسی اشعری کارگزار خلیفه در عراق : « عرض من قبلک من اهل البصره فمن وجدته من الموالی و من اسلم من الاعاجم قد بلغ خمسہ اشبار فقدمه فاضرب عنقه » = « از ایرانیان مقیم بصره دوری کن و هرکه از ایشان را دیدی و هر جمعی که مسلمان هم شده باشد و قدش به پنج وجب رسیده باشد گردن بزن » ! (ن.ک : کتاب السقیفه ۲/۲۳-۷۴۳-۷۴۲/۲) .

عمر پسر خطاب (رض) دیوان اداری خلافت اش را این گونه تدوین کرده بود : « ان عمر بن الخطاب (رض) لما وضع ديوان العطاء كتب الناس على قدر انسابهم فبدا باقربهم نسبا الى رسول الله ص (فلما انقضت العرب ذكر العجم . هكذا كان الديوان على عهد الخلفاء الراشدين) » (عمر پسر خطاب) (رض) دیوان اداری حق و حقوق را بر اساس نسب های خویشاوندی تدوین کرده بود وقتی همه ی عرب ها را نوشت نوبت به عجم ها رسید . در دوره ی خلفای راشدین دیوان براین پایه بود « (ن.ک : ابن تیمیه / اقتضاء الصراط (۱۴۹). بدیهی است که امام علی (ع) سیره ی شیخین را نپذیرفت و دیوان را بر اساس مساوات میان مسلمانان نوشت و همین امر باعث دشمنی طرفداران شیخین و بنی امیه و ... با آن حضرت گردید . این از بدیهیات تاریخ صدر اسلام است (ن.ک : نهج البلاغه / خطبه ۳، ۹، ۱۱ و...) . نامه ی معاویه پسر ابوسفیان به زیاد پسر سمیه... » : انظر الى الموالى من الاعاجم فخذهم بسيرة عمر بن الخطاب فان في ذلك خزيهم و ذلهم ؛ ان تنكح العرب فيهم و لا ينكحوهم ، و ان ترثهم العرب و لا يرثوهم ، و ان تقصر بهم في عطائهم و ارزاقهم ، و ان يقدموا في المغازی يصلحون الطريق و يقطعون الشجر ، و لا يوءم احد منهم العرب في الصلاة ، و لا يتقدم احد منهم في الصف الاول اذا حضرت العرب الا ان يتموا الصف ، و لا تول احدًا منهم ثغرا من ثغور المسلمين و لا مصرا من امصارهم و لا يلي احد منهم قضاء المسلمين و لا احكامهم فان هذه سنّة عمر فيهم و سيرته » (مواظب ایرانیان باش و با ایشان به روش عمر پسر خطاب رفتار کن که خواری و زاری شان در این روش است که : عرب ها از ایشان زن بگیرند و به ایشان زن ندهند ، عرب ها از آنان ارث برند و ایشان ارث نبرند ، از سهمیه و حق و حقوق و خورد و خوراک شان بکاه ، در جنگ ها کارشان راه سازی و کندن درختان از سر راه لشکر باشد ، هیچ یک از ایشان حق ندارد پیش نماز عرب ها شود ، وقتی عرب ها در نماز حضور دارند هیچ یک از ایشان حق ندارد در صف اول نماز جماعت باشد مگر برای کامل شدن صف نماز ، هیچ یک از ایشان را بر مرزها و شهرهای مسلمانان نگماری ، هیچ یک از ایشان رابه قضاوت مسلمانان نرسانی ، هان که این سنت و سیره ی عمر با ایشان بود » (ن.ک : کتاب السقیفه ۲/ ۲۳/ ۷۴۰ مقایسه کنید : ابن عدربه اندلسی (م ۳۲۸ق) // العقد الفرید - ۳/ ۳۶۱) اعراب به ایرانیان کنیه نمی نهادند و ایشان را با لقب و اسم صدا نمی زدند. با ایشان در یک صف پیاده راه نمی رفتند و ایشان را سواره جلو نمی انداختند . ایرانیان بر سر سفره ی اعراب باید دست به سینه می ایستادند. اگر ایرانیان اهل علم و فضل بودند ایشان را در پایین پا می نشاندند تا هر بیننده ای بداند که وی عرب نیست . اعراب ایرانیان را به نماز میت راه نمی دادند و اگر ایرانیان حاضر بودند اعراب بر می گشتند . خواستگاران حق نداشتند از پدر یا برادر زن و دختر ایرانی خواستگاری کنند باید از ارباب عرب لیسان خواستگاری می کردند اگر اجازه می داد عقد درست بود و گرنه عقد باطل بود و زنا محسوب می شد . اعراب می گفتند اگر ما را هیچ حقی برگردن ایرانیان نباشد همین که ایشان را از کفر رهانیده و از دارالشُرک به دارالایمان کشانیده ایم آنان را بس است... اعراب می گفتند ما برای نجات ایرانیان جان خویش را به خطر انداختیم و چه حقی از این بزرگتر که برای نجات کسی جان دهی ! خداوند ما را به جنگ با شما ایرانیان فرمان داده و جهاد با شما را بر ما واجب فرموده و بردگی و بندگی شما را مطلوب ما نموده » (... ابی عمر بن الخطاب ان یورث احدا من الاعاجم الا من یلد فی العرب) » (عمر پسر خطاب (رض) منع کرد که هیچ یک از ایرانیان از یکدیگر ارث نبرند مگر آن که عرب زاده باشد) « (ن.ک : کتاب السقیفه ۲/ ۲۳/ ۷۴۰ + مالک / الموطاء + الغدیر ۱۸۷/ ۶)

نوروز ایرانی نزد سنیان!

ما وَرَدَ عِنْدَاهِلِ السَّنَةِ فِي حُكْمِ عِيدِ النَّيْرُوزِ !

«لایجوز للمسلمین الاحتفال بعیدالنیروز و لا تخصیص باحتفال او طعام او هدایا . قال الشیخ ابن جبرین : لایجوز الاحتفال بالاعیاد المبتدعه کعیدالمیلاد و عیدالنیروز و المهرجان ...» « جشن گرفتن عید نوروز برمسلمانان روانیست و روا نیست که برای نوروز جشنی اختصاص دهند یا شام و نهار یا هدیه ها اختصاص دهند ! ابن جبرین گوید : جشن گرفتن عیدهای ساختگی مانند عیدمیلادمسیح و عید نوروز و مهرگان ... روانیست ! » (ن.ک : کتاب اللؤلؤ المکین من فتاوی ابن جبرین + ۲۷ الموسوعه الفقهیه ۱۲/۷) . «حدثنا ابوبکر قال: سنل عن صوم النیروز ، فکرهه و قال یعظمونه الاعاجم . قال : اخبرنا هشام ، قال : سنل عن صوم یوم النیروز! قال : مالکم و النیروز ؟! لا تلتفتوا الیه فانما هو للعجم !...» = بوبکرگوید : «از روزه نوروز پرسیدند ! آن را مکروه دانست و گفت : نوروز عید عجم است ! هشام گوید : از روزه ی روز نوروز پرسیدند! گفت : شما را به نوروز چه ؟! به نوروز توجه نکنید که نوروز از عجم است !» «لیس للمسلمین عید یحتفلون به الا عیدالفطر و عیدالاضحی ، و ما سوی ذلک فهی اعیاد محدثه ، لایجوز الاحتفال بها... ویدخل فی اعیاد المحدثه عیدالنیروز.... و اذا کان العید فی الاصل عیدا للکفار کعیدالنیروز ، کان الامر اشد و اعظم ! و عیدالنیروز عیدجاهلی کان یحتفل به الفرس قبل الاسلام ...» = «مسلمانان را جز عید فطر و عیدقربان عیدی نیست که ان را جشن بگیرند! به جز این دو ، دیگر عیدها ساختگی است که جشن گرفتن آنها جایز نیست !... عید نوروز از جمله عیدهای ساختگی است ... و هرگاه عید در اصل عبد کافران باشد مانند عیدنوروز ، حرمت آن شدیدتر و گناه آن بزرگ تر است ! و عید نوروز عیدی جاهلی است که ایرانیان آن را پیش از اسلام جشن می گرفتند ...» قال الذهبی (۷۸۴ق) : «اما مشابیه الذمه فی المیلاد و الخمیس و النیروز فبدعه ، فان فعلها المسلم تدینا فجاهل ، یزجر و یعلم ، و ان فعلها حبا لاهل الذمه و ابتهاجا باعیادهم فمذموم ایضا» = «ذهبی از علمای سنی سده ی هشتم هجری گوید : مشابیهت مسلمان به کافران ذمی در برگزاری جشن میلاد مسیح و جشن خمیس مسیحی و جشن نوروز بدعت است ! اگر مسلمان از روی دین داری چنین کند نادان است ، باید که بازداشته شود و آگاه گردد ، اگر از روی دوستی کافران ذمی و شادمانی به جشن هایشان چنین کند ، نیز کاری ناپسند و نکوهیده کرده است » (ن.ک : الذهبی / رساله التمسک بالسنن و التحذیر من البدع . + مجله الجامعه الاسلامیه ۱۰۳/۱۰۴) . «روی عن عبدالله بن عمر (رض) انه قال : من مرّ ببلاد الاعاجم فصنع نیروزهم و مهرجانههم و تشبه بهم حتی یموت و هو کذلک حشرمعهم یوم القیامه ... فان الموافقه فی جمیع العید موافقه فی الکفر... قال رسول الله (ص) : " من تشبه بقوم فهو منهم » = «از عبدالله پسر عمر خطاب (رض) روایت است که گفت : هر مسلمانی که به سرزمین ایرانیان رود و جشن نوروز و مهرگان شان را برگزار کند و با ایشان همانندی نماید تا که بمیرد ، او در روز قیامت با آنان محشور خواهد شد ... چراکه همانندی در همه ی مراسم عید همانندی در کفر است... رسول (ص) فرموده : " هرکه همانند قومی شود از آن قوم است » (ن.ک : احمدحنبلی / المسند + ابوداود / السنن) . «قال قاضی خان فی رجل اشتری یوم النیروز شینا لم یشته فی غیر ذلک الیوم ، ان اراد به تعظیم ذلک الیوم کما یعظمه الکفره ، یکون کفرا ...» = «قاضی خان از فقیهان سنی گوید : فرد مسلمانی که در روز نوروز چیزی بخرد که آن چیز را در غیر آن روز نمی خرد ، اگر منظورش بزرگداشت نوروز باشد آن سان که کافران آن را گرامی می دارند ، کفر است ...» «عید النیروز عید المجوس فاحذروه ! فلا یجوز للمسلم الاحتفال به او المشارکه فی ذلک ! و قد فسر غیر واحد من السلف کابن سیرین و مجاهد ، الزور بانه اعیاد الکفار ... و قد دلت الادله من الکتاب و السنه علی انه لا یجوز ان یعظم المسلم یوما یعظمه الکفار ...» قال ابن قیم (هـ) : « و اما التهننه بشعائر الکفر المختصه به ، فحرام بالاتفاق ...» = «عید نوروز عید زرتشتیان است از ان بر حذر باشید ! جشن گرفتن نوروز یا شرکت در ان بر مسلمان جایز نیست ! بسیاری از فقیهان گذشته مانند ابن سیرین و مجاهد در معنای واژه ی "الزور" در قرآن گفته اند که یعنی عیدهای کافران ... از قرآن و سنت ادله ی است که دلالت دارد بر این که بر مسلمان جایز نیست که روزی را که کافران بزرگ می دارند بزرگ دارد !... ابن قیم از فقیهان سنی گوید : «گفتن

شادباش و تبریک به شعائر ویژه ی کفر ، به اتفاق فقیهان اسلام حرام است ...» (مقایسه کنید: دهلوی/ التحفه الاثنا عشریه ۲۳۶-۲۳۲: در نقد شیعه امامیه که نوروز را گرامی می دارد و برایش فضایی قائل است ، می گوید: « از بدعت های شیعه امامیه این است که نوروز را که از عیدهای مجوس است و اسلام آن را محو کرده گرامی می دارند ... و نیز غسل روز نوروز را سنت می دانند .. و این بدعت محض در دین است ...» .

بدین سان تسنن به دلیل سرشت و ساختار عربی خویش ، هرآنچه را که عربی نیست اسلامی نمی داند و به رسمیت نمی شناسد ! همه ی سنن و آیین های فرهنگی هویتی معقول و منطقی اقوام و ملل مغلوب را کفر و شرک می پندارد که «اسلام عربی» آن را نهی و نفی و محو کرده است ! تسنن چیزی جز سنن نظام قبایلی و غلبه ی فرهنگ پان عربیسم بیش نیست.

خواننده ی خردمند ایرانی بداند که :

به ایران سوگند! بیان این حقایق به هیچ روی از سر حبّ علی^(ع) و بغض ابوبکر و عمر و عثمان (رضی الله عنهم) نیست ! حقیقت تحقیقی و تاریخی این است که تسنن در سرشت و ساختار، ضد هویت ، ضد فرهنگ، ضد ملیت ایرانی ، ضد حاکمیت ملی ، ضد استقلال فرهنگی سیاسی ارضی ایران است ، تسنن چیزی جز سنن و فرهنگ و قومیت عربی بیش نیست ! وجود تسنن در ایران چون توموری است بدخیم در بدن ! از این روی کشورهای عربی بسیار می کوشند تا از هر آب گل آلود ماهی بگیرند و در این سه دهه با پول و تبلیغات و توطئه مجدانه کوشیده و می کوشند تا بر شمار سنیان در ایران بیفزایند و این خطر بسیار بزرگی است که استقلال ملی و تمامیت ارضی ایران را تهدید می کند ! دل عربها از نهضت ملی صفویه خون است و همواره صفویان را ناسزا و دشنام می دهند که نگذاشتند ایران در کام تسنن عثمانی فرو رود ! نویسندگان عرب بسیار متأسف اند که ایران از پلیدی تسنن رست و از سلطه ی پان عربیسم رها شد ! نویسندگان سیاسی عرب در مقالاتی که پیاپی می نویسند خشم خویش را از صفویه ابراز می دارند^(۳) و به یاوه های تازی گرایانی ضد ایرانی چون شریعتی و برقی و... استناد می کنند !

(۱) در رابطه با سیره ی عمر پسر خطاب خلیفه ی عرب با ایرانیان... " : ولم یکن عمر اخذ الجزیه من المجوس..... الاسلام او القتل... " = " عمر از زرتشتیان جزیه نمی پذیرفت و اگر مسلمان نمی شدند ایشان را می کشت "(ن.ک: موسوعه الکتب السنه/ حدیث ۳۰۴۳+ حدیث ۳۰۴۴ . (عمرو بن دینار عن بجاله عن عمرو بن اوس و ابوشعنا ، قال : کنت کاتباً لجزء بن معاویه عم الاخنف بن قیس ، اذ جاءنا کتاب عمر قبل موته بسنه : " اقتلوا کل ساحر و فرقوا بین کل ذی محرم من المجوس و انهوهم عن الزمزمه " فقتلنا فی يوم ثلاثة سواحر و فرقنا بین کل رجل من المجوس و حریمه فی کتاب الله و صنع طعاما کثیرا فدعاهم فعرض السیف علی فخذ فاکلوا و لم یزمزموا ... " = " عمرو پسر دینار از بجاله و او از عمرو پسر اوس و ابوشعنا نقل کند که گفت : منشی جزء پسر معاویه عموی اخنف پسر قیس بودم که نامه از عمر پسر خطاب یک سال پیش از مرگش دریافتیم که نوشته بود : " همه ی جادوگران را بکشید و میان زرتشتیان و نزدیکان شان جدایی افکنید و ایشان را از زمزمه = نیایش (به هنگام خوراک) باز دارید " ما هم روزی سه جادوگر را کشتیم و میان هریک از مردان زرتشتی و نزدیکانش جدایی افکنیم ، کارگزار خلیفه خوراک بسیاری پخت و شمشیر را کشید و روی رانش نهاد و زرتشتیان را به خوراک فرا خواند ! ایشان خوردند و زمزمه = نیایش نکردند... "(ن.ک: موسوعه الکتب السنه ۱۴۵۲ : ابوداود/ سنن / کتاب الخراج/ باب ۳۱ فی اخذ الجزیه من المجوس) . و نیز حکم شکار سگ و پرند شکاری ایرانیان : " حدّثنا عمرو بن عبدالله ، حدّثنا وکیع عن شریک عن... جابر بن عبدالله قال : نهینا عن صیدکلبهم و طائرهم یعنی المجوس " = " عمرو از وکیع و شاور از شریک و از... جابر پسر عبدالله انصاری که گفت : " از خوردن شکار سگ شکاری و پرند شکاری زرتشتیان نهی

شدیم". (ن.ک : موسوعه الکتب السته ۲۶۷۱/ابن ماجه /حدیث ۳۲۰۹ + همان ۱۸۰۱ ترمذی/جامع .حدیث ۱۴۶۶). مبنای کشور گشایی سقیفه و اشغال سرزمین ها و کسب غنائیم : "...عن ابی هریره قال : قال رسول الله : اذا هلك كسرى فلا كسرى بعده و اذا هلك قيصر فلا قيصر بعده والذى نفسى بيده لتتفق كنوزهما فى سبيل الله" = " ابوهريره از رسول روايت کرده که فرمود : انك كه كسرا و قيصر تباه شوند ديگر پس از آن دو كسرا و قيصرى نخواهد بود به خدا سوگند كه گنج هاشان را در راه خدا انفاق خواهيد كرد "(ن.ک : موسوعه ۱۸۷۴: ترمذی/جامع . حدیث ۲۲۱۶)

(۲) سیر تاریخی این سیره و سنت : شیخ اسماعیل حقی برسوی سنی ایرانی درباره خلافت سنی عثمانی در سده ی دهم و یازدهم قمری در تفسیر آیه ۱۹ سوره حج می گوید : "والمجوس وهم عبدة النار و لبسوا من اهل الكتاب و لذا لاتتكح نسائهم و لا توکل ذبائحهم و انما اخذت الجزیه منهم لانهم من العجم لا لانهم من اهل الكتاب" = " مجوس آتش پرستان باشند و ایشان اهل کتاب نیستند از این رو ازدواج با زنان شان و خوردن گوشت شکار و قربانی شان جایز نیست"(ن.ک : برسوی / تفسیر روح البیان ۶/۱۵)

(۳) نوشتارهایی با این نام : " چگونه ایران از تسنن به تشیع گرایید ؟ " . نویسندگان این مقالات که از تازیان سنی وهابی پان عربیست هستند از دو زبان تحلیل و دشنام بهره می جویند و فزون بر تحریف حقایق و وقایع تاریخی و تیرئه تازیان از جنایاتی که بر ایران روا داشتند ، می کوشند تا دق دل شان را از صفویه خالی کنند ! از این روی هرچه می توانند به صفویان بویژه مرحوم شاه اسماعیل صفوی دشنام می دهند !

تشیع امامیه

پاسدار فرهنگ، هویت، استقلال و تمامیت ارضی ایران است!

این حقیقت و واقعیت خطاب به کسانی است که

به راستی برای ایران و فرهنگ ایرانی دل می سوزانند و نگرانند !

(نگارش و نمایش نخست این مقاله : بهمن ماه ۱۳۸۶ خورشیدی/ویرایش و نمایش دوم : مردادماه ۱۳۹۰ خورشیدی)

یادآوری !

در دهه ی چهل و پنجاه خورشیدی و در حقیقت پس از نهضت مشروطیت ، بی آنکه صدر و ذیل تاریخ پیوسته ی خویش را به درستی بدانیم و مبانی فرهنگ ملی خویش را به روشنی بشناسیم آنچنان دچار چپ زدگی و آفات حاصل از آن شده بودیم که ناخود آگاه و ناخواسته با جهان بینی مبتنی بر ماتریالیسم تاریخی و آگاهی کاذب، به تاریخ و فرهنگ ملی ایران می نگریستیم . این بدیهی است که این جهان بینی شیطانی بنا به ماهیت و خاصیت «انترناسیونال» = «ضد میهنی» خود ، با ابزار شک و نقد و نفی ، همه ی میراث ملی را از بیخ و بن می زد و هیچ چیز را به رسمیت نمی شناخت و در اندیشه ی ساختن یک ایدئولوژی بود . نگاه این جهان بینی از آغاز تا انجام این بود که فرهنگ ملی را با همه ی معانی ، مفاهیم و جان مایه های اسطوره ای اش به ایدئولوژی دنیوی مادی سیاسی تبدیل کند و چنین کرد . این واقعیت با خلق و خوی قومی توده ای مساعد ما در آمیخت و ادبیاتی را پدید آورد که هنوز کم و بیش ورد زبان هاست . علوی صفوی کردن تشیع نیز از همین مقوله چپ زدگی و تازی زدگی است (ن.ک : [شهربانو ؛ خاطره ی قومی ، اسطوره و تاریخ !](#) از دیگر سو افراط و تفریط ما ایرانیان همواره در تاریخ کار دست ما داده است . در این رویداد ، افراط پیشین به تفریط پسین انجامید و باستان گرایی افسار گسیخته و جاهلانه و شبه مدرنیسم شاهانه به مظلومیت مذهب گرایید و حسرت مغنویت ، آه از نهاد توده ها بر آورد و چند نسل را شیفته و دلباخته ی جاذبه های حماسی سیاسی خویش کرد و این فرآیند آگاهی کاذب بود که روشنفکران ما دچار آن بودند بی آنکه با حقیقت تاریخ و فرهنگ ملی آشنایی و انسی داشته باشند !

طرح موضوع !

با حضور اسلام در ایران و غلبه ی پان عربیسم عمری اموی عباسی که مبانی آن مبتنی بر سنن و قومیت عربی بود و به هر سرزمینی که پای می نهاد نخست می کوشید تا آن سرزمین را از بیخ و بن عرب کند و می کرد . شگفتا که گویا پیشینه ی بلند تاریخی تمدنی هم کارساز نبود زیرا مصر با وجود پیشینه ی فرهنگی تمدنی تاریخی چند هزار ساله مغلوب پان عربیسم شد و از بیخ و بن عرب گردید .

اما در ایران وضع به گونه ای دیگر رقم خورد ! نخبگان شریف، دانا و بس گرانبمایه ی ایرانی از یک سو از همان آغاز با درایت هرچه تمام به تحلیل مقاومت ها پرداختند و از سرنوشت نهضت های مقاومت ملی ایران درس ها آموختند . از دیگر سو با ارادت و ایمانی که به حقانیت و مظلومیت اهل بیت پیامبر اسلام داشتند ، در تشیع خویشاوندی و همسویی بسیاری یافتند . چراکه علاوه بر گوهر دادخواهی و دادگری آن ، در تشیع زمینه های بسیار مساعدی برای پیوند ملیت و مذهب وجود داشت . زیرا امامان شیعه از همان آغاز، شعائر ملی ایران را به رسمیت شناختند ، مهرگان و نوروز و دیگر

آیین های ایرانی را گرامی داشتند ، هدایای نوروزی را می پذیرفتند (ن.ک : فهرست آثار/فضائل نوروز در ادبیات شیعه)، زبان فارسی را ارج می نهادند ، به آن زبان سخن می گفتند (رسول^(ص)) نیز به پارسی دری و پهلوی سخن می گفت^(۱) و هرگاه **سلمان** خدمت حضرت می رسید می فرمود : **"درستیه و شادیه"** (= **تندرست بی و شاد زی**) (ن.ک : صبح الاعشی ۱/۱۶۶/چاپ مصر) و پشتیبان ایرانیان بودند ، در ماجرای کشتار ایرانیان مقیم مدینه پس از ترور خلیفه ی دوم عرب ، امام علی و فرزندانش به دفاع مسلحانه از ایرانیان پرداختند ، در پی قتل هرمزان سردار ایرانی توسط هواداران خلیفه ی عرب، امام علی سوگند یاد کرد که قاتل هرمزان را (که پسر خلیفه بود) کیفر خواهد داد و قاتل در خلافت آن حضرت به شام نزد معاویه گریخت ! در ماجرای اشغال ایران توسط خلیفه ی دوم عرب و اسارت بزرگ زادگان ایرانی ، امام علی از خرید و فروش اسیران جلوگیری کرد . در اینجا است که **خاطره ی قومیکه** پاسدار **ودایع** است می گوید دختری از یزدگرد سوم ساسانی با امام حسین بن علی^(ع) ازدواج می کند ، پیوندی بس مقدس و گرامی و میمون که تاریخ نیز با وجود عنادی که دارد آن را تایید می کند (ن . ک : همین وبلاگ / مقاله ی **شهربانو**).

با این همه بر ایران از آغاز اشغال تا آغاز سده ی دهم هجری (۹۰۶ ق) تسنن حاکم بود . در این نه قرن ، تشیع که تمامیت فرهنگ ، هویت و ملیت ایرانی را در بر داشت در اقلیت و مظلومیت محض بود .

تسنن در ایران به دلیل سرشت عربی و تعصب و تصلب قومیت عربی اش همواره به خلافت عربی وفادار بود و ایران را بخشی از قلمرو خلافت عربی می دانست و آرزو داشت که ایران و ایرانی روزی از بیخ و بن عرب شوند (ن.ک:مقاله ی بالا: **تسنن**). تسنن از همان آغاز فرهنگ و میراث ملی ایران را میراث مجوس می دانست که اسلام آن را نسخ و محو کرده است . از این رو جشن ها و آیین های ملی ایران را به رسمیت نمی شناخت (ن.ک : فهرست آثار/فضائل نوروز در ادبیات شیعه) .

مشایخ ایرانی تسنن از بخاری تا غزالی به شدت عرب زده بودند و برای خویش هویتی عربی قائل بودند و پیشینه ی تاریخی خویش را نقد و نفی می کردند (ن.ک : مقاله ی بالا : **تسنن**). فردوسی توسی راکه شیعه بود و با سرایش شاهنامه ، شناسنامه ملی تاریخی فرهنگی و خاطره ی قومی ایرانی را زنده کرده بود ، مرتد ، زندیق و کافر خواندند و چون بمرد او را در گورستان مسلمانان راه ندادند و می خواستند به جنازه ی او بی احترامی کنند که شبانه توسط سه نفر از دوستان اش در کشتان توس به خاک سپرده شد. ابوالقاسم گرگانی عالم سنی آن دیار بر فردوسی نماز نگزارد چراکه او مدح مجوس گفته است! زکریای قزوینی در «آثارالبلاد»گوید: «**حکی ان الشیخ قطب الدین استاذالغزالی اجتاز علی قبر الفردوسی مع اصحابه ، فقال بعضهم : «نزور الفردوسی » فقال الشیخ : « دعه ! فانه صرف عمره فی مدح المجوس!...»**» = «گفته اند که شیخ قطب الدین استادغزالی با گروهی از یاران اش از گور فردوسی گذشت. یکی از یاران بگفت : به زیارت گور فردوسی شویم! شیخ بگفت : رهایش کن! که او همه ی عمرش را در ستایش زرتشتیان گذرانده است...» (ن.ک : قزوینی/آثارالبلاد ۲۷۹. چاپ خاورشناس المانی وشتنفلد. گتنگن ۱۸۴۸ میلادی) محمد مهدی رضا قلی خان هدایت در « تذکره ی ریاض العارفین» می نویسد : **« گویند که چون جناب حکیم وفات یافت شیخ ابوالقاسم گرگانی فرمود که : «حکیم تمامت عمر خود را صرف مدحت مجوسیه نمود ، من بر وی نماز نگزارم ....»** (ن.ک : تذکره ریاض العارفین ۲۸۲ چاپ رضی واحدی و سهراب زارع)

مولفان و مورخان سنی ایرانی همواره در فضائل تازیان و زبان تازی می نوشتند و به تحقیر میراث ملی و نفی آن می پرداختند (ن.ک: مقاله ی بالا: **تسنن**). و از آنجا که می دانستند اهل بیت پیامبر^(ص) را در کار اشغال ایران دستی نبوده است و تشیع امامیه را پاسدار میراث ملی ایران می دانستند

به ستیز با تشیع می پرداختند و آشکارا از اشغال ایران توسط خلفای عرب دفاع می کردند . نویسندگان سنی ایرانی سده ی ششم هجری در کتاب **فضائح الروافض** (تالیف محرم ۵۵۵ مهشیدی) می نویسند :

" اکنون که روافض (=شیعیان) با مال و ملک اند و علویان با اموال و املاک ، از برکات فتوح عمری است و از آفتاب روشن تر است که هرگز هیچ ، نه در ابتداء اسلام تا با اکنون یک دیه نستند و یک غزاه نکردند ... جهان را ابوبکر و عمر و عثمان گشودند ... علویان را فتحی نبوده است از اول تا به آخر ... بنی امیه و مروانیان اولوالامر بودند ... همه ی شرق و غرب اصحاب سنت دارند ... آنچه عمر کرد ، ده یک آن علی کجا کرد ، آن همه زمین و بلاد گبرکان و ترسایان در دولت خلافت عمر به رای و تدبیر و سیاست او ستند نه در زمان خلافت علی ... فتح دیار گبرکان و دیار کافران در عهد عمر خطاب بود ... فتح های اسلام در عهد ابوبکر و عمر و عثمان و بنی امیه و مروانیان و عباسیان بوده است" ن.ک:قزوینی/النقض ۱۵۰، ۱۴۹، ۱۶۵، ۴۳۸، ۴۴۰، ۴۴۲، ۴۴۶، ۴۵۶.

و در دفاع از جفاکاری سرداران تازی به هنگام اشغال ایران از جمله در قتل عام مردم گرگان رجز می خواندند و می نوشتند :

" ... در خراسان عبدالله بن حازم و قتیبه بن مسلم که سمرقند استند ... چه کردند ، تا مغرب صافی شد (=پاک شد) و کلمه ی اسلام عالی شد و کلمه ی کفر نگون شد ... در این فتوح امیر المومنین علی و فرزندانش کجا بودند که یک ده نه در مشرق و نه در مغرب استند و خود حاضر نبودند و یک علوی در این غزاها اول و آخر نبوده است ... " ن.ک:همان ۱۵۳، ۱۵۲، ۱۴۸، ۱۴۷

و از آنجا که می دانستند پیوند تشیع و میراث ملی ایران ناگسستنی است می نوشتند :

"... و حد دوم این خانه (=تشیع) با گبری (=زرتشتیان) است زیرا هم چنان که گبران به یزدان و اهرمن گویند ... رافضی (=شیعه) همین گوید ... و چنان که گبرکان خود را مولای آل ساسان دانند رافضیان خود را مولای علویان دانند . هم چنان که گبرکان ملک به نسبت و به فر یزدان دانند ، رافضیان خلافت به نسبت و نص گویند به جای فر یزدانی . و هم چنان که گبرکان از همه صحابه ، عمر را دشمن تر دارند ، رافضی عمر را دشمن تر دارد به نسبت گبرکی و هم چنان که گبرکان گویند کی خسرو بنمرد و به آسمان شد و زنده است و به زیر آید و کیش گبرکی تازه کند ، رافضی گوید قائم زنده است بیاید و مذهب رفض را قوت دهد ... " ن.ک:همان ۴۰۷، ۴۰۶

و در تایید سرکوبی نهضت های مقاومت ملی ایران می نوشتند :

"... و آن جماعت که مذهب رفض (=تشیع) نهادند چنان که گفتیم ملحدان بودند، سر به گریبان رفض بر آورده دعوت به رفض کردند ، آن گاه در الحاد کشیدندی و میل شان به کیش گبرکی بود ، کینه ی دین می خواستند از صحابه و تابعین و غازیان اسلام ، و در رسول ، طعن نمی یارستند زدن ، که کس قبول نمی کرد ، در یاران و زنان اش طعن زدند تا بدین ، غمران (=گول خوردگان و ابله هان) را به خود کنند ... و باز چون عهد کریم ملکشاهی (= ملک شاه سلجوقی) بود ، نظام الملک از سر عقیدت اینها آگه بود ، همه را خوار و مهین داشتی ... " ن.ک:همان ۱۴۲، ۱۴۱، ۳۴۷، ۳۴۶

و در ستیز با نفوذ اشرافیت ایرانی شیعه در دستگاه خلافت عربی عباسی در جهت دفاع از فرهنگ ملی ایران و به قدرت رساندن خاندان ایرانی آل بویه می نوشتند :

"... شرح استیلای روافض (=شیعیان) در عهد مقتدر خلیفه از سنه ی ۳۰۵ تا سنه ی ۳۲۳ که مقتدر را بکشتند چنان بود که وزیر مقتدر بوالحسن فرات بود و سلطان خلیفه بودی و مرجع همه ی جهان با درگاه خلافت بودی و این بوالحسن فرات به عوانی و شریری معروف بود و در مذهب رافض چنان بود که به الحاد منسوب اش کردند ... در این پنج سال که او وزیر بود پنهان رسولان به دیلمان می فرستاد و ایشان را (= آل بویه) بر ملک حث می کرد (= بر می انگیخت) ... " ن.ک: همان ۷۹، ۸۸

این نمونه ها نشان می دهد که تسنن در آن نه قرن در ایران ، دل به تازیان و خلافت آنان داشت و در این راه سخت می کوشید .

تا که در آستانه ی سده ی دهم هجری ، خلافت عثمانی که خود را جانشین عباسیان می دانست از یک سو برای بلعیدن ایران دهان گشوده بود و از دیگر سو اقوام بیابان گرد ترک و تاتار در ایران مرکزی و خراسان بزرگ و ازبکان از شمال خراسان داشتند خاک ایران را با توبره می بردند و این نقطه ی اوج فلاکت ایران و ایرانی بود و چیزی به نام استقلال و تمامیت ارضی ایران وجود نداشت .

در اینجا بود که خاطره ی قومی معجزه کرد و نهضت صفویه با تکیه بر فرهنگ ایرانی تشیع قد آراست و فضای تیره و تاریک ایران را روشن کرد و به حاکمیت ملی و تمامیت ارضی ایران پرداخت. به تعبیر دقیق مرحوم ملک الشعرای بهار : **«هرگاه ایرانی سنی می بود اتحاد ملی و استقلال ایران باقی نمانده ایران میان ازبکان و عثمان لوها قسمت شده بود»** (ن.ک: سبک شناسی ۳/۲۵۴).

تا که در گذر پنج قرن، فضای ایران روشنی مطلوب خویش را بازیافت ، فرهنگ ایرانی به رو آمد، شعر و موسیقی و عرفان و ادب ایرانی جایش را باز کرد ، نوروز با حرمت هرچه تمام گرامی داشته شد و نغمه و ترانه های ایرانی در با شکوه ترین جلوه اش در گلهای رنگارنگ خود را نشان داد .

روشنفکران ملی مذهبی ولامذهب ما از مشروطیت به این سو به ویژه در دهه ی چهل و پنجاه خورشیدی به این حقایق بدیهی جاهل بودند و به دلیل آگاهی کاذب و دلخوری سیاسی تیشه به ریشه ی خویش می زدند . آن گونه که امروز در برون مرز فرو مایگانی به مراتب نادان تر از پیشینیان به تشیع ستیزی پرداخته اند . این بیچارگان فرومایه و آلت دست بیگانه نمی دانند که تشیع ستیزی یعنی ایران سوزی . امروز این فرومایگان بی ریشه هم صدا با رسانه های تازی وابسته به حزب بعث و پان عربیست های ناصری، به ایران ستیزی شگفتی دست یازیده اند !

نگارش و نمایش نخست این مقاله : بهمن ماه ۱۳۸۶ خورشیدی/ویرایش و نمایش دوم : مردادماه ۱۳۹۰ خورشیدی

---

(۱) ن.ک: ابن بلخی / فارسنامه ۱۷" پیغمبر ما (صلوات الله و سلامه علیه) بسیار لفظ پارسی دانستی و چند لفظ گفته است که معروف است" و نیز ن.ک: نصر بن محمد سمرقندی / تنبیه الغافلین ۴۷ (چاپ مصر)

پیشینه ی فرهنگی تاریخی و هویتِ ملی!

پرسش:

بسمه تعالی و له الحمد . غرض از مزاحمت عرضه اشعاری است منسوب به یکی از حضرات آیات عظام) مدّ ظلّه العالی (که اخیراً دستاویز فردی معلوم الحال و مجهول الهویه موسوم به "قلی ننه جگرکی" با نام مستعار "حرامک مشیری" در بلاد فرنگ شده تا به مقدسات ملی ایران ناسزاها گوید. از حضرت عالی تقاضای عاجل دارم که پاسخی مناسب و نقدی متناسب از اشعار ذیل به عمل آورید! متن اشعار به قرار ذیل:

ما را ز کورش و کی و جم اعتبار نیست

فخری به داریوش و به اسفندیار نیست

مرده است دور رستم و سیروس و کیقباد

ما را به جاهلیت آن دوره کار نیست

.....

از جاهلیت مجوس نگیریم رسم و راه

.....

پاسخ:

پیشینه ی فرهنگی تاریخی هر ملتی با فرهنگ و تاریخ ، بی گمان و به یقین شناسنامه و پشتوانه ی هویت و ملیت اوست ! بی گمان راز بقا و استقلال ایران در تاریخ چند هزارساله اش، همین پیشینه و پشتوانه ی فرهنگی تاریخی اوست ! چراکه گر جز این بود در پی تازش تازیان ، ایران نیز مانند مصر از بیخ و بن عرب می گردید ! این هویت و ملیت بر دو پایه استوار است «: **اسطوره و تاریخ** ! **«رستم** پهلوان اسطوره ای و مظهر جوانمردی است و **«کورش پارسی** قهرمان تاریخی و مظهر آزاد منشی است ! این، حداقل باورقوم ایرانی است که تاریخ و تحقیق و منطق عام جهانی، آن را به عنوان ارزش های عالی انسانی تایید و تاکید می کند و به رسمیت می شناسد! اسلام نیز این ارزش های انسانی و جهانی را به رسمیت می شناسد . در قرآن کریم از جوانمردی و آزاد منشی انسانی تعریف و تجلیل شده است ، آنجا که در قصص قرآنی از جوانمردان و آزاد منشان اقوام و ملل یاد می کند ؛ از جوانمردان روزگار **«دقیانوس** ، از آزاد منشان روزگار **«فرعون** و **«... ذوالقرنین** » در قرآن کریم مظهر جوانمردی و آزادمنشی انسانی معرفی شده است تا آنجا که بسیاری از مفسران قرآن اورا همان **«کورش پارسی** » دانسته اند ! در کتابی که به تازگی از یک نویسنده ی مسلمان مصری بسیار وفادار به فرهنگ عرب و سامی ترجمه کرده ام ، در دو جا از کورش پارسی یاد کرده که برای خود من شگفت انگیز و غیر قابل انتظار بود ! این نویسنده آقای دکتر **«محمد حسنی مصطفی** » است که کتاب **«قصص القرآن** » ویژه ی نسل جوان را نوشته است . او در باره **«کورش پارسی** می نویسد:

« تاریخ جهان باستان چهارامپراتور بزرگ را به خود دیده است : **ذوالقرنین** که همان **کوروش بزرگ** پادشاه پارس باشد و او مومن بود و نیکوکار و منجی بشریت ... **کوروش پارسی** ، بنیان گذار شاهنشاهی هخامنشی در کشور پارس بود . کوروش بر ساردیس و بابل دست یافت و امپراتوری سامی را در غرب آسیا برانداخت و وارث امپراتوری آشور شد و بر آسیای مرکزی چیره گشت ، تا آنجا که شاهنشاهی هخامنشی همه ی آسیا را شامل شد ! کوروش پارسی شاهنشاه پارس ، بزرگ مردی مهربان و دل سوز انسان بود . او بر هر جا چیره می شد با مردم آن سرزمین با مهربانی و احترام بسیار رفتار می کرد ، مردم مغلوب را در عقاید و آداب شان آزاد می گذاشت ، معابدشان را گرامی می داشت و به آنان آزادی عقیده و رفتار و کردار و پوشاک و خوراک می داد . کوروش پارسی ، شاهنشاه بزرگوار پارس ، به خداوند یکتا ایمان داشت .... در تفسیرهای قرآن آمده که کوروش پارسی همان ذوالقرنین است که در سوره کهف از او به نیکی یاد شده است : «و از تو درباره ذوالقرنین می پرسند ، بگو : به زودی چیزی از او برای شما خواهم خواند . ما در زمین به او مکانتی دادیم و از هر چیزی وسیله ای به او بخشیدیم » ... »

بی گمان دوره ی باستان ایران از **ظهور زرتشت** به این سو را نمی توان «**جاهلیت**» نامید ، چرا که به اعتراف تاریخ ، **زرتشت** آیین یکتاپرستی آورد و دقیقاً به همین دلیل در قرآن کریم به رسمیت شناخته شد و در کنار ادیان یهود و نصارا و صابئان از آن یاد شده (قرآن /سوره حج / آیه ۱۹) (و بدین سان در ردیف «**اهل کتاب**» قرار گرفته است . **آیین زرتشت** در کتب اربعه و منابع روایی و مبانی **فقه شیعه ی امامیه** مورد توجه قرار گرفته و به «**اهل کتاب**» شناخته شده است)^۱ . در این منابع روایاتی از امامان شیعه^۲ (به ویژه از امام علی بن ابی طالب)^۳ نقل شده که آن حضرت **آیین زرتشت را یکتا پرست و زرتشتیان را اهل کتاب معرفی فرموده است**) وسائل الشیعه ۹۸+۹۷/۶ فروغ کافی+۱۶۱/۱ تهذیب ۵۶،۵۷،۵۲+۲/۳۸۱+۱ من لایحضر+۱/۱۷ مجالس+۲۰۶ صدوق/التوحید+۷ شیخ مفید/المقنعه ۴۴ (باوجودی که سنیان و مذاهب چهارگانه تسنن، زرتشتیان را «مشرک» دانسته و می دانند) ن.ک : موسوعه الفقه الاسلامی ۳۳۷-۱۲/۳۳۶)، لیک روایات شیعی که به لحاظ سند و متن قوی و متین است برخی از فقیهان اولیه تسنن را تحت تاثیر قرار داده که ناچار به نقل آن شده ولی به دلیل خوی پان عربیستی و غلبه ی قومیت عربی حاضر به قبول آن نشده اند ! قاضی ابویوسف در کتاب «الخراج» روایتی از امام علی بن ابی طالب^۴ (را نقل کرده که حضرت فرموده : «من به آیین زرتشتیان بس دانا هستم ، ایشان اهل کتاب بوده که آن را همی خوانند و ایشان را علمی (=شریعت و آیینی) (است که به آن عمل کنند)»الخراج ۱۲۸) (و نیز روایتی از امام صادق^۵) نقل می کند که آن حضرت فرمود : از عمر پسر خطاب در باره زرتشتیان پرسیدند و گفتند که ایشان نه یهودند و نه نصارا و نه اهل کتاب ! عمر پسر خطاب ندانست چه کند و امام علی^۶ فرمود : من به ایشان بس دانایم و ایشان اهل کتاب اند . در این هنگام عبدالرحمان پسر عوف برخاست و اعتراف کرد که : گواهی می دهم که رسول خدا^ص (ایشان را اهل کتاب می دانست و با ایشان رفتار با اهل کتاب را داشت!)الخراج ۱۳۰، ۱۲۹، ۱۳۱)

(۱) در فقه شیعه امامیه زرتشتیان اهل کتاب هستند و رعایت حرمت و احترام شان واجب است : ن.ک : مفید/مقنعه : " ان الاصناف الذین وجبت علیهم الجزیه ثلاثه وهم اليهود و النصاری و المجوس " = " ان سه دسته ای که برایشان پرداخت جزیه واجب شده عبارتند از یهود و نصارا و زرتشتیان " + توسی/ تهذیب الاحکام ۴/۱۱۴ . جواز ازدواج با زرتشتیان که اهل کتاب اند : ... عن ابی عبدالله^۷ قال : لا یاس بالرجل ان یتمتع بالمجوسیه . عن الرضا^۸ قال : سألته عن نکاح الیهودیه و النصرانیه ؟ فقال^۹ : لا یاس . فقلت : فمجوسیه / فقال^{۱۰} : لا یاس به ... = " امام صادق فرمود ازدواج با زن زرتشتی جایز است " . " راوی گوید از امام رضا در

بارہ ازدواج با زن یہودی و مسیحی و زرتشتی پرسیدم فرمود جایز است " (ن. ک : توسی / تہذیب الاحکام ۱۱۰۵/۳۱ حدیث ۱۱۰۶/۳۱ + ۱۱۰۷/۳۳ + الاستیصار ۳/۱۴۴+ توسی / همان ۷/۳۰۰ حدیث ۱۲/۱۲۵۴ : " اگر زن فرد زرتشتی مسلمان شد و مرد بر دین خویش باقی بماند عقد درست است و نباید اورا از دارالاسلام به دارالکفر راند ". مقایسه کنید با فقہ وحدیث تسنن /مقالہ ی تسنن در ہمین وبلاگ.

دیدگاه خوانندگان!

بسم الله الرحمن الرحيم

از شما قبول میکنیم که مجوس همان زرتشت است و اهل کتابند ولی آتش پرست بوده اند، به ثنویت اعتقاد داشته اند، مخلوقات حق را به خوب و بد تقسیم میکردند و یزدان را در مقابل اهریمن قرار میدادند. در حالیکه شیطان مخلوق خدای تعالی است. "ان الدین عند الله الاسلام) . . . ۱۸ آل عمران "(که نازل شده خط بطلانی بر اعتبار ادیان سلف در مقابل اسلام کشیده است. گیرم زمان باستان زمان جاهلیت نبوده و زمان مجوسیت مثلا اهل کتاب! بوده حال که باطل شده چه لزومی دارد بر پندار و گفتار و کردار نیک ایشان پافشاری کنیم و چهارشنبه سوری) سوزی (و . . . را ابقا کنیم؟ دین اسلام فرهنگ دارد نیازی به پیروی از آداب و رسوم و فرهنگ گذشته) که چه بسا در تعارض با فرهنگ دین باشد و یا لغو و بی معنی باشد (نیست صیغه و رنگ خدا بهترین صیغه است. دین اسلام در ریزترین شئونات زندگی هم دستوراتی دارد). با کدام پا اول وارد مستراح شویم، کی ها آمیزش بکنیم، نشسته شانه بز نیم، ناخنها را کی بگیریم؟، کی ها و چگونه حجامت بکنیم، در کدام جهت تخی کنیم و هزاران مورد مکروه و مستحب دیگر (و همینها فرهنگ ناب و خدایی اسلام را میسازد که از طرف خالق هستی با سنت نبوی به بشریت ابلاغ شده و ایشان را الگوی حسنه برای جمیع بشریت تا غروب هستی معرفی نموده است فلذا دیگر محلی از اعراب برای فرهنگهای عقب مانده خودمان نمیماند. گیرم رستم نماد شجاعت و جوانمردی و وطن پرستی است ولی فقط پلی بوده در سیستان که فردوسی او را رستم داستان) بله فقط داستان (اگرده است. ما امیرالمومنین، حیدر کرار، غالب کل غالب، کننده در خیبر مولى الموحدين علی ابن ابیطالب را داریم که فضایلش به تقریر و تحریر نگنجد و بعنوان الگوی بیمانند بشریت و همه فضایل اخلاقی است). نیازی به رستم افسانه ای که شرب خمر میکرده و پسرش را با نیرنگ و دغل بازی ناجوانمردانه میکشد و به فردوسی که فرمان شاه را با فرمان یزدان برابر قرار میدهد (چه فرمان یزدان چه فرمان شاه). . . نداریم. (بجای رستم شناسی و اساطیر نامعلوم الهویه شناسی ما علی شناسی میکنیم که به در دنیا و عقبی مان میخورد./ پیام خصوصی /توسط: علی ربانی/ یکشنبه

۲۵ فروردین ۱۳۹۲ ساعت ۱۵:۰۰

هویت ملی!

.

پرسش :

بعد التحیه و الدعاء ، حضرت علامه عالی مقام ، آیه الله فی الارضین مرحوم الحاج سید محمدحسین حسینی طهرانی (اعلی الله مقامه الشریف) (۱۴۱۶-۱۳۴۵ ق) در کتاب مستطاب «نور ملکوت قرآن» در بحث هشتم از مجلد چهارم از صفحه ۱۳۷ تا ۱۸۹ مطالبی مرقوم فرموده اند که الحق نخست موجب اعجاب و سپس سبب استنفار و استنکار این حقیر و تکدر خاطر این فقیر گردید ! مطالب آن حضرت (ع) از هر طریق و از هر جهت مستلزم نقد قوی و نظر صائب است بخصوص که اخیراً توسط مرتدان جاهل و فاسق ملی ناشیانه از طریق بریدالکترونیک به این سو و آن سو فرستاده می شود و سخنان ذیل را به مرحوم مطهری نسبت می دهند ، که اگر به دست مرده و ملاحده ی بی وطن فراری از میهن ، و عمله ی اجانب و مرتزقه ی صهاینه و فرقه ی ضالّه بیفتد ، غوغا بپا کنند و «وا ایرانا» سردهند و آب به آسیاب اهریمن بریزند ! و بالاخص که جناب عالی در این وبلاگ مکرر مرقوم داشته اید که : «تسنن ضد فرهنگ ، هویت ملی و تمامیت ارضی ایران می باشد و تنها تشیع امامیه پاسدار فرهنگ ، هویت ملی ، استقلال و تمامیت ارضی ایران است» . بدین جهت سزاوارست که آن جناب در این صحیفه ی شریفه ی مجازیه ی الکترونیه ، پاسخ لازم را مبذول فرموده حق مطلب را ادا ، صحیح و صواب را بیان فرمایید . جزاکم الله عن الایران خیرا !

۱- حضرت علامه طهرانی (ع) در صفحه ۱۳۷ کتاب مذکور فرموده اند : «... اینها اعراب را طوایف وحشی قلمداد می کنند که : کتابخانه اسکندریه و ایران را سوزاندند و تمدن هارا برانداختند . این گفتاری است که ابداً در تاریخ سندی ندارد و شایعه ای محض است ....».

پاسخ :

بی گمان تلاش مرحوم حضرت علامه ی فقید و اسلاف و اخلاف آن مرحوم در جهت حفظ آبروی مسلمانان و تمدن اسلامی است ! و این تلاش ها کاملاً قابل درک است ! لیک سزد که بدانیم : ۱- عمر پسر خطاب ؛ خلیفه عرب و سپاهیان او در یورش به ایران ، نماینده ی اسلام نبودند تا اقدامات آنان را به حساب آیین اسلام بگذاریم ! ۲- هرکه خلق و خو و سیره ی عمر پسر خطاب را بداند ، کتاب سوزی در ایران و اسکندریه را از او بعید نمی داند ! چراکه آن خلیفه را جهالت و عصبیت و عربیت و صلابت چنان بود که وقتی عربی به کتابی علمی دست یافت و آن را شادمانه به مدینه خدمت خلیفه برد ، خلیفه سخت برتافت و بر او تازیانه نواخت و کتاب را در آتش بسوخت و فرمود : با داشتن قرآن مارا نیازی به کتاب نیست ! و یا آنک که فردی به تفکر و تأمل در قرآن پرداخته از سبب آیات متشابه قرآن پرسیده بود ، خلیفه او را با چوب بزد و زخمی ساخت و زندانی نمود تا که زخمهایش بهبود یافت و دوباره بزد تا زخمی شد و زندانی اش نمود . این وضع چند بار تکرار شد ! هنگامی که سپاهیان مهاجم عمر؛ خلیفه ی عرب به قصد کسب غنائم به ایران تاختند و بر کتابخانه های ایران از جمله کتابخانه ی گندی شاهپور دست یافتند دست نگه داشتند و از خلیفه در مدینه کسب دستور کردند و این عمر پسر خطاب خلیفه ی عرب بود که بفرمود تا کتابها را محو کنند ! ۳- در سراسر دوره ی حضور امامان شیعه (ع) که تشیع جرم و گناه نابخشودنی بود بسیاری از آثار روایی تاریخی اصحاب امامان با برچسب «کتب ضالّه» ، سوخته و نابود می شد تا آنجا که از چهارصد اصل (=کتاب) روایی شیعه امامیه تنها چند کتاب جان سالم بدر برد و همه ی آن آثار در آتش حماقت تسنن بسوخت ! ۴- در

سراسر سده های سوم ، چهارم و پنجم هجری و جنگ های فرقه ای ، بسیاری از کتب و کتابخانه های شیعه امامیه در آتش حماقت تسنن بسوخت که برجسته ترین آنها در آتش سوختن کتابخانه مهم و معتبر مرحوم شیخ توسی است !^۵-وجود «باب احراق کتب ضاله» در فقه مذاهب نشان از پیشینه ی تاریخی این کتاب کتاب سوزی ها دارد !

۲-حضرت علامه طهرانی^(۶) در صفحه ۱۴۶-۱۴۵ کتاب مذکور فرموده اند : « این همه سر و صدا برای عظمت فردوسی و جشنواره و هزاره و ساختن مقبره و دعوت خارجیان از تمام کشورها برای احیاء شاهنامه و تجلیل و تکریم از این مرد خاسر زیان برده ی تهیدست برای چیست؟! برای آن است که در برابر لغت قرآن و زبان عرب که زبان اسلام و زبان رسول الله است ، سی سال عمرخود را به عشق دینارهای سلطان محمود غزنوی به باد داده و شاهنامه ی افسانه ای را گرد آورده است ... فردوسی با شاهنامه افسانه ای خود که کتاب شعر (یعنی تخیلات و پندارهای شاعرانه) است خواست باطلی را در مقابل قرآن علم کند و موهومی را در برابر یقین بر سر پا دارد و خداوند وی را به جزای خودش در دنیا رسانید و از عاقبتش در آخرت خبر نداریم ... ما در زمان خود هرکس را دیدیم که خواست عجم را در برابر اسلام علم کند و لغت پارسی را در برابر قرآن بنهد با ذلت و مسکنتی عجیب جان داده است . فاعتبروا یا اولی الابصار !» .

پاسخ :

اصولا ستیز یا ناخرسندی یک ایرانی مسلمان از فردوسی و شاهنامه ناشی از عرب زدگی محض است لیک ساحت قدس حضرت علامه ی فقید^(۷) از این بلیه پاک و بدور است چراکه خود فرموده اند : « ما ایدا علاقه ای به عرب از جهت عروبت نداریم » . بنا براین سخنان حضرت علامه ی فقید^(۷) درباره ی فردوسی و شاهنامه را باید مصداق بارز کلام مولا علی^(ع) در نهج البلاغه دانست که در توصیف پیروان گزافه گویش فرمود : « محبّ غال » (= دوستدار گزافه گو). بی گمان حضرت علامه ی فقید دانای به تاریخ بوده اند لیک شگفتا از داوری آن حضرت در حق فردوسی و شاهنامه ! چراکه فردوسی شیعی پیش از هرچیز برای ملت اش به تبرئه ی اسلام از زندان اتهام کودتاچیان سقیفه و خلیفگان تبهکار اموی عباسی پرداخته و هرگز به نژاد و زبان و فرهنگ اقوام نتاخته بلکه تنها پرده از کردار اشغالگران تازی و ترک برداشته و از ستم مضاعف اشغالگران عرب یادکرده که در آغاز ، شعار وعده ی آزادی و عدالت و رفاه و برادری و برابری می دادند :

زجنى سخن گفت و وز آدمى زگفتار پیغمبر هاشمى

ز توحید و قرآن و وعد و وعید ز تایید و وز رسم های جدید

لیک در پی اشغال و استقرار ، دمار از روزگار مردم ایران برآوردند و چنان ستمی روا داشتند که در پیشینه ی تاریخی ایران بی مانند بود ! فردوسی هرگز در اندیشه مقابله با قرآن نبوده و در سراسر شاهنامه چنین ادعا یا اتهامی وجود ندارد! حضرت علامه ی فقید^(۷) که دانای به قرآن بوده اند بنا به نص آیه شریفه ی : « یا ایها الناس ! انا خلقناکم من ذکر و انثی و جعلناکم شعوبا و قبائل لتعارفوا...»

ذات باری تعالی پس از خلق خلاق ، جعل ملیت و هویت (=زبان و فرهنگ) اقوام و ملل را فرموده و آن هارا به رسمیت شناخته تا شناخت متقابل معارف امم و ملل حاصل آید ! فردوسی با الهام از این آیت ربانی و درهمین راستا به تبیین و تدوین و تعریف هویت ملی و احیای زبان قومش پرداخته تا تراکم تحریف و تحقیر اشغالگران را یک سو زند و شخصیت حقیقی و حقوقی قومش را اثبات نماید !

۳- حضرت علامه طهرانی^(ع) در صفحه ۱۵۳-۱۵۴ کتاب مذکور فرموده اند : « ایرانیان می دیدند که سربازان اسلام مردمی صادق و امین و از روی هدفهای روشن و ایمان و اعتقاد کاملشان به رسالت تاریخی شان و اطمینان کامل به صحت هدف و مأموریت ، اعم از اینکه بکشند یا کشته شوند ، و اعتقاد عمیقشان به خداوند واحد و روز جزا جنگ می کنند ..... اینها را ایرانیان می دیدند و می شنیدند و فریفته و جان باخته می شدند و از طوع و رغبت ایمان می آوردند ... ».

پاسخ :

شگفتا از حضرت علامه ی فقید^(ع) که سپاهیان سقیفه را «سربازان اسلام» معرفی فرموده و شگفت تر آن که چپاول گران را «امین و صادق» توصیف کرده اند ! تعاریف و اوصافی که هیچ یک از مورخان و محققان به سپاهیان سقیفه نداده اند بلکه به سرزنش رفتار و نکوهش کردارشان پرداخته اند! بجز اشرافیت اقتصادی و بقایای رژیم ساسانی که صاحبان ثروت و مالکان بزرگ املاک و دیه ها و دستکرت ها بودند و با اشغالگران همدست شدند، اگر بخش هایی از توده های ایرانی شیفته ی شعارها و فریفته ی آزادی و عدالت و برابری و برادری موعود شده به اشغالگران روی می آوردند ، زان پس که رفتار و کردارشان را می دیدند پای پس می کشیدند و دچار کیفر ارتداد می گشتند ! همین واقعیت ها بود که داستان اشغال کامل ایران نزدیک به دوسده به درازا کشید و در بخش هایی از ایران بزرگ مقاومت توده ها تا سده ی سوم هجری ادامه داشت !

۴- حضرت علامه طهرانی^(ع) در صفحه ۱۶۴-۱۶۳ و ۱۷۱-۱۷۴ کتاب مذکور فرموده اند : « ... بر مسلمین واجب است زبان عربی را زنده نگهدارند زیرا زبان قرآن است و زنده بودن آن به گسترش آن در محاورات عمومی و تکلم و گفتگو به آن و نوشتن کتب و نامه ها و تدریس رسمی و قوی آن در مدارس بلکه در کودکانها بلکه در خانواده ها و سخن گفتن با مادران است و هرچه از لغات عرب بیشتر در لغتهایشان داخل کنند لسانشان را به زبان قرآن نزدیکتر کرده اند و هرچه از لغات غیر عرب اعم از باستانی خود و یا از لغات اجنبی داخل زبانشان نمایند ، بیشتر از این مرحله دور افتاده اند . و محصل مطلب آنکه بواسطه تکلم در محاورت و روی آوردن به قواعد عربی و حفظ لغات باید به مرحله ای برسند که خود بتوانند به عربی سخن گویند خواه زبان اول و مادری آنها عربی باشد خواه نباشد .... در صورت امکان باید در مرحله اول زبان مادری را عربی قرار دهد که غنی ترین زبانهاست و از زبان فارسی فعلی شیرین تر و قوی تر است.... راه این مطلب آنست که : در مرحله اول زبان عربی را زبان دوم گردانیم یعنی با کثرت استعمال لغات عرب و دور داشته لغات فارسی و غیر عربی ، اولاً زبان همه مردم را به عربی گفتن آشنا کنیم بطوریکه همه مردان و زنان بتوانند به عربی مذاکره و گفتگو کنند و سپس در مرحله دوم به مردان و زنان بگوییم : دیگر از این به بعد با اطفال خودتان که می خواهند زبان باز کنند با عربی گفتگو کنید ..... اگر قدرت و نیرومندی اسلام در اثر اسلام و تعهد

علمای ایران باشد ، در صورت عربی بودن زبان مردم ایران ، آیا این قدرت و نیرومندی افزون نمیگردد؟! » .

پاسخ :

این بخش از سخنان حضرت علامه ی فقید نیز مصداق بارز «مُحِبّ غال» است! و گر نه آن فقید سعید به یقین می دانستند که نخبگان علم و ادب ایرانی از همان آغاز، حساب اسلام و زبان عربی را از رفتار و کردار اعراب جدا کردند ! نخست برآن شدند تا الفبای نارسا و دست و پاگیر پهلوی ساسانی را کنار بگذارند و الفبای زبان عربی را الفبای زبان ملی و مادری خویش کنند و کردند ! آنگاه درعین وفاداری به زبان ملی و مادری خویش ، ادبیات عرب را در صرف و نحو ومعانی و بیان و بدیع پی ریختند و سرانجام آن را تدوین و تالیف کردند .عالم و ادیب نامدار ایرانی عمروبن عثمان بن قنبر(زاده ی بیضای فارس) معروف به «سیبویه» (مرگ ۱۸۰ هجری) کتاب مشهور و معروف « الکتاب» را در سال ۱۶۰ هجری تالیف کرد ! و این نخستین کتاب علمی و آکادمیک ، بر اساس اصول زبان شناسی در ادبیات عرب بود ^(۱)! حضرت علامه ی فقید به یقین می دانستند که نسل نخست تا سوم محدثان ، فقیهان ، متکلمان ، مفسران ، مورخان اسلام ، و در همه ی علوم و فنون ایرانیان بودند ! آن فقید سعید می دانستند که بیشترمولفان کتب صحاح ششگانه ی تسنن و مولفان کتب چهارگانه ی شیعه امامیه (یعنی مهم ترین و اصلی ترین منابع روایی فقهی مذاهب اسلامی)ایرانی بودند ! نهضت ترجمه که ظلیعه ی تمدن و فرهنگ اسلامی بشمار می رود در کف با کفایت ایرانیان بود و همه ی مترجمان زبر دست و چیره از زبان های یونانی و ایرانی و هندی و سریانی و آرامی و...ایرانی بودند ! تا آنجا که اگر ایرانیان و نبوغ ایرانی نبود اسلام در همان قالب های نخستین اش منجمد و در شنزارهای جزیره متوقف می شد ! نخبگان علم و ادب ایرانی از همان آغاز تا کنون در گفتار و نوشتار به زبان عربی مسلط و در فصاحت و بلاغت این زبان ،رشک و حیرت ادبای عرب را بر انگیخته اند ! جاحظ(مرگ۲۵۵ هجری)برجسته ترین خطیب و مولف عرب از چیرگی ایرانیان به زبان عربی و فصاحت و بلاغت شان در شگفت بود و از این که می دید نخبگان علم و ادب ایرانی در محافل علمی و ادبی به دو زبان عربی و فارسی بس بلیغ و فصیح سخن می گویند مدهوش می گردید ! ایرانیان زبان عربی را پروردند و با جان و دل آن را گرامی داشتند و بهترین آثار فقهی کلامی عرفانی علمی و هنری خویش را به این زبان رسا و نیرومند می نوشتند و اصولا زبان علمی ایرانیان مسلمان و حتی نامسلمان ، زبان عربی بود!و اکنون نیزهیچ ایرانی مسلمان عالم و ادیب در رسایی و توانایی و زیبایی زبان عربی تردیدی ندارد در عین حال که به زبان ملی و مادری خویش سخت وفادار است ! بی گمان زبان عربی نقش مادر را برای زبان فارسی دارد و در گذر زمان واژگان بسیاری از زبان عربی به زبان فارسی راه یافته است واصولا هرفرد عامی و عادی و ادیب و عالم ایرانی باید زبان عربی را دانسته باشد تا زبان فارسی را بداند به ویژه اگر استاد زبان وادبیات فارسی باشد و گر نه بی سواد است و از نوشتن نامه ای ساده ناتوان می باشد!واقعیتی که امروز در همه ی عرصه های رسمی و غیر رسمی مشهود است ! آیا همین کافی نیست؟!

۵- حضرت علامه طهرانی (ع) در صفحه ۱۷۵-۱۷۴ کتاب مذکور فرموده اند : « عجیب است از مرحوم شهید مطهری رحمه الله علیه که گفته اند : « اگر زبان فارسی از میان رفته بود ما امروز آثار گرانبها و شاهکارهای اسلامی ارزنده ای همچون مثنوی و گلستان و دیوان حافظ و نظامی و صدها اثر زیبای دیگر نداشتیم ... » پاسخ آنستکه : اگر با از بین رفتن زبان فارسی ، خود ملای رومی و سعدی و حافظ و نظامی هم از بین رفته بودند مطلب همینطور بود که افاده نموده اند ، ولی با وجود زندگی و حیات این بزرگان ، و غوطه ورشدن در ادبیات عرب و ساختن و پرداختن مثنوی و گلستان و دیوان حافظ و نظامی به لسان عرب ، می دانید چه غوغایی برپا شده بود ؟!..... مگر مقامات حریری و بدیع الزمان همدانی در عربی به پای گلستان نمی رسد ؟ حالا شما ملای رومی و سعدی و حافظ و نظامی را از جهت قریحه و استعداد فرضا بالاتر بدانید ، این اعلام و بزرگان بالاتر اگر قریحه و استعداد خود را در زبان عربی مصرف می کردند و مثنویها و گلستانها و دیوانهای حافظ و نظامی قوی تر و لطیف تر و عظیم تر تحویل می دادند ، شاهکارهای دلپذیرتر بوجود نمی آوردند؟!..... » .

پاسخ :

باید به عرض علامه ی فقید رساند که مرحوم علامه ی شهید درست فرموده اند و پاسخ علامه ی فقید به علامه ی شهید باز مصداق بارز «محب غال» است و نادیده گرفتن مصداق و مفهوم آیه ی شریفه ی «... و جعلناکم شعوبا و قبائل لتعارفوا...» یعنی نادیده گرفتن یا انکار « جعل ملیت و هویت ملی زبانی فرهنگی اقوام و ملل از سوی حضرت باری تعالی ». و شگفتا از استدلال علامه ی فقید که برآستی چنین ادراک و استدلالی در شان علمی آن علامه ی عالیقدر نبوده و نیست ! به یقین علامه ی فقید می دانستند که شاهکارهای ادبی عرفانی هر قوم و ملت ، برآمده از فرهنگ ، زبان و ادبیات آن قوم و ملت است و ریشه و پیشینه در خاطره ی قومی و جهان بینی اساطیری تاریخی آن قوم دارد ! آیین حنیف و شریف اسلام به ویژه اسلام شیعی به مثابه قلمه ی جوان و شاداب و نیرومندی بود که در دل درخت کهن سال و سترون چند هزارساله ی فرهنگ ایران پیوند یافت و آن را به برگ و بار رساند که فرایند آن گلستانی از گل های رنگارنگ و بوستانی از میوه های خوش آب و رنگ است و گل ها و میوه های سرسبز آن : فردوسی ، خیام ، مولوی ، سعدی و حافظ اند ! پنج اقلیم هویت و حضور ، و در مجموع جهان بینی نوین ایرانی اسلامی را پدید آوردند ! بی گمان اگر این نخبگان ادب و عرفان ایرانی ، عرب می شدند چیزی در حد «سبعه ی معلقه» می سرودند !

۶- حضرت علامه طهرانی (ع) در صفحه ۱۸۴ کتاب مذکور فرموده اند : « ما ابداء علاقه ای به عرب از جهت عروبت نداریم ، اینها همه برای اسلام است ، برای قرآن است .... » .

پاسخ :

بی گمان اگر این سخنان از جهت عروبت بود ، علامه ی فقید مصداق بارز عرب زدگی بودند لیک
خدای را سپاس که ساحت ایشان از این بلیه و پلیدی پاک بوده است ! بنا براین سخنان حضرت علامه
ی فقید مصداق بارز کلام علوی « محب غال = شیعه ی غالی یا گزافه گو) است .^(۲)

(۱) در کتاب مراتب النحویین /تالیف ۳۲۰ مهشیدی(=قمری) آمده است : « درمیان اهل ادب در گذشته و حال کسی مانند سیبویه نبوده و نیست . عمرو پسر قنبر معروف به سیبویه داناترین کس به دانش نحو است . سیبویه در نحو کتابی نوشت که مردم آن را "قرآن نحو" نامیدند ....» ن.ک : مراتب النحویین ۶۵.

(۲) در پاسخ به یاهو گویانی در درون و برون مرز که فقط به چنین سخنانی بسیار کمیاب می چسبند و یاهو می گویند ، خوب است بدانند که درحوزه های علمیه ی شیعه ی امامیه و در میان روحانیت اصیل ایران بزرگانی گرانمایه هم هستند که این گوته حریم و ساحت فردوسی را گرامی می دارند و خدمات ملی و دینی فردوسی را ارج می نهند : « حاج شیخ جواد مروی (دام ظلّه) در درس خارج فقه مطالبی در رابطه با برخی از شعرای آیینی پارسی گوی بیان کردند که به نقل آن در این جا می پردازم : شاعران جان-برکف ..... برای نمونه به دو شاعر از این شاعران اشاره می کنیم: حکیم ابو القاسم فردوسی یکی از مطالبی که کاملاً مرزبندی بین شیعه و اهل سنت است بحث رؤیت خداست. حکیم فردوسی شاعر فارسی بلند آوازه را از همی حقوقش محروم کردند به خاطر فقط یک شعر. وقتی فردوسی شاهنامه را به سلطان محمود غزنوی تقدیم کرد، اطرافیان سلطان محمود در شاهنامه جستجو کردند و به سلطان گفتند: فردوسی از اهل سنت نیست. گفت: چرا؟ گفتند: فردوسی در شعری چنین گفته است: به بینندگان آفریننده را/ نبینی مرنجان تو بیننده را/سلطان محمود جایزه ی بزرگی را که قرار بود به فردوسی بدهد از او دریغ کرد و فردوسی هم قصیده ی مفصلی در این رابطه گفت و در ابتدای شاهنامه ی خود قرار داد: ای شاه محمود کشورگشای/ز کس گر نترسی بترس از خدای/مرا غمز کردند کان بد سخن/به مهر نبی و علی شد کهن/منم بنده ی هر دو تا رستخیز/اگر شه کند پیکرم ریز/ریز/من از مهر این هر دو شه نگذرم/اگر تیغ شه بگذرد بر سرم/منم بنده ی اهل بیت نبی/ستاینده ی خاک پای وصی/گرت زین بد آید گناه من است/چنین است و این رسم و راه من است/بدین زاده ام هم بدین بگذرم/چنان دان که خاک در حیدرم/ ابا دیگران مرا کار نیست.....اگر کسی صلابت شاه محمود را در تاریخ خوانده باشد و این عمل فردوسی را بدانند به پایهی شجاعت این مرد واقف می شود. فردوسی از مفاخری است که باید با قصد قربت به زیارت او رفت. او مرد بزرگی بود که دینش را به خاطر تقرب به سلاطین از دست نداد و با شجاعت از مکتبش دفاع کرد. » ن . ک : <http://farohani.persianblog.ir/post/44/>

دیدگاه خوانندگان!

بسم الله الرحمن الرحيم
السلام علی اهله

بسمه جلت اسمائه ، در پستی که گذاشته اید شما خود گرفتار محبتی که باعث گزافه گویی و غلو است شده اید و عجیب است که این مسئله را به آن عارف کامل فقید اعلی الله نفسه الزکیه نسبت داده اید. قرآن قبایل و شعوب را فقط و فقط برای شناخته شدن ابنای بشر از همدیگر عنوان نموده است نه اینکه بقول سخیف جنابعالی "به رسمیت شناخته" باشد. چیزهایی که مرحوم علامه عنوان نموده با نگرشی اخروی عنوان شده و روح تسلیم شده آن عالم عامل ربانی در برابر اسلام را نشان میدهد یعنی نگرش ایشان به زبان بعنوان وسیله ارتباطی است پس چه بهتر که وسیله ما با وسیله ای که خداوند متعال با آن با خلقتش سخن گفته یکی باشد. در مورد تک تک سوالاتی که به زعم خویش آنها را پاسخ داده اید لازم است توضیحاتی را به عرض برسانم:

اول اینکه نوشته اید احتراق کتب فرقه امامیه به دست اهل تسنن بوده است در حالی که این امر به دست خلفای ظلم و جور یعنی بنی امیه و بنی عباس لعنت الله علیهم اجمعین بوده است نه به دست اهل تسنن. و اگر هم اسمی از اهل تسنن در این بین موجود است صرفاً به خاطر موضع گیری در قبال تشیع است نه اینکه راوی حقیقتی باشد. در رابطه با باب احتراق کتب فرق ضاله اطلاعاتی ندارم و لذا در باره آن نیز با شما بحث نمیکنم. عمر در ماجرای حمله به ایران نماینده اسلام

است و هر سخنی که در باب مخالفت با عمر ابن خطاب ، اعراب ، آداب و رسوم کهن و باستان ایرانیان و غیره و ذلک ایراد می شود صرفاً در جهت مخالفت با دین مبین اسلام است. چه اینکه حضرت علی (ع) نیز در جنگ ایران و اعراب مشاوره جنگی داده است. ایرانیان کافر ذمی بودند و اعراب مسلمان. ضمناً در رابطه با حمله اعراب باید بگویم در روابط دیپلماتی رد کردن پیشنهاد صلح تفاوتی با اعلان جنگ ندارد. پاره کردن نامه حضرت محمد مصطفی صلی الله علیه و آله وسلم توسط خسرو پرویز ملعون در مرحله اول و نوشتن نامه به حاکم یمن مبنی بر اینکه سر پیامبر مبارک اسلام را به حضور خسرو پرویز ببرد در مرحله ثانی دو اعلان جنگ از طرف ایرانیان بود بنابراین اعراب ادله کافی و وافی برای حمله به ایران را داشتند. در باره تجاوزات اعراب و جنایات و خونریزی های موهومی که در کتب پان فارسیست ها آمده باید بگویم که اکاذیبی بیش نبوده است. همانند نگرش هر کشور مغلوبی به سران کشور غالب ایرانیان در این مورد دچار چنین خطایی شده اند. همانند نگرش هندی ها به نادر شاه یا ما ایرانی ها به اسکندر و چنگیز و تیمور و ... ابومسلم خراسانی درست ۱۰۰ سال پس از حمله اعراب به ایران ، خلفای بنی امیه و در اصطلاح عالم اعراب را شکست داد. اما ایرانی ها به محض رهایی از بند اعراب به پیشینه خود یعنی آیین شرک آلود زرتشتی که حاوی مفاهیم غیر الهی همانند ثنویت بود بازنگشتند بلکه همچنان مسلمان باقی ماندند. لابد در جواب می گوئید همه ی زرتشتی ها مرده بودند یا چه میدانم همه به اجبار مسلمان شده بودند. حال آنکه همین الان نیز گفتار نیک ، پندار نیک ، کردار نیک چماقی در دست قومی ره از عالم عصیبت به عالم معنی نبرده می باشد. و گردنبد فروهر را نماد خدا می دانند. در مورد زبان عربی باید بگویم که افتخار به آداب و رسوم و سنن گذشته دارای هیچ گونه فایده و پشتوانه دینی نیست. ملاک ارزش از دیدگاه حضرت حق تقوا است نه چیز دیگر. اسلام به هیچ عنوان هیچ قومی را بر قوم دیگری برتری نداده است مگر به شرط تقوا. آنچه که مهم است مرزهای جغرافیایی یا چه می دانم تاریخ و تمدن ملل مختلف نیست بلکه دین و اعتقاد است. الان شیعه پاکستانی ، عراقی ، بحرینی ، لبنانی ، عربستانی و ... با شیعه ایرانی کاملاً یکسان و برابر است و نباید هیچ تفوقی در این مسئله برای ایرانی یا غیر ایرانی قائل شویم. زبان عربی ، زبان قرآن است برای اینکه عضوی از جامعه قرآنی شویم لازم است که این زبان را یاد بگیریم و رسمی بودن این زبان چه به لحاظ برتری دستوری و ادبیاتی نسبت به هر زبان دیگری من جمله فارسی و چه به لحاظ اتحاد با ملل اسلامی از اوجب واجبات است. جای ننگ و عار است که ملل کفر زبان انگلیسی را به عنوان زبان واحد خود انتخاب کرده اند و افکار و عقاید باطل خود را با آن گسترش میدهند و بچه مسلمان رفتن به زبانسرا را از ضروریات عصر حاضر میدانند ولی وقتی یک آیه برایش تلاوت می شود پشت سرش باید ترجمه ناقص و نارسای فارسی هم بیاید تا مثلاً فکر کند که فهمیده است که این آیه چه چیزی میخواید بگوید. ضمناً نوشته اید که اگر ایرانی ها نبودند اسلام در سنزارهای جزیره منجمد می شد. بگوئید ببینم این ایرانی ها که قبل از اسلام هم بوده اند چه گلی بر تمدن کشور خودشان زده اند؟ چرا دین زرتشت را شکوفا نکردند؟ انوشیروان شما تحصیل را برای فرزندان غیر اشرافی ممنوع کرده بود ولی این اسلام بود که با اشاعه علم و ادب در اقصا نقاط قلمرو بزرگش باعث شکوفا شدن استعدادهای مختلف در سراسر قلمروش (نه فقط ایران) شده است. شعرای بزرگی چون سنایی ، مولانا ، سعدی ، حافظ و غیره همگی در مکتب قرآن و اسلام به چنین افراد بزرگی تبدیل شده اند نه اینکه صرف ایرانی بودن امتیازی محسوب شود. همه ی اندیشمندان بزرگ ایران بعد از اسلام یا به منصفه ظهور گذاشته اند. جابر ابن حیان ، فارابی ، ابوعلی سینا ، و هزاران نمونه دیگر نشانگر این قدرت قرآن و اسلام است. از امثال این اندیشمندان زیاد نه ، فقط ۱۰ نفر که شهرت جهانی دارند برای ما لیست کنید تا بدانیم ایران باستان چه کسانی را به دنیا تحویل داده و ایران بعد از اسلام چه گوهرهای کمیابی را به عرصه نمایش گذاشته است. در مورد مرحوم علامه گفته اید ایشان محب غال است. واقعاً مایه بسی تاسف و تأثر است که به مقامی چنین شامخ توهینی به این بزرگی روا داشته شده است. سنگ بدگوهر اگر کاسه زرین بشکست / قیمت سنگ نیفزاید و زر کم نشود یا به تعبیر مرحوم استاد شهریار : هر بزرگی که به فضل و به هنر گشت بزرگ/نشود خرد به بد گفتن بهمان وفلان شما چطور به خود جرئت می دهید که امثال کسانی (همچون شیخ مروی) را که حتی به درجه اجتهاد هم نرسیده اند با دانشمند فحیمی همچون علامه طهرانی نور الله تعالی مرقده الشریف مقایسه کنید؟ شمایی که مخالفت با فردوسی را نمادی از عرب زدگی می دانید باید بگویم مخالفت با اسلام و اعراب و عربی و هر آنچه به این دین مربوط می شود همانند همان جاهلیت اعرابی است که اسلام با برچیدن آن کار خود را شروع کرد. روح تمدن اسلامی همواره زنده است و هرگز قومیت و زبان و رنگ و نژاد و این اباطیل را بر نمیتابد. این حرکت شما مثل افتخار یک نفر به روند بودن کد ملیش در مقابل دیگر هم وطنانش می باشد. والسلام علی من اتبع الهدی.

سجاد علوی سولدوزی

دوم جمادی الثانی سنه ۱۴۳۴ هجری قمری.

تعریف هویت ملی!

پرسش :

با درود و شادباش های نوروزی ! در سه دهه گذشته ، موضوع "هویت ملی" دغدغه یا دل مشغولی بسیاری از روشنفکران و نخبگان ایرانی گشته و جای گسترده ای را در عرصه اندیشه و فرهنگ گرفته و هرکسی از بهر و گمان خویش در معنا و مفهوم و جغرافیای هویت ملی سخنانی گفته و می گوید . در این نوشتارها و گفتارها غرض و مرض های روشنفکری- ماتریالیستی - ناسیونالیستی و دیدگاه های باستانگرایانه افراطی و کور نیز به چشم می خورد ! صاحبان این دیدگاه ها می کوشند تا از آب گل آلود موجود ماهی بگیرند و نسل جوان ناآگاه را در دام اندازند ! چه خوب است که در وبلاگ "ایران شناسی" به بحران هویت ملی پرداخته شود که مثلاً : ۱- آیا برای " ایرانی بودن "، زادن در جغرافیای طبیعی ایران کافی است ؟ ۲- معنا و مفهوم و مصداق هویت ملی چیست ؟ آیا " هویت ملی " ریشه و سرچشمه در " فرهنگ " دارد ؟ یعنی آیا در فرهنگ ملی ، هویت ملی شکل میگیرد؟ یا که در جغرافیای طبیعی ایران ؟ عناصر سازنده هویت ملی چیست ؟

۱- آیا برای " ایرانی بودن "، زادن در جغرافیای طبیعی ایران کافی است ؟

پاسخ : شرط لازم هست ولی شرط کافی یا جامع و مانع نیست ! درست مانند زادن نوزادی که از مادر بزاید لیک در آغوش مهر و محبت مادرپرورد و شیریه ی جان مادر را نمکد و زبان و فرهنگ مادری را نداند و با آن احساس خویشاوندی روحی روانی عاطفی نکند! بیگانه پسند و بیگانه پذیر باشد ! پستان هر بیگانه ای را بگیرد و بجوشد و در دامن هر بیگانه ای رشد کند ، در فرهنگ هر بیگانه ای پرورده شود و سرانجام خادم بیگانه و خائن مام میهن گردد ! برای دریافت این حقیقت تنها کافی است شرح حال انتقادی رجال علمی فرهنگی سیاسی خائن به ایران را از آغاز تا کنون بکاوید و بیژوهید! سوگمندان درخواهید یافت که اینان چنین سرنوشتی داشته اند ! خواهید دید که اینان شناسنامه ی ایرانی داشته و دارند اما با اندیشه ، فرهنگ ، جهان بینی ، گوهرشریف و روح لطیف ایرانی بیگانه بوده ! پرورده ، دست آموز ، دل بسته ، دلباخته ، سرسپرده ی فکر و فرهنگ و سیاست بیگانه بوده و هستند !

۲- معنا و مفهوم و مصداق هویت ملی چیست ؟

پاسخ : همان خلق و خو ، مهر و محبت ، زبان و فرهنگ و حرمت مادری ! همان گوهر، روح ، اندیشه ، خاطره ی قومی هزاره ها و جهان بینی ایرانی ! همان ریشه های ژرف اساطیری و پیشینه ی بلند تاریخی! همان سرشت آیینی و روح عرفانی! همان حضور همواره در اقلیم پنجگانه ی هویت است ؛ در اقلیم فردوسی ، اقلیم خیام ، اقلیم مولوی ، اقلیم سعدی و اقلیم حافظ که در مجموع ، قلمرو هویت ایرانی را تشکیل می دهند ! جغرافیای ایران "ظرف" است و فرهنگ ایران "مظروف" و ارزش هر ظرفی به مظروف آن است ! ارزش های فرهنگ ملی مظروف و محتوای این ظرف است ، هرچه «محتوا و مظروف» گرانبه تر و پربارتر باشد ، هویت ملی بیشتر وزین ، سنگین ، شکوفا و رخشان است! هویت ملی در چنین نگاهی « وزن مخصوص » یا « گرانیگاه» ایرانیست ! با توجه به جغرافیای رنگارنگ انسانی ایران ، بی گمان «وزن مخصوص» هر فرد یا هر قوم و قبیله ای که به این قلمرو مرزمند نزدیک تر یا در آن حضوری پررنگ تر داشته باشد رقم می خورد و شکل می گیرد

! و هر فرد یا قوم و قبیله ای که با فرهنگ ملی نا آشنا و بیگانه یا از آن بدور باشد ، بی هویت، فرومایه و انیرانی است هرچند که شناسنامه ی ایرانی داشته باشد!

۳- آیا " هویت ملی " ریشه و سرچشمه در " فرهنگ " دارد؟

پاسخ : بی گمان چنین است ! هویت ملی ریشه در خاک دارد و فرهنگ ملی ، خاک و بذر و آب و کود هویت ملی است !

۴- آیا در فرهنگ ملی ، هویت ملی شکل می گیرد؟ یا که در جغرافیای طبیعی ایران ؟

پاسخ : جغرافیای طبیعی ، ظرف یا حصار باغ است و فرهنگ ملی ، مظهر و آب و بذر و کود !

۵- عناصر کلی سازنده هویت ملی چیست ؟

پاسخ : ۱- ابزار و محتوای زبان فارسی ، ۲- ودایع واجد تفکراساطیری آیینی تاریخی ، ۳- آیین ها و آداب و سننی که خاطره قومی هزاره ها را در خود دارند !

پرسش:

۱ -خاطره ی قومی و ودایع قومی چیست ؟ ۲- چرا ایرانیان اسلام را پذیرفتند و آیا به زور مسلمان شدند ؟ ۳- هویت و عناصر آن چیست ؟ ۴- آیا اسلام عنصر بنیادین هویت ملی است؟ ۵- آیا اسلام را می توان از هویت ملی نادیده گرفت؟ ۶ -درباب هویت ملی برخی از سه هویت یا سه عنصر هویتی نام می برند: هویت ملی ، هویت دینی و هویت مدرن . حاج فرج دباغ با نام مستعار سروش و داریوش شایگان به این مقوله پرداخته اند. شایگان به این نتیجه رسیده که هویت امروزی ما هویتی چهل تکه است و در توجیه این چند پارگی هویت ، کتابی نیز نوشته و به همین نام چاپ کرده است . آیا می شود به " اعتباری بودن یا قراردادی بودن هویت " باور داشت ؟ ۷ -آیا سکتاریسم یا فرقه گرایی با هویت و وحدت ملی و تمامیت ارضی ایران در طول تاریخ بلند این سرزمین سازگار بوده است ؟

*****

پرسش و پاسخ زیر : نگارش : ۲ اردی بهشت ۱۳۸۹ خورشیدی / ویرایش : ۲۱ فروردین ۱۳۹۱ خورشیدی

پرسش : ۱

-خاطره ی قومی و ودایع قومی چیست ؟

پاسخ : ۱-منظور از « خاطره ی قومی » همان «*Archetype*» یا « صورت اَزلی » است که عبارت است از : **صُورخیال**، باورها و تصاویر موروثی روحی روانی ناشی از هزاران سال آزمون های پیاپی نیاکان یک قوم در گذر تاریخ و روند تکامل اندیشه و فرهنگ جمعی آن قوم! بنا براین : **خاطره ی**

قومی ؛ مجموعه ای است از یادها ، آیین ها ، آموزه ها و درس هایی که یک قوم در تاریخ تکامل خویش آموخته و باید به یاد داشته باشد تا احساس هویت کند . **ودایع قومی** : مجموعه ای است از میراث های فکری فرهنگی آیینی نیاکان یک قوم که پشتوانه ی خاطره ی قومی است و عناصر هویت ملی را می سازد!

پرسش : ۲ - چرا ایرانیان اسلام را پذیرفتند و آیا به زور مسلمان شدند ؟

پاسخ : ۲ - حقیقت این است که انسان ایرانی همواره از افراط گرایی آیینی خسته و فرسوده می شود ، راه گریز می جوید و سرانجام علیه آیین می شورد . آنگونه که از ولنگاری و بی بند و باری نیز زود زده و خسته می شود و به معنویت گرایی روی می آورد . شاهنشاهی آیینی ساسانی که یاد و خاطره اش همواره در تاریخ گرامی باد ، در آیینی کردن کشور بسیار کوشید و در اجرای احکام آیین به مدت چهارصدویست سال سخت گیری بسیار کرد . این افراط به ناسپاسی و عصیان رعایا انجامید و شورش های محلی و منطقه ای بسیاری را در پی داشت تا که رعایا راه گریز یافتند و خواه ناخواه آنچه را که تازیان با خویش آوردند پذیرفتند . بدیهی است که این پذیرش عمومیت نداشت و فراگیر نبود اما آنچه چشم و دل رعیت را می ربود سادگی مطلق آیین نوین بود که همه قید و مرزهای آیین پیشین را برداشت و بدین سان رعایا احساس آسایش و آرامش کردند!

پرسش : ۳ - هویت و عناصر آن چیست ؟

پاسخ : ۳

- هویت ملی ، شناسه میهنی یک قوم است . هویت یا شناسه آمیزه ای است از عناصر سازنده روح جمعی یک قوم که در عرصه ی فرهنگ آن قوم آشکار می شود . عناصر سازنده هویت عبارتند از : ودایع و خاطره ی قومی!

پرسش : ۴ - آیا اسلام عنصر بنیادین هویت ملی است؟

پاسخ : ۴ - اسلام عنصر پایه ای یا بنیادین هویت ملی است . بدیهی است که منظور ، اسلام ایرانی است که به مثابه ظرف و مظهر فرهنگ و هویت ملی است!

۵ - آیا اسلام را می توان از هویت ملی نادیده گرفت؟

پاسخ :

۵ - اصلا چنین امکانی وجود ندارد . حذف اسلام ایرانی از فرهنگ و هویت ملی مانند گرفتن آب از بوستان و نور از شبستان است . اگر اسلام ایرانی را از فرهنگ و هویت ملی برداریم باید از فردوسی تا حافظ را از تاریخ و فرهنگ ایران حذف کنیم . باید میراث باشکوه چهارده قرن ادبیات ، عرفان ، شعر و موسیقی و ... را از فرهنگ ایران محو کنیم ! فرومایگان بی دانشی که به حذف اسلام از هویت و فرهنگ ملی ایران می اندیشند گویی نمی دانند که الفبای زبان پارسی الفبای تازی است ! مادر زبان پارسی زبان تازی است ! پشتوانه ی لغوی ادبی زبان پارسی زبان تازی است! دستور زبان پارسی قواعد و دستور زبان تازی است! این فرومایگان نادان نخست بروند «زبان والفبای میخی پهلوی

ساسانی» یا «زبان و الفبای ۶۳ حرفی دین دبیره روزگار ساسانی» را بیاموزند و یک بند شعر شاهنامه را با این الفبا بنویسند! اگر توانستند چنین کنند ، وانگه شعار دهند و یاوه گویند!

پرسش : ۶- در باب هویت ملی برخی از سه هویت یا سه عنصر هویتی نام می برند: هویت ملی ، هویت دینی و هویت مدرن . «حاج فرج دباغ» با نام مستعار «عبدلک سروش» و «استاد داریوش شایگان» به این مقوله پرداخته اند. «پرفسور دکتر شایگان» به این نتیجه رسیده که هویت امروزی ما «**هویتی چهل تکه**» است و در توجیه این «**چند پارگی هویت**» ، کتابی نیز نوشته و به همین نام چاپ کرده است . آیا می شود به «**اعتباری بودن**» یا «**قراردادی بودن هویت**» باور داشت ؟

پاسخ : ۶

- این تقسیم ها قراردادی و اعتباری است و اصالتی ندارد. سخنانی روشنفکرانه ، بی پایه و مایه و پوشالی است و کاربردی کوتاه مدت دارد . به عبارت دیگر هر سه ، یکی است . حد اکثر چنان است که بر پیکری یگانه چند رنگ پاشند لیک آنچه پایدار است رنگ ذاتی و اصلی است که می ماند و سرانجام «**بازگشت به هویت فطری و ملی**» است که آرمان و آرزوی انسان ایرانی می گردد! «**چند فرهنگی یا چند هویتی**» به معنای مدرن معاصر ، فرایند تمدن و فلسفه ی انسانی غرب است . انسان غربی به دلیل ماهیت فلسفه ی غرب ، انسانی است «**بی تعلق**» ، همه زمانی و همه جایی و همه قومی ، بی آن که هویت و فرهنگ ویژه ای داشته باشد یعنی بی ریشه است و در نتیجه تعلق خاطری به جایی پیدا نمی کند . هویتی چند گانه دارد . گویی فرزندی است چند پدیده ! بی آن که احساس بحران هویت کند . هر چند که با گذشت یکی دو نسل ، احساسی ناسیونالیستی پیدا می کند و برایش نژاد و رنگ و قومیت ، ارزشمند و اثر گذار است ! واقعیتی که امروز غرب به آن گرفتار است . بی گمان برای انسان شرقی عموماً و ایرانی خصوصاً چند فرهنگی و هویت چند گانه مطلوب و مقبول نیست و نمی تواند باشد. در ایران ، فرهنگ فرایند آیین است و مبتنی بر «**خاطره قومی**» که در آن ، عنصر «**زمان**» ، از پیوستگی گسست ناپذیری بر خوردار می باشد . یعنی زمان «**گذشته**» در «**حال**» و «**حال**» در «**گذشته**» معنا و حضور پیدا می کند. تعالی روح و تجلی اندیشه و بروز جهان بینی ایرانی در چنین فضایی از زمان کرانمند شکل می گیرد . ادوار تاریخی ایران مبین این حقیقت است : روزگار اشکانیان (به مدت ۵۵۰ سال) یکی از برجسته ترین فصول عبرت انگیز تاریخ «**انسان ایرانی**» است . دوره ی بلندی که چند فرهنگی حضوری تحمیلی یافت و نظام ارزشی ساخت و چند نسل را پرداخت و همه ی ارزش های یونانی و رومی را پذیرفت و انسانی «**یونانی ماب**» پرورد. اما این دگر دیسی یا تحول، بی ریشه و پوشالی بود . زیرا انسان **ایرانی یونانی ماب** ، آن فرایند را بر نتافت و در بازگشت به هویت ملی خویش ، به نهضت آیینی ساسانی پیوست و حکومتی آیینی برقرار ساخت که ۴۲۰ سال دوام داشت . افراط اشکانی به تفریط ساسانی انجامید!

پرسش : ۷- آیا سکتاریسم یا فرقه گرایی با هویت و وحدت ملی و تمامیت ارضی ایران در طول تاریخ بلند این سرزمین سازگار بوده است ؟

پاسخ : ۷- بی گمان در آیین و فرهنگ ملی باستان ایران ، فرقه گرایی یک بدعت بود. آنچه بنیان وحدت ملی و تمامیت ارضی ایران را تهدید می کرد و اقتدار ملی را به خطر می انداخت همواره غیر قابل گذشت بود . در آیین آریایی باستان یکی از گناهان کبیره که کیفر مرگ داشت فرقه گرایی بود . شاهنشاهی های ایران که ابر قدرت های روزگار خویش بودند هرگز فرقه گرایی را بر نمی تافتند و با

قاطعیت بدعت گزاران را سرکوب می کردند. برای دریافت این حقایق ، کافی است شاهنامه را بخوانیم . در روزگار ساسانی ، اردشیر بابکان بنیانگذار شاهنشاهی ساسانیان همه ی اقوام ناسپاس و بدعت گرای آریایی را قلع و قمع کرد . انوشه روان ساسانی نیز اقوام سرکش و بدعت گرای آریایی را سرکوب نمود). ن.ک :شاهنامه ۶/۱۳۸. (برجسته ترین بدعت های آیینی روزگار ساسانی آیین مانی و آیین مزدک بودند .با وجودی که اولی پرتوی از اندیشه ی متعالی عرفان آریایی را نمایندگی می کرد و نوری بود در ظلمت شریعت ، ولی به دلیل خامی ، بی بنیانی ، بیگانگی با سرشت آیینی ملی و تهدید هویت و تمامیت ارضی و اقتدار ملی ، باید سرکوب و برانداخته می شد و شد. نهضت یا آیین مزدک که از دل آیین زرتشت برخاسته بود و نوعی نهضت اصلاحی یا اعتراضی در دل آیین رسمی بود ، به دلیل تهدید هویت ملی و اقتدار زدایی ملی ، باید سرکوب می شد و شد. مشکل درک هویت ملی در فهم پیشینه ی تاریخی ایران و راز بقای آن است!

عقونت اندیشه

پرسش ۱:

درود. امروز بامداد ادینه به تماشای یکی از تلویزیون های برون مرز نشسته به سخنان نماینده ..... و فردی مجهول الهویه موسوم به "میرزا آغاسی" نماینده اسلام گوش دادم. آنچه موجب حیرت و سوال برایم شد مواضع اعتقادی فردی بود که به نمایندگی از اسلام سخن می گفت: ۱- لطفا مرا روشن کنید که این چه موضعی است و این فرد از چه فرقه و جماعتی است که تنها قرآن را قبول دارد و سنت و تاریخ و فقه و کلام و همه علوم اسلامی را نمی پذیرد؟.....

پرسش ۲:

با سلام و ادای احترام و عرض ارادت و تبریک ماه مبارک رمضان ! حتما مستحضری که چند ماهی است در یکی از بوق های فارسی زبان وابسته به دشمنان ایران فردی بی وطن و فراری از میهن و مرتد ملی و مزدور بیگانه موسوم به "الی رزا میبدی" حرامزاده ، چند بوزینه را گردآورده و میزدرازی چیده و در یک سیاه بازی روحوضی هر بوزینه ای را به نمایندگی از ادیان اسمانی سامی و آریایی به بازی گرفته و در کنار این ادیان "فرقه ضاله" را نیز شسته و رفته و بر کرسی دیانت نشانده !! اما آنچه موجب شگفتی است آن دو بوزینه ای هستند که به نمایندگی از آیین زرتشت و اسلام سخن می گویند! این دو بوزینه در جهالت و حماقت دست اسلاف یاوه گوی خویش را از پس و پیش بسته و یاوه های شگفت می بافند !! از جناب عالی که به یقین این سیاه بازی را ملاحظه فرموده اید انتظار نقد و نظر دارم . بسیار مناسب خواهد بود که اشارتی به این شیطنت استعماری بفرمایید التماس دعا.

پرسش ۳:

وهوالعلی العلیم . دعاگوی ان وجود ذیجود ، سلام دهد و احترام کند و گوید : الحق که مقاتل ان سرور در افشای ماهیت «تسنن» از مواهب الهی است. خدای متعال بر قوت قلم بیفزاید و صحت و سلامت و عافیت کامل تن ارزانی دارد تا بقای ان وجود ذیجود موء دای حقایق مکتوم باشد . آمین یا رب العالمین . این حقیر فقیر را خواسته و عرضی است که مدتی دراز در ابراز و اظهار آن دچار تردید بودم که ایا عرضه بدارم و مزاحم ان وجود مبارک بشوم یا مصدع اوقات شریف نگردم . لیکن با مطالعه مقاتل «تسنن» مرا حظ وافر حاصل آمد ، سخت مسرور گردیدم به خود جرئت داده به عرض مبارک می رسانم : در این سی و اندی سال اخیر که اخبار خوار و اغیار برسرکار و حسان کسان و خلاشگان خواجهگان اند ، «فرقه ضاله مضله بهایی» از «بیت الخلا» سر برآورده در داخل و خارج مملکت جولان می دهد و با حمایت اجنبی از رادیو و تله وی زیون گرفته تا اینترنت و ماهواره به شستشوی نجاسات «الی ممل ریخوی اُبنه ای شیرازی» و تطهیر «میزا هصین الی ریخوی ناری مازندرانی» و ... روی آورده و می کوشد تا از این انکسار و انحطاط و اعوجاج بهره گیرد شباب لایبالی بی سر و پا و رعایای جاهل و فاسق را از چاله به قعرچاه ویل اندازند ! آن وجود مبارک نیک مستحضرند که این «فرقه ضاله مضله» ، سرسپرده اجنبی و حافظ منافع استعمار است و از همان آغاز تاکنون داریم در خدمت بیگانه بوده و به جاسوسی علیه منافع و مصالح ملی ایران اقدام کرده و می کنند ! ازحضرت عالی تقاضا دارم به ماهیت ضد ملی این فرقه ضاله اشارتی بفرمایید بسا گوشی مستعد شنیدن و نجات باشد . ادام الله ظلکم العالی.

پاسخ ۱ و ۲ و ۳:

فرد مورد نظر متأثر از سنیان شاخه ای از « اخوان المسلمین » دهه ۱۹۵۰ میلادی مصر و دیگر کشورهای عربی است ! این شاخه از اخوان المسلمین به دلیل ناسازگاری ها و وجود تناقض و تضاد ها در کتب ششگانه تسنن (= صحاح سته) و اختلافات بسیار میان مذاهب چهارگانه ی سنیان (= حنفی ، حنبلی ، شافعی ، مالکی) به این نتیجه رسید که بهتر است ترک «سنت» کند و تنها به قرآن بچسبد ! این شاخه با این دیدگاه به بخشی از «سلفیه» و «وهابیت» می رسد که در آغاز پیدایش نامش را «نهضت پاک دینی» گذاشته بود . حسن البناء و سید قطب سر رشته ی این جریان در مصر و کشورهای عربی بودند ! این تفکر در دهه های بیست و سی و چهل خورشیدی به ایران راه یافت و پیروانی پیداکرد که علی اکبر حکمی زاده ی قمی) با انتشار مجله همایون در سال ۱۳۱۳ خورشیدی و سپس نوشتن کتاب هشتاد صفحه ای اسرار هزار ساله^۱، احمد کسروی تبریزی^۲، حیدر علی قلمداران قمی ، برقی قمی ، شریعت سنگلجی و... از سرمداران این جریان بودند و شاگردان و مریدانی یافتند و از سوی وهابیان سعودی و شیوخ کرانه ی خلیج فارس حمایت مادی و معنوی می شدند ! و این همه در ستیز با «هویت ایرانی و فرهنگ ملی ایران» بود ! فرد یاد شده یکی از شاگردان بازمانده ی این افراد است ! فرد یاد شده دانش و صلاحیت لازم را برای اظهار نظر در باره ی اسلام ندارد ! اواز دانستن زبان فنی علمی عربی محروم است و اصولاً زبان علمی اسلام را نمی داند ! بازی جاهلانه او با واژه های قرآنی و ترجمه های من درآوردی روشنفکرانه که نشان از فقر مطلق دانش اوست ، روشنگر این واقعیت است لیک مانند دیگر صیادان شیاذ فرصت طلب از آب گل آلود کنونی و زمینه و زمانه ی مساعد بهره برده مشغول ماهی گیری است و اصولاً به همین دلیل دست های پشت پرده او را برگزیده نماینده و سخنگوی اسلام معرفی کرده اند ! فزون بر این ، فرد یاد شده دچار بیماری مزمن و افات مرگبار روشنفکری نیز هست که در نتیجه از وی جاهلی مرکب ولی بزک شده ساخته است ! او نه تنها به اسلام بلکه به سنن و فرهنگ ملی ایران سخت جاهل و بیگانه است ! سخنان او درباره فرقه یاد شده نشان از بیماری روشنفکرانه ی او دارد که برای خوشایند بیگانه و جلب توجه نسل گریز پای پریشان ره گم کرده و عوام کالانعام درون و برون مرز است ! میبیدی " بابی " است نه " بهایی" و دارد انجام وظیفه می کند ! از کوزه همان برون تراود که در اوست!

۱) (حکمی زاده قمی) صاحب امتیاز مجله همایون) و کسروی تبریزی هر دو هم صنف و در این مجله (که تا سال ۱۳۱۴ و انتشار ده شماره بیش دوام نداشت) همکار بودند. سیردگرگونی این دو و دیگران از یک سو در تبلیغات گسترده ی وهابیت و اخوان المسلمین که دود آن به ایران رسیده بود و از دیگر سو در باستان گرایی کور ، جاهلانه و احمقانه ای بود که در ایران آغاز شده بود ! روندی که بسیاری را دچار یاس فلسفی و تباهی فکری و برخی را سرانجام به دامن کمونیسم روسی و چینی و کوبایی و ... کشاند . مقاله بی مایه احمد کسروی در نخستین شماره ی مجله ی همایون (مهر ۱۳۱۳ خورشیدی) «ایران» نام دارد و مقاله حکمی «خداپرستی ، بت پرستی ، خودپرستی » . در این مقاله گرایش های وهابی گرایی حکمی به روشنی دیده می شود. محمد همایون پور (که حمایت مالی این مجله را برعهده داشت و بعد ها بنیان گذار حسینیه ی ارشاد تهران گردید) نیز که مدیر داخلی مجله همایون بود در نخستین شماره ی این مجله مقاله ای دارد به نام «توحید» که گرایش های وهابیت در آن به چشم می خورد ! آرم یا شعار مجله همایون ، آیه ی شریفه ی : «ولتکن منکم امه یدعون الی الخیر» بود! شعاری که در دهه ی ۱۳۴۰ خورشیدی آرم حسینیه ی ارشاد تهران گردید و حرف و حکایت های بسیار پدیدآورد! لازم به یادآوری است که محمدین عبدالوهاب و سپس اخوان المسلمین مصر با همین شعار ، حرکت خویش را آغاز کردند ! به تعبیر مولا علی^ع : «کلمه حق یراد بها الباطل ! = سخن حقی که به آن باطل خواهند !

۲) (برای نمونه و شناخت این جماعت مرده و زنده ، سزد که به سیر قهقرای احمد کسروی توجه کنیم : سیداحمدحسینی کسروی تبریزی، روحانی زاده ، زاده ی تبریز، طلبه ی مقدماتی و مبتدی، معمم و ملبس ، مسبل و مروش ، مدرس صرف و نحو عربی ، مولف کتابی در صرف و نحو عربی ، مباحات بسیار به سیادت خویش ، تغییر لباس از عمامه و عبا و قبا به کلاه و کراوات ، تاسیس مجله ی "پیمان" ، مقلد عقاید گاندهی ، نقد تمدن غرب ، درافتادن با مذاهب دینی و عرفانی ، ستیز با زبان عربی و افتادن به جان زبان فارسی، انکار ادبیات و فلسفه و عرفان ، نفی احادیث و روایات و تاریخ و سنت اسلام ، ستیز همه جانبه با تشیع امامیه ، گرایش و دفاع آشکار از آرای وهابیت ، ستیز با تفسیر و تاویل آیات قرآن ، ستیز با زیارات و قبور امامان ، تاسیس روزنامه ی

پرچم ، تشکیل مجالس قرآن سوزی ، تشکیل محافل سوختن مثنوی مولوی و دیوان سعدی و حافظ و آثار عرفای ایران و سوختن کتاب های دعا ! ملاحظه می شود که این سیر قهقرایی روشنفکرانه !! ناشی از روندباستان گرایی کور و تبلیغات ضد هویت و ملیت و فرهنگ ایرانی و هابیت بود ! در این سیر قهقرایی ، فرومایگی ذاتی قومی قبیله ای و عقده های کهنتری و هویتی کسروی نمایان است !

اسلام و ایران ؛ مذهب و ملیت ایرانی

پرسش :

با درود به شما کتاب‌نایاب "اسلام و ایران ؛ مذهب و ملیت ایرانی" نوشته جناب عالی که در سال ۱۳۷۷ خورشیدی به چاپ رسیده گویا مورد نقد جدی قرار گرفته است . متأسفانه نقد این کتاب را نیافتم اگر مقدور هست و صلاح می‌دانید نقد کتاب یادشده را در وبلاگ ایران شناسی بگذارید و نظر خودتان را هم از این نقد بیان فرمایید . پیشاپیش تشکر دارم .

پاسخ :

متن نقد از کتاب یادشده به نقل از منبع آن ، به قرار زیر است :

نقد و بررسی کتاب

اسلام و ایران ؛ مذهب و ملیت ایرانی

نوشته

دکتر محمود رضا افتخارزاده

چاپ اول: تهران ۱۳۷۷ خورشیدی

ناقد : دکتر علی بیات

«کتاب ماه . دین . تیرماه ۱۳۷۸ خورشیدی . شماره ی ۲۱»

این کتاب با مقدمه‌ای از مولف زیر عنوان «سخنی با خواننده» و طی سه بخش به ضمیمه فهرست اعلام و کتاب نامه در مجموع ۲۷۰ صفحه نگاشته و به چاپ رسیده است. پاسخ به چگونگی حضور اسلام در ایران که دغدغه شعوبیان در تاریخ ایران پس از اسلام بوده و نیز دو پرسش زیر که «چرا ایرانیان از تازیان شکست خوردند؟» و «چرا و چگونه مردم ایران اسلام را پذیرفتند؟» که در سده معاصر خورشیدی به ویژه از دهه چهل که نقطه اوج روند باستان گرایی بود» (مقدمه، ۷) از جانب «روشنفکران لائیک، ناسیونالیست و باستان گرای ایرانی» (مقدمه، ۸) طرح شده است، موضوع اصلی کتاب است. به نوشته مولف محترم، این کتاب «می‌کوشد تا ضمن پاسخ به پرسش‌های مربوطه، حقیقت مظلوم و مکتوم و مخدوش را از زندان اتهام تاریخ و تجربه و واقعیت تبرئه کند و نشان دهد که چگونه اسلام نه تنها بخشی، بلکه سازنده هویت و فرهنگ ملی ایران است و موضوع مورد اعتراض و انتقاد روشنفکران ایرانی عناصر خالص ایرانی است و نه عناصر سامی و اسلامی». (مقدمه، ۸). مولف محترم جهت نیل به اهداف فوق در فصل اول زیر عنوان «نگاهی به دوران تاریخی باستان» تلاش کرده ساختار اشرافی تاریخ ایران باستان و رستاخیز و احیاء آیینی ساسانی، مبانی قدرت و قداست روحانیت مزدیسنا، تشکیلات، وظایف، آداب و احکام آیین و سرانجام فرجام حکومت موبد شاهی عصر ساسانی را بشناسد و مبانی و مایه‌های فکر و فرهنگ و مذهب قوم ایرانی را در دل تاریخ گذشته‌اش بنمایاند. در فصل دوم زیر عنوان «اسلام و ایران» از مطالب و مفاهیمی چون اسلام نخستین یعنی حقیقت ناب دین و نیز اسلام تاریخی یعنی فهم و تعریفی از اسلام مطابق شرایط و مقتضیات عصری و نسلی در قالب‌های

ذهن عربی(تسنن) و ایرانی(تشیع) سخن رفته است. «اسلامی که در ایران ماند» عنوان مطلبی از همین فصل است که نویسنده استنتاج کلی خود را در آن ارائه کرده است. بر اساس این استنتاج، اسلامی که در ایران ماند روایت ساده حقیقت ناب الهی یعنی اسلام نخستین و قرانت عربی یعنی اسلام تاریخی قومی عرب را از دست داد و اسلامی باقی ماند که متناسب با روح و خلق و خوی ایرانی بود. فصل سوم کتاب، نیز با عنوان مبانی و عناصر هویت ملی به دو عنصر ملی-دینی که به نحوی غیر قابل تفکیک، با هم مرتبط و پیچیده شده‌اند، اختصاص یافته است. یکی عاشورا و مطالب مرتبط با آن یعنی سنن ایرانی سوگواری و تعزیه؛ و دیگری نوروز و مسائل و آداب و سنن آن شامل: آداب و اعمال و ادعیه نوروزی، هدیه‌ها و فضایل نوروز و اعتبار شرعی توقیت نوروز. پاسخ به چگونگی حضور اسلام در ایران که دغدغه شعوبیان در تاریخ ایران پس از اسلام بوده و نیز دو پرسش زیر که «چرا ایرانیان از تازیان شکست خوردند؟» و «چرا و چگونه مردم ایران اسلام را پذیرفتند؟» که در سده معاصر خورشیدی به ویژه از دهه چهل که نقطه اوج روند باستان گرایی بود از جانب «روشنفکران لائیک، ناسیونالیست و باستان گرای ایرانی» طرح شده است، موضوع اصلی کتاب است. به طور کلی جای کتابهایی از این نوع که با دید و روشی تحلیلی و تا اندازه‌ای انتقادی نسبت به پیشینه و کار نامه فرهنگ و فکر و اندیشه دیر پای ملی و نیز دینی جامعه ما نوشته شده باشند، در عرصه نشر خالی است. از این حیث مولف به طور قطع متحمل رنج و زحمت فراوان شده است. با این حال پاره‌ای از مطالب محتوایی کتاب جای تامل و نقد جدی دارد و بعضی کاستی‌های صوری نیز در آن چشمگیر است. اما پیش از بیان موارد فوق، اشاره به این نکته ضروری است که زبان بیان مولف محترم در مواردی چند نشان از رنگ و بوی حزم و احتیاط و در پرده سخن گفتن دارد که بنا بر ملاحظات بیرونی است که نیازی به ذکر آنها نیست.

۱- تحلیل و نقد محتوای کتاب:

۱- در صفحه‌های ۹۲ و ۹۳ آمده است: «اسلام... هر گونه ولایت، وکالت، حاکمیت، جباریت و سلطنت انسان بر انسان را نفی و نهی می‌کند... بر همین اساس محمد، بشری است مانند دیگر افراد بشر که فقط به او وحی می‌شود، او فقط بشارت دهنده و یاد آوری کننده است، بر مردم سلطه ندارد، محمد وکیل و وصی مردم نیست، پاسبان مردم نیست، ولی و سرپرست و قیم مردم نیست، شفیع مردم نیست... محمد به عنوان بر گزیده و فرستاده خداوند حق ندارد مردم را به بندگی خویش بخواند». آنچه مولف محترم به حق ادعا کرده است فقط می‌تواند در مقام نبوت و انجام رسالت الهی رسول خدا(ص) صادق باشد. در این مقام او سلطه‌گر بر مردم و وکیل و وصی و مسیطر بر آنان نیست؛ اما نباید از نظر دور داشت شوون شخصیت آن حضرت فقط محدود به جنبه نبوت و رسالت من عند الله نیست. بعد و شان دیگر آن حضرت ولایت و امامت در مراتب ولایت معنوی، مرجعیت فکری و رهبری سیاسی است. آیه ۵۵ سوره مائده: «انما ولیکم الله و رسوله...» بر این معنا تصریح می‌کند که خدا و رسول بر مردم ولایت دارند. مطلب دیگر آنکه گر چه پیامبر(ص) از جانب خود حق شفاعت ندارد، اما در قرآن کریم بر شفاعت به اذن خدا اشاره روشن شده است: آیه ۲۵۵ سوره بقره «من ذا الذی یشفع عنده الا باذنه...» و آیه ۳ سوره یونس «ما من شفیع الا من بعد اذنه...» و نیز آیات ۸۷ سوره مریم، ۱۰۹ سوره طه و ۲۳ سوره سبا. ۲- در صفحه ۱۰۸ چنین آمده است: «نجران... که بزرگترین مرکز دیانت و مدنیت جهان مسیحی و سرشار از ثروت و نعمت و قدرت اقتصادی بود». اولاً نجران بزرگترین مرکز دیانت و مدنیت (!) جهان مسیحی نبود؛ مگر آن که بتوان چنین ادعایی را ثابت کرد. اما می‌توان جمله را چنین اصلاح کرد که «بزرگترین مرکز دیانت و مدنیت مسیحی جزیره العرب بود. ثانیاً «سرشار از ثروت و نعمت و قدرت اقتصادی بود» وصفی است کلی که معنای روشن و تصویری واقعی را به خواننده القاء نمی‌کند. این

عبارات نیاز به قیود زمانی و مکانی و... دارد، تا بر ارزش و دقت علمی کتاب افزوده شود. ۳- در همان صفحه ۱۰۸ نوشته شده «وگرنه چگونه است که در پی فتح مکه... محمد نجران را نگشود... و به جای لشکرکشی به چهار سوی جهان، پیام مکتوب توحید را به سران جهان ارسال داشت». این عبارت چنین توهمی را بر می‌انگیزد که اعزام سفیران به سران و پادشاهان کشورهای جهان آن روز پس از فتح مکه بوده است. حال آنکه پیش از فتح مکه در سالهای ششم و هفتم هجرت بود. ۴- در صفحه ۱۱۰ از جمع ایرانیان و صنعتگران ایرانی در مدینه و دیدار پیامبر^(ص) همراه سلمان از آنان سخن رفته است. مطلبی بدین مهمی ضرورت داشت، با دقت و تامل بیشتر ارائه می‌شد و مآخذ و اسناد آن، شمار ایرانیان و سبب حضور آنان در مدینه نقل می‌شد. ۵- صفحه ۱۱۱: «ایرانیان عینیت این حقیقت را در زندگی روزانه محمد می‌دیدند که یاران بر جسته او همه از بردگان و گمنامان جامعه، از نژادها و ملیت‌های و رنگ‌های گوناگون هستند، برای‌شان آشکار بود که ابوذر غفاری از برهوت جزیره، بلال حبشی از اقصای حبشه، صهیب رومی از کرانه‌های دور روم غربی و سلمان فارسی از ایران مرکزی، از نزدیک‌ترین یاران محمد هستند که همراه با او بسر می‌برند و محمد در خوراک و پوشاک از آنان کمتر می‌خورد و بدتر می‌پوشید». اولاً، یاران بر جسته پیامبر^(ص) همه از بردگان و گمنامان جامعه و از نژادها و ملیت‌ها و رنگ‌های گوناگون نبودند. شاید شمار آنان که از نژادها و ملیت‌های گوناگون بودند به شمار انگشتان یک دست هم نمی‌رسد. ثانیاً، مشخص نیست که منظور مولف محترم از برهوت جزیره چیست؟ آیا منظور نام وادی است در حضرموت که مسلم چنین نیست. یا منظورش مکان سخت بی‌آب و علف است؟ ثالثاً، کرانه‌های دور روم غربی، ذهن خواننده را به نواحی غربی اروپا می‌کشاند. اما مقارن ظهور اسلام جز نام و نشانه‌هایی از آثار مادی دولت روم غربی بر جای نمانده بود و گذشته از آن به نوشته عسقلانی (الاصابه، ۲/۳/۲۴۵) صهیب اصلش عرب بود و پیش از اسلام بر کرانه‌های دجله سکونت داشت؛ اما چون رومیها در کودکی او را ربودند و در روم پرورش یافت به رومی مشهور شد. فاصله جغرافیایی عرقا تا کرانه‌های دور روم غربی فاصله شرق و غرب جغرافیایی آن روزگار است. رابعاً، آنان همواره با پیامبر^(ص) بسر نمی‌بردند، کافی است به شرح حال دو تن از آنان: ابوذر و سلمان مراجعه شود تا دریابیم، اولی، پس از آن که در سال چهارم یا پنجم بعثت به اسلام گروید تا سال حدود ششم هجرت در سکونتگاه قبیله خود می‌زیست نه در مدینه و همواره با پیامبر^(ص)! دومی نیز، پس از سال چهارم هجرت با پیامبر^(ص) دیدار کرد و به اسلام گروید، اما جایی ندیده‌ام که او همواره با پیامبر^(ص) بسر می‌برده است. خامساً، عبارت پیامبر از آنان بدتر می‌پوشد، نه از دقت در وصف بر خوردار است و نه از ارزش یک کتاب علمی. هر چند غرض مولف به طور قطع این است که پیامبر^(ص) از آنان ساده‌تر می‌پوشید. ۶- بعضی عبارات هم در پرده ابهام ارائه شده است. مانند عبارت صفحه ۱۳۰ «بنابر این شگفتا از برخی روشنفکران ناسیونالیست و لائیک ایرانی معاصر که در ستیز با فضای آیینی و خلق و خوی دینی و اخیراً با واقعیت سیاسی-اجتماعی موجود که اصولاً یکپارچه ایرانی است و ربطی به فرهنگ سامی ندارد، ناآگاهانه و نابخردانه، اسلام را هویت ملی و فرهنگی ایرانی نمی‌دانند». آنچه که با دقت و تامل از این عبارت استنباط می‌گردد این است که واقعیت سیاسی-اجتماعی موجود یعنی دو دهه اخیر اصولاً یکپارچه ایرانی است. ای کاش مولف روشن می‌کرد که آیا منظور آن است که آنچه در این دو دهه به عنوان تحولی بزرگ به نام دین رخ نموده است در مبنا و ماهیت و جوهره ایرانی است و نه دینی؟ یا ایرانی است به این اعتبار که این تحول دینی بزرگ بر پایه ملیت و فرهنگ ایرانی استوار شده است؟ ۷- در صفحه ۱۳۷ کتاب، مولف بر آن رفته است که «در روایت تشیع از اسلام، ایرانی همه نیازهای عادی و عالی سرشت معنویت‌گرا و خلق و خوی آیینی و جلوه‌های متعالی روح خود و صور کلامی عرفانی آنها را یافت. آداب و شعائر و مراسم ملی ایرانی پالایش و پیرایش شد و از این روایت رنگ و رو و محتوا گرفت. در نقل و انتقال عناصر اصلی چیزی از قلم نیفتاد، تنها تصفیه فرهنگی صورت گرفت؛ همه مشخصه‌های روح و روان ایرانی عناصر فرسوده و

منسوخ خویش را رها کرد و جان مایه‌های جدیدی گرفت.» بر اساس مطالب فوق مولف فهرستی از نیازمندی‌های معنوی روزانه مردم ایران باستان و دوران پس از باستانی یا به تعبیر روشن‌تر دوران اسلامی را مورد مقایسه قرار داده است. به چند نمونه از این فهرست مقایسه‌ای اشاره می‌کنیم: ۱- دعای رفع یبوست شکم (باستانی)، تعویذ قرقره شکم (اسلامی). ۲- دعای دفع چشم درد (باستان)، تعویذ درد چشم (اسلامی). ۳- دعای رفع دزد و راهزن (باستان)، دعای ضد دزد و خرابی (اسلامی). ۴- دعای دفع درد نیمه سر (باستان)، تعویذ درد شقیقه و درد دهان (اسلامی). حال پرسشی که به ذهن خطور می‌کند این است که آیا روح و روان ایرانی پس از گرایش به اسلام همه عناصر فرسوده و منسوخ خویش را رها کرد و جان مایه‌های جدیدی گرفت یا خیر؟ و آیا حقیقتاً پالایش و پیرایش شد یا آنکه فقط اصلاحاتی صورتی در آن پدید آمد؟ اگر فهرست مقایسه‌ای مولف ملاک این داوری قرار گیرد در می‌یابیم که بسیاری از عناصر فرسوده و منسوخ روح و روان ایرانی با حفظ معنا و محتوای باستانی خود، رنگ و ظاهری اسلامی گرفته است و نه محتوایی اسلامی سخن گفت. این دعاوی چنین قضاوتی را در پی می‌آورد که مولف کتاب بر آن است همه چیز را حتی دین، اسلام و تشیع را از منظر نگاه قومی و منظر تاریخ ایرانی مورد تحلیل و تفسیر قرار دهد. چنین منطقی در قرائت و روایت از اسلام و تشیع، میزان و ماهیت و اصالت حضور وحی ناب در تفسیر قومی را با تردید جدی روبرو می‌سازد. ۸- در کیفیت بهره‌گیری از مآخذ نیز گاه دقت لازم به چشم نمی‌خورد. در پاورقی صفحه ۱۹۷ چنین آمده است که «ایرانیان مقیم مدینه و جزیره... مشکلات خود را با امام علی در میان می‌گذاشتند و آن حضرت پشتیبان آنان بود». الغارات ابو اسحاق ثقفی یکی از ارجاعات این مطلب ذکر شده است. در پنج صفحه ارجا داده شده به این کتاب فقط در یک صفحه آن (ص ۷۰) نوشته شده که هنگام تقسیم عطا دو زن، یکی عرب و دیگری از موالی حضور علی (ع) رسیدند و او به تساوی عطایشان را پرداخت کرد. بنابراین در میان گذاشتن مشکل از جانب ایرانیان با امام علی (ع) صحت ندارد. ۹- در همان صفحه ۱۹۷ به این عبارت بر می‌خوریم: «رعایا و اشراف ایرانی انبار... در جلوی امام علی خود را به خاک انداخته، زمین ادب می‌بوسیدند». این عبارت، توصیف ذهنی مولف محترم از اخلاق عمومی ایرانیان و دهقانان در استقبال از رهبران و مقامات سیاسی است و مستند به واقعیت تاریخ نیست. در کلمات قصار نهج البلاغه (شماره ۳۷) شیوه رفتار ایرانیان چنین توصیف شده است: «و چون دهقانان انبار هنگام رفتن امام به شام او را دیدند، برای وی پیاده شدند و پیشاپیش دویدند». ۱۰- در صفحه ۲۳۰ می‌خوانیم: «اما آنچه در این دو دهه اخیر موجب شگفتی و یا ناخشنودی نهادهای سنتی و مدرن سیاسی، ملی و مذهبی جوان و نوجوان ایرانی درون و برون مرز شده تجلی کامل وحدت پیشوایی و شهریاری آیینی ایرانی است که با عنوان حاکمیت مطلق سیاسی پیشوایی آیینی ظهور یافته است که به دلیل ناآگاهی ناقدان از ریشه و پیشینه ایرانی تاریخی باستان آریایی آن، هضم و تحلیل این پدیده دیر پای آریایی ایرانی برای ناقدان و مخالفان ناممکن گشته و همین امر موجب حمله و هتاک به اسلام گردیده است که گویا این پدیده صد در صد ایرانی، فرآیند آیین و فرهنگ سامی است». مولف محترم باز هم چنین می‌نماید که به عمد در پرده و ابهام قلم زده است. آنچه که نگارنده این مقاله از عبارات فوق استنباط می‌کند این است که منظور مولف از «تجلی کامل وحدت پیشوایی و شهریاری آیینی ایرانی که با عنوان حاکمیت مطلق سیاسی پیشوایی آیین ظهور یافته است» ظهور انقلاب اسلامی بر اساس نظریه ولایت فقیه و تشکیل نظامی سیاسی-دینی بر پایه آن نظریه است. به زعم مولف، این نظریه «پدیده‌ای صد در صد ایرانی و آریایی» است. این دیدگاه و داوری که در موارد بسیاری از کتاب به چشم می‌خورد به دقت و تأمل و نیز نقد اساسی نیازمند است.

۲- کاستی های صوری:

۱- عناوین مطالب و صفحه‌های فهرست ابتدایی کتاب با عناوین و صفحه‌های مندرج داخل آن مطابقت کلی ندارد. بعضی عناوین مندرج در فهرست، در متن ذکر نشده و یا با کاستی و یا افزودگی و حتی تغییر در متن درج شده است. ۲- در ارجاع به صفحه‌های مآخذ در پاورقی‌ها ترتیب عددی در موارد بسیار رعایت نشده است. به عنوان مثال به پاورقی‌های صفحه‌های: ۱۲۶، ۱۱۴، ۱۱۳، ۲۱، ۲۰، ۱۴ و... مراجعه شود. ۳- ذکر تمامی صفحه‌های مسلسل در پاورقی ضرورتی ندارد. این نقیصه نیز در موارد بسیار وجود دارد. ۴- لازم است عنوان فصل دوم مندرج در صفحه ۷۷ کتاب «اسلام و ایران، پیوند دو روح؛ تکوین انسان نوین ایرانی» به «اسلام و ایران، پیوند دو روح تکوین هویت نوین ایرانی» تغییر یابد. ۵- در یک پژوهش علمی شایسته است کتاب نامه پایانی، از ترتیب الفبایی نام مآخذ یا نام مولفان بر خوردار باشد. متأسفانه کتاب نامه پایانی فاقد نظم الفبایی است.

*****

دیدگاه خوانندگان !

باسلام و عرض ادب . نقد نویسنده بجز چند مورد خاص مابقی بیشتر به جرزنی میماند! مورد ۷ خصوصاً چیزی نیست که اصرار "نویسنده ی محترم" باشد واقعیتی است که میتوان ده ها حدیث و روایت را بیشتر از شیعه و نیز کمتر سنی را کنارش گذاشت! یک مورد شگفت فتاوی ابوحنیفه؟ و برخی فقهای حنفی مذهب پیرامون مباح بودن ازدواج با محارمی چون مادر و خواهر است که حد ندارد! سخت میتوان چنین نگرشی را از ملیت و اصالت ابوحنیفه جدا کرد! بهرحال اینکه کسی موبدزاده و یهودی زاده و... باشد انتقال دهنده مفاهیمی فکری و دینی و فرهنگی هست . شگفت نیست که با این نقدهای علمی و بنیانی افکن! این کتاب نایاب و غیرقانونی؟ است . بنده بطور تصادفی چند سال پیش در یک کتابخانه ی قدیمی کوچک دولتی این کتاب را یافتم وقتی شما گفتید نایاب است تعجب کردم پس از گذشت مدتی وقتی ان کتابخانه و کتب قدیمیش تعطیل و با کتابخانه ی دیگری ادغام و منتقل شد اسلام و ایران ! و چند کتاب دیگر گم شدند!! اما خوشبختانه یک نسخه از آن را کپی کرده بودم. توسط mmj : سه شنبه ۲۶ مهر ۱۳۹۰ ساعت: ۱۰/۵۱ دقیقه.

بحرانِ حادّ هویت!

پرسش :

محرّر این سطور و دعاگوی آن وجود ، زان پیش که پرسشی کند، اجازه خواهد تا چکامه ای گوید : دیدی که دوش ، در لانه بیگانه، کریم قصّاب دیوانه ؛ با دست و دهانی خون چکان ، چگونه چون سگی هار ، درنده و خونخوار ، بر آن نفّس نانفیسِ نگون بخت بی زبان بتاخت ! بحق که این فرقه جنایتکار تبهکار ، این مرتدان در ملیت ایرانی و دورویان در مذهب ایرانی ، و در مجموع این خیانتکاران به ناموس ملی ایران ، چگونه خوار و ذلیل و تار و مار شدند ؟ تدبیر اهورای ایران زمین را دیدی که چگونه این حرامیان نابکار اهریمن سرشت را کیفردنیوی و اخروی داد و در آتشی که خود افروختند سوختند ! دیدی که چه سان جاسوس چند جانبه و الت قتاله بیگانه گردیدند و به خُلق کشی پرداختند و در قتل عام ها دست داشتند و پیشگام بودند و کنون آواره لیکن همچون سگان هارگرسنه و تشنه طعمه قدرت ، قداره بندانه ، نیش می نمایند و در خدمت همه دشمنان تاریخی و کنونی ایران سر می ساینند و در آستان سازمان های جاسوسی جهان کرنش می کنند! ایا ایران در تاریخ چند هزارساله خویش دشمنانی لدود تر و عنودتر از این حرامیان بالفطره داشته است ؟ ایا در میان دشمنان بی شمار تاریخی و کنونی ایران ، حرامی تر از این حرامیان تبهکار وجود داشته است ؟ آیا تاریخ ، خیانت و جنایت این جانیان را فراموش خواهد کرد ؟ آیا توده های ایرانی به عمق خیانت و جنایت این اهریمن سرشتان ضدایرانی پی خواهند برد ؟ و اما پرسشم این است که : در این سه دهه نسل نورسته دچار بحران هویت ، می کوشد تا خویش را آریایی جازند ! یعنی ریشه و پیشینه و آمیختگی تخمه و تبار تازی و ترک و تاتار و ... اش را نادیده و نادانسته می گیرد و یک سره به ژرفای تاریخ باستان می پرد و خویش را از تبار کورش و داریوش و... معرفی می کند ! و در این حماقت چنان دچار افراط می شود که نام و نشان خویش فرو می نهد و نام باستانی برخویش می نهد و به اصطلاح رد گم می کند ! یعنی **قلی تُرکه** و **غلام لُره** و **کنیز کرده** و ... می شوند : **کورش** و **داریوش** و **آناهیتا** !! آیا این **بحران هویت** ، ریشه در فرومایگی و احساس حقارت ذاتی ندارد ؟

پاسخ :

ایران دارای تاریخ و فرهنگی «**پیوسته**» است و در آن گسستی نیست تا گریزی از «**حال**» به «**گذشته**» ممکن باشد یا بتوان «گذشته» را نفی و «حال» را اثبات و یا «حال» را نفی و «گذشته» را اثبات کرد ! پنداری این چنین ، پیامد فقر فرهنگی تاریخی و بیگانگی مطلق با هویت ایرانی است ! بی گمان در این انفعال و **بحران حاد هویت** ، فزون بر فقر فلسفی فرهنگی و جهل تاریخی ، فرومایگی و **احساس کهنتری** نیز نقش دارد ! و اصولاً احساس کهنتری فرایند فقر فلسفی فرهنگی و جهل تاریخی است ! به یقین در پریشانی و گمراهی نسل نورسته کنونی ، صیادان شیاد برون و درون مرز نقش مهمی دارند ! این شیادان که خود مصداق بارز فرومایگی و سمبل فقر مطلق فلسفی فرهنگی و جاهل به تاریخ ایران و دچار **بحران حاد هویت** هستند ، بنا به فرموده ی دشمنان دانای ایران ، در این پریشان سازی و گمراهی نسل نورسته پیشگام اند !

زبان و ادبیات پارسی!

فدایت کردم ! ترجمه شما از « نهج البلاغه » مولا علی ، شاهکاری است در ادبیات فارسی ، نثری است ماندگار و بی مانند در پارسی نویسی و کوتاهی و ایجاز ادبی ، همه ی صنایع ادبی در این ترجمه یا گزارش بکار رفته ! ترجمه نامه ۶۳ مولا به ابوموسی اشعری شاهکاری است بر شاهکار ! برای نخستین بار در گذر این هزار سال ، این نامه به پارسی درست برگردانده شده است . برای آگاهی خواننده این وبگاه ، ترجمه نامه ۶۳ را که از « کتابخانه مجازی تبیان » گرفته ام ! نگاه کنید:

از نامه ی حضرتش (علیه السلام) به ابوموسی اشعری،

کارگزار حضرتش در کوفه آنک که دریافت وی مردم را از پیوستن به حضرتش

در پیکار جمل بازمی دارد.

(۶۳)

«از بنده ی خدا علی امیر مومنان به عبدالله پسر قیس»!

«اما بعد! هان که از تو سخنی رسیده ام که تو را سود است و هم زیان! آنک که فرستاده ام بر تو درآمد، دنباله ات را گرد آر و کارهایت را سامان ده و ز جایگهت برون آی و هر که همراهت بُود فراخوان، گر به حق آویخته ای بیا و گر ترسیده ای بمان، به خدای که تو هر جا بوی آیی، و زین پریشانی نرهی که آیا سره ات را ناسره ات و ترت با خشکت آمیزد و ندانی که برخیزی یا نشینی و از پیشت چنان ترسی که از پست هراسی، که این آشوب چندان ساده نیست که تو خواهی، که آن بُود بزرگ آشوبی، رهوارش را باید سوار شد و سختنایش را باید کوبید و سنگنایش را باید هموار ساخت. پس خردت را استوار ساز و کارت را دست آر و بخش و بهره ات را گیر، و گر نخواهی که جنگی در تنگه ای و نه بر تپه ای پناه گیر و سزد که تو خوابیده باشی و مردان جای تو گیرند، تا آنجا که گفته ناید: کجاست فلانی؟ و به خدای که این پیکار حق است و با حق دار و نباکم که چه سازند ناباوران! بدرو.»!

امامزاده یعقوب را شیر بر فراز مناره درید!

پرسش:

با سلام و عرض تسلیت ایام شهادت مولا علی علیه السلام و درک فضیلت لیالی مبارکه قدر . حقیقتا که سخت متأسف و متأثر از یاوه پراکنی های یک رسانه بیگانه و دشمن ایران و ایرانی شدم که دقایقی پیش برنامه ای زنده داشت و چند نفر از ایادی خویش را در سلک کارشناس آورده بود تا یاوه هایی پراکنندند که از هر جهت بسیار ناصواب و سخت در خطا و تحریف حقایق بود! که به یقین حضرت عالی این برنامه را دیده اید ! به یاد آن مرد شاید افتادم که در جمع بی سوادان و نادانان در یک کوره ده فریاد می زد : مردم بدانید که امام زاده یعقوب را شیر بر فراز مناره در مصر درید !!! که روزی برحسب اتفاق دانایی درآمد و چون این یاوه و تحریف و دروغ را شنید دلش به حال جمع نادان سوخت و گفت : بدانید که یعقوب نبود و یوسف بود و امام زاده نبود و پیامبرزاده و پیامبر بود ، مصر نبود و کنعان بود ، فراز مناره نبود و ته چاه بود ، شیر نبود و گرگ بود و تازه اصل داستان هم دروغ بود یعنی نه شیری بود و نه گرگی بلکه نقشه برادران حسود یوسف بود !! یکی از این ایادی در لباس روحانی و دیگری موسوم به " مهدی خلجی " قمی که گویا طلبه جامع المقدماتی بوده و به دلیل انحرافات اخلاقی (.....) تعزیرواز حوزه رانده شده و به خدمت دستگاه های بیگانه درآمده و در سلک کاردان و کارشناس در خدمت اجانب برای امرار معاش خبث طینت و پلیدی نیت خویش را می نمایند ! بلی این ..... یاوه های بسیار گفت که فزون بر یاوه بودن نشان از جهالت مطلق این مزدور بیگانه داشت ! یاوه هایی در باره کتاب شریف «روضه الشهداء»! یاوه هایی در باره کتاب «شرح نهج البلاغه میثم بحرانی» که مدعی بود در روزگار صفویه و به دستور دربار نوشته شده !! و سرشار از غلو است!! جهالت و حماقت را ببیند که تا کجاست !! و روایتی را از «شرح اصول کافی» مرحوم ملاصدرا ی شیرازی بسیار غلط خواند افعال را به صیغه معلوم خواند (و بدیهی است که غلط فهمید و به اصطلاح ترجمه کرد! پیداست که این ..... مقدمات صرف و نحو عربی را هم نخوانده! زیرا کارش ..... بوده است !! خواهش دارم در باره کتاب «روضه الشهداء» که توسط حضرت عالی تحقیق و تصحیح شده و به گونه بسیار شایسته ای سال ها پیش به چاپ رسیده توضیحی بفرمایید . به عرض برسانم که مجری برنامه «افق» موسوم به ".....و" "....." در صدای بیگانه از ایادی فرقه..... هستند . اعظم الله اجورکم . دعاگوی وجود مبارک سید ابوالحسن تقوی.

پاسخ:

۱- در این سه دهه حمله به کتاب «روضه الشهداء» از سوی رسانه های بیگانه گاه و بی گاه ادامه داشته و دارد ! شاید دستاویز این حمله ها سخنانی است که به «مرحوم مطهری» منسوب است و گویا که او فتح باب این یاوه گویی ها را کرده است بنابراین وزر و وبال اش بر گردن خود آن مرحوم است و من در همین وبگاه چند سال پیش به این موضوع پرداخته ام!^(۱) آن مرحوم که در دهه ی پنجاه تحت تاثیر فضای چپ زده ی فرهنگی مذهبی قرار داشت و می کوشید تا در دنیوی کردن دین و تفسیر ماتریالیستی آیین از «شریعتی» کم نیاورد لذا آن سخنان روشنفکرانه را زد ! و به پندار خویش با «تحریفات عاشورا» مبارزه کرد ! در حالی که «مرحوم کاشفی» نویسنده کتاب «روضه الشهداء» به گواهی تاریخ و آثار علمی فلسفی عرفانی تفسیری روایی کلامی ادبی اش از «مرحوم مطهری» بسیار بسیار با سواد تر و داناتر به «تاریخ» بود تا آنجا که مطهری شاگرد کاشفی هم نمی شود ! این حقیقت را آثار بجا مانده از مرحوم کاشفی به روشنی نشان می دهد ! مرحوم کاشفی یک عارف ایرانی اصیل بود ، تازی زده نشده بود و دارای جهان بینی متعالی ایرانی در عرفان و تاریخ بود! دانشمندی اسطوره شناس بود و ساختار «روح ایرانی» و تاریخ ایران را به درستی می شناخت ! او به روزگار بای

قزاییان (= بقایای تیموریان (در هرات=) پای تخت خراسان بزرگ(می زیست ! در روایت کاشفی «اسطوره و تاریخ» درهم آمیخته و این کار، بسیار آگاهانه انجام یافته است تا فراخور روح و روان و خاطره ی قومی ایرانی باشد ! حقیقتی که مرحوم مطهری آن را دریافته است چراکه دهه ی پنجاه نقطه ی اوج چپ زدگی و تازی زدگی مذهبی بود ! بینش ماتریالیستی توان تفکر عرفانی و ایرانی را از همه گرفته بود ! کتاب «روضه الشهداء» پیش از «نهضت ملی صفویه» نوشته شده است !

۲- «شرح نهج البلاغه» ی مرحوم کمال الدین میثم بن علی معروف به «میثم بحرانی» (۶۳۶-۶۷۹ هجری) میراث شیعی سده ی هفتم هجری است یعنی سیصد سال پیش از صفویه نوشته شده ! در "دربار" هم نوشته نشده بلکه در "غار کوه" نوشته شده زیرا آن مرحوم از سوی سنیان ناصبی به جرم «تشیع» تحت تعقیب بوده است ! این شرح را که شرحی است لغوی، عقلی، نقلی و بسیار مستحکم و مستدل در هنگامه فرار از غاری به غاری نوشته است و در آن هیچ نشانی از «غلو» نیست!

(۱) پرسش : ۱۲/۱۱/۱۳۸۷ خورشیدی

باسلام و احترام . نظر مبارک در مورد مطلب زیر که از «استاد مطهری» است چیست ؟ «... خواندن کتاب روضه الشهداء، خواندن همان کتاب پر از دروغ. از وقتی که این کتاب به دست مردم افتاد، کسی تاریخ واقعی امام حسین را مطالعه نکرد»....

پاسخ:

نخست این که به گواهی تاریخ و آثار موجود ، مولف کتاب یادشده ، از گوینده این سخنان باسوادتر و داناتر به تاریخ و حدیث بوده است . سپس آن که این سخنان روشنفکرانه ، میراث آغاز دهه ی پنجاه خورشیدی است که رقابتی بس شگفت و شور انگیز مبتنی بر «آگاهی کاذب» در ارایه ی تصاویر ایدئولوژیک روشنفکرانه ی چپ گرایانه از دین و مذهب در میان بود . روشنفکران مذهبی مکلاً به تعبیر خود گوینده ی سخنان بالا)، «روضه ی مارکسیستی» می خواندند و روشنفکر شدگان مذهبی معمم ، برای این که کم نیاورند می کوشیدند تا در مذهب نوآوری کنند و این فرمایش ها از نوآوری های آن روزگار است ! کتاب یادشده دارای دو بُعد روایی است : **اسطوره و تاریخ** ! بُعد تاریخی آن نه تنها دروغی ندارد بلکه از راست هم راست تر است ! زیرا مولف کتاب ، فقیهی بسیار نکته دان و مجتهد و مرجعی آگاه به حرمت ها بوده و همه ی وقایع را از منابع موجود روزگارش نقل کرده و به جرح و تعدیل اسناد و رجال هم دانا بوده است. ویژگی بی مانند مولف کتاب یادشده که باعث این سوء تفاهات گردیده ، در آگاهی های ایرانی اوست ! **کاشفی مردی به غایت ایرانی و ملی بود و با یادمان قومی ایرانی و ودایع فرهنگی اسطوره ای نهفته در آن ، می زیست و آشنایی تام و تمام داشت** که پیش و پس از او هیچ یک از مدعیان آیین دانی را چنین آگاهی هایی نبوده و نیست ! آن گونه که در "مقدمه مصحح" گفته ام ، بعد اسطوره ای کتاب ، روایت ایرانی از یادمان قومی خویش است یعنی گرانیگاه پیوند **مذهب امامیه و ملیت ایرانی** که در آستانه نهضت ملی صفویه ظهور یافت ، به ثمر نشست و به وحدت ملی ، تمامیت ارضی ، احیای فرهنگ ملی و استقلال ایران انجامید . حقیقتی که گوینده سخنان روشنفکرانه فوق و اسلاف و اخلاف او از آن بی خبرند ! بدیهی است که «**اسطوره**»، «**وقایع**» نیست تا «**تاریخ**» شود ، روح و روان متعالی آریایی هماره به «**وقایع**» قانع نبوده است زیرا تقدیس آیین و مقدسات آن باید مبتنی بر **اسطوره** و خرق عادات باشد ، اسوه های تاریخی باید اسطوره شوند تا

قداستی مضاعف و جاودانه بیابند ، آریایی به حکمت و کلام و تجربه ، درگذر هزاره ها دریافت که قهرمانان آیینی باید فراتاریخی یا فرازمانی باشند تا ساحت مقدس شان را **تاریخ** نیالایند! کاشفی مولف کتاب یاد شده این حکمت آریایی را به درستی می دانست از این رو روایتی ملودرام با ویژگی های آریایی آن خلق کرد که جاودانه است ! بدیهی است که این روایت با بینش ایدئولوژیک و تاریخی نگر نمی سازد و دروغ و خرافه جلوه می کند! بینش ایدئولوژیک و تاریخی نگر ، نیاز به قهرمان تاریخی دنیوی دارد از این رو مقدسات اسطوره ای الهام بخش را از عرش به فرش می آورد تا پشته‌واره و ابزار قدرت شوند! برای آگاهی بیشتر به مقدمه من بر آن کتاب نگاه کنید!

مقدمه ی تاریخی دیوانِ حضرتِ حافظ!

پرسش:

با سلام و عرض تحیت و ارادت و سپاس از روشنگری های تاریخی ادبی کلامی فلسفی جناب عالی بویژه اشارتی تازه یاب که درباب «مذهب حضرات مولوی و حافظ» فرمودید که الحق چشم همه دوستان نادان و دشمنان دانا و بیگانگان بویژه سنیان بر این حقیقت بسته بود و بسا که برخی با دیوان این دو بزرگوار آشنایی هم داشته باشند و این نکات ناب را نیافته یا ندیده باشند! در مقالت پیشین (مولوی و حافظ و تشیع امامیه!) از مقدمه گردآورنده دیوان حافظ یادکرده نکته ای بدیع را برآوردید که اشک اندوه بر دیدگان این حقیر فقیر سراپا تقصیر روان گردید! آنچه بیش از همه مایه تاسف و اندوه و درد جانکاه است، درافتادن فرومایگانی فعله زاده و چپ زده و بی ریشه و پیشینه بی هویت و بی دانش چون منفور مقبور ملعون «غلام اشکم پاره» با نام مستعار «شاملو» و اخیرا ابلهانی افسار گسیخته و گستاخ و بی مایه و معلوم الحال و المقال چون «قلی ننه جگرکی» با نام مستعار «حرامک مشیری» و... و.... به جان میراث گرانقدر ملی و هویتی ایران چون شاهنامه حکیم توس و مثنوی مولوی و دیوان حضرت حافظ و... افتاده هر بول و بُرازی که به خلای دهان شان می ریزد برون می پراکنند و در این اشفته بازار و تباهی روزگار که هر خسی کسی و هر خاشه ای خواجه ای می نماید، توده های فرومایه و نسل بی مایه و خودباخته و باختزرده را مخاطب ساخته اند! از حضرت عالی تقاضا دارم چنانچه صلاح می دانید و اوقات شریف حضرت عالی اجازه می دهد، مقدمه دیوان حضرت حافظ را در وبگاه ایران شناسی منعکس فرمایید تا حقایق بسیاری آشکار شود! ادام الله ظلمک العالی. دعاگوی وجود مبارک الاحقر سید ابوالحسن تقوی.

پاسخ:

مقدمه ی تاریخی دیوان حضرت حافظ در نسخه ی چاپ مرحوم حضرت علامه ی قزوینی آمده است! این مقدمه دارای نکات ادبی بسیاری است که مرحوم علامه ی قزوینی در پاورقی به شرح آنها پرداخته است. امید که توفیق بازنویسی و شرح نوین این مقدمه ی تاریخی فراهم آید! اما آنچه در این مقدمه، قابل توجه است، سه نکته ی مهم تاریخی است:

۱- فرازی کوتاه از چگونگی زندگی حافظ: «... اما به واسطه ی محافظت درس قرآن، و ملازمت بر تقوا و احسان، و بحث کشف و مفتح، و مطالعه ی مطالع و مصباح، و تحصیل قوانین ادب، و تجسس دواوین عرب^۱، ...».

۲- حافظ به دلایل زیر، خودش به تدوین دیوان خویش نپرداخته و انجام آن را از همین شاگرد و مرید گمنامش خواسته، و او پس از مرگ حافظ به این مهم پرداخته است: «... بجمع اشتات غزلیات نپرداخت و به تدوین و اثبات ابیات مشغول نشد، و مسود این ورق (عَفَى الله عنه ما سَبَقَ)، در درس گاه دین پناه مولانا و سیدنا استاد البشر قوام المله و الذین عبداً الله^۲ (أَعْلَى الله درجاته فی عِلِّین)، بکرات و مرات که به مذاکره رفتی و در اثناء محاوره گفتی که این فراید فواید را همه در یک عقد می باید کشید و این عُر را در یک سیلک می باید پیوست... و آن جناب حوالت رفع ترفیع این بنا بر ناراستی روزگار کردی و به عُدر اهل عصر^۳ عُدر آوردی.... و بعد از مدتی سوابق حقوق صحبت، و

لوازم عهود محبت و ترغیب عزیزان با صفا و تحریض دوستان با وفا....حامل و باعث این فقیر شد
برترتیب این کتاب و تبویب این ابواب...».

۳- سال درگذشت حضرت حافظ : «... تا در تاریخ سنه ی اثنی و تسعین و سیمعمائه (۷۹۲) ودیعت
حیات به موکلان قضا و قدر سپرد و رحمت وجود از دهلیز تنگ اجل بیرون برد ...» .

۱- این فراز کوتاه و بسیار موجز همه ی شایعات تاریخی و یاوه هایی را که پیرامون زندگی حضرت حافظ پراکنده اند
پاک می سازد و زندگی عارفانه و آکنده از تقوا و تقدس حافظ را نشان می دهد !

۲- منظور حضرت حافظ است . عبدالله ؛ «عبدانیت» عالی ترین مقام عرفانی است که هرکه به آن مقام رسد او را
«عبدالله» نامند . ن.ک : در محضر حضرت دوست . فهرست آثار / ایران شناسی

۳- «ناراستی روزگار و غدر اهل عصر» این دوجمله بسیارکلی و سربسته حکایت از تنگنای حضرت حافظ دارد که
درچه روزگاری می زیسته است ! روزگارغلبه ی شریعت برطریقت و خفقان مذهبی و میدان داری متشرعان متصلب و
متعصب و آزار عارفان!

مولوی وحافظ و تشیع امامیه!

پرسش:

با سلام و تحیت و قبولی طاعات درماه صیام . حضرت عالی در «آثار» مبارک وبویژه مقالات این «وبگاه» مکرراز «اقلیم خمسه: فردوسی ، خیام ، مولوی ، سعدی و حافظ» یادکرده و فرموده اید «: انسان و جهان ایرانی در این پنج اقلیم شکل می گیرد»! از طرفی سَنَیان پان عربیست بجز «فردوسی» بقیه بویژه «حافظ» و «مولوی» را "سنّی" می دانند و از دیگر طرف حضرت عالی «تسنّن» را در تمامی انواع و اشکال آن ، ضد هویت ، فرهنگ و سرشت ایرانی می دانید و تکیه شما بر «تشیع امامیه» است ! در این مورد چه می فرمایید ؟

پاسخ:

آنچه مهم است بینش و نگرش و جهان بینی عرفانی انسانی این پنج اقلیم است که ایرانی خالص است و هیچ رنگ و بو و نشانی از پان عربیسم یا تسنّن ندارد ! تسنّن چیزی جز برهوت تیره و تار و خشک و بی حاصل بدویت و عربیت نیست ! پس کی تواند که جهانی سراسر گلستان از عرفان و معرفت و حکمت و اندیشه و اسطوره و نبوغ برآورد !؟ من این حقیقت را در کتاب "بازخوانی رباعیات خیام" زیرچاپ) نشان داده ام ! وانگهی در تشیع مولوی و حافظ هیچ تردیدی نیست ! این حافظ است که می سراید:

مردی؟ زِ کَننده ی درِ خَیبر^۱ پُرس

اَسرارِ کَرَمِ زِ خواجه ی قنبر^۲ پُرس

گر طالب فیضِ حقّ، بِصدقی حافظ

سرچشمه ی آن زِ ساقی کوثر^۳ پُرس

۱- درِ دژِ خیبر را مولا علی^ع (از جای برکند . ۲- قنبر غلام مولا علی^ع)^۴ (بود . ۳- ساقی کوثر، لقب مولا علی^ع)^۴ است.

و در شرح حدیث نبوی^ص « (عَلَى قَسِيمِ الْجَنَّةِ وَالنَّارِ) = «علی است که بهشت و دوزخ را تقسیم کند!» حضرت حافظ می سراید:

قَسَامِ^۱ بهشت و دوزخ آن عِقْدِه گشای^۲

مارا نگذارد که درآییم زِ پیای

تا کی بُود این گُرگ ربایی، بنمای

سرپنجه ی دشمن افکن ای شیر خدا^۳ ی

۱- تقسیم کننده ، بخش کننده . ۲- مشکل گشا ، گره گشا . ۳- آسَدالله الغالب ، لقب مولا علی^ع)^۴

(ن.ک: دیوان حافظ . چاپ مرحوم قزوینی . رباعیات: ۳۶۱ ، ۳۵۷/انتشارات علمی . تهران . ۱۳۴۲ خورشیدی)

این تعبیر را جز شیعه ی خالص و مخلصی بر زبان نراند ! و سَنَیان را این الفاظ و معانی خوش نیاید ، بل از آن گریزند و آن را پوشانند ، و گوینده اش را نکوهند و تکفیر کنند و گر توانند زبان برند و گردن زنند یا که زهر خوراند یا که آزارکش کنند! و شگفتا که در مقدمه ی گردآورنده ی دیوان حافظ(که مرید و شاگرد حافظ بوده) آمده است : " ...مولانا الاعظم السَّعید ، المرحوم « الشَّهید » ، مَفْخَر العلماء ، استاد نَحاریر الأدباء ، معدن اللطائف الرّوحانیة ، مخزن المعارف السَّبْحانیة ، شمس المَلَّة و الدِّین محمَّد الحافظ الشَّیرازی... " . مرحوم قزوینی در پاورقی فرموده: « : چنین است در اغلب نُسخ موجود نزد اینجانب (۷ نسخه از یازده نسخه) و مقصود از این کلمه در اینجا یعنی در مورد خواجه درست معلوم نشد که به چه مناسبت اطلاق کلمه ی « شهید » بر او شده است . «ن.ک : همان . مقدمه ی مرحوم قزوینی . /صفحه ی ق/ ۷۸ . علت معلوم است ! بی گمان مرگ حضرت حافظ طبیعی نبوده و او را زجر کش یا زهر خورنده شهید کرده اند ! گردآورنده ی دیوان حافظ که از مریدان و شاگردان او بوده در مقدمه اش به این حقیقت تصریح نموده است ! هرچند که تاریخ رسمی حاکم سکوت کرده است !

****

گلایه ای از مرحوم حضرت علامه ی قزوینی ! ایشان درمقابله و تصحیح و تحشی ی مقدمه ی تاریخی دیوان حضرت حافظ ، در انتقاد از یک نسخه ی متاخر که گویا به حسب نظرصائب ایشان ،جمله ی مورد نقد بر مقدمه تاریخی افزوده شده،فرموده اند: " ...بدون شک الحاقی می باشد از متاخرین در عهد صفویه به قصد این که خواجه را نظر به بعضی مصالح ، شیعه قلمداد کنند" . شگفتا از مرحوم علامه که خودحضرت ایشان ابیات فوق را پس از مقابله با بیش از بیست نسخه خطی ، تایید فرموده اند که از حافظ است و از این رو در دیوان پذیرفته و به چاپ رسانده اند ، لیک در هنگام تصحیح و مقابله ی مقدمه ی تاریخی به گونه ای رفتار کرده اند که گویی آن ابیات را ندیده یا از یاد برده اند!! من این سهو را ناشی از کهولت سن و خستگی مفرط ایشان می دانم!

****

جلال الدین محمَّد بلخی خراسانی معروف به « مولوی » در معنای حدیث نبوی(ص) «(هرکه را مولای اویم ، این علی مولای اوست » = «مَنْ كُنْتُ مَوْلَاهُ فَهَذَا عَلِيٌّ مَوْلَاهُ ُ» می سراید:

کیست «مَولا ؟» آن که آزادت کند

بندِ رِقَیَّت^۱ ز پایست بر کند

چون به آزادی نبوّت هادی^۲ است

مومنان را ز انبیا آزادی است

۱ -بردگی . ۲- رهنما ، رهگشا.

و در نفی مذاهب چهارگانه ی تسنن می سراید:

عشق را جز دولت و عنایت نیست

جز گشاد دل و هدایت نیست

عشق را «بوحنیفه» شرح نکرد

«شافعی» را در او روایت نیست

«مالک» از سرّ عشق بی خبر است

«حنبل» را در او درایت نیست

و در شرح ولایت و امامت مولا علی^ع می سراید:

رومی! نشد از سرّ علی کس آگاه

زیرا که نشد کس آگه از سرّ اله

یک ممکن و این همه صفات واجب

لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللّٰهِ

و در مدح مولا علی^ع می سراید:

تا صورت پیوند جهان بود علی بود

تا نقش زمین بود و زمان بود علی بود

شاهی که وصی بود و ولی بود علی بود

سلطان سخا و کرم و جود علی بود

مَسْجُودِ مَلَائِكَةٍ که شد آدم ز علی شد

آدم چو یکی قبله و مَسْجُودِ علی بود

و....

این تعابیر تنها از ژرفای ایمان یک پیرو راه و رسم مولا علی^ع (بر زبان روان می گردد نه از دهان یک سنی!)

بازشناسی عناصر فرهنگ و هویت ملی ایران!

پرسش:

با درود. دانشنامه "ویکی پدیا" متن زیر را از سخنرانی «استاد مطهری» در مقاله «ایران ستبزی» مندرج در آن دانشنامه نقل کرده است خواهش دارم پاسخ شایسته ای به این «دانشنامه» و به من و دیگر جوانان ایرانی بدهید. سپاس دارم. «مرتضی مطهری در مورد نمادهای باستانی ایران (نوروز و چهارشنبه سوری) اینگونه گفته است: «بخدا ننگ این مردم است که روز سیزده و ایام را بعنوان جشن سیزده بدر بیرون میرن. ننگ باشه بر اینها که بعنوان پرورش افکار اینها را به مردم نمی‌گویند و شما احمقها هم این حرکات را هر سال انجام می‌دهید بلکه آنها شما بدبختهای احمق را تمجید می‌کنند تشویق می‌کنند اینها از اسلام نیست اینها ضد اسلام است ... نیاکان ما در گذشته جشن می‌کردن؛ پس ما هم باید چنین کنیم چهارشنبه آخر سال می‌شود؛ بسیاری از خانواده‌ها که باید بگویم خانواده احمقها آتش روشن می‌کنند و هیزمی روشن می‌کنند و آدمهای سر و مر و گنده با آن هیكلهای نمی‌دانم چنین و چنین از روی آتش می‌پرن که‌ای آتش زردی من از تو سرخی تو از من این چقدر حماقت است چرا چنین می‌کنید می‌گویند پدران ما چنین می‌کردند ما نیز چنین می‌کنیم اگر پدران شما چنین می‌کردند و شما می‌بینید که آن کار احمقانه است و دلیل خربت پدران شما است رویش را بپوشید چرا این سند حماقت را سال به سال تجدید می‌کنید؛ این یک سند حماقت است که شما می‌کوشید که این سند حماقت را زنده نگهدارید و بگویید ماییم که چنین پدران خری داشته‌ایم ... پس شما باید بگویید که الحمدلله در روز نحس قرار نگرفته‌ایم؛ اتفاقا باید بدانیم که الان تمام روزهای ما نحس هست روز اول فروردینماه هم نحس است بین روز اول و دوم و سوم و چهارم فروردین؛ دوازدهم و سیزدهم فروردین هم نحس است ما از این نحس باید خارج بشیم چه باید بکنیم؟؟ بریم بیرون سبزه‌ها را گره بزنیم از نحسی خارج می‌شیم؟ با سمنو پختن از نحسی خارج می‌شیم؟ با پهن کردن سفره هفت سین از نحسی خارج می‌شیم؟ بیچاره بد بخت چرا خانه ات را ول می‌کنی میری بیرون؛ از این کارهای زشت بیا بیرون از این عادت زشت بیرون بیا؛ از این حرکات زشت خودت خارج شو تا از نحوسات بیای بیرون از این حرکات زشت و کثیف و پلید که به آن گرفتار هستی خارج شو تا از نحوست بیای بیرون سیزده چه گناهی دارد؟ از سمنو چه کاری ساخته است؟ از سبزه و هفت سین چه کاری ساخته است؟»

پاسخ:

پیداست که حضرت استاد شهید، به جستجو و بازشناسی یا بازبازی و بازخوانی عناصر مورد نقد در گستره ی تاریخ و فرهنگ ملی ایران نپرداخته اند. نقد سخنورانه ی آن حضرت بیشتر متوجه کردار نادرست انبوه توده هاست که همواره ویرانگران و تحریفگران عناصر فرهنگ ملی اند! چراکه توده ها همواره آفت فرهنگ اند، ضد فرهنگ اند، به تمامی معنای کلمه «لمپن و لجن» اند! بی گمان حضرت استاد علامه می دانستند که «آب وهوا و آتش و گیاه و حیوان و زمین» و همه ی عناصر

خالص طبیعت ، در آیین شریف باستان بسیار مقدس و محترم اند که آلودن و بی حرمتی به هریک از این عناصر مقدس ، کفاره و کیفر سخت و عقوبت بسیار سنگین داشته است ! بنابراین آنچه توده ها می کنند ربطی به عناصر اصل فرهنگ ملی ندارد ! حقیقت این است : کاری که توده های فرومایه با «آتش» می کنند آلودن و اهانت به این عنصر مقدس است که «فروغ اهورا مزدا» ست ! آنچه اصل واصل است «آتش» است که «پرتوی از فروغ ایزدی» است و آنچه ناصل و نابخردانه است «آتش بازی و آتش سوزی و ویرانگری» توده های فرومایه است که هیچ ربطی به فرهنگ ملی ایران ندارد ! حضرت استاد شهید می دانستند که در آیین شریف باستان «هفته و روزهای هفته» وجود نداشت ! سال آریایی دوازده «ماه» داشت و هر «ماه» نام یکی از «آمشاسپندان» = «جاودانگان بی مرگ» را برخورد داشت و هر «روز» ی به نام یکی از «ایزدان آریایی» نامزد بود و «نیایش» ویژه خود را داشت و چیزی به نام «سعد و نحس ایام» در فرهنگ آریایی وجود و معنا نداشت ! فروختن «آتش مقدس» با نهایت احترام و ادب و رعایت آداب و احکام شرعی در پیشاپیش جشن ها بویژه آیین «نوروز» ، نوعی عبادت و بزرگداشت آیینی آتش مقدس و حرمت جشن های آیینی و گونه ای چراغانی بود ! «هفت سین» را اصالتی نیست و کردارتوده ای «قراردادی» است ! آنچه اصل و اصل است «سبزه و گیاه و دانه و میوه» است که نشان «تمدن آریایی» (= «کشاورزی و دامپروری») است و حرمت آیینی داشت و در بزرگداشت جشن ها و آیین های شرعی آغاز سال نو و پیدایش نوروز بر سر سفره گذاشته می شد ! بنابراین آلودن ، سوختن و ویران کردن طبیعت ، کندن و لگدمال کردن گیاه ، گره زدن سبزه ، بی حرمتی به عناصر مقدس طبیعت ، کردارتوده های فرومایه است و ربطی به فرهنگ ملی ایران ندارد !

در جستجوی حقیقت؛ بازخوانی فرازی از تاریخ!

پرسش :

سرور و دانشور فرهیخته درود و داد و دهش های ایزدی تورا یار و یاور و همراه باد . انگیزه این نوشتار نخست پیشکش درودی و سروری و نمودن دل بستگی و دلدادگی به گفتار و نوشتار نغز آن دانشور ارجمند و سپس آوردن این پرسش که : چندی است که چند ..... فراری از میهن در بلاد فرنگ یعنی در دویچلند ، بساطی ساز کرده یعنی تیاتری درآورده ، «زرین تاج قزوینی» را از بایگانی «تاریخ» برآورده با روایتی ..... او را سر دست بلند کرده سمبل آزادی و آزادگی زن دانسته ! مرا خواهش این است که روشن فرمایید آنچه در «**بدشت**» گذشت چه بود و چه انگیزه داشت ؟ من زمانی بس دیر و دور و دراز پیرامون کردار «**زرین تاج**» بسیار پژوهیدم و اندیشیدم ولی هیچ دریافتم که آن گفتار و کردار از چه روی روی داد !! و انگهی آنچه مرا می آزارد و در اندیشه می دارد خاستگاه «زرین تاج» است که از بطن و متن یک خاندان ریشه دار وارسته و پرهیزکار روحانی برخاسته بود ! پس آن گستاخی و پرده دری و بی ناموسی از چه روی رویداد ؟!! مرا پای فشارانه و بی تابانه خواسته و خواهش این است که این «**چیستان**» بزرگ تاریخ معاصر را راز بکشاید و مرا پاسخ فرمایید ! روزگار همواره به کام باد . صدرالدین قونوی.

پاسخ :

بدان که در «**اساطیر**» و «**تاریخ**» و روزگار کنونی ما بس فزون بوده و هستند کسانی که پای از قلمرو ستوده ی خاندان خویش فرا نهند و دست و دل از باورهای استوار خویش بردارند و از راه به بیراهه روند ! پس آن «رویداد» جای شگفتی ندارد ! آنچه از آغاز پیرامون پیدایش آن «دار و دسته» عموما و پیرامون گفتار و کردار «بانو» ی یادشده خصوصا نوشته اند ، ژرفکاو ی روان شناسانه یا روانکاوانه نبوده است ! آنچه منصفانه می توان پیرامون آن «دار و دسته» گفت این است که «هسته ی نخستین» آن «دار و دسته» پیامد «**حماقت مطلق مذهبی**» بود و سپس آن «هسته» در دامن «**سیاست بیگانه**» پرورش و آموزش یافت ! حقیقت تلخ این است که پیدایش آن «هسته» و پرورش این «دار و دسته» **خیانتی بس بزرگو نابخشودنی** به «**ناموس ملی و آیین و فرهنگ اساطیری کلامی تاریخی ایران**» است ! حقیقتی که سوگمندانه تاکنون به آن پرداخته نشده و آنچه بررسی و نقد گردیده یاوه های سرکرده های این «دار و دسته» بوده و هست ! اما آن «بانو» ! بنگر که بانویی بسیار جوان و زیبا که در چهار دیواری سنتی خانواده و خاندان خویش خوش خورده و نوشیده و خرامیده و غنوده و نازپرورده گشته ، سیزده ساله بوده که بدون «بلوغ جنسی» بنا به سنت و فرموده ی پدر ناخواسته به خانه ی شوی رفته و بی درنگ و باز ناخواسته مادر سه بچه شده و به دلیل همین «ناخواسته ها» بوده که به شوی و بچه ها هرگز رغبتی نداشته ! و درپگاه نوجوانی نخست دچار شیفتگی و شیدایی مطلق اندیشه ی عارفانه ی متشرعانه ای شده که با باورهای سنتی او به گونه ای خویشاوندی و آشنایی داشته ، سپس ناخواسته لیک شیفته و شیدا زده ، دلباخته و گرفتار جریانی ناشیانه و رقیبانه و برآمده از «**حماقت مطلق مذهبی و خیانت به ناموس ملی ایران**» و دگم های کلامی خویش گردیده و بی آن که بخواهد می بیند که «سرکرده های جریان» او را فرا تراز آنچه هست و برتر از پندار و انتظارش می ستایند ! و او در گذر ایام و روند حوادث در می یابد که این «**جریان**» از همان آغاز یک «**بازی**» ناشیانه و بی خردانه بوده و سرانجام به نوعی «**پوچی**» می رسد و از وقتی در می یابد که «**بازی**» است و خود را با سوادتر و داناتر و زرنگ تر از «سرکرده های بی سواد و بی

دانش جریان» می یابد ، آن «بانو» دیگر یک «**باورمند**» شیفته و شیدا نیست او نیز یک «**بازیگر**» می شود! (و این سرنوشت همه ی حرکت های سری نابهنجار تاریخ است) تا که در «**بدشت**» (= روستایی در ۷ کیلومتری خاور شاهرود در سال ۱۲۶۴ مهشیدی) این «**پوچی مطلق**» رخ می نماید به این صورت که : تا وقتی برسر «**عقیده**» ای هستی «**اخلاق**» جان مایه ی «حرکت» است لیک وقتی درمی یابی که «**بازی**» است دیگر چیزی به نام «**اخلاق**» معنا ندارد ! یعنی دیگر « باید باشدی وجود ندارد تا باید بودی » (= اخلاق) وجود داشته باشد ! بانوی یادشده از پگاه کوچ از دیار ، دست از «شوی» شسته و تا هنگامی که در قلمرو «**عقیده**» بوده بر «**غریزه**» غالب می آمده لیک از هنگامه ی دریافت بازی بودن جریان ، غرایز جنسی و خواست های طبیعی غریزی سرکوب شده ی او به تدریج فعال شده ! آمال جنسی نابراورده و ناکامی های جنسی حاصل از ازدواج ناخواسته ی سنتی و تحمیلی او بیدار می شود ! در میان آن جمع ۸۱ نفری **بدشت**، جوانی ۲۷ ساله حضور داشته که از همان آغاز «جریان» و آشنایی «بانو» با وی ، چشم و دل آن «بانو» ی زیبا روی رشیده ی رسیده ی خوش یال و کوپال و سال ها "شوی" ندیده را ربوده بوده ! او کسی است که بسیار جوان است لیک داعیه رهبری و رقابت با آن «بانو» را هم دارد ولی پای بندی به «**عقیده**» اجازه ی ابراز «**غریزه**» را نمی داده اما از هنگامی که «**باور**»، «**بازی**» می شود و «**باورمند**» ، «**بازیگر**» ، دیگر تعهدی وجود ندارد و مهار غریزه رها می گردد! «**بدشت**» عرصه ی ظهور و رهایی **غریزه** و تفوق و غلبه ی آن بر **عقیده** است ! و آن چنین است که : «بانو» بارها آن جوان مدعی ریاست و رقیب سرسخت خویش را به حضور می طلبد لیک آن جوان دیرینه کیش که در قدمت بر بانو برتری دارد و هنوز «**باورمند**» بوده روی برمی تابد ! و اینجاست که **پوچی** آن بانو و غلیان غریزه که اینک از قید و بندهای «**عقیده و اخلاق**» رها شده به ظهور می رسد و آن بانو بی تاب از طغیان غریزه ، خویشتن داری از کف می دهد و خود با پیکری نیمه عریان به سراغ آن جوان ۲۷ ساله می رود ! و در آنجاست که توده ی باورمند واکنش نشان می دهند ؛ برخی گلو می درند و برخی پای به فرار می گذارند و از «**بازی**» کنار می روند و تنها ۲۱ نفر می مانند تا از «سردسته ی جریان» توضیح بخواهند ! لیک هیچ دلیل قانع کننده ای وجود ندارد ! و بانو خود بی درنگ به توجیه کردار خویش می پردازد و فریاد می زند که : «ازهم اکنون شریعت نسخ شد !» آن جوان ۲۷ ساله ی معترض نیز نخست با دست چهره می پوشاند تا پیکر عریان و هوسناک بانو را نبیند! اما با تدابیر سردسته ی جریان ، سرانجام با بانو در یک «کجاوه یا هودج = حجله» ، قرار می گیرد و بانو کامروا می شود ! هرچند که آن جوان ۲۷ ساله اندکی بعد پس از «رویداد دژتبرسی» از پای در می آید ! در اسناد این «دار و دسته» به این فراز پایانی هیچ اشارتی نشده لیک تنها یک گزارش است که به «حجله» و آنچه در آن گذشته اشاره دارد و آن گزارش «علی الوردی» عراقی است که «**رویداد بدشت**» را نوشته و این گزارش مورد قبول این «دار و دسته» هست و به آن استناد می کنند !

عارف و شاعر نامی ایران مرحوم مجذوب علিশاه!

پرسش:

در اذهان و افواه عوام و برخی خواصّ شایع است که این بیت از حضرت مولانا جلال الدین بلخی خراسانی است که می فرماید: یک شب آتش در نیستانی فتاد - سوخت چون اشکی که برجانی فتاد . هرچه در مثنوی و دیوان شمس و ... گشتم این شعر را نیافتم . مستدعی است مرا راهنمایی فرمایید!

پاسخ:

این بیت از عارف بزرگوار حضرت شرف الدین میرزا محمد «مجدوب علিশاه» شاعر نامی ایران سده ی یازدهم مهشیدی روزگار صفویه است! علت این پندار و انتساب آن به مولانا ، تشابه وزن شعری و واژه ی «نی» و «نیستان» است که در آغاز «مثنوی مولوی» هم آمده است! در این شعر بسیار عارفانه و پرمعنا و بی مانند ، گویی جدالی است میان «عشق انسانی» و «عشق الهی» که آن یکی با این یکی نمی سازد! لیک «آتشی» که در این میان برافروخته می شود اشارتی است که در «عشق انسانی» باید ذوب شد و پیراسته و ناب گردید تا به «عشق الهی» نایل آمد! متن کامل این شعر عارفانه ی ناب با اختلاف اندکی در واژگان چنین است:

یک شب آتش در نیستانی فتاد

سوخت چون عشقی^۱ که برجانی فتاد

شعله تا مشغول کار خویش شد

هرنی ای شمع مزار خویش شد

نی به آتش گفت: کاین آشوب چیست؟

مر تو را زین سوختن مطلوب چیست؟

گفت آتش: بی سبب^۲ نفروختم^۳

دعوای بی معنیت را سوختم

زان که می گفتی نئی ام با صد نمود

همچنان در بند خود بودی که بود

با چنین دعوی چرا ای کم عیار

برگ خود می ساختی هرنوبهار؟

مرد را دردی اگر باشد خوش است

درد بی دردی علاجش آتش^۴ است

۱- اشکی. ۲- ثمر. ۳- فروخته ام. ۴- آتش عشق

نسخه ی خطی دیوان آن مرحوم به این نشانی در کتابخانه ی مجلس موجود است: شماره نسخه: ۱۴۱۴۵/۳۷ (پ۸۰-پ۹۰). گویا این دیوان در سال ۱۳۳۱ خورشیدی با نام «مجنوب علی شاه همدانی که بود در آهنگی» دو بار در تهران به چاپ رسیده است!

الدّراساتُ الإيرانية

أسئلة و أجوبة

حول خلفيّة ايران التّاريخيّة والثّقافيّة والحضاريّة

*****

IRANOLOGY

QUESTION & ANSWER

About historical , cultural & civilizational background of Iran

www.iranologi.blogfa.com

IRANOLOGY11@GMAIL.COM